UNIVERSITATEA CREȘTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”

STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ȘI DE SECURIATE

UNIVERS STRATEGIC

REVISTĂ UNIVERSITARĂ DE STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ȘI DE SECURITATE

Anul VIII, Nr. 1(29)
Ianuarie-Martie 2017

- Editorial
- Management strategic educațional
- Univers economico-financiar
- Univers juridic
- Univers științific
- Politici și strategii de securitate
- Geopolitica Mării Negre
- Securitate și apărare în secolul XXI
- Eveniment strategic
- Puncte de vedere
- Note de lectură

București, 2017

Revista se află în baza de date EBSCO

UNIVERSITATEA CREŞTINA „DIMITRIE CANTEMIR”
STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ŞI DE SECURITATE

UNIVERS STRATEGIC

REVISTĂ UNIVERSITARĂ DE STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ŞI DE SECURITATE

Anul VIII Nr. 1 (29)
Ianuarie-Martie 2017

ISSN 2068 - 1682 Online
ISSN 2067-7464 Print

EDITOR: UNIVERSITATEA CREŞTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”

Bucureşti, 2017

UNIVERSITATEA CREŞTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”
STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ŞI DE SECURITATE

CONSILIUL EDITORIAL

Prof. univ. dr. Momcilo Luburici, preşedintele Universităţii Creştine „Dimitrie Cantemir”
Prof. univ. dr. Corina-Adriana Dumitrescu, preşedintele Senatului Universităţii Creştine „Dimitrie Cantemir”
Prof. univ. dr. Cristiana Cristureanu, rectorul Universităţii Creştine „Dimitrie Cantemir”
Prof. univ. dr. Victor Munteanu, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”
Prof. univ. dr. Florence Benoît-Rohmer, preşedinte al Universităţii “Robert Shuman” din Strasbourg, Franţa
Dr. Richard Sousa, director adjunct al Institutului Hoover, SUA
Yossef Bodansky, Senior Editor, GIS/Defense & Foreign Affairs, SUA
Prof. univ. dr. Teodor Frunzeti, preşedintele Secţiei Militare a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România
Prof. univ. dr. Gheorghe Toma, secretar general al Academiei de Ştiinţe ale Securităţii Naţionale
Prof. univ. dr. Cristian Dumitrescu, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”
Prof. univ. dr. Dumitru Mazilu, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”
Conf. univ. dr. Agata Mihaela Popescu, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”
Prof. univ. dr. Victor Aelenei, Administraţia Prezidenţială a României
Prof. univ. dr. Nicolae Radu, Academia de Poliţie „Alexandru Ioan Cuza”
Conf. univ. dr. Luminiţa Kohalmi, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”
Lector univ. drd. Marian Covlea, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”

REFERENŢI ŞTIINŢIFICI

Prof. univ. dr. Constantin Hlihor; Conf. univ. dr. Gabriel I. Năstase;
Conf. univ. dr. Agata Popescu; Prof. univ. dr. Constanţa Călinoiu

COLEGIUL DE REDACŢIE

Redactor şef: Cercetător ştiinţific gr. I dr. Gheorghe Văduva
Redactor şef adjunct: Conf. univ. dr. Agata Mihaela Popescu
Secretar general de redacţie: Conf. univ. dr. Gabriel I. Năstase

Responsabilitatea privind conţinutul studiilor şi articolelor revine în totalitate autorilor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 206 din 27.05.2004 referitoare la buna conduită în cercetarea ştiinţifică.

Copyright © All rights reserved

CUPRINS - CONTENTS

EDITORIAL – EDITORIAL

Posibile riscuri militare în cognospațiu
Risques militaires possibles dans le cogne-espace
General de brigadă (r) CS I dr. Gheorghe VĂDUVA……..…….. 9

UNIVERS EDUCAȚIONAL – EDUCATIONAL UNIVERSE

Întoarcerea la axiologia procesualității educaționale
Retour a l'axiologie du processus educationnel
Conf. univ. dr. Agata Mihaela POPESCU…….…… 25

UNIVERS ECONOMICO-SOCIAL – ECONOMIC AND SOCIAL UNIVERSE

Analiza financiară a companiei ABC s.r.l.
Financial analysis of the ABC srl company
Conf.univ.dr.ing.ec. Gabriel I. NĂSTASE
Masterand Cristian G. TÂRCĂ…….…….. 36
Analiza şi evaluarea riscurilor la S.C. TEXTIL S.A.
Risk Assessment and Analysis at S.C. TEXTIL S.A.
Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Licenţiat Mădălina, Ionela, I. IONIŢĂ…….……. 57
Finanţările nerambursabile în domeniul cultural
Grant Funding in the Cultural Field
Conf. univ.dr. Gabrierl I NĂSTASE…….…… ……. 74
Competiţie, competitivitate şi mediu de afaceri concurenţial
Competition, Competitiveness and Competitive Business Environment
Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Masterand: Veronica Alexandra N. MIU…….……. 94
Managementul riscului de credit comercial la nivel de firmă
The Management of Commercial Credit Risk at Company Level
Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Asist. drd. Sorin Adrian CIUPITU
Licenţiat Daniela Georgeta V. D. GÂJULETE…….…….. 113
Fundamentarea deciziei de investiţii la SC ROMBET SA
Justification of Investment Decision at SC ROMBET SA
Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Masterand Mirela C. BURCEA…….…… 146

UNIVERS JURIDIC – THE WORLD LAW

Grațierea – aspecte criminologice și de drept penal substanțial
Pardon – Criminology and Criminal Law Aspects
Lect. univ. dr. Victoria CRISTIEAN…….……. 174

Criminalitate organizată. Fenomen transnațional.
O amenințare pentru piața mondială
Organized crime. Transnational phenomenon.
A threat for the global market
Av. Liviu IORDACHE……..…… 185
Investigarea criminalistică a infracțiunilor flagrante de corupție
Forensic Investigation for Flagrant Corruption Crimes
Av. drd. Alexandru PEICEA…….....…… 190
Abordarea discriminării în raporturile de muncă
Approach on Discrimination Within Work Relations
Eufemia VIERIU..... 200
Unele considerații privind noțiunea de funcționar public în lumina dispozițiilor din Noul Cod Penal
Some Considerations on the Concept of Civil Servant According to the New Penal Code
Lect. univ. dr. Victoria CRISTIEAN..... 210
Reglementarea falimentului personal – un deziderat actual
Le reglement de la faillite personnelle – une exigence d'actualite
Olesea PLOTNIC
Ana ILANA……....……..... 221
Le reglement de la faillite personnelle – une exigence d'actualite
Olesea PLOTNIC
Ana ILANA……...…….....…... 229

DOCTRINE, POLITICI ȘI STRATEGII DE SECURITATE

Causes of the Democratic Deficit in the European Union, at Institutional Level, During the "Nice Stage"
Mădălina Virginia ANTONESCU……...…….....…… 237

GEOPOLITICA MĂRII NEGRE
BLACK SEA GEOPOLITICS

Pivot geostrategic esențial
Pivot géostratégique essentiel
Conf. univ. dr. Agata Mihaela POPESCU…...…….....…….. 250

SECURITATE ȘI APĂRARE ÎN SECOLUL XXI
SECURITY AND DEFENCE IN THE 21st CENTURY

Califatul terorii. Violența fără precedent a organizaţiei teroriste ISIS
Terror Caliphate. Unprecedented Violence Terrorist Organization ISIS
Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
Pr. drd. Lucian GRIGORE……..…… 263
Terorismul actual, risc major la adresa securităţii comune a Europei

Current Terrorism, Serious Risk to the Common Security of Europe
Gl. (r.) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
Lt. drd. Valentin DULGHERU……..…….. 275
România între securitate şi insecuritate
Romania Between Security and Insecurity
Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU
Colonel (r) Benone ANDRONIC……..…….....……. 282

EVENIMENT STRATEGIC – STRATEGIC EVENT

Sub o nouă sabie a lui Damocles
Sous un nouvelle sabre de Damocles
Gheorghe VĂDUVA…….....…….....……. 293

PUNCTE DE VEDERE – POINTS OF VIEW

Cum va arăta NATO mâine?
How Will NATO Looks Tomorrow?
Mădălina Virginia ANTONESCU…….....…….. 305

UNIVERS ŞTIINŢIFIC – SCIENTIFIC UNIVERSE

Biogoniometria sinergetică, mijloc de căutare a celor dispăruți
Bio goniométrie synergétique, moyen de recherche de ceux qui sont disparues
Prof. univ. dr. ing. Alexandru Dan MĂRUŢĂ
Conf. univ. dr. ing. ec. Gabriel I. NĂSTASE
Psiholog, expert bio feedback Adina CÂRJAN…….....……. 317
Savantul român Ștefan C. Hepiteş, fondatorul meteorologiei in România
Le savant roumain Stefan C. Hepiteș, le fondateur de la meteorologie en Roumanie
Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE…….....……. 324

NOTE PENTRU LECTURĂ - REVIEWS

TERORISMUL MILENIULUI III. Concluzii și învățăminte
Terrorisme de IIIe millenium. Conclusions et enseignements
Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
Lector. univ. dr. Cătălin ENUȚĂ…….....……. 327

Terra - planeta furtunilor albastre

EDITORIAL

POSIBILE RISCURI MILITARE ÎN COGNOSPAȚIU

RISQUES MILITAIRES POSSIBLES DANS LE COGNE-ESPACE

General de brigadă (r) CS I dr. Gheorghe VĂDUVA[1]

Rezumat

Înaintarea vertiginoasă în noul tip de societate, ce se conturează din ce în ce mai pregnant la orizontul acestui secol – societatea bazată pe cunoaștere, societatea epistemică – creează și întreține un nou tip de spațialitate – cognospațiu – și, prin urmare, un nou tip de conflictualitate. Actuala și viitoarea conflictualitate a lumii, în dimensiunea ei endogenă și chiar în cea exogenă, probabil, va reseta, deopotrivă, sistemele și fluxurile de provocări, pericole și amenințări și, desigur, pe cele care includ vulnerabilitățile la acestea. Cu alte cuvinte, riscul de securitate și riscul de apărare, ambele definite pe intersecția dintre amenințări și vulnerabilități ($R = A \cap V$), îndeosebi în dimensiunea lor militară, vor cunoaște, probabil, o dinamică specifică, însoțită de configurații cu totul noi, de robotizare și cibernetizare a spațiului tactic, a celui operațional și, mai ales, a celui strategic, precum și unele mutații esențiale în reconfigurarea securității și apărării naționale, colective și comune a cognospațiului. În cele ce urmează, vom încerca să relevăm și să analizăm această posibilă tendință.

Cuvinte-cheie: securitate, apărare, provocări, pericole, amenințări, vulnerabilități, risc, cognospațiu

Résumé

L'avancement vertigineux dans le nouveau type de société qui se désigne de plus en plus prégnant à l'horizon de ce siècle – la société basée sur la connaissance, la société épistémique – crée et entretienne

un nouveau type de spatialité – cogne-espace – et, par suite, un nouveau type de conflictualité. La conflictualité mondiale actuelle et celle de l'avenir, dans ces dimensions endogène et même l'exogène, resettera les qui probablement les systèmes et les fluxes de défies, de périls et de menaces et surement, celles qu'y incluent les vulnérabilités aux celles-ci. Autrement dire, le risque de sécurité et le risque de défense, tous le deux définis sur l'intersection menaces-vulnérabilités et certainement (R = A ∩ V), notamment dans leur dimension militaire, connaitront, probablement, une dynamique spécifique, accompagné de configurations totalement nouvelles, de robotisation et de cybernétisation de l'espace tactique, opérationnel et, surtout stratégique, et surement certaines mutations essentielles dans la reconfiguration de la sécurité et de la défense nationale, collective et commune du cogne-espace. En ce qui suite, nous essayerons de relever et d'analyser cette possible tendance.

Mots-clefs: sécurité, défense, défies, périls, menaces, vulnérabilités, risque, cogne-espace.

Introducere

Deplasarea din ce în ce mai pronunțată și mai accelerată a societății spre o dimensiune predominant cognitivă a ajuns într-o fază în care omul este deja mai mult decât conștient – este responsabil – de configurarea și dinamica foarte complicată a unui spațiu al cunoașterii, a unui cognospațiu. Un astfel de spațiu se deosebește radical de ceea ce înțelegem noi, în mod obișnuit prin „spațiu", întrucât cognospațiul nu poate fi nici tridimensional, nici n-dimensional, ci doar unul conceptual, în care nu forma contează, ci substanța, adică modalitățile prin care conceptele, teoriile, practicile, experiența, patrimoniul cognitiv și toate celelalte elemente și evenimente ale cogniției există, coexistă și interacționează. Distincția între spațiul necunoscut și spațiul cunoscut nu o poarte face decât subiectul cunoscător, de unde rezultă că, în toate cazurile, cognospațiul nu este același pentru toată lumea, pentru toți oamenii de pe planetă, pentru toate vietățile gânditoare sau mai puțin gânditoare. Fiecare om își are, într-un fel anume, cognospațiul său, de care este conștient sau nu, dar pe care și-l îmbunătățește în fiecare zi, toată viața. Desigur, cognospațiile oamenilor, deși sunt strict individualizate, se intersectează mai ales în cunoașterea trebuințelor vitale și a normelor de conviețuire într-o comunitate. Dar și aici, intersecțiile acestea sunt atât de complicate și de particularizate, încât, la ora actuală, aproape nici un om de pe planeta Pământ nu este interesat de cognospațiul său și cu atât mai puțin de conexiunile și disensiunile acestuia cu alte cognospații. Atunci de ce aducem în discuție o problemă pe care nimeni n-o ia în seamă, întrucât nu ține de universul acelor trebuințe directe de care depind viața, munca, sentimentele, cunoașterea și încrederea?

Dacă lucrurile stau astfel – și, fără îndoială, așa și stau, cel puțin deocamdată –, atunci la ce ne folosește cunoașterea și studierea cognospațiului? Și, mai ales, de vreme ce cognospațiul nu este unul palpabil, vizibil, măsurabil, ci doar unul modelat de cogniție, adică de informația transformată în identitate cognitivă, în cogniție, asimilată în tot acest timp, cu ajutorul a tot felul de senzori și9 chiar al unor unor categorii, și introdusă în patrimoniul cognitiv, în acel spațiu sacru în care, pe planeta Pământ, au acces doar oamenii conștienți (sau nu) de o astfel de arhitectură, la ce trebuie să ne mai stresăm pentru a despica firul și a înțelege ceea ce, de fapt, pare de neînțeles sau inutil de înțeles?

Aici, în acest punct, intervine potențialul intelectual al omului, concretizat în capacitatea și capabilitatea acestuia de a crea, de a modela, de a simboliza, de a genera limbaje, conexiuni și interrelații, în abstract, pe care nicio altă vietate – cel puțin de pe Terra – nu poate să o facă. Cel puțin, așa credem noi, de vreme ce omul nu a reușit încă să înțeleagă pe deplin cum comunică și dacă comunică, între ele animalele, plantele, apa și pietrele. Astfel, în timp ce restul lumii – cel puțin de pe Terra – există și interacționează natural, adică fără intermediul unui mediu abstract, omul și-a creat, de mii de ani (poate dintotdeauna), o natură a lui, un *modus vivendi* specific, în epicentrul căruia se află un *modus cognoscendi* specific. De unde rezultă că, în mare parte, modul de viață al omului este, înainte de toate, un mod de a cunoaște și modela acest mod de viață.

Pentru om, cunoașterea nu este doar un efect al unei dezvoltări pe verticală, al unui progres uimitor, ci mai ales un sens al vieții, un mod de a trăi. Omul trăiește mai mult în cunoaștere decât în natură, sau, în orice caz, natura în care există și trăiește omul este una din ce în ce mai mult – și încă de la începutul începuturilor, una bazată pe cunoaștere, este una cognitivă.

Această natură umană nu depinde decât implicit, adică primar, de soare, aer, apă și pământ. Fără a se îndepărta de suportul lor absolut necesar, omul a devenit foarte rapid un fel de stat în stat, natură (natura lui) în natura inițială, în natura-temelie, în natura-suport. Dar atât. Interioritatea sa, ca și exterioritatea sa, rezidă deopotrivă în abstract și în modul în care și prin care acest abstract se concretizează, se reifică. Natura umană – compusă dintr-o infrastructură specifică și din cognospațiu – este un produs al cunoașterii și al ofensivei omului asupra spațiului necunoscut, asupra a ceea ce se află dincolo de ceea ce se vede, dincolo de ceea ce se știe. Astăzi, mai mult ca ieri, și, mâine, mai mult ca azi, natura umană și lumea omului depind în foarte mare măsură de cele două dimensiuni ale cunoașterii: cunoașterea Universului și cunoașterea Sinelui. Cunoașterea Universului este partea exogenă a cunoașterii, este explorarea a ceea ce nu se vede, a ceea ce nu se știe, a ceea ce există, dar noi nu știm foarte exact dacă există, cum se structurează și care-i sunt fenomenele, cum îi interacționează părțile, care-i sunt valorile, adică suporturile, și în ce anume constau resorturile intime care generează acele tensiuni interne ce-i dau forță și vitalitate.

Universul necunoscut are aceleași legi de compoziție și de dezvoltare ca

Universul cunoscut? Există bipolarism și în acest Univers Necunoscut, există interese, ca mobiluri ale acțiunii eficiente, și modalități de satisfacere a acestora? Cu alte cuvinte, în Universul Necunoscut și în Universul Incognoscibil (în măsura în care putem vorbi de așa ceva, despre un Univers paralel sau despre un Univers Opus unde se găsesc un fel de găuri negre ale cunoașterii prin care cunoașterea se transformă în anticunoaștere), există aceeași dialectică și aceleași principii ca în Universul cunoscut (legea identității, legea negării, legea negării negației, legea transformării și conservării materiei și energiei, legea entropiei etc.), sau avem de-a face cu elemente cu totul și cu totul noi și (cel puțin, la primele contacte) de neînțeles pentru noi, oamenii muritori? Însuși faptul că ne putem imagina că există și alte Universuri care nu comunică între ele (sau comunică altfel decât știm noi), care sunt sau pot fi construite pe alți piloni și pe alte legi și principii decât cele pe care le cunoaștem noi, se poate constitui într-o ipoteză sau într-o simplă judecată interogativă asupra lumii, asupra imensului Necunoscut. Ceea ce înseamnă, de fapt, primul pas în sensul acceptării posibilității cunoașterii Necunoscutului.

Experimentele din uriașul accelerator de la Cern au relevat, printre altele – cel puțin după cum reiese din ceea ce s-a publicat până în prezent – că ar putea exista posibilitatea trecerii în alte dimensiuni, într-o altă frecvență, adică într-o altă filă a Universului, într-un alt nivel energetic etc. De aici, se poate formula posibilitatea existenței unor lumi paralele, dar și a unor alte areale ale cogniției și, ca atare, ale existenței ființei și ființării chiar în Universul nostru cognoscibil.

Gândirea omului s-a universalizat. Nu știm dacă a fost așa de la început, dar faptul că omul, prin gândire, rațiune și sensibilitate, trece dincolo de cognoscibil – cel puțin, admițând că există necunoscutul și, ipotetic, acesta poate fi cunoscut – intuind sau doar imaginând ceea ce nu a văzut și, poate, nu va reuși să vadă niciodată.

O altă întrebare tulburătoare care se pune, și care nu a primit încă un răspuns pe măsură, ci doar o serie de răspunsuri mai mult sau mai puțin argumentate, este cea referitoare la conflictualitatea sau armonia Universului. Cum este Universul? Armonios sau conflictual? Poate fi el, oare, în același timp, și armonios și conflictual? Noi știm că mișcarea și dezvoltarea rezultă din existența unor tensiuni interioare. Atunci când aceste tensiuni dispar, se realizează echilibrul sistemului, iar entropia, ca nedeterminare înlăturată, se reduce semnificativ. Atunci când ea dispare, atunci când devine zero, asistăm la ceea ce numim moartea sistemului sau procesului. Tinde oare Universul către o entropie zero, ceea ce ar însemna moartea Universului sau, în cel mai fericit caz, transformarea lui în altceva? Întrebările acestea și foarte multe altele – toate întrebările sunt un produs al cunoașterii, al inteligenței umane, al potențialului uman creativ și nedegradabil – sunt ele însele un produs al cunoașterii, un modus vivendi al omului și al societății sale. Modus-ul vivendi al omului este, în primul rând, modus-ul său cognoscendi.

Universul se află în expansiune sau în concentrare? Pe măsură ce tensiunile interioare se reduc, el își pierde din energia inițială și se îndreaptă – ca tot ce există

și are durată – spre moarte? Dacă răspunsul este afirmativ (și se pare că așa și este), atunci, armonia lui – în măsura în care există cel puțin ca echilibru relativ – este doar un echilibru dinamic și complex, care permite și asigură stabilitatea și fluența dialectică, deci zgrunțuroasă și, uneori, chiar tragică a mișcării și dezvoltării? Da, desigur. Planeta Pământ, ca oricare alt corp ceresc în activitate, este o planetă vie și dinamică. Atâta vreme cât ea are o activitate geofizică ce constă în procesele complexe din interiorul ei, din magnetismul ei, din focul din interiorul ei, va fi un corp ceresc viu care se va războ, deopotrivă, cu sine, cu planetele vecine, cu Soarele și, direct sau indirect, cu toate celelalte stele (sfere de foc) din apropierea ei. Spre exemplu, centurile Van Allen, produse de magnetosferă, situate între 1000 și 61.000 km altitudine, protejează Pământul împotriva radiației solare și cosmice nocive, dar, în același timp, ține captiv omul și celelalte elemente care ar dori să exploreze spațiul cosmic sau să emigreze în Univers. De centurile Van Allen nu se poate trece sau, oricum, este foarte greu de trecut de ele. Radiațiile din aceste centuri sunt atât de puternice, încât pot distruge orice, de la viața omului la aparatura destinată explorării spațiului cosmic. Rachetele și modulele destinate să treacă dincolo de aceste centuri și să ajungă în Cosmos, trebuie să fie echipate cu scuturi care nu pot fi penetrate de aceste radiații. Dacă radiația solară și cea cosmică ar pătrunde în atmosferă, trecând de aceste centuri, efectele asupra biosferei ar fi asemănătoare celor produse de sute de explozii nucleare. În timpul puternicelor explozii solare (explozii nucleare prin fuziune), sunt expulzate particule incandescente care au o viteză de peste o mie de kilometri pe secundă și o masă care, însumată, este mai mare de o sută de miliarde de kilograme.

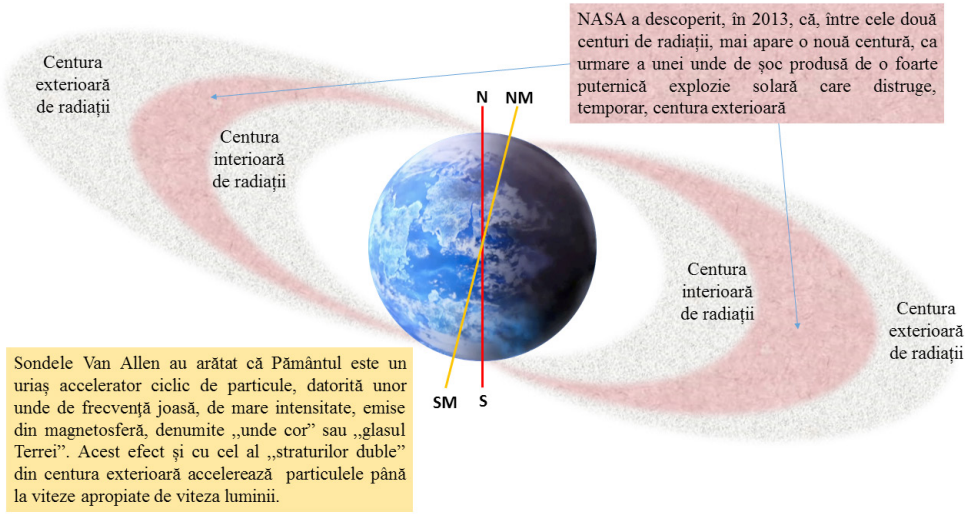

Fig. nr. 1 Centurile de radiații Van Allen[2]

Cele două sonde Van Allen care monitorizează activitatea din centurile Van Allen transmit date despre aceste centuri. Efectele acestor radiații deviat5e de Centuri sunt deosebit de periculoase. Ele deformează scuturile rachetelor, afectează sateliții artificiali și panourile solare și, evident, pun în primejdie viața cosmonauților.

Dar iată că omul știe deja aceste lucruri. Știe, de asemenea, că Pământul, care are o rază doar de 6371 km, dispune, în centrul său, de un nucleu intern solid, cu raza de 1216 km (diametrul 2432 km), delimitat de nucleul extern lichid cu o grosime de 2270 km, de discontinuitatea Lehmann, de o manta interioară, (delimitată de nucleul exterior de Discontinuitatea Gutenberg), de o manta superioară (care, împreună cu cea inferioară, au 2885 km) și de o scoarță care are o grosime de30-60 km, delimitată de mantaua exterioară de Discontinuitatea Mohorovici.

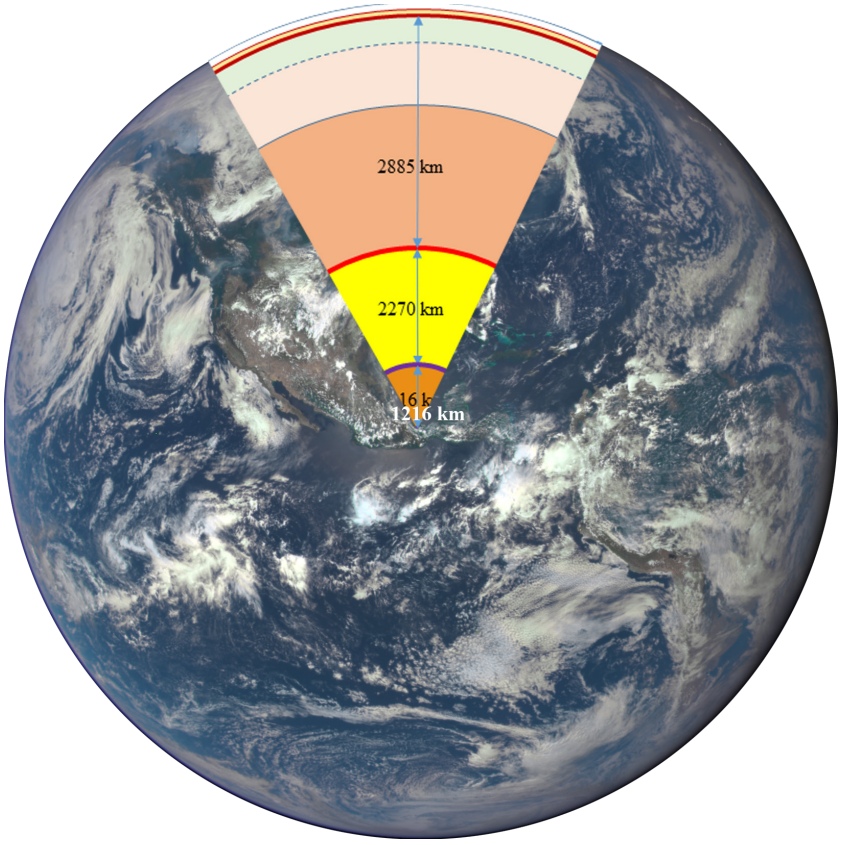

Figura 2 Structura Terrei[3]

Scoarța terestră va continua probabil să se îngroașe, pe măsura răcirii planetei Pământ, pe seama mantalei exterioare, iar toate celelalte straturi vor ceda, în timp, din grosimea lor, până ce, probabil, Pământul va deveni o masă relativ omogenă, se va micșora semnificativ în diametru, își va pierde magnetismul, forța de gravitație, precum și celelalte proprietăți, devenind un fel de bolovan cosmic fără viață, care, fie va dispărea printr-un efect de gaură neagră (se va atrage pe sine, înainte de a-și pierde magnetismul, în propria sa masă, transformându-se în antimaterie), fie va exploda, fie va continua să plutească prin Univers ca un corp inert. Pentru că, nu-i așa, atât stelele, cât și planetele mor și ele cândva, iar cimitirul lor este Universul.

Probabil că, în acest timp final, oamenii vor fi dispărut demult sau vor fi emigrat pe o exoplanetă mai ospitalieră. Așa cum, probabil, or fi venit și pe Pământ. Cel puțin, aceasta din urmă ar putea fi viziunea optimistă, pentru care, deja, hominienii cognitivi se pregătesc temeinic și în mod foarte serios.

Până atunci însă, conflictualitatea endogenă specifică numai oamenilor (în nicio altă specie nu există războaie fratricide) va continua nu doar să existe, ci și să prolifereze.

Cum omenirea se va deplasa în mod esențial spre o societate a cogniției, inversând piramida trebuințelor (cele vitale naturale devenind minime, iar cele cognitive maxime), este de așteptat ca și grosul conflictualității să se mute semnificativ în spațiul cognitiv. Probabil că piramida trebuințelor într-o societate în care spațiul cognitiv nu este numai o realitate, ci și o necesitate de primă importanță, va arăta ca în figura de mai jos:

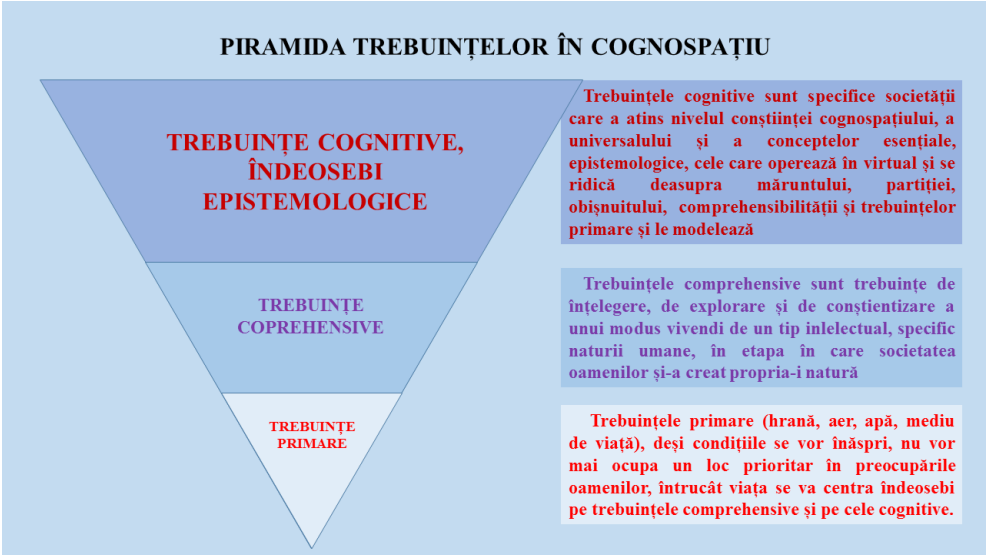

Figura 3 Piramida trebuințelor în cognospațiu

1. Noi provocări, pericole și amenințări specifice cognospațiului

Față de această desfășurare impresionantă de evenimente planetare și cosmice, rațiunea rămâne uimită.

Omul înțelege – de fapt, a înțeles demult – că el nu este doar o fărâmă infimă, fragilă și extrem de vulnerabilă la tot și la toate, în și din acest Univers pus pe tot felul de evenimente, ci și o monadă cognitivă, adică un ochi abstract în Univers, capabil să vadă invizibilul, și un gând nemărginit, capabil să imagineze, să raționeze, să nege, să afirme, să construiască, să distrugă.

Nu fizicul fragil al omului este cel care contează în cunoașterea și înțelegerea nemărginirii, ci capacitatea lui de a opera în abstract, de a cunoaște și înțelege Universul și legile sale, de a construi și dura, dar și de a accesa necuprinsu, infinitul. Numai omul este capabil de așa ceva. Puterea lui imensă, care nu se poate compara cu nimic din ceea ce există în Univers constă în gândirea sa, în facultatea de a cunoaște.

De fapt, gândul este singura nemărginire pe care fiecare dintre noi o cunoaște și o acceptă, așa cum clipa este unica eternitate de care suntem conștienți, chiar dacă aceasta trece și nu se mai întoarce niciodată.

Dar, fiind indivizibilă, deci nesupusă legilor degradării, ci doar legilor implacabile ale nedivizării, rămâne totdeauna așa cum a fost, întrucât nu are durată, nu are viață, este nemuritoare.

Nu știm dacă apogeul acestui tip de conflictualitate va fi atins în epoca civilizațiilor identitare, a culturilor ancestrale identitare, actualizate cu noile fizionomii și noile produse care facilitează producția și cunoașterea.

Oricum, acest tip de civilizații rezultate în urma secolelor și mileniilor de războiri și bătălii geopolitice pentru acapararea, controlarea și exploatarea zonelor cu resurse, se pare că se apropie fie de un final brusc și categoric, fie de o metamorfoză radicală Desigur, este posibilă și o negare liniștită urmată de o trecere elegantă în uitare.

Semnalele care se dau cam de peste tot, în pofida degradării accentuate a mediului internațional de securitate, conduc și spre o astfel de posibilă perspectivă.

Identitățile civilizaționale de până acum au avut mare grijă să-și conserve rădăcinile, să-și delimiteze arealurile, valorile și, desigur, să-și impună asupra restului lumii, sau asupra cui a fost posibil, interesele.

Relațiile între aceste civilizații au fost totdeauna complicare, atât în ceea ce privește cunoașterea reciprocă a valorilor și sistemelor de valori care stau la temeliile acestora, cât, mai ales în ceea ce privește bătălia intereselor.

Schematic, relațiile intercivilizaționale în această epocă de finalul căreia ne apropiem cu pași repezi, ar arăta ca în figura nr. 4.

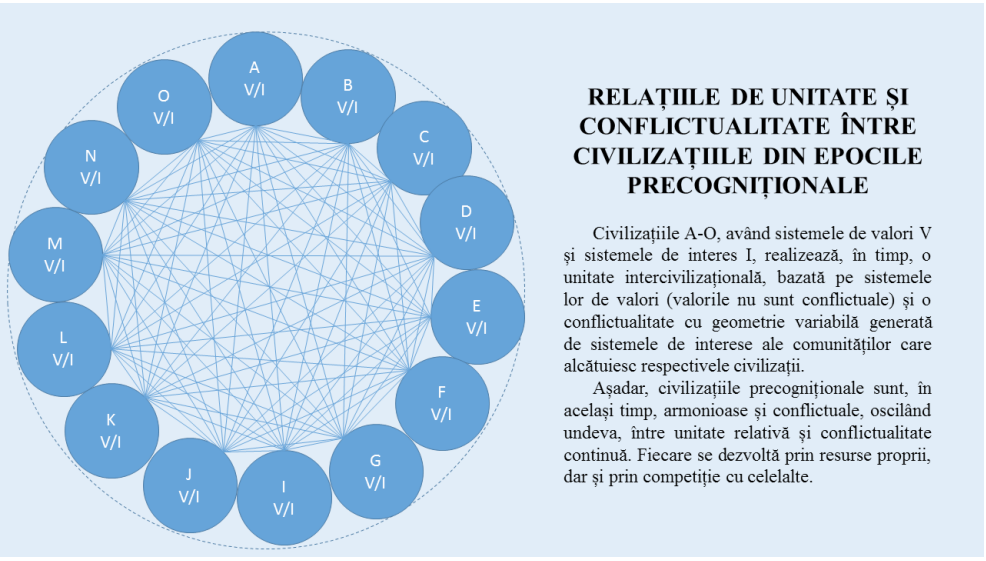

Figura 4 Relațiile de unitate și conflictualitate între civilizațiile clasice

Caracteristicile noii epoci, în care deja am intrat, vor fi, probabil, cu totul și cu totul deosebite față de cele ale epocilor anterioare, chiar dacă le continuă pe cele care au fost. Se pare că, odată cu intrarea tot mai accentuată în epoca implacabilă a cunoașterii extinse, universale, are lor generarea unei noi paradigme culturale, a unei noi paradigme-suport, diferită de cele anterioare. Noua cultură, deși rezultă substanțial din celelalte, din culturile identitare ale veacurilor trecute, ale popoarelor, națiunilor și statelor, din cultura politică și din cele profesionale, din cultura organizațională, dar și din cea universală, este una de tip integrativ, holistic și acaparator. Ea generează civilizația cunoașterii sau cognocivilizația, care pare a fi ultimul suport al hominienilor pe planeta Pământ și în Univers, mai exact, forma maximă posibilă a civilizației oamenilor.

Acest tip de cultură-suport se bazează aproape în exclusivitate pe cogniție, pe tot ce s-a acumulat, de-a lungul mileniilor în planul cunoașterii, dar și pe o esențializare a acestor acumulări, pe o minimizare a formelor normale perfecte și generare a acelei forme normale minime, dată de matematizarea și, în general, de scientizarea cogniției, de accentuare până la identificare a laturii epistemologice a acesteia. Probabil că, în acest tip de cultură scientizată, fiecare om de pe planetă va fi un fel de mic savant. Sau poate doar un utilizator de computere care fac totul. E drept că un astfel de tip de cultură esențializată neagă în mod substanțial suporturile conflictualităților trecute (ne referim la cele existente pe platformele culturilor identitare, pe care s-au sprijinit și încă se sprijină dinamicile intereselor de toate

felurile), dar, prin aceasta, nu și pe cele ale conflictualității viitoare, care devine din ce în ce mai mult una de sistem și de proces, și nu una formată din fractalii civilizațiilor de odinioară. Această transformare ar putea fi benefică pentru omenire, întrucât, fără a înlătura total diferențele – deși se tinde și spre această operațiune negativă –, ar putea genera o supremație a întregului și o responsabilitate a ansamblului față de părțile sale, din ce în ce mai solid integrate într-o dimensiune globală .

Trecerea de la o societate umană bazată pe culturi și civilizații identitare, limitative, la una bazată pe cunoaștere, pe știință și pe înalta tehnologie, pe universalitate, în care diferențele, așa cum am subliniat mai sus, se estompează, ar putea reduce substanțial conflictualitatea și genera o apropiere asimptotică de un echilibru semnificativ, de o armonie solidă și funcțională. Desigur, o armonie absolută este de neconceput într-un sistem dinamic și complex, deoarece ar putea duce la anihilarea tensiunilor interioare care-i dau mișcare și vitalitate, adică la moartea efectivă a acestuia. Dar o armonizare dinamică a identităților – chiar dacă respectivele identități suferă și ele transformări importante – este nu numai posibilă, ci și necesară. Pentru că, la urma urmei, mișcarea și dezvoltarea rezultă din tensiuni interioare, din conflict.

De aceea, probabil că devenirea civilizațională, pe măsură ce societatea se bazează tot mai mult pe cunoaștere, va suferi, pe de o parte, distrugerea sau transformarea identităților anterioare și, pe de altă parte, construcția cât mai solidă a întregului. Dar și acest întreg cognitiv va fi, probabil, relativ, întrucât el însuși are nevoie de mișcare, schimbare, dezvoltarea și devenire. Aceste etape sunt ilustrate și în Figura 5.

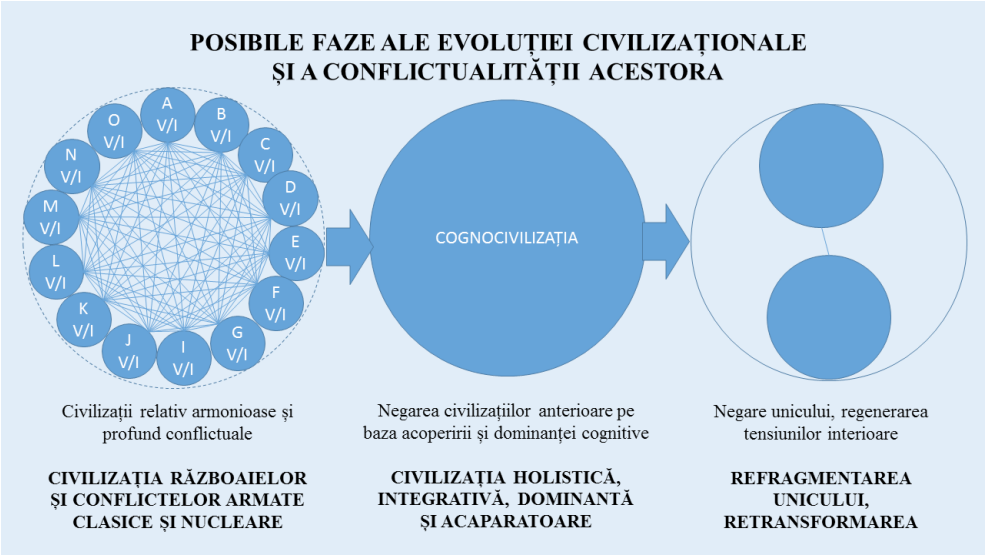

Figura 5 Faze ale apariției și dezvoltării cognocivilizației

Probabil că faza de vârf a cognocivilizației – cea holistică – va fi relativă și de scurtă durată. În interiorul acesteia, potrivit legilor după care funcționează Universul, se vor produce acele polarizări și, în consecință, acele diviziuni care vor genera noile trenduri ale evoluției cognitive a omenirii, în noi unități și identități. Desigur, în acele epoci, planeta Pământ va fi mult prea mică și neîncăpătoare pentru imensitatea cognocivilizației pământenilor. O astfel de realitate se face deja simțită de pe acum.

La întrebarea dacă onor cognocivilizația va scoate omenirea din conflictualitate și va înfăptui armonia universală, visul de veacuri al pacifiștilor, răspunsul nu poate fi decât negativ. Scoaterea civilizației omenești din propria ei conflictualitate nu înseamnă eliberarea ei, nu înseamnă pacea și liniștea universală, ci moartea ei. De aceea, și în epocile pe care am încercat să le sugerăm tocmai prin termenul de cognocivilizație, mulțimile, sistemele și fluxurile de provocări, pericole și amenințări nu numai că vor continua să existe, dar vor fi cel puțin tot atât de virulente și de imprevizibile cum sunt și cele de acum. La fel și vulnerabilitățile cognocivilizației și ale societății omenești la acestea.

Oamenii se vor război și atunci, așa cum se războiesc și acum. Pentru că, și atunci, în viitor, ca și acum, în prezent, vor exista interese – interesul fiind motivul, mobilul și imboldul acțiunii umane –, iar acestea, fiind diferite și, bineînțeles, conflictuale, vor genera totdeauna competiții, divergențe, confruntări, crize, conflicte și războaie. Războiul pare a fi starea normală continuă a omenirii, pacea fiind doar partea mai puțin violentă, mai domoală, mai umană a războiului, sau, altfel spus, intervalul dintre două summum-uri.

Desigur, războiul din vremea cognocivilizației va fi, probabil, predominant cognitiv. Adică oamenii se vor bate atunci mai ales în… șpângi de concepte, teorii, doctrine etc. etc. Se bat ei de pe acum în așa ceva. Războiul mediatic, cel psihologic, cel informațional și cel cognitiv sunt războaie de tip continuu, cu efecte uriașe în toate domeniile de activitate. Adăugăm la acestea, războiul economic, războiul financiar, războiul cibernetic, războiul psihologic, războiul climatic și cel geofizic, războiul geopolitic etc. etc. Aceste războaie au diferite faze și este foarte greu să fie delimitate de acțiunile concurențiale, competiționale și confruntative care există în piață. Și, pe măsură ce timpul trece, iar mijloacele de luptă se dezvoltă și se sofisticheză, aceste bătălii devin tot mai intense, tot mai cuprinzătoare, tot mai greu de separat de normalitate și tot mai eficiente. Se pare că normalitatea acestei lumi nu este pacea, ci războiul.

Armele nu vor ceda niciodată locul dialogului. Ba, dimpotrivă, ele se vor infiltra (s-au infiltrat deja, direct sau sub acoperire) în toate formele de dialog și colaborare, accelerând la maximum confruntările și ridicându-le pe nesimțite la rangul de război. Fiecare dintre noi, aproape fără să-și dea seama, este angajat în una sau mai multe forme ale războiului lumii, ca simplu soldat, ca savant sau ca general.

Așadar, cognocivilizația nu va estompa războiul, nici nu-l va descuraja, ci,

dimpotrivă, îl va converti, îl va face ***cognorăzboi***, îi va asocia dimensiuni uluitoare, ce vor avea efecte uriașe. Acest lucru se întâmplă demult în societatea omenească. Chiar în antichitate, au existat două mari doctrine, două mari expresii ale războiului cognitiv – *Arta războiului*, a anticului Sun Tzî, și *Arthashastra*, lucrare monumentală, a indianului Kotylio – care ne învață și azi cum să ne învingem adversarii prin toate mijloacele posibile, de la arta înșelăciunii, la cea a presiunii și amenințării. Și, pe cât posibil, evitând lupta sângeroasă. Așadar, atunci când ne propunem să identificăm provocările, pericolele și amenințările specifice unei epoci istorice, care pot duce la război, care declanșează și întrețin războiul și războaiele lumii, trebuie să avem în vedere imensitatea și cameleonismul acestora, dinamica și excepționala capacitate a acestora de a se disimula, de a se converti, de a se ascunde, de a înșela.

Omul trebuie să se lupte nu doar cu sine și cu ceilalți, ci și cu radiația cosmică nocivă, cu fenomenele care-i fac viața un calvar, cu presiunile și amenințările concurenței, cu cele ale statului care nu încetează să impună cetățeanului tot felul de biruri, cu interesele corporațiilor, cu lăcomia băncilor și aproape cu tot ce există și, chipurile, îi ușurează omului viața, de fapt, înrobindu-l după cele mai moderne și mai sofisticate politicii, strategii, tactici și acțiuni de tot felul, care capătă azi tot felul de denumiri, de capcane și de subtilități.

Sfera provocărilor, pericolelor și amenințărilor generale devine atât de imensă și de sofisticată, încât este aproape imposibil să cunoști, să înțelegi și să-ți reduci vulnerabilitățile la ele. În epoca civilizației cunoașterii, acestea vor continua să fie la fel de ascunse, de perverse, de toxice și de letale, dar, așa cum, spre exemplu, fauna și flora din arealul restricționat de la Cernobâl a explodat pur și simplu în anii care au urmat dezastrului, și noi, oamenii, vom trăi și vom conviețui cu ele.

Nu le enumerăm aici, pentru că ar trebui să scriem pe zeci și chiar pe sute și mii de pagini toate acțiunile omului, ale statului, ale corporațiilor, ale rețelelor etc., pentru că toate, dar absolut toate – chiar și cele ce ne fericesc – au partea lor de provocare, de pericol și de amenințare[1], care, fericindu-ne uneori, ne lovesc distrugător în punctele noastre cele mai vulnerabile (sănătate, gândire, convingeri, idealuri, atitudini, sentimente, viață). Ele nu se vor schimba radical în era cognocivilizației, ci doar se vor adapta și se vor super-sofistica, pe măsura noului ev.

Nici provocările, pericolele și amenințările de ordin militar nu vor dispărea în și din procesualitatea cognocivilizației. Armele nu vor tăcea. Dimpotrivă, vor fi din ce în ce mai vocale și mai înșelătoare. Armele bazate pe amplificarea undelor, pe nanotehnologii, dar mai ales cele care-și au drept muniție elemente și procese ale cunoașterii vor inunda pur și simplu societatea umană. Fiecare dintre noi va fi – știind sau nu – un purtător al unor astfel de arme. Jocurile electronice, smartfoanele, calculatoarele, rețelele, programele de tot felul, posibilitățile și facilitățile comunicării în timp real etc. vor deveni din ce în ce mai mult arme ale războiului viitorului. Tehnologia militară de azi este uluitoare prin performanțele

[1] Amenințarea este un pericol cu vector.

atinse. Teatrul de război al epocii cognocivilizației va fi întregul glob pământesc și, mai ales, Cosmosul, spațiul infinit de dincolo de noi, de fapt spațiul din noi care, astfel, atingând și înțelegând universalitatea, devine cognospațiu flexibil, modelabil, infinit. Tehnologia militară de mâine va fi implementată în toate formele cogniției, iar efectele războiului și războaielor duse cu mijloace militare vor opera ele însele în nemărginit.

Însă niciuna dintre aceste provocări, pericole și amenințări din cognospațiu nu va fi singură, izolată, ușor de identificat și de contracarat. Toate, dar absolut toate, vor avea forme flexibile, conținut cu geometrie variabilă, de regulă, hibridă, iar ofensiva lor va fi una ce se va asemăna foarte mult cu ofensiva radiației solare și cosmice nocive asupra Terrei. Și chiar dacă magnetosfera ne protejează împotriva acesteia, este foarte posibil ca, la un moment dat, magnetismul planetei să nu mai fie suficient. În epoca cognocivilizației, toate aceste provocări, pericole și amenințări vor continua să dea de furcă oamenilor, iar aceștia vor continua să-și reducă vulnerabilitățile și să le contracareze, fără a putea vreodată să se simtă în deplină securitate. Or, asta înseamnă război.

Provocările, pericolele și amenințările din era cognocivilizației se vor derula pe trei paliere importante: endogen, exogen și hibrid. Cele din palierul endogen sunt cele specifice Terrei, cele generate de societatea omenească. Cele exogene, vin din exteriorul societății omenești și sunt, deopotrivă, cosmice, geoclimatice și geofizice. Cele hibride sunt generate îndeosebi de dimensiunea cosmică, de cea geofizică și de cea geoclimatică. Combinate, acestea vor continua să creeze probleme oamenilor și comunităților lor și în evul cognocivilizației.

2. Vulnerabilități

În noua epocă a cognocivilizației, are loc un proces complicat și îndelungat de cunoaștere, înțelegere și contracarare a provocărilor, pericolelor și amenințărilor, în primul rând, prin reducerea vulnerabilităților la acestea, concomitent cu unele măsuri temeinice de apărare împotriva acestora și de contracarare a lor pe faze, pe areale, pe domenii și, desigur, pe diferite tipuri de acțiuni. În general, omul este o ființă foarte vulnerabilă și, toată viața, se străduiește fie să-și reducă aceste vulnerabilități printr-o pregătire temeinică, utilă și continuă, mai ales pe plan cognitiv, fie să realizeze puternice scuturi de apărare împotriva ofensivei acestora, desigur tot prin cunoaștere și realizare de mijloace și dispozitive ingenioase.

Din toate timpurile, pentru a-și reduce sau compensa vulnerabilităţile, omul și-a construit locuințe, scuturi de apărare și numeroase alte infrastructuri, concomitent cu o foarte bună cunoaștere a provocărilor, pericolelor și amenințările – exogene, endogene și hibride – care se exercită asupra lui de când se știe.

Totuși, cea mai puternică armă împotriva provocărilor, pericolelor și

ameninţărilor de orice fel o reprezintă *cunoaşterea* acestora. De aceea, în epoca civilizației cunoașterii, cunoașterea nu va fi doar un modus cognoscendi, ci și un modus vivendi. *Aceasta este, de altfel, marea schimbare de paradigmă în trecerea de la societatea de consum la societatea bazată pe cunoaştere*.

Deși mijloacele militare necesare contracarării oricăror amenințări și apărării identităților naționale, regionale sau globale, vor fi din ce în ce mai performante – cele mai multe dintre ele robotizate –, vulnerabilitățile militare la amenințările din viitor nu vor putea fi eliminate integral. Mai mult, chiar și celelalte – cele nemilitare – vor primi valența și caracteristici militare foarte accentuate. De aceea, este posibil ca, în spațiul confruntărilor (mai ales militare), să fie adoptate și folosite strategii, operații și tactici foarte complexe, care să permită realizare atât a unor elemente foarte sofisticate de acoperire strategică, operațională și tactică, cât și a unor forme și formule de bătălii, operații și tactici specifice luptelor de întâlnire în areale cognitive complexe. Aceste probleme sunt foarte complicate, iar societatea cunoașterii nu le rezolvă de la sine, ci le complică și mai mult.

3. Fizionomia riscului militar în cognospațiu

În aceste condiții, riscul militar, definit pe intersecția dintre amenințări și vulnerabilități, continuă să fie unul de tip major și, în același timp, flexibil și complex. Calcularea lui presupune, înainte de toate, monitorizarea provocărilor, pericolelor și amenințărilor care se tratează prin mijloace militare, precum și a vulnerabilităților la acestea. Cunoașterea în timp real a amenințărilor, ca și a vulnerabilităților societății la acestea, facilitează evaluarea riscului, dar nu și modalitățile de a-l reduce. Este, desigur, foarte important să știm care este gradul de risc militar în cognospațiu (adică în spațiul definit în parametri cognitivi), întrucât toate măsurile care se iau pentru reducerea acestuia depind, pe de o parte, de modul în care acest risc se calculează și, pe de altă parte, de forțele, mijloacele și resursele la dispoziție pentru planificarea și generarea acțiunii militare eficiente, în toate fazele ei (acoperire, acoperire strategică, apărare, contracarare, ofensivă strategică, distrugere).

Valorile amenințării militare, A_m, se situează undeva între 0 și 1, zero, 0, însemnând absența amenințării, iar 1 valoarea maximă a amenințării. La fel și vulnerabilitățile militare, V_m, au valori între 0 și 1.

$$R_m = A_m.V_m$$

Dacă, spre exemplu, nivelul amenințărilor este de 0,7, iar cel al vulnerabilităților la acestea de 0,6, Riscul militar va avea valoarea de 0,42.

Desigur, aceasta este doar o evaluare. Analiza de risc trebuie să fie detaliată pe fiecare tip de amenințare și pe fiecare tip de vulnerabilitate, astfel încât acest

nivel să poată fi comparat în mod realist cu posibilitățile efective de contracarare a amenințării. Acesta nu este însă un lucru nou. Așa se calculează riscul și acum. Desigur, de către cei care se ocupă efectiv de analiza de risc. Nou este doar faptul că, în cognospațiu, natura și conținutul provocărilor, fără a exclude forma lor universală și conținutul lor clasic, peren, aduce în prim-plan componenta cognitivă, trecând, în zona strategică prioritară, cognospațiul, cu toate elementele sale.

Marea dificultate este cea a identificării și analizării amenințărilor de tip militar, într-o epocă în care foarte multe dintre cauze, efecte, realități și domenii fie se contopesc, fie se complică foarte mult, pe măsura accesului la informație și la procesualitatea transformării acesteia foarte rapid în cogniție și în patrimoniu cognitiv. Domeniul militar va continua să existe, dar acesta va deveni, probabil, un fel de Forță de Acțiune Rapidă în situații-limită foarte complicate, unele fiind de natură cosmică sau extraterestră, iar altele de natură pur cognitivă.

Importantă va fi, credem noi, specializarea domeniului militar. Își va realiza cognocivilizația armate sau forțe militare capabile să pună în operă o politică de securitate și apărare prin mijloace violente? Sau domeniul militar va rămâne doar ca un jandarm care să protejeze lumea de propria ei furie și s-o apere de alte civilizații terestre sau extraterestre care vor ridica, probabil, pretenții la dominanță strategică terestră, planetară și interplanetară? Sau cine mai știe cum se vor modela, schimba și transforma, în noua eră – era cognocivilizației și a cognospațiului – politicile și strategiile din acest viitor cognițional în care deja am intrat.

În figura 6, se ilustrează un mod de a reprezenta nivelul de risc militar.

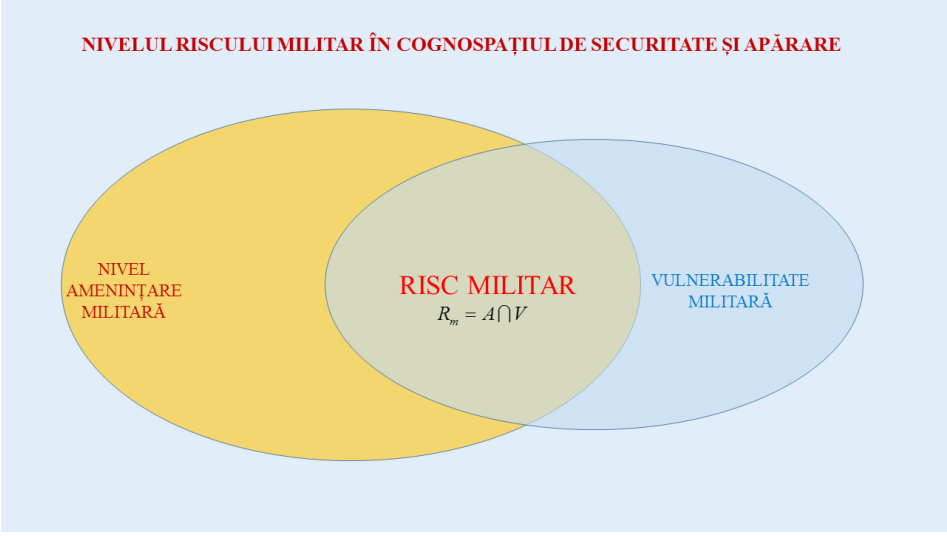

Figura 6 Risc militar în cognospațiu

Concluzie

Riscul militar din cognospațiu nu are altă fizionomie și altă formulă de calcul decât cel de azi. Componența lui va fi însă una pe măsura societății epistemologice care se conturează la orizontul acestui secol, când majoritatea dintre provocările, pericolele și amenințările de ordin militar cu care, probabil, se va confrunta lumea vor fi de sorginte cognitivă. De aici nu rezultă că dispar armele pe care le cunoaștem noi azi, ci doar că ele vor fi mult mai sofisticate, robotizate și cibernetizate, așa cum le va cere războiul viitorului, un război continuu, hibrid, diversificat și asumat de către viitoarea civilizație, cea care le va nega pe toate cele trecute, le va acapara pe toate cele prezente și le va integra pe toate cele existente într-un concept care să facă față cerințelor mediului de securitate și apărare din vremurile care vor veni.

Bibliografie

1. Dr. Constantin Degeratu, dr. Mihai Tudose, dr. Gheorghe Văduva, Război, cunoaștere adevăr, Editura Nemira, București, 2012

2. Gheorghe Văduva, *Geopolitica. Teorii. Areale. Falii. Conexiuni*, Societatea Scriitorilor Militari, București, 2013

3. Agata Popescu, Gheorghe Văduva, *Redeschiderea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică*, în Univers Strategic nr. 2(26)/2016, pp. 134-173

4. Teodor Frunzeti, Mircea Mureșan, Gheorghe Văduva, *Război și haos*, Editura CTEA, București, 2009

ÎNTOARCEREA LA AXIOLOGIA PROCESUALITĂȚII EDUCAȚIONALE

RETOUR A L'AXIOLOGIE DU PROCESSUS EDUCATIONNEL

Conf. univ. dr. Agata Mihaela POPESCU[1]

Rezumat

Tendințele din ultimele decenii în configurarea, planificarea, modernizarea și efectuarea proceselor educaționale relevă că managerii sistemului educațional, sub presiunea accelerării și chiar contopirii ciclurilor de formare, perfecționare, perfecționare continuă au scos, tot mai mult, în numele valorii pragmatice directe, utilitare, valoarea din învățământul de toate categoriile. Cerințele pragmatice, centrate îndeosebi pe moment, pe nemijlocit, au îndepărtat actul didactic de patrimoniul cultural și de cel cognitiv, singurul suport durabil al calității educaționale, în favoarea imediatului din piață, ducând la dezaxiologizarea tot mai accentuată a actului educațional. Efectele sunt cele de deculturalizare a actului învățării, de depersonalizare și de alienare culturală a școlii și chiar la… deculturalizarea culturii, în numele culturii de piață. Însă realitatea arată că o formare excesiv pragmatică, fără un suport cultural solid, duce la o pierdere axiologică irecuperabilă, cu efecte dramatice pe termen lung. De aceea, întoarcerea la axiologie în conceperea și elaborarea politicilor și strategiilor educaționale devine imperios necesară.

Cuvinte-cheie: proces educațional, axiologie, cultură, pragmatism, valoare, piață.

Résumé

Les tendances des décennies dernières dans la configuration, planification, modernisation et le déroulement des processus éducationnelles relève que les managers du système éducationnel, sous la pression de l'accélération et même l'unification des cycles de formation, perfectionnassions, perfectionnassions continues ont éliminé, au nom de la valeur pragmatique

directe, utilitaire, la valeur essentielle de l'enseignement de tous les niveaux. Les exigences pragmatiques, centrées notamment sur l'instant, sur le direct, ont éloigné l'acte didactique de patrimoine culturel et cognitif, le seul support durable de la qualité éducationnelle, en faveur de l'immédiat de marché, en menant à la des-axiologie de plus en plus accentue de l'acte éducationnel. Ca mène à la sortie de la culture de l'instruction a la dépersonnalisation et a l'aliénation culturelle de l'école et même à la de-culturalisassions de la culture, au nom de la culture de marché. Mais la réalité montre qu'une formation excessive pragmatique, sans un support culturel solide, mène déficit axiologique irrécupérable, avec des effets dramatique sur le long terme. De ca, le retour a l'axiologie dans la conception et élaboration des politiques et de stratégies éducationnelles devienne absolument nécessaire.

Mots-clefs: processus éducationnel, axiologie, culture, pragmatisme, valeur, marché

Introducere

Cel mai complicat, cel mai necesar, cel mai folositor, dar și cel mai dificil act din societatea umană – și nu numai – este actul educațional. Nimeni nu se naște învățat și nimeni nu este în măsură să desfășoare o activitate utilă în societatea umană, pe planeta Pământ și în Univers, dacă nu s-a pregătit îndeajuns, dacă nu a fost educat și format în acest sens și, evident, dacă nu ține pasul cu cerințele educaționale ale vremii. Educația, pentru om, este esențială. Esențială și permanentă. Este un truism. Toți știm acest lucru și toți tratăm procesele educaționale ca pe un sine în sine, ca făcând parte efectiv din sistem, din viața noastră, atât structural, cât și funcțional. De asemenea, toți știm că educația nu este un proces linear, mereu același, în toate epocile și peste tot, indiferent de locul, cultura, sistemele de valori și interesele societăților și oamenilor, ci unul foarte complex și foarte complicat. În fond, educația nu este altceva decât un sistem și, în același timp, un proces coerent, consistent și continuu de dobândire și actualizare optimă a unor cunoștințe, deprinderi și abilități necesare vieții conștiente pe Terra și în Univers. Și este normal ca un astfel de proces să fie supus unor determinări și unor fluctuații mai mult sau mai puțin previzibile, dar totdeauna prezente.

O mare parte dintre metodele folosite în școală, de-a lungul timpurilor, ca și numeroasele curente, aplicații sau discipline, precum antropometria, esteziometria, psihometria, ca și învățarea programată de la jumătatea secolului trecut n-au dus la atingerea unui prag ideal în procesele educaționale, ci au adăugat (sau nu) unele entuziasme, unele metode și, uneori, și unele rezultate.

Printre metodele noi de educație se situează, de pildă, și cea care se referă la trezirea interesului[2] elevului, studentului etc. Pentru aceasta, este necesar să se

cunoască interesele mentale ale celui care se educă. Pedagogia științifică la care au visat foarte mulți educatori se reduce, în ultimă instanță, în concepția multora dintre ei, la un fel de psihologie aplicată. Forța formativă a educației trebuie să elibereze și să disciplinizeze în același timp, să asigure adică dobândirea unei libertăți condiționate de știință, conștiință și responsabilitate. Cel care se educă trebuie să știe că există o măsură în toate, dar mai ales anumite limite. *Est modus in rebus sunt certi denique fines…*

S-a discutat mult în literatura de specialitate, s-au scris foarte multe lucrări în epocă, inclusiv superbul roman „Emile" al lui Jean Jaques Rousseau pe această temă. Dezvoltarea liberă a activității celui care se educă, centrarea efortului educațional pe elev, pe student, pe cursant, pragmatizarea în dauna teoretizării excesive, respectarea cerințelor pieței muncii etc. sunt determinanți care, într-o formă sau alta, direcționează actul educațional, îl supun unor cerințe, unor exigențe și, evident, unor efecte. Pentru că nu există educație în sine, educație de dragul educației, ci educație cu scop formativ și de perfecționare, pe de o parte, în vederea desfășurării unei activități utile și, pe de altă parte, pentru a face posibilă comunicarea, conviețuirea și viața într-o comunitate conștientă de sine, supusă ea însăși unor trebuințe vitale, culturale, utilitare, cognitive.

În pofida existenței, consistenței și perfecționării continue a sistemelor și proceselor educaționale, niciodată acestea n-au atins un maximum și nici măcar un nivel de suficiență care să mulțumească pe deplin individul, comunitatea și societatea. Trebuința educațională este, din toate timpurile, și va fi, probabil, totdeauna, de tip deschis și insațiabil. De aici, și efortul continuu pe care-l fac, deopotrivă, individul și societatea pentru a satisface cât mai complet posibil această trebuință eternă. Dincolo de cerințele și trebuințele educaționale, care este însă osatura ei intangibilă, structura ei de rezistență și suportul ei de regenerare continuă?

1. Schimbare de paradigmă

Procesele educaționale, ca și ciclurile educaționale, se intensifică și se accelerează continuu. Noua societate cere un nou tip de om educat, iar timpul necesar formării acestuia – este vorba de formarea de bază – se mărește. Dar, cu cât se mărește timpul pentru acest tip de formare, se accelerează și procesul de depreciere a cunoștințelor și abilităților dobândite, datorită, în primul rând, cerințelor dinamice ale pieței muncii și, în general, ale profesiilor. Concentrarea timpului educațional, deși devine o chestiune vitală, nu se mai poate realiza prin mijloace clasice, nici prin aceleași tipuri de tipologii și metodologii, nici chiar prin schimbarea radicală a curriculei. Omul care se educă azi (desigur, azi, pentru mâine), fie el copil, adolescent sau adult, nu mai este identic cu cel de acum un secol, pentru că nici parametrii educaționali și cei ai beneficiarului procesului de învățământ nu mai sunt aceiași. Cunoștințele acumulate în școală se învechesc și chiar se degradează rapid,

iar cerințele educaționale se schimbă și ele într-un ritm alert. Cam cum se schimbă programele și sistemele de operare de pe calculator.

Cunoștințele dobândite în școală sunt relativ suficiente doar pentru o scurtă perioadă de timp. În multe privințe, ele nu sunt suficiente nici măcar până la încheierea ciclului respectiv. Ceea ce ai învățat în anul întâi nu mai este totalmente de actualitate în anul trei și nici chiar în anul doi. Desigur, teorema lui Pitagora nu se schimbă, este valabilă sine die, dar, pe lângă teorema lui Pitagora, care face parte dintr-un patrimoniu cognitiv etern, apar o mulțime de alte realizări ale calculului matematic, ca să rămânem la acest exemplu, ale folosirii aparaturii electronice, a celei bazată pe nanotehnologii, pe lasere, pe amplificarea undelor etc., pentru modelarea diferitelor procese de generare a cogniției sau a producției de tot felul, inclusiv a celei din domeniul formării cunoștințelor și abilităților de bază. Iar presiunile și solicitările care se exercită asupra profesorului și elevului (studentului, cursantului, omului care învață), sistemelor și rețelelor educației formale, non-formale și informale, adică ale educației tranzitive și ale autoeducației, devin extrem de mari, de complexe și de fluide. Intervin în aceste procese nu doar cerințe noi, necunoscute până acum, ci și mijloace noi, metodologii noi. De altfel, învățământul formal (cel efectual în rețeaua școlară) nu mai este singurul formativ. El este însoțit de învățământul informal și de cel non-formal, care, astăzi, cunosc o dezvoltare fără precedent. Iar raporturile dintre acestea – ne referim la cele de complementaritate, dar și la cele de concurență și chiar de substituție – se complică din ce în ce mai mult, concomitent cu o cerință de integrare tot mai consistentă.

Deci, cerințele educaționale s-au multiplicat, s-au amplificat și s-au diversificat, pentru că însăși societatea s-a transformat radical și se transformă în fiecare zi. Noua paradigmă educațională are altă bază și alte coordonate decât cele anterioare. Altădată, esența educației consta în ceea ce francezii numesc *savoir* (a ști). *Savoir faire* (a ști să faci) era, în acea veche paradigmă, un concept consonant cu *savoir* (a ști), iar relația dintre cele două componente era nu numai una de durată și de mare stabilitate, ci și una supusă unui echilibru de tip mecanic. De aceea, *savoir* (cunoașterea) viza memorarea și învățarea în parametrii de tip enciclopedic (cu cât știai mai mult, cu atât erai mai apreciat și mai important), iar *savoir faire* era o altă „specialitate", impusă de presiunile și cerințele modului de viață din acea epocă.

Înainte de această epocă a lui *savoir* și *savoir faire*, în societatea tribală, primitivă, unde nu existau mijloace la îndemână pentru crearea depozitelor cognitive, memoria oamenilor era esențială. Toată viața, acești oameni memorau tot ce aflau de la înaintașii lor, atât în ceea ce privește arborele genealogic al fiecăruia și al întregului trib, cât și în ceea ce privește obiceiurile, tradițiile, relațiile spirituale cu totemurile, cu alte obiecte de cult, dar și cu mediul ambiant. Erau, de pildă, oameni, în cadrul tribului, care memorau și identificau sute de specii ale aceluiași arbore, care făceau conexiuni aproape perfecte între simboluri și fapte, între vis și realitate etc. etc. Lipsa scrisului și a altor mijloace de tezaurizare a cogniției, a valorii și a sistemelor de valori

făcea ca întregul patrimoniu cognitiv (din care se genera și cel pragmatic) să se afle doar în capacitatea și capabilitatea de stocare a creierului uman, în capacitatea-hard a acestuia, foarte solicitată la acea vreme, de a memora și de a face conexiuni. Pornind de aici, au apărut, probabil, și primele forme de învățământ, de educație, de pregătire pentru viitor – pentru că acesta este sensul unui proces educațional: pregătirea pentru viitor –, care s-au centrat, pe de o parte, pe memorare (atitudine impusă de trebuința deja abstractă de identitate și de rațiune suficientă a acesteia) și, pe de altă parte, de trebuința directă, de prim ordin, de hrană, de protecție, de securitate a individului și a comunității și de apărare.

Apariția scrisului și a primelor suporturi de stocare a informației au centrat efortul educațional mai ales pe trebuința de a acumula valori, de a cunoaște și înțelege sistemele de valori, singura bază stabilă și benefică de securitate, apărare, stabilitate și libertate a ființei umane, a comunității și a societății. Milenii de-a rândul – și înainte de Hristos și după Hristos –, aceasta a fost esența paradigmei educaționale: cunoașterea și înțelegerea sistemelor de valori care stau la baza existenței umane, culturale și cognitive a individului, a comunității și a societății (adică acel *savoir* francez) și, pe suportul acestuia, formarea priceperilor, abilităților și deprinderilor (*savoir faire*) necesare pentru a munci, pentru a genera acțiune umană conștientă și eficientă, pentru a crea valoare, valoare de întrebuințare și valoare adăugată.

La acest nivel de dezvoltare a societății și trebuințelor sale educaționale, s-au impus câțiva parametri bazați pe: memorare, reproducere, formare de cunoștințe și deprinderi utile pentru toată viața, atingere a unor performanțe, făcând ani și ani același lucru. Cunoaștem cu toții această epocă, întrucât o mare parte dintre intelectualii de azi au fost formați în această paradigmă care se baza pe crearea suportului valoric al cogniției și, pe această bază, dezvoltarea abilităților aplicative, inovative, metodologice și pragmatice.

Noua paradigmă educațională se centrează îndeosebi pe ceea ce s-ar putea numi extensie tehnologică și informațională a spațiului educațional, inovație tehnologică[1], integrare, autoformare, autonomie educațională, elearning, dinamism și complexitate.

Cauza acestei noi paradigme educaționale se află deopotrivă în saltul cognitiv al societății, în evoluția sa accelerată spre o civilizație de tip cognitiv, spre o cognocivilizație[2] și, legat de aceasta, în saltul înalt tehnologic și IT, în apariția și multiplicarea rețelei și în amplificarea efectului de rețea. Astfel, înțelepciunea nu se mai dobândește doar odată cu anii, ci și cu capacitatea și capabilitatea de a accesa complexitatea și noile sisteme de valori cognitive, tehnologice și informaționale, în

[1] Conf. univ. dr. Agata Mihaela Popescu, director al Institutului Internațional pentru Drepturile Omului, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir", avagata@yahoo.com

[2] Guy Avanzini, *Scientificite, axiologie et argumentation chez l theoriciens de l'Education Nouvelle*, în Revue Francaise de Pedagogie, nr. 13, avril-mai-juin 2003, pp. 53, 59, http://ife.ens-lyon.fr/publications/edition-electronique/revue-francaise-de-pedagogie/INRP_RF143_6.pdf

noul mod de a înțelege sinele și determinismul dinamic și complex.

Desigur, de aici nu rezultă că înțelepciunea nu mai este apanajul oamenilor în vârstă, care au acumulat, preț de o viață întreagă, experiență și cunoaștere, ci doar că însăși înțelepciunea se bazează din ce în ce mai mult pe înalta tehnologie, pe cunoașterea profundă, pe efectul de rețea și pe capacitatea de a cunoaște și înțelege, în timp real, dinamismul și complexitatea. Și că, în acest sens, înțelepciunea nu este numai a lor, a oamenilor în vârstă, întrucât ea nu mai depinde doar de experiență și de cantitatea de cunoștințe acumulate, ci și de mobilitatea acestora, de dinamismul, flexibilitatea și fluiditatea cogniției. Desigur, înțelepciunea nu se reduce la cunoștințe și abilități IT și la folosirea high tech, ci ea se bazează mai ales pe capacitatea gândirii de a produce raționamente temeinice, de a explora universul abstract, de a găsi soluții gândite, de a înțelege conexiunile, de a genera valori și sisteme de conexiune axiologică a acestora în ansamblul ființei umane, al comunității culturale și al societății epistemologice.

Dimensiunile proceselor de formare, perfecționare și învățare continuă îmbracă toate nivelurile de organizare și funcționare a sistemelor educaționale – politic, strategic, operațional și tactic – niveluri care, în noua paradigmă educațională, presupun o abordare nouă, de tip integral și integrat, care să asigure unitatea și actualizarea permanentă a acestora. În *Figura nr. 1,* se prezintă principalele condiționări ale procesualității educaționale integrale și interactive.

CONDIȚIONĂRI ALE PROCESUALITĂȚII EDUCAȚIONALE

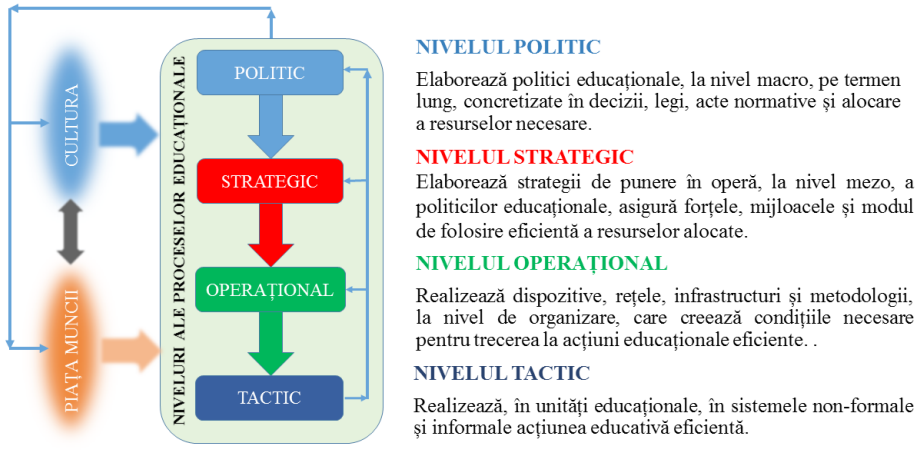

Figura nr. 1 Condiționări ale procesualității educaționale

Se pare că piața muncii și cultura ar trebui să fie, într-un fel, interdependente,

pentru că numai în felul acesta efectele învățării și perfecționării ar putea fi, deopotrivă, utile în viața și dinamica societății și în procesele de tezaurizare, adică de îmbogățire a patrimoniului cognitiv, a culturii, inclusiv a culturi profesionale. Din păcate, în epoca în care trăim, efectele agresive, intempestive și fulminante ale pieței și, prin urmare, ale pieței muncii au estompat enciclopedismul și cultura fundamentală, în favoarea culturii profesionale și a valorificării pragmatice și inovative a inepuizabilului potențial uman, cel care stă la baza așa-zisului capital intelectual, singura resursă intangibilă, în măsură să aducă inovare și un plus de valoare inclusiv în procesualitatea învățării.

O studentă din Anglia, care se pregătea pentru un examen la care i se cerea să-l comenteze pe Shakespeare, nu înțelegea de ce trebuie să-l mai învețe astăzi pe marele Will, de vreme ce astfel de cunoștințe nu-i folosesc la nimic, întrucât nicio companie la care ar putea lucra după absolvire nu-i va cere, la interviu, să recite sau să comenteze ceva din opera marelui scriitor.

Același lucru se întâmplă și în România. Nicio companie, mai ales din rândul multinaționalelor, dar chiar și din puținele firme românești care au mai rămas pe aici, nu-i va cere, unui absolvent de facultate, de masterat, de școală doctorală etc. să cunoască bătăliile lui Mihai Viteazul, cauzele revoluției de la 1848 sau să recite trei strofe din Eminescu.

Piața, fie ea și piața muncii, nu are nevoie de cultură, nici de marea cultură, ci, eventual, doar de cultura profesională a celui care-și caută un loc de muncă, dacă e cazul, dar în mod sigur de cunoștințele acumulate și de abilitățile acestuia în folosirea calculatorului, uneltelor cu care va lucra, în punerea în aplicare a unor politici și strategii de marketing, în convingerea clienților să cumpere produsele firmei sau să ia un nou credit de la bancă etc.. Munca fizică va fi din ce în ce mai mult robotizată sau, în orice caz, va fi făcută de alții, adică de emigranții români, bulgari, africani, oricât ar fi ei de școliți și de cunoscători ai istoriei lumii.

În aceste condiții, valorile omului se reduc la abilitățile sale care pot folosi firmelor și corporațiilor – de regulă transnaționale sau multinaționale –, iar mobilitatea forței de muncă ieftine și, mai ales, superior calificate devine și rămâne încă pentru mult timp esența unei societăți de consum și post consum, în care vectorul principal al puterii constă în îndatorarea sine die a celorlalți. Sistemele educaționale și procesualitatea educațională în ansamblul ei trebuie să dezvolte și să pună în operă aceste politici distrugătoare pentru axiologie, pentru valoarea ființei umane.

2. Nevoia de resetare, și pe criterii axiologice, a procesualității educaționale

Între timp, piramida procesualității educaționale s-a reconfigurat (mai exact, este pe cale de a se reconfigura) potrivit vectorilor noului tip de societate – societatea bazată pe cunoaștere, societatea epistemologică –, în care efortul cognitiv și, în consonanță deplină cu acesta, efortul educațional nu se mai centrează predominant

pe trebuințele vieţuirii fizice (care sunt îngustate la maximum din perspectiva cunoașterii trebuințelor naturale și satisfacerii lor), ci pe imensele cerințe și trebuințe cognitive, care se diversifică din ce în ce mai mult, se complică și se resetează într-un nou model educațional.

Acest model schimbă aproape complet fizionomia și filozofia existenței, cunoașterii, educației și pregătirii profesionale permanente, iar piramida trebuințelor, în noua epocă, în cea de început a civilizației de tip cognitiv, a civilizației globale, care este efectiv o civilizație de tip epistemologic, practic, pare a se întoarce cu josul în sus. În realitate, este vorba de o metamorfoză radicală a primei piramide – cea a trebuințelor –, care și prin care, în timp, din perspectiva cunoașterii și din cea a educației, are loc o extensie din ce în ce mai pronunțată spre și prin cunoaşterea de tip științific și epistemologic, ceea ce implică o *procesualitate educațională interactivă generalizată, de tip integrat*.

De unde rezultă că, în acest tip de educație, nu mai este absolut necesară centrarea efortului pe o cunoaștere primitivă a trebuințelor naturale esențiale, a trebuințelor vitale, deci pe nivelul cunoașterii comune, întrucât, aici, la acest nivel, la nivelul unu, nu mai este aproape nimic de cunoscut. La nivelul următor, la nivelul doi, cel al cunoașterii științifice, se operează doar un proces de translație și extensie cognitivă superioară nivelului unu, extensie care, în schema de mai jos, are forma unui trapez cu baza mare în sus. Prin aceasta, se sugerează și se reprezintă o extensie a acestui tip de cunoaștere spre componenta epistemologică și de trecere la nivelul imediat superior, la nivelul trei, cel al cunoașterii de tip holistic, de tip integrat, de tip epistemologic.

Această procesualitate de trecere de la vechea paradigmă cea a trebuințelor esențiale educaționale bazate în principal pe cunoașterea comună, la noua paradigmă, cea a trebuințelor educaționale esențiale în epoca cunoașterii de tip epistemologic este, din toate punctele de vedere și în toate componentele sale, foarte dinamică și foarte complexă. Acest tip de cunoaștere introduce în sistemele și procesele educaționale o dimensiune nouă, și ea, la rândul ei, foarte complexă și foarte dinamică, și anume, cea a *educației de tip extins, interactiv, permanent, consecvent și integrat*.

Cu alte cuvinte, omul nu se mai formează, pe părți, pe discipline și pe algoritmi de asamblare, ci pe roluri și paradigme generatoare de efecte, pe proiecte de lucrători tip roboți, care să fie totdeauna în măsură să facă niște operațiuni de tip integrat, upgradându-se continuu, așa cum se petrec lucrurile cu programele de pe calculator. Acest tip de lucrător trebuie să fie în măsură să efectueze totdeauna, de o manieră inteligentă, inovativă și creativă, un ansamblu de operațiuni inteligente care să consolideze nivelul atins, să găsească noi căi spre nivelul superior, să surprindă și să triumfe, exact ca în ingenioasele jocuri electronice. În acest tip de formare, învățarea este de tip programat, dar nu linear, ci complex, interactiv și cu suporturi de stimulare a potențialului uman în găsirea și folosirea unor noi vectori care să ducă pe drumul cel mai scurt la atingerea și depășirea unor praguri de performanță, în primul rând,

comercială, cerute și impuse de epoca în care trăim.

Ei bine, o astfel de algoritmizare a procesualității învățării va duce, în final, la robotizarea inteligenței umane, la dezumanizarea omului și, în final, la distrugerea valorilor de până acum, în favoarea unor noi sisteme de valori integrative, transfrontaliere și și depersonalizante.

Piramida trebuințelor esențiale în noua paradigmă educațională este una cu vârful în jos, ceea ce înseamnă că trebuințele naturale primitive – hrană, aer, apă, cunoaștere comună necesară strict pentru supraviețuire – se reduc la un punct, pentru care nu mai este nevoie efectivă de învățare, în timp ce trebuințele cunoașterii de tip epistemologic, se extind la maximum, și necesită o centrare a efortului educațional pentru cunoașterea și modelarea infinitului.

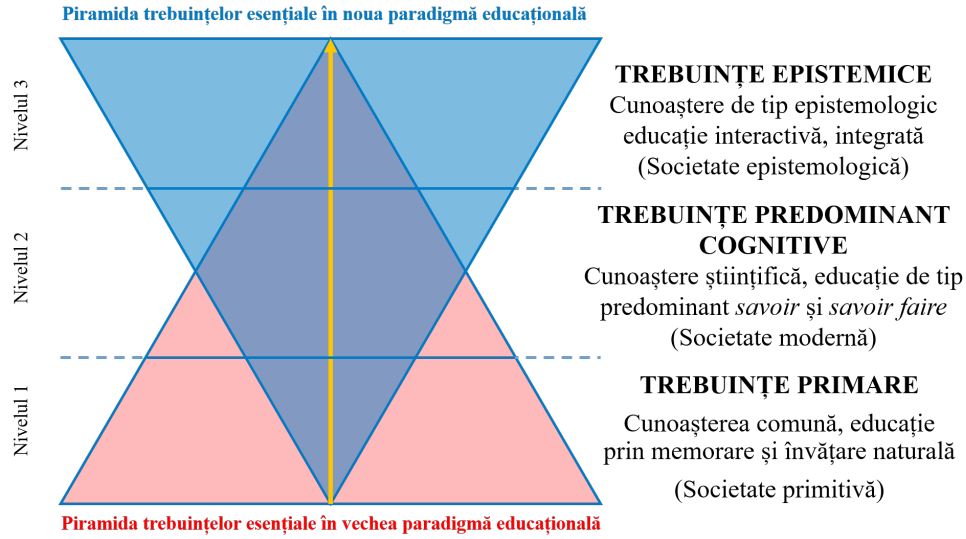

Figura 2 Modelarea noii paradigme educaționale

După cum reiese și din această figură, este vorba de o trecere din ce în ce mai accentuată de la o educație fragmentară, analitică, detaliată și, adesea, foarte greu de asamblat, de conexat, de integrat, la o educație vectorială, cu sensuri convergente într-un nou concept de produs educațional, bazat în principal pe efect, un produs cu geometrie flexibilă, nedegradabil și perfect adaptabil la noile condiții impuse de o societate globală și de o civilizație ale cărei valori fundamentale sunt cele de tip cognitiv, epistemologic. Dar eficiența unei astfel de paradigme depinde în foarte mare măsură, considerăm noi, de revenirea la axiologia perenă din societatea umană, compusă îndeosebi din valorile ființei umane, din valorile sale morale, prin care se păstrează limpede și curată baza ființării ființei omului, capacitatea sa creativă

inepuizabilă, vectorii săi de metamorfoză în bine, păstrându-și nealterate alteritățile și consonanțele.

Printre principalele determinări ale acestui tip de educație, ar putea fi situate, considerăm noi, și următoarele:

- odată cu universalizarea rețelelor, cu recrudescența informației în timp real și cu dezvoltarea unor sisteme comunicaționale (care sunt operaționale în orice moment), precum și cu robotizarea tot mai accentuată a producției de bunuri de consum, de generare și stocare a informației și de realizare a unui patrimoniu cognițional actualizabil, flexibil și relativ nedegradabil, se dezvoltă un nou tip de cultură – *cultura cognițională* – compusă din noi valori și, deci, din noi sisteme de valori care resetează pur și simplu, pe noile coordonate axiologice, ființa umană și comunitatea umană;

- omul nu mai este doar o ființă a ființei sale, care configurează un anumit timp de ființare, atât de bine descris și analizat de Heidegger în celebra sa operă *Sein und Zeit* (Ființă și Timp), ci devine el însuși un nucleu în jurul căruia gravitează, într-o dinamică foarte complexă, „electronii" și senzorii cunoașterii procesuale directe, ființa conexându-se astfel la cunoașterea completă și integrată a lumii, a ființei și a devenirii;

- educația flexibilă, dar de tip integrat, asigură unitatea ființei umane pe tot parcursul devenirii ei și, în același timp, permite umanizarea cognitivului, menținerea lui deopotrivă în sensibil și în rațional, adică în parametrii de securitate, apărare, libertate și prosperitate, fără a permite deviațiile spre distrugere din interior;

- orice dezvoltate a sistemelor și proceselor – inclusiv a sistemelor și procesualității educaționale – tinde, ab initio, spre un nivel de entropie zero (ceea ce înseamnă deplasare spre un echilibru absolut, adică spre moartea sistemului sau procesului), dar această tendință trebuie contracarată prin capacitățile și capabilitățile inovative și creative ale omului de a genera, universaliza și particulariza trebuințele, mai ales trebuințele cognitive și de a modela, pe această cale infinitul. Infinitul cunoașterii.

În loc de concluzii

Noua paradigmă educațională vizează, în opinia noastră, tocmai această trecere spre universal, spre imensitatea și infinitatea cunoașterii, iar noua cale este și trebuie să fie una de tip integrat, pe coordonatele întoarcerii la valorile intrinseci al ființei umane.

Accelerarea ciclurilor educaționale, extinderea mijloacelor, formelor de învățare-antrenare și apariția și proliferarea autoeducației, a formulelor educaționale informale și non formale au scos procesualitatea educațională din linearitatea sa tradițională, au introdus-o într-un spațiu al complexității și, ca atare, au creat premise pentru liberalizarea ei excesivă, concomitent cu vectorizarea ei necesară și suficientă

spre utilitarism și pragmatism.

Au dispărut, astfel, din procesele educaționale, necesitatea identității individuale pe suportul apartenenței la un trecut, la un sistem de valori ancestrale, personale și comunitare, precum și conceptele de patriotism, de datorie, de spirit de sacrificiu pentru alții, de glorificare a trecutului etc. Dereificarea și demitizarea procesualității educaționale, scoaterea ei din universul simbolurilor și al datoriei față de comunitate, în favoarea educației directe, pragmatice constituie o realitate a zilelor noastre, în context cu transnaționalismul și corporatismul societăților de consum și post-consum, cu spiritul și efectul de rețea, cu globalismul și cu ieșirea din naționalitate, din utilitate și din idealitate. Ei bine, este timpul ca omul, prin sistemele educaționale pe care și le creează, să se întoarcă la sine, să se întoarcă la esența sa cognitivă, axiologică și epistemologică. .

Bibliografie selectivă

1. Guy Avanzini, *Scientificite, axiologie et argumentation chez l theoriciens de l'Education Nouvelle*, în Revue Francaise de Pedagogie, nr. 13, avril-mai-juin 2003, pp. 53, 59, http://ife.ens-lyon.fr/publications/edition-electronique/revue-francaise-de-pedagogie/INRP_RF143_6.pdf

2. Marie-José Barbot, *Médiatisation dans l'enseignement supérieur : vers un nouveau paradigme éducatif*, Alsic, vol. 6. Numéro 1, juin 2003, pp 175-180 Recherche, http://alsic.org ou http://alsic.revues.org

3. *Cognocivilizația și posibilele ei provocări*, Editorial, în revista Univers Strategic Nr. 27/2016, pp. 9-19, http://iss.ucdc.ro/revista-pdf/us27.pdf

4. Victor Țârcovnicu, *Pedagăgie generală*, Editura Facla, 1975

5. Revista Univers Strategic , Nr. 25-28/2016, http://iss.ucdc.ro/revista.html

ANALIZA FINANCIARĂ A COMPANIEI ABC S.R.L.

FINANCIAL ANALYSIS OF THE ABC SRL COMPANY

Conf.univ.dr.ing.ec. Gabriel I. NĂSTASE
Masterand Cristian G. TÂRCĂ

Rezumat

Teoria şi practica financiară existente arată că există mult mai multe modalităţi de finanţare decât cele prezentate în cadrul acestei lucrări. Multe din aceste modalităţi sunt foarte punctuale, legate strict de o tranzacţie sau de un aspect al activităţii companiei solicitante. Inclusiv băncile româneşti au început să introducă produse de finanţare structurată, în afara bilanţului companiei, sau scheme de finanţare combinate, cu mix-uri de produse, în funcţie de specificul activităţii companiilor finanţate.

Cuvinte cheie: întreprindere, analiză, finanţare, investiţii, dezvoltare.

Summary

Existing financial theory and practice show that there are many more ways of funding than those presented in this paper. Many of these ways are very punctual, strictly related to a transaction or of an activity aspect of requesting company. Including Romanian banks have started introducing structured finance products, off company balance, or financing combined schemes, with mixes products, depending on the specific activities of financed companies.

Keywords: enterprise, analysis, financing, investment, development.

Introducere

Această lucrare îşi propune să prezinte alternativele de care dispune o companie atunci când trebuie să-şi finanţeze dezvoltarea. Pornind de la nevoile legate de ciclul operaţional şi de activitatea curentă, trecând prin complexitatea investiţiilor în active fixe, lucrarea de faţă sintetizează instrumentele prezente pe pieţele financiare moderne la care se poate apela. Unele dintre acestea au fost introduse recent pe piaţa românească sau chiar nu sunt puse la dispoziţia companiilor solicitante de nici o bancă din sistem, însă viitorul în mod sigur va face ca toate aceste modalităţi (toate prezente pe pieţe financiare mature) să fie utilizate de companiile româneşti.

In perioada regimului comunist, finanţarea bancară era un concept inexistent din punct de vedere economic. Perioada de tranziţie a adus noi concepte financiare pe piaţă, creând premisele apariţiei unui sistem bancar eficient, care să poată susţine dezvoltarea întregii economii. Din păcate, numeroase bănci au fost devalizate chiar de proprii lor conducători; astfel, creditele neperformante, acordate fără o analiză minuţioasă a riscurilor şi a adaptării solicitărilor cu nevoile reale ale companiilor, au făcut ca numeroase bănci să ajungă în faliment, fiind închise de autorităţile de supraveghere (Bankcoop, Dacia Felix, Credit Bank şi lista poate continua) sau într-o situaţie financiară extrem de precară, din care au fost salvate doar prin găsirea unor parteneri puternici pe plan extern (Banca Agricolă este cel mai important exemplu în acest sens).

Teoria şi practica financiară existente arată că există mult mai multe modalităţi de finanţare decât cele prezentate în cadrul acestei lucrări. Multe din aceste modalităţi sunt foarte punctuale, legate strict de o tranzacţie sau de un aspect al activităţii companiei solicitante. Inclusiv băncile româneşti au început să introducă produse de finanţare structurată, în afara bilanţului companiei, sau scheme de finanţare combinate, cu mix-uri de produse, în funcţie de specificul activităţii companiilor finanţate.

Pentru a demonstra modul în care solicitările de finanţare sunt tratate de băncile româneşti, s-a ales un studiu de caz ce prezintă o finanţare combinată, a unui proiect investiţional şi a capitalului de lucru. Soluţia de finanţare prezentată este cea reală, aleasă de bancă în urma discuţiilor avute cu reprezentanţii companiei, şi cuprinde multiple componente de finanţare, fiecare adaptate unei părţi a activităţii companiei.

Studiul de caz prezentat aici doreşte să evidenţieze modul în care o bancă românească abordează o relaţie de finanţare cu un client care solicită finanţarea necesarului său de capital de lucru. Din motive de confidenţialitate, nu vor fi date numele reale ale băncii şi companiei, iar nivelul dobânzilor şi comisioanelor prezentate vor diferi de cele din situaţia reală.

Prezentarea şi istoricul companiei

Compania în cauză, SC ABC (Schimbătoare de Căldură Industriale) S.A. este unicul producător din această zonă a Europei de radiatoare din cupru şi aluminiu şi de schimbătoare de căldură. Aceste echipamente au o utilizare largă în industria auto şi în cea chimică, unde există necesitatea răcirii rapide şi eficiente a instalaţiilor.

Compania SC ABC S.A. a fost înfiinţată în Bacău în anul 1983, aflându-se în proprietate exclusivă a statului până în anul 1998, când a fost privatizată prin metoda MEBO[1]. La conducerea societăţii au rămas aceleaşi persoane, cu experienţă în conducerea acestei societăţi şi cu o bună cunoaştere a specificului activităţii.

Tabelul nr. 1
Structura actuală a acţionariatului

Structura actuală a acţionariatului[1]	
1. Persoane fizice (162 membri PAS)	79.99%
2. SIF Muntenia	11.77%
3. Persoane fizice (81 pers.) L55/1995	8.24%

La momentul privatizării, compania se afla într-o situaţie delicată, cifra de afaceri scăzând dramatic, de la ~6 milioane Euro în anul 1994 la numai 2,5 milioane în anul 1997. De asemenea, compania pierduse toate contractele externe anterioare, fiind obligată să lucreze exclusiv pentru piaţa internă, extrem de redusă din punct de vedere al cererii pentru radiatoare şi schimbătoare de căldură.

Noii acţionari ai companiei au decis investirea în retehnologizarea companiei, aceasta fiind principala cauză pentru pierderea contractelor externe, principalii competitori investind masiv în tehnologii moderne, care le-au permis obţinerea unor produse mai ieftine şi mai bune din punct de vedere calitativ decât compania SC ABC. Investiţiile iniţiale au fost realizate din surse proprii, situaţia financiară a companiei nepermiţându-i să acceseze credite pentru investiţii la acel moment. După terminarea acestora, la sfârşitul anului 1998, compania s-a confruntat cu o altă problemă: lipsa comenzilor de mare valoare, în ciuda investiţiilor realizate. Strategia de vânzare aplicată a fost aceea de a trimite în permanenţă reprezentanţi la târgurile industriale din ţările cu care mai avuseseră relaţii comerciale şi de a prezenta noile capacităţi de producţie şi noile produse vechilor parteneri. Principalul avantaj al companiei îl reprezintă flexibilitatea sistemului de producţie, echipamentele achiziţionate putând produce orice tip de radiatoare, adaptate la cerinţele cumpărătorului.

[1] Management – Employee Buy-Out – conducerea şi angajaţii companiei au preluat compania de la stat, devenind acţionari majoritari. Această metodă a fost utilizată frecvent în România, în cazul unor companii pentru care nu s-au găsit investitori strategici.

Tabelul nr. 2
Managementul companiei pentru perioada 1998-2007

Anul	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
Vanzari (Mii Euro)	3.211	2.544	2.988	3.876	4.618	6.213	7.514	10.934	14.771	18.299

* - cifra pentru 2007 este previzionată de managementul companiei

Această politică a dus la redresarea companiei, care a reuşit să-şi susţină din surse proprii dezvoltarea, cifra de afaceri actuală ajungând, în 2006, la circa 15 milioane Euro pe an, previziunile indicând o valoare de circa 18,3 milioane pentru 2007.

Această creştere a cifrei de afaceri a companiei a fost realizată cu ajutorul finanţărilor bancare, compania beneficiind de mai multe linii de credit şi credite pentru investiţii tehnologice.

Descrierea afacerii

Compania SC ABC S.A. este organizată ca un sistem integrat, putând realiza întregul ciclu de producţie, de la cercetare, trecând prin construcţie şi design tehnologic, fabricarea uneltelor şi matriţelor pentru producţie până la realizare în serie a produsului final.

Principalele produse realizate de companie sunt schimbătoarele de căldură din aliaje în construcţie brazată, schimbătoarele de căldură cu tuburi sudate şi răcitoarele de ulei cu tuburi plate. Toate aceste produse pot fi perfect adaptate nevoilor clientului, dimensionarea produselor şi a specificaţiilor tehnice fiind realizate pe baza comenzilor primite.

Pentru a înţelege mai bine modalitatea de realizare a acestor produse, vor fi prezentate pe scurt etapele producţiei:

- Realizarea designului produsului şi a specificaţiilor acestuia;
- Producerea seriei 0 a produsului pentru testare şi avizare;
- Testarea internă a produselor din seria 0 şi obţinerea avizului calitativ din partea clientului;
- Lansarea producţiei de serie pentru modelul în cauză.

Pe partea tehnică, produsul trece prin următoarele stadii înainte de a ajunge în forma sa finală:

- Debitare, ştanţare, ambutisare / matriţare a tablei de aluminiu / cupru / oţel

(ghilotine de debitat, prese mecanice şi hidraulice);

- Execuţia aripioare de transfer termic (maşini speciale de format);
- Execuţia componentelor turnate (turnătorie);
- Tratarea chimică a produselor;
- Montarea matriţelor de produs (standuri speciale);
- Brazare matrice produs (tunel de brazare cu atmosferă de azot şi xenon);
- Asamblare finală prin sudură la rece;
- Probe de verificare & control final al calităţii;
- Vopsire şi ambalare.

De o deosebită importanţă pentru activitatea companiei este departamentul de cercetare şi design, care acoperă mai multe activităţi prin cei peste 50 de angajaţi ai săi:

- Cercetare şi testare pentru conceperea de noi soluţii în domeniul schimbătoarelor industriale de căldură;
- Elaborarea şi dezvoltarea de programe de calcul termal şi fluido-dinamic pe baza testelor practice;
- Cercetare în domeniul proprietăţilor termice ale aliajelor;
- Cercetare şi design în domeniul utilajelor utilizate în procesul de fabricaţie a radiatoarelor;
- Testarea produselor companiei în condiţii extreme de lucru.

Toate aceste etape sunt parcurse într-un timp foarte scurt, compania având posibilitatea de a realiza şi de a testa orice produs în maxim 7 zile şi de a iniţia producţia de serie mare în maxim 30 de zile de la primirea comenzii.

Principalele categorii de materii prime utilizate de companie în activitatea sa sunt tabla de aluminiu / cupru / oţel, produse pentru tratarea chimică, vopsele, etc. Compania nu este dependentă de un singur furnizor, relaţiile comerciale de lungă durată permiţându-i companiei să se aprovizioneza strict pe bază de comenzi, făcând plata la 30-60 de zile, în funcţie de valoarea comenzii. O parte din aceşti furnizori sunt din afara ţării, compania utilizând pentru plată acreditive şi scrisori de garanţie prin intermediul băncii.

O mare parte din clienţii companiei sunt din afara României, fiind companii cu renume din diverse ramuri de activitate, cei mai importanţi fiind integratorii de sisteme de răcire, distribuitori/producători de alte tipuri de schimbătoare de căldură şi producătorii auto. De asemenea, compania utilizează în numeroase cazuri acreditive pentru a avea o mai mare siguranţă pentru încasarea contravalorii produselor livrate.

Situaţia financiară a companiei

Situaţiile următoare sunt sintetizate pe baza informaţiilor prezentate băncii de către companie, ele cuprinzând informaţiile relevante pentru efectuarea unei analize complete şi relevante a situaţiei financiare a acesteia (tabelele nr. 3, 4 şi 5)

Tabelul nr. 3
Contul de profit şi pierdere

Indicatori (in milioane ROL)	**31,12,03**	**12**	**31,12,04**	**12**	**31,12,05**	**12**	**30,04,06**	**4**
Vânzări totale	221.013	94,1	387.357	94,3	572.538	95,7	219.872	99,1
Din care Export	*200.786*	85,5	*348.621*	*84,9*	*515.284*	*86,1*	*197.884*	*89,2*
Alte venituri operaţionale	507	0,2	339	0,1	1.366	0,2	1.462	0,7
Venituri totale	**234.853**	**100,0**	**410.636**	**100,0**	**598.558**	**100,0**	**221.948**	**100,0**
Costul bunurilor vândute (CoGS)	141.491	60,2	249.082	60,7	314.018	52,5	117.864	53,1
Din care materii prime şi materiale	*111.088*	*47,3*	*202.474*	*49,3*	*263.235*	*44,0*	*103.577*	*46,7*
Din care produse achiziţionate şi re-vândute	*5.735*	*2,4*	*6.162*	*1,5*	*6.578*	*1,1*	*9.617*	*4,3*
Din care cheltuieli cu terţi sub-contractori	*24.668*	*10,5*	*40.446*	*9,8*	*44.205*	*7,4*	*4.670*	*2,1*
Profitul brut	**93.362**	**39,8**	**161.554**	**39,3**	**284.540**	**47,5**	**104.084**	**46,9**
Cheltuieli cu personalul	55.193	23,5	83.773	20,4	116.826	19,5	44.942	20,2
Alte cheltuieli operaţionale	7.154	3,0	4.717	1,1	67.895	11,3	24.957	11,2
Cheltuieli cu amortizarea	2.342		4.403		24.109		10.117	
EBIT	**28.673**	**12,2**	**68.661**	**16,7**	**75.710**	**12,6**	**24.068**	**10,8**
Venituri financiare	**6.939**	**3,0**	**6.403**	**1,6**	**17.926**	**3,0**	**2.971**	**1,3**
Cheltuieli financiare	**10.360**	**4,4**	**38.927**	**9,5**	**31.725**	**5,3**	**12.742**	**5,7**
Rezultatul ordinar	**25.252**	**10,8**	**36.137**	**8,8**	**61.911**	**10,3**	**14.297**	**6,4**
Venituri excepţionale	40	0,0			3.015	0,5		
Cheltuieli excepţionale	2.996	1,3			2.774	0,5		
Profitul brut	**22.296**	**9,5**	**36.137**	**8,8**	**62.152**	**10,4**	**14.297**	**6,4**
Impozit pe profit şi alte taxe	-2.396	-1,0	-5.566	-1,4	-15.185	-2,5		
Profitul net	**19.900**	**8,5**	**30.571**	**7,4**	**46.967**	**7,8**	**14.297**	**6,4**

Tabelul nr. 4
Indicatori ai eficienţei operaţionale

Indicatori	**31.12.2003**	**31.12.2004**	**31.12.2005**	**30.04.2006**
Rotaţia activelor	**1,8 x**	**1,6 x**	**1,3 x**	**1,3 x**
Perioada medie a creanţelor	**53 zile**	**41 zile**	**57 zile**	**55 zile**
Perioada media de stocare	**146 zile**	**105 zile**	**103 zile**	**106 zile**
Perioada medie a datoriilor	**117 zile**	**81 zile**	**71 zile**	**67 zile**
Ciclul operaţional	**199 zile**	**145 zile**	**160 zile**	**161 zile**
Gap-ul de finanţare	**82 zile**	**64 zile**	**89 zile**	**94 zile**

Indicatori	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	30.04.2006
Rata capitalurilor proprii	**32,2%**	**55,2%**	**47,5%**	**47,9%**
Rata de îndatorare	**0,6 x**	**0,4 x**	**0,7 x**	**0,7 x**
Flux de numerar operaţional	**n.a.**	**-12.372 Mil. ROL**	**-30.665 Mil. ROL**	**1.806 Mil. ROL**
Marja flux operaţional	**n.a.**	**-3,0%**	**-5,1%**	**0,8%**
Noi credite bancare	**n.a.**	**46.769 Mil. ROL**	**93.689 Mil. ROL**	**6.568 Mil. ROL**
Fluxuri libere de numerar	**n.a.**	**-60.939 Mil. ROL**	**-85.712 Mil. ROL**	**34.919 Mil. ROL**
Rata curentă	**1,2 x**	**1,3 x**	**1,3 x**	**1,2 x**
Rentabilitatea capitalurilor	**48,9%**	**25,7%**	**21,5%**	**17,4%**
Rata de creştere a vânzărilor	**n.a.**	**75,3%**	**47,8%**	**-61,6%**
Rata de creştere a EBITDA	**n.a.**	**135,6%**	**36,6%**	**-65,8%**

Tabelul nr. 5
Raport centralizator

Indicatori (in mii EUR)	**31.12.2003**	**12**	**31.12.2004**	**12**	**31.12.2005**	**12**	**30.04.2006**	**4**
Cifra de afaceri	7.514,09	100	10.934,26	100,00	14.770,82	100,00	6.017,57	100,00
Profitul brut	2.987,11	39,75	4.301,80	39,34	5.482,94	37,12	2.226,26	37,00
EBITDA	992,32	13,21	1.945,52	17,79	2.463,27	16,68	985,36	16,37

EBITDA	917,39	12,21	1.828,28	16,72	1.868,32	12,65	711,05	11,82
Profitul net	636,70	8,47	814,03	7,44	1.159,02	7,85	387,64	6,44
Flux de numerar operational	n/a	0,00	-329,44	-3,01	-677,07	-4,58	-37,88	-0,63
Flux de numerar investitional	n/a	0,00	-1.463,11	-13,38	-1.690,13	-11,44	-506,40	-8,42
Flux de numerar financiar	n/a	0,00	1.361,98	12,46	2.124,87	14,39	264,93	4,40
Flux de numerar pt capital	n/a	0,00	0,00	0,00	-103,27	-0,70	0,00	0,00
Total Bilant	3.615,97	100,00	8.671,64	100,00	12.709,60	100,00	14.641,63	100,00
Active Curente	2.906,44	80,38	4.042,68	46,62	6.792,02	53,44	7.923,53	54,12
Active Fixe	709,53	19,62	4.628,96	53,38	5.917,58	46,56	6.718,10	45,88

Datorii pe termen scurt	2.451,30	67,79	3.141,69	36,23	5.319,77	41,86	6.473,97	44,22
Datorii pe termen lung	0,00	0,00	743,97	8,58	1.349,77	10,62	1.156,97	7,90
Capital propriu	1.146,67	32,21	4.785,98	55,19	6.040,06	47,52	7.010,69	47,88
Curs mediu de schimb	31.255,00		37.555,00		40.523,00		36.882,00	

Analiza financiară a companiei a fost realizată pe baza datelor financiare pentru sfârşitul anului 2005 şi balanţa de verificare de la 30.04.2006, care arată evoluţia companiei în primele 4 luni ale anului. Toate datele de mai sus sunt luate din această analiză.

Evoluţia vânzărilor şi a profitabilităţii

Se remarcă un trend pozitiv al cifrei de afaceri, existând o creştere netă de 47,8% între 2004 şi 2005, evoluţie ce reflectă şi pentru începutul lui 2005. Astfel, media lunară a vânzărilor pentru primele 4 luni ale anului este de 1,5 milioane Euro, faţă de 1,23 în cursul anului 2005. Această evoluţie se datorează în primul rând punerii în folosinţă a unei noi secţii de producţie la sfârşitul anului 2004 (se remarcă şi creşterea ponderii activelor fixe în 2004), obţinerii de noi contracte externe de mare valoare şi introducerii lucrului în trei schimburi (în loc de două la nivelul anilor 2003-2004), pentru a face faţă comenzilor.

Un aspect important este dat de faptul că structura vânzărilor s-a menţinut relativ constantă în timp, companie dezvoltându-şi în mod egal toate tipurile de produse. Astfel, în 2005, structura vânzărilor a fost următoarea:

- Răcitoare de ulei – 42%
- Răcitoare combinate – 46%
- Radiatoare – 5%
- Condensatoare – 6%
- Încălzitoare – 1%

Profitabilitatea (Contul de profit şi pierdere)

Marja profitului brut este pe un trend uşor descrescător, însă se menţine încă la un nivel foarte bun. Această uşoară scădere se datorează în primul rând creşterii costurilor cu materiile prime, cauzată de creşterea ponderii firmelor mari în portofoliul de clienţi, în cazul cărora produsele solicitate sunt mai complexe şi implică mai multă materie primă şi costuri de producţie sporite.

Ponderea cheltuielilor cu personalul a scăzut, cu 0,9%, datorită punerii în funcţiune a noilor echipamente, mai performante, şi care pot genera o productivitate mai mare a muncii, nefiind necesară angajarea de personal suplimentar.

Marjele EBIT şi EBITDA s-au menţinut la niveluri constante în timp, micile scăderi fiind cauzate în primul rând de creşterea cheltuielilor companiei cu amortizarea, datorită noilor echipamente puse în funcţiune în 2004-2005.

O creştere importantă au avut-o în această perioadă cheltuielile cu dobânzile; aceasta a fost cauzată de noile credite anagajate de către companie, pentru investiţii în active fixe, care au creat suplimentar şi o nevoie de capital de lucru mai mare, care a fost finanţat tot din surse bancare. Compania a profitat de pe urma evoluţiilor cursului de schimb, creşterea ponderii încasărilor în valută ducând la creşterea veniturilro din diferenţele de curs valutar.

Marja profitului net a crescut la sfârşitul anului 2005 cu 0,4% faţă de anul anterior, pe fondul creşterii eficienţei producţiei, a scăderii cheltuielilor legate de cursul valutar şi a ponderii cheltuielilor cu personalul.

Bilanţul companiei

Activele societăţii

Activele fixe au urmat trendul ascendent de dezvoltare a societăţii. Astfel, activele fixe au crescut ca pondere cu circa 33% între 2003 şi 2004, ca urmare a realizării noilor proiecte investiţionale; la nivelul anului 2005, activele fixe au scăzut ca pondere în total bilanţ cu circa 7%, în ciuda unei creşteri în valoare absolută de 23% (creştere datorată construcţiei unei noi hale de producţie, extinderi şi modernizării halei de debitare şi ştanţare). Această scădere a ponderii activelor fixe a fost cauzată de creşterea activelor circulante, care a fost determinată în primul rând de creşterea clienţilor neîncasaţi.

Creşterea volumului vânzărilor şi agreerea unor termene mai largi de plată din partea clienţilor au făcut ca perioada medie de încasare a clienţilor să crească la 57 de zile la sfârşitul anului 2005, faţă de 41 în 2004, menţinându-se totuşi în termenii agreaţi. Această situaţie a apărut şi pe fondul existenţei unor comenzi importante de la clienţi în cazul cărora produsele nu pot fi expediate decât pe cale maritimă, transportul durând între 1 și 3 luni. Totuşi, conform situaţiilor prezentate băncii de

către companie, nu există clienţi restanţi, care să-şi fi depăşit termenele agreate de plată. Astfel, la 30.04.2006, ponderea clienţilor în funcţie de vechimea creanţelor era următoarea: sub 30 de zile – 36.6%, între 30-60 de zile – 26.2%, între 60-90 de zile – 19.2%, peste 90 de zile – 18%.

Stocurile şi-au menţinut viteza de rotaţie, aceasta fiind de 103 zile la sfârşitul anului 2005, faţă de 105 în 2004. Chiar dacă poate părea mare, acest tip de afacere necesită investiţii sporite în stocuri, materiile prime de calitate fiind extrem de importante pentru desfăşurarea în condiţii normale a activităţii.

Pasivul companiei

Structura pasivului companiei s-a îmbunătăţit în ultimii ani, pe măsură ce profiturile generate au fost păstrate în societate şi alocate dezvoltării acesteia.

Pasivul companiei este dominat de datoriile către bănci şi alte instituţii financiare. Astfel situaţii creditelor angajate de companie până la data de 30.04.2006 este următoarea:

- Banca 1 (cea care efectuează analiza prezentei solicitări)
  - Linie de credit, în valoare de 700.000 Euro, scadenţa 20.12.2006;
- Banca 2
  - Credit pentru investiţii, suma 277.750 Euro, scadenţa 26.03.2008;
  - Credit pentru investiţii, suma 450.000 Euro, scadenţa 20.06.2012;
  - Credit investiţii utilaje, suma 450.000 Euro, scadenţa 16.11.2010;
  - Credit capital de lucru, suma 1.000.000 Euro, scadenţa 07.03.2007;
  - Linie de credit cu posibilitate emitere scrisori de garanţie şi deschidere acreditive, suma 250.000 Euro, scadenţa 26.09.2006.
- Banca 3
  - Credit pentru investiţii, suma 1.198.300 Euro, scadenţa 20.06.2012;
  - Credit plată TVA aferent investiţiei, suma 227.700 Euro, scadenţa 20.06.2006;
  - Linie de credit, suma 1.500.000 Euro, scadenţa 23.02.2007.

Din total expunere bancară a companiei SC ABC, Banca 1 deţine o pondere de numai 14.8% la 30.04.2006, aceasta urmând să crească în urma aprobării solicitărilor prezente.

Conform extraselor disponibile din Centrala Riscurilor Bancare, compania şi-a menţinut un serviciu al datoriei ireproşabil, istoricul sintetic arătând lipsa oricărei întârzieri la plată.

Furnizorii deţin o pondere în scădere, compania preferând să-şi finanţeze ciclul operaţional pe baza creditelor bancare. Defalcată pe termene de plată, structura datoriilor către furnizori este următoarea: sub 30 de zile – 47.4%, între 30–60 de zile – 31.2%, între 60–90 de zile - 11.7%, peste 90 de zile – 9.7%. Conform situaţiilor prezentate, nu există întârzieri la plata acestora. Agregat, perioada medie de plată a furnizorilor s-a redus de la 81 de zile în 2004 la 71 de zile în 2005 şi la numai 67 de

zile la 30.04.2006.

Toate celelalte datorii ce apar în situaţiile financiare ale companiei (bugetul statului, bugetul asigurărilor sociale) sunt curente, compania neînregistrând nici un fel de datorii restante.

Capitalurile proprii au avut un trend ascendent în perioada 2003-2005, pe seama creşterii rentabilităţii şi unei politici de alocare a profiturilor pentru dezvoltarea societăţii. Astfel, alocările din profit (conform bilanţului la 31.12.2005) la rezerve constituite ca surse proprii de finanţare reprezintă 80,8% din profitul realizat.

Sursele de finanţare sunt adecvate structurii activului, rata curentă fiind în permanenţă supra-unitară, ceea ce arată că sursele pe termen scurt au fost folosite corespunzător, regăsindu-se în activele pe termen scurt, compania nefiind în pericol de a nu-şi putea îndeplini obligaţiile de plată.

Evaluarea finală

Compania SC ABC are o situaţie financiară bună, stabilă, specifică unei companii ce se află in faza de consolidare. Astfel, creşterii ponderii cheltuielilor cu materialele este specifică unei creşteri organice, pe baza investiţiilor anterioare, însă se datorează egală măsură competiţiei de pe pieţele internaţionale, ce se remarcă prin preţuri din ce în ce mai mici, realizate pe baza unor volume sporite.

Pe termen mediu, compania pare a-şi fi asigurat o cale de dezvoltare stabilă, care să-i permită să-şi crească profiturile şi să-şi plătească în mod corespunzător toate obligaţiile către creditori.

Solicitarea companiei

La momentul actual, în urma discuţiilor ce au avut loc între reprezentanţii companiei şi cei ai Băncii 1, cea dintâi a formulat următoarele solicitări de finanţare:

- Majorarea şi prelungirea facilităţii pentru capital de lucru existente, de la 700.000 Euro până la 1.200.000 Euro, noua scadenţa 30.06.2007;
- Acordarea unei noi facilităţi: un credit la termen în valoare de 750.000 Euro pentru finanţarea investiţiilor în utilaje şi echipamenet industriale pentru dotarea noii hale de producţie (finanţate prin credit acordat de Banca 3), cu punere în funcţiune eşalonată, în funcţie de achiziţia utilajelor şi echipamentelor necesare. La terminarea acestei investiţii (estimată pentru martie 2007), se vor crea circa 150-200 de noi locuri de muncă.

Analiza riscurilor

Specialiştii Băncii, pe baza informăţiilor furnizate de compania şi pe baza

realizări unei analize amănunţite, au identificat următoare riscuri aferente companiei şi solicitărilor prezente:

❍ Riscul de industrie – scăzut: compania activează pe o piaţă în dezvoltare şi are o poziţie favorabilă la nivel internaţional;

❍ Riscul de management – mediu: evoluţia companie recomandă managementul ca având experienţă în conducerea acestui tip de afacere; totuşi, lipsa unui investitor majoritar afectează capacitatea conducerii de a obţine aprobarea AGA pentru deciziile luate;

❍ Riscul de afacere / îndeplinire a obligaţiilor contractuale – mediu: compania are o piaţă stabilă pentru produsele sale, 90% din cifra de afaceri fiind realizată pe baza exporturilor; compania dispune de un portofoliu diversificat de clienţi, însă lucrează cu aceştia în principal pe bază de comenzi; compania deţine certificările ISO9001 şi ISO9002, care atestă calitatea produselor obţinute şi eficienţa proceselor operaţionale din cadrul ciclului de producţie;

❍ Riscul financiar – mediu: evoluţie foarte bună a cifrei de afaceri în ultimii ani; nivel bun al profitabilităţii şi al capitalurilor proprii, profitul fiind reinvestit în dezvoltare; lichiditate acceptabilă (rata curentă – 1.2x); flux de numerar operaţional negativ;

❍ Riscul tranzacţiei – mediu: situaţie financiară bună a companiei; expunere totală a Băncii pe companie acceptabilă (1.95 milioane Euro); clientul a respectat toate clauzele contractuale de la ultima aprobare; proiecţii favorabile, serviciul datoriei fiind acoperit în mod satisfăcător, însă orice evoluţii negative ale activităţii pot afecta capacitatea acesteia de rambursare; structură slabă a garanţiilor, acestea fiind greu de valorificat, din cauza gradului ridicat de specializare implicat.

Alegerea soluţiei de finanţare

Existenţa unei relaţii de creditare mai vechi între Bancă şi companie a făcut ca profilul de risc asociat acesteia să fie cunoscut băncii, finanţarea fiind acordată în condiţii flexibile şi avantajoase pentru SC ABC S.A. Compania este cunoscută pentru un serviciu al datoriei foarte bun, fără nici un fel de întârzieri la plată şi fără nici o clauză încălcată. De asemenea, veniturile generate de această relaţie de finanţare au reprezentat un factor important în acceptarea solicitărilor de finanţare venite din partea companiei.

Cel mai mare risc în cadrul acestei tranzacţii este dat de structura extrem de dispersată a acţionariatului companiei, lipsa unui investitor strategic, care să deţină un pachet majoritar putând crea o situaţie dificilă, dată de greutatea de a obţine o anumită decizie în AGA societăţii. Totuşi, managementul societăţii are experienţă îndelungată în conducerea acesteia, beneficiind de încrederea angajaţilor care deţin acţiuni în cadrul companiei. Astfel, se poate considera că deciziile luate de managementul societăţii vor fi aprobate de AGA.

Astfel, în urma analizării solicitărilor, a situaţiei financiare şi a riscurilor implicate, soluţiile propuse de specialiştii băncii au fost următoarele:

Credit la termen

Banca a agreat să acorde companiei acest credit în valoare de 250.000 Euro, pe o perioadă de trei ani şi o perioadă de utilizare până în Martie 2007, la terminarea proiectului investiţional. Rambursarea va fi făcută începând cu luna următoare terminării perioadei de utilizare, până în luna Iulie 2009, în 28 de rate lunare egale.

Compania va putea să utilizeze facilitatea pe baza documentelor justificative, banca urmând a finanţa 100% din valoarea acestora fără TVA, care va trebui să fie suportat de către companie din surse proprii.

Companiei SC ABC i-a fost impus ca prima tragere să fie făcută pentru a rambursa suma de 73.218 Euro care a fost utilizată din linia de credit (acordată pentru finanţarea nevoilor de capital de lucru) pentru a plăti avansul pentru unul dintre echipamentele ce fac obiectul prezentului proiect investiţional. Această restricţie are ca obiectiv evitarea destabilizării situaţiei bilanţiere a companiei, care utilizase surse pe termen scurt pentru a finanţa active fixe.

Creditul a fost garantat cu ipotecă asupra sediului adminstrativ al uneia dintre noile secţii, care a fost evaluat de experţii Băncii la 210.000 Euro. Această valoare a fost de asemenea setată ca plafon maxim până la care compania poate efectua plăţi în avans, restul tragerilor fiind permise numai pentru plata echipamentelor livrate companiei.

De asemenea, compania a gajat în favoarea băncii toate echipamentele achiziţionate prin acest credit, cu o valoare nominală de 750.000 de Euro. Însă dat fiind caracterul extrem de specializat al acestor echipamente (prin consecinţă greu vandabile), valoarea acestora a fost ponderată cu 50%, ca valoare acceptată de garantare. Astfel, suma totală a garanţiilor aduse Băncii a fost de 585.000 Euro (210.000 + 750.000*50%), facilitatea fiind acoperită în proporţie de 78%.

Din punct de vedere al dobânzilor şi comisioanelor, acestea au fost următoarele:

❍ Rata dobânzii: Rata de referinţă EURIBOR 1 lună + 3% pe an. Dobânda este calculată zilnic la soldul utilizat al facilităţii şi este plătibilă în ultima zi bancară a lunii, începând de la prima tragere;

❍ Comision de acordare a facilităţii: 0.75% din suma facilităţii, plătibil în 10 zile de la semnarea contractului de credit;

❍ Comision de gestionare: 0.25%, aplicat la sodlul creditului şi plătibil anual la aniversarea facilităţii.

Linia de credit

Banca a agreat majorarea sumei liniei de credit, însoţită de o restructurare a acesteia, pentru a se adapta mai bine nevoilor specifice de finanţare ale companiei SC ABC. Analizând ciclul operaţional al companiei, putem evalua nevoia totală de finanţare pe capital de lucru:

Gap-ul de finanţare *= Perioada de stocare + Perioada de încasare a creanţelor – Perioada de plată a furnizorilor*

= 103 + 57 – 67 = ***93 de zile***

Nevoia de finanţare *= Gap-ul de finanţare / 360 * Cifra de afaceri previzionată = 93 / 360 * 18,3 =* ***4,73 milioane Euro***

Analizând datele prezentate în subcapitolul referitor la pasivul societăţii, putem observă că suma facilităţilor pentru capital de lucru existente este de 3.450.000 de Euro (inclusiv facilitatea supusă majorării), ajungând la 3.950.000 de Euro după acordarea acestei majorări.

Iniţial, linia era acordată integral sub formă de descoperit de cont şi garantată cu echipamente proprietatea companiei (valoare ponderată 280.000 Euro) şi cu creanţele companiei din relaţiile comerciale cu o parte din partenerii externi, a căror valoare nominală trebuia să acopere 100% diferenţa dintre valoarea totală a facilităţii şi valoarea acoperită de gajul pus pe echipamente.

Analizând modelul de afaceri al companiei, Banca i-a propus acesteia restructurarea facilităţii, în modul următor: din suma nouă de 1.200.000 de Euro, 25% (300.000 Euro) vor fi disponibili sub formă de descoperit de cont (la fel ca în cazul facilităţii iniţiale), restul urmând să fie utilizaţi de companie de baza comenzilor ferme venite de la companii din afara ţării[2].

Tabelul nr. 6
Previziunile băncii pentru perioada de rambursare a creditului

Indicatori (Mii Euro)	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
CIFRA DE AFACERI	7.514	10.934	14.770	18.462,5	18.462,5	18.462,5	18.462,5
Cresterea anuala a CA - %		45,52%	35,08%	25,00%	0,00%	0,00%	0,00%
EBITDA	992,0	1.945,0	2.463,0	1.384,7	1.384,7	1.384,7	1.384,7
Marja EBITDA	13,20%	17,79%	16,68%	7,50%	7,50%	7,50%	7,50%

[2] Această soluţie este o variantă de pre-finanţare a exporturilor.

Impozit pe profit (-)	-77,0	-148,0	-375,0	-138,3	-54,3	-157,7	-161,9
CAPEX (-)	0,0	-1.336	-1.706	-3.058,0	0,0	0,0	0,0
Numerar disponibil pentru plata datoriilor			-311,0	556,4	1.330,4	1.227,0	1.222,8
Total cheltuieli cu dobanzile (-)	-45,0	-94,0	-205,0	-126,1	-223,3	-179,2	-152,8
Costuri cu cursul valutar (-)	-267,0	-926,0	-568,0		-25,0	-60,0	
Rambursari credite (-)	0,0	0,0	0,0	-274,0	-510,0	-510,0	-520,0
Total serviciu al datoriei (-)				-400,1	-758,3	-749,2	-672,8
Numerar ramas dupa plata serviciului datoriei			-311,0	156,3	572,1	477,8	550,0
Numerar acumulat			262,0	262,0	490,3	968,1	1.518,2
DSCR 1 - EXCL. Numerarul acumulat				1,39	1,75	1,64	1,82
DSCR 2 - INCL. Numerarul acumulat				2,05	2,10	2,29	3,26
Total credite ramase de rambursat			1.441,0	4.185,7	3.103,7	2.115,9	1.045,8
Credite de rambursat / EBITDA			0,59	3,02	2,24	1,53	0,76

Mecanismul de funcţionare al acestei facilităţi este următorul: compania SC ABC S.A. primeşte o comandă de la o companie din afara ţării pentru produse de un anumit tip. Înainte de a începe procesul de fabricaţie al acestora, compania

cesionează în favoarea Băncii creanţele asupra beneficiarului comenzii, Banca permiţând companiei, pe baza acestei cesiuni, să tragă din facilitatea existentă o sumă egală cu 80% din valoarea comenzii. Aceste fonduri vor fi utilizate de companie pentru achiziţia de materii prime, pentru plata salariilor legate de realizarea respectivei comenzi şi pentru acoperirea celorlalte costuri aferente tranzacţiei. La livrarea produselor, Banca va deschide în favoarea companiei un acreditiv, prin care se va face încasarea. În momentul în care suma aferentă comenzii respective ajunge în posesia Băncii, aceasta va opri din sumă valoarea finanţată a comenzii, plus dobânzile şi comisioanele aferente, restul sumei fiind virată în contul curent al companiei (reducând soldul descoperitului de cont, dacă s-a apelat la acesta). După închiderea ciclului comenzii, suma care a fost utilizată şi apoi rambursată va putea fi din nou accesată de către companie, facilitatea având un caracter *revolving*.

Pentru garantarea acestei noi facilităţi, Banca a păstrat gajul pe echipamente, care a fost extins până la o valoare de 300.000 Euro (compania a fost în măsură să aducă în garanţie noi echipamente). Pentru restul facilităţii, Banca a solicitat ca soldul utilizat din partea de pre-finanţare să fie acoperit în permanenţă 133% de creanţele cesionate în favoarea Băncii.

Din punct de vedere al dobânzilor şi comisioanelor, acestea au fost următoarele:

❍ Rata dobânzii: Rata de referinţă EURIBOR overnight[3] + 3% pe an. Dobânda este calculată zilnic la soldul utilizat al facilităţii şi este plătibilă în ultima zi bancară a lunii, începând de la prima tragere. Această dobândă va fi aplicată atât pentru partea acordată sub forma descoperitului de cont, cât şi pentru facilitatea de pre-finanţare.

❍ Comision de acordare a facilităţii: 0.50% din suma facilităţii, plătibil în 10 zile de la semnarea contractului de credit;

❍ Comision de gestionare: 0.25%, aplicat la soldul creditului şi plătibil anual la aniversarea facilităţii;

❍ Comision de deschidere şi plată acreditiv: va fi negociat la momentul respectiv, în funcţie de sumă şi de durata pentru care acesta va fi deschis.

Pentru a-şi asigura o mai mare siguranţă a rambursării facilităţii şi pentru a avea un mai mare control asupra evoluţiei afacerilor companiei, Banca a instituit un set de condiţii comune pentru ambele credite:

❍ Compania va trebui să ruleze prin conturile deschise la Banca 1 minim 25% din cifra de afaceri (inclusiv încasările din creanţele cesionate);

❍ Compania nu va putea plăti dividende acţionarilor fără acordul prealabil al Băncii;

❍ Compania nu va opera modificări în structura acţionariatului în aşa fel încât să fie afectată conducerea companiei fără acordul prealabil al Băncii;

❍ Compania va notifica Banca de orice proiect investiţional cu o valoare netă mai mare de 100.000 Euro;

[3] Overnight = de pe o zi pe alta (în traducere liberă). În lumea financiară rata dobânzii overnight este rata la care băncile se pot finanţa de pe pieţele financiare pe termen foarte scurt, în funcţie de nevoile sale zilnice.

❍ Compania nu va contracta împrumuturi de la alte bănci sau instituţii financiare fără acordul prealabil al Băncii;

❍ Compania va prezenta lunar balanţa de verificare pentru monitorizarea evoluţiei activităţii;

❍ Compania va prezenta lunar situaţia contractelor şi a creanţelor generate de acestea cesionate în favoarea Băncii, care să acopere 133% soldul utilizat din partea de pre-finanţare;

❍ Compania va respecta condiţiile financiare impuse de către Bancă pe toată perioada de viaţă a facilităţilor, condiţii determinate pe baza previziunilor efectuate de Bancă.

Evoluţii recente

Acest studiu de caz a încercat să prezinte o schemă de finanţare complexă, care să cuprindă atât o finanţare pentru active fixe, cât şi pentru capital de lucru. Banca a fost capabilă să furnizeze companiei o soluţie flexibilă şi inovatoare, care să ajute la dezvoltarea acesteia şi a relaţiilor sale comerciale. Poate că o linie de credit acordată fără restricţii ar părea o alternativă mai bună, însă prin restricţionarea utilizării a 75% din suma creditului, Banca s-a asigurat ca banii vor fi utilizaţi strict conform scopului agreat. De pe urma acestei restricţii va beneficia şi compania, care, fiind strict monitorizată de bancă, nu-şi va putea afecta bilanţul, lipsind posibilitatea de a utiliza fondurile pentru altceva în afară de comenzile specifice.

La momentul realizării acestei lucrări (aproximativ 7 luni de la aprobarea facilităţilor solicitate de compania SC ABC), se pot face următoarele observaţii asupra evoluţiei companiei şi a utilizării facilităţilor:

❍ Evoluţia afacerilor companiei a fost una favorabilă, cifra de afaceri previzionată pentru 2006 fiind realizată 102%, în condiţiile menţinerii unor rate de profitabilitate constante;

❍ Creditul de investiţii a fost utilizat în proporţie de circa 80%, echipamentele achiziţionate fiind introduse în ciclul de producţie imediat după montare, pentru a putea face faţă tuturor comenzilor;

❍ Descoperitul de cont a fost utilizat în mediu 70% (~210.000 Euro); finanţarea tranzacţională a avut un sold mediu de 725.000 Euro (~80,5% din suma aprobată), compania fiind extrem de mulţumită de modul de funţionare al acesteia.

Concluzii si propuneri

A devenit evident faptul că o companie nu îşi mai poate susţine dezvoltarea apelând numai la sursele proprii, tradiţionale. În consecinţă, rolul băncilor şi

al celorlalte instituţii de credit a devenit, la nivel internaţional, din ce în ce mai important. De la acordarea unui credit până la intermedierea operaţiunilor de natură financiară, companiile apelează la bănci, pentru a beneficia de expertiza acestora.

Lucrarea prezentă a încercat să surprindă şi să sintetizeze alternativele de care o corporaţie modernă poate dispune în momentul în care decide să apeleze la surse externe pentru a se finanţa. Pornind de la instrumente specifice pieţei de capital (obligaţiunile în principal), trecând prin finanţări oferite de stat sau de instituţii financiare externe, s-a ajuns la prezentarea modalităţilor de finanţare care se află în ofertele băncilor.

Piaţa românească a finanţărilor pentru companii este în creştere, băncile începând să folosească expertiza băncilor mamă (toate băncile importante din sistemul bancar românesc au capital privat majoritar străin, având în spate corporaţii financiare puternice) pentru a furniza companiilor solicitante soluţii cât mai eficiente, atât din punct de vedere operaţional, cât şi al costurilor.

In perioada regimului comunist, finanţarea bancară era un concept inexistent din punct de vedere economic. Perioada de tranziţie a adus noi concepte financiare pe piaţă, creând premisele apariţiei unui sistem bancar eficient, care să poată susţine dezvoltarea întregii economii. Din păcate, numeroase bănci au fost devalizate chiar de proprii lor conducători; astfel, creditele neperformante, acordate fără o analiză minuţioasă a riscurilor şi a adaptării solicitărilor cu nevoile reale ale companiilor, au făcut ca numeroase bănci să ajungă în faliment, fiind închise de autorităţile de supraveghere (Bankcoop, Dacia Felix, Credit Bank şi lista poate continua) sau într-o situaţie financiară extrem de precară, din care au fost salvate doar prin găsirea unor parteneri puternici pe plan extern (Banca Agricolă este cel mai important exemplu în acest sens).

Maturizarea pieţei financiare româneşti a făcut ca produsele disponibile să fie din ce în ce mai diversificate şi mai flexibile, în paralel cu o scădere accentuată a costurilor cerute companiilor finanţate. La această evoluţie au contribuit într-o măsură importantă şi creşterea competiţiei dintre bănci şi a sofisticării cerinţelor venite din partea companiilor. Astfel, apariţia companiilor străine pe piaţa românească, conduse de personal cu experienţă anterioară pe alte pieţe, mai dezvoltate, ce utilizează tehnici moderne de management financiar, a obligat băncile să se adapteze. De aceste schimbări, au putut beneficia ulterior şi celelalte companii de pe piaţă, unele bănci folosindu-şi experienţa anterioară pentru a ajuta noile companii să se dezvolte, furnizându-le cele mai bune produse, adaptate perfect nevoilor acestora.

Potenţialul de dezvoltare al economiei româneşti a făcut ca tot mai multe instituţii financiare de renume să se orienteze către ţara noastră. Totuşi, nu există companii suficient de putenice din punct de vedere al situaţiei financiare pentru a avea mai multe tranzacţii de mare anvergură. Facilităţi precum sindicalizările sau *investment banking*-ul[4] nu pot fi deocamdată susţinute de numărul şi de dimensiunea

[4] *Banca de investitii* = institutie financiara care se ocupa cu obtinerea de capital de pe piata, preluari si fuziuni intre

tranzacţiilor. Pentru a susţine afirmaţia, voi furniza informaţia conform căreia valoarea medie a unei tranzacţii de investment banking de pe piaţa românească nu depăşeşte cu mult comisionul mediu încasat de o bancă de renume pentru o tranzacţie asemănătoare (însă cu o sumă mult mai mare), realizată pe o piaţă financiară mai dezvoltată.

Teoria şi practica financiară existente arată că există mult mai multe modalităţi de finanţare decât cele prezentate în cadrul acestei lucrări. Multe din aceste modalităţi sunt foarte punctuale, legate strict de o tranzacţie sau de un aspect al activităţii companiei solicitante. Inclusiv băncile româneşti au început să introducă produse de finanţare structurată, în afara bilanţului companiei, sau scheme de finanţare combinate, cu mix-uri de produse, în funcţie de specificul activităţii companiilor finanţate.

Acestea sunt motivele care au stat la baza utilizării unui studiu de caz real, ce a cuprins mai multe produse: un credit pentru investiţii, o linie de credit pentru activitatea curentă şi o finanţare tranzacţională.

S-a ales o tranzacţie mai veche pentru a putea fi prezentate şi ultimele evoluţii ale companiei şi modul în care aceasta a utilizat facilităţile şi şi-a îndeplinit condiţiile contractuale. Toată această tranzacţie a fost rezumată, punându-se accentul pe informaţiile relevante, ce au putut susţine conceptele teoretice prezentate în capitolele anterioare, şi care prezintă în mod corect şi complet soluţia aleasă de către bancă şi motivele care au stat la baza acesteia.

Gradul ridicat de specializare al activităţii companiei şi modelul de lucru (în principal pe bază de comenzi externe de mare valoare) au reprezentat doi factori importanţi în alegerea structurii optime de finanţare. Totuşi, structura aleasă prezintă dezavantajul dificultăţii în monitorizare, multitudinea de termeni şi condiţii specifice fiecăreia din cele trei facilităţi generând costuri sporite cu administrarea din partea băncii.

Pentru a concluziona, această lucrare şi-a propus să surprindă o mică parte din evoluţia sistemului bancar românesc şi modalitatea în care una dintre cele mai importante bănci de pe piaţă a reuşit să furnizeze o soluţie competitivă şi eficientă. Din experienţa personală, tot mai multe companii îşi elaborează strategii financiare din ce în ce mai complexe, solicitările acestora fiind tot mai bine justificate şi adaptate nevoilor reale ale companiei. Piaţa a început să cunoască produsele moderne, a învăţat avantajele produselor de finanţare tranzacţională. Asistăm deci la o maturizare, depăşirea perioadei în care singurele produse solicitate de companii erau creditul la termen pentru investiţii şi descoperitul de cont.

S-a trecut de la o soluţie de tipul "daţi-ne banii, avem la ce-i utiliza", la "propuneţi-ne o soluţie de finanţare favorabilă pentru noi". Companiile au înţeles în sfârşit că băncile pot fi şi consilieri, nu doar o sursă de fonduri, evoluţie care nu poate fi decât în favoarea tuturor părţilor implicate.

companii si brokeraj-ul cu instrumente financiare.

Bibliografie

1. BLOCK, Stanley B. & HIRT, GEOFFREY, A., *Foundations of Financial Management*. Editura McGraw-Hill, 2002.

2. RADUT, C., Radu, PRAG, David, MANOLE, Marin, PANA, Dorina, *Creditarea Agentilor Economici*. Editura LUMINALEX, Bucureşti, 2003.

3. DIMITRIU, CARACOTA, Maria, *Investments and Risk*. Editura MĂRGĂRITAR, Bucureşti, 2000.

4. HAUGEN, Thomas, *Modern Investment Theory*. Editura Prentice Hall, 2001.

5. MATHUR, Satish, B., *Working Capital Management and Control*. Editura NEW AGE INTERNATIONAL, 2004.

6. MUNTEANU, Costea & Horobet, Alexandra – *Finanţe Transnaţionale*. Editura ALLBECK, Bucuresti, 2003.

7. SEIDMAN, Karl, F., *Economic development Finance*. Editura SAGE PUBLICATIONS, 2004.

8. YESCOMBE, E., R., *Principles of Project Finance*. Editura DIGITAL VISION, 2002.

9. VINTILA, G., *Gestiunea Financiară a Intreprinderii*. Editura DIDACTICĂ şi PEDAGOGICĂ, Bucuresti, 2000.

10. * Norme şi proceduri bancare specifice activităţii de creditare corporatiste.**

11. * Regulament BNR-CNVM nr.14-19 din 14.12.2006**

12. * Regulament BNR-CNVM nr.15-20 din 14.12.2006**

13. *** www.wallstreet.ro

14. *** www.MyBank.ro

15. *** http://en.wikipedia.org

16. *** www.inevstopedia.com

(Footnotes)

1 Sursa: datele prezentate băncii de compania SC ABC S.A.

ANALIZA ŞI EVALUAREA RISCURILOR LA S.C. TEXTIL S.A.

RISK ASSESSMENT AND ANALYSIS AT S.C. TEXTIL S.A.

Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Licenţiat Mădălina, Ionela, I. IONIŢĂ

Rezumat:

Analiza riscurilor la nivelul întreprinderii contribuie la formarea gândirii economice a specialiştilor, la sporirea capacităţii acestora de a înţelege complexitatea fenomenelor economico-financiare, sprijinindu-i în efortul de explicare, apreciere ştiinţifică, diagnosticare şi soluţionare a diverselor situaţii ce apar în cadrul unei întreprinderi.

Cuvinte cheie: întreprindere, analiză, diagnostic, evaluare, riscuri, vulnerabilităţi

Summary

Risk analysis for the enterprise contribute to economic thinking of specialists, to increase their ability to understand the complexity of economic and financial phenomena, support in the effort to explain, scientific appreciation, diagnosing and solving various situations which occur within an enterprise.

Keywords: enterprise, analysis, diagnosis, evaluation, risks, vulnerabilities

Introducere

Pentru a asigura o activitate de producţie profitabilă sunt necesare unele condiţii specifice de desfăşurare a acesteia pe o perioadă durabilă. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că în condiţiile economiei de piaţă numai o astfel de

activitate asigură prosperarea şi dezvoltarea previzională a întreprinderii. Din păcate, mulţi producători nu au reuşit, până în prezent, să se adapteze la noile condiţii ale pieţei. Ei duc povara unui şir de datorii în creştere faţă de salariaţi, bănci comerciale, stat şi practic până în prezent nu pot ieşi din criza economică.

Considerăm că analiza riscurilor întreprinderii este realistă şi responsabilă şi este absolut necesară pentru toţi producătorii, indiferent de natura activităţii pe care o desfăşoară. Numai în aceste condiţii ei vor avea posibilitatea să-şi determine şi să-şi elaboreze propria strategie de dezvoltare.

Analiza riscurilor la nivelul întreprinderii contribuie la formarea gândirii economice a specialiştilor, la sporirea capacităţii acestora de a înţelege complexitatea fenomenelor economico-financiare, sprijinindu-i în efortul de explicare, apreciere ştiinţifică, diagnosticare şi soluţionare a diverselor situaţii ce apar în cadrul unei întreprinderi.

Tema de cercetare a lucrării constituie aspectele teoretico-metodologice şi organizatorice ale analizei şi evaluării riscurilor economic şi financiar la nivelul întreprinderilor.

Obiectul cercetării îl constituie totalitatea problemelor legate de perfecţionarea metodelor de analiză şi evaluare a riscurilor economic şi financiar la întreprinderi, ceea ce ca rezultat, va asigura creşterea eficienţei gestiunii riscurilor la nivelul întreprinderilor.

Am abordat această temă deoarece analiza şi evaluarea riscurilor la nivelul întreprinderii este una din principalele condiţii care asigură activitatea eficientă a întreprinderii şi competitivitatea acesteia, iar disponibilităţile băneşti asigură o capacitate înaltă de plată, un proces de producţie continuu şi o rentabilitate optimă.

În funcţie de indicatorii rentabilităţii şi lichidităţii firmei un manager performant îşi poate prognoza, respectiv planifica activitatea firmei în sensul dezvoltării eficiente a întreprinderii.

Prezentarea generală a societăţii

Din punct de vedere al localizării geografice-teritoriale, societatea comercială S.C. TEXTIL S.A. are sediul în judeţul Călăraşi, comuna Ileana.

Aceasta a fost înfiinţată la data de 13 august 1997 şi înmatriculată la Registrul Comerţului sub numărul J35/768/1997 şi înregistrată de Ministerul Finanţelor Publice cu codul fiscal 7530489. Forma juridică este de societate pe acţiuni.

Durata societăţii este nelimitată începând de la data la care a fost înmatriculată în Registrul Comerţului.

Obiectul de activitate al societăţii comerciale S.C. TEXTIL S.A. îl constituie fabricarea şi comercializarea articolelor de îmbrăcăminte şi încălţăminte pentru adulţi.

Produsele comercializate

Un produs poate fi orice lucru oferit pe piaţă, capabil de a fi remarcat, achiziţionat şi utilizat sau consumat.

Produsele trebuie văzute ca soluţii la nevoi sau ca elemente de îmbunătăţire a stilului de viaţă al consumatorilor sau a bunăstării lor generale.

Este neobişnuit pentru o firmă să ofere un singur produs. De regulă, pentru a se putea dezvolta şi pentru a rezista concurenţilor, firmele trebuie să-şi extindă gama de produse.

Gama de produse semnifică grupul de produse unite prin destinaţia lor comună în consum şi prin caracteristicile esenţiale în ceea ce priveşte: materia primă folosită la obţinerea lor şi tehnologia de fabricaţie aleasă.

O gamă este compusă dintr-un număr mai mare sau mai mic de produse care pot fi grupate în mai multe tipuri sau linii de produse.

Linia de produse include un grup de articole înrudite cu produsul analizat, respectiv funcţionează într-o manieră asemănătoare, sunt vândute aceleiaşi categorii de clienţi, sunt distribuite prin acelaşi timp de canale de distribuţie şi variază între aceleaşi limite de preţ.

Fiecare linie este constituită din mai multe modele. Modelul poate fi modificat prin jocul opţiunilor, care permit un număr mai mare de combinaţii posibile.

Pentru a ajunge la o linie de produse optimă, firma trebuie să înţeleagă scopul urmărit de consumator prin cumpărarea produselor respective.

Gama este alcatuită dintr-un grup de produse înrudite prin satisfacerea unei nevoi sociale sau prin caracteristicile fizice şi chimice asemănătoare.

Gama de produse oferită de societatea comercială TEXTIL S.A. este aleasă în funcţie de produsele solicitate de cumpărători sau de potenţialii cumpărători.

Din această gamă fac parte următoarele produse: articole de îmbrăcăminte, încălţăminte, curele, genţi, accesorii, etc.

Calitatea se poate defini ca fiind măsura, gradul în care un produs, prin totalitatea caracteristicilor tehnice, economice, sociale şi de exploatare, satisface nevoia pentru care a fost creat.

Produsele oferite de S.C. TEXTIL S.A. au o calitate bună, aspect plăcut şi preţuri accesibile pentru toate categoriile de cumpărători.

Amplasarea şi organigrama funcţională a societăţii

S.C. TEXTIL S.A. dispune de un spaţiu suficient ce poate asigura atât o extindere pe verticală, cât şi o extindere pe orizontală.

Organizarea firmei este reflectată în organigrama funcţională şi de producţie astfel:

Adunarea Generală a Acţionarilor este compusă din 94 de acţionari, care îşi desfăşoară activitatea conform statutului societăţii; aceasta are în subordine un Consiliu de Administraţie format din 5 membrii din care preşedintele Consiliului de Administraţie, care îndeplineşte şi funcţia de director general.

Activitatea la S.C. TEXTIL S.A. este controlată de o comisie de cenzori formată din trei membrii permanenţi şi trei membrii supleanţi aprobaţi de Adunarea Generală a Acţionarilor.

O parte din atribuţiile Consiliului de Administraţie au fost încredinţate directorilor executivi ai societăţii în funcţie de pregătirea şi specificul acestora.

Din organigramă se desprinde faptul că Adunarea Generală a Acţionarilor are în subordine Consiliul de Administraţie a cărui preşedinte este şi director general şi care are încă patru membrii.

Comisia de Cenzori trebuie să fie formată din experţi contabili (sau cel puţin unul dintre ei), aceasta având misiunea de a controla activitatea întreprinderii şi de a verifica dacă hotărârile luate de Adunarea Generală a Acţionarilor sunt respectate.

Alături de organigramă şi structura organizatorică, un element în organizarea S.C. TEXTIL S.A. îl reprezintă comisiile constituite la nivel de întreprindere. Acestea asigură buna desfăşurare a activităţilor importante.

Organigrama are o structură piramidală, fiecare funcţiune a firmei fiind coordonată de unul dintre directorii executivi.

Relaţiile ierarhice decurg în mod normal, neexistând cazuri grave de abateri de la disciplină. De asemenea, relaţiile funcţionale decurg fără probleme, existând o atmosferă bună de lucru.

În cadrul echipei de management nu există fricţiuni, iar ca punct forte al echipei de management se remarcă relaţia cu sindicatele. S-a remarcat o abilitate în gestionarea afacerilor firmei fără a intra în conflict şi a leza interesele salariaţilor.

Pentru viitor societatea prevede creşterea numărului de angajaţi şi îmbunătăţirea condiţiilor de muncă ca urmare a extinderii activităţii.

Piaţa şi mediul de afacere

Piaţa mijloceşte legăturile multiple ale firmei cu mediul său, este un sistem de coordonare, care are la bază schimbul şi contractul economic[1].

O firmă bine condusă trebuie să fie puternică şi statornic orientată către obiective care să contribuie la creşterea solvabilităţii, a cifrei de afaceri, a profitului, la menţinerea şi cucerirea de noi pieţe.

În sfera pieţei este cuprins întreg ansamblul de condiţii economice, sociale, demografice, etc., care determină dinamica ofertei şi cererii de mărfuri, raporturile

[1] HĂLĂCIUC,E., NICULESCU, E., BUDA, S., STOICA, C., *Marketing Modern, concepte, tehnici, strategii*. Editura POLIROM, Iaşi 2000, p. 40.

dintre ele, evoluţia preţurilor şi a vânzărilor.

Piaţa efectivă defineşte dimensiunile pieţei atinse la un moment dat, tranzacţiile de piaţă efectiv desfăşurate, măsura confruntării efective a cererii cu oferta; piaţa potenţială arată dimensiunile posibile ale pieţei, coordonatele în cadrul cărora se vor confrunta cererea cu oferta.

Piaţa reprezintă sfera de manifestare şi confruntare a cererii şi ofertei şi a realizării lor prin intermediul vânzării-cumpărării de produse.

Piaţa societăţii comerciale TEXTIL S.A. reprezintă spaţiul economic în care aceasta îşi prezintă produsele.

Societatea comercializează o serie întreagă de produse pe care le oferă consumatorilor actuali şi potenţiali.

Evoluţia pieţei acestei societăţi, într-un anumit interval de timp poate avea drept cauză modificarea numărului de persoane care cumpără un anumit produs, o anumită marcă de produs sau manifestarea cantităţii medii de produs consumată de consumatorii actuali şi potenţiali.

Avantajele concurenţiale

Întreprinderea nu este singură şi nestingherită în acţiunile sale pe piaţă, poziţia de monopol este tot mai rar întâlnită şi concurenţa orizontală (cea cu produse similare) sau verticală (cea cu produse diferite, dar având aceeaşi utilizare) poate împiedica eforturile firmei[2].

Societatea se diferenţiază de concurenţă prin experienţa de peste 10 ani pe piaţă, având o clientelă tradiţională, produsele comercializate din gama celor ce fac obiectul de activitate al societăţii fiind de calitate, cu preţuri flexibile, iar clienţii fiind serviţi prompt.

Pentru a rămâne competitivă societatea va căuta să diversifice gama de produse comercializate, respectiv obiecte de îmbrăcăminte, încălţăminte, genţi, etc., ţinând seama permanent de noutăţile din domeniu.

Factorii cheie ai succesului produselor sunt: calitatea produselor, designul, unicitatea, noutatea produselor, cota de piaţă şi evoluţia acestora, costurile, etc.

Pe piaţă criteriul cel mai important luat în calcul de consumatori este preţul, astfel societatea comercială TEXTIL S.A. oferă clienţilor un preţ mai accesibil faţă de preţurile concurenţei.

În tabelul nr.1. sunt evidenţiaţi indicatorii economico-financiari ai întreprinderii.

[2] PRUTIANU, S., ANASTASIEI, B., JIJIE, T., *Cercetarea de marketing, studiul pieţei pur şi simplu*. Editura POLIROM, Iaşi, 2001, p.144.

Tabelul nr.1
Principalii indicatori economico-financiari ai societăţii

Cifra de afaceri	39.526 mil lei
Venituri totale	41.000 mil lei
Profit din exploatare	5.348 mil lei
Rezultatul brut al exerciţiului	3.961 mil lei
Profit net	3.001 mil lei
Număr de personal	664 persoane

Analiza riscului de exploatare

Riscul de exploatare exprimă incapacitatea întreprinderii de a se adapta la timp şi cu cel mai mic cost la variaţiile mediului, reflectând volatilitatea rezultatului economic la condiţiile de exploatare.

Riscul de exploatare este evaluat cu ajutorul pragului de rentabilitate care măsoară flexibilitatea întreprinderii în raport cu condiţiile de exploatare. După natura activităţii şi poziţia întreprinderii în mediul economic, rezultatele întreprinderii sunt mai mult sau mai puţin influenţate de o serie de evenimente economico-sociale : creşterea preţului energiei, creşterea salariilor, accentuarea concurenţei, inovaţia tehnologică etc. gradul de sensibilitate a rezultatului face din fiecare întreprindere o investiţie mai mult sau mai puţin riscantă.

Riscul nu depinde numai de factori generali (preţul de vânzare, cost, cifră de afaceri etc.) ci şi de structura costurilor, respectiv de comportamentul lor faţă de volumul de activitate.

Modul de calcul al indicatorilor care măsoară riscul de exploatare al întreprinderii este prezentat în tabelul nr. 2.

Cheltuielile variabile totale reprezintă 70 % din totalul cheltuielilor de exploatare, iar cheltuielile fixe totale sunt de 30 % din totalul cheltuielilor de exploatare.

Din datele prezentate în tabelul de mai sus se poate observa că în anul 2009 volumul activităţii de exploatare este mai mare cu 8.853 mil.lei în mărimi absolute, respectiv 49,75 % în mărimi relative, faţă de pragul de rentabilitate, ceea ce înseamnă că riscul de exploatare are o probabilitate foarte redusă de apariţie.

În anul 2010 se observă că activitatea de exploatare se încheie cu profit, adică volumul activităţii de exploatare este mai mare decât pragul de rentabilitate cu 13.535 mil.lei.

Se observă că veniturile din exploatare au crescut în anul 2010 faţă de anul 2009 cu 13.018 mil.lei, dar cheltuielile de exploatare au crescut mult în anul curent faţă de cel precedent, respectiv cu 11.125 mil.lei, în special cheltuielile materiale şi

cele cu personalul au crescut foarte mult de la un an la altul. Totuşi ritmul de creştere al veniturilor din exploatare a depăşit ritmul de creştere al cheltuielilor de exploatare, efectul fiind degajarea de profit din exploatare superior pragului de rentabilitate ce atrage după sine un risc de exploatare scăzut.

În ceea ce priveşte indicele de siguranţă este mult superior valorii de 20 %, cât este valoarea considerată normală, în anul 2009 fiind de 149,75 %, iar în anul 2010 de 151,80 %, deci se înregistrează şi o tendinţă de creştere, aşadar şi din acest punct de vedere întreprinderea se confruntă cu o situaţie confortabilă din punct de vedere al riscului de exploatare.

Tabelul nr. 2
Indicatori care măsoară riscul financiar

NC	Specificaţie	Formulă	U. M.	An precedent 2009	An curent 2010
1	Venituri din exploatare	Vexp.	mil. lei	26.646	39.664
2	Cheltuieli de exploatare	Ch exp.	mil. lei	23.191	34.316
3	Profit din exploatare	PE	mil. lei	3.455	5.348
4	Cheltuieli variabile totale	CV	mil. lei	16.234	24.021
5	Cheltuieli fixe totale	CF	mil. lei	6.957	10.295
6	Marja cheltuielilor variabile	MCV = Vexp. – CV	mil. lei	10.412	15.643
7	Rata marjei chelt. variabile	Rm cv = MCV / Vexp.	-	0,391	0,394
8	Pragul de rentabilitate	Vexp.prg. = CF / Rm cv	mil. lei	17.793	26.129
9	Marja de siguranţă - în mărimi absolute - în mărimi relative	 M Sa = Vexp. -Vexp.prg. M S r = M S a/Vexp.pr x 100	 mil. lei %	 8.853 49,75	 13.535 51,80
10	Indice de siguranţă	I S = Vexp. / Vexp.prg. x 100	%	149,75	151,80
11	Coeficient de elasticitate	e = MCV / PE	-	3,01	2,93

Coeficientul de elasticitate este foarte scăzut în anul 2009, de 3,01 , ceea ce înseamnă că o creştere a volumului de activitate va determina o creştere lentă a profitului de exploatare, dar în acelaşi timp, o diminuare a volumului de activitate va

conduce spre o reducere lentă a profitului permiţând luarea de măsuri pentru evitarea intrării în pierdere.

Această situaţie favorabilă se datorează în primul rând nivelului ridicat al marjei cheltuielilor variabile care realizează o bună acoperire a cheltuielilor fixe şi asigură obţinerea unui nivel substanţial al profitului din exploatare.

Analiza riscului financiar

Riscul financiar evaluează capacitatea firmei de-a menţine echilibrul financiar, fiind dependent de structura capitalului, respectiv de gradul de îndatorare.

Aprecierea riscului financiar se va realiza prin " pragul de rentabilitate global ", care este punctul în care veniturile de exploatare acoperă cheltuielile de exploatare şi cele cu dobânzile şi, de asemenea, prin metoda levierului financiar.

O componentă a riscului financiar este reprezentată de variabilitatea capitalului propriu în funcţie de structura financiară a întreprinderi şi în funcţie de diferenţa dintre rentabilitatea capitalului investit şi costul capitalului împrumutat.

Specific pentru riscul financiar este influenţa cheltuielilor financiare care au caracter fix şi pot conduce la modificarea pragului de rentabilitate aferent întregii activităţi.

Modul de calcul al indicatorilor care măsoară riscul financiar al întreprinderii S.C. TEXTIL S.A. este prezentat în tabelul nr. 3.

Din datele prezentate în tabel se poate observa că volumul activităţii de exploatare este peste nivelul pragului de rentabilitate global cu 4.958 mil.lei în anul 2009, respectiv 10.438 mil.lei în anul 2010, astfel întreprinderea se află în ambele perioade analizate într-o situaţie confortabilă din punct de vedere al riscului financiar.

Realizând o analiză comparativă a riscului financiar faţă de riscul de exploatare se poate evidenţia faptul că activitatea financiară a întreprinderii, conduce la creşterea pragului de rentabilitate şi implicit la sporirea probabilităţii de apariţie a riscului financiar în ambele perioade analizate, aceasta deoarece cheltuielile cu dobânzile sunt cheltuieli fixe, adică generează costuri fixe care nu depind de volumul de activitate realizat, iar dacă activitatea de exploatare nu generează un profit suficient de mare pentru a acoperi şi aceste costuri fixe, atunci întreprinderea intră în pierdere.

Observăm că marja de siguranţă în mărimi absolute este pozitivă în ambii ani, iar situaţia ei se îmbunătăţeşte de la 4.958 mil.lei în anul 2009 la 10.438 mil.lei în anul 2010.

Marja de siguranţă în mărimi relative creşte de la 22,86 % în anul precedent la 35,71 % în anul curent şi semnifică o situaţie confortabilă pentru întreprindere din perspectiva apariţiei riscului financiar, situaţie care se ameliorează de la o perioadă la alta.

Tabelul nr. 3
Indicatori care măsoară riscul de exploatare

NC	Specificaţie	Formulă	U. M.	An precedent 2009	An curent 2010
1.	Venituri din exploatare	Vexpl.	mil. lei	26.646	39.664
2.	Cheltuieli din exploatare	Ch expl.	mil. lei	23.191	34.316
3.	Profit din exploatare	PE	mil. lei	3.455	5.348
4.	Cheltuieli variabile totale	CV	mil. lei	16.234	24.021
5.	Cheltuieli fixe totale	CF	mil. lei	6.957	10.295
6.	Cheltuieli cu dobânzile	Ch dob. = D	mil.lei	1.523	1.220
7.	Marja cheltuielilor variabile	MCV = Vexpl. – CV	mil. lei	10.412	15.643
8.	Rata marjei chelt. variabile	RM cv = MCV / Vexpl.	-	0,391	0,394
9.	Pragul de rentabilitate global	Vexp.prg.= (CF+ D) / RMcv	mil. lei	21.688	29.226
10.	Marja de siguranţă - absolută - relativă	M sa = Vexpl. –Vexp. prg. Msr = Msa / Vexp.prg. x 100	mil. lei %	4.958 22,86	10.438 35,71
11.	Indice de siguranţă	I S = (Vexp. / Vexp.prg.) x 100	%	122,86	135,71
12.	Coeficient de elasticitate	e = (PE + CF + D) / PE	-	3,45	3,15

Indicele de siguranţă este supraunitar în ambele perioade şi cu mult peste valoarea considerată normală de 20 %, fiind de 122,86 %, respectiv 135,71 %.

De asemenea, valoarea mică a coeficientului de elasticitate în anul 2009 de 3,45, respectiv 3,15 în anul 2010 indică o situaţie favorabilă a întreprinderii în afara riscului financiar.

În comparaţie cu riscul de exploatare se observă că la riscul financiar s-au redus considerabil marjele de siguranţă, ceea ce ne arată contribuţia activităţii financiare la accentuarea stării de risc prin costurile pe care această activitate le implică.

Analiza riscului de faliment

Riscul de faliment se calculează cu ajutorul modelului Canon-Holder şi este evidenţiat în tabelul nr. 4.

Mdelul Canon – Holder

NC	Indicatori	U. M.	An precedent 2009	An curent 2010
1.	Active circulante (AC)	mil.lei	15.618	12.616
2.	Stocuri (St)	mil.lei	8.837	6.954
3.	Activ total (AT)	mil.lei	34.508	31.623
4.	Cheltuieli financiare (Ch fin)	mil.lei	3.280	2.449
5.	Cifra de afaceri (CA)	mil.lei	24.998	39.526
6.	Excedentul brut al exploatării (EBE)	mil.lei	4.295	6.525
7.	Datorii pe termen scurt (D tS)	mil.lei	28.267	23.313
8.	Capital permanent (C perm)	mil.lei	4.825	8.111
9.	Pasive totale (PT)	mil.lei	34.508	31.623
10.	Cheltuieli cu personalul (Ch pers)	mil.lei	12.710	18.090
11.	Valoarea adăugată (VA)	mil.lei	17.458	25.535
	X1 = (AC – St) / D tS	-	0,239	0,243
	X2 = C perm / PT	-	0,139	0,256
	X3 = Ch fin / CA	-	0,131	0,062
	X4 = Ch pers / VA	-	0,728	0,708
	X5 = EBE / VA	-	0,246	0,255
	$Z = 6 x_1 + 2 x_2 - 8 x_3 - 0 x_4 + 4 x_5$	-	- 5,891	3,166

Cele mai uzitate metode pentru predicţia riscului de faliment sunt cele care utilizează funcţia scor, aceste funcţii având la bază tehnici statistice de analiză discriminantă.

Dintre funcţiile scor cele mai utilizate sunt următoarele:

Modelul Altman

Modelul Canon – Holder, la baza căruia stă următoarea funcţie scor:

$$Z = 6{,}56\ x_1 + 3{,}26\ x_2 - 6{,}72\ x_3 - 1{,}05\ x_4 + 3{,}25\ x_5$$

Tabelul nr. 5
Interpretarea valorilor funcţiei

Starea întreprinderii	Scor Z	Probabilitatea de faliment
Situaţie nefavorabilă Z x 4	negativ 0 – 1,5 1,5 – 4,0	80 % 75 – 80 % 70 – 75 %
Situaţie incertă 4 < Z < 9	4,0 – 8,5 8,5 – 9,0	50 - 70 % 35 %
Situaţie favorabilă 9 x Z < 16	9,0 – 10,0 10,0 – 13,0 13,0 – 16,0	30 % 25 % 15 %
Situaţie foarte bună Z x 16	peste 16	sub 15 %

Comparând valoarea funcţiei Z cu tabelul nr. 5 rezultă că:

- în anul 2009 valoarea funcţiei Z este negativă, de –5,891, ceea ce înseamnă că probabilitatea de faliment este de 80 %, situaţia financiară a întreprinderii fiind nefavorabilă.

- în anul 2010 valoarea funcţiei Z este pozitivă, de 3,166, ceea ce înseamnă că probabilitatea de faliment este de 70 - 75 %, situaţia financiară fiind nefavorabilă.

Această situaţie de criză în care se găseşte întreprinderea din punct de vedere al riscului de faliment se datorează, în cea mai mare măsură, datoriilor pe termen scurt care înregistrează valori foarte ridicate în ambele perioade de analiză, fiind de 28.267 mil.lei în anul de bază, respectiv 23.313 mil.lei în anul curent.

Ponderea cea mai mare în cadrul acestor datorii pe termen scurt o deţin datoriile faţă de Bugetul de stat, în special taxa pe valoarea adăugată şi majorările, penalităţile şi amenzile pentru neplata în termen a obligaţiilor către Bugetul de stat.

Probabilitatea de apariţie a riscului de faliment scade puţin de la o perioadă la alta, dar întreprinderea trebuie să ia măsuri urgente pentru micşorarea nivelului acestor datorii pe termen scurt pentru a ieşi din această situaţie nefavorabilă.

Concluzii şi propuneri

În sens larg, putem spune că riscul reprezintă posibilitatea ca o acţiune viitoare să genereze pierderi ce vor afecta patrimoniul, interesele, activitatea şi rezultatele unui agent economic. Orice activitate este supusă riscului, dar în proporţii diferite. Cu cât riscul este mai mare cu atât creşte şi pretenţia investitorilor ca remunerarea capitalului investit să fie la nivelul riscului asumat.

În lucrarea de faţă se analizează pentru o societate pe acţiuni următoarele riscuri : riscul de exploatare, riscul financiar şi riscul de faliment.

Analiza rentabilităţii unei întreprinderi este incompletă dacă nu se ia în considerare şi riscul pentru atingerea acestei rentabilităţi. Din datele prezentate se poate observa că volumul activităţii de exploatare este mai mare faţă de pragul de rentabilitate, ceea ce înseamnă că riscul de exploatare are o probabilitate foarte redusă de apariţie.

Totuşi ritmul de creştere al veniturilor din exploatare a depăşit ritmul de creştere al cheltuielilor de exploatare, efectul fiind degajarea de profit din exploatare superior pragului de rentabilitate ce atrage după sine un risc de exploatare scăzut. întreprinderea se confruntă cu o situaţie confortabilă din punct de vedere al riscului de exploatare. Această situaţie favorabilă se datorează în primul rând nivelului ridicat al marjei cheltuielilor variabile care realizează o bună acoperire a cheltuielilor fixe şi asigură obţinerea unui nivel substanţial al profitului din exploatare.

Riscul de faliment este analizat cu ajutorul funcţiilor scor : Metoda Altman, Metoda Canon-Holder, Metoda Băncii Franţei etc. În cazul societăţii analizate, se foloseşte Metoda Conan-Holder. Această situaţie de criză în care se găseşte întreprinderea din punct de vedere al riscului de faliment se datorează , în cea mai mare măsură , datoriilor pe termen scurt care înregistrează valori foarte ridicate în ambele perioade de analiză.

Ponderea cea mai mare în cadrul acestor datorii pe termen scurt o deţin datoriile faţă de Bugetul de stat, în special taxa pe valoarea adăugată şi majorările, penalităţile şi amenzile pentru neplata în termen a obligaţiilor către Bugetul de stat.

Probabilitatea de apariţie a riscului de faliment scade puţin de la o perioadă la alta, dar întreprinderea trebuie să ia măsuri urgente pentru micşorarea nivelului acestor datorii pe termen scurt pentru a ieşi din această situaţie nefavorabilă.

Se poate afirma că există posibilităţi de dezvoltare a societăţii S.C. TEXTIL S.A., prin extinderea obiectului de activitate, deschiderea de noi spaţii comerciale, dar şi printr-o consolidare şi îmbunătăţire a ofertei deja existente. Adăugând şi o activitate susţinută de promovare a produselor, se poate ajunge la o intensificare a vânzărilor, la o satisfacere mai înaltă a cerinţelor clienţilor, şi la o creştere a eficienţei activităţii de comerţ.

Din analizele efectuate pentru anii anteriori reiese că firma întâmpină dificultăţi

care pot provoca falimentul de aceea trebuie ca administratorul firmei să analizeze aceste probleme şi să adopte anumite strategi pentru evitarea riscului de faliment.

Adoptarea unor decizii din partea administratorului firmei în vederea promovării produselor, modernizării şi extinderii spaţiilor comerciale, adoptării unor politici de preţuri adecvate puterii de cumpărare ar ajuta firma şi ar creşte numărul de clienţi şi vânzările.

Deşi eforturile materiale (cheltuieli cu munca materializată şi munca vie) depuse pentru îmbunătăţirea unor spaţii comerciale sau pentru promovarea unor noi produse pe piaţă sunt comparabile cu cele din alte sectoare, efectele nu pot fi cuantificabile în toate cazurile. În astfel de situaţii alături de eficienţa economică se evidenţiază şi cea socială. Cele două faţade ale eficienţei, în sfera promovării produselor pe piaţă, interacţionează, se întrepătrund, rezultatele având simultan un dublu aspect şi anume acela de eficienţă socială (nivelul servirii, gradul de satisfacţie al clienţilor).

Dintre strategiile adecvate pentru sporirea vânzărilor şi implicit creşterea numărului de clienţi la S.C. TEXTIL S.A. amintim următoarele:

dezvoltarea şi amenajarea spaţiilor comerciale conform cerinţelor europene;

lărgirea segmentului obiectului de activitate prin înfiinţarea unor noi servicii;

apariţia unor noi game de produse adresate anumitor categorii de vârste în funcţie de domeniul în care firma doreşte să se extindă (de exemplu haine pentru copiii);

creşterea competitivităţii ofertei de produse comparativ cu ce este pe piaţă;

diversificarea şi creşterea calităţii produselor comercializate;

îmbunătăţirea politicii de promovare a produselor şi satisfacerea cerinţelor clienţilor;

stabilirea unor politici de preţ corespunzătoare calităţii produselor şi comparative cu cele existente pe piaţă;

asigurarea celor mai bune condiţii pentru angajaţi, specializarea lor în vederea promovării produselor şi îmbunătăţirii comportamentului faţă de client.

Bibliografie

ANGHEL, I., *Falimentul – radiografie şi predicţie*. Editura ECONOMICĂ, 2002.

BĂICUŞI, A., *Analiza economico-financiară*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2004.

BĂTRÂNCEA, M., *Risc şi faliment*. Editura DACIA, Cluj - Napoca 2003.

DOBROTA, G., *Gestiunea financiară a întreprinderii*. Editura SPIRIT ROMÂNESC, Craiova, 2003.

GAVRILĂ, T., BĂRBULESCU, P., PRICOP, M., POPESCU, D., *Economia şi gestiunea întreprinderii*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2000.

HĂLĂCIUC, E., NICULESCU, E., BUDA, S., STOICA, C., *Marketing Modern, concepte, tehnici, strategii*. Editura POLIROM, Iaşi 2000.

HOANŢĂ, N., *Finanţele firmei*. Editura CONTINENT, Sibiu, 2001.

IŞFĂNESCU, A., *Analiza economico-financiară*. Editura TRIBUNA ECONOMICĂ, Bucureşti, 2004.

LEIRITZ, A., *La practique de la question financiere*, Paris, 1990.

MĂRGULESCU, D., *Analiza economico-financiară a societăţilor comerciale*, Bucureşti, 2000.

NĂSTASE, I., G., *Gestiunea financiară a întreprinderii*. Editura Prouniversitaria, Bucureşti, 2009.

NICULESCU, M., *Analiza economico-financiară*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 1993.

OLARU, D., S., SOARE, C., R., *Economia şi gestiunea întreprinderii, Teorie şi aplicaţii*. Editura LUMINA LEX, Bucureşti, 2002.

PARASCHIVESCU, D., PĂVĂLOIA, W., *Modele de contabilitate şi analiză financiară*. Editura NEURON, Focşani, 1994.

PETCU, M., *Analiza economico-financiară a întreprinderii*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2003.

PETRESCU, S., MIRONIUC, M., *Analiza economico-financiară, Teorie şi aplicaţii.* Editura TIPARUL, Iaşi, 2002.

PRUTIANU, S., ANASTASIEI, B., JIJIE, T., *Cercetarea de marketing, studiul pieţei pur şi simplu*. Editura POLIROM, Iaşi, 2001.

RADU, E., *Fundamentele managementului firmei*. Editura ASE, Bucureşti, 2004.

RAYBAND, J. P., *Analyse financiare*, Paris, 1989.

STANCU, I., *Finanţe, pieţe financiare şi gestiunea portofoliului. Investiţii reale şi finanţarea lor. Analiza şi gestiunea financiară a întreprinderii. Ediţia a III a*.. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2002.

TROACĂ, V., *Management financiar bancar. Lucrări explicative*. Editura TRIBUNA ECONOMICĂ, Bucureşti, 2001.

TROIE, L., ZAHARIA, O., *Analiza situaţiei patrimoniale a întreprinderii*. Editura ASE, 2000.

TROIE, L., ZAHARIA, O., ROMAN, M., HURDUZEU, M., *Analiza statistică a activităţii economice şi a gestiunii financiare a întreprinderii.* Editura ASE, Bucureşti 2001.

VÂLCEANU, G., ROBU, V., GEORGESCU, N., *Analiza economico-financiară.* Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2004.

VINTILĂ, G., *Gestiunea financiară a întreprinderii*. Editura DIDACTICĂ şi PEDAGOGICĂ, Bucureşti, 2000.

ANEXE

Anexa 1

Compartimentele de bază incluse în conţinutul riscului economic al întreprinderii:

- riscul de restrângere a activităţii întreprinderii;
- riscul de majorare a soldului producţiei finite aflate în stocuri la depozitele întreprinderii;
- riscul de apariţie a pierderilor cauzate de disciplina joasă a întreprinderii privind respectarea condiţiilor contractuale sau riscul de pierdere a clientelei – cheie (consumatorilor de bază);
- riscul legat de necomercializarea produselor finite drept consecinţă a unei cereri reduse;
- riscul de apariţie a pierderilor cauzate de incapacitatea de plată a consumatorilor de bază;
- riscul legat de reducerea vânzărilor în urma eforturilor insuficiente de stimulare a procesului de desfacere şi comercializare etc;
- riscul aferent repartizării neeficiente a fondului de remunerare a muncii, stimulării insuficiente a muncii personalului din activitatea de bază;
- riscul de majorare a consumurilor directe şi a cheltuielilor privind retribuirea muncii cauzat de creşterea nejustificată a fondului de remunerare;
- riscul aferent reducerii gradului de calificare a personalului;
- riscul de reducere a volumului producţiei fabricatei şi vândute ca rezultat al pierderilor nejustificate ale timpului de muncă;
- riscul legat de diminuarea volumului producţiei fabricate şi vândute cauzat de micşorarea productivităţii muncii;
- riscul de apariţie a pierderilor cauzate de existenţa unei structuri neeficiente a mijloacelor fixe ale întreprinderii;
- riscul de reducere a volumului producţiei fabricate şi vândute drept consecinţă a staţionărilor tehnologice nejustificate şi a unei utilizări neeficiente a mijloacelor fixe;
- riscul de reducere a volumului producţiei fabricate şi vândute în urma diminuării randamentului mijloacelor fixe, inclusiv a randamentului părţii active;
- riscul de majorare nejustificată a consumurilor şi cheltuielilor perioadei sau riscul de reducere a profitului.

Anexa 2

Compartimentele de bază incluse în conţinutul riscului financiar al întreprinderii

• riscul aferent lichidităţii întreprinderii (absolute, intermediare, curente), inclusiv riscul afferent unei structuri neeficiente a activelor întreprinderii conform gradului de lichiditate;

• riscul aferent stabilităţii (autonomiei) financiare a întreprinderii:

• riscul de reducere a autofinanţării întreprinderii sau riscul de creştere a dependenţei financiare a întreprinderii faţă de sursele împrumutate;

• riscul aferent gradului de asigurare a activelor întreprinderii cu surse proprii;

• riscul aferent capacităţii de manevrare a capitalului propriu;

• riscul aferent capacităţii de manevrare a capitalului de lucru;

• riscul de creştere a dependenţei financiare a întreprinderii faţă de atragerea surselor împrumutate pe termen lung;

• riscul aferent unei structuri neeficiente a investiţiilor pe termen lung;

• riscul aferent gradului de asigurare a stocurilor de mărfuri şi materiale cu active curente nete;

• riscul aferent unei structuri neeficiente a creanţelor şi datoriilor pe termen scurt;

• riscul de majorare a creanţelor pe termen scurt în sursele proprii ale întreprinderii;

• riscul aferent autonomiei financiare;

riscul de reducere a capacităţii de utilizare a activelor întreprinderii:

• riscul de reducere a recuperabilităţii activelor pe termen lung;

• riscul de reducere a recuperabilităţii activelor curente;

riscul de înrăutăţire a situaţiei patrimoniale a întreprinderii:

• riscul de reducere a cotei mijloacelor fixe ale întreprinderii;

• riscul de reducere a patrimoniului cu destinaţie de producţie;

• riscul de reducere a potenţialului productiv al întreprinderii;

• riscul de reducere a cotei părţii active în valoarea totală a mijloacelor fixe;

• riscul de majorare a uzurii mijloacelor fixe;

• riscul de înrăutăţire a structurii activelor pe termen lung a întreprinderii;

• riscul de majorare nejustificată a stocurilor de mărfuri şi materiale ;

riscul aferent rentabilităţii producţiei:

• riscul de reducere a rentabilităţii veniturilor din vânzări calculată în baza profitului brut;

• riscul de reducere a rentabilităţii veniturilor din vânzări calculată în baza

profitului perioadei de gestiune până la impozitare;

• riscul de reducere a rentabilităţii veniturilor din vânzări calculată în baza profitului net;

• riscul legat de o structură neeficientă a profitului;

riscul de investiţie:

• riscul de reducere a rentabilităţii activelor;

• riscul de reducere a rentabilităţii capitalului propriu;

• riscul de reducere a rentabilităţii capitalului permanent;

• riscul de reducere a rentabilităţii activelor cu destinaţie de producţie.

FINANŢĂRILE NERAMBURSABILE ÎN DOMENIUL CULTURAL

GRANT FUNDING IN THE CULTURAL FIELD

Conf. univ.dr. Gabrierl I NĂSTASE

Rezumat

Finanţările nerambursabile sunt destinate sprijinirii desfăşurării unor activităţi pentru anumite nevoi pe diferite segmente ale societăţii sau pentru dezvoltarea de ansamblu a organismului economic şi social din domenii pentru care, din cauza situaţiei conjuncturale, nu există resurse financiare suficiente accesibile în mod curent (de exemplu, reabilitarea infrastructurii în regiuni sărace, recalificarea profesională, sprijinirea dezvoltării sectorului ONG în calitate de partener al autorităţilor publice, de rang central sau local) sau din domenii în care există în mod tradiţional o nevoie de resurse financiare mai mare decât disponibilităţile existente (de exemplu, activităţile cu caracter social, educaţional sau cultural).

Summary

Grants are intended to support pursuit of activities for different needs on different segments of society or for the the overall development of economic and social organism in areas where, due to circumstantial situation, there are no sufficient financial resources available currently (for example, rehabilitation of infrastructure in poor regions, professional retraining, supporting the development of the NGO sector as a partner of public authorities, central or local ranking) or in areas where there is traditionally a need for greater financial resources than the existent liquid assets (for example, social, educational or cultural activities).

Keywords: grants funding, internal and international public institutions, cultural, private.

Introducere

Finanţările nerambursabile sunt destinate susţinerii desfăşurării unor activităţi pentru anumite nevoi pe diferite segmente ale societăţii sau pentru dezvoltarea de ansamblu a sistemului economic şi social din domenii pentru care, din cauza situaţiei conjuncturale, nu există resurse financiare suficiente accesibile în mod curent (de exemplu, reabilitarea infrastructurii în regiuni sărace, recalificare profesională, sprijinirea dezvoltării sectorului ONG în calitate de partener al autorităţilor publice, de rang central sau local) sau din domenii în care există în mod tradiţional o nevoie de resurse financiare mai mare decât disponibilităţile existente (de exemplu, activităţile cu caracter social, educaţional sau cultural).

Cele mai multe finanţări de acest tip sunt acordate de către instituţiile abilitate în domeniu din România sau de alte state sau instituţii/organisme internaţionale în parteneriat cu România.

Sistemul finanţărilor nerambursabile publice externe este unul din componentele mecanismelor mai ample de colaborare dintre diverse state, acesta având caracterul unui ajutor acordat pentru susţinerea rezolvării unor situaţii exceptionale în care statul beneficiar al acestui ajutor nu are expertiza sau resursele umane şi materiale necesare pentru a încerca o rezolvare eficientă pe cont propriu.

Din acest motiv, resursele financiare propriu-zise sunt însoţite de o întreagă metodologie a cărei specific trebuie respectat în procesul de acordare a finanţărilor şi prin care se urmăreşte implementarea unor elemente de filosofie socială care şi-au dovedit validitatea în situaţii similare întâlnite în alte state.

Principalele categorii de finanţatori activi în România sunt: Uniunea Europeană, Guvernul României, guvernele sau ambasadele unor state străine, băncile şi instituţiile financiare internaţionale (de ex.: BERD, BEI, Banca Mondială), băncile active în România (BCR, Banca Românească, BRD), fundaţii sau alte organizaţii internaţionale cu statut asemănător (de ex.: Fundaţia „Soroş”), mari corporaţii (de ex.: Microsoft, Coca-Cola, Pepsi Cola).

Conform structurii şi misiunii sale o instituţie finanţatoare din România poate avea un singur domeniu de susţinere financiară sau mai multe la nivel naţional sau internaţional. Susţinerea financiară se alocă pe bază de programe şi proiecte anuale sau multianule.

Studiul îşi propune să analizeze sistemul finanţărilor nerambursabile publice interne acordate într-un domeniu exclusivist, CULTURA, diverselor persoane fizice sau persoane juridice de drept public ori privat, române sau străine, autorizate, respectiv înfiinţate în condiţiile legilor din România sau din alte ţări pentru derularea unor programe, proiecte sau acţiuni culturale.

Scopul instituirii acestui mecanism de finanţare îl constituie producerea şi/sau exploatarea de bunuri culturale prin care se urmăreşte, în funcţie de adresabilitate,

satisfacerea interesului cultural la nivel local, judeţean, euroregional, naţional sau de reprezentare internaţional.

Deosebit de aspectele de ordin teoretic şi practic rezultate din această activitate, studiul de faţă este dedicată prezentării uneia dintre cele mai reprezentative autorităţi finanţatoare în domeniu, Administraţia Fondului Cultural Naţional ale cărei obiective prioritare sunt promovarea calităţii actului cultural şi a moştenirii culturale.

Acest studiu tratează în analitic, prin studiu de caz, finanţările nerambursabile acordate de către Fondul Cultural Naţional în perioada 2006-2011, respectiv ariile tematice: arte vizuale şi arhitectură, activităţi muzeale, teatru, dans, muzică, patrimoniu cultural naţional, patrimoniu imaterial, management cultural şi formare profesională, intervenţie culturală, educaţie culturală şi diversitate culturală.

Un important instrument de lucru, opozabil deopotrivă autorităţilor finanţatoare, cât şi solicitanţilor de finanţări nerambursabile, îl reprezintă „barometrul de consum cultural", realizat în fiecare an de către Centrul de Cercetare şi Consultanţă în Domeniul Culturii, care cuprinde sumarul rapoartelor de cercetare privind consumul cultural, structurate în funcţie de indicii despre sectorul cultural la nivel regional şi/ sau vitalitate culturală la nivel naţional.

În baza dispoziţiilor O.G. nr. 51/1998, cu modificările şi completările ulterioare şi ale Normelor Metodologice, aprobate prin O.M.C.P.N. nr. 2231/2011, Administraţia Fondului Cultural Naţional oferă, în fiecare an, finanţări nerambursabile proiectelor culturale ale artiştilor, instituţiilor publice, organizaţiilor neguvernamentale şi persoanelor juridice de drept privat care desfăşoară activităţi culturale, precum şi proiectelor editoriale ale persoanelor juridice de drept privat care, potrivit actelor constitutive, desfăşoară activităţi editoriale (Organizaţii nonguvernamentale, S.R.L.-uri) şi persoanelor juridice de drept public (Instituţii publice care derulează proiecte editoriale).

STUDIU DE CAZ – FINANŢAREA NERAMBURSABILĂ A PROIECTELOR CULTURALE ŞI EDITORIALE ÎN PERIOADA 2006-2011

1. Proiecte culturale finanţate în perioada 2006-2011

În toamna anului 2005, Administraţia Fondului Cultural Naţional demarează procedurile pentru finanţarea proiectelor culturale şi lansează prima sesiune de finanţare nerambursabilă în domeniul culturii.

Sunt stabilite 8 arii tematice şi finanţează 93 de proiecte, în suma totală de 2.562.300 lei (tabelul nr. 1.1), iar în anul 2011 autoritatea finanţează nouă arii tematice pentru un număr de 143 de proiecte culturale în sumă totală de 4.387.500 lei (tabelul nr. 1.2). Creşterea financiară a bugetului alocat a fost de 71,23% în total finanţare.

În anul 2010, finanţările au fost la un nivel inferior, cauza fiind criza economică globală, precum şi numărul mic şi chiar în descreştere al proiectelor culturale, faţă de anul precedent (tabelul nr. 1.3).

Comparativ cu anul 2010, putem afirma că în anul 2011 s-au făcut eforturi foarte mari pentru finanţarea domeniului cultural astfel încât se observă o creştere de 134,67% a efortului financiar alocat (tabelul nr. 1.4).

Anul 2006:

Realizările pentru finanţările nerambursabile culturale în anul 2006

Tabelul nr. 1.1

Aria tematica 2006	Numar proiecte	Suma
1. Activităţi muzeale	9	210000
2. Arte vizuale şi arhitectură	21	545000
3. Dans	6	105000
4. Management cultural şi formare profesională	4	202300
5. Muzică	17	310000
6. Patrimoniu cultural naţional	19	585000
7. Patrimoniu imaterial	8	275000
8. Teatru	9	330000
Total	93	2562300

Anul 2011:

Realizările pentru finanţările nerambursabile culturale în anul 2011

Tabelul nr. 1.2

Aria tematica 2011	Proiecte	Suma
1. Activităţi muzeale	14	315000
2. Arhitectura si design	10	360000
3. Arte vizuale şi noile media	21	607500
4. Artele spectacolului	30	1080000
5. Educaţie culturală	18	450000
6. Intervenţie culturală	5	180000

7. Management cultural şi formare profesională	10	360000
8. Patrimoniu cultural naţional	22	630000
9. Patrimoniu imaterial	13	405000
Total	**143**	**4387500**

Anul 2010:

Realizările pentru finanţările nerambursabile culturale în anul 2010
Tabelul nr. 1.3

Aria tematica 2010	Număr proiecte	Suma
1. Activităţi muzeale	7	132999
2. Arte vizuale şi arhitectură	12	283600
3. Dans	5	99956
4. Diversitate culturală	6	117680
5. Educaţie culturală	9	190000
6. Intervenţie culturală	3	76000
7. Management cultural	6	145882
8. Muzica	7	160973
9. Patrimoniu cultural naţional	13	286508
10. Patrimoniu imaterial	8	166743
11. Teatru	8	209271
Total	**84**	**1869612**

Anii 2006-2011:

Bugetul finanţărilor pentru proiecte culturale în anii 2006-2011

Tabelul nr. 1.4

Anul	Suma alocată	Număr de proiecte
2006	2562300	93
2007	1580000	110
2008	2381400	127
2009	1842648	103
2010	1869612	84
2011	4387500	143
Total	14623460	660

2. Studiu analitic – Finanţarea proiectelor culturale în anul 2010

2.1. Date statistice generale

Pentru sesiunea de finanţare Administraţiei Fondului Cultural Naţional 2010, au fost depuse spre finanţare 618 proiecte, pe următoarele domenii (tabelul nr. 2.1):

Proiecte propuse spre finanţare în 2010

Tabelul nr. 2.1

Aria tematică 2010	Aprobate	Propuse
Activităţi muzeale	7	25
Arte vizuale şi arhitectură	12	78
Dans	5	26
Diversitate culturală	6	84
Educaţie culturală	9	112
Intervenţie culturală	3	29
Management cultural şi formare profesională	6	39
Muzica	7	56
Patrimoniu cultural naţional	13	62
Patrimoniu imaterial	8	52
Teatru	8	55
Total	**84**	**618**

Ariile tematice eligibile, pentru care s-au depus cele mai multe proiecte, sunt „Educaţia culturală” (112) şi „Diversitate culturală” (84). De remarcat că şi în anul 2009, aria tematică la care s-au depus cele mai multe proiecte a fost tot „Educaţia culturală” (107 proiecte).

Pentru sesiunea de finanţare Administraţiei Fondului Cultural Naţional 2010 a fost disponibilă suma de 1.900.000 lei, pentru 11 arii tematice eligibile.

După analizarea proiectelor depuse în concurs, respectiv după soluţionarea contestaţiilor, au fost selectate pentru finanţare 85 proiecte culturale, după cum urmează:

Ariile tematice - Educaţia culturală, Diversitate culturală, Arte vizuale şi arhitectură, au înregistrat un interes crescut, privind proiectele depuse spre finanţare.

Ariile tematice care au primit cele mai multe resurse financiare, au fost: Patrimoniul cultural naţional şi Arte vizuale şi arhitectură.

Analizând numărul de proiecte depuse faţă de numărul de proiecte selectate pentru finanţare, situaţia este cea prezentată în tabelul nr. 2.2:

Proiecte selectate spre finanţare 2010

Tabelul nr. 2.2

Aria tematica 2010	Aprobate	Propuse
Activităţi muzeale	7	25
Arte vizuale şi arhitectură	12	78
Dans	5	26
Diversitate culturală	6	84
Educaţie culturală	9	112
Intervenţie culturală	3	29
Management cultural şi formare profesională	6	39
Muzica	7	56
Patrimoniu cultural naţional	13	62
Patrimoniu imaterial	8	52
Teatru	8	55
Total	**84**	**618**

Pornind de la datele enumerate mai sus, se observă următoarele:

Atât în anul 2009 cât şi în anul 2010, se remarcă un interes crescut pentru ariile tematice: Educaţia culturală, Diversitate culturală, Arte vizuale şi arhitectură, unde

au fost înscrise cele mai multe proiecte culturale.

În anul 2010, printre ariile tematice care au primit cele mai multe resurse financiare, s-au numărat „Patrimoniul cultural naţional" şi „Arte vizuale şi arhitectură".

2.2. Date privind solicitanţii de finanţări nerambursabile pentru proiecte culturale

Cele 618 proiecte depuse în cadrul sesiunii de finanţare Administraţiei Fondului Cultural Naţional 2010 au provenit din 38 de judeţe şi Municipiul Bucureşti, aşa cum se poate remarca şi din Figura nr. 2.1.

Figura nr. 2.1. Repartizarea pe judeţe a proiectelor înscrise în concurs

Judeţele din care organizaţii culturale nu au depus proiecte sunt: Călăraşi, Mehedinţi, Teleorman şi Vâlcea.

Analiza efectuată şi la nivel de regiuni de dezvoltare, relevă faptul că există un interes crescut, pentru proiecte culturale, în regiunile de dezvoltare Nord-Vest şi Centru şi un interes mai mic, pe alocuri inexistent, în regiunile din sudul şi estul ţării.

Cele mai multe proiecte au fost depuse de organizaţii din Municipiul Bucureşti. Acesta este urmat de judeţele Cluj, Harghita, Timiş. Bihor, Covasna şi Mureş.

În ceea ce priveşte tipul operatorilor culturali, care au solicitat finanţare de proiecte, s-au înregistrat următoarele participări (tabelul nr. 2.3):

Tipul operatorilor culturali care au solicitat finanţare

Tabelul nr. 2.3

Societăţi comerciale	17
Persoane fizice autorizate	13
Organizaţii non-guvernamentale	448
Autorităţi şi instituţii ale statului	140
Total	**618**

2.3. Date despre proiectele implementate

În ceea ce privește numărul, subliniem că, dintre cele 85 proiecte selectate pentru finanţare, beneficiarii au reuşit să finalizeze contractele de finanţare pentru 82 proiecte culturale (96%), astfel: pentru 54 proiecte au fost plătite integral cheltuielile aprobate; pentru 28 proiecte au fost plătite parţial cheltuielile aprobate ; pentru cele 82 de proiecte culturale decontate suma totală plătită a fost de 1.810.082,35 lei.

Toate proiectele care au beneficiat de finanţare nerambursabilă s-au desfăşurat pe parcursul a 4 luni, respectiv, perioada 14 iulie – 15 noiembrie 2010.

În anul 2010, suma totală disponibilă pentru Programe, proiecte şi acţiuni culturale, a fost de 1.900.000 lei (majorată faţă de 2009), iar plafonul maxim alocat/ proiect majorată de la 25.000 lei la 30.000 lei.

Nevoia ridicată de fonduri pentru finanţarea culturii, corelată cu costurile necesare implementării proiectelor, a fost evidențiată de numărul mare de solicitări cuprins între 20.000-30.000 lei (tabelul nr. 2.4).

Sume solicitate pentru proiecte 2010

Tabelul nr. 2.4

Sume solicitate proiecte 2010	Nr. Proiecte
Valoare neeligibilă	87
0-10.000	29
10.001-20.000	84
20.001-30.000	418
Total	**618**

2.4. Date despre mijloacele de promovare

Pentru proiectele implementate pe parcursul anului 2010, cele mai frecvente mijloace de promovare utilizate au fost: fluturașii, CD-urile, afișele, banner-ele.

Trebuie precizat că, spre deosebire de anii anteriori, este în creşterea promovarea prin presa online. În perspectiva creşterii accesului la Internet şi mutarea interesului publicului de la canalele clasice către cele online, se recomandă încurajarea folosirii de mijloace online de promovare a proiectelor.

Acestea se dovedesc şi mai ieftine, dar şi mai prietenoase cu mediul înconjurător.

Grupurile ţintă, identificate, au fost foarte diverse, pe lângă cele menționate mai sus, putându-se identifica şi: oamenii de cultură, critica de specialitate, mass-media, formații, ansambluri, trupe, instituţii de învăţământ etc.

În afara activităţilor de management al proiectului (organizarea diverselor activităţi, raportare, cereri de plată etc.) şi de cele privind promovarea proiectului şi diseminarea rezultatelor sale (prin conferinţe de presă, materiale de prezentare, site-uri web ș.a.), principalele activităţi prevăzute a se realiza în proiectele finanţate, sunt legate de pregătirea de evenimente şi produse culturale.

2.5. Rezultatele vizate de proiecte

Rezultatele scontate în proiectele culturale se grupează în anumite zone de acţiune, astfel: participarea publicului la evenimentele culturale şi creşterea interesului legat de acestea; participarea publicului la dezbaterile de după evenimentele culturale; creşterea numărului de creaţii noi/originale ; atragerea tinerilor spre produsele culturale; punerea în valoare a patrimoniului cultural; mediatizarea evenimentelor şi promovarea unor creaţii sau produse culturale; dezvoltarea turismului cultural; educarea publicului; informarea publicului; crearea de parteneriate şi colaborări; diversificarea ofertei culturale; organizarea de evenimente culturale; realizarea de produse culturale; stimularea creaţiei artistice; dezvoltarea interesului pentru anumite arii (teatru, muzică etc.); formarea profesională în domeniul culturii; schimburi de experienţă etc.

Este foarte utilă şi necesară creşterea capacităţii beneficiarilor de a formula rezultate, care să concorde cu activităţile prevăzute în proiecte şi cu obiectivele vizate. Acest lucru poate fi realizat, în măsura în care, beneficiarii angajează personal calificat şi pregătit, în domeniul scrierii şi realizării proiectelor culturale.

2.6. Concluzii preliminare

În urma analizei proiectelor care au fost finanţate, se pot formula următoarele concluzii:

În comparaţie cu anii precedenţi, pentru finanţarea din 2010 au fost disponibile

mai multe resurse financiare, iar numărul de proiecte înregistrează o ascensiune remarcantă.

Activitatea Administraţiei Fondului Cultural Naţional de susţinere a programelor culturale, remarcată prin managerierea eficientă a fondurilor existente şi prin atragerea altora noi, a facilitat creşterea sumei disponibile pentru susţinerea Proiectelor culturale, şi majorarea plafonului maxim aferent fiecărui proiect.

În urma evaluarii programelor de finaţare derulate pe parcursul anului 2010, s-a constatat un interes scăzut pentru solicitarea de fonduri în vederea dezvoltării culturale, în câteva judeţe din sudul ţării. În acest sens se consideră utilă realizarea unor sesiuni de informare în aceste zone, în scopul creşterii gradului de acces la informaţiile privind condiţiile de participare la concursul de proiecte.

Proiectele declarate câştigătoare aparţinând sectorului cultural asociativ-independent reprezintă 71% din totalul proiectelor selectate spre finanţare nerambursabilă în sesiunea I/2010, pentru programe, proiecte, şi acţiuni culturale.

Administraţia Fondului Cultural Naţional a acordat o atenţie deosebită proiectelor culturale de anvergură, transversale şi integratoare şi a reuşit să atingă prioritătile strategice propuse pentru anul 2010, care au vizat întărirea capacităţii organizaţionale a artiştilor şi a entităţilor culturale (O.N.G.-uri, instituţii publice), încurajarea şi sprijinirea artiştilor aflaţi la început de carieră, sprijinirea creaţiei contemporane în ariile tematice ale artelor vizuale şi arhitecturii, ale muzicii, teatrului şi dansului, încurajarea iniţiativelor care pun în valoare patrimoniul cultural naţional mobil şi imobil, activităţile muzeale (inclusiv prin digitizare), patrimoniul imaterial, încurajarea diverselor practici artistice participative şi dezvoltarea de noi forme de expresie artistică, sprijinirea formelor de dialog intercultural: educaţia şi dezvoltarea audienţei, intervenţie culturală pentru schimbarea mentalităţilor, diversitate culturală.

3. Studiu analitic – Finanţarea proiectelor culturale în anul 2011

Anul 2011 a marcat o premieră în ceea ce priveşte numărul de sesiuni de finanţare pentru proiecte culturale; astfel în acest an s-au organizat, pentru prima dată în istoria Administraţiei Fondului Cultural Naţional, **trei sesiuni de finanţare de proiecte**, **dintre care una pentru proiecte editoriale si două pentru proiecte culturale**. Dacă în anul 2010 suma maximă care se putea obţine ca finanţare pentru un proiect cultural era de **35.000 lei**, în anul 2011, în prima şi a doua sesiune de finanţare proiecte culturale şi editoriale suma maximă oferită pe proiect cultural/ editorial a fost de **50.000 lei**, aceasta s-a majorat substanţial, ajungând, în cea de-a treia sesiune/2011, la **70.000 lei per proiect cultural.**

După cum am precizat mai sus, în anul 2011 au avut loc trei sesiuni de finanţare pentru proiecte editoriale şi culturale. Dacă în prima sesiune de finanţare pentru

proiecte culturale suma scoasă la concurs de către Administraţia Fondului Cultural Naţional a fost de **4.500.000 lei**, pentru a doua sesiune, AFCN a disponibilizat **8.300.000 lei** pentru proiecte culturale. În anul 2010, suma disponibilă a fost de **1.900.000 lei.**

Şi din punct de vedere al numărului de proiecte depuse se înregistrează o creştere spectaculoasă înregistrată în a treia sesiune de finanţare din 2011. Dacă în sesiunea de finanţare din 2010 au fost depuse spre evaluare 618 proiecte culturale şi în a doua sesiune 2011 s-au depus de către operatorii culturali 640 de proiecte culturale, în a treia sesiune de finanţare din 2011 numărul de proiecte culturale înscrise în concurs a ajuns la 1059.

4. Studiu analitic – Finanţarea proiectelor editoriale în anul 2010

4.1. Date despre sesiunea de finanţare proiecte editoriale 2010

Suma disponibilă finanţării proiectelor editoriale a fost de 1.890.000 lei, repartizată, de către membrii Consiliului Administraţiei Fondului Cultural Naţional, astfel:

- Reviste 415.800 lei
- Publicaţii culturale 245.700 lei
- Carte 1.134.000 lei
- Contestaţii 94.500 lei

4.2. Proiecte editoriale selectate spre finanţare

Proiecte editorial selectate spre finanţare pe arii tematice

Tabelul nr. 4.1

Carte	398
Reviste	38
Publicatii culturale	27

Aria „Carte”: au fost depuse 389 de titluri de carte, fiind declarate câştigătoare 145 de titluri şi finanţate 142 de titluri. (1.222.080,00 lei) (tabelul nr. 4.1).

Aria „Reviste”: au fost depuse spre finanţare, de către redacţii, 38 de reviste, câştigătoare şi finanţate fiind 22. (429.800,00 lei) (tabelul nr. 4.1).

Aria „Publicaţii culturale”: au fost depuse, de către redacţii 27 de proiecte, câştigătoare şi finanţate fiind 13. (238.120,00 lei) (tabelul nr. 4.1).

4.3. Date privind solicitanţii de finanţare 2010

Au drept de a participa la sesiunile de finanţare persoanele fizice autorizate, asociaţii, fundaţii, instituţii publice de cultură, societăţi comerciale care derulează activităţi culturale. În anul 2010, au participat la concursul de finanţare al Administraţiei Fondului Cultural Naţional, c.c.a. 100 de edituri.

5. Studiu analitic – Finanţarea proiectelor editoriale în anul 2011

5.1. Date despre sesiune de finaţare

În anul 2011 Administraţia Fondului Cultural Naţional a sprijinit editurile şi redacţiile publicaţiilor de cultură cu suma de **3.407.000 lei**, aproape dublul sumei alocate anul precedent, (**1.890.000 lei**) ceea ce semnifică dorinţa sustinuţă de a impulsiona cultura scrisă.

În anul 2011, pentru prima oară s-au acordat finanţări şi pentru domeniul „noile media“, domeniu care cuprinde: audiobookuri, enciclopedii multimedia şi proiecte on-line. Tot ca noutate, a apărut finanţarea proiectelor editoriale în format electronic sau on-line.

Suma disponibilă în anul 2011, a fost repartizată astfel:

Carte: 1.941.990 lei; Reviste: 647.330 lei; Publicaţii Culturale: 323.665 lei; Proiecte noile media (inclusiv on-line): 323.665 lei; Fond contestaţii: 170.350 lei, faţă de anul 2010, când, suma disponibilă finanţării proiectelor editoriale a fost de 1.890.000 lei, repartizată, de către membrii Consiliului Administraţiei Fondului Cultural Naţional, astfel: Carte: 1.134.000 lei; Reviste: 415.800 lei; Publicaţii culturale: 245.700 lei; Contestaţii: 94.500 lei.

5.2. Date statistice privind sesiunea de finanţare editoriale 2011

În anul 2011, Administraţia Fondului Cultural Naţional a anunţat începerea sesiunii de finanţare I /2011 pentru proiecte editoriale, în perioada 07 martie - 05 aprilie 2011, cu derulare în perioada cuprinsă între data semnării contractului de finanţare şi 15 noiembrie 2011. Dacă în 2010, suma oferită pentru finanţarea nerambursabilă a proiectelor editoriale, a fost 1.890.000 lei, în 2011, Administraţia Fondului Cultural Naţional sprijină Editurile şi Redacţiile Publicaţiilor de Cultură cu suma de 3.407.000 lei, aproape dublul sumei alocate anul precedent, ceea ce semnifică dorinţa susţinută de a impulsiona cultura scrisă. Suma a fost repartizată astfel:

- Carte: 1.941.990 lei
- Reviste: 647.330 lei
- Publicaţii Culturale: 323.665 lei

■ Proiecte noile media (inclusiv on-line): 323.665 lei
■ Fond contestaţii: 170.350 lei
Total **3.407.000 lei**

În anul 2011, pentru prima oară se acordă finanţări şi pentru domeniul „noile media“, ce cuprind: audiobookuri, enciclopedii multimedia şi proiecte on-line. Tot ca noutate, apare finanţarea proiectelor editoriale în format electronic sau on-line.

5.3. Proiecte selectate spre finanţare

Proiecte selectate spre finanţare 2011 editoriale

Tabelul nr. 5.1

Carte	542
Reviste	**102**
Publicatii culturale	**24**
Noile media	**53**

Aria „Carte”: au fost depuse 542 de titluri, câştigătoare 144 titluri - 54 edituri (suma 2.044.200,00 lei).

Aria „Reviste”: au fost depuse 102 proiecte; câştigătoare 22 (681.400,00 lei).

Aria „Publicaţii culturale”: au fost depuse 24 de proiecte; câştigătoare 10 (302.896,00 lei).

Aria „Noile media”: 53 de proiecte depuse; 19 câştigătoare (340.700,00 lei).

Din cele 144 titluri finanţate **la aria „Carte”** amintim „Editura Junimea Iaşi”, cu titlul „Erudita pietate, 480 p., B5 / Cezar IVĂNESCU” (ediţie critică, îngrijită de Theodor Codreanu şi Gabriela Creţan).

La aria „Reviste”, din cele 22 proiecte finanţate, amintim „Q Group Proiect SRL”, cu titlul „Zeppelin”.

La **aria „Noile Media”,** din cele 19 proiecte finanţate, amintim „Asociaţia Contemporanul”, cu proiectul „Contemporanul 130”.

5.4. Priorităţile strategice ale Administraţiei Fondului Cultural Naţional

Priorităţile strategice stabilite de către Consiliul Administraţiei, pentru anul 2011, s-au concentrat pe proiecte dedicate: stimulării ediţiilor critice; încurajării operelor de debut; stimulării apariţiei titlurilor de referinţă şi a publicaţiilor de

specialitate; stimulării apariţiei publicaţiilor specializate, de nişă; încurajării calităţii editoriale; promovării unui preţ de vânzare concurenţial pe piaţa românească, care să încurajeze accesul la lectură.

Pornind de la datele enumerate mai sus, atât în anul 2010 cât şi în anul 2011, în urma aplicaţiilor proiectelor editoriale, se remarcă un interes crescut pentru aria „Carte".

5.5. Date privind solicitanții

Au drept de a participa la sesiunile de finanţare persoanele fizice autorizate, asociaţii, fundaţii, instituţii publice de cultură, societăţi comerciale care derulează activităţi culturale.

În anul 2011 au participat la concursul de finanţare Administraţia Fondului Cultural Naţional 151 de edituri.

Concluzii şi propuneri

Rezultatele scontate în proiectele culturale se grupează în anumite zone de acţiune, astfel: participarea publicului la evenimentele culturale şi creşterea interesului legat de acestea; participarea publicului la dezbaterile de după evenimentele culturale; creşterea numărului de creaţii noi/originale; atragerea tinerilor spre produsele culturale; punerea în valoare a patrimoniului cultural; mediatizarea evenimentelor şi promovarea unor creaţii sau produse culturale; dezvoltarea turismului cultural; educarea publicului; informarea publicului; crearea de parteneriate şi colaborări; diversificarea ofertei culturale; organizarea de evenimente culturale; realizarea de produse culturale; stimularea creaţiei artistice; dezvoltarea interesului pentru spectacole (teatru, muzică etc.); formarea profesională în domeniul culturii; schimburi de experiență ș.a.

Este foarte necesară creşterea capacităţii beneficiarilor de a formula rezultate, care să concorde cu activitățile prevăzute în proiecte şi cu obiectivele vizate. Acest lucru poate fi realizat, în măsura în care, beneficiarii angajează personal calificat şi pregătit în domeniul scrierii şi realizării proiectelor culturale.

În urma analizei de proiecte finanţate şi a sumelor alocate de Administraţia Fondului Cultural Naţional, cu sprijinul Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional, se poate spune că, în 2011 sumele alocate dezvoltării şi susţinerii culturii româneşti, au înregistrat o ascensiune remarcabilă, astfel:

În 2009 au fost aprobate finanţări de 1.842.648 lei.

Suma disponibilă pentru finanţare nerambursabilă oferită de Administraţia Fondului Cultural Naţional în 2010, în sesiunea de finanţare pentru proiecte culturale, a fost de 1.900.000 lei.

Suma disponibilă pentru finanţarea nerambursabilă în sesiunea II/2011 pentru

programe şi proiecte culturale este de 4.500.000 lei.

Suma disponibilă pentru finanţare nerambursabilă oferită de Administraţia Fondului Cultural Naţional în 2010, în sesiunea de finanţare pentru proiecte editoriale a fost de 1.890.000 lei.

Suma disponibilă, pentru finanţare nerambursabilă, oferită de Administraţia Fondului Cultural Naţional în 2011, pentru proiecte editoriale a fost de 3.407.000 lei.

Aşadar, interesul sporit al Administraţiei, din ultimii doi ani, de a perfecţiona modul de înscriere al proiectelor, printr-un sistem inovativ, on-line, a condus la îmbunătăţirea şi înlesnirea acţiunilor aplicanţilor.

În afară de acesta, Administraţia Fondului Cultural Naţional a implementat şi un alt sistem, destinat contribuabililor la Fondul Cultural Naţional, menit să faciliteze depunerea lunară, on-line, a declaraţiilor privind obligaţia de plată la Fondul Cultural Naţional.

Ambele sisteme sunt extrem de importante pentru desfăşurarea procesului de finanţare, la standarde europene.

Pe de altă parte, este vizibilă activitatea perseverentă şi concentrată a Administraţiei Fondului Cultural Naţional, efortul planificat şi buna organizare în identificarea operatorilor economici, aflaţi sub incidenţa art. 21 din O.G. nr. 51/1998, privind îmbunătăţirea sistemului de finanţare a programelor, proiectelor şi acţiunilor culturale, cu modificările şi completările ulterioare, în special după întâlnirea organizată la sediul Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional, cu toţi reprezentanţii Direcţiilor judeţene pentru cultură, de asemenea fapt fără precedent în istoria Administraţiei Fondului Cultural Naţional.

Din analiza cifrelor mai sus menţionate se constată creşterea interesului aplicanţilor, dar şi dorinţa noastră de a veni în întâmpinarea a cât mai multor consumatori de cultură, prin eforturile susţinute ale Administraţiei Fondului Cultural Naţional, de majorare a sumelor oferite spre finanţarea de proiecte editoriale şi culturale, în 2011.

Acest fapt semnifică interesul sporit al Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional, prin Administraţia Fondului Cultural Naţional, de impulsionare a fenomenului cultural românesc.

B L I O G R A F I E

1. BISTRICEANU GHEORGHE, POPESCU GHEORGHE - Bugetul de stat al României, Editura UNIVERSITARĂ, Bucureşi, 2007

2. BOAJĂ MINICĂ, RADU SORIN- CLAUDIU – Control şi audit financiar, Editura UNIVERSITARIA, Bucureşti, 2010

3. BOULESCU MIRCEA, GHITA MARCEL - Controlul financiar şi expertiză

contabilă, Editura EFICIENT, București, 1996

4. DREHUŢĂ EMILIAN - Bugetul public şi contabilitatea unităţilor bugetare, Editura ANGORA, Bacău, 2000

5. CHIRICĂ LEFTER, BĂNUŢ ALEXANDRU - Finanţe publice, contabilitatea bugetară şi de trezorerie , Editura ECONOMICĂ, București, 2002

6. GHEORGHIU ALEXANDRU – Diagnosticul global al firmei, Editura TRIBUNA ECONOMICĂ, nr. 49, 1 decembrie 1997

7. LUMINIŢA IONESCU - Bugetul şi contabilitatea instituţiilor publice , București, Editura FUNDAŢIA ROMÂNIA DE MÂINE , 2001

8. LĂZĂRESCU ALEXANDRU - Finanţe publice, Editura ECONOMICĂ, București, 2000

9. MOŞTEANU TATIANA - Buget şi trezorerie publică, Editura UNIVERSITARĂ, București, 2008

10. NĂSTASE GABRIEL – Buget şi trezorerie publică, Editura PRO UNIVERSITARIA, București, 2010

11. POPESCU NICULAE - Finanţe publice: finanţe, bugete şi fiscalitate, Editura ECONOMICĂ, București, 2002

12. STOICA EMILIA - Buget şi trezorerie publică, Editura UNIVERSITARĂ, București, 2009

13. ZAMFIR CATALIN, *Indicatori si surse de variaţie a calităţii vieţii*, Editura POLITICA, Bucureşti, 1984

*** European Comission, 2008, Portfolio of Overarching Indicators and Streamlined Social Inclusion, Pensions, and Health, April 2008 up-date, on-line la: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/indicators_en.pdf

*** Ghidul solicitantului din cadrul Programului Operaţional Dezvoltarea Capacităţii Administrative (date generale) şi Ghidul solicitantului emis de către AMPOSDRU (date generale)

*** Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice şi Locuinţelor , Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional AM POR, www.inforegio.ro

*** Ministerul Internelor şi Reformei Administrative, Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional de Dezvoltarea a Capacităţii Administrative AM PODCA

*** Ministerul Muncii, Familiei si Egalităţii de Şanse, Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, www.mmuncii.ro

*** Hotărârea nr. 802 din 14 iulie 2005 privind organizarea şi funcţionarea Administraţiei Fondului Cultural Naţional, actualizată, publicată în Monitorul Oficial nr. 697 din 023 august 2005

*** **Legea nr. 186 din 9 mai 2003 privind susţinerea şi promovarea culturii scrise**[*)], **Republicare,** publicată în Monitorul Oficial nr. 929 din 16 noiembrie 2006

*** **Legea nr. 364 din 21 septembrie 2006 pentru aprobarea Ordonanţei Guvernului nr.** 25/2006 **privind întărirea capacităţii administrative a Oficiului Român pentru Drepturile de Autor,** publicată în Monitorul Oficial nr. 800 din 22 septembrie 2006

*** **Legea nr. 199 din 21 octombrie 2008 pentru aprobarea Ordonanţei Guvernului nr.** 2/2008 **pentru modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr.** 51/1998 **privind îmbunătăţirea sistemului de finanţare a programelor şi proiectelor cultural,** publicată în Monitorul Oficial nr.728 din 28 octombrie 2008

*** Ordonanţa Guvernului nr. 51/1998 privind îmbunătăţirea sistemului de finanţare a programelor şi proiectelor culturale, publicată în Monitorul Oficial 296 din 13 august 1998

*** **Ordonanţa nr. 2 din 30 ianuarie 2008 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr.** 51/1998 **privind îmbunătăţirea sistemului de finanţare a programelor şi proiectelor cultural, publicată în Monitorul Oficial nr. 73 din 31 ianuarie 2008**

*** **Ordonanţa nr.** 25 din 26 ianuarie 2006 **privind întărirea capacităţii administrative a Oficiului Român pentru Drepturile de Autor – Republicare,** publicată în Monitorul Oficial nr. 657 din 18 septembrie 2008

*** Planul Naţional de Dezvoltare (PND) 2007-2013

*** www.afcn.ro

A N E X E

Anexa 1

Grila de evaluare pentru proiectele culturale

Criterii	*Punctaj*
I. Calitatea şi originalitatea proiectului	15, din care:
I.1. Claritatea concepţiei şi adecvarea activităţilor în funcţie de obiectivele proiectului	10
I.2. Caracterul inovator al proiectului şi/sau originalitatea abordării	5
II. Relevanţa proiectului	33, din care:

Relevanţa proiectului pentru priorităţile şi obiectivele de finanţare ale Administraţiei Fondului Cultural Naţional (Un punctaj maxim - 5 puncte - se acordă numai dacă proiectul cultural corespunde în mod specific unui număr de cel puţin două priorităţi.)	15
Relevanţa proiectului în privinţa calităţii şi varietăţii parteneriatul public-privat (Se acordă un punctaj maxim - 5 puncte - numai dacă proiectul cultural reuneşte cel puţin 2 parteneri din mediul privat, asociativ şi/sau guvernamental.)	2
Relevanţa proiectului în privinţa realizării de parteneriate interregionale (Se acordă un punctaj maxim – 5 puncte - numai dacă proiectul cultural are parteneri din cel puţin 3 regiuni/judeţe.)	2
Relevanţa proiectului pentru contextul cultural local/regional/ naţional	5
Relevanţa proiectului pentru nevoile şi constrângerile grupului/grupurilor-ţintă vizat/vizate; în ce măsură activităţile prevăzute în proiect conduc la satisfacerea/rezolvarea nevoilor culturale identificate ale grupurilor-ţintă alese? Este relevantă alegerea grupurilor-ţintă în raport cu nevoile culturale identificate?	5
Relevanţa proiectului pentru dezvoltarea ulterioară a organizaţiei care îl propune şi a partenerilor implicaţi	4
III. Fezabilitatea proiectului cultural	42, din care:
III.1. Experienţă managerială şi capacitate de implementare	7, din care:
Solicitantul şi/sau partenerii au suficientă experienţă în management de proiect şi capacitate de administrare a proiectului cultural?	3
Solicitantul şi/sau partenerii au suficientă competenţă în domeniile proiectului cultural propus?	4
III.2. Metodologie	20, din care:
Implicarea şi participarea în proiectul cultural a grupurilor-ţintă şi a beneficiarilor finali sunt clar şi corect identificate?	3

Implicarea/Participarea, activitatea şi rolul membrilor echipei solicitantului şi/sau, după caz, al partenerilor în proiect sunt corect identificate şi coerente?	5
În ce măsură proiectul prevede o evaluare a activităţilor şi a rezultatelor proiectului cultural descrisă în indicatori verificabili şi obiectivi (studii, cercetări, anchete sociologice, chestionare pentru public şi beneficiari, prin care să se evidenţieze modul în care au fost satisfăcute nevoile culturale ale grupurilorţintă)?	5
În ce măsură proiectul identifică riscuri realiste şi obiective, precum şi măsuri de prevenire/diminuare a lor?	3
În ce măsură concepţia generală a proiectului dovedeşte coerenţă? (coerenţa activităţilor în concordanţă cu obiectivele propuse, perioada de desfăşurare şi anvergura proiectului). Planul de acţiune al proiectului este clar? Există un calendar clar, adecvat şi realist?	4
III.3. Buget	15, din care:
Cheltuielile propuse reflectă în mod real raportul cost-valoare/ beneficii?	5
În ce măsură cheltuielile estimate pentru fiecare din activităţile planificate permit atingerea rezultatelor preconizate?	5
În ce măsură proiectul cultural şi-a adecvat activităţile la resursele existente?	5
IV. Sustenabilitatea proiectului cultural	10, din care:
IV.1. Măsura în care proiectul cultural poate fi continuat după terminarea finanţării nerambursabile	4
IV.2. Modalităţile de promovare a proiectului cultural asigură vizibilitatea acestuia în cadrul unui public cât mai larg? (Se acordă un punctaj maxim - 3 puncte - pentru utilizarea noilor mijloace de comunicare alături de cele tradiţionale.)	3
IV.3. Poate să constituie proiectul cultural un model de bună practică?	3
Punctaj total maxim	**100**

COMPETIŢIE, COMPETITIVITATE ŞI MEDIU DE AFACERI CONCURENŢIAL

STUDIU DE CAZ COMPARATIV COCA-COLA VS. PEPSI

COMPETITION, COMPETITIVENESS AND COMPETITIVE BUSINESS ENVIRONMENT

COMPARATIVE STUDY CASECOCA-COLA VS. PEPSI

Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Masterand: Veronica Alexandra N. MIU

Rezumat

Viaţa economică contemporană este o lume a preţurilor. Fie că este cumpărător, fie că este vânzător, agentul economic trebuie să-şi orienteze comportamentul, pornind de la specificul procesului de formare a preţului. O economie de piaţă nu poate fi neconceputǎ fără concurenţă, care este o însuşire esenţială a acesteia, a pieţei în general, manifestându-se plenar în stadiul matur al capitalismului.

Cuvinte cheie: întreprindere, competiţie, competitivitate, mediu de afaceri concurenţial.

Summary

Contemporary economic life is a world price. Whether it is a buyer or a seller, the economic agent must focus behavior starting with specifics process of price formation. A market economy is unthinkable without competition, which is a feature of the market economy, of market in general, manifested fully in the mature stage of capitalism.

Keywords: enterprise, competition, competitiveness, competitive business environment.

Introducere

Viaţa economică de astăzi este esențialmente o lume bazată pe prețuri. Indiferent în ce postură s-ar afla – vânzător sau cumpărător – agentul economic este obligat să-și modeleze comportamentul și viața la sistemul și procesul de formare și manifestare a prețurilor.

Economie de piaţă nu poate fi concepută altfel decât ca un efect al concurenței sau, mai exact, ca o construcție bazată pe concurență. Concurența este o însușire esențială a acesteia, a pieței în general, capitalismul însuși, ajuns la maturitate, fiind construit pe acest principiu.

Concurența este privită, tratată și promovată considerată ca o modalitate de punere în operă și soluționare a intereselor tuturor actorilor participanți la viața economică. Ea este efectiv o confruntare deschisă, la care participă vânzători și cumpărători. Așa a fost de cânt e lumea și, cu toate că, în anumite epoci istorice, s-a încercat înlocuirea concurenței prin altceva, în cele din urmă, tot la concurență s-a ajuns. Concurența este, deopotrivă, partea dură a pieței, a competiției, dar și modalitatea cea mai eficientă prin care competitorii caută să-și amelioreze condiția și, pe această cale, piața. Concurența este, de când lumea, o competiție, o întrecere, o luptă între agenţii economici, din care ies învingători cei mai buni. Întregul proces de tranziție este strict dependent de concurență îndeosebi în relația termeni de produs – piaţă, rolul îi revine politicii concurenței în economiile în tranziţie.

Baza punerii eficiente în operă a unei legi care se referă la concurentă (concurența fiind o parte esenţială a „constituţiei economice” a unei ţări) o reprezintă totdeauna și peste tot delimitarea pieţelor care sunt relevante, a căror identitate echivalează fără îndoială, cu identificarea produselor care se pot substitui unul altuia, deci care se concurează. Desigur, politica concurențială este, poate, partea cea mai importantă din cadrul politicii economice, mai ales din domeniul industrial, şi devine tot mai relevantă, pe măsură ce piaţa internă se asamblează și se eficientizează, completându-se în permanență, așa cum, spre exemplu, se completează, prin concurența afluenților, apa unui râu. În acest caz, folosirea în piață, în mod excesiv și chiar abuziv, a unei poziţii dominante constituie o formă de manifestare a practicilor anticoncurenţiale, alături de înţelegeri, decizii şi practici concertate.

Scopul acestui studiu de caz este cel de definirea concurenței în actualul context, pe un anumit domeniu, identificarea unor practici anticoncurenţiale şi a poziției dominante de monopol. Bineînțeles, totdeauna, o întreprindere care are posibilitatea să dețină și chiar deține monopolul unui produs pe piaţă va avea, în genere, un înalt grad de autonomie mult mai mare și mai confortabil în privinţa preţurilor.

Dacă ce numărul competitorilor creşte, atunci are loc o diminuare efectivă a acestei autonomii. Între cele două situaţii, respectiv cea de monopol şi cea a concurenței pure, se poate întâlni situaţia de oligopol. Concurenţa prin intermediul

mecanismului deducerii descentralizată, dă posibilitatea agenţilor economici să-şi îmbunătăţească standardul de viaţă.

În realitate, competitivitatea se manifestă nu numai la nivelul întregii economii naţionale, ci şi la nivelul operatorilor economici al firmelor şi numai prin intermediul lor, aceasta se realizează la nivelul unor industrii individuale cu efecte la nivelul economiei naţionale.

Avantajul competitiv reprezintă locul pe care îl ocupă firma în sfera concurenţială dintr-un domeniu de activitate faţă de alţi concurenţi şi care îi permite acesteia să obţină profit şi prestigiu pe piaţă. Pentru a obţine avantaj concurenţial este necesar să se analizeze toate aspectele firmei, făcându-se apel la cele două tehnici: lanţul valoric şi sistemul valorii.

Ca agent economic, având un anumit profil de activitate, orice organizaţie prestatoare de servicii acţionează în condiţiile concrete pe care i le oferă mediul său intern şi extern. Cunoaşterea mediului în are acţionează şi a influenţei acestuia asupra activităţii sale, reprezintă cheia succesului deoarece este nevoită să evolueze în condiţii din ce în ce mai complexe şi dinamice.

Analiza mediului concurenţial al firmei Coca-Cola şi competiţia dintre aceasta şi principalul său concurent, Pepsi, am analizat-o din punct de vedere economico-financiară pentru a evidenţia rivalitatea dintre cele două companii pe piaţa băuturilor răcoritoare.

Scurt istoric al firmelor COCA COLA şi PEPSI

Coca-Cola a început să-şi realizeze reţeaua sa globală în anii `20. Are unități în peste 200 de ţări. Produce sute de milioane de produse pe zi. Sistemul Coca-Cola a selectat și a aplicat cu un deoesbit succes una dintre formulele cele mai simple, la scară globală: crearea unui produs răcoritor și plăcut, u un preț foarte mic – de sute de milioane de ori pe zi. Coca-Cola Company şi reţeaua ei de îmbuteliatori cuprind cel mai sofisticat şi penetrant sistem de producţie şi distribuţie din lume.

Acest sistem unic în lume a făcut din Compania Coca-Cola prima și cea mai eficientă întreprindere de băuturi răcoritoare din lume. Compania vinde aproape jumătate din toate băuturile răcoritoare ce se consumă în întreaga lume. Nici o altă companie nu vinde nici jumătate din această cantitate. Pe măsură ce sistemul continuă să creeze o industrie de băuturi răcoritoare pe pieţele ce se află în dezvoltare, poziţia de frunte a companiei crește din ce în ce mai mult.

Acest produs excepțional, care a dat lumii gustul cel mai cunoscut până astăzi, a fost creat în Atlanta, statul Georgia, la 8 mai 1886. Dr. John Styth Pemberton, un farmacist local, a produs, conform legendei, siropul Coca-Cola într-un vas de aramă pe un trepied, în curtea din spate a casei sale. Socotind că, cei doi C vor arăta bine în reclame, Frank Robinson, partenerul şi contabilul farmacistului Pemberton a sugerat numele şi a scris marca înregistrată Coca-Cola.

Primul anunt publicitar pentru acest produs numit Coca-Cola a apărut imediat după ce a fost creat în The Atlanta Journal. Anunțul respectiv invita oamenii ca, atunci când le este sete, să încerce noua şi populara băutură carbonatată. Se pare că lumea, atunci, nu a fost prea entuziasmată de noul produc. În timpul primului an, vânzările au atins, în medie, modesta cifră de nouă porţii pe zi.

Împreună cu fratele sau, John S. Candler, cu Frank Robinson, fostul partener al lui John Pemberton şi alţi doi asociaţi, domnul Candler a format o corporaţie cu numele The Coca-Cola Company. Capitalul iniţial a fost de 100.000 dolari.

Marca înregistrată Coca-Cola, folosită pe piaţă din anul 1886, a fost înregistrată la Biroul de Investiţii al Statelor Unite la data de 31 ianuarie 1893. Crezând cu fermitate în reclamă, domnul Candler a dezvoltat eforturile doctorului Pemberton depuse în domeniul marketing-ului distribuind mii de cupoane pentru o sticla de Coca-Cola gratuită. A promovat încontinuu produsul, distribuind amintiri, calendare, ceasuri şi multe alte cadouri, toate cu marca înregistrat Coca-Cola. În 1894, în Vicksburg, Mississippi, Joseph A. Biedenharn a fost atât de impresionat de cererea crescândă de Coca-Cola pe care o vindea la pahar, încât a instalat o maşinărie de îmbuteliat în spatele magazinului său şi a început să vândă navete de Coca-Cola plantatorilor şi fabricilor de cherestea de-a lungul râului Mississippi. El a fost primul îmbuteliator de Coca-Cola.

Îmbutelierea pe scară largă a fost posibilă în 1899 când Benjamin F. Thomas si Joseph B. Whitehead din Chattanoga, Tenessee au obţinut dreptul exclusiv de a îmbutelia, dar, pe măsură ce s-a intensificat competiţia, au apărut tot mai multe imitaţii. Coca-Cola merita un ambalaj distinct şi, în 1916, îmbuteliatorii au aprobat sticla unică specifică, elaborată de Root Glass Company of Terre Haute, Indiana.

În 1919, pachetul de acţiuni Coca-Cola ale lui Candler au fost vândute bancherului Ernest Woodruff din Atlanta şi unui grup de investitori. Cu ajutorul îmbuteliatorilor de frunte, conducerea companiei a stabilit standarde de calitate pentru fiecare fază a operaţiei de îmbuteliere. Woodruff a văzut un potenţial uriaş pentru afacerea cu sticle de Coca-Cola, aşa că produsul, cu ajutorul reclamei şi al marketing-ului, a fost sporit substanţial. La sfârşitul anului 1928, vânzările de sticle Coca-Cola au depăşit, pentru prima dată, vânzările la pahar.

Robert Woodruff a condus, de-a lungul anilor, afacerea Coca-Cola spre culmi greu de egalat și chiar de neegalat. Succesul comercial a fost unul colosal. Conceptele de comercializare ce sunt obişnuite astăzi, erau considerate cu totul și cu totul revoluționare, pe vremea când acestea au fost introduse de către domnul Woodruff.

Interesant este că și ambalajul – respectiv, sticla marcă înregistrată, în 1929 și paharul standard special pentru dozatoare – au ajutat foarte mult și foarte consistent campania publicitară Coca-Cola. Aceste pahare, care se mai folosesc și azi la multe dozatoare, sunt o dovada vizibilă a popularităţii fără vârstă a băuturii Coca-Cola.

Introducerea dozatoarelor automate în care se amestecau siropul şi apa

carbonatată pe măsură ce se turna băutura au fost un succes la Târgul Internaţional de la Chicago, din 1933, iar momentul acesta a devenit remarcabil în curriculum-ul companiei. Până la acest târg, operatorii dozatoarelor serviseră manual Coca-Cola, de la crearea acestei băuturi, în 1886, iar vizitatorii târgului erau uimiţi, văzând operatorul cum servea o băutură răcită adecvat numai prin acţionarea unei manete. Astăzi, tehnologia modernă continuă să dozeze produsele Companiei Coca-Cola mai rapid şi mai bine decât înainte.

De unde rezultă că nu numai calitatea deosebită și unicitatea produsului contrează, ci și marketingul, adică publicitatea, ambalajul și prezența la locul potrivit. Dar Coca-Cola n-a rămas numai în America. Expansiunea internaţională a firmei Coca-Cola a început în 1900, când Charles Howard Candler, fiul cel mare al fondatorului Companiei, a luat cu el un borcan de sirop într-o vacanţă în Anglia. Viziunea domnului Woodruff, legată de potenţialul internaţional al băuturii Coca-Cola, se implementează și se îmbunătăţeşte în continuare de către Companie, de către îmbuteliatorii şi filialele lor, incluzând afacerea Coca-Cola într-un sistem global. La izbucnirea celui de-Al Doilea Război mondial, Coca-Cola se îmbutelia în 44 de ţări, de ambele părţi ale conflictului. Departe de a distruge afacerea, războiul a adus cu el noi provocări şi posibilităţi pentru întreg sistemul Coca-Cola.

Pe măsură ce lumea ieşea dintr-o perioadă de conflicte, Coca-Cola apărea în întreaga lume ca un simbol al prieteniei şi al băuturilor răcoritoare. Din ultimii ani ai deceniului al cincilea şi până în anii `70, Statele Unite, ca majoritatea ţărilor din lume, s-au schimbat într-un ritm fără precedent. Compania Coca-Cola a trecut şi ea prin cele mai dramatice schimbări în domeniile marketing-ului şi al comercializării, de la apariţia îmbutelierii în anii `90 ai secolului trecut.

Compania a introdus, de asemenea, şi noi băuturi răcoritoare pentru a satisface un spectru tot mai larg de gusturi. Născută în 1960 în Germania, familia de băuturi răcoritoare Fanta a devenit cel de-al treilea sortiment din lume ca cifră de vânzări. Sprite, o băutură pe bază de suc de lămâie, a urmat în anul 1961.

De-a lungul anilor, melodii, versuri şi sloganuri au imprimat ritmul campaniilor publicitare Coca-Cola. În decursul anilor, modul de a face reclamă pentru Coca-Cola s-a schimbat în multe privinţe, dar mesajul, ca şi marca înregistrată, au rămas aceleaşi. Forţa şi prestigiul mărcii Coca-Cola au fost exemplificate în 1988, când 3 studii independente realizate la scară mondială, au confirmat că cea mai cunoscută şi mai admirată marcă din lume este Coca-Cola.

Publicitatea din anii 1970 – 1980 a continuat o lungă tradiţie care a prezentat băutura Coca-Cola ca pe una dintre plăcerile simple ale vieţii, distincte şi acceptată oriunde. În 1982 a fost lansată în intreaga lume tema „Coke is it!” pentru a reflecta spiritul pozitiv al anilor `80 şi pentru a afirma din nou supremaţia Coca-Cola. „Can`t Beat the Feeling” a caracterizat anii `80 în timp ce „Can`t Beat the Real Thing” a condus spre anii `90 şi spre introducerea în 1993 a campaniei „Always Coca-Cola”.

Alături de alte 44 de ţări, **PepsiCo** România face parte din divizia PepsiCo

Europe, liderul pe piaţa de băuturi şi produse alimentare în Europa, având 43.000 de angajaţi. În România, PepsiCo deţine 2 unităţi de producţie pentru băuturi răcoritoare (cea mai nouă dintre ele, situată în Dragomireşti, judeţul Ilfov, a fost inaugurată în septembrie 2009) şi una pentru snacks-uri (în Popeşti-Leordeni, inaugurată în 1995).

PepsiCo deţine un portofoliu bogat de branduri în România, atât pe partea de băuturi răcoritoare, cât şi de snacks. PepsiCo a intrat pe piaţa românească în anul 2004, achiziţionând liderul pe piaţa de chips-uri de cartofi, compania Star Foods, prezentă în România încă din 1993. Astfel, PepsiCo a devenit unul dintre jucătorii foarte importanţi pe piaţa de Snacks-uri din România. Pepsi-Cola, un brand foarte important pentru PepsiCo, a fost disponibil în România încă din perioada comunistă, începând să fie fabricat în România în anul 1965.

În 1991, portofoliul de băuturi carbonatate PepsiCo a început să fie produs şi distribuit printr-un nou sistem de franciză, cu implicarea Quadrant Amroq Beverages (QAB) ca îmbuteliator. QAB a produs şi distribuit băuturile răcoritoare sub licenţă PepsiCo, împreuna cu produsele proprii, până în anul 2006, când a fost achiziţionat de către PepsiAmericas, al doilea îmbuteliator ca mărime din lume al produselor PepsiCo. În martie 2010, PepsiCo a cumpărat cei doi mari îmbuteliatori ai săi, PepsiAmericas şi Pepsi Bottling Group, devenind astfel cea mai mare companie producătoare de produse alimentare şi băuturi răcoritoare din America de Nord şi a doua la nivel mondial, cu venituri anuale de aproximativ 60 miliarde de dolari şi aproape 285.000 de angajaţi.

ANALIZĂ SWOT COCA-COLA

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Deţine poziţia de lider pe piaţă - Cea mai cunoscută băutură răcoritoare - Gamă variată de produse - Preţuri accesibile - Sponsor oficial al multor echipe sau al campaniilor sociale din întreaga lume - Uşor de recunoscut	- Conţinutul mare de cofeină ce poate provoca dependenţa - Băuturile carbogazoase pot duce la apariţia cariilor dentare - Conţinutul de acid fosforic poate provoca osteoporoză - Poate provoca obezitate
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
- În creştere pe piaţa apei îmbuteliate - Discounturi şi promoţii de sărbători - Apariţia mărcii în filme sau videoclipuri foarte mediatizate	- Cea mai mare ameninţare este concurentul principal, Pepsi - Clienţi din ce în ce mai exigenţi - Costuri ridicate pentru modernizarea tehnologiei - Orientarea populaţiei către un stil de viaţă sănătos

ANALIZĂ SWOT PEPSI

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Reputaţie remarcabilă - Poziţie puternică pe piaţă - Portofoliu puternic de produse	- Provoacă probleme de sănătate din cauza conţinutului de zaharuri - Sistem de distribuţie slab - Scăderea puterii financiare în ultimii ani
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
- Achiziţii şi alianţe noi	- Recesiunea - Orientarea populaţiei către un stil de viaţă sănătos - Impactul sticlelor PET asupra mediului - Concurentul său principal Coca-Cola

Comparaţia evoluţiei indicatorilor economico financiari COCA – COLA vs. PEPSI în perioada 2010 – 2015

În vederea elaborării comparaţiei din punct de vedere financiar între cele două companii aflate în competiţie, am insistat asupra mai multor seturi de date din perioada 2010 – 2015, dar există referiri şi la perioade anterioare orizontului de timp pe care mi l-am propus, dar în această situaţie doar unde expunerea intervalului de timp care precede era de bun augur pentru evoluţiile viitoare.

În analiza ce urmează, vom observa diferenţa dintre situaţiile financiare ale principalelor companii concurente Coca-Cola şi Pepsi pe piaţa românească în domeniul băuturilor răcoritoare.

În tabelul nr. 1 am extras datele financiare din contul de profit şi pierdere pentru compania Coca-Cola HBC România SRL, iar în tabelul nr. 3.2 am pus în evidenţă datele societăţii Quadrant Amroq Beverages SRL, care din 1991, a preluat portofoliul de băuturi carbonatate PepsiCo şi a început să îl producă şi să îl distribuie printr-un nou sistem de franciză, cu implicarea sa ca îmbuteliator.

Tabelul nr. 1
Evoluţia indicatorilor economici şi financiari ai companiei Coca-Cola din România

Indicatori Contul de Profit şi Pierdere (ron)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
CA	1,746,662,685	1,738,623,539	1,939,420,892	1,811,277,918	1,831,649,673	2,112,882,161
Venituri	1,858,246,385	1,845,829,359	2,040,874,857	1,842,673,041	1,885,907,566	2,184,164,170
Cheltuieli	1,641,294,760	1,683,865,803	1,869,469,448	1,740,856,094	1,758,387,881	1,892,440,345
Profit brut	216,951,625	161,963,556	171,405,409	101,816,947	127,519,685	291,723,825
Profit net	189,547,691	137,399,050	148,409,857	83,624,137	102,355,587	242,721,956
Salariaţi	1,814	1,744	1,642	1,617	1,546	1,511

Sursa: Determinarea autorului pe baza informaţiilor furnizate de MFP

Tabelul nr. 2
Evoluţia indicatorilor economico-financiari ai companiei Pepsi România

Indicatori Contul de Profit si Pierdere (ron)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
CA	602,513,361	601,077,902	632,559,021	582,099,137	611,188,577	701,521,894
Venituri	633,081,484	637,717,905	660,415,687	606,371,801	649,725,936	734,032,459
Cheltuieli	628,318,683	627,261,947	726,541,965	633,106,268	646,312,711	745,669,760
Profit brut	4,762,801	10,455,958	-66,126,278	-26,734,467	3,413,225	-11,637,301
Profit net	2,927,151	4,909,540	-66,278,560	-26,734,467	3,413,225	-11,637,301
Salariaţi	991	982	921	921	761	684

Sursa: Determinarea autorului pe baza informaţiilor furnizate de MFP

Pe baza datelor prezentate în tabele de mai sus, tabelul nr. 1, respectiv tabelul nr. 2, am realizat o serie de grafice pentru a putea evidenţia situaţia principalilor competitori pe piaţa românească a băuturilor carbogazoase în ultimii 6 ani de activitate, în condiţiile unei pieţe în continuă dezvoltare şi ale unei tendinţe ascendente a schimbării stilului de viaţă a populaţiei, aceasta optând pentru o alimentaţie cât mai sănătoasă. În acest sens, ambele companii putând fi afectate, întrucât, în ultima perioadă, populaţia se informează din ce în ce mai mult cu privire la ce ingrediente conţin alimentele pe care le consumă şi ce urmări au acestea asupra organismului.

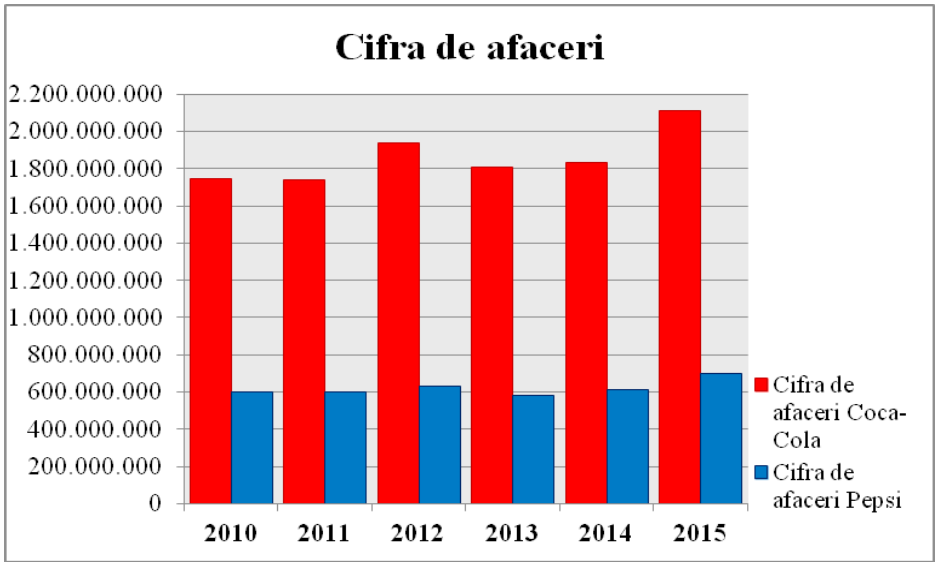

Figura nr. 1 – Evoluţia cifrei de afaceri

(Sursa: Interpretarea autorului pe baza datelor comunicate de MFP)

După cum se poate observa la nivelul datelor cuprinse în figura nr.1, cifra de afaceri a societăţii Quadrant Amroq Beverages SRL, îmbuteliatorul PepsiCo România de pe plan local, a avut un parcurs constant pe aproape întreaga perioadă analizată, înregistrând o creştere mai importantă în ultimul an.

Compania a avut o cifră de afaceri de circa 702 milioane de lei, ceea ce semnifică o creştere cu 15% faţă de anul precedent, consolidându-şi astfel poziţia de locul doi pe piaţa băuturilor răcoritoare, după Coca-Cola HBC România SRL. Astfel, îmbuteliatorul PepsiCo a urmat anul trecut trendul pozitiv al pieţei băuturilor non-alcoolice, o categorie în care consumul a crescut datorită reducerii TVA la 9%.

De asemenea, Coca-Cola HBC România SRL, nu a înregistrat creşteri importante în perioada 2010-2014, mai puţin în anul 2012 când a ajuns la o cifră de afaceri de aproape 2 miliarde de lei.

Cel mai important îmbuteliator de băuturi răcoritoare, a încheiat anul 2015 cu o cifră de afacei de peste 2,1 miliarde de lei, aflându-se în creştere cu 16% faţă de anul precedent, marcând astfel cel mai bun an din istoria de 25 de ani a companiei de pe plan local.

Rezultatul anului trecut îl întrece chiar şi pe cel raportat de companie în anul 2008, când Coca-Cola a depăşit pentru prima dată în România pragul de 2 miliarde de lei cifră de afaceri.

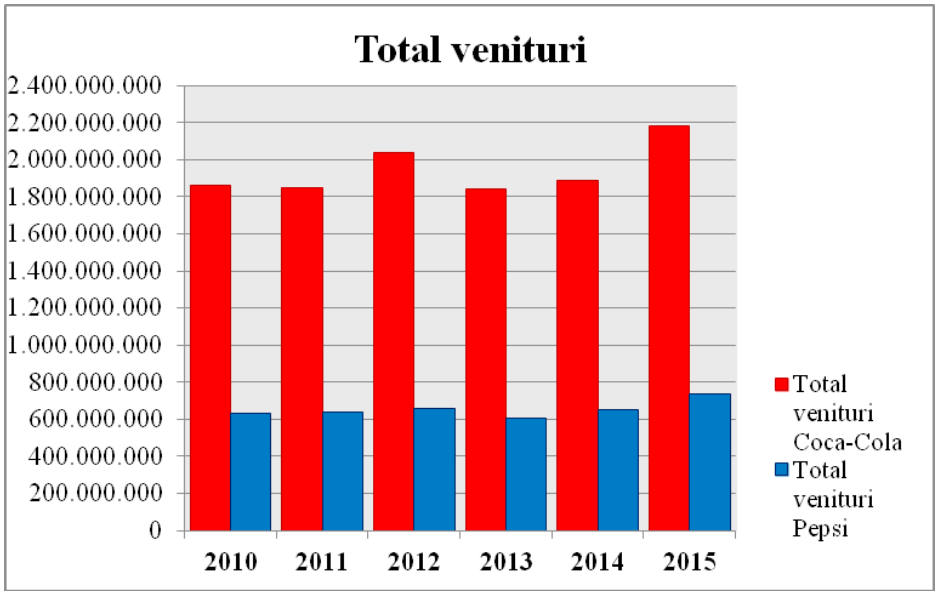

Figura nr. 2 – Evoluţia veniturilor totale

(Sursa: Interpretarea autorului pe baza datelor comunicate de MFP)

Figura nr.2 evidenţiază evoluţia veniturilor totale înregistrate de cele două companii aflate în competiţie, din 2010 până în prezent. Coca-Cola HBC România, îmbuteliatorul Coca-Cola şi Quadrant Amroq Beverages, îmbuteliatorul local al PepsiCo, reprezintă peste 50% din businessul total generat de companiile din industria băuturilor non-alcoolice, o piaţă care se ridică la 4,7 miliarde lei şi unde activează 511 companii.

Cei doi jucători, care au circa un sfert din angajaţii din domeniu, au început să domine în special piaţa băuturilor răcoritoare încă din anii ’90 ţi se menţin pe locurile fruntaşe pe o piaţă cu concurenţă acerbă.

Pe baza datelor evidenţiate în figura nr. 2, putem trage concluzia că în perioada 2010-2014, cele două societăţi nu au înregistrat creşteri semnificative până anul trecut.

Creşterea businessului producătorului Coca-Cola a venit în contextul în care anul trecut vânzările în volum au crescut cu 11% şi au revenit pe plus după doi ani de scăderi. În cazul ambelor firme creşterea veniturilor a coincis cu reducerea TVA-ului la alimente şi băuturi non-alcoolice de la 24% la 9%, măsură care a implusionat consumul.

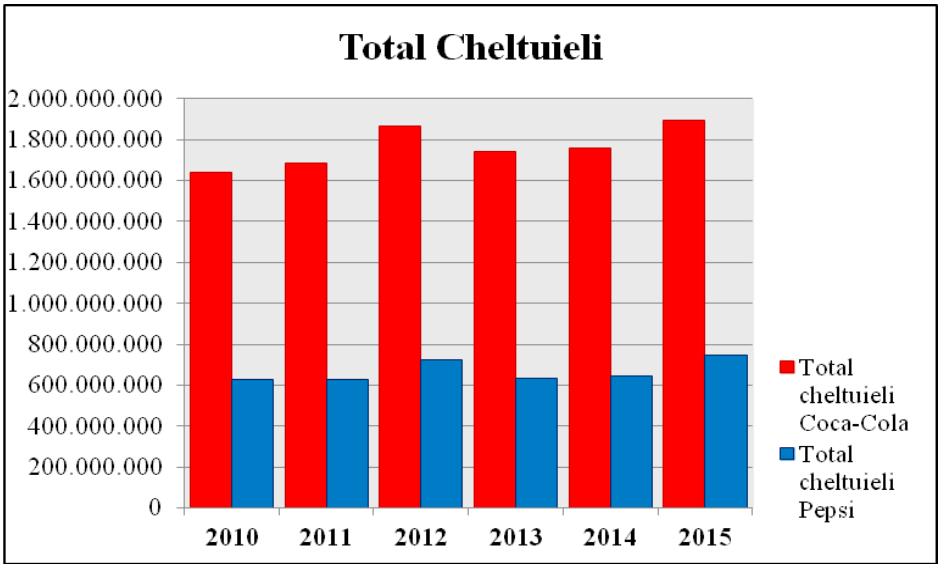

Figura nr. 3 – Evoluţia cheltuielilor totale

(Sursa: Interpretarea autorului pe baza datelor comunicate de MFP)

Din figura nr.3, reiese faptul că cele doua societăţi, Coca-Cola HBC şi Pepsi România au înregistrat o creştere a cheltuielilor în perioada 2010-2012, Coca-Cola ajungând la un total al cheltuielilor de aproape 1,9 miliarde de lei, o creştere semnificativă faţă de anul precedent. După doi ani de scădere a cheltuielilor, în anul 2015 s-a repetat situaţia din anul 2012, această evoluţie datorându-se mai multor factori, unul din ei putând fi costul materiilor prime.

Analizând cifrele ilustrate în figura nr.4, observăm un trend descendent al profitului net în cazul PepsiCo ajung la un rezultat negativ în anul 2012. Acesta reuşeşte să crească până în anul 2014, căzând din nou în anul 2015 la un rezultat de aproximativ -11 milioane lei. PepsiCo pierde din ce în ce mai mult teren în faţa rivalilor de la Coca-Cola, dar această pierdere poate fi pusă pe seama publicităţii tot mai slabe pe care o face producătorul de băuturi în comparaţie cu Coca-Cola, care se ocupă intens de promovare şi concursuri. În plus, Coca-Cola a reuşit să înlăture marea rivală Pepsi din restaurantele KFC şi Pizza Hut. Marile companii care îmbuteliază răcoritoare duc o luptă acerbă pentru exclusivitatea pe lanţurile de restaurante. Nu este vorba atât de volum, cât mai ales de marketing. Un exemplu concret îl reprezintă situaţia în care doreşti să consumi Pepsi, dar ţi se spune că singura variantă de consum este Coca-Cola, asta creează un obicei de consum.

Coca-Cola HBC România, liderul pieţei de băuturi răcoritoare, îşi menţine după rezultatul de anul trecut poziţia fruntaşă în clasament. Îmbuteliatorul şi-a dublat profitul net anul trecut, până la 243 milioane lei, conform datelor furnizate de

companie. Cu toate acestea, compania a fost la circa 1 milion distanţă de rezultatul realizat în anul 2008. Însă marja profitului companiei s-a situat la 11% faţă de 6% în anul precedent.

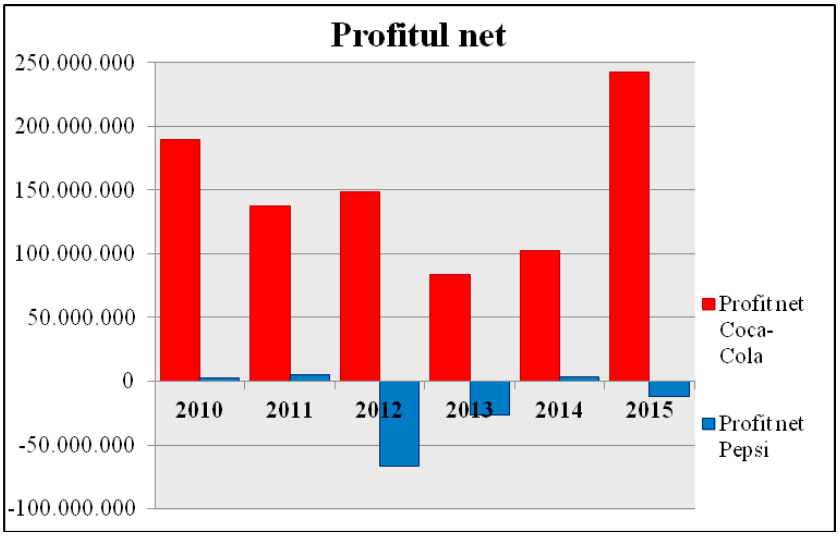

Figura nr. 4 – Evoluţia profitului net

(Sursa: Interpretarea autorului pe baza datelor comunicate de MFP)

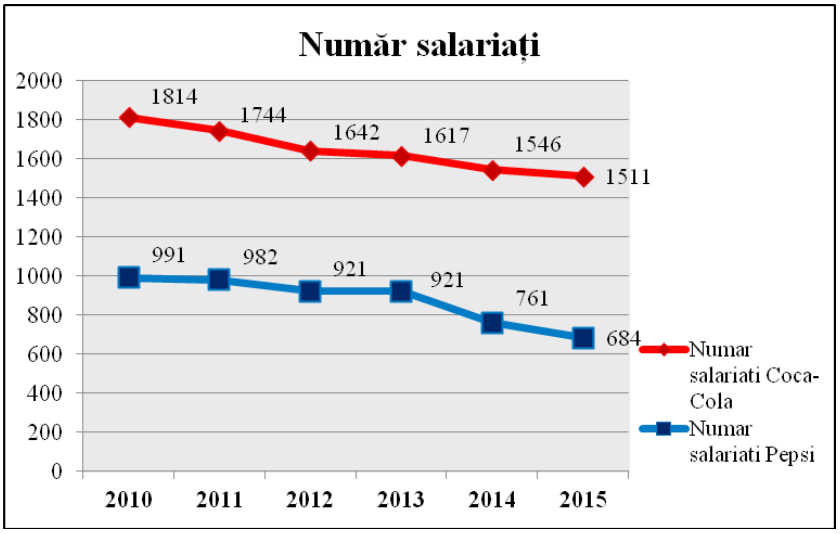

Figura nr. 5 – Evoluţia numărului de salariaţi

(Sursa: Interpretarea autorului pe baza datelor comunicate de MFP)

În ceea ce privește evoluția numărului de salariați, după cum se poate observa în figura nr. 5, a urmat un trend descendent pe întreaga perioadă analizată în cazul ambelor companii. În cazul companiei Coca-Cola HBC România SRL, această descreștere a numărului de salariați o putem pune pe seama închiderii fabricii pe care aceasta o deținea în orașul Iași, și a uneia dintre stațiile de îmbuteliere a apei minerale din județul Suceava. Deși, compania a fost destul de activă în ultima perioadă în ceea ce privește schimbările la nivel de management, numărul de salariați putem spune că aproape s-a înjumătățit în ultimii opt ani. Aceeași evoluție descendentă se observă și în cazul societății Pepsi România, dar la o diferență considerabilă de Coca-Cola, aceasta din urmă păstrându-și poziția de lider.

Strategiile de marketing

Succesul companiei Coca-Cola se datorează unor strategii importante pe care aceasta le-a pus în aplicare și anume:

✦ Promovarea produsului prin parteneriate cu firme renumite de fast-food

Pentru a-și satisface clienții și pentru a promova produsul, Coca-Cola s-a asociat cu diferite firme renumite de fast-food, cum sunt McDonald's sau KFC. Astfel la comandarea unui anumit meniu clienții primesc o sticlă de Coca-Cola gratis. Acesta este un mod foarte eficient de a atrage clienții și totodată de a aduce profituri ambelor firme.

✦ Investirea în publicitate

Una dintre cele mai importante strategii în care Coca-Cola a investit este publicitatea. De-a lungul anilor, melodiile, versuri și sloganuri au imprimat ritmul companiilor publicitare. Mai întâi publicitatea companiei s-a realizat prin intermediul ziarelor și ilustrațiilor sugestive, apoi compania Coca-Cola s-a axat pe publicitatea radiofonică. Reclamele companiei s-au schimbat odată cu lumea, adresându-se unor noi grupuri de consumatori prin intermediul unor noi medii de comunicare, în mod special al televiziunii. În decursul anilor, modul de a face reclame pentru Coca-Cola s-a schimbat în multe privințe, dar mesajul, ca și marca înregistrată a rămas aceeași.

✦ Colaborarea cu diverse celebrități

O altă modalitate prin care compania a ales să-și promoveze produsul este colaborarea cu diferite celebrități actuale și îndrăgite de publicul larg. În SUA o dată cu apariția televiziunii, multe celebrități precum surorile McGuire, Aretha Franklin și Neil Diamond, au făcut reclamă pentru Coca-Cola. Dar personalitățile de succes nu sunt singurele care promovează imaginea Coca-Cola. În 1930 compania era cea care îi desenează costumul lui Moș Crăciun în culorile Coca-Cola.

✦ Introducerea pe piață a unei noi variante

Compania a introdus noi băuturi răcoritoare pentru a satisface un spectru

tot mai larg de gusturi. Născută în Germania, familia de băuturi răcoritoare Fanta a devenit cel de-al treilea sortiment din lume ca cifră de afaceri. O altă băutură care a avut succes este Sprite, o băutura bazată pe suc de lămâie. Conştientizând noile necesităţi şi dorinţe ale oamenilor Coca-Cola a produs şi băuturi necarbogazoase: Cappy, Cappy Nectar, Nestea şi apă plată. În acest fel a acoperit mai multe gusturi ale oamenilor, sporindu-şi astfel şansele de profit.

✦ Sponsorizarea unor evenimente importante pe plan naţional şi mondial

Este foarte cunoscută importanţa pe care compania Coca-Cola o acordă publicităţii, alocând pentru aceasta peste 50% din bugetul său. Publicitatea televizată, prin radio sau presă sunt moduri ideale de promovare. Însă Coca-Cola face mai mult decât atât, ei sprijină numeroase activităţi sociale, evenimente, activităţi sportive. Un astfel de exemplu este parteneriatul cu Jocurile Olimpice sau cu Cupa Mondială, consumul băuturilor răcoritoare pe durata unor astfel de evenimente crescând semnificativ.

✦ Colaborarea cu institute de cercetare a pieţei

Compania Coca-Cola colaborează cu mai multe firme renumite de cercetare a pieţei. Compania pune mare accent pe cercetare, pentru că acestea furnizează cerinţele actuale ale clienţilor săi. Ei privesc relaţiile cu consumatorii ca pe un mijloc de cercetare.

Compania ia decizii importante dacă sunt sprijinite de cercetare. Un exemplu de acest fel este evoluţia de la sticlele contur şi pahare, la cutii din metal şi sticle de plastic. În trecut, lumea Coca-Cola era definită de sticla contur şi de paharele în formă de clopot pentru dozatoare. În urma studiilor realizate de institutele de cercetare a pieţei, compania a înţeles că oamenii îşi doresc o varietate în ambalarea băuturii. Astfel, compania a răspuns cu ambalaje noi, tehnologie nouă şi produse noi. În 1955 compania a introdus sticlele de 10, 12 si 26 unci, aproximativ 240 ml de format adecvat consumului unei familii, sticle care au avut un succes imediat. Cutiile din metal, realizate pentru prima oară pentru forţele armate de peste ocean, s-au găsit pe piaţă în 1960. Apoi după ani de cercetări în domeniul sticlelor de plastic pentru băuturi răcoritoare, compania a introdus în 1977 ambalajele PET la dimensiunea de doi litri.

✦ Îmbunătăţirea produselor

Coca-Cola este o companie orientată prin excelenţă spre performanţă. A ştiut mereu să se menţină pe piaţă ca una dintre cele mai admirate şi mai cunoscute companii de la origini şi până în prezent. Acordă cu minuţiozitate atenţie oricărui detaliu, fapt care îi permite să atingă performanţe deosebite. Acţiunile promoţionale, colaborarea cu anumiţi agenţi publicitari şi celebrităţi, parteneriate cu companii importante pe piaţa mondială sunt o dovada relevantă a acestei pasiuni pentru calitate.

✦ Crearea de diverse promoţii

De-a lungul anilor compania Coca-Cola a apelat la o serie de promoţii pentru

a atrage câţi mai mulţi clienţi. Consumatorii au putut savura produsele Coca-Cola şi în acelaşi timp puteau câştiga diferite premii, de la paharele cu numele brandului, până la câştigarea unei excursii în diverse locaţii. Nu există iarnă, vară, primăvară, 14 februarie, Ziua Femeii, Ziua Copilului fără promoţii. Orice ai face, încotro ţi-ai îndrepta privirea, promoţiile sunt peste tot. Dar de Crăciun sunt cele mai importante, asaltând consumatorii non-stop.

✦ Motivarea angajaţilor

Pentru obţinerea performanţelor, compania Coca-Cola asigură personalului condiţii de muncă la nivel superior, punând la dispoziţie utilaje de cea mai înaltă calitate, pachet salarial foarte atractiv, la care se adaugă diferite bonusuri, program de lucru flexibil. Drept dovadă a unei bune motivări a angajaţilor companiei este cazul a doi australieni tată şi fiu, care se ocupă cu distribuţia de Coca-Cola într-o zonă izolată aflată la 7000 km distanţă de localitatea lor. Un alt caz relevant în acest sens este vânzarea a 50 de navete de Coca-Cola pe zi de către un vietnamez în vârstă de 73 de ani.

Politica urmată de către concurenţii firmei, în special în materie de lansare de produse, a fixării preţurilor sau a campaniilor promoţionale, are o mare influenţă asupra vânzărilor firmei.

Cunoaşterea concurenţei joacă un rol hotărâtor în planificarea de marketing. Firma trebuie să compare constant produsele, preţurile, canalele de distribuţie şi acţiunile de promovare cu cele ale concurenţei. Astfel ea poate identifica avantajele şi dezavantajele pe care le are în lupta cu aceasta, lansând atacuri mai precise asupra concurenţei şi apărându-se mai bine de atacurile acesteia.

Compania Coca-Cola analizează periodic strategiile concurenţilor săi şi aceasta pentru că aceşti concurenţi dau dovadă de multă imaginaţie şi fonduri financiare nebănuite şi îşi revizuiesc strategiile periodic.

Coca-Cola se detaşează de concurenţă prin:

- Calitatea serviciilor
- Produse şi servicii superioare
- Dezvoltarea relaţiilor pe termen lung cu clienţii
- Campanii promoţionale bine gândite şi realizate
- Calitatea şi eficienţa procesului tehnologic
- Încrederea pe care a creat-o în mintea consumatorilor

Concluzii şi propuneri

Lucrarea de faţă are ca obiect o temă de stringentă actualitate, care prezintă un deosebit interes teoretic şi practic. Actualitatea temei a fost şi motivul pentru care

am ales-o. În economia de piaţă liberă, o componentă esenţială a acesteia o constituie libera competiţie, concurenţa dintre agenţii economici. Concurenţa, se poate spune, reprezintă motorul funcţionării şi dezvoltării activităţii economice.

Coca-Cola este băutura răcoritoare savurată de sute de milioane de ori pe zi de oameni de pe tot globul. Forma familiară a sticlei de Coca-Cola şi sigla, care sunt mărci înregistrate, sunt cele mai recunoscute simboluri comerciale din lume. Cronica Coca-Cola este povestea produsului cu cel mai mare succes din istoria comerţului şi a oamenilor cărora li se datorează atracţia sa unică.

În fiecare zi, Coca-Cola îşi întăreşte poziţia de băutură răcoritoare a lumii. De milioane de ori pe zi, oamenii trăiesc un moment delicios şi răcoritor pe care numai Coca-Cola îl poate oferi. Chiar dacă el se abate de la normele hrănirii naturale. În decursul unui secol și mai mult de schimbări și într-o nouă eră care promite și mai multe schimbări, Coca-Cola rămâne un simbol fără vârstă al băuturilor răcoritoare de calitate. Așa spun cei care produc, îmbuteliază și comercializează acest produs și tot așa cred și cei care îl cumpără.

Îmbutelierea pe scară largă a fost posibilă în 1899, când Benjamin F. Thomas şi Joseph B. Whitehead din Chattanoga, Tenessee, au obţinut dreptul exclusiv de a îmbutelia şi vinde Coca-Cola în Statele Unite. Prima fabrică de îmbuteliat, după încheierea noului contract, a fost deschisă în Chattanoga în 1899, a doua în Atlanta în anul următor.

În următorii 20 de ani, numărul de fabrici a crescut de la două la 100, 95% dintre ele fiind proprietatea localnicilor şi cu angajaţi ai acestora. Odată cu dezvoltarea afacerii, realizarea unui echipament de îmbuteliat de mare viteza şi a unor mijloace de transport tot mai eficiente s-a permis îmbuteliatorilor să servească mai mulţi clienţi cu un număr mai mare de produse. Astăzi, sistemul de îmbuteliere Coca-Cola constituie reţeaua cea mai mare şi răspândită de producţie şi distribuţie din lume.

Diversificarea continuă a producţiei este necesară pentru a răspunde cerinţelor unei arii cât mai largi de consumatori. Piaţa constă atât din consumatori de Coca-Cola, cât şi din cei care vând şi distribuie produsele. Calitatea produselor este unul dintre avantaje, dar şi o politică orientată către cerinţele pieţei. Continuarea creşterii calităţii produselor va crea o imagine mai bună în ochii cumpărătorilor şi va creşte încrederea lor în produse.

În prezent, se aplică managementul calităţii totale ce studiază posibilităţile de îmbunătăţire nu numai a parametrilor tehnologici, dar şi a tuturor aspectelor, inclusiv cele ce ţin de management.

Compania abordează piaţa cu agresivitate şi în acelaşi timp o mare mobilitate, încercând să se impună prin calitatea superioară a produselor şi serviciilor. Ea se detaşează de concurenţă prin: produse şi servicii superioare, calitatea prezentării şi prin dezvoltarea relaţiilor pe termen lung cu clienţii. Firma asigură distribuţia produselor în mod săptămânal şi uneori la cerere, cu materiale publicitare din belşug

şi prin asistenţa în creşterea profitului.

Concluziile pe care le-am putut desprinde în urma acestui studiu au fost următoarele:

❍ Pentru a-şi atinge obiectivele, firma va trebui să-şi delimiteze propriile coordonate în cadrul piesei, să precizeze raporturile în care se află firma şi produsele sale cu ceilalţi participanţi la activitatea de piaţă.

❍ Este foarte important de ştiut că abordarea pieţei va fi una practică, cunoştinţele despre piaţă trebuind să fie operate, să servească unor acţiuni practice.

❍ Piaţa trebuie adusă, în ultima analiză, la o forma cantitativă de exprimare, care să servească firmei drept element de referinţă pentru dimensionarea propriei activităţi. Este necesar să fie evaluată capacitatea pieţei, în limitele căreia urmează a se desfăşura activităţile de marketing.

❍ Raportarea eficientă la mediu, reclama, cercetarea atentă a componentelor sale, a interacţiunii dintre acestea, precum şi impactul lor asupra pieţei, şi evident, asupra activităţii firmei.

❍ Produsul reprezintă obiectul central asupra căruia acţionează totalitatea forţelor motrice ale firmei - strategiile de produs fac parte din arsenalul strategic general al firmei.

❍ Strategia de preţuri a firmei va reflecta influenţa unor factori externi - în primul rând, ale factorilor pieţei, dar şi condiţiilor interne vor imprima o anumită conduită în politica sa de preţuri.

❍ Strategie de marketing în domeniul distribuţiei, bine fundamentată, trebuie să asigure o anumită convergenţă a strategiei celorlalţi participanţi la distribuţia unui produs; realismul strategiei firmei va depinde tocmai de măsura în care sunt luate în calcul interesele celorlalţi, strategiile posibile ale acestora.

❍ Strategia promoţională eficientă implică o cunoaştere în detaliu a mediului economico-social, a celui concurenţial, a pieţei şi a mecanismelor acesteia, a comportamentelor de consum şi a specificului şi efectelor pe care le poate avea utilizarea diferitelor instrumente promoţionale.

❍ Rezultatele fiecărei strategii de marketing trebuie să constituie un punct de plecare pentru strategia de marketing viitoare.

BIBLIOGRAFIE

1. ADĂSCĂLIŢEI, V., *Introducere în marketing relaţional*. Editura PRO UNIVERSITARIA, Bucureşti, 2007.

2. A.S.E CATEDRA DE ECONOMIE ŞI POLITICI ECONOMICE, *Economie – ediţia a opta.* Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2009.

3. BALAURE, V., *Marketing. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită.* Editura URANUS, Bucureşti, 2003.

4. BĂLAN, C., *Marketing. Aspecte conceptuale şi operaţionale*. Editura A.S.E, Bucureşti, 2004.

5. BORZA, A., *Management strategic şi competitivitate în afaceri*. Editura DACIA, Cluj-Napoca, 2003.

6. BRUHN, M., *Orientarea spre clienţi. Temelia afacerii de success*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2002.

7. CĂŢOIU, I., *Comportamentul consumatorului. Teorie şi practică*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 1997.

8. CIOBANU, C., *Strategiile competitive ale firmei*. Editura POLIROM, Iaşi, 2005.

9. DANCIU, V., *Marketing strategic competitiv.* Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2004.

10. GAVRILĂ, T., GAVRILĂ, I., *Competitivitate şi mediu concurenţial*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2009.

11. GRÖNROS, C., *Services management and marketing*. Editura LEXINGTON, 1990.

12. HAYEK, F., *Collectivist economic planning,* Londra, 1975.

13. KOTLER, PH., *Principiile marketingului.* Editura TEORA, 2008.

14. KOTLER, PH., *Managementul marketingului.* Editura TEORA, Bucureşti, 2008.

15. MOŞTEANU, T., PURCĂREA, TH., *Concurenţa: ghidul afacerilor performante.* Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 1999.

16. MOŞTEANU, T., *Concurenţa: abordări teoretice şi practice.* Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2000.

17. OLTEANU, V., *Management-marketing*. Editura ECOMAR, Bucureşti, 2002.

18. PETROVICI, V., *Management strategic – note de curs.* Editura UNIVERSITĂŢII OVIDIU, Constanţa, 1997.

19. POPESCU, D., *Competitivitatea întreprinderilor mici şi mijlocii*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2001.

20. POPESCU, D., *Economie politică.* Editura CONTINENT, Bucureşti, 2000.

21. PORTER, M., *Despre concurenţă*. Editura METEOR PRESS, Bucureşti, 2008.

22. PORTER, M., *Strategia concurenţială*. Editura TEORA, Bucureşti, 2001.

23. TILEAGĂ, C., *Mediul concurenţial şi dinamica cerere-ofertă.* Universitatea "Lucian Blaga", Facultatea de Ştiinţe Economice, Sibiu, 2008.

24. ZAHARIA, R., *Marketing social-politic*. Editura URANUS, Bucureşti, 2002.

25. LEGEA NR.21/1996 – Legea concurenţei.

26. www.zf.ro

27. www.doingbusiness.ro

28. www.mfinante.ro

29. www.wikipedia.ro

MANAGEMENTUL RISCULUI DE CREDIT COMERCIAL LA NIVEL DE FIRMĂ

THE MANAGEMENT OF COMMERCIAL CREDIT RISK AT COMPANY LEVEL

Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Asist. drd. Sorin Adrian CIUPITU
Licenţiat Daniela Georgeta V., D., GÂJULETE

Rezumat

Creditul comercial se deosebește fundamental de creditul bancar prin aceea, că în timp ce bancă împrumută banii depunătorilor sau fonduri ale altor bănci, împrumutătorul (creditorul) civil împrumută banii săi. Riscul de credit este evaluat diferit, ţinând cont că evaluarea se poate face din perspectiva băncii, care trebuie să respecte reglementările acordului Basel II, fapt detaliat în al doilea capitol, sau din perspectiva unei agenţii de rating care poate propune o limită de credit care îi poate fi acordată firmei pe baza unui rating calculat în funcţie de indicatorii financiari si calitativi.

Cuvinte cheie: întreprindere, economie de piaţă, risc de credit comercial

Summary:

Commercial credit is fundamentally different from bank credit in that while the bank borrows depositors money or funds of other banks, civil lender (creditor) borrows his money. Credit risk is evaluated differently given that evaluation can be done from the perspective of bank, which must follow the rules of Basel II, fact detailed in the second chapter, or in terms of a rating agency which can propose a credit limit which can be granted to company based on a calculated rating based on financial and qualitative indicators

Keywords: enterprise, market economy, commercial credit risk

Introducere

Pentru a determina factorii care conduc la apariţia riscului, trebuie mai întâi cunoscută denumirea de risc. Factorii determinanţi ai riscului trebuie cunoscuţi şi în cazul în care nu sunt cunoscuţi, cercetaţi, pentru a putea controla şi preveni situaţia asociată riscului. Cercetările făcute în domeniul riscului sunt destul de vaste, mai ales în domeniul predicţiei falimentului. S-au făcut numeroase studii pentru găsirea acelor indicatori financiari (rate) care pot reflecta cel mai bine posibilitatea ajungerii la faliment a unei întreprinderi. Tocmai datorita importanţei lor, vor fi prezentate în primul capitol cele mai sugestive modele ale funcţiei scor.

Creditul comercial se deosebeşte fundamental de creditul bancar prin aceea, că în timp ce banca împrumută banii depunătorilor sau fonduri ale altor bănci, împrumutătorul (creditorul) civil împrumută banii săi. Riscul de credit este evaluat diferit, ţinând cont că evaluarea se poate face din perspectiva băncii, care trebuie să respecte reglementările acordului Basel II, sau din perspectiva unei agenţii de rating care poate propune o limită de credit ce îi poate fi acordată firmei pe baza unui rating calculat în funcţie de indicatorii financiari şi calitativi.

Vor fi analizate 20 de firme, calculaţi indicatorii financiari ai acestor firme si interpretarea lor, utilizând analiza datelor şi separarea acestor firme în funcţie de rezultatul indicatorilor respectivi. Prin calcularea și interpretarea indicatorilor respectivi, se urmăreşte descoperirea indicatorilor care au cea mai mare pondere pentru luarea deciziei de a fi clasificată într-una din cele trei categorii (acordarea unei sume maxime de credit, unei limite de credit aferentă unui risc mediu, neacordarea în cazul firmelor nesolvabile).

***

Informaţiile complete ajută clienţii firmei, să controleze riscul comercial, asociat cu anumite firme sau tranzacţii. Cunoaşterea riscului de credit permite firmelor să-şi protejeze afacerea şi profitul de potenţialele pierderi cauzate de fraude sau plăţi întârziate. Astfel, creditorii trebuie să găsească răspunsuri la întrebări cum ar fi: *Ce analiză va fi folosită pentru a cuantifica rezultatele firmei?; Care sunt indicatorii care au cea mai mare relevanţa pentru determinarea bonităţii unei întreprinderi?; Care sunt măsurile luate pentru ajustarea riscului de credit?; Cum se poate realiza predicţia incapacităţii de plată?*

Răspunsurile la aceste întrebări au fost date începând cu anii 1950, prin construirea unor funcţii predictive ale falimentului, care au fost elaborate în 1966, analiştii (W. Beaver (1966) a elaborat modelul care s-a bazat pe o tehnică univariabilă; profesorul J. Altman (1968) a elaborat modelul bazat pe o tehnică multivariabilă, utilizând iniţial doar ratele financiare. Mai târziu, au fost elaborate modele care

ţin cont de industria din care face parte firma respectivă. În timp s-a descoperit că dacă sunt incluse şi variabilele non financiare în analiză, atunci va fi sporită puterea predictivă a modelului. Partea cea mai dificilă constă în interpretarea variabilelor non financiare, pentru ca implica foarte multa subiectivitate din partea analistului.

Studiu de caz: Analiza situaţiei financiare a companiilor din sectorul comerţului cu ridicata. Impactul crizei asupra firmelor din sectorul comerţului cu ridicata pe piaţa farmaceutică

Analiza indicatorilor cantitativi

Vor fi analizaţi mai mulţi indicatori pentru un eşantion de 10 firme din sectorul comerţului cu ridicata, pentru perioada 2007-2008, iar pentru anumite firme şi pentru o parte a anului 2009, în funcţie de cum au depus bilanţul şi contul de profit şi pierdere.

A fost realizată şi analiza factorială Du Pont pentru rentabilitatea economică şi rentabilitatea financiară, pentru a se putea observa ce variabilă în ce proporţie duce la modificarea acestei rentabilităţi.

Aceşti indicatori au fost calculaţi pe baza informaţiilor preluate din situaţiile financiare (bilanţ, cont de profit şi pierdere). În cazul anumitor firme sursa acestor situaţii a fost Bursa de Valori Bucureşti, datele aferente anului 2007, 2008, 2009 au fost selectate din sistemul Coface – ICON.

În acest capitol se vor reflecta şi cauzele care au dus la modificarea indicatorilor principali şi derivaţi ai acestor companii. Este foarte important să se cunoască ce decizii au dus la variaţia valorilor indicatorilor prezentaţi. În anumite cazuri au fost decizii ale managementului care au condus către o diminuare a efectelor nefavorabile de care era afectată întreprinderea ca urmare a condiţiilor de pe piaţa externă, de pe piaţa internă şi a celor impuse de Ministerul Sănătăţii.

Tabelul nr. 1
Rata datoriilor

Societate/indicator	An	Datorii totale	Total active	Grad de îndatorare
A & A MEDICAL SRL	2007	83.531.244	99.885.161	0,84
	2008	113.398.080	127.652.721	0,89
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	88.088.591	345.290.781	0,26
	2008	112.828.651	368.187.402	0,31
	30.09.2009	100.279.718	361.986.405	0,28

Societate/indicator	An	Datorii totale	Total active	Grad de îndatorare
BIOFARM SA	2007	13.169.517	166.285.167	0,08
	2008	15.099.299	146.922.693	0,10
	30.09.2009	10.208.162	154.313.573	0,07
CENTROFARM SA	2007	33.015.263	88.223.090	0,37
	2008	42.576.812	74.410.739	0,57
	30.06.2009	48.237.477	73.996.719	0,65
DACIA PLANT SRL	2007	1.553.292	3.643.430	0,43
	2008	2.566.970	7.375.889	0,35
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	284.541.598	332.639.882	0,86
	2008	265.870.063	326.747.944	0,81
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	65.900.529	90.364.647	0,73
	2008	78.697.630	99.979.815	0,79
	30.06.2009	79.457.817	103.349.516	0,77
FARMACOM SA	2007	39.233.457	55.146.775	0,71
	2008	59.468.297	74.300.052	0,80
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	23.377.700	37.019.508	0,63
	2008	16.662.225	30.007.686	0,56
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	6.043.606	19.308.786	0,31
	2008	7.760.168	22.082.454	0,35
	30.06.2009	7.752.227	22.332.355	0,35

Acest indicator trebuie să aibă o valoare mai mică sau egală cu 1 şi calculează proporţia în care activul total este finanţat prin datorii. Se observă că cea mai mare valoare a acestui indicator este pentru firma A& A MEDICAL SRL în 2009. Este de preferat ca rata datoriilor (tabelul nr.1) să fie cât mai scăzută, astfel şi protecţia

creditorilor va fi mai mare în caz de lichidare. Cele mai mici valori sunt înregistrate pentru firma BIOFARM SA, atingând în 2009 chiar valoarea de 0,07.

Tabelul nr. 2
Lichiditatea imediată (testul acid)

Societate/ indicator	An	Active curente	Stocuri	Datorii curente	Lichidit. imediată
A & A MEDICAL SRL	2007	80.695.504	24.501.813	72.246.189	0,78
	2008	89.698.031	25.142.020	100.388.449	0,64
	2009				
ANTIBIOTICE SA	2007	180.770.364	21.753.839	84.281.535	1,89
	2008	202.524.995	35.954.431	111.375.824	1,50
	30.09.2009	205.622.645	34.239.163	99.823.486	1,72
BIOFARM SA	2007	55.972.987	8.553.872	11.659.827	4,07
	2008	68.218.208	12.668.859	14.072.593	3,95
	30.09.2009	76.613.457	11.783.932	9.133.892	7,10
CENTROFARM SA	2007	34.563.799	9.430.451	32.867.345	0,76
	2008	40.546.460	21.635.630	42.576.812	0,44
	30.06.2009	47.387.039	20.302.497	48.237.477	0,56
DACIA PLANT SRL	2007	2.309.834	737.229	958.468	1,64
	2008	3.327.735	777.374	2.003.435	1,27
	2009				
EUROPHARM HOLDING SA	2007	328.563.001	45.178.659	284.541.598	1,00
	2008	320.427.654	68.087.909	265.870.063	0,95
	2009				
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	73.775.939	18.545.718	63.864.805	0,86
	2008	74.875.180	24.139.620	65.972.998	0,77
	30.06.2009	77.267.188	23.150.540	64.886.798	0,83
FARMACOM SA	2007	43.704.913	13.513.953	39.233.457	0,77
	2008	61.597.209	21.016.671	59.468.297	0,68
	2009				
ROMFARMACHIM SA	2007	30.860.013	5.862.789	14.386.697	1,74
	2008	23.510.193	4.203.059	16.515.799	1,17
	2009				
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	7.783.326	2.823.968	6.043.606	0,82
	2008	10.753.974	3.899.336	7.760.168	0,88
	30.06.2009	10.894.965	3.932.139	7.752.227	0,90

Valoarea optimă a acestui indicator este între 0,6 şi 1. Firmele care depăşesc aceste valori sunt ROMFARMACHIM SA, DACIA PLANT SRL, ANTIBIOTICE

SA şi BIOFARM SA. Un nivel ridicat al acestui indicator sugerează, aparent, o lichiditate pozitivă, dar poate, de asemenea, sugera o blocare nerentabilă a fondurilor în stocuri greu vandabile, creanţe incerte şi cash. Depăşirea cu mult a limitei maxime a indicatorului arată lipsă de neutilizare a disponibilităţilor, ceea ce ar cauza pierderi. Lichiditatea imediată (tabelul nr. 2) are valoare sub 0,6 doar pentru firma CENTROFARM SA în 2008 (0,44), când a avut loc o creştere a datoriilor pe termen scurt în termeni procentuali de 29,54% şi în 2009 , în valoare de 0,56.

Tabelul nr. 3
Lichiditate curentă

Societate/indicator	An	Active curente	Datorii curente	Lichidit. curentă
A & A MEDICAL SRL	2007	80.695.504	72.246.189	1,12
	2008	89.698.031	100.388.449	0,89
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	180.770.364	84.281.535	2,14
	2008	202.524.995	111.375.824	1,82
	30.09.2009	205.622.645	99.823.486	2,06
BIOFARM SA	2007	55.972.987	11.659.827	4,80
	2008	68.218.208	14.072.593	4,85
	30.09.2009	76.613.457	9.133.892	8,39
CENTROFARM SA	2007	34.563.799	32.867.345	1,05
	2008	40.546.460	42.576.812	0,95
	30.06.2009	47.387.039	48.237.477	0,98
DACIA PLANT SRL	2007	2.309.834	958.468	2,41
	2008	3.327.735	2.003.435	1,66
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	328.563.001	284.541.598	1,15
	2008	320.427.654	265.870.063	1,21
	2009			

FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	73.775.939	63.864.805	1,16
	2008	74.875.180	65.972.998	1,13
	30.06.2009	77.267.188	64.886.798	1,19
FARMACOM SA	2007	43.704.913	39.233.457	1,11
	2008	61.597.209	59.468.297	1,04
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	30.860.013	14.386.697	2,15
	2008	23.510.193	16.515.799	1,42
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	7.783.326	6.043.606	1,29
	2008	10.753.974	7.760.168	1,39
	30.06.2009	10.894.965	7.752.227	1,41

Lichiditatea curentă (tabelul nr. 3) e considerată satisfăcătoare pentru valori cuprinse între 1.2 şi 1.9, valori scăzute se înregistrează pentru firmele care au datorii curente în exces şi care au vânzări care se bazează pe sume „cash", iar stocurile au un nivel redus. Analizând valorile acestui indicator pentru cele 10 firme se observă ca BIOFARM SA prezintă o valoare de 8,39 în 2009 şi peste 4 pentru 2008 şi 2007, ceea ce denotă un nivel mic al datoriilor curente în comparaţie cu nivelul activelor curente. Datorii în exces se înregistrează pentru firmele FARMACOM, CENTROFARM şi A& A MEDICAL.

Tabelul nr. 4
Rata solvabilităţii generale

Societate/indicator	An	Datorii pe termen lung	Capitaluri proprii - total	Rata solvabilităţii generale
A & A MEDICAL SRL	2007	11.285.055	16.353.917	0,69
	2008	13.009.631	12.754.641	1,02
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	3.807.056	246.249.761	0,02
	2008	1.452.827	246.904.973	0,01
	30.09.2009	456.232	255.060.287	0,00

BIOFARM SA	2007	1.509.690	151.023.695	0,01
	2008	1.026.706	129.713.542	0,01
	30.09.2009	1.074.270	142.086.176	0,01
CENTROFARM SA	2007	147.918	40.806.785	0,00
	2008	0	30.821.015	0,00
	30.06.2009	0	24.746.330	0,00
DACIA PLANT SRL	2007	594.824	1.915.485	0,31
	2008	563.535	4.634.266	0,12
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	0	41.735.468	0,00
	2008	0	54.456.088	0,00
	2009	0		
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	2.035.724	24.451.857	0,08
	2008	12.724.632	21.269.924	0,60
	30.06.2009	14.571.019	23.879.438	0,61
FARMACOM SA	2007	0	15.827.868	0,00
	2008	0	14.762.331	0,00
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	8.991.003	13.630.620	0,66
	2008	146.426	13.345.028	0,01
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	0	13.263.687	0,00
	2008	0	14.321.210	0,00
	30.06.2009	0	14.579.260	0,00

Rata de îndatorare a capitalurilor proprii (tabelul nr. 4) prezintă cea mai mare valoare pentru firma A& A MEDICAL SA, în 2008 (1,02) în creştere cu 47,82% faţă de anul precedent, când a avut loc o scădere a capitalurilor proprii cu 22% şi o creştere a datoriilor pe termen lung cu 15,28%. O rată de îndatorare mare se datorează contractării de credite pe termen lung pentru finanţare.

Tabelul nr. 5
Rentabilitatea vânzărilor

Societate/indicator	An	Rezultatul net al exercițiului-profit	Cifra de afaceri	Rentabilitatea vânzărilor
A & A MEDICAL SRL	2007	111.446	120.342.746	0,00
	2008	0	132.475.787	0,00
	2009			
Antibiotice SA	2007	32.456.007	229.415.602	0,14
	2008	10.572.756	215.805.947	0,05
	30.09.2009	15.766.769	157.792.938	0,10
BIOFARM SA	2007	13.514.213	62.344.059	0,22
	2008	0	65.102.889	0,00
	30.09.2009	12.372.634	50.599.053	0,24
CENTROFARM SA	2007	0	62.461.407	0,00
	2008	0	106.170.263	0,00
	30.06.2009	0	67.709.359	0,00
DACIA PLANT SRL	2007	459.757	5.988.016	0,08
	2008	345.076	7.758.381	0,04
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	0	464.613.996	0,00
	2008	12.599.652	500.167.351	0,03
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	382.989	110.010.348	0,00
	2008	0	134.276.445	0,00
	30.06.2009	173.670	71.423.339	0,00
FARMACOM SA	2007	3.544.142	86.569.258	0,04
	2008	2.051.785	131.367.238	0,02
	2009			

Societate/indicator	An	Rezultatul net al exercițiului-profit	Cifra de afaceri	Rentabilitatea vânzărilor
ROMFARMACHIM SA	2007	313.911	44.749.921	0,01
	2008	32.720	58.698.071	0,00
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	1.348.286	16.212.861	0,08
	2008	858.412	22.982.035	0,04
	30.06.2009	743.124	13.335.377	0,06

Cea mai mare rată a profitului net (tabelul nr. 5) se înregistrează pentru BIOFARM SA în 2007 şi 2009, deşi în 2008 a înregistrat o pierdere, datorită cheltuielilor financiare care au înregistrat o variaţie de +2.842,09% faţă de anul anterior, iar totalul cheltuielilor ajungând să aibă o variaţie de +83,76%. ROMFARMACHIM SA înregistrează o rată a profitului net foarte mică, lucru care se datorează nivelului foarte mic al profitului net în comparaţie cu nivelul cifrei de afaceri, datorită nivelului considerabil al cheltuielilor.

Tabelul nr. 6
Rata profitului din exploatare (%)

Societate/indicator	An	Profitul din exploatare	Cifra de afaceri	Rata profitului din exploatare (%)
A & A MEDICAL SRL	2007	4.775.497	120.342.746	3,97
	2008	0	132.475.787	0,00
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	42.077.062	229.415.602	18,34
	2008	25.346.164	215.805.947	11,74
	30.09.2009	25.581.776	157.792.938	16,21
BIOFARM SA	2007	15.328.632	62.344.059	24,59
	2008	14.548.911	65.102.889	22,35
	30.09.2009	13.063.849	50.599.053	25,82
CENTROFARM SA	2007	0	62.461.407	0,00
	2008	0	106.170.263	0,00
	30.06.2009	0	67.709.359	0,00

DACIA PLANT SRL	2007	624.291	5.988.016	10,43
	2008	561.678	7.758.381	7,24
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	0	464.613.996	0,00
	2008	31.881.585	500.167.351	6,37
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	279.661	110.010.348	0,25
	2008	1.612.500	134.276.445	1,20
	30.06.2009	2.749.811	71.423.339	3,85
FARMACOM SA	2007	2.215.302	86.569.258	2,56
	2008	357.208	131.367.238	0,27
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	0	44.749.921	0,00
	2008	348.719	58.698.071	0,59
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007		16.212.861	0,00
	2008		22.982.035	0,00
	30.06.2009	727.795	13.335.377	5,46

Rata profitului din exploatare (tabelul nr. 3.6) prezintă valori mari pentru firma BIOFARM SA, urmată de ANTIBIOTICE SA, iar valori opuse se înregistrează pentru firmele ROMFARMACHIM SA, FARMACOM SA (2008) şi FARMACEUTICA REMEDIA SA (2007.)

Tabelul nr. 7

- Viteza de rotaţie a stocurilor

Societate/indicator	An	Stocuri	Cifră de afaceri	Viteza de rotaţie a stocurilor
A & A MEDICAL SRL	2007	24.501.813	120.342.746	74,31
	2008	25.142.020	132.475.787	69,27
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	21.753.839	229.415.602	34,61
	2008	35.954.431	215.805.947	60,81
	30.09.2009	34.239.163	157.792.938	59,02

Societate/indicator	An	Stocuri	Cifră de afaceri	Viteza de rotaţie a stocurilor
BIOFARM SA	2007	8.553.872	62.344.059	50,08
	2008	12.668.859	65.102.889	71,03
	30.09.2009	11.783.932	50.599.053	63,35
CENTROFARM SA	2007	9.430.451	62.461.407	55,11
	2008	21.635.630	106.170.263	74,38
	30.06.2009	20.302.497	67.709.359	53,97
DACIA PLANT SRL	2007	737.229	5.988.016	44,94
	2008	777.374	7.758.381	36,57
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	45.178.659	464.613.996	35,49
	2008	68.087.909	500.167.351	49,69
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	18.545.718	110.010.348	61,53
	2008	24.139.620	134.276.445	65,62
	30.06.2009	23.150.540	71.423.339	58,34
FARMACOM SA	2007	13.513.953	86.569.258	56,98
	2008	21.016.671	131.367.238	58,39
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	5.862.789	44.749.921	47,82
	2008	4.203.059	58.698.071	26,14
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	2.823.968	16.212.861	63,58
	2008	3.899.336	22.982.035	61,93
	30.06.2009	3.932.139	13.335.377	53,08

Acest indicator (tabelul nr. 7) ar trebui să aibă ca rezultat un număr cât mai mic de zile întârziere, pentru că stocurile ar trebui rotite cât mai repede, astfel costul stocării ar fi unul mai redus. Cel mai mic nivel este înregistrat în anul 2008, de firma

ROMFARMACHIM SA, când are loc concomitent cu scăderea activelor şi o creştere a cifrei de afaceri, variaţie ce se încadrează în intervalul 29%-31%.

Tabelul nr. 8
Durata medie de încasare a creanţelor

Societate/indicator	An	Creanţe	Cifra de afaceri	Durata medie de încasare a creanţelor
A & A MEDICAL SRL	2007	47.104.817	120.342.746	142,87
	2008	57.246.248	132.475.787	157,73
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	122.326.101	229.415.602	194,62
	2008	124.449.445	215.805.947	210,49
	30.09.2009	168.677.433	157.792.938	290,76
BIOFARM SA	2007	17.390.292	62.344.059	101,81
	2008	19.102.623	65.102.889	107,10
	30.09.2009	29.059.960	50.599.053	156,21
CENTROFARM SA	2007	5.435.390	62.461.407	31,76
	2008	13.242.072	106.170.263	45,52
	30.06.2009	24.568.312	67.709.359	65,31
DACIA PLANT SRL	2007	977.064	5.988.016	59,56
	2008	1.369.175	7.758.381	64,41
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	262.794.953	464.613.996	206,45
	2008	237.635.756	500.167.351	173,42
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	36.241.907	110.010.348	120,25
	2008	42.010.764	134.276.445	114,20
	30.06.2009	50.074.566	71.423.339	126,20

FARMACOM SA	2007	26.789.219	86.569.258	112,95
	2008	39.158.595	131.367.238	108,80
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	22.366.414	44.749.921	182,43
	2008	15.975.219	58.698.071	99,34
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	1.437.903	16.212.861	32,37
	2008	3.947.265	22.982.035	62,69
	30.06.2009	5.394.011	13.335.377	72,81

Durata medie de încasare a creanţelor (tabelul nr. 8) trebuie să aibă valori cât mai mici, pentru a nu fi afectată stabilitatea financiară a firmei, întrucât s-ar putea ajunge la imposibilitatea companiei de a-şi plăti furnizorii. Nivelul cel mai redus al acestui indicator este pentru SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA în 2007 şi pentru CENTROFARM SA (2007), iar la polul opus se află ANTIBIOTICE SA şi EUROPHARM HOLDING SA.

Tabelul nr. 9
Durata medie de plată a datoriilor

Societate/indicator	An	Datorii curente	Cifra de afaceri	Durata medie de plată a datoriilor (zile)
A & A MEDICAL SRL	2007	72.246.189	120.342.746	219,12
	2008	100.388.449	132.475.787	276,59
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	84.281.535	229.415.602	134,09
	2008	111.375.824	215.805.947	188,37
	30.09.2009	99.823.486	157.792.938	172,07
BIOFARM SA	2007	11.659.827	62.344.059	68,26
	2008	14.072.593	65.102.889	78,90
	30.09.2009	9.133.892	50.599.053	49,10

Societate/indicator	An	Datorii curente	Cifra de afaceri	Durata medie de plată a datoriilor (zile)
CENTROFARM SA	2007	32.867.345	62.461.407	192,06
	2008	42.576.812	106.170.263	146,37
	30.06.2009	48.237.477	67.709.359	128,24
DACIA PLANT SRL	2007	958.468	5.988.016	58,42
	2008	2.003.435	7.758.381	94,25
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	284.541.598	464.613.996	223,54
	2008	265.870.063	500.167.351	194,02
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	63.864.805	110.010.348	211,90
	2008	65.972.998	134.276.445	179,33
	30.06.2009	64.886.798	71.423.339	163,53
FARMACOM SA	2007	39.233.457	86.569.258	165,42
	2008	59.468.297	131.367.238	165,23
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	14.386.697	44.749.921	117,34
	2008	16.515.799	58.698.071	102,70
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	6.043.606	16.212.861	136,06
	2008	7.760.168	22.982.035	123,25
	30.06.2009	7.752.227	13.335.377	104,64

Firmele care înregistrează o valoare mare a duratei medii de încasare a creanţelor înregistrează o valoare mare şi pentru durata medie de plata a furnizorilor (tabelul nr. 9).

Firmele care prezintă o valoare ridicată a acestui indicator nu reflectă neapărat faptul că este o problemă de gestiune a plăţilor şi dificultate în a le îndeplini, dar se poate ca managementul să negocieze termenele de plată pentru a le prelungi. O valoare scăzută a acestui indicator nu înseamnă neapărat posibilitatea de a achita la

timp, dar şi probabil o presiune din partea furnizorilor.

Tabelul nr. 10
Rotaţia activelor

Societate/indicator	An	Cifra de afaceri	Total active	Rotaţia activelor
A & A MEDICAL SRL	2007	120.342.746	99.885.161	1,20
	2008	132.475.787	127.652.721	1,04
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	229.415.602	345.290.781	0,66
	2008	215.805.947	368.187.402	0,59
	30.09.2009	157.792.938	361.986.405	0,44
BIOFARM SA	2007	62.344.059	166.285.167	0,37
	2008	65.102.889	146.922.693	0,44
	30.09.2009	50.599.053	154.313.573	0,33
CENTROFARM SA	2007	62.461.407	88.223.090	0,71
	2008	106.170.263	74.410.739	1,43
	30.06.2009	67.709.359	73.996.719	0,92
DACIA PLANT SRL	2007	5.988.016	3.643.430	1,64
	2008	7.758.381	7.375.889	1,05
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	464.613.996	332.639.882	1,40
	2008	500.167.351	326.747.944	1,53
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	110.010.348	90.364.647	1,22
	2008	134.276.445	99.979.815	1,34
	30.06.2009	71.423.339	103.349.516	0,69

Societate/indicator	An	Cifra de afaceri	Total active	Rotaţia activelor
FARMACOM SA	2007	86.569.258	55.146.775	1,57
	2008	131.367.238	74.300.052	1,77
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	44.749.921	37.019.508	1,21
	2008	58.698.071	30.007.686	1,96
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	16.212.861	19.308.786	0,84
	2008	22.982.035	22.082.454	1,04
	30.06.2009	13.335.377	22.332.355	0,60

Diminuarea rotaţiilor (tabelul nr. 10) efectuate de către activele totale este echivalent cu o încetinire a vitezei acestora. Pentru evitarea unor situaţii de acest gen este necesară respectarea graficului de punere în funcţiune a investiţiilor planificate, folosirea completă a timpului de lucru.

Tabelul nr. 11
Rentabilitatea exploatării (RPE)

Societate/indicator	An	Profitul din exploatare	Total active	Rentabilitatea exploatării
A & A MEDICAL SRL	2007	4.775.497	99.885.161	0,05
	2008	0	127.652.721	0,00
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	42.077.062	345.290.781	0,12
	2008	25.346.164	368.187.402	0,07
	30.09.2009	25.581.776	361.986.405	0,07

BIOFARM SA	2007	15.328.632	166.285.167	0,09
	2008	14.548.911	146.922.693	0,10
	30.09.2009	13.063.849	154.313.573	0,08
CENTROFARM SA	2007	0	88.223.090	0,00
	2008	0	74.410.739	0,00
	30.06.2009	0	73.996.719	0,00
DACIA PLANT SRL	2007	624.291	3.643.430	0,17
	2008	561.678	7.375.889	0,08
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	0	332.639.882	0,00
	2008	31.881.585	326.747.944	0,10
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	279.661	90.364.647	0,00
	2008	1.612.500	99.979.815	0,02
	30.06.2009	2.749.811	103.349.516	0,03
FARMACOM SA	2007	2.215.302	55.146.775	0,04
	2008	357.208	74.300.052	0,00
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	0	37.019.508	0,00
	2008	348.719	30.007.686	0,01
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007		19.308.786	0,00
	2008		22.082.454	0,00
	30.06.2009	727.795	22.332.355	0,03

Acest indicator (tabelul nr. 11) măsoară performanţa profitului din exploatare. Pentru rezultate bune este indicat să aiba o valoare mai mare de 15% sau 0,15. Firma care înregistrează o valoare mai mare de 0,15 este DACIA PLANT în 2007-0,17.

Tabelul nr. 12
Gradul de lichiditate

Societate/indicator	An	Disponibilitati banesti	Datorii curente	Gradul de lichiditate
A & A MEDICAL SRL	2007	9.088.874	72.246.189	0,13
	2008	7.309.763	100.388.449	0,07
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	36.690.424	84.281.535	0,44
	2008	42.121.119	111.375.824	0,38
	30.09.2009	2.706.049	99.823.486	0,03
BIOFARM SA	2007	15.025.981	11.659.827	1,29
	2008	26.035.636	14.072.593	1,85
	30.09.2009	27.826.902	9.133.892	3,05
CENTROFARM SA	2007	19.697.958	32.867.345	0,60
	2008	4.721.398	42.576.812	0,11
	30.06.2009	1.568.870	48.237.477	0,03
DACIA PLANT SRL	2007	595.541	958.468	0,62
	2008	1.181.186	2.003.435	0,59
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	20.589.389	284.541.598	0,07
	2008	14.703.989	265.870.063	0,06
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	18.988.314	63.864.805	0,30
	2008	8.724.796	65.972.998	0,13
	30.06.2009	4.042.082	64.886.798	0,06
FARMACOM SA	2007	3.401.741	39.233.457	0,09
	2008	1.421.943	59.468.297	0,02
	2009			

ROMFARMACHIM SA	2007	521.810	14.386.697	0,04
	2008	353.210	16.515.799	0,02
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	3.521.455	6.043.606	0,58
	2008	2.907.373	7.760.168	0,37
	30.06.2009	1.568.815	7.752.227	0,20

O situaţie optimă are loc atunci când indicatorul (tabelul nr. 12) este cuprins în intervalul [0.2;0.3].

Valoarea cea mai ridicată este înregistrată pentru BIOFARM SA, având un nivel mai mare a disponibilităţilor în raport cu datoriile curente pe care le are, ceea ce înseamnă că nu întâmpină dificultăţi în acoperirea acestor datorii.

Firmele ROMFARMACHIM SA, FARMACOM SA, FARMACEUTICA REMEDIA SA, EUROPHARM HOLDING SA, A&A MEDICAL SA prezintă valori sub pragul inferior al intervalului, existând posibilitatea să întâmpine probleme în recuperarea creanţelor.

În anul 2009 alte 2 firme întâmpină această problemă ANTIBIOTICE SA şi CENTROFARM SA.

Se observă că firmele care au prezentate situaţiile financiare pentru o parte a anului 2009 prezintă o deteriorare a acestui indicator în anul precizat.

Tabelul nr. 13

Rata capitalurilor proprii

Societate/indicator	An	Capitaluri proprii - total	Total active	Rata capitalurilor proprii(%)
A & A MEDICAL SRL	2007	16.353.917	99.885.161	16,37
	2008	12.754.641	127.652.721	9,99
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	246.249.761	345.290.781	71,32
	2008	246.904.973	368.187.402	67,06
	30.09.2009	255.060.287	361.986.405	70,46
BIOFARM SA	2007	151.023.695	166.285.167	90,82
	2008	129.713.542	146.922.693	88,29
	30.09.2009	142.086.176	154.313.573	92,08

CENTROFARM SA	2007	40.806.785	88.223.090	46,25
	2008	30.821.015	74.410.739	41,42
	30.06.2009	24.746.330	73.996.719	33,44
DACIA PLANT SRL	2007	1.915.485	3.643.430	52,57
	2008	4.634.266	7.375.889	62,83
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	41.735.468	332.639.882	12,55
	2008	54.456.088	326.747.944	16,67
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	24.451.857	90.364.647	27,06
	2008	21.269.924	99.979.815	21,27
	30.06.2009	23.879.438	103.349.516	23,11
FARMACOM SA	2007	15.827.868	55.146.775	28,70
	2008	14.762.331	74.300.052	19,87
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	13.630.620	37.019.508	36,82
	2008	13.345.028	30.007.686	44,47
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	13.263.687	19.308.786	68,69
	2008	14.321.210	22.082.454	64,85
	30.06.2009	14.579.260	22.332.355	65,28

Valoarea cea mai ridicată a acestui indicator (tabelul nr. 13) este înregistrată în 2009 de BIOFARM SA, iar cea mai scăzută valoare este înregistrată în 2008 de A&A MEDICAL SRL.

Tabelul nr. 14
Rata activelor fixe

Societate/indicator	An	Active fixe – total	Total active	Rata activelor fixe (%)
A & A MEDICAL SRL	2007	19.010.212	99.885.161	19,03
	2008	37.951.724	127.652.721	29,73
	2009			

ANTIBIOTICE SA	2007	164.097.678	345.290.781	47,52
	2008	165.354.612	368.187.402	44,91
	30.09.2009	156.276.674	361.986.405	43,17
BIOFARM SA	2007	110.143.052	166.285.167	66,24
	2008	78.431.513	146.922.693	53,38
	30.09.2009	77.511.703	154.313.573	50,23
CENTROFARM SA	2007	52.560.227	88.223.090	59,58
	2008	31.837.046	74.410.739	42,79
	30.06.2009	24.674.898	73.996.719	33,35
DACIA PLANT SRL	2007	1.333.596	3.643.430	36,60
	2008	4.048.154	7.375.889	54,88
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	3.882.960	332.639.882	1,17
	2008	6.042.837	326.747.944	1,85
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	16.351.372	90.364.647	18,09
	2008	24.928.461	99.979.815	24,93
	30.06.2009	25.929.797	103.349.516	25,09
FARMACOM SA	2007	11.416.310	55.146.775	20,70
	2008	12.649.174	74.300.052	17,02
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	6.149.928	37.019.508	16,61
	2008	6.493.845	30.007.686	21,64
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	11.524.512	19.308.786	59,69
	2008	11.327.278	22.082.454	51,30
	30.06.2009	11.376.373	22.332.355	50,94

Acest indicator arată ponderea activelor fixe (tabelul nr. 14) în activul total. Ponderea cea mai ridicată este în cazul CENTROFARM SA, SOCIETATEA

COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA şi DACIA PLANT în 2008. Cea mai mică pondere este asigurată de firma EUROPHARM HOLDING SA.

Tabelul nr. 15
Rata creanţelor

Societate/indicator	An	Creante	Active curente	Rata creanţelor (%)
A & A MEDICAL SRL	2007	47.104.817	80.695.504	58,37
	2008	57.246.248	89.698.031	63,82
	2009			
ANTIBIOTICE SA	2007	122.326.101	180.770.364	67,67
	2008	124.449.445	202.524.995	61,45
	30.09.2009	168.677.433	205.622.645	82,03
BIOFARM SA	2007	17.390.292	55.972.987	31,07
	2008	19.102.623	68.218.208	28,00
	30.09.2009	29.059.960	76.613.457	37,93
CENTROFARM SA	2007	5.435.390	34.563.799	15,73
	2008	13.242.072	40.546.460	32,66
	30.06.2009	24.568.312	47.387.039	51,85
DACIA PLANT SRL	2007	977.064	2.309.834	42,30
	2008	1.369.175	3.327.735	41,14
	2009			
EUROPHARM HOLDING SA	2007	262.794.953	328.563.001	79,98
	2008	237.635.756	320.427.654	74,16
	2009			
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	36.241.907	73.775.939	49,12
	2008	42.010.764	74.875.180	56,11
	30.06.2009	50.074.566	77.267.188	64,81

FARMACOM SA	2007	26.789.219	43.704.913	61,30
	2008	39.158.595	61.597.209	63,57
	2009			
ROMFARMACHIM SA	2007	22.366.414	30.860.013	72,48
	2008	15.975.219	23.510.193	67,95
	2009			
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	1.437.903	7.783.326	18,47
	2008	3.947.265	10.753.974	36,71
	30.06.2009	5.394.011	10.894.965	49,51

Rata creanţelor (tabelul nr. 15) indică ponderea creanţelor în activele curente. Se observă că în anul 2009, valoarea acestui indicator a crescut pentru toate firmele care prezintă situaţii financiare pentru anul respectiv.

Majoritatea firmelor au înregistrat peste 30% creştere a acestui indicator, ajungând până la 58,75% în cazul firmei CENTROFARM SA. FARMACEUTICA REMEDIA SA a înregistrat o creştere a acestui indicator în 2009 de 15,50%.

Tabelul nr. 16

Analiza factorială Du Pont

Societate/ indicator	An	Marja netă	Rotaţia investiţiilor	Coefic. de îndatorare	ROA (COL C*D)	ROE (COL C*D*E)
A & A MEDICAL SRL	2007	0,00	1,20	6,11	0,00	0,01
	2008	0,00	1,04	10,01	0,00	0,00
	2009					
Antibiotice SA	2007	0,14	0,66	1,40	0,09	0,13
	2008	0,05	0,59	1,49	0,03	0,04
	30.09.2009	0,10	0,44	1,42	0,04	0,06
BIOFARM SRL	2007	0,22	0,37	1,10	0,08	0,09
	2008	0,00	0,44	1,13	0,00	0,00
	30.09.2009	0,24	0,33	1,09	0,08	0,09

CENTROFARM SRL	2007	0,00	0,71	2,16	0,00	0,00
	2008	0,00	1,43	2,41	0,00	0,00
	30.06.2009	0,00	0,92	2,99	0,00	0,00
DACIA PLANT SRL	2007	0,08	1,64	1,90	0,13	0,24
	2008	0,04	1,05	1,59	0,05	0,07
	2009					
EUROPHARM HOLDING SA	2007	0,00	1,40	7,97	0,00	0,00
	2008	0,03	1,53	6,00	0,04	0,23
	2009					
FARMACEUTICA REMEDIA SA	2007	0,00	1,22	3,70	0,00	0,02
	2008	0,00	1,34	4,70	0,00	0,00
	30.06.2009	0,00	0,69	4,33	0,00	0,01
FARMACOM SA	2007	0,04	1,57	3,48	0,06	0,22
	2008	0,02	1,77	5,03	0,03	0,14
	2009					
ROMFARMACHIM SA	2007	0,01	1,21	2,72	0,01	0,02
	2008	0,00	1,96	2,25	0,00	0,00
	2009					
SOCIETATEA COMERCIALA FARMACEUTICA ARCATIM SA	2007	0,08	0,84	1,46	0,07	0,10
	2008	0,04	1,04	1,54	0,04	0,06
	30.06.2009	0,06	0,60	1,53	0,03	0,05

Forma descompusă a rentabilităţii economice şi cele ale rentabilităţii financiare pun în evidenţă tipul de pârghie utilizat de întreprindere pentru a asigura creşterea valorii investiţiei acţionarilor săi şi deci a valorii de ansamblu a întreprinderii.[1]

Ca urmare a analizei factoriale (tabelul nr. 16) efectuate, se observă că în cazul Antibiotice SA marja netă a profitului a scăzut în 2008 pe fondul crizei şi al măsurilor luate de Ministerul Sănătăţii, scăzând în acelaşi timp şi rotaţia investiţiilor, ducând astfel la o rentabilitate scăzută a activului. Coeficientul de îndatorare a rămas aproximativ la acelaşi nivel pentru Antibiotice SA, pe toată perioada analizată, astfel că rentabilitatea financiară a fost influenţată doar de marja netă şi rotaţia investiţiilor, însă ponderea cea mai mare o are marja netă, întrucât cheltuielile au crescut, fără

[1] DUMITRESCU, D., DRAGOTA, V., CIOBANU, A., *Evaluarea întreprinderilor*, Editura ECONOMICĂ, 2002, p. 63

ca preţul medicamentelor să crească. În cazul Farmacom SA variaţia rentabilităţii economice este dată de modificarea marjei nete ca şi în cazul Antibiotice SA, iar rentabilitatea financiară variază în primul rând datorită marjei nete, iar pe plan secundar datorită coeficientului de îndatorare ridicat în 2008 faţă de 2007. Marja netă a cunoscut o îmbunătăţire în primul semestru din 2009 pentru Societatea Comerciala Farmaceutica Arcatim SA, după scăderea din 2008, însă rentabilitatea activului a înregistrat o scădere în acest semestru datorită scăderii rotaţiei investiţiilor. De aceiaşi indicatori este afectată şi rentabilitatea financiară pentru această firmă, întrucât nu se înregistrează modificări substanţiale ale coeficientului de îndatorare.

Valoarea cea mai ridicată a ratei rentabilităţii economice este pentru DACIA PLANT SRL, în 2007, având loc apoi o scădere de 38,46% în 2008 a acestui indicator, ca urmare a creșterii activului cu 102,44% şi în acelaşi timp de o scădere cu 24,94%. Valori scăzute se înregistrează pentru societatea ROMFARMACHIM SA, FARMACEUTICA REMEDIA SA, A& A MEDICAL SRL.

O creştere a capitalurilor proprii se înregistrează pentru firma EUROPHARM HOLDING SA , astfel acestea au crescut cu 30,47% în 2008, an în care firma a înregistrat şi profit, dar şi pentru firma DACIA PLANT SRL se observă o creştere cu 141,93% a capitalurilor proprii, dar o scădere a profitului de 24,94%, astfel fiind afectate negativ rezultatele obţinute de acţionari. În cazul firmelor CENTROFARM SA, BIOFARM SA, A&A MEDICAL SRL are loc o scădere a capitalurilor proprii, pentru restul firmelor menţinându-se acelaşi nivel.

Până la 30.09.2009, ANTIBIOTICE SA a înregistrat un profit mai mare decât cel înregistrat în 2008, şi indicatorii de lichiditate au prezentat valori mai mari în 2009, cu excepţia gradului de lichiditate, datorat probabil problemelor avute în încasarea creanţelor, durata medie de încasare a creanţelor crescând considerabil în 2009, cu 38% faţă de 2008. BIOFARM SA, la fel ca şi în cazul ANTIBIOTICE SA prezintă valori mai mari pentru indicatorii de lichiditate, dar durata medie de încasare a creanţelor a crescut cu 45,85%, ajungând la 156,21 de zile. Gradul de îndatorare la 30.06.2009 a crescut pentru CENTROFARM SA de la 0,57(2008) la 0,65, iar durata medie de încasare a creanţelor a crescut, dar nu a fost afectată durata medie de plată a furnizorilor însă gradul de lichiditate a ajuns la 0,03 faţă de valoarea de 0,11 în 2008. Şi firma FARMACEUTICA REMEDIA SA a fost afectată în 2009, înregistrându-se un nivel mai scăzut al gradului de lichiditate şi o durată mai mare a încasării creanţelor, dar nici în cazul acesteia nu au fost afectaţi furnizorii faţă de anul precedent. Aceeaşi situaţie este prezentă şi în cazul firmei SOCIETATEA COMERCIALĂ FARMACEUTICĂ ARCATIM SA, probabil datorită dimensiunii acestor firme, întrucât sunt încadrate ca fiind societăţi de dimensiune mare, cu excepţia companiei SOCIETATEA COMERCIALĂ FARMACEUTICĂ ARCATIM SA. în cazul firmei ANTIBIOTICE SA se remarcă o scădere a numărului de angajaţi cu 140 în 2009.

Impactul crizei asupra firmelor din sectorul comertului cu ridicata pe piaţa farmaceutică

După cum s-a putut observa, în 2009 s-a produs o deteriorare a valorii indicatorilor prezentaţi, în special cei care reflectă durata de încasare a creanţelor respectiv de plată a furnizorilor în cazul firmelor care nu au probleme de lichiditate.

Factorii care au influenţat evoluţia pieţei farmaceutice în 2008 au fost aplicarea din luna aprilie 2008 a unor noi măsuri legislative în domeniul prescrierii medicamentelor (şi anume prescrierea pe brand) pentru a fi reduse cheltuielile bugetare şi a creşterii rolului medicului prescriptor, însă fără a avea efectul scontat, stabilirea unei noi metodologii de calcul a preţurilor la medicamentele compensate şi gratuite la import pe perioada 1 octombrie 2008-31 ianuarie 2009, prin actualizarea preţurilor la cursul valutar de 3,63 lei/ euro, în timp ce preţurile medicamentelor româneşti au rămas îngheţate la cursul istoric din aprilie 2007 (3,32 lei/Euro), modificarea listelor de medicamente compensate şi gratuite, prin includerea unui număr mai mare de dci-substanţe active (iulie 2008).

Conform raporturilor auditorilor în 2008, ANTIBIOTICE SA şi-a desfăşurat activitatea atât pe plan intern cât şi extern. Durata medie de încasare a creanţelor societăţii este 253 zile, iar durata medie de încasare a creanţelor de pe piaţa internă este de 272 zile, încasările efectuându-se în general cu întârziere datorită fondurilor insuficiente alocate în sistemul sanitar. Din categoria „clienţi incerţi“ fac parte clienţi rău platnici, pentru care societatea a înaintat acţiuni în judecată, după ce în prealabil s-au făcut toate demersurile pentru recuperarea debitelor. Pentru o parte dintre aceştia s-au obţinut Hotărâri Judecătoreşti definitive, pentru altele acţiunile judecătoreşti sunt pe rol. Pentru toţi clienţii din această categorie s-au constituit provizioane pentru deprecierea creanţelor. Cifra de afaceri în sumă de 215.805.947 lei a fost obţinută prin valorificarea pe piaţă externă a produselor realizate în proporţie de 12 % şi prin valorificarea pe piaţa internă a produselor realizate în proporţie de 88 %. Vânzarea Antibiotice SA în 2008 a înregistrat o scădere de 3 procente faţă de 2007. Scăderea vânzărilor s-a datorat neactualizării preţurilor de producător de către Ministerul Sănătăţii şi păstrarea acestora la mărimi determinate de cursul valutar de 3,3298 lei/euro în condiţiile în care la 31 decembrie 2009 era de 3,9852 lei/euro, fapt ce a condus la venituri şi profituri mai mici.

Nu numai acest aspect a determinat scăderea acestora, dar şi datorită creşterii produselor farmaceutice începând din a doua parte a anului, datorită reducerii activităţii productive în China cu ocazia Jocurilor Olimpice, declanşarea crizei economice începând cu trimestrul IV, dar şi datorită scăderii pieţei genericelor cu 7%. Reacţia companiei la mediul extern (concurenţa, modificările legislative, neactualizarea preţurilor la produsele româneşti, contextul pieţei financiare şi valutare în perioada de criză) a cerut o atenţie ridicată direcţionată către managementul portofoliului şi riscului, în vederea protejării afacerii de bază şi relocarea bugetelor şi eforturilor

de promovare preponderant spre medicamentele cu prescripţie medicală. S-au luat masuri pentru scăderea riscului valutar, astfel s-a încercat o ponderare echilibrată a importurilor în funcţie de monedă (55,83% în euro, 44,17 în USD). La nivelul cheltuielilor de exploatare s-a urmărit pe întregul an o diminuare a acestora şi s-a reuşit reducerea cheltuielilor cu energia şi apa cu 3% faţă de 2007, în timp ce tarifele au crescut, au scăzut şi cheltuielile cu distribuţia produselor şi cu serviciile externe cu 26% fata de 2007. Cheltuielile cu materii prime chiar daca au înregistrat o reducere cu 4% comparativ cu anul 2007, raportate la valoarea producţiei fabricată s-a înregistrat o creştere de 2 procente, datorită creşterii de preţ la unele materii prime din import. Pentru a fi reduse efectele crizei economico financiare, inclusiv cele legate de deprecierea monedei naţionale, s-a aplicat un program de reducere a cheltuielilor materiale, a celor cu energia şi a celor cu personalul, ceea ce a condus la reducerea numărului de salariaţi de la 1623 la 1516, o parte din aceasta reducere s-a realizat cu încetarea voluntară a raporturilor de muncă cu societatea prin salarii compensatorii. La sfârşitul anului 2008 s-a înregistrat un excedent de numerar de 10 milioane lei , superior anilor trecuţi datorită mai bunei gestionări a cheltuielilor, implementarea unor politici care au avut drept ţintă îmbunătăţirea încasărilor din sistem şi echilibrarea balanţei de încasări şi plăţi externe. Datoriile curente ale societăţii au înregistrat o creştere cu 27 milioane lei în principal pe fondul reevaluării obligaţiilor în valută la cursul de la 31 decembrie 2008 când s-au înregistrat diferenţe de curs nefavorabile în sumă de aproximativ 19 milioane lei.[2]

În ceea ce priveşte performanţa companiei Biofarm în piaţa farmaceutică, conform raportorilor specializaţi, în primul semestru al anului 2008 vânzările totale ale companiei au înregistrat, în unităţi, o creştere cu 3,84% faţă de aceeaşi perioadă a anului 2007, în vreme ce piaţa farmaceutică locală a înregistrat o scădere de (13,34%). Din punct de vedere valoric, Biofarm S.A. a crescut cu 18,31%, în primul semestru al anului în curs comparativ cu aceeaşi perioadă a anului trecut, iar piaţa farmaceutică locală a scăzut cu (4,82%). Rezultatele obţinute de S.C. Biofarm S.A. în primul semestru al anului 2008 se datorează lansării pe piaţă a unor noi produse competitive, îmbunătăţirii prezenţei pe piaţa a produselor existente în portofoliu şi creşterii volumului de desfacere atât pe piaţa internă, cât şi pe cea externă. La buna evoluţie a S.C. Biofarm S.A. au contribuit, în egală măsură, şi sistemul de management împreună cu strategiile adoptate şi implementate de către companie. Astfel s-a înregistrat o creştere a cheltuielilor de marketing şi vânzări faţă de aceeaşi perioadă a anului 2007, întrucât s-a dorit consolidarea poziţiei în piaţă şi creşterea vânzărilor către pacienţi.[3]

În primele 9 luni din 2009, piaţa farmaceutică din România cunoaşte o contracţie de 10% a consumului fizic, pe fondul scăderii vânzărilor de medicamente generice. În perioada ianuarie – iunie 2009, piaţa farmaceutică din România s-a

[2] www.antibiotice.ro
[3] www.biofarm.ro

confruntat cu o serie de probleme printre care devalorizarea monedei naţionale în raport cu euro, măsurile de reglementare – noua lista de medicamente compensate în conformitate cu Ordinul 75 al Ministerului Sănătăţii. Ordinul 75 aduce prejudicii producătorilor de generice locali prin impunerea unei scăderi artificiale a preţurilor pentru genericele fabricate local în schimbul încurajării importatorilor. „Începând cu 1 februarie, Ministerul Sănătăţii a stabilit un curs fix pentru tot anul de 4 lei/ euro pentru calculul preţurilor la medicamente, ceea ce a determinat pierderi pentru producători de 5-7% din cifra de afaceri, în condiţiile în care cursul a depăşit pragul de 4,3 lei. La o lună de la această decizie, autorităţile au aplicat o nouă metodologie de calcul a preţurilor medicamentelor cu prescripţie care permitea producătorilor să ajusteze preţurile doar în scădere, nu şi invers, pentru a putea atinge valoarea minimă din 12 ţări europene. Astfel, preţurile au fost reduse în medie cu 20-30%, iar în unele cazuri cu 60%”.[4]

În această perioadă, pentru Antibiotice SA, s-a înregistrat o creştere a exportului de 10%. În 2009, s-a schimbat procesul de aprovizionare de la furnizorii externi iar acest lucru a fost determinat de modificarea la nivel local şi mondial, astfel furnizorii europeni nu garantează stabilitatea preturilor pe termen lung, tendinţa generală este de a se orienta pe comenzi avantajoase ca preţ şi sigure din punct de vedere financiar; companiile nu mai lucrează pe stoc, fiind necesar să se trimită un estimat de achiziţionat pe o perioadă mai lungă de timp; China nu mai are aceeaşi flexibilitate în negocierea preţurilor şi în livrarea materiilor prime, întrucât nu mai beneficiază de acelaşi suport de la Guvern pentru creşterea cantitativă a producţiei; companiile indiene sunt orientate spre colectarea rapidă a valutei în ţara, negociind preţul pentru o condiţie de plată avantajoasă. În anul 2009, s-a urmărit lansarea de comenzi de import strict pe cantităţile solicitate de către Direcţia Vânzări, urmărind în permanenţă reducerea stocurilor şi a debitelor către furnizori.

Această politică a condus la următoarele modificări:

- reducerea lunară a stocului de materii prime;
- reducerea lunară a debitelor către furnizori;
- creşterea achiziţiilor din Europa, datorită timpilor de tranzit;
- menţinerea unui nivel mai ridicat al importului în USD, pentru a se plăti din încasările în USD de la export şi pentru a reduce impactul cursului de schimb valutar

În anul 2009, structura importului a fost:

- 45.80% în EUR şi 54.19% în USD;
- 62.92% import din ţări Europene, 23.23 % India, 7.57 % China şi 6.27 % alte zone;
- valoarea debitelor la furnizori sunt la nivelul unei luni de achiziţii.

La data de 31.12.2008, societatea avea securizate o parte din contravaloarea medicamentelor livrate către distribuitorii interni de la care primise file CEC (înregistrate în contul 5112) în suma de 32,3 mil lei, instrumente financiare care la

[4] www.money.ro

sfârşitul anului trecut erau depuse la unităţile bancare spre încasare.

Datorită situaţiei actuale dificile în ce priveşte finanţarea consumului de medicamente gratuite, compensate cât şi a celor care se consumă în unităţile spitaliceşti, distribuitorii de medicamente au evitat sa mai emită file CEC pentru marfa achiziţionată astfel că la 30.09.2009 valoarea cecurilor de încasat este de doar 0,26 mil. lei.

Cu toate condiţiile dificile care caracterizează anul respectiv ca urmare a crizei economico-financiare, cifra de afaceri înregistrată de societate în cele 9 luni din acest exerciţiu înregistrează o valoare de 157,8 mil. lei în creştere comparativ cu aceeaşi perioadă a anului trecut cu 1,5%.

Unul dintre obiectivele pe termen lung avut în vedere de conducerea societăţii în ultimii ani ai perioadei analizate, de creştere a activităţii de export a condus la înregistrarea unei cifre de afaceri din această activitate de 24,97 mil lei. (16% din total cifra de afaceri) în creştere cu 28% comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent, încasările creanţelor externe realizându-se conform termenelor contractuale la intervale de timp mult mai mici decât de pe piaţa internă. Creşterea rezultatului din exploatare nu a putut compensa în totalitate influenţa nefavorabilă din activitatea financiară (datorată în cea mai mare parte diferenţelor de curs valutar) unde s-a înregistrat un rezultat negativ de 6,4 mil lei fapt ce a condus la obţinerea unui profit brut de 19,2 mil lei, mai mic cu 4,7% comparativ cu cel înregistrat la 30.09.2008 dar superior celui prevăzut în Bugetul de venituri şi cheltuieli.[5]

Referitor la performanţa companiei Biofarm în piaţa farmaceutică, conform raportului administratorilor, în primul semestru al anului 2009 vânzările totale ale companiei au înregistrat, în unităţi, o scădere cu (4,31%) fată de aceeaşi perioadă a anului 2008, în vreme ce piaţa farmaceutică locală a înregistrat o scădere de (15,73%). Piaţa totală farmaceutică a scăzut în unităţi cu (10,85 %). Din punct de vedere valoric, Biofarm S.A. a crescut cu 10,46%, în primul semestru al anului în curs, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului trecut.

Rezultatele obţinute de S.C. Biofarm S.A. În primul semestru al anului 2009 se datorează lansării pe piaţă a unor noi produse competitive, îmbunătăţirii prezenţei pe piaţă a produselor existente în portofoliu şi creşterii volumului de desfacere atât pe piaţa internă, cât şi pe cea externă. Conform datelor din bilanţ, la 30.06.2009 nivelul total al stocurilor nu se schimbă faţă de cel înregistrat în aceeaşi perioadă a anului trecut, în condiţiile creşterii vânzărilor cu aproximativ 10%. Pe lângă efortul de a menţine stocurile la un nivel optim, compania şi-a îndreptat atenţia şi spre îmbunătăţirea condiţiilor şi a modului de lucru cu furnizorii prin selectarea furnizorilor în funcţie de calitate, preţurile cele mai mici, condiţii de plată optime şi creşterea termenului de plată la furnizorii interni şi externi.[6]

Firmele analizate, din punct de vedere al evaluării calitative, nu au înregistrat

[5] www.antibiotice.ro
[6] www.biofarm.ro

datorii la bugetul de stat, conform surselor oficiale-Ministerul Finanţelor şi nici nu figurează la CIP cu incidenţe la plăţi.

Se observă ca în cazul firmelor analizate, s-a solicitat deschiderea procedurii de insolvenţă pentru doua firme din cele prezentate: FARMACOM SA şi CENTROFARM SA. Prima cererea de deschidere a procedurii din 2009 pentru FARMACOM a fost deschisă şi respinsă o lună mai târziu. Solicitarea a fost făcută din partea firmei SC ADM FARM SRL. A doua cerere de deschidere a procedurii de insolvenţă a avut loc la sfârşitul anului 2009 de către creditorul SC MONTERO SA, dar în data de 21.01.2010 soluţia instanţei este „ia act de renunţarea la judecată formulată de creditoare, potrivit art. 246 cpc.” [7]

Solicitarea de deschidere a procedurii de insolvenţă nu a avut un fundament legal, acestea fiind respinse. În ceea ce priveşte firma CENTROFARM SA a fost solicitată deschiderea procedurii de insolvenţă de către creditorul SC FARMEXPERT DCI SA, dar instanţa admite „contestaţia formulată de debitor şi respinge ca lipsită de obiect cererea formulată de creditorul SC FARMEXPERT DCI SA”. Apelarea la justiţie, câteodată se foloseşte mai mult ca o metodă de constrângere fără a se lua în considerare metode alternative de stingere a datoriei.

La 30.06.2009 în domeniul comerţului cu ridicata şi distribuţiei s-au înregistrat 2134 de falimente în comparaţie cu 1501 de falimente înregistrate la 30.06.2009, ceea ce duce la o variaţie a falimentelor cu 42,17% în acest sector. Comerţul cu ridicata şi distribuţia a fost al doilea sector de activitate cu cel mai mare număr de falimente după comerţul cu amănuntul, la distanţa de 2 firme între cele două sectoare.[8]

Concluzii

În această lucrare s-a analizat un eşantion de 10 firme, pe parcursul a doi ani, iar la o parte din acest eşantion chiar şi un semestru din 2009. S-au observat probleme în gestionarea creanţelor mai mult, acest lucru **datorânjuh bk;nndu-se**, cum s-a mai precizat şi datorită dimensiunii firmelor, care nu depind de un singur client sau furnizor şi nu întâmpină dificultăţi majore în 2009. Scăderea puterii de consum a populaţiei a atras după sine şi venituri pentru companii mai mici.

Managementul companiei trebuie sa fie orientată către clienţi şi furnizori în acelaşi timp, spre mulţumirea clienţilor şi înţelegerea cu furnizorii. Trebuie să fie un cerc în care companiile să se înţeleagă şi să se sprijine pe timp de criză, pentru a se putea bucura de rezultatele postcriză, pentru că astfel se vor întemeia nişte relaţii profesionale durabile. În orice timp a fost necesară o analiză a situaţiei financiare a firmei pe care o doreşti partener, întrucât problemele acesteia pot afecta stabilitatea companiei tale. Dacă un client nu plăteşte la timp bunurile sau serviciile prestate, atunci firma respectivă va avea probleme de lichiditate şi mai departe s-ar putea să

[7] www.portal.just.ro
[8] www.coface.ro

nu şi poată achita obligaţiile faţă de furnizor.

Analiza bonităţii companiei este cu atât mai importantă acum când numărul falimentelor creşte de la o zi la alta. Prin intermediul analizei indicatorilor se poate investiga starea de bonitate a agentului economic, în scopul stabilirii posibilităţii de a se manifesta riscul de faliment. Este indicat să se cunoască şi indicatori calitativi ai firmei analizate, pentru că pot oferi o mai bună interpretare a indicatorilor cantitativi.

Analiza financiară trebuie sa ia în considerare toţi indicatorii analizaţi în capitolul III, pentru a se obţine o imagine pertinenta a situaţiei interne a companiilor, reflectată concentrat în nivelul profitabilităţii, eficienţei şi riscului, informaţii ce permit apoi selectarea deciziilor optime de investiţii.

Situaţiile financiare oferă foarte multe informaţii ajutătoare pentru formarea unei imagini asupra riscului pe care îl are creditarea/investirea într-o anumită firmă. Însă de cele mai multe ori, observarea indicatorilor financiari principali nu oferă cele mai bune rezultate, aşa că trebuie recurs la calcularea indicatorilor derivaţi, care dau rezultate satisfăcătoare atât timp cât interpretarea lor este cea adecvata.

Acordarea de credit comercial unui client, trebuie să fie o decizie bazată pe o verificare preliminară a contractului, a bonităţii acestuia.

Avantajele verificării solvabilităţii pentru management:

- minimizarea riscurilor ce pot rezulta din vânzarea pe credit comercial;
- se pot lua măsuri adecvate stării fiecărui contractant pentru prevenirea întârzierilor la plată;
- deciziile luate în cunoştinţă de cauză, constituie un avantaj pentru manager;
- impunerea pe piaţă a unei imagini de comerciant ferm, precaut, nedispus să înregistreze pierderi, contribuie la consolidarea şi lărgirea relaţiilor de afaceri.

Analiza celor 10 firme s-a făcut pentru a observa comportamentul financiar în timp al acestor firme, pentru a puncta indicatorii care trebuie urmăriţi şi interpretaţi pentru a determina bonitatea firmei şi pentru a observa impactul crizei asupra companiilor care au prezentat şi situaţii financiare din 2009.

Bibliografie

1. ANGHEL, I., *Falimentul –Radiografie şi predicţie*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2002.

2. BEJENARU, A., *Riscul operaţional în activitatea instituţiilor de credit*, Revista Finanţe publice şi contabilitate, nr.5, Bucureşti, 2007.

3. COSTICĂ, I., LĂZĂRESCU, S., *Politici şi tehnici bancare*. Editura ASE, Bucureşti, 2004.

4. DRAGOTĂ, V., CIOBANU, A., OBREJA, L., DRAGOTĂ, M., *Management financia*r. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2003.

5. DRAGOTĂ, V., DRAGOTĂ,M., OBREJA, L., ŢÂŢU, L.,CIOBANU,

A., RACSA, A., *Abordări practice în finanţele firmei*. Editura IRECSON, Bucureşti, 2006.

6. DUMITRESCU, D., DRAGOTA, V., CIOBANU, A., *Evaluarea întreprinderilor*. Editura ECONOMICĂ, 2002.

7. GEORGESCU, F., BNR, *Basel II o nouă etapă pentru modernizarea sistemului bancar românesc*. Noiembrie 2005.

8. NISTOR, C., ŢIGĂNESCU, E., cond. şt. *Riscul în comertul exterior (cu aplicaţie la mărfuri agroalimentare)*, teză de doctorat, Bucureşti, 2003.

9. NĂSTASE, I., G., *Gestiunea financiară a întreprinderii.* - CURS UNIVERSITAR – Editura PRO UNIVERSITARIA, Bucureşti, 2010.

10. OFRESCU, D., GHEORGHIU, A., cond. şt., *Analiza riscurilor în activitatea întreprinderii şi strategii de prevenire*.Editura ASE, Bucureşti, 2006.

11. POPESCU, N., BOB, C., cond. şt., *Noi tendinţe în analiza riscului afacerilor comerciale*, teză de doctorat. Editura ASE, Bucureşti, 2004.

12. RUXANDRA, Gh., *Analiza datelor*. Editura ASE, Bucureşti, 2002.

13. STANCU, I., *Finanţe*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2002.

14. VOSGANIAN, M., GHEORGHIU, A., cond. st., *Analiza impactului creditelor neperformante asupra lichiditatii, solvabilitatii şi profitabilitatii bancii* , teză doctorat, Editura ASE, Bucureşti, 2004.

15. VÂLCEANU,Gh., ROBU, V., GEORGESCU, N., - *Analiză economico-financiară*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2004, pag. 299.

16. KATONA, L., *Finanţarea întreprinderilor mici şi mijlocii.* Editura EXPERT, Bucureşti , 2004.

17. TUTUI, D., ISFANESCU, A., cond. şt., *Diagnosticul întreprinderilor în dificultate*. Editura ASE, Bucureşti, 2005.

www.bnr.ro, *Regulament Nr. 5 din 22/07/2002 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit*

www.antibiotice.ro

www.ase.ro

www.biofarm.ro

www.bnro.ro

www.bvb.ro

www.coface.ro

www.mfinante.ro

www.portal.just.ro

www.remedia.ro

www.sfin.ro

www.tribunaeconomica.ro

FUNDAMENTAREA DECIZIEI DE INVESTIŢII LA SC ROMBET SA

JUSTIFICATION OF INVESTMENT DECISION AT SC ROMBET SA

Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE
Masterand Mirela C. BURCEA

Rezumat

Întreprinderea modernă îşi desfăşoară activitatea într-un spaţiu financiar care îi oferă instrumente şi posibilităţi de acţiune specifice, dar care o supune unor constrângeri deosebite. Conţinutul şi condiţiile financiare la care trebuie să facă faţă întreprinderea, precum şi soluţiile care pot fi găsite sunt legate în mod evident de caracteristicile mediului său financiar precum şi de propriile caracteristici.

Cuvinte cheie: întreprindere, investiţii, decizii, dezvoltare, progres

Summary

Modern enterprise operates in a space that gives financial instruments and possible specific measures, but subjects it to special constraints.The content and financial conditions that have to deal with enterprise, and solutions can be found they are clearly linked to its characteristics of the financial environment as well as their characteristics.

Keywords: enterprise, investment decisions, development, progress

Întreprinderea modernă îşi desfăşoară activitatea într-un spaţiu financiar care îi oferă instrumente şi posibilităţi de acţiune specifice, dar care o supune unor constrângeri deosebite. Conţinutul şi condiţiile financiare la care trebuie să facă faţă întreprinderea, precum şi soluţiile care pot fi găsite sunt legate în mod evident de caracteristicile mediului său financiar precum şi de propriile caracteristici.

Proiectele de investiţii au o importanţă deosebită pentru dezvoltarea

întreprinderii, pentru că ele pregătesc capacităţile şi condiţiile de producţie viitoare, condiţionează competitivitatea întreprinderii şi în consecinţă, rezultatele şi echilibrul financiar.

Deoarece angajează resurse importante pe termen lung, investiţiile prezintă riscuri deosebite, lansarea lor având cel mai adesea un caracter ireversibil, din acest considerent, decizia de investiţii este „un pariu asupra viitorului firmei".

Alegerile efectuate în materie de investiţii reprezintă aspecte esenţiale ale politicii întreprinderii, în general, şi ale gestiunii sale financiare în particular, şi constituie una dintre principalele determinante ale dezvoltării sale viitoare.

Perspective financiare favorabile pot fi obţinute, fie continuând cu activităţile actuale, fie făcând investiţii şi lansând noi activităţi. Însă un eşec sau o eroare în legătură cu noile investiţii pot afecta competitivitatea viitoare şi chiar viitorul întreprinderii.

Gestionarii financiari ai întreprinderii trebuie să facă aprecieri asupra investiţiilor realizate în trecut şi asupra nevoilor de investiţii în viitor. Trebuie evaluate efectele investiţiilor precedente şi prevăzute efectele investiţiilor în viitor.

Punerea la punct a procedurilor de diagnostic de evaluare şi de luare a deciziilor cere o delimitare prealabilă a operaţiunilor care reprezintă investiţii. Definirea criteriilor de apreciere a proiectelor de investiţii conduce la selectarea celor mai avantajoase proiecte.

Obiectivul politicii de investiţii poate să pară familiar şi evident. Totuşi dacă investigăm într-un mod riguros noţiunea de investiţii, vom vedea problemele complexe de delimitare şi de clasificare a investiţiilor.

În sfârşit, recurgerea la îndatorare ar trebui, în principiu, să aducă completări resurselor întreprinderii, în fapt, aceasta are un rol ridicat în finanţarea lor, chiar dacă rata reală a dobânzii atinge niveluri foarte ridicate.

În adoptarea deciziei de finanţare, firma trebuie să dispună de criterii riguroase care să-i permită să selecţioneze şi să îmbine aceste surse. Printre variabilele susceptibile să intervină pentru a orienta aceste decizii trebuie subliniată importanţa consideraţiilor referitoare la durată, autonomie şi flexibilitate. Dar alegerea unui mod de finanţare este determinată în mod deosebit, de costul său, pe de o parte şi de preţ şi de structura financiară existentă, pe de altă parte.

Studiu de caz

Fundamentarea deciziei de investiţii la S.C. ROMBET S.A.

Prezentarea generală a societăţii

S.C. ROMBET S.A. Bacău este o societate pe acţiuni care are sediul social în Municipiul Bacău, str. Izvoare, nr. 98, jud. Bacău. Societatea a luat fiinţă în anul 1994, prin divizarea S.C. "CONEXTRUST" S.A. Bacău şi s-a privatizat prin metoda

MEBO.

ROMBET S.A. BACAU are următoarea structură organizatorică:

a) conducerea societăţii:

- Director General: ing. Iulian Cistian Cristea
- Director Economic: ec. Mariana Negru – Ciobanu
- Director Tehnic: ing. Ştefan Corocăescu
- Director Comercial: ec. Claudiu Baciu

b) compartimentul de organizare a muncii, personal, studiul muncii şi normarea muncii;

c) compartimentul juridic;

d) compartimentul A.Q;

e) compartimentul C.Q.;

f) direcţia de producţie şi mecanizare:

g) staţia de betoane şi mortare:

h) şantierul de construcţii:

i) direcţia comercială, de aprovizionare, depozite, probleme sociale şi administrative:

j) direcţia economică:

Fiecare secţie, şantier, atelier este condus de ingineri şi maiştri de specialitate cu un nivel ridicat de pregătire şi experienţa în domeniu.

ROMBET Bacău S.A. are ca obiect de activitate :

- fabricarea betonului, mortarului şi a şapelor;
- transport şi pomparea lor la înălţime;
- fabricarea elementelor prefabricate de beton simplu şi armat pentru construcţii;
- extracţia pietrei pentru construcţii;
- extracţia pietrişului şi nisipului;
- sortarea şi concasarea agregatelor naturale de râu;
- lucrări de construcţii - montaj, inclusiv lucrări de artă;
- lucrări de învelitori, şarpante şi terase la construcţii;
- construcţii de autostrăzi, drumuri, platforme şi construcţii destinate sportului;
- alte lucrări de construcţii inginereşti;
- lucrări de finisaje interioare şi exterioare;
- transporturi auto.

Lucrările de construcţii-montaj executate de S.C. ROMBET S.A. constau în: construcţii de drumuri şi poduri în municipiul şi judeţul Bacău, platforme betonate, căi de acces, locuinţe particulare tip P+1, blocuri lucrări de finisaje interioare şi exterioare, staţii de carburanţi sau amenajare de spaţii comerciale.

ROMBET S.A. BACAU dispune de toate avizele şi autorizaţiile necesare funcţionarii:

Sistemul de Management al Calităţii certificat conform SR EN ISO 9001:2001

de către:

- organismul de certificare acreditat SRAC Bucureşti;
- Atestat eliberat de Agenţia Naţională de Resurse Minerale Bucureşti;
- Atestat tehnic pentru Staţie Sortare, Betonieră, Centrala de betoane;
- Certificate de conformitate eliberate de organismul de certificare produse SRAC CERT SERV Bucureşti -Certificat de autorizare laborator;
- Agremente tehnice.

Nivelul şi dinamica principalilor indicatori economico-financiari ai S.C. ROMBET S.A. Bacău

Analiza nivelului şi dinamicii principalilor indicatori economico-financiari ai S.C. ROMBET S.A. Bacău are ca obiectiv central furnizarea informaţiilor cu privire la situaţia financiară şi rezultatul obţinut.

Întreprinderea este interesată să obţină informaţii cu privire la: mărimea rezultatelor obţinute, eficienţa utilizării resurselor antrenate, modificarea favorabilă sau nefavorabilă a echilibrului financiar; situaţiei trezoreriei; a lichidităţii şi solvabilităţii; principalele surse de finanţare; efectul politicii de preţuri promovate şi nu în ultimul rând posibilităţile de îmbunătăţire a situaţiei economico-financiare şi a rezultatelor.

Toate aceste informaţii pot fi obţinute prin analiza datelor cuprinse în structurile financiare.

Principalii indicatori de analiză ce pot fi calculate se grupează în patru mari categorii :

- indicatori de structură;
- indicatori globali;
- indicatori de analiză a echilibrului financiar;
- indicatori de gestiune;
- indicatori de rentabilitate.

Eficienţa economică sintetizează la nivelul societăţii rezultatele obţinute în gospodărirea patrimoniului, a tuturor resurselor în vederea maximizării profitului. Eficienţa exprimă calitatea unei activităţi care produce efecte economico-financiare pozitive.

Eficienţa economică depinde atât de gradul de înzestrare cu resurse al unităţii, cât şi de performanţa managerială în toate sferele de activităţi ale acesteia, şi în special în plan economico-financiar.

Informaţiile necesare în vederea măsurării eficienţei economice prezente şi previzibile se obţin din contabilitatea analitică, din bilanţul contabil şi anexele acestuia, din analiza realizării prevederilor bugetului de venituri şi cheltuieli şi a desfăşurării procesului tehnologic al unităţii (Tabelul nr. 1).

Indicatori de structură ai bilanţului

Tabelul nr. 1
Structura activelor bilantiere cuprind urmatoarele grupuri patrimoniale

Elemente bilanţiere	2008	2009	2010	Modif rel 2008 2009	Modif rel 2009 2010
A.Active imobilizate	57367159	137556422	133994373	139,78%	-2,59 %
I. Imobilizări corporale	52962991	133830493	130166830	152,69%	-2,74%
II. Imobilizări necorporale	32707	24835	126449	-24,07%	409,16%
III. Imobilizări financiare	4371461	3701094	3701094	-15,34%	0,00%
B .Active circulante	15328375	18275262	14907892	19,23%	-18,43%
I. Stocuri	1932683	841261	2131909	-56,47%	153,42%
II. Creanţe	9009873	8634406	8762545	-4,17%	1,48%
III. Investitii pe t.s	0	0	0		
IV. Casa şi conturi la bănci	4385819	8799595	4013438	100,64%	-54,39%
TOTAL ACTIV	73559019	156493492	149460910	112,75%	-4,49%

La o analiză economico-financiară asupra activului bilanţier observăm că în contextul desfăşurării activităţii întreprinderii activele imobilizate deţin o pondere normală caracteristic obiectul principal de activitate al societăţii.

Astfel că, în cursul anului 2010, imobilizările necorporale au crescut semnificativ faţă de anul precedent datorită achiziţiei de programe informatice în special pentru managementul producţiei.

Deşi, valoarea terenurilor din patrimoniu a crescut cu 1.811.933 lei, datorită achiziţiei unui teren în suprafaţa de 2.500 mp, şi valoarea brută a construcţiilor şi reţelelor din patrimoniu au înregistrat creşteri ce reprezintă modernizări a imobilelor existente, atât valoarea netă a instalaţiilor tehnice şi maşinilor s-a redus faţă de anul 2009 cu suma de 829.504, cât şi imobilizările în curs de execuţie s-au redus cu suma de 163.612, datorită recepţionării, în anul 2010 a unor investiţii demarate în anul 2009.

De asemenea, se observă o evoluţie surprinzătoare, întrucât întreprinderea prezintă creşteri ale activelor circulante de 19,23% în anul 2009, şi o scădere de 18,43 % în anul 2010.

În perioada analizată, rata creanţelor scade de la o valoare de 12% în 2007 la 6% în 2010, o valoare caracteristică firmelor de comerţ cu amănuntul.

Disponibilul bănesc scade în 2010 la jumătate faţă de 2009 ajungând la valoarea de 2,685% din total activ. Această valoare este sub pragul de 10% fapt ce denotă o utilizare eficientă.

A. Indicatori de structură ai activului

→ Rata activelor imobilizate necorporale

$$R.a.i.n = \frac{Imobilizari\ necorporale}{Total\ activ} \cdot 100$$

$$R.a.i.n = \frac{32707}{73559019} \cdot 100 = \mathbf{0,0445\%\ -\ 2008}$$

$$R.a.i.n = \frac{24835}{156493492} \cdot 100 = \mathbf{0.0159\%\ -\ 2009}$$

$$R.a.i.n = \frac{126449}{149460910} \cdot 100 = \mathbf{0.0846\%\ -\ 2010}$$

→ Rata activelor imobilizate corporale

$$R.a.i.c = \frac{Imobilizari\ corporale}{Total\ activ} \cdot 100$$

$$R.a.i.c = \frac{52962991}{73559019} \cdot 100 = \mathbf{72\%\ -\ 2008}$$

$$R.a.i.c = \frac{133830493}{156493492} \cdot 100 = \mathbf{85.52\%\ -2009}$$

$$R.a.i.c = \frac{130166830}{149460910} \cdot 100 = \mathbf{87.09\%\ -\ 2010}$$

→ Rata activelor circulante

$$R.a.c. = \frac{Active\ circulante}{Total\ active} \cdot 100$$

$$R.a.c = \frac{15328375}{73559019} \cdot 100 = \mathbf{20.838\%\ -\ 2008}$$

$$R.a.c = \frac{18275262}{156493492} \cdot 100 = \mathbf{11.68\%\ -\ 2009}$$

$$R.a.c = \frac{14907892}{149460910} \cdot 100 = \mathbf{9.97\%\ -\ 2010}$$

→ Rata stocurilor reprezintă ponderea stocurilor în activul total

$$R.s. = \frac{Stocuri}{Total\ active} \times 100$$

$$R.s= \frac{1932683}{73559019} \times 100 = \textbf{2,627\% - 2008}$$

$$R.s= \frac{841261}{156493492} \times 100 = \textbf{0.538\% - 2009}$$

$$R.s= \frac{2131909}{149460910} \times 100 = \textbf{1.426\% - 2010}$$

→ Rata creanţelor

$$R.cr= \frac{\text{Creante}}{\text{Total active}} \times 100$$

$$R.cr= \frac{9009873}{73559019} \times 100 = \textbf{12.248\% - 2008}$$

$$R.cr= \frac{8634406}{156493492} \times 100 = \textbf{5.517\% - 2009}$$

$$R.cr= \frac{8762545}{149460910} \times 100 = \textbf{5.863\% - 2010}$$

→ Rata disponibilităţilor băneşti

$$R.d.b= \frac{\text{Disponibilitati banesti}}{\text{Total active}} \times 100$$

$$R.d.b= \frac{4385819}{73559019} \times 100 = \textbf{5.962\% - 2008}$$

$$R.d.b= \frac{8799595}{156493492} \times 100 = \textbf{5.623\% - 2009}$$

$$R.d.b= \frac{4013438}{149460910} \times 100 = \textbf{2.685\% - 2010}$$

Daca analizăm conturile activului bilanţier observăm că, în 2009, activul a crescut cu mai mult de 100%, fapt datorat de creşterea activelor imobilizate în timp ce restul indicatorilor aproximativ şi-au păstrat valoarea.

În 2010, deşi disponibilul a scăzut la jumătate faţă de 2009 ajungând la valoarea de 4 milioane, stocurile au crescut de la 0,85 mil la 2,2 milioane.

B. Indicatori de structură ai pasivului

Tabelul nr. 2
Structura pasivelor bilanţiere

Elemente bilanţiere	2008	2009	2010	Modif rel 2009-2008	Modif rel 2010-2009
A. Capital social	16.793.073	23.414.160	23.414.160	39,43	0,00
Capitaluri proprii-total	3.159.8632	123.065.693	122.881.534	289,47	-0,15
B. Datorii pe termen mediu si lung	22.366.103	19.649.993	14.218.892	-12,14	-27,64
Capitaluri permanente	53.964.735	142.715.686	137.100.426	164,46	-3,93
C. Datorii pe termen scurt	11.476.835	8.480.473	10.045.263	-26,11	18,45
Datorii totale	33.842.938	28.130.466	24.264.155	-16,88	-13,74
Total pasiv	**73.559.019**	**156.493.492**	**149.460.910**	112,75	-4,49
Conturi de regularizare	4.417.718	2.132.997	2.220.221	-51,72	4,09

→ Rata capitalurilor proprii (solvabilitatea patrimonială)

$$R.c.p = \frac{\text{Capitaluri proprii}}{\text{Total pasive}} \times 100$$

$$R.c.p = \frac{31598632}{73559019} \times 100 = \mathbf{42.957\% - 2008}$$

$$R.c.p = \frac{123065693}{156493492} \times 100 = \mathbf{78.639\% - 2009}$$

$$R.c.p = \frac{122881534}{149460910} \times 100 = \mathbf{82.216\% - 2010}$$

Solvabilitatea patrimonială în cei 3 ani analizaţi depăşeşte pragul de 30% deşi în 20089 în 2010 are valori aproape de 80% fapt ce arată că pasivul firmei este constituit aproape în totalitate din capitaluri proprii.

→ Rata datoriilor pe termen mediu şi lung în pasivul total

$$R.d.l = \frac{\text{Dat t.m. l}}{\text{Pasive totale}} \cdot 100$$

$$R.d.l=\frac{22366103}{73559019}\times 100 = \textbf{30.406\% - 2008}$$

$$R.d.l=\frac{19649993}{156493492}\times 100 = \textbf{12.556\% - 2009}$$

$$R.d.l=\frac{14218892}{149460910}\times 100 = \textbf{9.513\% - 2010}$$

Creditele pe termen mediu şi lung scad în perioada analizată ajungând în 2010 la o valaore cu 35% mai mică decât în 2008, iar ca pondere, datorită dublarii pasivului scad de la 30% în 2009 în total pasiv la 9% în 2010.

→ Rata datoriilor pe termen scurt în structura pasivelor bilantiere

$$R.d.s=\frac{\text{Dat t.s}}{\text{Pasive totale}}\times 100$$

$$R.d.s=\frac{11476835}{73559019}\times 100 = \textbf{15.602\% - 2008}$$

$$R.d.s=\frac{8480473}{156493492}\times 100 = \textbf{5.419\% - 2009}$$

$$R.d.s=\frac{10045263}{149460910}\times 100 = \textbf{6.721\% - 2010}$$

Datoriile pe termen scurt deşi scad în 2009 cu 300.000, în 2010 cresc cu 200.000 iar ca pondere scad de la 15,6% în 2008 la 6,7% în 2010 datorită creşterii pasivului.

→ Rata stabilităţii financiare

$$R.s.f=\frac{\text{Capitaluri permanente}}{\text{Total pasive}}\times 100$$

$$R.s.f=\frac{53964735}{73559019}\times 100 = \textbf{73.362\% - 2008}$$

$$R.s.f=\frac{142715686}{156493492}\times 100 = \textbf{91.196\% - 2009}$$

$$R.s.f=\frac{137100426}{149460910}\times 100 = \textbf{91.730\% 2010}$$

Rata stabilităţii financiare creşte de la 73% la 91% fapt ce ne arată că ponderea datoriilor pe termen scurt în total pasiv este unul redus, iar în conditiile de criză oferă linşite pentru manageri.

à Rata de îndatorare globală

$$R.i.g=\frac{\text{Datorii totale}}{\text{Capitaluri proprii}}\times 100$$

$$R.i.g=\frac{33842938}{31598632}\times 100=\textbf{46.010\% - 2008}$$

$$R.i.g=\frac{28130466}{123065693}\times 100=\textbf{17.975\% - 2009}$$

$$R.i.g=\frac{24264155}{122881534}\times 100=\textbf{16.234\% - 2010}$$

→ Rata îndatorării globale

$$R.\hat{i}.g=\frac{Dat.-termen-scurt}{Capitaluri-proprii}100$$

$$R.\hat{i}.g=\frac{11476835}{31598632}\times 100=\textbf{36.321\% - 2008}$$

$$R.\hat{i}.g=\frac{8480473}{123065693}\cdot 100=\textbf{6.891\% - 2009}$$

$$R.\hat{i}.g=\frac{10045263}{122881534}\times 100=\textbf{8.175\% - 2010}$$

→ Rata autonomiei financiare pe termen lung

$$A.f=\frac{Capitaluri\_proprii}{Capitaluri\_permanente}.100$$

$$A.f=\frac{31598632}{53964735}\times 100=\textbf{58.554\% - 2008}$$

$$A.f=\frac{123065693}{142715686}\times 100=\textbf{86.231\% - 2009}$$

$$A.f=\frac{122881534}{137100426}\times 100=\textbf{89.629\% - 2010}$$

Pe baza creşterii capitalurilor proprii şi scăderii datoriilor pe termen lung rata autonomiei financiare pe termen lung creşte de la 58% la 90%, nivel ce ne arată că este preferabil contractarea unui împrumut pe termen lung pentru o investiţie (figura nr. 1).

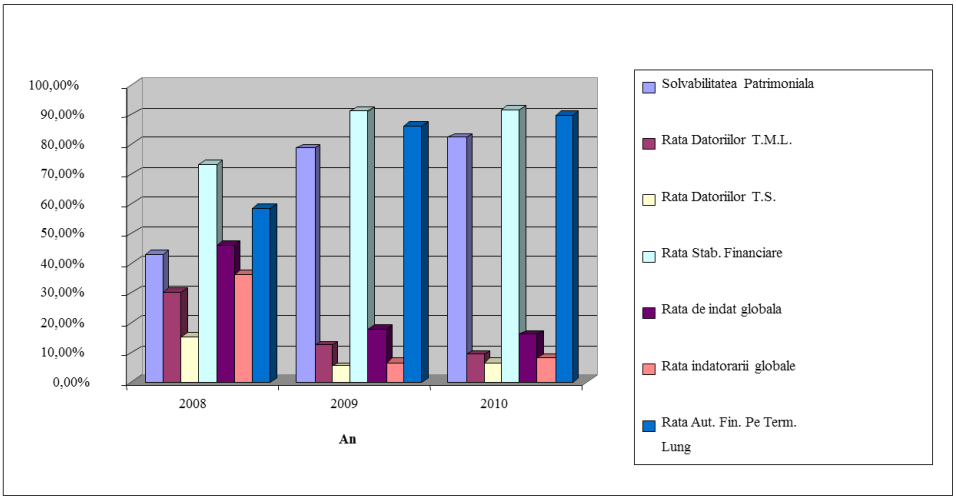

Figura nr. 1 - Indicatorii de structură ai Pasivului

Indicatori globali – prin raportarea posturilor de active la cele de pasive ale bilanţului.

→ Gradul de finanţare a imobilizărilor

$$C_{pa} = \frac{\text{Capitaluri permanente}}{\text{Active imobilizate nete}} \times 100$$

$$\text{Cpa} = \frac{53964735}{57367159} \times 100 = 94.069\%$$

$$\text{Cpa} = \frac{142715686}{137556422} \times 100 = 103.751\%$$

$$\text{Cpa} = \frac{137100426}{133994373} \times 100 = 102.318\%$$

Gradul de finanţare a imobilizărilor ne arată că, situaţia din 2008 când firma apela la credite pe termen scurt pentru a finanţa activele imobilizate(95%) este corectată în 2009 şi 2010 când activele imobilizate devin finanţate integral din surse permanente(102%).

→Rata de acoperire a mijloacelor fixe prin capitaluri proprii

$$\text{Ra} = \frac{\text{Capitaluri proprii}}{\text{Active imobilizate nete}} \times 100$$

$$Ra=\frac{31598632}{57367159}\times 100=55.081\%$$

$$Ra=\frac{123065693}{137556422}\times 100=89.465\%$$

$$Ra=\frac{122881534}{133994373}\times 100=91.706\%$$

Rata de acoperire a mijloacelor fixe prin capitaluri proprii creşte de la 55% în 2008 la 91% în 2010 ceea ce ne arată că activele imobilizate se finanţează din capitaluri proprii. Se recomandă scăderea acestei rate prin contractarea unui împrumut pe termen lung. Anul 2011 este unul benefic pentru firmă deoarece preţurile atât a terenurilor cât şi a maşinilor au scăzut, iar întreprinderea poate realiza un proiect de investiţii la costuri mai scăzute.

Indicatori de echilibru financiar

Aceşti indicatori permit efectuarea de raţionamente cu referire la lichiditatea şi solvabilitatea unităţii patrimoniale. Aici se includ:

- raportul fondul de rulment – active circulante ;
- raportul fondul de rulment – active circulante materiale.

Fondul de rulment (capitalul de lucru) reprezintă excedentul de surse stabilite, durabile, permanente, peste investiţiile pe termen lung, peste alocările permanente sau utilizate durabile, destinat finanţării activelor circulante.

Indicatorul care relevă gradul de autonomie financiară, adică excedentul capitalurilor proprii în raport cu imobilizările nete se calculează astfel:

Fondul de rulment = active circulante - datorii pe termen scurt.

→ Rata autonomiei financiare **(Raf**)

$$Raf=\frac{\text{Capital Propriu}}{\text{Capital Permanent}}\times 100$$

$$Raf=\frac{31598632}{53964735}\times 100=58.554\%$$

$$Raf=\frac{123065693}{142715686}\times 100=86.231\%$$

$$Raf=\frac{122881534}{137100426}\times 100=89.628\%$$

Acest raport oglindeşte măsura în care firma îşi utilizează capitalurile proprii şi exprimă gradul său de independenţă faţă de creditorii permanenţi. Această rată se foloseşte de către bănci, în cadrul studiilor de bonitate, şi se apreciază că valoarea

minimă acceptată este de 50%.

→Indicatorul de trezorerie imediată

$$TRi=\frac{\text{Disponibilitati banesti}}{\text{Datorii p termen scurt}}\times 100$$

$$TRi=\frac{4385819}{11476835}\times 100=38.214\%$$

$$TRi=\frac{8799595}{8480473}\times 100=103.763\%$$

$$TRi=\frac{4013438}{10045263}\times 100=39.953\%$$

Indicatorul trezoreriei imediate se situează în jurul valorii de 40% excepţie făcând anul 2008, când trezoreria depăşeşte valoarea creditelor pe termen scurt.

→Indicatorul de trezorerie relativă

$$TRr=\frac{\text{Creante}+\text{Disponibilitati banesti}}{\text{Datorii p termen scurt}}\times 100$$

$$TRr=\frac{9009873+4385819}{11476835}\times 100=116,7\%$$

$$TRr=\frac{8634406+8799595}{8480473}\times 100=205,6\%$$

$$TRr=\frac{8762545+4013438}{10045263}\times 100=127,2\%$$

Datorită creanţelor înregistrate, trezoreria relativă înregistrează valori peste 115% în anii 2008 şi 2010, iar în 2009 datorită disponibilităților bănești înregistrează o valoare de 205%. Situaţia este considerată ca fiind favorabilă întreprinderii deoarece datoriile pe termen scurt sunt acoperite din creanțe şi disponibilitățile bănești.

→ Indicatorul lichidităţii generale

$$LG=\frac{\text{Active circulante}}{\text{Datorii p termen scurt}}\times 100$$

$$LG=\frac{15328375}{11476835}\times 100=133.559\%$$

$$LG=\frac{18275262}{8480473}\times 100=215.498\%$$

$$LG=\frac{14907892}{10045263}\times 100=148.407\%$$

Lichiditatea generală în perioada analizată, înregistrează valori optime. Deşi, în 2009 aceasta a crescut la aproape 220%, în 2010 a revenit în intervalul optim, având o valoare de 150%.

☾ Indicatorul lichidităţii reduse

$$LR = \frac{\text{Active circulante} - \text{Stocuri}}{\text{Datorii pe termen scurt}} \times 100$$

$$LR = \frac{15328375 - 1932683}{11476835} \times 100 = 1.167\%$$

$$LR = \frac{18275262 - 841261}{8480473} \times 100 = 2.056\%$$

$$LR = \frac{14907892 - 2131909}{10045263} \times 100 = 1.272\%$$

Valorile optime pentru lichiditatea rapidă se situează între 0,65 şi 1. În situaţia noastră, vedem că aceste valori sunt depășite, fapt ce semnalează că firma deține cash neutilizat sau creanțe prea mari.

Indicatori de gestiune

Aceşti indicatori măsoară viteza de transformare a activelor în lichidități şi de reînnoire a capitalurilor.

→ viteza de rotaţie de ansamblu a capitalurilor economice

$$VR^a = \frac{\text{CA}}{\text{Total activ}} \times 100$$

$$VR^a = \frac{67\,889\,102}{73559019} \times 100 = 92.292\%$$

$$VR^a = \frac{58\,939\,826}{156493492} \times 100 = 37.663\%$$

$$VR^a = \frac{28\,866\,450}{149460910} \times 100 = 19.314\%$$

☾ indicatorul de intensitate al capitalului

$$VR^i = \frac{\text{CA}}{\text{Active imobilizate}} \times 100$$

$$VR^i = \frac{67\,889\,102}{57367159} \times 100 = 1.183\%$$

$$VR^{i} = \frac{\text{[illegible]}\ 939\,826}{137556422} \times 100 = 0.428\%$$

$$VR^{i} = \frac{\text{[illegible]}\ 866\,450}{133994373} \times 100 = 0.215\%$$

→ viteza de rotaţie a activelor circulante materiale

$$VR^{m} = \frac{\text{[illegible]}}{\text{Active circulante}}$$

$$VR^{m} = \frac{\text{[illegible]}\ 889\,102}{15328375} = 4.429$$

$$VR^{m} = \frac{\text{[illegible]}\ 939\,826}{18275262} = 3.225$$

$$VR^{m} = \frac{\text{[illegible]}\ 866\,450}{14907892} = 1.936$$

→ viteza de rotaţie a capitalului propriu

$$VR^{p} = \frac{\text{[illegible]}}{\text{Capitaluri proprii}}$$

$$VR^{p} = \frac{\text{[illegible]}\ 889\,102}{31598632} = 2.148$$

$$VR^{p} = \frac{\text{[illegible]}\ 939\,826}{123065693} = 0.479$$

$$VR^{p} = \frac{\text{[illegible]}\ 866\,450}{122881534} = 0.235$$

→ viteza de rotaţie a capitalului permanent

$$VR^{ccp} = \frac{\text{[illegible]}}{\text{Capitaluri permanente}}.$$

$$VR^{ccp} = \frac{\text{[illegible]}\ 889\,102}{53964735} = 1.258$$

$$VR^{ccp} = \frac{\text{[illegible]}\ 939\,826}{142715686} = 0.413$$

$$VR^{ccp} = \frac{\text{[illegible]}\ 866\,450}{137100426} = 0.210$$

Indicatori de rentabilitate

1. Rata rentabilităţii brute economice (R_e)

$$R_e = \frac{\text{Profit Brut}}{\text{Capital Permanent}} \times 100$$

$$R_e = \frac{9\,768\,875}{53964735} \times 100 = 18.102\%$$

$$R_e = \frac{6\,506\,539}{142715686} \times 100 = 4.559\%$$

$$R_e = \frac{654\,021}{137100426} \times 100 = 0.477\%$$

Rata rentabilităţii brute economice este în scadere şi atrage câteva semnale de alarmă deoarece de la o valoare de 18% în 2008 scade la 0,5% în 2009, iar ca valoare profitul brut scade de la 9.768.875 la 654.021 pe baza scăderi încasarilor datorita crizei financiare.

2. Rata rentabilităţii nete financiare (R_f)

$$R_f = \frac{\text{Profit Net}}{\text{Capital Propriu}} \times 100$$

$$R_f = \frac{8\,110\,179}{31598632} \times 100 = 25.666\%$$

$$R_f = \frac{5\,532\,676}{123065693} \times 100 = 4.496$$

$$R_f = \frac{302\,977}{122881534} \times 100 = 0.246\%$$

Rata rentabilitatii nete financiare inregistreaza o scadere de la 26% la 0,2% pe aceleasi considerente.Aceste scaderi sunt agravate si de faptul ca au crescut capitalurile proprii cu 400%.

3. Rata rentabilităţii resurselor consumate (R_c)

$$R_c = \frac{\text{Profit Net}}{\text{Cheltuieli Totale}} \times 100$$

$$R_{c} = \frac{8\,110\,179}{68\,132\,615} \times 100 = 11.903\%$$

$$R_{c} = \frac{5\,532\,676}{60\,663\,491} \times 100 = 9.120\%$$

$$R_{c} = \frac{302\,977}{31\,925\,634} \times 100 = 0.949\%$$

Rata rentabilității resurselor consumate în 2008 şi 2009 înregistrează valori de 12% respectiv 9%. Însă, în 2010, deşi cheltuielile scad la jumătate faţă de 2010 profitul net înregistrează o scădere mare şi această rată înregistrează valoarea de 1%, care poate fi considerată acceptabilă dacă ne gândim la situaţia prin care trec firmele din acest domeniu.

4. Rata profitului (R_{p})

$$R_{p} = \frac{Profit\ Net}{Cifra\ de\ Afaceri} \times 100$$

$$R_{p} = \frac{8\,110\,179}{67\,889\,102} \times 100 = 11.946\%$$

$$R_{p} = \frac{5\,532\,676}{58\,939\,826} \times 100 = 9.387\%$$

$$R_{p} = \frac{302\,977}{28\,866\,450} \times 100 = 1.049\%$$

Rentabilitatea este forma cea mai elocventă prin care o întreprindere/societate se poate numi eficientă. Prin rentabilitate se poate demonstra cu uşurință dacă rezultatele obţinute în decu

rsul unei perioade sunt eficiente sau nu, dacă corespund ţelului companiei sau nu, dacă acestea au îndeplinit obiectivele avute în vedere. A

semenea ratei rentabilității resurselor consumate, această rata înregistrează scădere de la valoarea de 12% în 2008 la 1% în 2010.

5. Rata rentabilității activelor totale (R_{A})

$$R_{A} = \frac{Profit\ Net}{Active\ Totale} \times 100$$

$$R_{A} = \frac{8110179}{73559019} \times 100 = 11.025\%$$

$$R_{A} = \frac{5532676}{156493492} \times 100 = 3.535\%$$

$$R_{A} = \frac{302977}{149460910} \times 100 = 0.202\%$$

Aceasta scăderi în anii analizați sunt pe baza scăderii profitului net, dar şi a creşterii activelor circulante şi implicit scăderii vitezei de rotaţie a activului.

6. Rata rentabilităţii capitalului total folosit (R_{c})

$$R_{c} = \frac{\text{Profit Brut}}{\text{Capital Total}} \times 100$$

$$R_{c} = \frac{9768875}{73559019} \times 100 = 13,28\%$$

$$R_{c} = \frac{6506539}{156493492} \times 100 = 4,158\%$$

$$R_{c} = \frac{654021}{149460910} \times 100 = 0.438\%$$

Tabelul nr. 3

Centralizator cu indicatorii activităţii economice

Indicatori	2008	2009	2010
I. Indicatori de structură			
A. Indicatori de structură ai activului			
Rata activelor imobilizate necorporale	0,0445%	0,0159%	0,0846%
Rata activelor imobilizate corporale	72%	85,52%	87,09%
Rata activelor circulante	20,838%	11,68%	9,97%
Rata stocurilor	2,627%	0,538%	1,426%
Rata creanţelor	12,248%	5,517%	5,863%
Rata disponibilităţilor băneşti	5,962%	5,623%	2,685%
B. Indicatori de structură ai pasivului			
Solvabilitatea Patrimonială	42,957%	78,639%	82,216%

Rata datoriilor pe termen mediu şi lung	30,406%	12,556%	9,513%
Rata datoriilor pe termen scurt	15,602%	5,419%	6,721%
Rata stabilităţii financiare	73,362%	91,196%	91,730%
Rata de îndatorare globală	46,010%	17,975%	16,234%
Rata îndatorării globale	36,321%	6,891%	8,175%
Rata autonomiei financiare pe termen lung	58,554%	86,231%	89,629%
II. Indicatori globali			
Gradul de finanţare a imobilizarilor	94,069%	103,751%	102,318
Rata de acoperire a mijloacelor fixe	55,081%	89,465%	91,706%
III. Indicatori de echilibru financiar			
Rata autonomiei financiare	58,554%	86,231%	89,628%
Indicatorul de trezorerie imediată	38,214%	103,763%	39,953%
Indicatorul de trezorerie relativă	116,7%	205,6%	127,2%
Lichiditatea generală	133,559%	215,498%	148,407%
Lichiditatea rapidă(test acid)	1,167%	2,056%	1,272%
IV. Indicatori de gestiune			
Viteza de rotaţie a capitalurilor economice	92,292%	37,663%	19,314%
Indicatorul de intensitate al capitalului	1,183%	0,428%	0,215%
Viteza de rotaţie a activelor circulante	4,429	3,225	1,936
Viteza de rotaţie a capitalului propriu	2,148	0,479	0,235
Viteza de rotaţie a capitalului permanent	1,258	0,413	0,210
Rata rentabilităţii brute economice	18,102%	4,559%	0,477%
Rata rentabilităţii nete financiare	25,666%	4,496%	0,246%
Rata rentabilităţii resurselor consumate	11,903%	9,120%	0,949%
Rata profitului	11,946%	9,387%	1,049%
Rata rentabilităţii activelor totale	11,025%	3,535%	0,202%
Rata rentabilităţii capitalului total folosit	13,28%	4,158%	0,438%

Structura investiţiilor şi dinamica acestora

În cursul anului 2009, dar şi în anul 2010, societatea a continuat programul

de investiţii începute în anul 2008. Acest program s-a concretizat, în principal, în următoarele tipuri de investiţii:

- achiziţia de programe informatice;
- construirea de depozite noi, precum şi extinderea şi modernizarea depozitelor existente în patrimoniul societăţii în scopul închirierii;
- achiziţia de utilaje pentru lucrări de construcţii montaj, precum şi îmbunătăţirea utilajelor;
- achiziţia de mijloace de transport;
- achiziţia de echipamente IT şi sisteme de supraveghere video.

În cursul exercițiului financiar 2010, nu au avut loc fuziuni, divizări sau alte operațiuni de această natură. Anul 2010 s-a concretizat pe planul investiţiilor şi prin achiziţia unui teren pe strada George Bacovia, nr. 90, în suprafaţă de 2.500 mp.

Tabelul nr. 4

Investiţiile efectuate în cursul anului 2009 şi 2010

Tip de achiziţie	Denumire mijloc fix	Suma: 2009	Suma: 2010
I. Programe informatice	Windows XP Profesional	1.152	5330
	Office Basic Edition	1.494	3.005
	NOD 32 Antivirus	1.602	3.209
	ESET NOD 32	1.290	
	Matrix Instal	714	
	Matrix Construct	1.261	
	Adobe Acrobat Standard	1.543	
	Auto Cod LT 2010		10.534
	Intel Soft+cheie HASP		5.921
	Primavera		94.749
	Total achiziţii	**9.056**	**122.778**
II. Teren	Str. George Bacovia nr. 90		1.747.881
II Clădiri	Baracă Vestiar	25.080	432
	Cladirea administrativă Oraştiei		10.755
	Depozit 1		5.881
	Depozit 2		15.803

Tip de achiziţie	Denumire mijloc fix	Suma: 2009	Suma: 2010
Majorări de valoare	Depozit 4	613.474	
	Depozit 13	253.067	4.480
	Hala 5	752.148	89.505
	Sala de Sport Polivalenta	5.687	153.172
	Depozit 14	94.673	12.097
	Reţele de canalizare	97.525	749.719
	Reţele electrice	48.655	
	Reţele gaz	17.555	
	Cămin Logistic Parc	392.588	
	Împrejmuire Logistic Parc		76.796
	Laborator		36.071
	Depozit 35	1.681.720	6.316
	Depozit C	13.612	
	Drum Acces Parc Logistic	626.902	
	Total majorări de valoare	**4.622.686**	**1.211.441**
Investiţii proprii	Teren fotbal Baza Sportivă	951.148	
	Garaj Baza Sportivă	34.994	
	Parcări Logistic Parc		148.488
	Spaţii verzi		64.133
	Semnal directionare	78.850	2.879
	Total investiţii proprii	**1.064.992**	**212.601**
II. **Total clădiri**		5.687.678	1.424.042
III. UTILAJE Majorări de valoare	Schelă	3.841	13.293
	Macara Potain tip IGO 36	1.480	
	Teodolit	1.677	
	Maşină de curăţat ţevi	1.500	
	Cofraje	6.319	432
	Total majorări de valoare	**14.817**	**13.725**
Achiziţii	Rotopercutor	19.722	
	Aparat de sudură Presto	17.447	
	Pompă de spălat cu jet	17.147	
	Maşina de şlefuit cu aspirator	10.178	
	Nivelă automată		2.573
	Tablou organizare şant		7.98
	Caroteza DD 120		16.398
	Total achiziţii	**64.494**	**26.954**

Tip de achiziţie	Denumire mijloc fix	Suma: 2009	Suma: 2010
Leasing	Jet Cofraj Baviera	1.169.235	
	Total leasing	**1.169.235**	
III. Total utilaj		**1.248.546**	
IV. AUTO	ATV Yamaha	1.775	
Majorări de valoare	Audi Q5		167.439
	Audi A6		126.003
	Audi S8		253.908
Achiziţii Leasing	Autoturism Audi S3	146.955	
	Citroen Jumper	71.097	
IV. Total auto		219.827	547.350
V. Mobilier, aparatură birotică, alte impozitări			
	Laptop Toshiba Stellite	1.931	
	Scanner Epson	4.131	
	Sistem de supraveghere exterior	107.351	
V. Total mobilier		**113.413**	
TOTAL GENERAL		**7.278.520**	

În anul 2009, societatea a casat o serie de echipamente pentru lucrări de construcţii, precum şi echipamente IT, care erau uzate moral şi fizic. Valoarea de inventar a echipamentelor casate a fost de 50.017 lei, amortizarea cumulată fiind de 49.937 lei. De asemenea, societatea a casat 2 construcţii, care aveau valoarea de inventar de 18.403 lei şi amortizarea cumulată de 1.706 lei.

În cursul anului 2009, societatea a instrăinat 2 autoturisme, o Skoda Octavia şi un Renault Clio. Valoarea de inventar a celor 2 autoturisme a fost de 77.996 lei, ele fiind complet amortizate.

Dacă în anul 2010, s-a preconizat o scădere a veniturilor în urma desfăşurării activităţii de construcţii montaj, precum şi din activitatea de închiriere spaţiu, datorită contextului economico-financiar nefavorabil, anul 2011 pare a fi mult mai optimist din punct de vedere al veniturilor realizate. În anul 2011, societatea S.C. Rombet. S.A. se aşteaptă la o creştere a veniturilor din activitatea de construcţii montaj, datorită existentei unui portofoliu de contracte în curs de execuţie, de un volum semnificativ mai mare decat cel existent în anul 2010, precum şi a unor contracte în curs de negociere, a căror execuţie va începe în anul 2011.

PLAN DE INVESTIŢII PE 2011

1. Proiect George Bacovia
   → valoare: 25.000.000 lei (echivalent a 6.000.000 euro)

2.Construcţii şi amenajări în Parcul Logistic Rombet

→ valoare: 12.500.000 lei (echivalent a 3.000.000 euro)

3. Achiziţia unei automacarale

→ valoare: 3.400.000 lei (echivalent a 80.000 euro).

Pentru investiţiile menționate mai sus, S.C. Rombet. S.A nu dispune de finanţare din surse proprii, ci trebuie să apeleze la îndatorare.

Din planul de investiţii al societăţii pe 2010, am ales ca utilizând previzionarea veniturilor în urma desfășurării activității de construcţii montaj, precum şi din activitatea de închiriere spaţiu, să determin dacă proiectul prin achiziţia acestuia va fi acceptat, iar în cazul în care acesta ar fi acceptat, să analizez şi să determin modalitatea de finanţarea a proiectului.

Întrucât, societatea nu dispune de finanţare din surse proprii, ci trebuie să apeleze la îndatorare, voi determina soluţia optând între creditul bancar şi leasing.

Astfel, pentru proiectul de investiţii concretizat în achiziţia unei automacarale în valoare de 3.400.000 lei (echivalent a 80.000 euro), prognoza pe 4 ani a profitului brut din exploatare este (conform tabelului nr. 5):

Tabelul nr. 5

Prognoza pe 4 ani a profitului brut din exploatare

	I an	II an	III an	IV an
PB	6.880.000 lei	6.750.000 lei	4.050.000 lei	4.000.000 lei

şi are în vedere următoarele informaţii:

- rata dobânzii 10%;
- societatea de leasing pretinde chirie 48.600 lei anual;
- firma foloseşte sistemul accelerat de amortizare;
- cota de impozit pe profit este de 16 %;
- excedentul brut din exploatare este de 2.271.950.

$$VAN = \sum_{i=1}^{n} \frac{€_i}{(1+a)^i} - I$$

VAN = 890.222,7 + 353.520 + 297,584 + 811,2 = 1.244.852

VAN > 0. => proiectul de investitii este acceptat.

Opţiunea între leasing şi credit obligatar

Leasingul, ca instrument de finanţare, poate să fie eficient şi modern dacă devansează prin operativitate si avantaje celelalte forme de finanţare. Astfel, un contract de leasing va fi atractiv dacă, costurile antrenate de această formă de

finanţare sunt mai reduse decât costurile antrenate de contractarea unui credit bancar sau a unei alte modalităţi de finanţare. Totodată, se urmăreşte obţinerea unui valori actualizate nete (VAN) a cash-flow-urilor determinate de operaţiunea de leasing superioară valorii actualizate nete a cash-flow-urilor aferentă creditului bancar, astfel:

$$\Delta \text{ VAN} = \text{VAN}_{leasing} - \text{VAN}_{credit\ bancar} > 0$$

În cazul celor două posibilităţi de dobândire a utilajului, valoarea investiţiei şi cash-flow-urile determinate se prezintă în tabelul nr. 6.

Rata de actualizare (a) este de regulă, rata costului capitalului: a = d(l-T).

Tabelul nr. 6

Valoarea investiţiei şi cash-flow-urile determinate

	Leasing	**Credit Bancar**
Investiția	-	-I
Excedentul net al investiției	$+EBE_i (1-T)$	$+EBE_i (1-T)$
Economia de impozit aferentă amortismentului	-	$+A_i T$
Chii nete	$-L_i (1-T)$	-
Adică:		
	Leasing	**Credit Bancar**
Investiția	-	-3.200.00
Excedentul net al investiției	+(2.271.950*0.84)=1908438	+(2.271.950*0.84)=1908438
Economia de impozit aferentă amortismentului	-	$+A_i T$
Chrii nete	- (48.600*0.84)= - 40824	-

$$\text{VAN}_{leasing} = \sum_{i=1}^{n} \frac{EBE_i (1-T) - L_i (1-t)}{[1+d(1-T]^i}$$

$$\text{VAN}_{credit\ bancar} = \sum_{i=1}^{n} \frac{EBE_i (1-T) + A_i T}{[1+d(1-T]^i} - I$$

Deci, $\Delta \text{ VAN} = \text{VAN}_{leasing} - \text{VAN}_{credit\ bancar}$

$$\Delta \text{ VAN} = I - \sum_{i=1}^{n} \frac{L_i (1-T) + A_i T}{[1+d(1-T]^i}, \text{ dacă:}$$

a) Δ VAN > 0, se optează pentru leasing;

b) Δ VAN < 0, se optează pentru credit bancar.

$$\Delta \quad VAN \quad = \quad 3.200.000 \quad -\left(\frac{\text{[illegible].600}(1-0.\text{[illegible]})+\text{[illegible]}.000\times 0.\text{[illegible]}}{[1+0.1(1-0.\text{[illegible]}]^{1}}+\right.$$

$$\frac{\text{[illegible].600}(1-0.\text{[illegible]})+100.000\times 0.\text{[illegible]}}{[1+0.1(1-0.\text{[illegible]}]^{2}}+$$

$$+\frac{\text{[illegible].600}(1-0.\text{[illegible]})+100.000\times 0.\text{[illegible]}}{[1+0.1(1-0.\text{[illegible]}]^{3}}+\frac{\text{[illegible].600}(1-0.\text{[illegible]})+100.000\times 0.\text{[illegible]}}{[1+0.1(1-0.\text{[illegible]}]^{4}}$$

Δ VAN = 3 .200.000 - (28.024´1.084+24.824´1.175+24.824´1.273+24.824´1 .3807)

Δ VAN = 3 .200.000 – 30.378,016 - 29168.2 - 31600.952 - 34274.4968

Δ VAN = -27,243,891

Δ VAN < 0, è firma va opta pentru creditul bancar

Concluzii şi propuneri

În prezent economia naţională traversează o perioadă dificilă, în care mecanismele economiei de piaţă concurenţiale nu se manifestă încă plenar, iar echilibrele macroeconomice sunt fragile. Criza economică se manifestă puternic, iar la nivel mondial se preconizează un nou declin economic, astfel că putem afirma că unica metodă de depăşire a acestora o reprezintă alocarea de fonduri investiţionale importante pentru dezvoltarea economiei ţării noastre.

Suport al creşterii economice, investiţiile au un rol important în economie. Ele asigură dezvoltarea cantitativă şi calitativă a infrastucturii economiei, crearea de noi locuri de muncă atenuând sau diminuând şomajul, determină progresul general al societăţii şi asigură baza materială pentru activităţi social-culturale: învăţământ, sănătate şi cultură.

Din punct de vedere economic, investiţia presupune o acumulare de capital, iar din punct de vedere financiar presupune o angajare de cheltuieli în prezent în scopul obţinerii de venituri viitoare.

Decizia de investiţii presupune opţiunea din mai multe variante decizionale, pentru cea mai avantajoasă. Frecvent însă, această opţiune are loc într-un mediu asupra căruia decidentul are control limitat sau nul. În funcţie de informaţiile de care dispune decidentul asupra acestor situaţii se grupează în:

- starea certă: decidentul are informaţii complete asupra mediului decizional ;
- starea probabilistică: fiecare variantă decizională conduce la unul dintre rezultatele specifice dintr-o mulţime dată, fiecare rezultat putând să apară cu o probabilitate cunoscută ca obiectiv de către decident;

- starea incertă: una sau mai multe alternative decizionale, au sau nu rezultate dintr-o mulţime dată sau chiar dacă au astfel de rezultate, probabilitatea lor de apariţie este necunoscută sau imposibil de apreciat obiectiv.

Opţiunea pentru investiţii presupune selectarea proiectelor de investiţii în funcţie de rentabilitatea lor comparând costul acestora cu suma cash flow-urilor nete realizate din exploatarea lor. Aceasta comparaţie se poate face fără actualizare, conform principiului sumei algebrice a veniturilor şi cheltuielilor scontate pe durata de viata a bunului, sau confruntând cash flow-urile nete pe ani cu cheltuiala pentru investiţii, aduse la momentul opţiunii pentru investiţii. De aceea, în adoptarea deciziei de investiţii se folosesc:

- criterii de opţiune fără actualizare, numite şi criterii simple de opţiune;
- criterii de opţiune pe baza actualizării.

Orice investiţie este, într-o măsură mai mare sau mai mică, un angajament cu viitorul şi, în consecinţă, estimarea eficienţei sale nu poate fi făcută cu certitudine. Reuşita unei investiţii depinde în mare măsură de măiestria decidentului de a direcţiona viitorul în sensul împlinirii evenimentelor pe care le previzionează, cu toate că există probabilitatea de a apărea şi alte evenimente pe care nu le-a previzionat şi care să influenţeze, în mod determinant, activitatea unei firme. Aşadar, viitorul este plin de neprevăzut şi de aceea, decizia de investiţii implică şi „ riscul” care trebuie comensurat şi integrat în procesul investiţional.

Definim riscul, în general ca fiind variabilitatea rezultatelor posibile de la ceea ce s-a aşteptat. Riscul este legat de probabilitatea de a avea o rentabilitate mai mică decât cea aşteptată. Cu cât aceasta este mai mică cu atât investiţia va fi mai riscantă.

Riscul se măsoară prin intermediul dispersiei sau abaterii medii pătratice a cash flow-urilor individuale faţă de speranţa matematică. În cazul în care se obţine această valoare se va calcula coeficientul de variaţie.

Aşa cum se ştie, după stadiul său de dezvoltare, mediul financiar pune la dispoziţia întreprinderii o gama de mijloace de finanţare mai mult sau mai puţin substanţială. Foarte diversificată în ţările cu sisteme financiare dezvoltate, această gamă rămâne limitată la tehnicile financiare de baza în majoritatea ţărilor în curs de dezvoltare. Dar oricare ar fi contextul, întreprinderile sunt confruntate cu alegerea surselor de finanţare

Finanţarea proiectelor de investiţii se poate face atât prin surse de finanţare interne cât şi prin surse de finanţare externe.

Autofinanţarea reprezintă baza oricărei dezvoltări a întreprinderilor, aceasta determină creşterea capitalurilor proprii prin reţinerea în totalitate sau în parte a sumei convenite ca remuneraţie anuală a acţionarilor pentru acoperirea nevoilor de finanţare ale firmei şi a sumei corespunzătoare participării activelor imobilizate la crearea noilor utilităţi sub forma amortizării.

Pe lângă autofinanţare societăţile comerciale mai dispun şi de alte mijloace de procurare a capitalului necesar cum sunt:

- împrumuturile pe termen lung;
- creşterea capitalului prin emisiune de acţiuni noi;
- leasingul.

În gestiunea financiară se au în vedere mai multe componente ce se intercondiţionează. Astfel, de mărimea, structura şi modul de utilizare al capitalurilor depinde de mărimea rezultatelor financiare ale întreprinderii. Orice modificare de structura în procedeele de obţinere a capitalului social, produce modificări în ceea ce priveşte mărimea rezultatelor financiare şi implicit în modul de repartizare al acestora.

Deciziile de investiţii sunt decizii de plasament ale capitalului şi prin natura lor sunt asimilate deciziilor strategiei.

Deciziile financiare de finanţare se referă la modul de finanţare a activelor. Prin intermediul lor se stabilesc sursele de procurare ale capitalului necesar finanţării activelor.

Deciziile de investiţie şi de finanţare se intercondiţionează reciproc, motiv pentru care ele nu pot fi separate în activitatea decidentului. Între deciziile de investiţii şi cele de finanţare exista o intercondiţionare în sensul că opţiunea pentru investiţii determina nivelul capitalurilor de finanţare şi necesitatea găsirii surselor de finanţare.

Corelarea deciziei de investiţii cu cea de finanţare se realizează prin intermediul planului de finanţare a investiţiilor care compară pe de o parte investiţiile indispensabile creării, menţinerii, sau dezvoltării întreprinderii cu sursele de care dispune sau pe care le poate atrage în circuit.

Bibliografie

1. ADOCHIŢEI, M., BISTRICEANU, Gh., NEGREA, E., *„Finanţele agenţilor economici”*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2001.

2. ANTONIU, N., “*Finanţele întreprinderilor”*. Editura DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ, Bucureşti, 1993.

3. BERCEANU, D., *„Decizii financiare ale firmei”*. Editura UNIVERSITARIA, Craiova, 2006.

4. BREZEANU, P., *„Gestiunea financiară a întreprinderii în economia de piaţă”*. Editura FUNDAŢIA ROMÂNIA DE MÂINE, Bucureşti, 2000.

5. BUŞE, L., SIMICA, M., GANEA, M., *„Analiză economico-financiară”*. Editura SITECH, Craiova, 2009.

6. ILIEŞ, S., *“Politici financiare ale întreprinderii”*. Editura DACIA, Bucureşti, 2010.

7. MOŞTEANU, T., (coordonator), *„Buget şi trezorerie publică*” (Ediţia a III-a revizuită). Editura UNIVERSITARĂ, Bucureşti, 2008.

8. NĂSTASE, I., G., STOICA, C., (coordonator), *„Ghidul consultantului în afaceri”*. Editura PROUNIVERSITARIA, Bucureşti, 2010.

9. NĂSTASE, I., G., „*Implicaţiile cercetării ştiinţifice, dezvoltării tehnologice şi inovării în sistemul de securitate”*. Editura PROUNIVERSITARIA, Bucureşti, 2010.

10. NĂSTASE, I., G., „*Gestiunea financiară a întreprinderii. Metode de analiză, evaluare şi calcul ale eficienţei economice financiare a activelor imobilizate necorporale. Studii de caz – Brevetul de invenţie*”. Editura PRO UNIVERSITARIA, Bucureşti, 2010.

11. NISTOR, I., „*Teorie şi practică în finanţarea întreprinderilor”*. Editura CASA CĂRŢII DE ŞTIINŢĂ, Cluj Napoca, 2004.

12. PANTEA, I., „*Analiza situaţiei financiare a firmei”*. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2001

13. POPA, A., *„Investiţii”*. Editura UNIVERSITARIA, Craiova, 2008.

14. SICHIGEA N., „*Gestiunea financiară a întreprinderii”*. Editura UNIVERSITARIA, Craiova, 2008.

15. STANCIU C., „*Managementul portofoliilor de titluri”*. Editura UNIVERSITARIA, 2009.

16. STANCU, I., *„Finanţe. Teoria pieţelor financiare. Finanţele întreprinderii. Gestiunea şi analiza financiară”*, ediţia a III-a. Editura DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ, Bucureşti, 2000.

17. STANCU, I., “*Analiza şi gestiunea financiară a întreprinderii*”. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2002.

18. STANCU, I., „*Finanţe: Pieţe financiare şi gestiunea portofoliului. Investiţii directe şi finanţarea lor. Analiza şi gestiunea financiară a întreprinderii*”, Ediţia a IV-a. Editura ECONOMICĂ, Bucureşti, 2007.

19. SIMICĂ M., „*Capitalurile firmei- procurare şi utilizare”*. Editura SCRISUL ROMÂNESC, Craiova, 2002.

20. VINTILĂ, G., *„Diagnosticul financiar şi evaluarea întreprinderilor”*. Editura DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ, Bucureşti, 1998.

21. VINTILĂ, G., *„Gestiunea financiară a întreprinderii”*. Editura DIDACTICĂ şi PEDAGOGICĂ, Bucureşti, 2000.

22. VINTILĂ, G., VUŢĂ, M., *„Gestiunea financiară a întreprinderii. Lucrări aplicative şi studii de caz”*. Editura ROLCRIS, Bucureşti, 2008.

GRAȚIEREA – ASPECTE CRIMINOLOGICE ȘI DE DREPT PENAL SUBSTANȚIAL

PARDON - CRIMINOLOGY AND CRIMINAL LAW ASPECTS

Lect. univ. dr. Victoria CRISTIEAN[1]

Rezumat

Grațierea reprezintă o modalitate de individualizare a pedepsei prin care se realizează constrângerea penală și prin care se respectă una din funcțiile pedepsei, aceea de reeducare. În studiul nostru am evidențiat procedura acordării grațierii, aspectele de ordin istoric, aspectele de drept comparat, precum și efectele pozitive, dar și efectele negative ale acestui act de clemență.

Cuvinte cheie: grațierea, pedeapsă, Codul Penal, Constituția, penitenciar.

Abstract

The reprieve is a way of individualizing the penalty by which the criminal coercion is done and which meet one of the functions of punishment, reeducation. In our study we showed the procedure of granting reprieve, its historical aspects, comparative law issues and positive and negative effects of of this act of clemency.

Keywords: *pardon, punishment, penal Code, constitution, penitentiary*.

Grațierea este o cauză care înlătura sau modifică executarea pedepsei. Pentru ca o pedeapsă aplicată să își îndeplinească funcțiile și să își atingă scopul, este necesar ca aceasta să fie executată imediat și pe întreaga durată sau

cuantum, potrivit hotărârii de condamnare. Dacă pedeapsa deși aplicată, nu este și executată, se crează un sentiment de insecuritate socială și o încurajare a infractorilor în săvârșirea de noi infracțiuni[2].

Prin săvârșirea unei infracțiuni se lezează valorile protejate de legea penală, astfel generându-se o stare de tulburare socială. În privința acestor persoane, societatea reacționează prin aplicarea unor măsuri de constrângere juridică în vederea înlăturării neliniștii și tulburării sociale, a restabilirii ordinii de drept ce a fost încălcată. Pentru toate aceste considerente, se impune ca cei care au săvârșit infracțiuni să fie imediat trași la răspundere penală, în sensul că este necesară aplicarea unei pedepse și, mai ales, executarea acesteia[1].

Pe de o parte, din motive obiective, este posibil ca executarea pedepsei să nu mai răspundă cât necesităților sociale și politico-penale, astfel încât soluția cea mai potrivită să fie ca statul să îl ierte pe condamnat de executarea pedepsei. Pe de altă parte, există cazuri când legiuitorul, având la bază motive de politică penală, apreciază că o pedeapsă aplicată de instanțele judecătorești își atinge mai bine scopul dacă este înlăturată total sau în parte ori este înlocuită cu o altă pedeapsă[2].

În conformitate cu prevederile art. 1 din Legea nr. 546/2002[3], grațierea este o măsură de clemență ce constă în înlăturarea, în totul ori în parte, a executării pedepsei aplicate de instanță sau în comutarea ei în una mai ușoară. Cu alte cuvinte, s-a săvârșit o infracțiune, instanța pronunță o pedeapsă în conformitate cu legea penală, iar apoi această pedeapsă este înlăturată în tot sau în parte ori este comutată în una mai ușoară. Grațierea are o dublă natură juridică, ea fiind reglementată atât de Constituție, cât și de Codul penal[4].

În opinia mea, grațierea reprezintă totodată o modalitate de individualizare a pedepsei prin care se realizează constrângerea penală și prin care se respectă una din funcțiile pedepsei, aceea de reeducare.

De-a lungul timpului, România a fost condamnată la CEDO pentru încălcarea art. 3 din Convenție, care stabilește că „nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante". Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis, pe 24 iulie 2012, condamnarea României în speța Iacov Stanciu pentru încălcarea art. 3 și 46 (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție. Au fost acordate daune morale (20.000 EUR) și cheltuieli de judecată (4.800 EUR)[5]. De asemenea, în cauza Micu împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit, prin hotărârea din 8 februarie 2011, încălcarea art. 3 din Convenție referitoare la condițiile de detenție și a hotărât ca statul să plătească reclamantului suma de 13.200 EUR cu titlu de daune morale[6].

[1] Facultatea de Științe Juridice și Administrative, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București

[2] I. Pascu, A.S. Uzlău, *Drept penal. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 496.

[3] T. Dima, *Drept penal. Parte generală*, Ed. a 3-a, revăzuta și adăugită în conformitate cu noul Cod penal, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 776.

[4] T. Dima, op.cit., p. 776.

[5] Legea nr. 546/2002, legea privind gratierea si procedura acordarii gratierii

[6] I. Pascu, T. Dima, C. Păun, M. Gorunescu, V. Dobrinoiu, M. A. Hotca, I. Chiș, M. Dobrinoiu, Noul cod penal.

Prin urmare, în asemenea condiții de detenție, funcția de reeducare mai poate fi atinsă prin privarea de libertate a unei persoane? Simpla existență a funcției de constrângere reprezintă un argument suficient pentru a se ține o persoană privată de libertate în condiții inumane sau degradante?

După cum știm, unele dintre funcțiile pedepselor sunt de constrângere și de reeducare.

Funcția de constrângere a pedepsei ține de esența acesteia și presupune o privare de drepturi, de bunuri, o restrângere a acestora. Toate acestea, ca răspuns la conduita periculoasă prin care cel în cauză a nesocotit legea penală. Relativ la funcția de reeducare, în dreptul modern a încetat să mai fie o pură „retribuție", ea fiind menită să determine înlăturarea deprinderilor antisociale ale condamnatului[7].

Totuși, funcția de reprimare a pedepsei privative trebuie să respecte mai întâi dispozițiile internaționale și mai apoi dispozițiile naționale. Nerespectând dispozițiile internaționale la care România este parte, se produce direct și o încălcare a dispozițiilor interne, mai exact a Constituției[8].

Scurt istoric

În epoca antichității, nu existau dovezi prevăzute expres referitoare la acordarea actelor de clemență, concluziile fiind diferite în funcție de stadiul evoluției sclavagiste. Studiile cercetătorilor au arătat că instituția grațierii a fost străină dreptului dac, iar odată cu ocuparea Daciei a fost introdus dreptul roman care a cunoscut acte de clemență date de către guvernator în numele împăratului[9].

În Epoca Feudală, în Muntenia și Moldova au existat acte de clemență ale domnitorilor, fapt rezultat din scrierile cronicarilor. Dimitrie Cantemir spunea că domnitorul grația pedepsele cu moartea doar în condiția împăcării rudelor victimei cu osânditul. Și în Țara Românească au existat acte de clemență, iar în unele cazuri grațierile aveau ca obiect pedeapsa confiscării averii. Dreptul de a grația era al domnitorului, iar în absența acestuia al divanului[10].

În Epoca Modernă, în Transilvania, grațierile erau date și de către palatin. Proiectul maghiar din 1972 a cunoscut doar grațierea. De asemenea, Regulamentele organice (1832-1865) consacrau dreptul domnitorului de a grația. În Convenția de la Paris din 7/19 august 1858, s-a stabilit dreptul domnitorului de a grația și comuta pedepsele în materie criminală. Legiuitorul român interbelic a cuprins această instituție în art. 172 și 173 C. penal intrat în vigoare în 1937. Au fost prevăzute efectele, dar și limitele actelor de clemență. Această preocupare a fost una de apreciat,

Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 766.

7 http://juri.ro/static/files/2015/iulie_2015/27/iacov_stanciu_traducere.pdf

8 http://jurisprudentacedo.com/Micu-c.-Romaniei-Rele-conditii-de-detentie-indurate-in-penitenciar.html

9 Constan Mitrache, Cristian Mitrache, Drept penal roman. Parte generală, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 223 - 224.

10 A se vedea art. 11 din Constituția României.

deoarece s-a realizat normativizarea deplină a instituției și au fost avute în vedere nevoile naționale și tradițiile în domeniu[11].

În perioada comunistă dreptul de a grația aparținea Prezidiului Marii Adunări Naționale (art. 44 pct. 4 Constituția din 1948) care avea prerogativele de șef al statului. Aceste dispoziții au fost preluate și în Constituția din 1952[12], iar Constituția din 1965 se consacra dreptul de grațiere individuală și colectivă președintelui României[13].

În perioada 1950-1989, au fost date 135 decrete de grațiere individuală (15 date de către Prezidiul Mării Adunări Naționale, de care au beneficiat 6.095 de persoane; 79 date de către Consiliul de Stat, fiind grațiați 19.919 condamnați; 41 de către Președintele României, referitoare la 1.802 persoane condamnate). Acestea vizau spre exemplu: infracțiuni săvârșite împotriva colectivizării, pedepse aplicate unor militari în termen, infracțiuni contra securității statului, infracțiunea de înaltă trădare, condamnați care sufereau de diverse maladii cronice, comutarea în 25 de ani de închisoare a pedepsei cu moartea aplicată unui tânăr de 22 de ani pentru infracțiunea de omor deosebit de grav etc. S-a prevăzut că în cadrul termenului de încercare de 3 ani dacă se săvârșește noi infracțiuni, măsura grațierii se revocă și se va xecuta alături de nouă pedeapsă și pedeapsa anterior grațiată. De grațiere au beneficiat toate categoriile de vârstă și socio-profesionale[14].

Relativ la grațierea colectivă din perioada 1953-1989, au fost date 29 acte de clemență (7 de grațieri; 6 de amnistie; 16 mixte, de amnistie și grațiere).

Remarcăm astfel o abundență a actelor de clemență din perioada comunistă și se impune evidențierea efectelor pozitive, dar și negative ale acestora. Efecte pozitive: înlăturarea sau micșorarea tarelor executării pedepsei în regimul înjositor; ameliorarea consecințelor aplicării unor dispoziții extrem de restrictive. Efecte negative: subminarea prestigiului autorității jurisdicționale și a edificiului dreptului penal; stimularea săvârșirii infracțiunilor de către persoanele predispuse la aceasta, fiind la adăpost din cauza următorului act de clemență[15].

Grațierea după 1989 și până în prezent

Prin grațierea individuală și colectivă acordată de Frontul Salvării Naționale din cele 33.970 de persoane aflate în penitenciare și școli speciale de muncă și reeducare în anul 1989, au mai rămas doar 12.292. Au fost puse în libertate 19 persoane arestate preventiv sau condamnate pentru infracțiuni contra securității statului. În 1990,

[11] Al. Boroi, Drept penal. Parte generală conform noului Cod penal, ed. 2 revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 651.

[12] Al. Boroi, *op.cit*., pp. 651-652.

[13] Al. Boroi, *op.cit*, pp. 651-652.

[14] I. Muraru, Drept constituțional și instituții politice, vol. I, ediția a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Actami, Bucureşti, 1995, p. 206.

[15] A se vedea art. 37 litera l) http://www.monitoruljuridic.ro/act/constitutia-republicii-populare-romane-emitent-marea-adunare-nationala-publicat-n-monitorul-oficial-nr-1-din-27-septembrie-14933.htm

același organ a emis două decrete prin care au fost eliberate 561 persoane (grațierile au fost condiționate și vizau pedepse de la 1 la 25 de ani de închisoare, aplicabile infracțiunilor grave: omor, tâlhărie, luare de mită etc.). Consiliul Provizoriu de Uniune Națională a acordat un decret prin care a grațiat 276 persoane. De asemenea, Președintele României a dat trei decrtete de grațiere individuală în 1990, 35 de persoane au beneficiat de ele, iar în 1995 Președintele României a dat 25 decrete de grațiere individuală privind 393 condamnați[16].

Obiectul grațierii

Grațierea vizează pedeapsa aplicată pentru o anumită infracțiune, iar nu cea aplicată ca urmare a unui concurs de infracțiuni. Grațierea poate avea drept obiect pedepse neexecutate și aplicate pentru infracțiuni săvârșite până la data intrării ei în vigoare. Ea poate fi acordată și pentru pedepse aplicate după adoptarea și intrarea ei în vigoare, dar pentru infracțiuni săvârșite anterior acestuia, caz în care grațierea va produce efecte de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

Obiectul grațierii poate privi „cuantumul pedepsei aplicate, natura infracțiunilor săvârșite, cumulativ, atât la cuantumul pedepsei aplicate, cât și la natura infracțiunii săvârșite, sau prin precizarea elementului subiectiv al infracțiunii”[17].

Procedura acordării grațierii

Procedura acordării grațierii este reglementată de dispozițiile Legii nr. 546/2002, și prin art. 73 alin. 3 lit. i) și art. 94 lit. d) din Constituția României. Așadar, grațierea individuală se acordă unor persoane fizice determinate în mod individual, prin decret dat de Președintele României, la cerere ori din oficiu, doar după rămânere definitivă a hotărârii de condamnare.

Cererea de grațiere individuală poate fi formulată de persoana fizică condamnată, de apărătorul ori reprezentantul legal al acesteia, soțul persoanei condamnate, ascendenții, descendenții, frații, surorile, ori copii acestora, dar și aceleași rude ale soțului persoanei condamnate sau reprezentantul legal ori avocatul persoanei juridice condamnate. Președintele României, atunci când consideră că este necesar, poate solicita avize consultative, de la Ministerul Justiției, care are obligația de a le înainta în termen de 30 de zile de la data solicitării. De asemenea, Președintele României poate solicita informații cu privire la persoana fizică la organele administrației publice locale, conducătorului locului de detenție etc. Decretul de grațiere individuală se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I[18].

Privitor la grațierea colectivă, Legea nr. 546/2002 vorbește despre acordarea

[16] A se vedea art. 75 alin. (1) pct. 8 http://www.monitoruljuridic.ro/act/constitutia-republicii-socialiste-romania-republicata-emitent-marea-adunare-nationala-publicat-n-buletinul-oficial-nr-65-din-14938.html

[17] Al. Boroi, op.cit., pp. 655- 656.

[18] Al. Boroi, op.cit., p. 658

ei prin lege organică la inițiativa Guvernului, sarcina elaborării proiectului de lege revenind Ministrului Justiției. Sigur că Administrația Națională a Penitenciarelor poate face propuneri motivate Ministrului Justiției în vederea inițierii unei legi de grațiere[19]. Grațierea colectivă se acorda de Parlament.

Constituția României stabilește și ea că grațierea colectivă se acordă printr-o lege organică, adică de Parlament, după cum știm că Guvernul emite doar hotărâri și ordonanțe. Iar în ceea ce privește grațierea colectivă ea se acordă de Președintele României prin decret.

Prin urmare, la o primă vedere, rezultă că grațierea individuală nu se poate acorda printr-o hotărâre de Guvern, ci doar printr-o lege organică de către Parlament, spre deosebire de grațierea individuală care se poate acorda prin decret de către Președintele României.

În situația în care s-ar acorda grațiere colectivă printr-o ordonanță de urgență, ne aflăm în prezența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice?

Prin Decizia 53/2005, Curtea Constituțională a definit conflictul juridic de natură constituțională între autoritățile publice ca fiind situația ce „presupune acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor”[20].

Dispozițiile constituționale stabilesc expressis verbis că Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării[21], însă există și două excepții de la această regulă: procedura prin care, cu titlu de excepție, se prevede substituirea Parlamentului în edictarea actelor normative de reglementare primară[22] și deciziile de neconstituționalitate pronunțate de Curtea Constituțională[23].

În acest caz, se impune să vorbim despre instituția delegării legislative prevăzute în art. 115 din Constituția României. Delegarea legislativă este definită de doctrină ca fiind un „transfer al unor atribuţii legislative la autorităţile puterii executive printr-un act de voinţă al Parlamentului ori pe cale constituţională, în situaţii extraordinare”[24]. Însă, nu cumva este încălcat principul delegata potestas non delegatur? Ei bine nu, deoarece acest transfer de atribuții este reglementat expres de dispozițiile constituționale în art. 115, prin care se deleagă anumite puteri legislative în sarcina executivului. Așadar, sunt delegate anumite împuterniciri în domeniul legiferării, iar nu puterea legislativă însăși[25].

[19] Al. Boroi, op.cit., pp. 659-660.
[20] M. Gorunescu, I. A. Barbu, M. Rotaru, Drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, pp. 396-397.
[21] M. Udroiu, *Drept penal. Parte generală, noul Cod penal*, editura C.H. Beck, București, 2014, pp. 383-384.
[22] http://legeaz.net/monitorul-oficial-287-2014/legea-546-2002-gratierea
[23] http://www.legex.ro/Decizia-53-2005-49286.aspx
[24] A se vedea art. 61 alin. (1) din Constituţia României, op.cit., p. 33.
[25] A se vedea art. 115, *ibidem*, pp. 50, 51.

Cele două limite stabilite de Constituție prin care se prevede posibilitatea Guvernului de a adopta ordonanțe de urgență sunt: existența unor situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, cu obligația de a motiva urgența în cuprinsul acestora; nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituționale, nu pot afecta regimul instituţiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertăţile şi îndatoririle prevăzute de Constituţie, drepturile electorale şi nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică[26].

În ceea ce privește prima limită, în contextul actual, este stringent să fac cel puțin două precizări. Pe de o parte, „urgenţa reglementării nu echivalează cu existența situaţiei extraordinare, reglementarea operativă putându-se realiza şi pe calea procedurii obişnuite de legiferare”[27], iar pe de altă parte, prezenta urgență nu poate fi justificată de necesitatea armonizării legislației române cu cea comunitară[28].

Relativ la a doua limită, prin Decizia nr. 1189 din 6 noiembrie 2008, Curtea stabilește că, în afara domeniilor prevăzute, legile constituționale și măsurile de trecere silită a anumitor bunuri în proprietatea publică, ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate dacă au consecințe negative. Per a contrario, ele pot fi adoptate dacă, în domeniile în care intervin, au consecințe pozitive.

Interpretarea include și reglementarea constituțională cu privire la interdicţia afectării prin adoptarea unei ordonanţe de urgenţă a instituţiilor fundamentale ale statului[29].

Așadar, Constituția, dar și jurisprudența Curții Constituționale au stabilit de mult timp limitele adoptării ordonanțelor de urgență. Dacă sunt respectate aceste prevederi, nu ne aflăm în prezența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile pubilce, chiar și în cazul acordării unei grații.

Limitele acordării în prezent a grațierii

a. Înlăturarea pedepsei aplicate în latura penală a cauzei se aplică mutatis mutandis și în ceea ce privește latura civilă? Dispozițiile penale prevăd în art. 160 alin. 3 teza 2 că efectele grațierii nu se produc asupra drepturilor persoanei vătămate[30] (dreptul la despăgubiri civile sau la cheltuielile de judecată prilejuite de culpa făptuitorului). Printr-o interpretare gramaticală, rezultă că exprimarea legiuitorului este una clară, în sensul că nu se poate stabili altfel prin actul de grațiere.

b. În vederea rezolvării problemei supraaglomerarii penitenciarelor, este

[26] A se vedea art. 147, *ibidem*, pp. 64, 65.

[27] I. Vida, *Legistică formală. Introducere în tehnica şi procedura legislativă*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2006, p. 275.

[28] I. Muraru, M. Constantinescu, *Ordonanţa Guvernamentală - Doctrină şi Jurisprudenţă*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2000, pp. 43-45.

[29] A se vedea art. 115 alin. 4 si 6 din Constituţia României.

[30] A se vedea Decizia nr. 421 din 9 mai 2007, apud http://www.monitoruljuridic.ro/act/decizie-nr-421-din-9-mai-2007-privind-sesizarea-de-neconstitutionalitate-referitoare-la-legea-privind-aprobarea-ordonantei-de-urgenta-a-guvernului-nr-104-2006-pentru-modificarea-alin-3-82440.html

justificată adoptarea unei grațieri care să producă efecte și asupra pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere? În această speță, răspunsul este unul negativ, întrucât suspendarea sub supraveghere presupune că pedeapsa închisorii stabilite de instanță nu va fi pusă în executare, astfel că respectivul condamnat va sta în libertate supunându-se unor măsuri de supravehere și respectând anumite obligații impuse de instanță[31]. Per a contrario, în considerarea altor motive, grațierea poate produce efecte asupra pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere (interpretare gramaticală a sintagmei „în afară de cazul în care se dispune altfel prin actul de grațiere" prevăzută în art. 160 alin. 4 teza 2)[32].

Ineluctabilitatea aplicării unor sancțiuni de către CEDO

Ca urmare a creșterii cererilor înregistrate la CEDO, s-a simțit nevoia unui mecanism mai eficient care să rezolve problemele structurale ale statelor, aceasta fiind posibilă prin pronunțarea unei hotărâri pilot.

În anul 2004, anul în care a fost reglementată procedura hotărârii pilot cel mai mare număr de cereri înregistrate la Curte a fost deținut de Federația Rusă (14%) și Polonia (14%) fiind urmate de Turcia (12%), România (12%), Ucraina (6 %) și Franța (6%)[33].

Unul din avantajele hotărârii pilot este că statul pârât poate rezolva problema structurală sau sistemică, evitând pronunțarea unui lanț de hotărâri adoptate împotriva sa la CEDO. Alt avantaj este că CEDO nu mai trebuie să repete aceleași considerente stabilite în hotărârea pilot. Astfel că, beneficiarii măsurilor prevăzute în hotărârea pilot, nu sunt doar părțile din cauza dedusă judecății, ci și terțe persoane, aflate într-o situație asemănătoare sau chiar identică ori care deja au adresat o plângere Curții sau care au un recurs efectiv la acest mecanism de protecție a drepturilor omului[34].

Problemele structurale și sitemice care privesc și România sunt condițiile degradante și inumane din penitenciare, precum și supraaglomerarea acestora. Astfel, până în anul 2013, inclusiv, CEDO a constatat 169 de încălcări ale Art. 3 din Convenție: 2 pentru interzicerea torturii, 122 pentru tratamentele inumane sau degradante și 45 pentru lipsa unei anchete eficiente[35]. În urma pronunțării de către CEDO a hotărârii cvasi-pilot în iulie 2012 în cauza Iacov Stanciu contra României

[31] A se vedea Decizia nr. 15 din 25 ianuarie 2000. Nota bene, printr-o altă decizie nr. 802 din 19 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 428 din 23 iunie 2009, Curtea a învederat că ă „Guvernul este abilitat din punct de vedere constituțional ca, prin mijloacele pe care le are la îndemână, să garanteze îndeplinirea obligațiilor României față de Uniunea Europeană. Astfel, folosirea ordonanțelor de urgență pentru punerea de acord a legislației naționale cu cea comunitară în situația în care era iminentă declanșarea procedurii de infringement în fața Curții de Justiție [a Comunităților Europene] este pe deplin constituțională. În aceste condiții, se constată că ordonanța de urgență criticată respectă exigențele art. 115 alin. 4 din Constituție".

[32] A se vedea Decizia nr. 1008 din 7 iulie 2009, apud http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/109832

[33] C. Voicu și A. Simona Uzlau, Noul Cod penal și reglementări anterioare, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 95.

[34] M. Udroiu, op.cit., pp. 272-282.

[35] C. Voicu și A. Simona Uzlau, op.cit., p. 95.

s-a constatat problemele sistemice privind condițiile de detenție din țara noastră[36]. O hotărâre pilot ar obliga România să adopte toate măsurile necesare în vederea remedierii problemei sistemice, într-un termen determinat[37].

Aspecte de drept comparat

Austria reglementează grațierea (Begnadigung), ea reprezintă numai grațierea individuală, iar grațierea colectivă se acordă sub denumirea de amnistie. În situația în care se înlătură executarea pedepsei cu privire la o persoană determinată ori un grup de persoane individualizate, ne aflăm în prezența unei grațieri, însă dacă efectul privește un număr nedeterminat de condamnați, sunem în prezența unei amnistii. Grațierea colectivă se acordă doar prin lege, spre deosebire de cea individuală care este în competența Președintelui Federației.

Legiuitorul nu poate amnistia cazuri determinate, fiind exclusă o justiție parlamentară. Amnistia și grațierea colectivă s-au acordat pentru infracțiuni pentru care au fost aplicate pedepse mici. Amnistiile cu prilejul aniversării independenței țării se acordă decenal[38].

În Danemarca, regele are dreptul de amnistie și grațiere, însă el nu poate grația miniștrii pedepsiți de înalta Curte de Justiție[39].

În Franța, grațierea individuală, aparține șefului statului. Cererile se adresează ministrului justiției și ele pot fi formulate de către condamnat, părinții sau prietenii săi, jurați și administrația penitenciarului. În acest caz se solicită avizul ministerului public, al judecătorilor care au aplicat pedeapsa și al penitenciarului. În 1981, au fost formulate 35.000 de cerei de grațiere individuală, din care 8600 în fața ministrului justiției, iar Președintele a grațiat 218 persoane. În ceea ce privește grațierile colective, media acordării lor fiind una la doi ani. Majoritatea grațierilor atât individuale, cât și colective sunt condiționate. Gratieriile colective se referă la infracțiuni mai puțin grave: cele săvârșite cu ocazia manifestărilor pentru apărarea drepturilor și libertăților omului, campaniilor electorale etc. Sunt exceptate de la această instituție infracțiunile de trafic de stupefiante, furt, ucidere, vătămare din culpă, dar și cele privind siguranța circulației pe drumurile publice săvârșite sub influența băuturilor alcoolice[40].

În Statele Unite ale Americii, Președintele poate acorda grațieri pentru delicte comise împotriva Statelor Unite, excepție făcând cazurile care privesc demnitari. De asemenea, el poate grația infracțiunile săvârșite de militari. El nu are nevoie de contrasemnare, pentru că el reunește în persoana sa funcțiile de șef al statului și al guvernului[41].

[36] http://legeaz.net/dictionar-juridic/hotarare-pilot-cedo
[37] http://legeaz.net/dictionar-juridic/hotarare-pilot-cedo
[38] A. Boroi, *op.cit*., p. 667.
[39] A. Boroi, *op.cit*., p. 668.
[40] A. Boroi, *op.cit*., pp. 669-670.
[41] A. Boroi, op.cit., p. 673.

Concluzii

Considerăm că, problema condițiilor degradante din penitenciare și suprapopularea acestora[42] se pot rezolva prin adoptarea unor măsuri pe termen scurt, dar și pe termen lung, pentru că numai în acest fel se poate obține un rezultat satisfăcător. Astfel, grațierea reprezintă o soluție pe termen scurt, iar pe termen lung, reamenajarea penitenciarelor și construirea unora noi. În acest fel, se evită adoptarea de către CEDO a unor sancțiuni și se economisesc bani la bugetul de stat (eliberarea unor deținuți, condamnați pentru infracțiuni minore[43] și munca depusă de ceilalți deținuți negratiați în folosul comunității prin ajutarea construirii de penitenciare).

Bibliografie

1. I. Pascu, A.S. Uzlău, Drept penal. Partea generală, Ed. Hamangiu, Bucureși, 2013

2. T. Dima, Drept penal. Parte generală, Ed. a 3-a, revăzuta și adăugită în conformitate cu noul Cod penal, Ed. Hamangiu, București, 2014,

3. I. Pascu, T. Dima, C. Păun, M. Gorunescu, V. Dobrinoiu, M. A. Hotca, I. Chiș, M. Dobrinoiu, Noul cod penal. Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012,

4. Constan Mitrache, Cristian Mitrache, Drept penal roman. Parte generală, Ed. Universul Juridic, București, 2014,

Al. Boroi, Drept penal. Parte generală conform noului Cod penal, ed. 2 revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2014,

5. I. Muraru, Drept constituțional și instituții politice, vol. I, ediția a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Actami, București, 1995,

6. M. Gorunescu, I. A. Barbu, M. Rotaru, Drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2014,

7. M. Udroiu, Drept penal. Parte generală, noul Cod penal, editura C.H. Beck, București, 2014,

I. Vida, Legistică formală. Introducere în tehnica şi procedura legislativă, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2006,

8. I. Muraru, M. Constantinescu, Ordonanţa Guvernamentală - Doctrină şi Jurisprudenţă, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2000,

[42] Sistemul penitenciar din România poate acoperi 18.826 locuri. În prezent, deficitul de locuri din sistemul penitenciar românesc este de 9.408 locuri (a se vedea http://www.just.ro/wp-content/uploads/2016/07/20160726-document-dezbatere-publica-FINAL.pdf)

[43] Potrivit datelor ANP, costul mediu pentru un deținut este de aproximativ 783,80 lei/lună. Comparativ, costul mediu
al unei persoane aflate în supraveghere serviciului de probațiune este de aproximativ 48 de lei/lună.

9. C. Voicu și A. Simona Uzlau, Noul Cod penal și reglementări anterioare, Ed. Hamangiu, București, 2014,

10. Legea nr. 546/2002, legea privind gratierea si procedura acordarii gratierii,

11. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?idt=38238.

12. http://cj.md/uploads/Comentariul-CEDO-Birsan-Vol-I.pdf,.

13. http://juri.ro/static/files/2015/iulie_2015/27/iacov_stanciu_traducere.pdf.

14. http://jurisprudentacedo.com/Micu-c.-Romaniei-Rele-conditii-de-detentie-indurate-in-penitenciar.html.

15. http://www.monitoruljuridic.ro/act/constitutia-republicii-populare-romane-emitent-marea-adunare-nationala-publicat-n-monitorul-oficial-nr-1-din-27-septembrie-14933.htm.

16. http://www.monitoruljuridic.ro/act/constitutia-republicii-socialiste-romania-republicata-emitent-marea-adunare-nationala-publicat-n-buletinul-oficial-nr-65-din-14938.html.

17. http://legeaz.net/monitorul-oficial-287-2014/legea-546-2002-gratierea.

18. http://www.legex.ro/Decizia-53-2005-49286.aspx.

19. http://www.monitoruljuridic.ro/act/decizie-nr-421-din-9-mai-2007-privind-sesizarea-de-neconstitutionalitate-referitoare-la-legea-privind-aprobarea-ordonantei-de-urgenta-a-guvernului-nr-104-2006-pentru-modificarea-alin-3-82440.html.

20. http://www.legex.ro/Decizia-1189-2008-91123.aspx.

21. http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/109832.

22. http://legeaz.net/dictionar-juridic/hotarare-pilot-cedo.

23. https://www.luju.ro/international/cedo/oglinda-justitiei-inventarul-hotararilor-cedo-pronuntate-in-2014-ne-arata-un-sistem-judiciar-la-fel-de-incapabil-sa-asigure-procese-corecte-si-conditii-umane-de-detentie-romania-a-suferit-75-de-condamnari-peste-40-din-pricina-sistemului-penitenciar-execra?print=1.

24. https://www.luju.ro/static/files/2014/decembrie/00_cedo/CASE_OF_IACOV_STANCIU_v._ROMANIA.pdf.

CRIMINALITATE ORGANIZATĂ. FENOMEN TRANSNAȚIONAL. O AMENINȚARE PENTRU PIAȚA MONDIALĂ

ORGANIZED CRIME. TRANSNATIONAL PHENOMENON. A THREAT FOR THE GLOBAL MARKET

Av. Liviu IORDACHE

Rezumat

Studiul reprezintă o imagine asupra evoluției fenomenului de criminalitate organizată încă de la apariția acesteia, a ceea ce semnifică noțiunea de „crimă organizată", implicațiile acesteia în economia națională și transnațională. Cunoașterea acestui fenomen și înțelegerea mecanismului de funcționare a unei organizații infracționale conduc la implementarea unor „instrumente-resort" flexibile, care să poată stopa fenomenul de criminalitate organizată, fiind apte de a ține pasul cu evoluția mijloacelor utilizate de către membrii grupării infracționale în vederea ascunderii acestor fapte și creării unei aparențe de legalitate asupra bunurilor obținute în mod ilicit.

Cuvinte cheie: criminalitate organizată, fenomen infracțional, trăsăturile criminalității organizate.

Abstract

The study is an overview of the phenomenon of organized crime since the occurrence, an image of what means „organized crime", its implications for national and transnational economy. Knowledge of this phenomenon

and understanding the mechanism of a criminal organization leads to the implementation of flexible tools „resort" that can curb the phenomenon of organized crime, being able to keep pace with the means used by members of the organized crime group to conceal these facts and creating an appearance of legality on illegally obtained assets.

Keywords: *organized crime, criminal phenomenon, traits of organized crime*

Criminalitatea, ca fenomen social, a apărut odată cu structurarea primelor comunități umane arhaice. Anterior acestui fapt istoric esențial, nu se poate afirma existența criminalității deoarece „acolo unde nu există morală și norme, nu există crime".

Deși criminalitatea nu a fost studiată în mod științific decât relativ recent (în ultimele două secole), o largă paletă de izvoare situate pe întregul arc temporal al evoluției umanității relevă interesul pentru acest fenomen.

Ca fenomen infracțional, criminalitatea organizată se deosebește printr-o structură complexă ce variază datorită evoluțiilor de ordin social, politic și, nu în ultimul rând, economic, pe care societatea umană le resimte de la un moment istoric la altul. Această formă a criminalității reprezintă cel mai important segment al fenomenului infracțional, întrucât determină numeroase implicații în societatea civilă. În contextul marilor schimbări sociale și politice contemporane, tema noilor forme de criminalitate în țările aflate în tranziție la economia de piață nu poate fi evitată, întrucât organizațiile criminale, prin intermediul licitațiilor câștigate și al unor investiții aparent licite, tind să se amestece cu societatea civilă.

În acest context, crima organizată, prin modul său de structurare, flexibilitatea și deosebita capacitate de infiltrare în zonele vitale ale politicului și economicului, prin internaționalizarea sa rapidă, prin recursul necondiționat la violență, corupție și șantaj, reprezintă un pericol direct și de mare actualitate, o sfidare la adresa societății mondiale deoarece, prin mecanismele folosite de organizațiile criminale, se creează dezechilibre la nivelul economiei de piață, reușindu-se să se împiedice operatorii economici, care funcționează cu respectarea dispozițiilor prevăzute de lege, să își desfășoare activitățile în condiții de normalitate.

Pentru a veni în argumentarea acestor afirmații, expun următoarea situație foarte des întâlnită în ziua de astăzi și anume dezechilibrul care se creează între societățile ce își declară întregul venit și sunt impozitate conform legii, societăți ce respectă conduita impusă de normele în vigoare, și între acele societăți care declară în mod fictiv alte încasări ori nu le declară deloc, săvârșind infracțiunea de evaziune fiscală și, astfel, reușind să coboare plafonul prețurilor de achiziționare a produselor pe care le comercializează ori a serviciilor pe care le furnizează sub nivelul pieței, forțând astfel restul agenților economici să coboare prețurile ceea ce pentru ei devine o chestiune foarte dificilă și greu de administrat, ținând cont că prețurile sunt stabilite

în funcție de cheltuielile efectuate în vederea realizării produselor ori serviciilor, printre aceste cheltuieli regăsindu-se și cele cu privire la plata taxelor și impozitelor obligatorii.

Or, devreme ce alte societăți se sustrag de la plata acestora, acestea au posibilitatea de a scădea prețurile și de a acapara întreaga clientelă într-un mod injust față de celelalte societăti ce funcționează cu respectarea tuturor normelor incidente în cauză.

Totodată, globalizarea a favorizat creșterea neîncetată a dimensiunii capitalurilor realizate prin activități și acțiuni proprii crimei organizate și a cauzat și chiar a impus o creștere a necesității legalizării acestor fonduri, în acest fel ajungându-se la o situație deosebit de îngrijorătoare, cea în care liderii acestor grupări infracționale organizate și, evident, operatorii implicați în activitate de spălare de bani să aibă posibilitatea de a controla, dirija și influența, în unele țări ale lumii, sectoare importante din economie, finanțe, politică și administrație.[1]

Astfel, noțiunea de „*crimă organizată*" semnifică activitățile infracționale ale unor grupuri constituite pe principii conspirative, scopul final fiind acela al obținerii unor importante venituri ilicite[2].

Denumirea de „*criminalitate organizată*" a apărut pentru prima dată la jumătatea anilor '70 în Italia, odată cu modificările legislative ce s-au datorat intensificării fenomenului de sechestrare de persoane și apariției terorismului, în încercarea de a se realiza o diferențiere între „criminalitatea individuală" și „criminalitatea organizată"[3].

În perioada anilor '90 s-a încercat a se da diferite definiții acestei noțiuni, astfel încât să reflecte cât mai bine realitatea acestui fenomen. În anul 1988, la primul colocviu al INTERPOL-ului asupra crimei organizate, infracțiunea a fost definită astfel: „orice întreprindere sau grup de persoane angajate într-o activitate continuă ilegală care are ca scop principal realizarea de profituri, independent de frontierele naționale". Aceasta însă a fost criticată întrucât nu cuprindea condiția ca grupul criminal să aibă o anumită structură ierarhică, organizatorică[4]. S-au încercat și alte definiții însă și acestea au fost primite cu scepticism, deoarece nu reușeau a se alinia cu realitatea socială.

Actualmente, Noul Cod Penal, în art. 367 alin. (6) prevede că „prin grup infracțional organizat se înțelege grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp și pentru a acționa în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni". Astfel se încearcă a nu se mai limita sfera infracțiunilor care pot fi comise de un grup organizat. În concordanță cu această definiție, regăsim prezentat grupul organizat și în alt act

[1] Gh. Nistoreanu și C. Păun, *Criminologie*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1994, p. 15.

[2] P. Ciobanu, *Infracțiuni financiar bancare. Metodologia investigației criminalistice*, Ed. Rosetti International, 2012, p.13.

[3] Gh. Nistoreanu și C. Păun, *Criminologie*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1994, p. 273.

[4] D. D. Șaguna și R. Jurj-Tudoran, *Spălarea banilor. Elemente de teorie și practică judiciară*, Ed. C.H. Beck, 2013, p. 1.

normativ în vigoare care descrie grupul organizat ca fiind „ grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă şi acţionează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracţiuni grave, pentru a obţine direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material; nu constituie grup infracţional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracţiuni şi care nu are continuitate sau o structură determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului”[5].

Criminalitatea organizată este una dintre cele mai grave specii de pluralitate constituită de infractori. Pentru combaterea acestui fenomen, legislațiile penale ale statelor lumii și autorii de specialitate sunt în căutarea celor mai bune soluții de reacție[6].

Principalele trăsături ale criminalității organizate sunt:

a) Existența unei structuri organizate cu statute, reguli de comportare, o ierarhizare strică pe funcții și atribuții.

b) Existența unor activități ilegale, organizate prin care se asigură informațiile necesare, mijloacele de executare, transport, de valorificare a produselor obținute.

c) Caracter profesional și specializat[7] prin care se conduc întreprinderi, se realizează înlăturarea concurenței și crearea de monopoluri pe diverse domenii de activitate.

d) Flexibilitate, rapiditate, penetrarea structurilor politice și economico-financiare în vederea desfășurării activităților ilegale, pentru spălarea banilor obținuți din săvârșirea infracțiunilor[8]. Includem aici și capacitatea acestor organizații criminale de a atrage în sfera lor personalități importante din domeniul politic, juridic care să îi sprijine în derularea activităților ilegale pe care le întreprind.

e) Caracter transnațional datorită faptului că aceste grupuri infracționale organizate se extind dincolo de limitele frontierei statului unde și-au desfășurat inițial activitățile.

f) Se urmărește obținerea de profituri mari și maximum de eficiență într-un termen foarte scurt.

g)Folosirea diferitelor mijloace persuasive care includ mai cu seamă constrângeri fizice sau psihice prin amenințări sau chiar folosirea forței, prin șantaj sau alte acte ce îngrădesc libertatea individuală:[9]

i) în scopul menținerii disciplinei în interiorul organizației, fiecare membru;

ii) cunoscând faptul că „legea tăcerii” sancționează trădarea sau indiscreția cu

[5] C. Păun, *Crima organizată, sau organizarea crimei?* în Analele Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, anul I, București, 1993, p. 55.

[6] P. Ciobanu, *Infracţiuni financiar bancare. Metodologia investigației criminalistice*, Ed. Rosetti International, 2012, p. 14.

[7] G. Antoniu, *Reflecții asupra crimei organizate*, R.D.P. nr. 3/1997, p. 43.

[8] Legea 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, art. 2 lit.a)

[9] M. A. Hotca, M. Dobrinoiu, *Elemente de drept penal al afacerilor*, Ed. C.H. Beck, București 2009, pag. 42.

pedeapsa capitală;

iii) pentru a înlătura persoanele care acționează împotriva intereselor lor.

Prin *infracţiune cu caracter transnaţional* se înțelege orice infracţiune care, după caz:[10]

a) este săvârşită atât pe teritoriul unui stat, cât şi în afara teritoriului acestuia;

b) este săvârşită pe teritoriul unui stat, dar pregătirea, planificarea, conducerea sau controlul său are loc, în tot sau în parte, pe teritoriul altui stat;

c) este săvârşită pe teritoriul unui stat de un grup infracţional organizat care desfăşoară activităţi infracţionale în două sau mai multe state;

d) este săvârşită pe teritoriul unui stat, dar rezultatul acesteia se produce pe teritoriul altui stat;

Așa cum am arătat și mai sus, când am analizat trăsăturile generale ale criminalității organizate, „fenomenul transnațional" reprezintă o manifestare ce a prins contur din ce în ce mai accentuat în ultimii ani și asta pentru că membrii acestor organizații infracționale, din dorința de a rămâne neidentificați pentru a nu fi trași la răspundere penală și de a stărui în procurarea de bani/bunuri în mod ilegal, sunt în căutarea modalităților prin care să îngreuneze descoperirea lor. Or, prin mișcarea peste granițele mai multor țări a banilor sau a bunurilor, a obiectelor fizice sau a persoanelor, se încearcă pierderea urmei activităților infracționale.

BIBLIOGRAFIE

1. C. Păun, *Crima organizată, sau organizarea crimei?* în Analele Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza", anul I, București, 1993

2. D. D. Șaguna și R. Jurj-Tudoran, *Spălarea banilor. Elemente de teorie și practică judiciară*, Ed. C.H. Beck, 2013

3. G. Antoniu, *Reflecții asupra crimei organizate*, R.D.P. nr. 3/1997

4. Gh. Nistoreanu și C. Păun, *Criminologie*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1994

5. M. A. Hotca, M. Dobrinoiu, *Elemente de drept penal al afacerilor*, Ed. C.H. Beck, București 2009

6. P. Ciobanu, Infracțiuni financiar bancare. Metodologia investigației criminalistice, Ed. Rosetti International, 2012

[10] P. Ciobanu, *Infracțiuni financiar bancare. Metodologia investigației criminalistice*, Ed. Rosetti International, 2012, p. 15.

INVESTIGAREA CRIMINALISTICĂ A INFRACȚIUNILOR F LAGRANTE DE CORUPȚIE

FORENSIC INVESTIGATION FOR FLAGRANT CORRUPTION CRIMES

Av. drd. Alexandru PEICEA[1]

Rezumat:

Corupția reprezintă unul dintre cele mai nocive fenomene pentru dezvoltarea economică, socială și politică a unei țări, aceasta afectând atât democrația cât și drepturile și interesele legitime ale cetățenilor. Investigarea criminalistică a acestui tip de infracțiuni constituie etapa primordială în sancționarea infracțiunilor de corupție, abordarea greșită a acestui pas fiind de natură a genera imposibilitatea aflării adevărului de către organele judiciare.

Cuvinte cheie: Corupție, organe judiciare, investigare criminalistică, flagrant, urmărire penală, metode de cercetare.

Abstract

Corruption is one of the most harmful phenomena for economic, social and political life of a country, thereby affecting both democracy and the legitimate rights and interests of citizens. Forensic investigation of this crime is the primary step in sanctioning corruption offenses wrong approach this step is likely to generate unable to establish the truth by judicial organs.

Keywords: corruption, judicial bodies, forensic investigation, flagrant, prosecuting, research methods.

I. INTRODUCERE

Investigarea criminalistică a infracțiunilor de corupție reprezintă o etapă deosebit de complexă în cadrul urmăririi penale. Potrivit Noului Cod de Procedură Penală, infracțiunea flagrantă este acea infracțiune descoperită în momentul săvârșirii sau imediat după săvârșire ori infracțiunea al cărei făptuitor, imediat după săvârșire, este urmărit de organele de ordine publică și de siguranță națională, de persoana vătămată, de martorii oculari sau de strigătul public ori prezintă urme care justifică suspiciunea rezonabilă că ar fi săvârșit infracțiunea sau este surprins aproape de locul comiterii infracțiunii cu arme, instrumente sau orice alte obiecte de natură a-l presupune participant la comiterea infracțiunii.

Per a contrario, prin infracțiune flagrantă **nu** trebuie să înțelegem doar situația în care infractorul este surprins în momentul săvârșirii faptei de natură a atrage răspunderea penală a acestuia[1].

Fiind infracțiuni instantanee, luarea de mită, darea de mită și traficul de influență sunt infracțiuni a căror flagranță nu poate fi constatată foarte ușor. Astfel, prin prisma definiției dată de legiuitor infracțiunii flagrante, surprinderea în flagrant nu se realizează pentru a constata infracțiunea, ci pentru a se constata săvârșirea elementului material care intră în cuprinsul laturii obiective a infracțiunii[2].

Fiind foarte greu de probat, din cauza naturii lor, a modului de săvârșire precum și a împrejurărilor în care sunt săvârșite infracțiunile de corupție, folosirea unor mijloace de probă clasice devine aproape imposibilă. În aceste condiții, cercetarea la fața locului devine o etapă foarte importantă în efectuarea urmăririi penale.

O importanță deosebită în investigarea criminalistică a infracțiunilor flagrante de corupție o are cercetarea la fața locului. După efectuarea acestui procedeu criminalistic deosebit de complex, se încheie procesul verbal de constatare a infracțiunii flagrante, care în raport atât cu circumstanțele în care a fost săvârșită fapta cât și cu posibilitatea limitată a uzitării mijloacelor de probă obișnuite, capătă o valoare probatorie deosebită. Nu este mai puțin adevărat că la fel de importante sunt audierea denunțătorului și a făptuitorului, percheziția sau folosirea interceptărilor sau a investigatorilor sub acoperire.

II. METODE SPECIALE DE CERCETARE ANTERIOR CONSTATĂRII STĂRII DE FLAGRANȚĂ

Anterior stării de flagranță a infracțiunii, este obligatoriu ca organele de urmărire penală să utilizeze o serie de procedee criminalistice în scopul identificării

[1] Alexandru.peicea@gmail.com
[2] A se vedea art. 293 NCPP;

făptuitorilor, a faptelor și a împrejurărilor în care acestea au fost săvârșite. Potrivit art. 138 din Codul de Procedură Penală, constituie metode speciale de supraveghere sau cercetare următoarele:

a) Interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță;
b) Accesul la un sistem informatic;
c) Supravegherea video, audio sau prin fotografiere;
d) Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice
e) Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane;
f) Reținerea, predarea sau percheziționarea trimiterilor poștale;
g) Utilizarea investigatorilor sub acoperire;
h) Participarea autorizată la anumite activități;
i) Livrarea supravegheată;
j) Obținerea datelor generate sau prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

Mandatul sub supraveghere reprezintă una dintre cele mai importante metode de cercetare a infracțiunilor. Interceptarea și înregistrarea convorbirilor purtate de către făptuitor sau de către cei apropiați lui s-a dovedit a fi un procedeu benefic, utilizat în scopul constatării infracțiunilor flagrante.

Potrivit actelor normative aflate în vigoare, sunt în măsură să dețină și să folosească mijloace adecvate pentru deținerea, verificarea, prelucrarea și stocarea informațiilor, următoarele instituții: Serviciul Român de Informații, Ministerul Apărării Naționale prin Direcția Generală de Informații a Apărării, Ministerul de Interne prin Direcția Generală pentru Protecție Internă și Inspectoratul General al Poliției Române prin Direcția de Operațiuni Speciale respectiv Direcția Generală Anticorupție.

Este de reținut faptul că, prin Decizia nr. 51/2016, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile art. 142 alin. (1) sunt neconstituționale, în sensul că sintagma „alte organe specializate ale statului" încalcă prevederile art. 1 alin. (3) din Constituția României privitoare la statul de drept. În prezent, punerea în executare a mandatelor de supraveghere este realizată de procuror între Inspectoratul General al Poliției Române prin Direcția de Operațiuni Speciale și DGA.

Utilizarea investigatorilor sub acoperire a devenit necesară ca urmare a apariției unor forme de criminalitate atipice, care își desfășoară activitatea într-un mod foarte bine organizat. În acest context, a fost resimțită nevoia apariției unei astfel de metode, fiind considerată cea mai importantă modalitate de descoperire a activităților infracționale complexe. Utilizarea investigatorilor sub acoperire presupune participarea acestora la activitatea infracțională desfășurată, în scopul strângerii probelor necesare reprimării în special a infracțiunilor de crimă organizată și terorism.

În activitatea lor, investigatorilor sub acoperire le este interzis prin lege să

instige o persoană la săvârșirea unei infracțiuni în scopul obținerii de probe pentru tragerea la răspundere penală a acesteia. Instituția investigatorilor sub acoperire a fost introdusă în legislația din România întrucât a fost resimțită nevoia utilizării acestora pentru combaterea traficului și a consumului ilicit de droguri. Potrivit legislației actuale, investigatorii sub acoperire sunt lucrători operativi din cadrul poliției judiciare și desfășoară, potrivit legii, activități de culegere a informațiilor în cazul infracțiunilor contra securității naționale și, evident, în cazul terorismului.

Potrivit Codului de Procedură Penală, autorizarea folosirii investigatorilor se poate dispune de către procuror pe o durată de maxim 60 de zile, durată care poate fi prelungită pentru motive temeinic justificate. Folosirea investigatorilor sub acoperire se dispune atunci când există suspiciunea rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unor infracțiuni contra securității naționale sau cu privire la infracțiuni prevăzute în legi speciale cum ar fi traficul de droguri sau evaziunea fiscală. Identitatea reală a investigatorului nu poate fi dezvăluită însă, aceasta poate fi cunoscută de procuror, de judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată. Investigatorii sub acoperire pot fi audiați ca martori în procesul penal în condițiile în care sunt audiați martorii amenințați, însă, condamnarea unei persoane nu poate fi pronunțată de către instanță numai pe baza mărturiilor acestor persoane.

III. PARTICULARITĂȚI ALE INVESTIGĂRII CRIMINALISTICE ÎN CAZUL INFRACȚIUNILOR DE CORUPȚIE

3.1 Scurtă introducere

În vederea constatării infracțiunilor flagrante de corupție, este necesară parcurgerea unor pași care, în economia cercetării criminalistice, devine o etapă deosebit de importantă. Astfel, pentru stabilirea modului în care a fost săvârșită infracțiunea și a făptuitorului, ca și activități premergătoare sunt necesare stabilirea locului, scopului și oportunității efectuării cercetării. Realizarea acestor pași în ceea ce privește investigarea criminalistică a infracțiunii trebuie făcută numai atunci când nu există altă posibilitate pentru întreruperea ei. În acest sens, legiuitorul interzice organelor judiciare să determine o persoană să săvârșească sau să continue comiterea unei fapte penale, în scopul obținerii unor probe.

Necesitatea și oportunitatea constatării infracțiunii flagrante se apreciază în raport de circumstanțele concrete în care a fost săvârșită infracțiunea, în urma identificării acestora, stabilindu-se modul în care se va interveni, efectivele dislocate în scopul realizării intervenției, dotarea acestora și măsurile care trebuie a fi luate pentru restabilirea situației anterioare[3].

În vederea efectuării cercetărilor în cazul săvârșirii unei infracțiuni de corupție,

[3] Ion Neagu, *Drept procesual penal, Tratat*, Editura Global Lex, București, 2002, p. 842

este necesară sesizarea[4] organelor judiciare. În acest context, prin organe judiciare înțelegem Direcția Națională Anticorupție sau a parchetului de pe lângă tribunal.

Modurile principale de sesizare a organelor de urmărire penală sunt: plângerea, denunțul și sesizarea din oficiu. În materia infracțiunilor de corupție, denunțul este cel mai uzitat mod de sesizare a organelor judiciare. Acesta presupune existența unor avantaje care creează organului de urmărire penală un plus față de cel care a săvârșit infracțiunea întrucât prin audierea detaliată a denunțătorului se poate realiza o imagine completă asupra faptelor de natură penală.

Pentru ca investigarea criminalistică a infracțiunii să fie dusă la bun sfârșit, este foarte important ca organele judiciare să cunoască în detaliu personalitatea infractorului și temperamentul acestuia, întrucât, în funcție de acești factori, va fi hotărâtă tactica ce urmează a fi urmată de organele judiciare.

Există o serie de indicatori cu ajutorul cărora poate fi identificat un anumit comportament al persoanelor corupte. Unul dintre indicatorii importanți în cunoașterea comportamentului unui subiect infracțional îl reprezintă stilul de viață al acestuia. Astfel, este foarte probabil ca, atunci când o persoană este subiect al unei infracțiuni de corupție, să manifeste un stil de viață opulent, să-și schimbe stilul de viață dintr-unul normal într-unul care denotă un statut ridicat sau să se laude cu noile sale cunoștințe[5].

3.2 Folosirea capcanelor criminalistice

În ceea ce privește investigarea infracțiunilor flagrante de corupție, este de reținut că aceasta este mai greu de realizat fără utilizarea capcanelor tehnice criminalistice.

Prin capcană criminalistică înțelegem *„activitatea tehnico-științifică și tactică a organelor judiciare, prin folosirea de substanțe chimice și instalații mecanice, electronice sau electromagnetice pentru verificarea și probarea vinovăției infractorilor”*[6].

Privind constatarea infracțiunilor flagrante de corupție, în majoritatea cazurilor, sunt folosite aceste capcane care se realizează prin întrebuințarea unor materiale netoxice vizibile numai în spectrul U.V. Realizarea capcanelor criminalistice se face prin folosirea de către organele judiciare a unor substanțe pe suprafața banilor sau a altor obiecte. De pildă, Direcția Națională Anticorupție folosește, ca modalitate de realizare a capcanelor criminalistice, sprayuri sau prafuri cu substanțe fluorescente. De asemenea, mai pot fi folosite creioane criminalistice în situațiile în care se primesc bani sau geluri ori cerneluri criminalistice în situațiile în care se primesc

[4] În speță, acțiunea de primire a banilor;

[5] http://www.stiucum.com/drept/criminologie/Unele-elemente-metodologice-de92267.php

[6] Maria-Georgiana Teodorescu, *Combaterea infracțiunilor de corupție la nivel național și european*, Editura ProUniversitaria, București, 2016, p. 29;

bunuri corporale[7].

Pentru a li se oferi caracter probator, se va întocmi un proces verbal prin care se constată faptul că au fost utilizate capcane criminalistice, operațiunea de realizare a acestora fiind descrisă în amănunt. Însă, pentru întărirea celor consemnate în procesul verbal, în cele mai multe dintre cazuri se procedează la fotografierea sau videofilmarea operațiunilor, acestea atașându-se procesului verbal.

3.3 Tactica audierii persoanelor

a) Audierea persoanei vătămate sau a denunțătorului

Un element deosebit de important în investigarea criminalistică a infracțiunilor de corupție este reprezentată de audierea persoanei care a încunoștințat organele de urmărire penală despre săvârșirea faptei. În acest sens, este necesar ca audierea persoanei care a făcut sesizarea să fie realizată imediat după începerea procesului penal întrucât prin audierea acesteia putem culege o serie de informații deosebit de importante referitoare la cel care a săvârșit sau se pregătește să săvârșească o infracțiune, la obiectul infracțiunii și la scopul urmărit.

Este de preferat ca, în cazul audierii persoanei care a făcut sesizarea, aceasta să fie lăsată să spună tot ce știe adresându-i-se întrebări clarificatoare cu privire la situația de fapt, cele provocatoare fiind de evitat. Astfel, prin audierea celui care a denunțat săvârșirea infracțiunii, trebuie să stabilim următoarele:

a) Motivul pentru care a sesizat organele de urmărire penală;

b) Cine este subiectul pasiv al infracțiunii;

c) Dacă există un instigator și cine este acesta;

d) Persoana care a beneficiat de bunurile care reprezintă obiect material al infracțiunii;

e) Existența unor martori sau a unor complici.

În afară de aceste chestiuni, prin audierea persoanei care a încunoștințat organele de urmărire penală trebuie să fie clarificate și alte circumstanțe ce țin de infracțiune. Astfel, este important de menționat unde lucrează făptuitorul și, în condițiile în care este posibil, o descriere succintă a biroului acestuia și a tuturor împrejurărilor de natură a elucida cauza supusă cercetării, precum și menționarea colegilor făptuitorului care au luat la cunoștință despre săvârșirea infracțiunii de către acesta.

În cazul în care sesizarea organelor judiciare este făcută prin denunț, se va proceda la audierea denunțătorului, audiere în cadrul căreia se va avea în vedere respectarea unor reguli atât de ordin procedural cât și de ordin criminalistic.

[7] Adrian Petre, Valentin Trif, op. cit., p. 120;

b) Audierea martorilor

Este o etapă deosebit de importantă în cercetarea criminalistică a infracțiunilor, nu numai a celor de corupție sau de serviciu. În cazul audierii martorilor, este important a fi clarificate aspecte privitoare la felul cum martorul a aflat despre infracțiune, dacă sursa de la care a aflat este de încredere, ce cunoaște el concret și ce alte persoane ar mai putea avea cunoștință despre săvârșirea infracțiunii.

Pentru o mai bună desfășurare a audierii martorilor este de preferat ca acestora să le fie adresate întrebări cu privire la împrejurări despre care au luat la cunoștință și nu întrebări auto-încriminatorii de natură să îl inhibe pe cel audiat și să creeze o atitudine de repulsie față de cel care efectuează audierea.

c) Audierea făptuitorului

Spre deosebire de audierea persoanei vătămate, a denunțătorului și a martorilor, audierea făptuitorului este o procedură mai greoaie deoarece, în cele mai multe dintre cazuri, persoanele care săvârșesc astfel de infracțiuni au un nivel de cunoștințe foarte ridicat. Declarația celui care a săvârșit fapta de corupție poate folosi la stabilirea tuturor circumstanțelor în care a fost săvârșită fapta, cu condiția ca aceste detalii să reflecte adevărul. Însă, de regulă, cel audiat în calitate de suspect sau de inculpat oferă detalii neconforme cu realitatea urmărind inducerea în eroare a organelor de urmărire penală.

În vederea efectuării unei audieri complete a făptuitorului, este necesară elaborarea unui plan care să includă circumstanțele ce urmează a fi clarificate de către cel care realizează audierea, circumstanțe stabilite ca urmare a studierii documentelor de la dosarul cauzei. O deosebită importanță pentru audierea făptuitorului o reprezintă cercetarea referitoare la personalitatea acestuia, pentru a clarifica o serie de aspecte: situația sa familială, câți copii are, studiile, bunurile pe care le deține. Aceste elemente sunt necesare pentru elaborarea unui tablou psihologic al făptuitorului pe baza căruia urmează a se realiza planul care va sta la baza audierii acestuia.

Deși la prima vedere nu prezintă o importanță deosebită, alegerea locului și a timpului în care se face audierea sunt elemente de luat în seamă. În acest sens, este de evitat ca audierea să se realizeze în biroul celui audiat întrucât acest fapt îi creează acestuia o stare psihologică avantajoasă față de organul de urmărire penală.

În cazul infracțiunilor de luare și dare de mită, este important ca, prin audierea făptuitorului, să fie clarificate următoarele aspecte: persoana care a promis, a oferit sau a dat banii, bunurile sau alte foloase, dacă mituitorul a cunoscut că cel mituit a mai săvârșit astfel de infracțiuni, acțiunile realizate de făptuitor, identitatea acestuia și a mituitorului.

În cazul traficului de influență, prin audierea făptuitorului se urmărește clarificarea aspectelor privitoare la scopul intervenției traficantului, dacă a făcut

traficul pentru el sau pentru o altă persoană, data precum și toate împrejurările în care a fost săvârșită fapta.

d) Tactica efectuării confruntărilor

Uzitarea confruntărilor este recomandă atunci când martorii sau persoana vătămată cooperează activ cu organele de urmărire penală. Aceste confruntări se utilizează de regulă atunci când există contradicții majore între declarațiile persoanelor audiate. Confruntările se pot face atât la inițiativa organelor de urmărire penală, cât și inițiativa celorlalți participanți la procesul penal.

În vederea organizării confruntării vor fi stabilite întrebările ce urmează a fi puse celor care participă la o astfel de operațiune. Prin confruntare se urmărește clarificarea pasajelor din declarații care se contrazic.

IV. REALIZAREA FLAGRANTULUI ÎN SITUAȚIA CONSTATĂRII INFRACȚIUNILOR DE CORUPȚIE

4.1 Considerații privind oportunitatea efectuării flagrantului[8]

Este evident că cea mai sigură modalitate de probare a infracțiunilor de corupție este reprezentată de constatarea flagrantă a acestora. Așa cum am mai arătat, flagrantul se realizează nu în vederea constatării infracțiunii, ci în vederea constatării primirii banilor sau a altor foloase de către funcționarul corupt. Organizarea prinderii făptuitorului în flagrant este o operațiune care prezintă o importanță deosebită fiind necesară efectuare unor activități de pregătire. Aceste activități nu trebuie să se refere numai la faptele ce urmează a fi comise, ci și la modalitatea în care au fost sesizate organele de urmărire penală. Verificarea datelor privitoare la sesizarea organelor de urmărire penală se poate realiza printr-o serie de metode: supravegherea făptuitorului, investigarea, interceptarea și înregistrarea acestuia. În plus, se va verifica relația pe care acesta o are cu persoana care urmează să-i remită suma de bani sau bunurile ori foloasele necuvenite. Prinderea în flagrant a făptuitorului ridică o serie de probleme referitoare la: identitatea celui ce urmează a fi reținut, personalitatea acestuia, atribuțiile de serviciu, locul de muncă, locul unde urmează a fi săvârșită infracțiunea, locul unde ar putea fi ascunși banii sau bunurile, determinarea modului de operare, a circumstanțelor în care va fi săvârșită fapta.

4.2 Alcătuirea echipei de specialiști care va organiza flagrantul

Echipa care va acționa în vederea constatării infracțiunii flagrante este formată din procurori, organe ale poliției judiciare și specialiști în diverse domenii, în funcție

[8] A se vedea anexele de la sfârșitul lucrării

de natura și împrejurările faptei. Persoana care conduce echipa de investigare a infracțiunii și care își asumă responsabilitatea operațiunii este procurorul.

Rolul fiecărui participant la investigarea circumstanțelor în care urmează a fi săvârșită infracțiunea este stabilit de către procuror încă de la început. Cu privire la locul unde urmează a fi desfășurată operațiunea, echipa de cercetare trebuie să aibă în vedere mai multe aspecte printre care și oportunitatea folosirii mijloacelor tehnice. În funcție de natura faptei și a împrejurărilor în care aceasta urmează a fi săvârșită se poate stabili necesarul de forțe care urmează a fi dislocate în vederea demarării operațiunii.

Este evident că fiecare caz presupune existența unor particularități, iar echipa care efectuează flagrantul este obligată să țină cont de ele. Aceștia trebuie să stabilească o serie de măsuri ce urmează a fi luate, cum ar fi: supravegherea locului unde urmează să se desfășoare operațiunea, protejarea denunțătorului precum și stabilirea modului în care vor comunica membrii echipei între ei.

4.3 Realizarea efectivă a flagrantului

Pentru destructurarea sistemului de apărare al făptuitorului, echipa de intervenție va alege momentul potrivit în care va acționa utilizând în acest sens un element surpriză. Regulile tactice criminalistice care trebuie urmate în aceste momente sunt următoarele:

a) Intrarea cu rapiditate în spațiul infracțional în așa fel încât făptuitorul să nu poată fugi;

b) Conducătorul echipei și ceilalți membri își vor declina identitatea prezentând legitimațiile de serviciu astfel încât toate persoanele prezente să fie informate;

c) Identificarea făptuitorului;

d) Identificarea tuturor persoanelor prezente și care pot furniza informații cu privire la infracțiune;

e) Efectuarea percheziției corporale a făptuitorului;

f) Întocmirea procesului verbal în care se va consemna locul în care au fost găsite bunurile date cu titlu de mită;

g) Înregistrarea video a întregii operațiuni.

V. CONCLUZII

După cum am arătat, corupția reprezintă utilizarea abuzivă a puterii pe care o exercită un funcționar, în virtutea funcției publice pe care o deține, în scopul obținerii unor foloase necuvenite pentru sine sau pentru o altă persoană. În scopul combaterii infracțiunilor de corupție, cel puțin la nivelul României, consider că este necesară respectarea recomandărilor făcute de Grupul de State Împotriva Corupției, organism ce funcționează pe lângă Consiliul Europei.

În ceea ce privește cercetarea criminalistică a infracțiunilor de corupție, sunt de părere că procedeele criminalistice folosite în scopul efectuării anchetei penale sunt foarte numeroase, însă fiecare faptă prezintă particularitățile ei, în acest sens fiind necesar a fi utilizate doar un anumit fel de procedee criminalistice.

Consider că participarea efectivă a procurorului în situația organizării unui flagrant în cazul în care există informații că se pregătește săvârșirea unei infracțiuni de corupție este deosebit de importantă întrucât, fiind liderul echipei care urmează să intervină, acesta este cel mai îndreptățit să dispună anumite măsuri în vederea realizării unei operațiuni reușite.

Din punctul meu de vedere, este necesară participarea în cadrul echipei care organizează flagrantul a unui expert în psihologie judiciară întrucât o astfel de persoană este în măsură de a analiza comportamentul infracțional al celui ce urmează a fi prins.

În opinia mea, având în vedere realitatea socială, este necesară adoptarea unui pachet de acte normative și de regulamente care să reglementeze activitatea de urmărire a infracțiunilor de corupție, întrucât, în acest moment, acest fenomen este foarte dezvoltat, îngreunând dezvoltarea economică și socială a lumii însă mai ales a României.

BIBLIOGRAFIE

1. Petre Adrian, Trif Valentin, *Constatarea infracțiunilor de corupție*, Editura C.H. Beck, București, 2016;

2. Teodorescu Georgiana Maria, *Combaterea infracțiunilor de corupție la nivel național și european*, Editura Prouniversitaria, București, 2016;

3. Neagu Ion, *Drept procesual Penal, Tratat*, Editura Global Lex, București, 2002;

4. *Ghidul de bune practici în investigarea infracțiunilor de corupție*, Editura Ministerului de Interne, București, 2011;

5. Legea 286/2009 privind Codul Penal;

6. Legea 135/2010 privind Codul de Procedură Penală

ABORDAREA DISCRIMINĂRII ÎN RAPORTURILE DE MUNCĂ

APPROACH ON DISCRIMINATION WITHIN WORK RELATIONS

Eufemia VIERIU[1]

Abstract

Tema prezentului articol constituie o problematică de actualitate, amplă, abordată de legislația internă a statului român, de legislația comunitară cât și de alte reglementări internaționale care interzic discriminarea în câmpul raporturilor de muncă.

Materialul surprinde, pe scurt, conceptele teoretice asupra noțiunii de discriminare, principiile nediscriminării și actele legislative care reglementează acest principiu în plan național și internațional și se încheie cu o serie de concluzii izvorâte din literatura de specialitate.

Cuvinte-cheie: discriminare directă, discriminare indirectă, hărţuire, principiul egalității de tratament

Abstract

The subject of the following paper is a current, extensive issue approached by the internal regulation of Romania, the community regulation as well as by other international regulations that prohibit discrimination within work relations.

The paper covers the theoretical aspects of discrimination, the principles of non discrimination and the legislative acts that regulate this principle on both a national and international level and ends with a series of conclusions taken from the specialty literature.

Keywords: direct discrimination, indirect discrimination, harassment, the principle of equality of treatment

[1] *Petroleum – Gas University of Ploieşti, Bd. Bucureşti, No. 39, Ploieşti, Romania, eufemia_vieriu@yahoo.com eufemia_vieriu@yahoo.com

Discriminarea reprezintă orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăţilor fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice[2].

Discriminarea îmbracă diverse forme: discriminare directă, discriminare indirectă, hărţuire şi instigare la discriminare.

Constituie discriminare directă[3] actele şi faptele de excludere, deosebire, restricţie sau preferinţă, întemeiate pe unul sau mai multe dintre criteriile care au ca scop sau ca efect neacordarea, restrângerea ori înlăturarea recunoaşterii, folosinţei sau exercitării drepturilor prevăzute în Legislaţia muncii.

Constituie discriminare indirectă actele şi faptele întemeiate în mod aparent pe alte criterii dar care produc efectele unei discriminări directe.

Cele mai frecvente tipuri de discriminare sunt: discriminarea pe criterii de vârstă, de avere, de convingeri politice, de naționalitate, de rasă, de sex, de religie, de orientare sexuală, manifestate în următoarele domenii: încheierea, suspendarea, modificarea sau încetarea raportului de muncă, stabilirea și modificarea atribuțiilor de serviciu, a locului de muncă sau a salariului, acordarea drepturilor salariale, altele decât cele ce reprezintă salariul, aplicarea măsurilor disciplinare, dreptul de aderare la sindicat și accesul la facilitățile acordate de acesta, orice alte condiții de prestare a muncii, potrivit legislației în vigoare.

În cadrul raporturilor de muncă funcţionează principiul egalității de tratament faţă de toţi salariaţii şi angajatorii, care este susținut și prevăzut în Codul muncii.

Principiul egalității de tratament este reglementat de art. 5 din Codul Muncii. În conformitate cu prevederile europene privind interzicerea oricărei forme de discriminare, alineatul 2 al art. 5 prevede că orice discriminare directă sau indirectă faţă de un salariat, bazată pe criterii de sex, orientare sexuală, caracteristici genetice, vârstă, apartenenţă naţională, rasă, culoare, etnie, religie, opţiune politică, origine socială, handicap, situaţie sau responsabilitate familială, apartenenţă ori activitate sindicală este interzisă.

Mai mult, codul prevede în categoria discriminărilor directe şi faptele de excludere, deosebire, restricţie sau preferinţă, întemeiate pe unul sau mai multe dintre criteriile detaliate mai sus, care au ca scop sau ca efect neacordarea, restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării drepturilor prevăzute în Legislația muncii. Constituie discriminare directă şi faptele întemeiate în mod aparent pe alte

[2] Lg. 324/ 2006 art. 2, alin. (1)

[3] **Eufemia Vieriu,** *Tratat de dreptul muncii*, Editura Pro Universitaria, București 2016, p. 164

criterii decât cele de mai sus, dar care produc efectele unei discriminări directe.[4]

Din prevederile Legii nr. 202 din 19 aprilie 2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei şi bărbaţi, reiese că discriminarea indirectă este situaţia în care o dispoziţie, un criteriu sau o practică, aparent neutră ar dezavantaja în special persoanele de un anumit sex în raport cu persoanele de alt sex, cu excepţia cazului în care această dispoziţie, acest criteriu sau această practică este justificată obiectiv de un scop legitim, iar mijloacele de atingere a acestui scop sunt corespunzătoare şi necesare[5].

Principiul nediscriminării în cadrul raportului de muncă este un principiu strâns legat de principiul privind neîngrădirea dreptului la muncă şi libertatea muncii[6]. Principiul egalităţii şi nediscriminării trebuie respectat în egală măsură de orice persoană fizică sau juridică.

Începând cu prevederile din Constituţia României, legea fundamentală a statului român, o serie de acte normative din domeniu au pus în practică acest principiu fundamental în mai toate problemele din cadrul raporturilor de muncă.

În Constituţie, legea fundamentală a statului român, este consacrat principiul nediscriminării astfel: ,,România este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi, fără deosebire de rasă, de naţionalitate, de origine etnică, de apartenenţă politică, de avere sau de origine socială”[7]. Tot în Constituţie, în art. 16, alin. (1) se menţionează că ,,toţi cetăţenii sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări”.

Pornind de la această prevedere, legiuitorul spune că ,,dreptul la muncă nu poate fi îngrădit”(art. 41, alin.1), iar fiecare cetăţean este liber să-şi aleagă profesia, meseria sau ocupaţia şi îi sunt garantate măsuri de protecţie socială ce privesc ,,securitatea şi sănătatea acestora, regimul de muncă al femeilor şi al tinerilor, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiţii deosebite sau speciale, formarea profesională, precum şi alte situaţii stabilite prin lege”[8].

În literatura juridică, s-a apreciat în mod constant că încheierea valabilă a contractului individual de muncă presupune îndeplinirea cumulativă a unor condiţii generale, de drept comun, aplicabile în cazul încheierii oricărui contract, precum şi a unor condiţii specifice reglementate exclusiv pentru situaţia încheierii unui contract individual de muncă[9].

În nici un caz nu pot fi stabilite condiţii la angajare şi deci încheierea contractului individual de muncă pe criterii legate de rasă, naţionalitate, religie etc. Astfel, în legislaţia ce priveşte prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare[10] s-au prevăzut următoarele: constituie contravenţie, refuzul unei persoane fizice sau

[4] **Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu,** *Dreptul muncii*, Editura Pro Universitaria, Bucureşti 2010, p. 29
[5] Lg. 202/ 2002, art. 4(b)
[6] **Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu,** *Dreptul muncii*, Editura Lucman, Bucureşti 2004, p. 21
[7] *Constitutia României*, art.4, alin.(2)
[8] *Constitutia României*, art.41, alin.(2)
[9] **Alexandru Athanasiu, Luminiţa Dima,** *Dreptul muncii*, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, p.32.
[10] OGR 137/2000, art.8

juridice de a angaja în muncă o persoană pe motiv că aceasta aparţine unei rase, naționalități, etnii, religii, categorii sociale sau categorii defavorizate ori datorită convingerilor vârstei, sexului sau orientării sexuale a acesteia[11].

Constituie de asemenea, contravenție, condiționarea ocupării unui post prin anunț sau concurs lansat de angajator sau reprezentantul acestuia, de apartenenţă la o rasă, naţionalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, de vârstă, sex sau orientarea sexuală, respectiv de convingerile candidaților (art. 7 alin. 1 şi 2).

Din necesitatea garantării egalității tuturor cetățenilor în fața legii, a autorităților statului, în Constituția României este menționat faptul că statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naţionale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase[12]. Măsurile de protecţie luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naţionale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate şi de nediscriminare în raport cu ceilalţi cetățeni români[13].

Funcţiile şi demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condiţiile legii, de persoanele care au cetățenia română şi domiciliul în ţară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea acestor funcții şi demnități.

În contextul prevederilor constituționale, realizarea exigențelor statului de drept a impus adoptarea unor reglementări interne mai detaliate, care vizează raporturile de muncă. Astfel, în prevederile Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancționarea tuturor formelor de discriminare aprobată și modificată prin Legea nr. 48/2002, principiul nediscriminării este tratat în sensul unui instrument de exercitarea drepturilor. Se arată, astfel, în art. 1 alin. 2, că „principiul egalității între cetățeni, excluderea privilegiilor și discriminării sunt garantate în special în exercitarea următoarelor drepturi" cu enumerarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Între acestea enunțăm: „dreptul la un tratament egal în fața instanțelor judecătorești și a oricărui alt organ jurisdicțional; drepturile economice, sociale și culturale, în special dreptul la muncă, la libera alegere a ocupației, la condiții de muncă echitabile și satisfăcătoare, la protecția împotriva șomajului, la un salariu egal pentru muncă egală, dreptul la sănătate, la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare; dreptul de a înființa sindicate și de a se afilia unor sindicate"[14].

Eliminarea tuturor formelor de discriminare se realizează prin:

a) prevenirea oricăror fapte de discriminare, prin instituirea unor măsuri speciale, inclusiv a unor acțiuni afirmative, în vederea protecției persoanelor defavorizate care nu se bucură de egalitatea șanselor;

b) mediere prin soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor apărute în urma

[11] **Eufemia Vieriu,** *Tratat de dreptul muncii*, Editura Pro Universitaria, Bucureşti 2016, p. 28
[12] *Constitutia României*, art.6, alin (1)
[13] *Constituția României*, art.6 , alin. (2)
[14] OGR 137/2000, art.1, lit. (a-i)

săvârșirii unor acte/fapte de discriminare;

c) sancționarea comportamentului discriminatoriu.[15]

Prevederile în materie de egalitate de tratament în cadrul raporturilor de muncă sunt dezbătute și prevăzute și în textul Legii nr. 202 din 19 aprilie 2002, republicată în anul 2013, privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei şi bărbaţi, în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare bazate pe criteriul de sex, în toate sferele vieții publice din România.

În cazul funcționarilor publici, raporturile de serviciu sunt reglementate prin Legea nr. 188/1999 privind statutul funcționarilor publici, republicată și actualizată și prin statute speciale, pentru anumite categorii de funcționari publici. Raporturile de serviciu ale funcționarilor publici se plasează în zona de interferență dintre dreptul muncii și dreptul public (în principal dreptul administrativ)[16]. În Legea 188/1999 se interzice orice discriminare între funcționarii publici pe criterii politice, de apartenență sindicală, convingeri religioase, etnice, de sex, orientare sexuală, stare materială, origine socială sau de orice altă asemenea natură[17].

Legislația română în materie de egalitate de tratament și interzicere a discriminării în raporturile de muncă, se conectează la cerințele Uniunii Europene, odată cu aderarea României din anul 2007 și este completată de o serie de acte normative, ele însemnând transpunerea Directivelor europene în legislația națională. Astfel la nivel european, există un sistem unic de norme referitoare la nediscriminare.

Țara noastră trebuie să-și armonizeze legislația muncii cu reglementările comunitare, în primă etapă, cu cele nominalizate în Cartea Albă din anul 1995 pentru pregătirea țărilor asociate din Europa Centrală și de Est, pentru integrarea în piața internă a Uniunii.

Fiecare persoană are dreptul la egalitate în fața legii și la protecție împotriva discriminării, ele constituind acel drept al tuturor, acel drept universal înscris și recunoscut în Declarația Universală a Drepturilor Omului, în Convenția Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, în numeroase documente ale Organizației Națiunilor Unite privind drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, sociale și culturale, dar mai ales în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale, convenție pe care au semnat-o toate statele.

Principiul nediscriminării este consacrat prin mai multe izvoare internaționale ale dreptului muncii, cum ar fi: Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale adoptată de Consiliul Europei, Carta Socială Europeană, actele adoptate de Organizația Internațională a Muncii (Convenția nr. 111/1958 privind discriminarea în domeniul forței de muncă și exercitării profesiei), Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, Pactele internaționale cu privire la drepturile omului aprobate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei adoptată la 18 decembrie 1979). De o mare importanță sunt Convențiile care prin forța lor juridică impun statelor care au aderat, obligații ferme de a le respecta și promova[18].

[15] OGR 137/2000, art.2, alin.10

[16] **Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu,** *Dreptul muncii*, Editura Lucman, București 2004, p. 123

[17] Lg. 188/1999, art. 27, alin. 2

[18] **Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu,** *Dreptul muncii*, Editura Lucman, București 2004, pp. 30-31

Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, ratificată şi de România (20 iunie 1994), a intrat în vigoare în anul 1953. În art. 14 (interzicerea discriminării) este prevăzut că „exercitarea drepturilor şi libertăţilor recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată pe religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţă la o minoritate naţională, avere, naştere sau orice altă situaţie", enumerarea din acest articol neavând un caracter limitativ, ci unul pur exemplificativ.

În Legea nr. 74/1999 pentru ratificarea Cartei Sociale Europene revizuite (a fost semnată la Torino, la 18 octombrie 1961), adoptată la 3 mai 1996, la Strasbourg, se precizează în art. 20 - Dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare şi profesie, fără discriminare în funcție de sex:

„În vederea exercitării efective a dreptului la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare şi de profesie, fără discriminare în funcție de sex, părțile se angajează să recunoască acest drept și să ia măsurile adecvate pentru a asigura şi a promova aplicarea sa în următoarele domenii:

a) accesul la angajare, protecția împotriva concedierii şi reintegrarea profesională;

b) orientarea şi formarea profesională, recalificarea şi readaptarea profesionala;

c) condițiile de angajare şi de muncă, inclusiv salarizarea;

d) evoluția carierei, inclusiv promovarea".

Carta revizuită a fost denumită „Carta Socială a secolului XXI".[19]

În înțelesul Convenției nr. 111/1958 adoptată de Organizaţia Internaţională a Muncii privind discriminarea în domeniul forței de muncă și exercitării profesiei, prin termenul discriminare se înțelege: *orice diferențiere, excludere sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, sex, religie, convingeri politice, ascendență, naţională sau origine socială, care are ca efect să suprime sau să știrbească egalitatea de posibilităţi sau de tratament în materie de ocupare a forței de muncă şi de exercitare a profesiei*.[20]

În acelaşi timp, Organizaţia Internaţională a Muncii interzice discriminarea în ceea ce privește încadrarea în muncă şi ocuparea forței de muncă și impune standarde ale protecției persoanei împotriva discriminării.

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene integrează, în premieră europeană, într-un document unic, toată gama drepturilor civile, politice, economice şi sociale[21]. Carta, a cărei arhitectură are în vedere competențele și atribuțiile Uniunii Europene, dar şi principiul subsidiarității, recunoaște, reafirmă și dezvoltă norme juridice fundamentale referitoare la drepturile omului. Aceste drepturi rezultă îndeosebi din tradițiile constituționali şi din obligaţiile internaţionale comune ale statelor membre, din Convenţia europeană privind apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, din cartele sociale ale Uniunii, precum şi din jurisprudența

[19] Eufemia Vieriu, Dumitru Vieriu, *Dreptul muncii*, Editura Lucman, Bucureşti 2004, p. 47

[20] **Eufemia Vieriu**, **Dumitru Vieriu**, *Dreptul muncii*, Editura Lucman, Bucureşti 2004, pp. 228-229

[21] Convenția nr. 111/1958, art. 1, alin.(1)

Curții de Justiție a Uniunii Europene şi a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală[22].

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, precizează, în art.31, alin 1, că „fiecare angajat are dreptul la condiţii de muncă ce respectă sănătatea, securitatea şi demnitatea sa".

Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948, și Convenția Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare recunosc dreptul la egalitate în faţa legii şi protecţia împotriva discriminării ca fiind drepturi universale.

Principiul egalității de tratament între femei și bărbați, în ceea ce privește accesul la locurile de muncă, la formare și la promovare profesională și la condiții de muncă, este consacrat în plan european prin Directiva 76/207/CEE modificată prin Directiva 2002/73/CE, iar în planul legislației interne, prin OGR nr. 137/2000 și OUG nr. 96/2003, acesta constituie, în cadrul legislației naţionale, o aplicație a principiului mai general al nediscriminării în raporturile de muncă.

Directiva 89/391/CEE din 12 iunie 1989 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătăţirii securităţii şi sănătăţii lucrătorilor la locul de muncă, garantează cerinţele minime în ceea ce priveşte securitatea şi sănătatea la locul de muncă în întreaga Europă şi responsabilizează angajatorii în privinţa prevenirii vătămărilor de orice tip, inclusiv cele care rezultă din hărțuirea morală. În conformitate cu prevederile acestui act normativ, pentru a diminua sau reduce riscul de a fi hărțuit psihologic, angajatorii, trebuie să aibă ca obiectiv prevenirea hărțuirii morale, să evalueze riscul de a fi hărțuit moral, să adopte măsuri adecvate pentru a se putea preveni acest fenomen şi consecinţele sale.

Directiva 2000/43/CE din 29 iunie 2000, priveşte implementarea egalității de șanse a persoanelor indiferent de etnie sau rasă şi precizează că statele membre au obligaţia de a introduce în sistemele lor juridice naţionale măsurile necesare pentru protecţia persoanelor faţă de orice tratament care nu le este favorabil sau faţă de orice modalitate prin care sunt afectate, ca reacţie la o plângere sau la o procedură menite să impună respectarea principiului egalității de tratament (art.9). Se are în vedere principiul tratamentului egal în țările membre ale Uniunii Europene.

Directiva 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000, de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă şi condiţiile de muncă, stabileşte, la art.33 alin. (1), măsurile directoare privind egalitatea de tratament la angajare şi în profesie: „statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a favoriza dialogul între partenerii sociali în vederea promovării egalității de tratament,

[22] Fuerea Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a III-a revăzută şi adăugită, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2006, pp. 72-73.

inclusiv prin supravegherea practicilor la locul de muncă, prin convenţii colective, coduri de conduită şi cercetare sau schimb de experiență și de bune practici". Parlamentul European a adoptat, de asemenea, o moțiune pentru o rezoluţie privind hărțuirea morală la locul de muncă prin care „invită statele membre, cu scopul de a contracara hărțuirea morală şi hărțuirea sexuală la locul de muncă, să examineze şi, dacă este cazul, să completeze legislaţia existentă, să reanalizeze şi să standardizeze definiţia hărțuirii morale".

Directiva Consiliului 2004/113/CE din 13 decembrie 2004 privind implementarea principiului egalității de tratament între bărbați şi femei în ceea ce priveşte accesul la furnizarea de bunuri şi servicii are ca obiect formarea unui cadru pentru combaterea discriminării pe criterii de sex în ceea ce priveşte accesul la bunuri şi servicii, prin punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între femei şi bărbați. Principiul egalității de tratament între femei și bărbați înseamnă că nu poate exista nici o discriminare directă bazată pe criteriul de sex inclusiv tratamentul mai puțin favorabil aplicat femeii pe motive de sarcină și maternitate și că nu va exista nici o indiscriminare indirectă bazată pe criteriul de sex.[23]

Recrutarea în funcție de aspectul fizic, de înălțime sau de statut marital, solicitarea unor relații sexuale în schimbul unor promisiuni de angajare, solicitarea unor înțelegeri privind starea de graviditate prezentă și viitoare, promovarea, masculinizarea anumitor sectoare, cum ar fi cel de IT, salarizarea diferențiată pentru același nivel de calificare și experiență, afișarea unui standard de referință masculin, punerea de „obstacole" după întoarcerea din concediul de maternitate, cum ar fi: revenirea pe un alt post, transferul într-un alt oraș sau sediu sunt câteva din situațiile discriminatorii, confirmate de femei de-a lungul timpului. Această discriminare poate fi, de asemenea, dăunătoare fiind un obstacol în integrarea deplină a bărbaților şi femeilor în viaţa economică și socială. Ca și în cazul celorlalte Directive amintite, obiectivul poate fi mai bine atins prin intermediul legislației comunitare.

În legislaţia naţională, contravențiile legate de nerespectarea principiului egalității de tratament în cadrul raporturilor de muncă sunt punctate în prevederile Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancționarea tuturor formelor de discriminare, astfel legiuitorul român a creat, prin art. 19, o autoritate naţională care investighează şi sancţionează contravenţional faptele sau actele de discriminare prevăzute în Ordonanţă, şi anume Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării.

Art. 6, „Dreptul la un proces echitabil" alin. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prevede că orice persoană are dreptul la judecarea în mod public şi într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanţă independentă şi parţială instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi libertăţilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

[23] Directiva Consiliului 2004/113, art.4, alin. 1

În soluționarea eventualelor litigii, legea prevede mai întâi posibilitatea pentru persoanele angajate de a formula sesizări, reclamații sau plângeri către angajatori sau împotriva lor dacă sunt direct implicați și să solicite sprijinul reprezentanților sindicali pentru rezolvarea situației conflictuale la locul de muncă.

Este posibil ca actele de hărțuire şi actele de instigare la discriminare, pe lângă faptul că reprezintă discriminare, să intre sub incidența legii penale naţionale, în special atunci când au legătură cu originea rasială sau etnică.

Un alt tip de discriminare în cadrul raporturilor de muncă, un fenomen des întâlnit și care capătă amploare în secolul nostru este mobbing-ul, o formă de hărțuire psihologică la locul de muncă, denumit și teroare psihologică. Conform celui care a lansat și a impus în mediile de muncă și în organizaționale termenul de mobbing[24], *mobbingul este un proces distructiv; constituit din acţiuni ostile care, luate izolat, pot părea anodine, dar prin repetiţie constantă au efecte primejdioase.* Leymann admite că un prost management al conflictelor poate fi o sursă a mobbing-ului, dar în combinație cu organizarea neadecvată a muncii.

Unele state precum: Franța, Olanda, Finlanda, Suedia, Belgia, Danemarca au adoptat o legislație specifică referitoare la hărțuirea morală la locul de muncă. În legislația națională, nu există reglementări exprese cu privire la hărțuirea morală la locul de muncă. Pentru a primi sprijin în aceste situații, se poate apela la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și la un Centru Anti-Mobbing.

În **concluzie**, remarcăm faptul că obiectivul primordial, fundamental și esențial al oricărei societăți democratice, este o societate nediscriminantă, o societate în care toți oamenii sunt egali, au șanse egale, se pot bucura de aceleași oportunități, de aceleași drepturi și obligații în domenii diferite ale vieții sociale, cu atât mai mult, cu cât, însăşi securitatea internaţională este legată de respectarea drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului.

BIBLIOGRAFIE:

1. *Constituţia României*;

2. Legea nr. 53/2003 - Codul muncii;

3. Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei şi bărbaţi, republicată;

4. Legea nr. 324/2006 de modificare şi completare a OGR nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare, în vigoare de la 23.07.2006;

5. Legea nr. 74/3 mai 1999 pentru ratificarea Cartei sociale europene revizuite, Strasbourg la 3 mai 1996;

[24] **Leymann, Heinz, Gustafsson,** *Mobbing at Work and the development of Posttraumatic Stress Disorders*. European Journal of Work and Organizational Psychology, 1996

6. Legea nr. 188 din 1999 privind statutul funcționarilor publici

7. Ordonanța Guvernului României nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor;

8. Ordonanţa Guvernului României nr. 137/2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare;

9. Directiva 89/391/CEE din 12 iunie 1989 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătăţirii securităţii şi sănătăţii lucrătorilor la locul de muncă;

10. Directiva Consiliului 2000/43/ CE din 29 iunie 2000, cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială sau etnică;

11. Directiva 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000, de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forţei de muncă şi condiţiile de muncă;

12. Directiva Consiliului 2004/113/CE din 13 decembrie 2004 privind implementarea principiului egalităţii de tratament între bărbaţi şi femei în ceea ce priveşte accesul la și furnizarea de bunuri și servicii.

13. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 100/1951 asupra egalității de remunerare;

14. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 111/1958 privind discriminarea în domeniul forței de muncă și exercitării profesiei;

15. Carta socială europeană

16. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

17. Fuerea, Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ediţia a III-a revăzută şi adăugită, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2006

18. Vieriu, Eufemia, Vieriu, Dumitru, *Dreptul muncii*, Editura Lucman, Bucureşti 2004

19. Vieriu, Eufemia, Vieriu, Dumitru, *Dreptul muncii*, Editura Pro Universitaria, Bucureşti 2010.

20. Eufemia Vieriu, *Tratat de dreptul muncii*, Editura Pro Universitaria, Bucureşti 2016

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND NOȚIUNEA DE FUNCȚIONAR PUBLIC ÎN LUMINA DISPOZIȚIILOR DIN NOUL COD PENAL

SOME CONSIDERATIONS ON THE CONCEPT OF CIVIL SERVANT ACCORDING TO THE NEW PENAL CODE

Lect. univ. dr. Victoria CRISTIEAN[1]

Rezumat

Dificultățile apărute în practică, ca urmare a reglementării insuficiente a noțiunii de „funcționar public", a elementelor constitutive ale infracțiuninilor privind corupția, precum și necesitatea armonizării legislației noastre la prevederile documentelor internationale, justifică utilitatea prezentării modificărilor aduse în această materie de către Noul Cod Penal.

În vederea asigurării unei bune desfășurări a activităților publice, precum și pentru a preveni sau combate acele fapte care aduc atingere acestor activități, și în special încrederii acordată de societate acestor activități publice, este necesară cunoașterea atributelor funcției publice. Buna cunoaștere a atributelor funcției publice presupune a ști cu exactitate care sunt persoanele care pot exercita o astfel de funcție publică.

Cuvinte cheie: funcționar public, funcție publică, corupția, Noul Cod Penal.

Abstract

The difficulties appeared in practice - as a result of the insufficient definition of the term " civil servant", of the constitutive elements of those infringements connected with corruption, as well as the necessity

[1] Facultatea de Științe Juridice și Administrative, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București

of harmonizing the Romanian legislation with the provisions stipulated by international documents, justify the necessity of taking into account the amendments that should be worked in the New Criminal Code, in as far as this aspect is concerned.

With a view to assure a good evolution of the public activities, as well as for to prevent or fight against those acts that cause damage to such activities - and especially to the reliability granted by the society to such public activities - it is necessary that the attributes of a public function should be well known and understood. To really know which are the responsibilities of public function means to really know what persons are able to practice such public functions.

Keywords: civil servant, public function, corruption, New Criminal Code.

Funcția publică și funcționarul public sunt instituții juridice ale dreptului public, în general, și ale dreptului administrativ, în particular, care s-au conturat ca atare într-o continuă dispută între doctrină, jurisprudență și reglementare. Această dispută este întâlnită atât în teoria și practica unor țări cu administrație publică eficientă din Europa (Italia, Anglia, Germania, Franța), în ciuda diferențelor de sistem juridic care le caracterizează, dar și în doctrina, jurisprudența și legislația română[2]

Legea penală română are în vedere în mod deosebit funcția publice şi, prin urmare și pe cel care o exercită, adică, funcționarul public. Motivația acestei centrări a legii pe funcția publică și, respectiv, pe funcționarul public rezidă în rolul acestuia în organizarea şi prestarea serviciilor publice atât la nivel național, cât și local. Activitatea desfăşurată în acest domeniu este una de mare interes pentru stat și pentru cetățean. În cest sens, funcționarii publici trebuie să-şi îndeplinească în mod corect atribuțiile şi să rezolve cu promptitudine toate sarcinile de serviciu în limitele competenței lor. De aceea legiuitorul penal, prin măsuri legale, ocrotește prestigiul funcției publice şi al funcționarului public, dar, în acelaşi timp, instituie şi sancțiuni pentru faptele nedemne care pot produce prejudicii însemnate în gestionarea resurselor umane și a celor financiare, în colectarea creanțelor bugetare, reprezentarea intereselor autorității sau instituției publice în justiție sau față de alte persoane fizice sau juridice de drept public sau privat și, nu în ultimul rând, în realizarea de activități în conformitate cu strategia de informatizare a administrației publice[3].

Obiectul cercetării noastre îl constituie înțelesul termenului de *funcționar public* în legislația penală română viitoare, pentru a lămuri cât mai bine și mai exact conținutul normei juridice penale, pentru a evita interpretările contradictorii ivite în activitatea practică și cea doctrinară, și pentru a aplica în mod corect norma juridică

[2] Mastacan O., Răspunderea penală a funcționarului public, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, 2008, p. 1.

[3] Lupăzan G.C., *Analiza noțiunii de funcționar public din perspectiva actualului și Noului Cod Penal,* Analele Științifice ale Universității „Al.I.Cuza", Iași, Tomul LVII, Științe Juridice, Nr. I/2011, p. 104.

penală.

Noul Cod Penal atribuie un înțeles mai larg acestei noțiuni în conținutul căreia introduce și persoane care, în raport cu dreptul penal pozitiv, ar avea calitatea de simplu funcționar (de pildă, persoanele care au calitatea de salariat, în sensul dreptului muncii, în cadrul unei persoane juridice de drept privat sau nonprofit declarate însă ca fiind de utilitate publică)[4].

În literatura juridică, termenul de *funcționar public* are o serie de accepțiuni ce pornesc de la un înțeles restrâns al termenului, întâlnit în dreptul administrativ, şi merg până la un sens larg al acestuia, ce se desprinde din analiza dispozițiilor penale.

În dreptul penal, termenul de „funcționar public" are un înțeles mai larg decât în alte ramuri de drept (dreptul administrativ, dreptul muncii), fapt ce se justifică prin nevoia de a se realiza în mod corespunzător ocrotirea intereselor sociale prin mijloace de drept penal[5].

Așadar, în sensul dreptului penal în cadrul noțiunii de „funcționar", intră toate persoanele care prestează o activitate în baza unui contract individual de muncă sau al unui raport de serviciu, iar în cadrul noțiunii de „funcționar public" intră persoanele care exercită o însărcinare în autoritățile publice, instituțiile publice sau în cadrul persoanelor juridice de interes public, indiferent de modul în care au fost investite sau dacă sunt sau nu retribuite pentru activitatea lor[6].

Sfera noțiunii de funcționar public din dreptul adinistrativ nu se confundă cu cea din dreptul penal care este mult mai largă. Astfel, în dreptul penal sunt considerați funcționari publici, anumite persoane indiferent de condițiile impuse de dreptul adinistrativ; spre exemplu: vorbim de „învestire legală" în drept administrativ, spre deosebire de „indiferent cum a fost învestită" în dreptul penal; competența în dreptul administrativ presupune și o autoritate, spre deosebire de dreptul penal care prevede numai o „însărcinare de orice natură"; în dreptul administrativ persoana trebuie să facă parte din organul administrativ, pe când în dreptul penal se admite „orice persoană" adică și nesalariată[7].

Înțelesul termenului de „funcționar public" (art. 175 din Noul Cod Penal)

Reglementarea noțiunii de „funcționar public" din Noul Cod Penal este compatibilă cu realitățile actuale și în acord cu soluțiile în materie din alte legislații și convenții internaționale.

Definiția legală dată „funcționarului public" în Noul Cod Penal este vădit

[4] Antoniu G., Boroi A., Bulai B.N., Bulai C., Daneș Ș., Duvac C., Guiu M-K., Mitrache C., Mitrache C., Molnar I., Ristea I., Sima C., Teodorescu V., Vasiu I., Vlăsceanu A., *Explicații preliminare ale Noului Cod Penal, vol. II,* Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 511.

[5] Diaconescu G., Duvac C., *Drept penal. Partea Specială I,* Ed. Fundației România de Mâine, București, 2006, p. 369

[6] Popescu R.R., *Elemente de drept penal,* Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 108

[7] Dabu V., Răspunderea juridică a funcționarilor publici, Ed. Global Lex, București, p.124.

superioară celei în vigoare.

În art. 175 din Noul Cod Penal se explică numai expresia „funcționar public", pe când în art. 147 din actualul Cod Penal se explică, pe lângă noțiunea de „funcționar public", și noțiunea de „funcționar" (alt salariat). În concepția Noului Cod Penal, „funcționarul" va avea regimul penal al oricărei persoane fizice responsabile penal, cu unele excepții prevăzute de legea penală. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 308 din Noul Cod Penal (infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane), dispozițiile privitoare la infracțiunile de corupție și de serviciu se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute în art. 175 alin. 2 sau în cadrul oricărei persoane juridice.

Prin expresia „funcționar public" se definește calitatea specială a persoanei, calitate care poate privi diferite situații de care s-a ținut seama fie la incriminarea faptelor, fie la sancționarea acestora.

În cuprinsul art. 175 alin. 1 se arată care este înțelesul noțiunii de „funcționar public" precum și în ce condiții o persoană poate dobândi calitatea de „funcționar public".

Astfel, potrivit dispozițiilor art 175 alin. 1, „funcționarul public" este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără remunerație:

a) exercită atribuții și responsabilități stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești.

Atribuția reprezintă sfera de autoritate, de competență, de activitate a unei persoane[8].

Responsabilitatea reprezintă sarcina, răspunderea pe care și-o asumă o persoană, obligația de a efectua un lucru, de a răspunde, de a da socoteală de ceva, de a accepta și suporta consecințele[9].

Prerogativa reprezintă împuternicirea, privilegiul acordat în exclusivitate șefului unui stat sau unui demnitar[10].

În această categorie intră reprezentanții și componenții celor trei puteri în stat: legislativă, executivă și judecătorească.

După cum se știe, statul este organizat potrivit principiului separației și echilibrului puterilor în stat – legislativă, executivă și judecătorească –, în cadrul democrației constituționale[11].

Puterea legislativă în România este asigurată de Parlament (unica autoritate legiuitoare a țării) alcătuit din Camera Deputaților și Senatul.

Dacă avem în vedere prevederile art. 175 alin. 1 lit. a Noul Cod Penal, persoanele care exercită atribuții și responsabilități în vederea realizării prerogativelor

[8] Dicționarul Explicativ al Limbii Române, ed. a II-a, Ed. Universul Enciclopedic, București, 2009 , p. 73.
[9] *Ibidem*, p. 917.
[10] *Ibidem*, p. 947.
[11] A se vedea art. 1 alin. 4 din Constituția României

puterii legislative nu pot fi altele decât parlamentarii, senatori şi deputaţi, inclusiv organele lor de conducere şi anume: preşedinţii şi vicepreşedinţii, chestorii şi secretarii Camerei Deputaţilor şi ai Senatului României.

Pe durata mandatului, parlamentarii sunt funcţionari publici în sensul art. 175 Noul Cod Penal. Urmărirea și trimiterea în judecată penală se poate face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În situația în care făptuitorul devine deputat sau senator după săvârșirea faptei, competența de a judeca revine instanței competente după materie, iar nu instanței supreme, după calitatea persoanei[12].

Puterea executivă în România este deținută de Președintele României, de Guvern și organele administrației publice centrale și locale[13].

Din rândul celor care exercită prerogativa puterii executive fac parte: Preşedintele României, primul-ministru, viceprim-ministru, miniştrii, miniştrii de stat, miniştrii delegaţi cu însărcinări speciale, secretarii de stat, subsecretarii de stat, conducătorii și adjuncții organelor de specialitate ale administrației publice centrale din subordinea Guvernului sau a ministerelor dar şi şefii și adjuncții acestora din cadrul autorităților administrative autonome organizate la nivel central.

Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Puterea judecătorească este deținută, în principal, de Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești stabilite prin legea care asigură realizarea justiției în România. Organele autorității judecătorești sunt însă pe lângă instanțele judecătorești, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii[14].

Activitățile ce presupun prerogative judecătorești sunt îndeplinite de către: președintele și judecătorii Curții Constituționale, membrii Înaltei Curți de Casație și Justiție, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și adjuncții acestuia, inclusiv procurorul-șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, procurorul general al Parchetului Național Anticorupție și adjuncții acestuia, președinții, adjuncții acestora şi judecătorii curților de apel, tribunalelor şi judecătoriilor şi prim-procurorii, adjuncții lor şi procurorii parchetelor de pe lângă curțile de apel, tribunale şi judecătorii.

b) exercită o funcţie de demnitate publică sau o funcţie publică de orice natură.

Funcția de demnitate publică este definită de Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice[15], în anexa nr. IX, art. 1, alin. 1, ca fiind o funcție publică care se ocupă prin mandat obținut direct, prin alegeri organizate, sau indirect, prin numire, potrivit legii.

Se observă că legea face distincție între demnitățile alese şi cele numite, iar demnitățile alese, la rândul lor, se împart în două categorii: demnitați alese la nivel național, din care fac parte Președintele României, senatorii şi deputații, precum

[12] C.S.J., S.Pen., dec. nr. 65/2001, în RDP nr. 2/2002, p. 172.
[13] Muraru I., Tănăsescu E.S., *Constituția României. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 943.
[14] Muraru I., Tănăsescu E.S., *op.cit*., p. 593.
[15] Publicată în M.Of. nr.877 din 28.12.2010.

şi cei desemnați, din rândul acestora din urmă, în cadrul organelor de conducere ale Senatului şi ale Camerei Deputaților, și demnități alese la nivel local unde îi întâlnim pe președinții și vicepreședinții consiliilor județene, pe primari şi viceprimari, pe consilierii locali şi județeni.

Cât priveşte funcțiile de demnitate publică numite, Legea nr. 284/2010 privind salarizarea unitară îi enumeră pe: membrii Guvernului României, inclusiv pe secretarul general şi pe secretarul general adjunct al instituției executive, pe judecătorii Curții Constituționale, pe membrii Consiliului Legislativ, ai Curții de Conturi, pe cei ai Consiliului Concurenței, ai Consiliului Național al Audiovizualului şi ai Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, pe Avocatul Poporului şi pe adjunctul acestuia, pe consilierii prezidențiali și de stat din cadrul Administrației Prezidențiale, precum şi pe secretarii generali și adjuncții lor de la Camera Deputaților şi Senatul României. Observăm că avem de a face, în enumerarea făcută, cu demnități naționale. Totuşi, nu trebuie neglijați, chiar dacă nu sunt prevăzuți în mod expres de lege, nici demnitarii locali numiți și anume: prefecții şi subprefecții.

Funcțiile asimilate cu funcții de demnitate publică sunt funcții de conducere din instituțiile publice din subordinea Guvernului, nominalizate prin hotărâri ale Guvernului. Sunt asimilate cu funcții de demnitate: conducătorul instituției (președinte, director general, șef oficiu, etc.), adjunctul conducătorului instituției (vicepreședinte, director general adjunct, etc.).

De pildă, personalul din conducerea cultelor recunoscute și a unităților centrale de cult, asimilat celui încadrat pe funcții de demnitate publică este constituit din: Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; arhiepiscopul major, mitropolitul Bisericii Ortodoxe Române și al Bisericii Romano-Catolice; arhiepiscopul, șeful de cult (mitropolit, episcop, muftiu, șef rabin, președinte uniune, președinte); episcopul, episcopul-vicar patriarhal; episcopul-vicar, episcopul coajutor, episcopul auxiliar.[16]

Cât privește art. 175 al. 1, lit. b noul Cod penal, teza a doua, care menționează că sunt considerați funcționari publici, pe lângă demnitari, şi persoanele care ocupă o funcție publică de orice natură, considerăm că se includ în această categorie: funcționarii publici, aşa cum sunt ei definiți de Legea privind Statutul funcționarilor publici dar şi persoanele care ocupă o funcție publică de autoritate, aceasta fiind definită în doctrină[17] ca fiind o funcție ocupată de o persoană care aparține unui organ de conducere dintr-o autoritate publică sau o structură a acesteia, urmare a actului de alegere sau numire. Intră în această categorie toate funcțiile de conducere, înalții funcționari publici precum și managerul public.

Potrivit art. 2 alin. 1 din Statutul funcționarilor publici, funcția publică este definită ca fiind ansamblul atribuțiilor și responsabilităților stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor de putere publică de către administrația publică

[16] Antoniu G. și colab., op.cit., p. 518.

[17] Vedinaș V., Statutul funcționarilor publici. Comentarii, doctrina, legislatie, jurisprudență, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 25-26.

centrală, administrația publică locală și autoritățile administrative autonome. Personalul administrației publice prezintă o deosebită importanță, deoarece de calitatea activității personalului depinde însăși calitatea activității unității din care acesta face parte[18]. Prin funcție publică de orice natură, trebuie să înțelegem orice funcție publică cum ar fi aceea de consilier, consilier juridic, auditor, inspector, referent de specialitate, referent, manager, etc., exercitată în condițiile legii, în serviciul organelor administrației publice centrale de specialitate (ministere, inspectorate, agenții, etc.), în organele administrației publice locale (autorități comunale, orășenești sau județene, prefectura), precum și în alte instituții publice cm ar fi Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, Avocatul Poporului, etc.[19] Așadar, sunt funcționari publici în sensul legii penale și persoanele care exercită o funcție în serviciul unei autorități publice, instituții publice, sau a altor persoane juridice de drept public, ceea ce face ca sfera noțiunii de funcționar public să nu fie limitată doar la persoanele care exercită prerogative de putere publică.

Dispozițiile cuprinse în art. 175 Cod Pen. nu fac însă trimitere la Statutul funcționarilor publici, referindu-se la persoanele care exercită o funcție publică de orice natură. Ca atare, după părerea noastră, vor fi funcționari publici, în sensul legii penale, și persoanele care exercită o funcție publică în serviciul unei autorități publice, instituții publice, sau a altor persoane juridice de drept public, ceea ce face ca sfera noțiunii de funcționar public să nu fie circumscrisă doar persoanelor care exercită prerogative de putere publică, noțiunea de funcționar public definită de Noul Cod Penal fiind mai largă decât cea definită de Statutul funcționarilor publici[20].

În literatura de specialitate s-a precizat că, potrivit art. 175 alin. 1 lit. b teza a II-a C. pen., intră în categoria funcționarilor publici și personalul încadrat în instituțiile publice de apărare, ordine publică și siguranță națională (personalul militar, polițiștii și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare).

c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat ori al unei persoane juridice declarată ca fiind de utilitate publică, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia.

Intră în această categorie salariații care-şi desfăşoară activitatea pe o funcție de conducere sau execuție în cadrul: regiilor autonome naționale sau locale, societăților naționale sau companiilor naționale, dar și cei care desfăşoară o activitate în cadrul asociațiilor și fundațiilor, persoane juridice de drept privat fără scop lucrativ.

Potrivit art. 175 alin. 2 Noul Cod Penal, este considerat funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a

[18] Popescu A.M., *Drept administrativ general, Manual de studiu individual*, Ed. Pro Universitaria, București, 2012, p. 211.

[19] Pascu I., Dima T., Păun C., Gorunescu M., Dobrinoiu V.,. Hotca M.A, Chiș I., Dobrinoiu M., *Noul Cod Penal Comentat, vol. I. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p.816.

[20] Duvac C., *Funcționarii publici bancari cu atribuții de control și obligațiile care le incumbă potrivit noilor coduri: penal și de procedură penală*, comunicare susținută la Conferința internațională cu tema „Actualitatea în activitatea juridică bancară", organizată de Asociația consilierilor juridici din sistemul financiar-bancar la Piatra-Neamț, 2010.

fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

Noul Cod Penal asimilează pe funcționarul public cu persoanele care exercită un serviciu de interes public, prevedere legală care nu are corespondent în actuala reglementare.

În ceea ce priveşte termenul *public*, acesta este definit în art. 176 C. pen. astfel: „prin termenul «public» se înţelege tot ce priveşte autorităţile publice, instituţiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică".

Prin urmare, în sensul dreptului penal, pentru existenţa calităţii de funcţionar public, spre deosebire de Statut, nu au relevanţă titlul însărcinării şi nici modalitatea învestirii (alegere, numire, repartizare). Este suficient ca subiectul activ al infracţiunii să exercite o însărcinare în serviciul unei autorităţi publice, instituţii publice sau altei persoane juridice de interes public. Sunt incluşi particularii care primesc gestiunea unui serviciu public național saulocal, economic sau sociocultural, devenind astfel de utilitate publică[21].

Vorbim de subiecți care își desfășoară activitatea în cadrul persoanelor juridice de drept privat cu scop lucrativ: societăți comerciale care, prin intermediul contractelor administrative, valorifică, în interesul colectivității, naționale sau locale, după caz, bunurile și serviciile publice.

De asemenea sunt considerați tot aici ca fiind funcționari publici și persoanele fizice care exercită o profesie de interes public pentru care este necesară o abilitare specială a autorităților publice. Este cazul unor profesii liberale precum notarii sau executorii judecătorești[22].

Dispozițiile introduse prin Legea nr. 286/2009 (art. 175 C.pen.) răspund necesității de a se face o deosebire între funcționarul public și persoana care, fără a fi funcționar pulic, deoarece este un liber profesionist neîncadrat în nici o unitate de drept public, exercită totuși un serviciu de interes public, fiind abilitată de autoritățile publice pentru aceasta și aflată efectiv sub supravegherea acestora. Asemenea liber profesioniști au apărut în condițiile economiei de piață, având un statut specific situat între funcționarul public și funcționarul privat. Dispozițiile din art. 175 alin. 2 sunt noi, un asemenea text neexistând în Codul Penal în vigoare.

Rațiunea dispoziției din art. 175 alin. 2 C.pen., constă în aceea că s-a dorit, între altele, înlăturarea unor inechități în ceea ce privește regimul juridic aplicabil acestor persoane, nu puține fiind situațiile când în practica judiciară, acestea fie au fost asimilate funcționarului public, fie au fost considerate ca nefiind funcționari, fapt ce a generat și o practică neunitară în această materie. Are această calitate orice persoană particulară care exercită o profesie de interes public (cazul notarilor publici, avocaților, executorilor judecătorești, mediatorilor, medicilor, etc.) pentru care este

[21] Vasile A., *Prestarea serviciilor publice prin agenți privați,* Ed. All Beck, București, 2003, p. 191 și urm.
[22] M.A.Hotca, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Aspecte diferențiale și situații tranzitorii*, Ed. Hamangiu, Bucuresti, 2009, p. 166-167.

nevoie de o învestire specială din partea autorităților publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public. Putem observa că textul limitează sfera persoanelor care exercită un serviciu de interes public. Nu este suficient ca aceasta să desfășoare o activitate de interes public, ci mai trebuie să aibă o abilitare specială din partea autorităților publice sau activitatea respectivă să fie supusă controlului ori supravegherii autorităților publice cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 175 alin. 2 C.pen., ar fi funcționari publici și funcționarii din bănci deoarece băncile exercită un serviciu de interes public, precum și funcționarii din cadrul persoanelor juridice fără scop lucrativ, dar care au fost declarate prin hotărâre de guvern ca fiind de utilitate publică. Deși aceste persoane nu sunt propriu-zis funcționari publici, ele exercită atribute de autoritate publică care le-au fost delegate printr-un act al autorității statale competente și sunt supuse controlului acesteia, ceea ce justifică asimilarea lor cu funcționarii publici.

În literatura de specialitate[23], asimilarea persoanelor care exercită un serviciu de interes public cu funcționarii publici a fost primită cu rezerve. S-a afirmat că persoana care exercită un serviciu de interes public, dar pe contul său, adică fără să fie în serviciul unei persoane juridice de drept public și salarizat de aceasta, nu poate fi pusă pe același plan cu funcționarul public, propriu-zis, care este salariat al unei persoane juridice. Nu orice persoană care exercită o profesie de interes public poate fi asimilată funcționaului public dacă aceasta nu exercită o activitate în serviciul vreunei persoane juridice de drept pubic, nu se subordonează nimănui, nu este plătită din buget (avocații, executorii judecătorești, notarii, etc.). Asemenea persoane nu fac parte dintr-o ierarhie, nu sunt încadrate într-o unitate, nici supuse unei discipline, ci își desfășoară activitatea după voința lor chiar dacă sub unele aspecte se supun autorităților. Aceste persoane dacă nu au clientelă pot să nu aibă din ce trăi. De aceea, eventual numai pentru unele fapte ar putea răspunde ca funcționarul public, dar fără să fie funcționar public. Băncile de asemenea, sunt supuse controlului autorităților și au nevoie de o abilitare specială de funcționare, dar nu toate sunt instituții publice, ci majoritatea sunt private. Pentru a marca poziția lor diferită de cea a funcționarului public ar trebui un text distinct referitor la „persoana care exercită un serviciu de interes public”.

În concluzie, în raport cu dispozițiile alin. 2, este funcționar public asimilat persoana care exercită oricare dintre următoarele servicii de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice: expertul contabil și contabilul autorizat, notarul public, avocatul, medicul, farmacistul, medicul veterinar, practicianul în insolvență, auditorul financiar, persoanele care practică servicii publice conexe actului medical, consilierul în proprietate intelectuală, expertul criminalist, executorul judecătoresc, arhitectul, urbanistul, consultantul fiscal, detectivul particular, biochimistul, biologul, chimistul, psihologul, medicul dentist, asistentul medical generalist, moașa și

[23] Antoniu G, *Observații cu privire la anteproiectul unui al doilea Cod penal (I)*, în RDP nr. 4/2007, p. 34.

asistentul medical, asistentul social, consultantul în investiții, mediatorul, tehnicianul dentar, practicianul de medicină complementară/alternativă.

Concluzii

În ceea ce privește definirea și reglementarea conceptului de funcționar public, se subliniază, benefic, o nouă viziune a legiuitorului penal. Aceasta constă, în principal, în renunțarea la o interpretare extensivă a acestei noțiuni şi, totodată, la o apropiere de conceptul similar din dreptul administrativ, unde se subliniază ceea ce este cu adevărat important, chiar esențial pentru funcționarul public: prerogativa de putere publică; precum şi renunțarea definitivă la reglementarea, în Noul Cod Penal, a noțiunii de funcționar. Totuşi nu putem trece peste carențele care privesc definirea funcționarului public, neajunsuri ce îşi au originea atât în imposibilitatea determinării sferei complete a noțiunii de funcționar public dar şi permanenta suprapunere cu sfera altor noțiuni similare[24].

De asemenea se mai remarcă și o necorelare între art. 175 alin. 1 și art. 176 (definește termenul de „public"). Optând pentru o definiție exhaustivă a funcționarului public, legiuitorul nu l-a mai explicat prin trimitere la unitățile prevăzute in art. 176, astfel încât în conținutul termenului de „public" nu sunt menționate anumite entități prevăzute în art. 175 alin. 1, cum ar fi, de exemplu, persoanele juridice de drept privat cu capital integral sau majoritar de stat sau cele declarate ca fiind de utilitate publică, dar care nu adminsitrează sau exploatează bunuri proprietate publică. Ca atare, s-ar impune o abordare unitară a termenului „public", astfel încât să nu aibă un înțeles diferit în două norme explicative care-l întrebuințează[25].

BIBLIOGRAFIE

1. Antoniu G., Boroi A., Bulai B.N., Bulai C., Daneș Ș., Duvac C., Guiu M-K., Mitrache C., Mitrache C., Molnar I., Ristea I., Sima C., Teodorescu V., Vasiu I., Vlăsceanu A., *Explicații preliminare ale Noului Cod Penal, vol. II*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

2. Brad I., *Câteva aprecieri referitoare la sfera noțiunii de funcție publică de autoritate*, în Revista Dreptul nr. 3/2004.

3. Diaconescu G., Duvac C., *Drept penal. Partea Specială I*, Ed. Fundației România de Mâine, București, (2006).

4. Dabu V., *Răspunderea juridică a funcțion arilor publici,* Ed. Global Lex, București.

5. Duvac C., *Funcționarii publici bancari cu atribuții de control și obligațiile*

[24] Brad I. (2004), *Câteva aprecieri referitoare la sfera noțiunii de funcție publică de autoritate*, în Revista Dreptul nr. 3, p. 143.

[25] Antoniu G. și colab., *op.cit.*, p. 533.

care le incumbă potrivit noilor coduri: penal și de procedură penală, comunicare susținută la Conferința internațională cu tema „Actualitatea în activitatea juridică bancară", organizată de Asociația consilierilor juridici din sistemul financiar-bancar la Piatra-Neamț, 2010 .

6. HotcaM.A., *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Aspecte diferențiale și situații tranzitorii,* Ed. Hamangiu, București, 2009

7. Lupăzan G.C., *Analiza noțiunii de funcționar public din perspectiva actualului și Noului Cod Penal*, Analele Științifice ale Universității „Al.I.Cuza", Iaşi, Tomul LVII, Ştiințe Juridice, Nr. I/2011.

8. Mastacan O., *Răspunderea penală a funcționarului public, ed. a 2-a*, Ed. Hamangiu, 2008.

9. Muraru I., Tănăsescu E.S., *Constituția României. Comentariu pe articole,* Ed. C.H. Beck, București, 2008 .

10. Pascu I., Dima T., Păun C., Gorunescu M., Dobrinoiu V.,. Hotca M.A, Chiș I., Dobrinoiu M., *Noul Cod Penal Comentat, vol. I. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

11. Popescu A.M., *Drept administrativ general, Manual de studiu individual,* Ed. Pro Universitaria, București, 2012.

12. Popescu R.R., Elemente de drept penal, Ed. Universul Juridic, București, 2008.

13. Vasile A., *Prestarea serviciilor publice prin agenți privați,* Ed. All Beck, București, 2003.

14. Antoniu G., *Observații cu privire la anteproiectul unui al doilea Cod penal (I)*, în RDP nr. 4/2007.

15. Vedinaș V., *Statutul funcționarilor publici. Comentarii, doctrina, legislatie, jurisprudență,* Ed.Universul Juridic, Bucureşti, 2009.

16. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed. a II-a, Ed. Universul Enciclopedic, București, 2009 .

REGLEMENTAREA FALIMENTULUI PERSONAL – UN DEZIDERAT ACTUAL

LE REGLEMENT DE LA FAILLITE PERSONNELLE – UNE EXIGENCE D'ACTUALITE

Olesea PLOTNIC[1]
Ana ILANA[2]

Rezumat

Prevederile europene reflectate în Regulamentul UE 2015/848 al Parlamentului European şi al Consiliului European [4] include reglementări referitoare la procedurile de insolvenţă ale persoanelor fizice. În Republica Moldova încă nu au fost făcute demersuri sau iniţiative de reglementare a falimentului persoanei fizice care nu are calitatea de întreprinzător, deşi majoritatea ţărilor europene au aceste reglementări în sistemele naţionale de drept. În ţările cu economie dezvoltată, aceste reglementări sunt în vigoare de zeci de ani, adaptate desigur la contextul general, inclusiv la condiţiile crizei economice din ultimii ani. Cu toate acestea, condiţiile socio-economice actuale reclamă astfel de reglementări şi în Republica Moldova, cu siguranţă adaptate specificului şi doar în concordanţă cu normele naţionale în vigoare.

Cuvinte-cheie: faliment, personal, reglementare

Supra-îndatorarea persoanei fizice faţă de creditorii săi este înțeleasă ca o imposibilitate de manifestare a debitorului în privinţa achitării cu bună credinţă a datoriilor exigibile/scadente şi întârziate sau neachitate. Reglementarea se dovedește perfectibilă chiar şi în statele cu tradiție în privinţa unor normative în materia falimentului personal, fiind un instrument care facilitează mai degrabă iertarea de datorii decât încurajare măsurilor de prevenire a falimentului personal. [8]

[1] Docteur en droit, Professeur agrégé, USPEE
[2] Étudiant au doctorat, USPEE

Scopul actului normativ care reglementează în diferite forme sau modalităţi falimentul personal în sistemele de drept ale statelor europene este acela de a asigura acoperirea datoriilor persoanelor fizice fără activităţi antreprenoriale, prin procedura de insolvenţă, fie prin facilitarea rambursării datoriilor în baza unui plan, fie prin intermediul lichidării bunurilor respectivilor debitori, cu descărcarea la final a debitorilor de datoriile pe care nu le mai pot achita.

Pentru procedurile transfrontaliere, care includ cel puţin un element de extraneitate, Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență (reformare) aplicabil inclusiv persoanelor fizice, a intrat în vigoare la 26 iunie 2015. Regulamentul (UE) 2015/848 [4] este de fapt o versiune reformată a Regulamentului (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului privind procedurile de insolvență [6], pe care îl abrogă. Astfel, acest Regulament se propune ca un instrument important de cooperare judiciară în materie civilă la nivelul Uniunii Europene.

Pentru soluționarea eficientă a procedurilor transfrontaliere de insolvență a debitorilor persoane fizice care își au centrul intereselor principale într-un stat membru este necesar ca domeniul de aplicare al regulamentului reformat, în mod similar cu instrumentul aplicabil în prezent, să reflecte situația reală a legislațiilor naționale în materie de insolvență sau „insolvabiltiate” așa cum este denumită instituţia de drept în legislaţia Republicii Moldova. Actualul Regulament, așa cum a fost reformat, urmărește să asigure ca domeniul său de aplicare să fie adaptat, de la data aplicării sale, la cadrul juridic real al statelor membre în materie de insolvență. Totodată, Regulamentul exercită un rol important de susținere a libertății de stabilire și a liberei circulații a persoanelor.

În Republica Moldova, persoana fizică neînregistrată pentru a desfăşura o activitate comercială în formele prevăzute de lege nu poate avea calitatea de subiect al procedurii de insolvenţă reglementată prin Legea 149/2012 denumită „legea privind insolvabilitatea” [3].

Falimentul personal are o aplicabilitate deloc restrânsă în state europene şi nu numai, spre exemplu în Canada, numărul de insolvenţe având ca subiect debitorul persoană fizică, fără calitate de întreprinzător, a crescut semnificativ din 2010 până la aproximativ 25.000 cazuri anual [12]. Spre exemplu, potrivit unor statistici publicate [14] în Canada, dacă, la 30.09.2015, erau 120.631 cereri de insolvenţă având debitor persoana fizică, anul următor, la aceeaşi dată, erau 125.000 de cauze înregistrare. Comparaţia păstrează proporţiile şi la nivel lunar. Dacă, în luna septembrie a anului 2015, s-au depus 10.262 de cereri, în aceeaşi lună a anului următor, numărul de cereri era în creştere la 10.729 cereri.

Falimentul personal este reglementat în mod diferit, de la stat la stat, cu particularităţi semnificative, cu aspecte specifice cadrului legal naţional al fiecăruia dintre statele membre ale Uniunii Europene, chiar dacă reglementările în materie au parcurs un proces de armonizare legislativă.

Spre exemplu, o reglementare destul de metodică este cea a falimentului personal din ***Germania*** [10], procedură care se poate solicita dacă se întrunește o primă condiție: să fie implicați cel puțin 20 de creditori, iar cealaltă condiție este aceea că cetățeanul să nu obțină nici un venit. Într-un astfel de caz, dacă nu se ajunge la nicio înțelegere amiabilă cu creditorii, debitorul își poate pierde bunurile, chiar mai mult, şi veniturile pe care le va obține în următorii șase ani se vor supune controlului judiciar, spre a asigura plata datoriilor faţă de creditorii săi. În prima etapă, debitorul trebuie să încerce să negocieze o soluţie cu creditorii, în afara tribunalului, fiind acordată posibilitatea realizării unei înţelegeri amiabile, extrajudiciare. Dacă debitorul şi creditorii nu ajung la o înţelegere, debitorul va formula o cerere pentru a deschide procedura de insolvenţă, cerere care trebuie să includă obligatoriu oferta nouă pentru creditori, privind o eşalonare a plăţilor, care numai în caz de acceptare prin votul majorităţii creditorilor va putea fi adoptată şi de către instanţă. Atunci când majoritatea creditorilor vor respinge oferta de eşalonare, se va intra în etapa de lichidare a bunurilor. După valorificarea bunurilor, debitorul îşi va îmbunătăți astfel oferta pentru creditori. Dacă apoi nici noua ofertă pe care o va face, nu va fi agreată, atunci va intra în următoarea etapă care vizează parcurgerea unui plan de 6 ani în care debitorul va trebui să facă eforturi pentru a realiza venituri suficiente, încât să poată achita din acestea creditorilor. Este acceptată achitarea datoriilor şi din veniturile realizate din alte surse (se poate reţine, spre exemplu, până la 50% din moștenirile primite în această perioadă). Din perspectiva duratei, dacă se va dovedi că nu este suficient termenul de șase ani, se va putea aplica o prelungire de încă 10 ani.

Similar acestui mod de reglementare, este şi reglementarea din sistemul de drept elen. **Grecia**, [11] la fel ca majoritatea statelor, a reformat şi ea procedurile privind reorganizarea şi anularea datoriilor persoanelor fizice în 2010. Astfel, procedura privind debitorii persoane fizice comportă 3 etape. În primul rând, debitorul trebuie să parcurgă o negociere extrajudiciară cu creditorii săi, iar dacă aceasta eşuează, trebuie parcursă procedura de înţelegere cu creditorii în cadrul instanţei. Dacă nici această procedură nu dă rezultat, urmează cea de-a 3 a etapă în care se cere ajustarea datoriilor în instanţă, pe baza unui plan care, dacă va fi respectat în integralitate, debitorul va obţine eliminarea datoriilor ramase. [1, p.11]

Legislaţia italiană [9] permite şi ea, într-o formulare mai relaxată, reeșalonarea datoriilor şi suspendarea ratelor persoanelor fizice, actul normativ cuprinzând prevederi referitoare şi la anumite ajutoare financiare în limita a 25 de mii de euro pe familie, precum şi consultanţă gratuită pentru identificarea soluţiilor de redresare financiară. O persoană care este împovărată de datorii, are dreptul la o a doua șansă – aceasta fiind filosofia care a stat la baza deciziei de a adopta legea falimentului personal. Legea va permite celor îndatoraţi să facă apel la o instituţie special creată, care va efectua gratuit o evaluare materială a familiei şi va pune la punct un plan de restructurare a datoriilor. Acest plan, odată pus la punct, va fi analizat ulterior de un judecător, care va spune dacă este sau nu realist, luând în considerare şi dacă sunt necesare de achitat alte cheltuieli, precum pensii alimentare.

În Spania, spre exemplu, legea insolvenței a fost adoptată în urmă cu 10 ani. La fel ca majoritatea statelor europene, şi Spania parcurge o etapă de actualizare şi

îmbunătățire a cadrului legal referitor la faliment prin introducerea prevederilor care vizează aplicabilitatea normelor legale şi la persoanele fizice. Astfel, în 2015 a intrat în vigoare un nou act normativ care reglementează falimentul personal, respectiv Decretul-Lege Regal nr. 1/ 27.02.2015 pentru instituirea mecanismului celei de-a doua şanse, reducerea poverii financiare şi a altor măsuri de ordin social, care completează *Ley Concursual* legea falimentului în Spania [7] şi care permite, pentru prima dată, descărcarea de datorii a debitorilor persoane fizice [1, p.46]. Cetățeanul spaniol, odată ce recurge la procedura falimentului personal și un judecător decide începerea procesului, va obține pe loc blocarea solicitărilor de restituire a creditelor bancare, inclusiv a celor ipotecare. Un efect imediat al deschiderii acestei proceduri este şi blocarea dobânzilor aplicate de creditori, deblocarea creditelor oprite de bancă pentru neplata ratelor și chiar o posibilă reducere a datoriei cu până la 50 %. Judecătorul va fi desigur cel care va decide în cele din urmă, care sunt bunurile ce pot rămâne proprietarului și care dintre acestea se pot înstrăina pentru plata datoriilor și tot el este în măsură să decidă rescadenţarea plăților pe o perioadă următoare de maxim cinci ani.

Sistemul legal francez în domeniul falimentului personal are prevăzute mai multe etape. În cazul unui faliment personal, se încearcă mai întâi medierea amiabilă între solicitant și creditori. Abia apoi se ajunge la așa-numita comisie de supraîndatorare, care are datoria de a stabili nivelul veniturilor pentru o viață decentă a celui care a solicitat falimentul, dar și de a dispune valorificarea bunurilor pentru acoperirea datoriilor. Sunt prevăzute restricţii cu privire la posibilitatea de a solicita alte credite bancare. Debitorul poate beneficia şi de suspendarea oricăror dobânzi şi penalităţi de întârziere calculate asupra sumelor datorate. Dacă debitorul încheie acte prin care îşi agravează situaţia sau acte de dispoziţie cu privire la patrimoniul său, acesta poate fi decăzut din dreptul de a mai beneficia de această procedură. În cazul procedurii de lichidare a averii debitorului, din momentul deciziei de lichidare, el va fi lipsit de dreptul de administrare a bunurilor sale incluse în procedură, iar toate actele cu privire la acestea vor fi exercitate de către lichidatorul desemnat de instanţă.

În Franţa, Legea Neiertz cum a fost denumit actul normativ apărut în 31.12.1989 reglementează supraîndatoarea particularilor care nu desfăşoară acte de comerţ. În acest act normativ iniţial, dosarele de supraîndatorare erau examinate de o comisie administrativă sub conducerea agenților Băncii Franceze. Actul normativ cunoaşte modificări succesive. Aşadar atunci când o persoană realizează faptul că se află în stare de dificultate financiară, ca o primă etapă dar nu cea mai rea, este aceea de a cere opinia unui consilier acreditat membru al unui birou sindic, beneficiind de o totală confidenţialitate. Consultantul va propune anumite soluţii după analizarea situaţiei individuale, a gradului de îndatorare, a cauzelor de imposibilitate pe care le traversează debitorul. Falimentul personal se conturează astfel ca un instrument care să permită ștergerea datoriilor debitorilor în caz de supraîndatorare. Falimentul personal vizează debitorii care se regăsesc în incapacitatea materială de a rambursa

totalitatea datoriilor. Procedura se declanșează la inițiativa comisiei specializate (comisia de supraîndatorare) cu acordul debitorului, procedură care poate fi cu lichidare judiciară (cu vânzare de bunuri) dacă debitorul deține un patrimoniu, sau, în caz contrar, fără lichidare de bunuri. Bunurile debitorului, chiar dacă acesta va fi eliberat de datorii, cu excepţia celor necesare supravieţuirii vor face obiectul unor valorificări în vederea rambursării parţiale a creanţelor înainte de declanşarea procedurii. Vânzările se înscriu în registrul de la grefa tribunalului, urmând ca debitorii să fie înregistraţi în FICP (fișierul incidentelor rambursărilor de datorii faţă de particulari), pentru o perioada care nu poate depăşi cinci ani.

În Polonia, un alt exemplu de reglementare a falimentului personal, procedura este aplicabilă încă din anul 2009, dar ca o reglementare ceva mai restrictivă în privinţa debitorilor eligibili: doar cei afectaţi de o boală gravă, dezastre naturale sau evenimente excepționale pot aplica pentru deschiderea unui faliment. Creditorilor nu le este permis să inițieze procedura împotriva debitorului, astfel încât doar debitorul poate solicita derularea procedurii de faliment. Acestuia i se pretinde să dovedească faptul că supraîndatorarea s-a produs ca urmare a unor condiţii care au survenit absolut independent de voinţa sa. Procedura aceasta, la fel ca în alte sisteme de drept, se derulează pe baza unui plan de restructurare a plăţilor care se poate întinde pe o perioadă de maxim 5 ani şi în care se va stabili ce parte a datoriilor se va putea anula. La cererea creditorilor, pe durata celor 5 ani, se vor putea totuşi majora sumele pe care le va avea de achitat debitorul, dar numai dacă veniturile acestuia vor înregistra o creştere în acest sens. Dar esenţa procedurii este ca debitorilor să li se asigure o rezervă pentru a avea mijloace de existență, precum şi contravaloarea chiriei pentru un an, ținând cont şi de persoanele pe care debitorul le are în întreținere.

De asemenea, în sistemul de drept din Cehia, vorbim despre două proceduri juridice aplicabile în caz de supra-îndatorare: procedura falimentului şi procedura de anulare a datoriilor. Legea falimentului este aplicabilă astfel atât persoanelor fizice, cât şi persoanelor juridice. Temeiul pentru declararea falimentului persoanei fizice este acelaşi cu cel pentru falimentul persoanelor juridice, respectiv, *starea de imposibilitate a debitorului de a mai plăti creditorii*. Este important totodată şi raportul dintre datoriile şi activele debitorului. Aici procedura poate fi deschisă atât la cererea creditorilor, cât şi la cererea a debitorului însuşi. Aşadar, anularea datoriilor în procedură se poate realiza prin vânzarea activelor debitorului (caz în care veniturile sale vor fi protejate). Numai prin decizia instanţei, datoriile rămase după îndeplinirea planului de plăţi eşalonate, vor putea fi eliminate sau şterse.

Un alt exemplu elocvent este cel al **Letoniei**, în care, potrivit reglementărilor în vigoare (aplicabile), persoana fizică poate aplica pentru procedurile de insolvenţă în cazul în care nu are posibilităţi de plată a datoriei scadente şi debitul total depăşeşte de 50 de ori salariul minim lunar sau atunci când se demonstrează că s-a ajuns la o astfel de situația din cauza unor condiţii ce vor fi dovedite că respectiva persoană nu va avea posibilităţi de achitare a datoriilor care urmează a deveni scadente peste un

an, cu condiţia ca debitul total să nu depăşească de 100 de ori salariul minim lunar.

În Estonia, începând cu luna noiembrie 2010, s-a adoptat o procedură judiciară separată, în care persoana fizică poate opta pentru mai multe măsuri de ajustare a datoriei. Instanţa de judecată, în cadrul procedurilor de ajustare a datoriei, va avea rolul de control şi de supraveghere în găsirea echilibrului între interesele creditorilor şi cele ale debitorilor care aleg să parcurgă această procedură. Procedurile sunt deci alternative la procedura falimentului şi vizează în special protejarea persoanelor fizice de procedurile de faliment.

Legea austriacă adoptată în 1997 şi amendată (completată şi modificată) de mai multe [13] ori reglementează şi ea, de asemenea, aplicarea procedurii de insolvenţă faţă de persona fizică.

Legea 151/2015 [2] care reglementează falimentul personal în **România** defineşte termenul de insolvenţă ca fiind acea stare a patrimoniului debitorului caracterizată prin insuficienţa fondurilor băneşti disponibile pentru plata datoriilor pe măsură ce acestea devin scadente. Această stare se prezumă atunci când, după trecerea unui termen de 90 de zile de la data scadenţei, debitorul nu achită datoria sa faţă de unul sau mai mulţi creditori, prezumpția fiind desigur una relativă. În Romania, actul normativ care reglementează falimentul personal a intrat în vigoare la data de 1 noiembrie. Din păcate, legea nu este încă funcțională deoarece nu au fost aprobate încă normele metodologice de aplicare ale legii. În plus, nici comisiile de insolvență care trebuie să primească și să aprobe sau să respingă cererile de insolvență nu au fost constituite. Astfel, cetățenii români care au datorii vor avea posibilitatea să-şi declare falimentul personal. Aceştia vor beneficia de două proceduri: una administrativă, care prevede că, în faţa unei comisii de insolvenţă, îşi vor putea face un plan de reeşalonare a datoriilor pe 5 ani, şi o procedură de lichidare în faţa instanţelor de judecată. Legea se adresează persoanelor fizice de bună-credinţă, ale căror datorii rezultă dintr-o activitate ce are ca scop satisfacerea unei nevoi personale, cum ar fi restanţele la furnizorii de utilităţi, întârzieri la achitarea ratelor bancare contractate pentru achiziţia unui serviciu sau produs personal etc., şi nu dintr-o afacere ce are ca scop generarea de profit. Actul normativ aduce ca principalele avantaje pentru beneficiarii direcţi ai procedurii – persoanele fizice fără calitatea de întreprinzător, următoarele: (a) dacă sunt executări silite începute, acestea se suspendă odată cu declanşarea procedurii de insolvenţă pentru persoanele fizice; (b) se stopează acumularea de dobânzi şi penalităţi pentru întârzierea la plată a datoriilor debitorului; (c) sunt protejate persoanele fizice, debitori de bună credinţă; (d) toate creanţele devin lichide şi exigibile; (e) toate actele unilaterale ale debitorului (împuterniciri/ mandate acordate) nu mai produc efecte; (f) se asigură un echilibru între interesele debitorilor, persoane fizice, şi cele ale creditorilor.

Normele metodologice de aplicare a legii 151/2015 ar trebui să reglementeze modul cum vor fi luate hotărârile de către Comisia de insolvenţă, deoarece legea nu prevede acest aspect, ele fiind compuse (formate, alcătuite) dintr-un număr impar

de membri, de asemenea nu este prevăzută în lege periodicitatea întrunirilor acestei comisii, precum şi detalii faţă de metoda de desemnare aleatorie a administratorului procedurii şi a lichidatorului.

Faţă de reglementarea actuală, autori din doctrina românească s-au exprimat, identificând deja neajunsurile actului normativ, cel puţin (sintetizând) următoarele: excluderea din calitatea procesuală activă a profesiilor liberale, persoanele fizice care desfăşoară activităţi independente, acordul debitorului pentru deschiderea procedurii insolvenței. Aşadar, Decizia Comisiei de insolvenţă prin care se constată că situaţia financiară a debitorului este iremediabil compromisă se emite numai după obţinerea acordului debitorului - art. 4 alin. 1 lit b din Legea 151/2015 [2]. Astfel, dacă debitorul nu îşi dă acordul imediat ce comisia a constată situaţia lui financiară, din cauza acestei prevederi legale, ea nu va putea decât să constate starea financiară a debitorului, fără să poată sesiza instanța pentru deschiderea procedurii insolvenței, în lipsa acordului debitorului.

Observăm astfel, faţă de cele expuse mai sus, faptul că insolvența persoanei fizice este reglementată în acte normative distincte, nu doar în cele referitoare la insolvența aplicabilă întreprinzătorilor, cum este exemplu Estoniei unde insolvența consumatorului persoanei fizice este prevăzută în Legea privind protecţia debitorului şi restructurarea datoriei, sau cum este şi cazul sistemului francez unde insolvența persoanei fizice a apărut în 1989 prin modificarea Codului Consumatorului.

Reglementarea falimentului personal, oricum ar fi aceasta prin acte separate sau în legea de bază a insolvenței, se dovedește a fi o tendință generală a dreptului comunitar pe fondul evoluției condiţiilor socio- economice globale. Scopul acestei reglementări, indiferent de forma pe care o îmbracă, este acela de a echilibra interesele creditorilor cu cele ale debitorului persoană fizică pentru acordarea unei şanse de redresare a situaţiei financiare. Când redresarea nu mai este posibilă, cadrul legal trebuie să permită descărcarea de o parte a datoriilor în condiţii de strictă reglementare, desigur. Este dezirabil ca, într-o reglementare viitoare, fie distinct, fie prin amendarea Legii 149/2012 privind insolvabilitatea în Republica Moldova [3], să fie adaptate prevederile legale și la persoana fizică (care nu are o) fără o activitate de întreprinzător, drept subiect de insolvabilitate.

Bibliografie

1. D. Deteşan, Insolvenţa persoanei fizice. Tratamentul juridic al supraîndatorării consumatorului, Editura Hamangiu, Bucureşti 2015;

2. Legea privind procedura insolvenţei persoanelor fizice, nr. 151/2015, Monitorul Oficial, Partea I nr. 464 din 26 iunie 2015;

3. Legea insolvabilităţii nr. 149/2012, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 193-197, intrată în vigoare la 13.03.2013;

4. Regulamentul UE 2015/848 al Parlamentului European şi al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvenţă, Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L. 141/19 din 5.06.2015, sursa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848,

5. Legea cu privire la redresarea și lichidarea judiciară a întreprinderilor – nr. 85 - 89 din 25.01.1985 – Franța, sursa: http://www.legifrance.gouv.fr,

6. Regulamentul CE 1346/2000 , sursa: http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0744:FIN:RO:PDF,

7. Ley concursal 22 / 09.07.2003, sursa: http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_spa_es.htm,

8. **https://www.cnle.gouv.fr/IMG/pdf/cc_surendettement-des-particuliers_1_.pdf**

9. Legge fallimentare, (Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 267), republicat în J.O.147/27.06.2015

10. Legea insolvenței din 5 octombrie 1994 valabila în Germania, Insolvenzordnung, 05.10.1994 Bundesgesetzblatt, p.2866, în vigoare din 01.01.1999; http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ger_en.htm,

11. Legea elena a falimentului

http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_gre_ro.htm, vizitat la 31.07.2016

12. **http://www.conseiller.ca/nouvelles/le-nombre-de-quebecois-insolvables-augmente-57925**

12.*www.Risk.bka.guv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gestezesnummer=10001736, accesat la 1.09.2015.*

13. https://www.ic.gc.ca/eic/site/bsf-osb.nsf/fra/br02290.html#trimestriel2016

LE REGLEMENT DE LA FAILLITE PERSONNELLE –UNE EXIGENCE D'ACTUALITE

Olesea PLOTNIC[1]
Ana ILANA[2]

Sommaire

Les dispositions européennes reflétées dans le Règlement UE 2015/848 du Parlement Européen et du Conseil [4] comprennent des règles relatives aux procédures d'insolvabilité des personnes physiques. Dans la République de Moldavie il n'y a pas encore des démarches ou des initiatives pour réglementer la faillite de la personne physique qui n'a pas la qualité d'entrepreneur, bien que la majorité des pays européens ont des règles comme telles dans leurs systèmes nationaux de droit. Dans les pays dont l'économie est développée, ces règles sont en vigueur depuis des dizaines d'années, adaptées bien sûr au contexte général, inclusivement aux conditions de la crise économique des dernières années. Toutefois, les conditions socio-économiques actuelles exigent telles règles aussi dans la République de Moldavie, adaptées certainement au spécifique et seulement en concordance avec les normes nationales en vigueur.

Mots-clefs : faillite, reg personale, règlementation

Le surendettement de la personne physique envers ses créditeurs est compris comme une impossibilité de manifestation du débiteur au regard de l'acquittement de bonne foi des dettes exigibles/dues et en retard ou non payées. Les règles prouvent être perfectibles même dans les états où il y a une tradition du règlement en matière de la faillite personnelle, étant un instrument qui plutôt facilite la rémission des dettes qu'encourage les mesures de prévention de la faillite personnelle. [8]

L'objet de l'acte normatif réglementant dans de différentes formes ou modalités la faillite personnelle dans les systèmes de droit des états européens est celui d'assurer le recouvrement des dettes des personnes physiques sans activités d'entrepreneur par la procédure d'insolvabilité, soit par la facilitation du remboursement des dettes

[1] Docteur en droit, Professeur agrégé, USPEE
[2] Étudiant au doctorat, USPEE

selon un plan, soit par la liquidation des biens des débiteurs respectifs, avec le déchargement des débiteurs à la fin des dettes qu'ils ne peuvent plus acquitter.

Pour les procédures transfrontalières, qui contiennent au moins un élément d'extranéité, le Règlement (UE) 2015/848 du Parlement Européen et du Conseil de 20 mai 2015 relatif aux procédures d'insolvabilité (refonte), applicable inclusivement aux personnes physiques, est entré en vigueur le 26 juin 2015. Le Règlement (UE) 2015/848 [4] est en effet une version refaite du Règlement (CE) nº 1346/2000 du Conseil relatif aux procédures d'insolvabilité [6], qu'il abroge. Ainsi, ce Règlement se propose comme un instrument important de coopération judiciaire en matière civile au niveau de l'Union Européenne.

Pour une solution efficace des procédures transfrontalières d'insolvabilité des débiteurs personnes physiques dont le centre des intérêts principaux est dans un État membre, il est nécessaire que le champ d'application du Règlement refait, d'une manière similaire avec l'instrument applicable au présent, reflète la situation réelle des législations nationales en matière d'insolvabilité ou « insolvabilitate » comme l'institution de droit est nommée dans la législation de la République de Moldavie. Le Règlement actuel, tel qu'il a été refait, poursuit d'assurer que son champ d'application est adapté, dès sa date d'application, au cadre juridique réel des États membres en matière d'insolvabilité. En même temps, le Règlement exerce un rôle important pour le soutènement de la liberté d'établissement et de la libre circulation des personnes.

Dans la République de Moldavie, la personne physique qui n'est pas enregistrée pour dérouler une activité commerciale sous les formes prévues par la loi ne peut pas avoir la qualité de sujet de la procédure d'insolvabilité réglementée par la Loi 149/2012 nommée "La loi sur l'insolvabilité" [3].

La faillite personnelle a une applicabilité pas du tout restreinte dans des états européens et pas seulement européens, par exemple, au Canada, le numéro des insolvabilités ayant comme sujet le débiteur personne physique, qui n'a pas la qualité d'entrepreneur, a crû d'une manière significative dès 2010 jusqu'à environ 25.000 cas annuellement [12]. Par exemple, selon des statistiques publiées [14] au Canada, s'il y avait 120.631 demandes d'insolvabilité ayant comme débiteur des personnes physiques le 30 septembre 2015, l'année suivante, la même date, il y avait 125.000 causes enregistrées. La comparaison garde les proportions aussi au niveau du mois, si le mois de septembre de l'année 2015 le numéro des demandes déposées a été 10.262, le même mois de l'année suivante le numéro des demandes avait crû jusqu'à 10.729.

La faillite personnelle est réglementée d'une manière différente d'un état à l'autre, avec des particularités significatives, avec des aspects spécifiques au cadre légal national de chacun des États membres de l'Union Européenne, même si les règles en matière ont parcouru un procès d'harmonisation législative.

Par exemple, un règlement assez méthodique est celui de la faillite personnelle en ***Allemagne*** [10] où la procédure peut être sollicitée si une première condition est

satisfaite : au moins 20 créanciers soient impliqués, et l'autre condition est que le citoyen n'obtienne aucun revenu. Dans un cas comme tel, si on n'arrive pas à un accord amiable avec les créanciers, le débiteur peut perdre ses biens, et même plus les revenus qu'il va obtenir pendant les six ans qui suivent seront soumis au control judiciaire, au fin d'assurer le paiement des dettes envers ses créanciers. Dans une première étape, le débiteur doit essayer de négocier une solution avec les créanciers, en dehors du tribunal, puisqu'on accorde la possibilité de réaliser un accord amiable, extrajudiciaire. Si le débiteur et les créanciers n'arrivent pas à un accord, le débiteur formulera une demande pour ouvrir la procédure d'insolvabilité et cette demande doit obligatoirement inclure une nouvelle offre pour les créanciers, regardant l'échelonnement des paiements, qui seulement au cas où elle est acceptée par le vote de la majorité des créanciers, elle pourra alors être adoptée aussi par l'instance. Lorsque la majorité des créanciers rejettent l'offre d'échelonnement, on passe à l'étape de liquidation des biens. Après l'utilisation des biens, le débiteur améliorera comme ça son offre pour les créanciers. Si, ensuite, la nouvelle offre qu'il fait est toujours pas agréée, alors on passe à l'étape suivante qui vise le parcours d'un plan de 6 ans où le débiteur devra faire des efforts pour réaliser des revenus suffisants ainsi qu'il en puisse acquitter aux créanciers. On accepte aussi l'acquittement des dettes des revenus réalisés d'autres sources (on peut retenir, par exemple, jusqu'à 50% des héritages reçus dans cette période-la). De la perspective de la durée, si on prouve que la période de six ans n'est pas suffisante, on pourra appliquer une extension d'encore 10 ans.

Similaires à cette manière de règlement sont les règles du système de droit grec. **La Grèce**, [11], comme la majorité des états, a reformé les procédures concernant la réorganisation et l'annulation des dettes des personnes physiques en 2010. Ainsi, la procédure regardant les débiteurs personnes physiques comporte 3 étapes. D'abord, le débiteur doit parcourir une négociation extrajudiciaire avec ses créanciers et si la négociation échoue, il doit parcourir la procédure d'un accord avec les créanciers au cadre de l'instance. Si cette procédure aussi n'a pas de résultat, la 3ème étape suit où on demande l'ajustement des dettes dans l'instance, fondé sur un plan que si on le respecte dans son intégralité, le débiteur obtiendra l'élimination des dettes restantes. [1, p.11]

La législation italienne [9] permet elle aussi avec une formulation plus détendue le rééchelonnement des dettes et la remise des mensualités des personnes physiques, l'acte normatif contenant aussi des dispositions relatives à quelques aides financières limitées à 25 mille euro par famille, toute comme de la consultance gratuite pour l'identification des solutions de redressement financier. Une personne qui est écrasée par des dettes a le droit à une seconde chance – c'est ça la philosophie à la base de la décision d'adopter la loi de la faillite personnelle. La loi permettra aux ceux en dette de faire appel à une institution créée dans ce but spécial, qui fera gratuitement une évaluation matérielle de la famille et définira un plan pour la restructuration des dettes. Ce plan, une fois établi, sera analysé ultérieurement par un juge, qui dira s'il est réaliste ou non, en considérant s'il y a encore d'autres frais à acquitter, comme les pensions pour les enfants.

En Espagne, par exemple, la loi de l'insolvabilité a été adoptée il y a 10 ans. Comme la majorité des états européens, l'Espagne parcourt une étape d'actualisation et amélioration du cadre légal relatif à la faillite avec l'introduction des dispositions visant l'applicabilité des normes légales aux personnes physiques aussi. Ainsi, en 2015, un nouvel acte normatif est entré en vigueur qui réglemente la faillite personnelle, respectivement le Décret – loi royal nº 1/ 27.02.2015 pour instituer le mécanisme de la seconde chance, la réduction de la poids financière et d'autres mesures d'ordre social, qui complémente *Ley Concursual* – la loi de la faillite en Espagne [7] et qui permet pour la première fois le déchargement des dettes des débiteurs personnes physiques [1, p.46]. Le citoyen espagnol, dès qu'il recourt à la procédure de la faillite personnelle et un juge décide que le procès commence, obtiendra toute de suite le blocage des sollicitations de restitution des crédits bancaires, inclusivement ceux hypothécaires. Un effet immédiat de l'ouverture de cette procédure est le blocage aussi des intérêts appliqués par les créanciers, le déblocage des crédits arrêtés par la banque pour le non-paiement des mensualités et même une possible réduction de la dette jusqu'à 50 %. Bien sûr, c'est le juge celui qui décidera finalement quels biens peuvent être gardés par le propriétaire et quels biens peuvent être aliénés pour le paiement des dettes et c'est toujours le juge qui est en mesure de décider la re-échéance des paiements pour une période qui suit de maximum 5 ans.

Le système légal français prévoit plusieurs étapes dans le domaine de la faillite personnelle. Dans le cas d'une faillite personnelle, on essaie d'abord la médiation amiable entre le demandeur et les créanciers. C'est seulement après ça qu'on arrive à ladite Commission de surendettement, dont le devoir est d'établir le niveau des revenus pour une vie décente de celui qui a sollicité la faillite, mais aussi de disposer d'utiliser les biens pour couvrir les dettes. Il y a des restrictions prévues relatives à la possibilité de solliciter d'autres crédits bancaires. Le débiteur peut bénéficier aussi de la remise de tous intérêts et pénalités de retard qui sont calculés sur les sommes dues. Si le débiteur conclut des actes qui aggravent sa situation ou des actes de disposition relatifs à son patrimoine, celui-ci peut être déchu du droit de bénéficier de cette procédure. Dans le cas de la procédure de liquidation de la fortune du débiteur, dès qu'il y a une décision de liquidation, il sera privé de son droit d'administration des biens inclus dans la procédure et tous les actes liés à ceux-ci seront exercés par le liquidateur désigné par l'instance. **En France**, la loi Neiertz, comme on a appelé l'acte normatif apparu le 31 décembre 1989, réglemente le surendettement des particuliers qui ne déroulent pas des actes de commerce. Dans ce premier acte normatif, les dossiers de surendettement étaient examinés par une commission administrative sous la direction des agents de la Banque de France. L'acte normatif connaît des modifications successives. Donc, quand une personne se rend compte qu'elle est dans une situation de difficulté financière, comme une première étape, mais pas la pire, c'est de demander l'opinion d'un conseil accrédité qui est membre d'un bureau de syndic, bénéficiant de toute confidentialité. Le consultant proposera certaines solutions après l'analyse

de la situation individuelle, du degré d'endettement, des causes de l'impossibilité que le débiteur traverse. La faillite personnelle s'ébauche ainsi comme un instrument qui permette l'effacement des dettes des débiteurs en cas de surendettement. La faillite personnelle vise les débiteurs qui se trouvent en situation d'incapacité matérielle de remboursement de la totalité des dettes. La procédure est déclanchée à la initiative de la commission spécialisée (la commission de surendettement) avec l'accord du débiteur, une procédure qui peut être avec de la liquidation judiciaire (avec vente des biens) si le débiteur détient un patrimoine ou, au contraire, sans liquidation des biens. Les biens du débiteur, même s'il sera libéré de ses dettes, exceptant ceux nécessaire pour survivre, seront utilisés en vue du remboursement partiel des créances avant l'initiation de la procédure. Les ventes sont inscrites dans le registre de la greffe du tribunal et les débiteurs seront enregistrés dans le FICP (le fichier des incidents de remboursement des crédits aux particuliers), pour une période qui ne peut pas être plus que 5 ans.

En Pologne, il y a un autre exemple de règlement de la faillite personnelle, la procédure s'applique dès 2009, mais comme un règlement un peu plus restrictives au regard des débiteurs éligibles: seulement ceux affectés par une maladie grave, des désastres naturels ou des événements exceptionnels peuvent s'adresser pour l'ouverture d'une faillite. Les créanciers n'ont pas la permission d'initier la procédure à l'encontre du débiteur, donc seul le débiteur peut solliciter le déroulement de la procédure de faillite. On lui réclame de prouver que le surendettement est produit par conséquence des conditions qui sont survenues absolument indépendantes de sa volonté. Cette procédure, tout comme dans autres systèmes de droit, se déroule sur la base d'un plan de restructuration des paiements qui peut couvrir une période maxime de 5 ans et qui établit quelle partie des dettes pourra être annulée. Á la demande des créanciers, pendant les 5 ans, il est possible de majorer toutefois les sommes que débiteur devra payer, mais seulement si ses revenus augmentent dans ce sens. L'essence de la procédure est qu'on assure aux débiteurs une réserve pour avoir les moyens de vivre, ainsi que la contre-valeur du loyer pour une année, tenant compte aussi des personnes que le débiteur doit entretenir.

Également, dans le système de droit de Tchéquie, on parle de deux procédures juridiques applicables en cas de surendettement: la procédure de la faillite et la procédure d'annulation des dettes. La loi de la faillite est ainsi applicable aux personnes physiques et aux personnes morales. La justification pour déclarer la faillite de la personne physique est identique avec celle pour la faillite des personnes morales, notamment *la situation du débiteur d'impossibilité de payer ses créanciers*. En même temps le rapport entre les dettes et les actives du débiteur est aussi important. Ici la procédure peut être ouverte tant à la demande des créanciers qu'à la demande du débiteur lui même. Donc, l'annulation des dettes par la procédure peut être faite par la vente des actives du débiteur (le cas où ses revenus seront protégés). Seulement par une décision de l'instance les dettes qui restent après la réalisation du

plan des paiements échelonnés pourront être éliminées ou effacées.

Un autre exemple éloquent est celui de la **Lettonie**, où selon les règles en vigueur (applicables), la personne physique peut s'adresser pour les procédures d'insolvabilité au cas où elle n'a pas de possibilités pour payer la dette échéante et le débit total dépasse 50 fois le salaire minime mensuel ou quand on montre qu'à cause des conditions que seront prouvées la personne n'aura pas des possibilités d'acquitter les dettes échéantes dans un délai d'un an , à condition que le débit total ne dépasse 100 fois le salaire minime mensuel.

En Estonie, à partir de novembre 2010, on a adopté une procédure judiciaire séparée, où la personne physique peut s'adresser pour plusieurs mesures d'ajustement de la dette. L'instance du tribunal, au cadre des procédures d'ajustement de la dette, aura un rôle de contrôle et de surveillance pour trouver un équilibre entre les intérêts des créanciers et ceux des débiteurs qui choisissent de parcourir cette procédure. Donc, les procédures sont alternatives à la procédure de la faillite et vise spécialement à protéger les personnes physiques contre les procédures de faillite.

Également, la loi autrichienne, adoptée en 1997 et amendée (complétée et modifiée) plusieurs [13] fois réglemente elle aussi l'application de la procédure d'insolvabilité à la personne physique.

La loi 151/2015 [2] qui réglemente la faillite personnelle en **Roumanie** définit le terme d'insolvabilité comme la situation du patrimoine du débiteur caractérisée par l'insuffisance des fonds d'argent disponibles pour le paiement des dettes au fur et à mesure qu'elles deviennent échéantes. Cette situation est présumée quand, après un délai de 90 jours de la date de l'échéance, le débiteur n'acquitte pas sa dette envers un ou plusieurs créanciers, ce qu'on présume étant bien sûr relatif. En Roumanie, l'acte normatif qui réglemente la faillite personnelle est entré en vigueur le 1er novembre. Malheureusement, la loi n'est pas encore fonctionnelle parce que ses normes méthodologiques d'application n'ont pas été approuvées jusqu'à présent. En outre, ni les commissions d'insolvabilité qui doivent recevoir et approuver ou rejeter les demandes d'insolvabilité n'ont pas été constituées. Ainsi les citoyens roumains qui ont des dettes auront la possibilité de déclarer la faillite personnelle. Ceux-ci bénéficieront de deux procédures: une procédure administrative, qui prévoit que, devant une commission d'insolvabilité, ils pourront faire un plan de rééchelonnement des dettes pour une période de 5 ans, et une procédure de liquidation devant l'instance d'un tribunal. La loi s'adresse aux personnes physiques de bonne foi, dont les dettes résultent d'une activité avec le but de satisfaire une nécessité personnelle, telle comme les sommes non-paiements des fournisseurs d'utilités, des retards avec le paiement des mensualités bancaires contractées pour l'acquisition d'un service ou produit personnel etc., et pas d'une affaire dont le but est de générer du profit. L'acte normatif apporte comme avantages principaux pour les bénéficiaires directs de la procédure – les personnes physiques qui n'ont pas la qualité d'entrepreneur, les suivantes: (a) s'il y a des exécutions forcées commencées, celles-ci sont remises en

même temps que le déclenchement de la procédure d'insolvabilité pour les personnes physiques; (b) on arrête l'accumulation d'intérêts et de pénalités pour le retard dans le paiement des dettes du débiteur; (c) les personnes physiques, débiteurs de bonne foi, sont protégées; (d) toutes les créances deviennent liquides et exigibles; (e) tous les actes unilatérales du débiteur (des procurations/mandats qu'il a accordés) ne produisent plus d'effets; (f) on assure un équilibre entre les intérêts des débiteurs, des personnes physiques, et ceux des créanciers.

Les normes méthodologiques d'application pour la loi 151/2015 devraient réglementer comment les décisions de la Commission d'insolvabilité seront prises, parce que la loi ne prévoit pas cet aspect, elles étant composées (formées, constituées) par un nombre impair de membres, aussi la loi ne prévoit pas la périodicité des réunions de cette commission, tout comme des détails regardant la méthode de designer d'une manière aléatoire l'administrateur de la procédure et le liquidateur.

En ce qui concerne l'acte normatif actuel, il y a des auteurs de la doctrine roumaine qui se sont exprimés, en identifiant déjà ses inconvénients, au moins (en synthèse) les suivants: l'exclusion de la qualité processuelle active des professions libérales, les personnes physiques qui déroulent des activités indépendantes, l'accord du débiteur pour l'ouverture de la procédure de l'insolvabilité. Donc, la décision de la Commission d'insolvabilité qui constate que la situation financière du débiteur est irrémédiablement compromise est rendue seulement après avoir obtenu l'accord du débiteur – l'article 4 alinéa 1 lettre b de la loi 151/2015 [2]. Ainsi, si le débiteur ne donne pas son accord immédiatement que la commission constate sa situation financière, à cause de cette disposition de la loi, elle pourra seulement constater la situation financière du débiteur sans pouvoir saisir l'instance pour l'ouverture de la procédure de l'insolvabilité si l'accord du débiteur manque.

Nous voyons ainsi au regard des faits exposés ci-dessus que l'insolvabilité de la personne physique est réglementée par des actes normatifs distincts, pas seulement ceux qui regardent l'insolvabilité applicable aux entrepreneurs, comme, par exemple, en Estonie où l'insolvabilité du consommateur personne physique est prévue par la loi concernant la protection du débiteur et la restructuration de la dette, ou le cas du système français où l'insolvabilité de la personne physiques a apparu en 1989 par la modification du Code du consommateur.

Le règlement de la faillite personale qu'il soit par des actes distincts ou par la loi de base de l'insolvabilité prouve être une tendance générale du droit communautaire dans le contexte de l'évolution des conditions socio-économiques globales. Le but de ce règlement indifféremment de la forme qu'il prendra est celui d'équilibrer les intérêts des créanciers avec ceux du débiteur personne physique pour accorder une chance de redressement financier. Quand le redressement n'est plus possible, le cadre légal doit permettre le déchargement d'une partie des dettes dans des conditions de strict règlement bien sûr. Il est désirable que, par un règlement futur soit distinct, soit par l'amendement de la loi 149/2012 de l'insolvabilité dans la République de

Moldavie [3], des dispositions légales soient adaptées aussi pour la personne physique qui n'a pas une activité d'entrepreneur comme sujet de l'insolvabilité.

Bibliographie:

1. D. Deteşan, Insolvenţa persoanei fizice. Tratamentul juridic al supraîndatorării consumatorului, Editura Hamangiu, Bucureşti 2015;

2. Legea privind procedura insolvenţei persoanelor fizice, nr. 151/2015, Monitorul Oficial, Partea I nr. 464 din 26 iunie 2015;

3. Legea insolvabilităţii nr. 149/2012, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 193-197, intrată în vigoare la 13.03.2013;

4. Regulamentul UE 2015/848 al Parlamentului European şi al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvenţă, Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L. 141/19 din 5.06.2015, sursa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848,

5. Legea cu privire la redresarea și lichidarea judiciară a întreprinderilor – nr. 85 - 89 din 25.01.1985 – Franța, sursa: http://www.legifrance.gouv.fr,

6. Regulamentul CE 1346/2000 , sursa: http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0744:FIN:RO:PDF,

7. Ley concursal 22 / 09.07.2003, sursa: http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_spa_es.htm,

8. **https://www.cnle.gouv.fr/IMG/pdf/cc_surendettement-des-particuliers_1_.pdf**

9. Legge fallimentare, (Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 267), republicat în J.O.147/27.06.2015

10. Legea insolvenței din 5 octombrie 1994 valabila în Germania, Insolvenzordnung, 05.10.1994 Bundesgesetzblatt, p.2866, în vigoare din 01.01.1999; http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ger_en.htm,

11. Legea elena a falimentului http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_gre_ro.htm, vizitat la 31.07.2016

12. **http://www.conseiller.ca/nouvelles/le-nombre-de-quebecois-insolvables-augmente-57925**

13. *www.Risk.bka.guv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gestezesnummer=10001736, accesat la 1.09.2015.*

14. https://www.ic.gc.ca/eic/site/bsf-osb.nsf/fra/br02290.html#trimestriel2016

CAUSES OF THE DEMOCRATIC DEFICIT IN THE EUROPEAN UNION, AT INSTITUTIONAL LEVEL, DURING THE "NICE STAGE"

Mădălina Virginia ANTONESCU[1]

Abstract

In the present paper, we shall analyse a specific stage of the EU general evolution (by taking into account the EU dynamics, from the communitarian treaties until the Treaty of Nice, inclusively). It is, in fact, a historical look over the dynamic juridical nature of the EU institutional system, destined to underline its originality even from the EU inception (as a political effect of 1993/Maastricht treaty). We talk about an original vision regarding the institutions and the competences of three entities of regional integration (the three European initial Communities, from which EU has borrowed, lately, the institutional framework, as a cohesive element of the entire European political order).The paper is identifying, also, some sources of the chronic "democratic deficit" that EU has faced from the beginning until the Nice treaty, a phenomenon that has marked even the advanced stage of the Lisbon treaty.

Key-words: *the „Nice stage", European Union, democratic deficit, institutional framework, EU historical evolution*

The first aspect we must mention in this paper is that we construe the term "*Nice stage*", in its broader sense, as the community and the amending treaties; the last treaty *to which* we *chose to refer* in the present treaty *is the Treaty of Nice,* for reasons regarding the analysis of the EU history[2].

Illustrating the thesis according to which the Union *has been facing a democratic deficit ever since its creation through the Treaty of Maastricht/1993*,

[1] PhD Mădălina Virginia Antonescu, Romanian Diplomatic Institute

[2] The present article represents only the personal opinion of the author and it does not involve in any form any other natural person or legal entity. All the rights over the present text are reserved. The quotations from the present text are made by mentioning the author and the complete source.

certain legal-political aspects concerning the unique institutional framework require analysis, in our opinion.

Thus, it is required to firstly discuss the institutional structure of the "three pillars of the Union", which is built in a manner in which it entails *a predominant role of the European executive power* (Council and Commission) in the community pillar, a predominant role of the "*Councils*" (as EU institutions of *intergovernmental nature*[3]) in the "common policies" (CFSP, JAI)[4]. *Transferring a part of the "JAI" pillar to the community pillar* (title IIIA/TCE, added through the Treaty of Amsterdam, concerning the "visas, asylum, immigration and other policies related to free movement of persons") proves the internal dynamism of the Union, a more thorough process of integration, as well as *an emphasis on the decision-making role of the Council* (to the detriment of the European Parliament, in terms of the *non-communitized* title included in the "JAI" pillar). Thus, the political structure of the Union, organized into "three pillars", *is not meant to set the basis of a direct political relationship between the Union and its citizens, nor is it meant to grant concrete functions to the national parliaments* (which is, however, possible, when it comes to national *executives*) *or to the European Parliament* (with an ingrate political situation, in our opinion, during the "Nice stage"[5], despite the constant expansion of the domains envisaged by "common decision making"), ***in each*** *of these pillars.*

On the other hand, the two pillars (CFSP, PJCC)[6] were meant to *guarantee the predominant influence of the governments, in order to set the political direction of the Union, in certain domains*[7]*, the decision-making monopoly of the national executives* (manifested *at the level of the Councils)* on the functioning of the "three-pillar structure" of the Union and, implicitly, *on the entire* unique institutional framework. In this sense, we noted the *omnipresent decision-making role of the Council of the EU*, in all the three dimensions of the Union, in the community pillar (beside the Commission), in the CFSP pillar (beside the European Council), in what is left of the JAI pillar, partially communitized through Amsterdam (i.e. Police and Legal Cooperation, in the criminal law). During this period, there are no decision-making prerogatives *expressly acknowledged* by the existing treaties (not at the level of political statements) *for the national parliaments, in any of these three pillars* (however, "maintaining the intergovernmental character of CFSP and PJCC" cannot be a viable argument to support a type of European decision-making process, in these pillars, *outside the European democratic civic control).*

---

[3] We refer to this predominant legal nature considering the institutional evolution of the EU *until* the Treaty of Lisbon.

[4] In a similar manner, concerning the treaties from Maastricht, Amsterdam and Nice.

[5] Udo Diedrichs – "The European Parliament in CFSP: More than a Marginal Player?", in "The International Spectator", vol. XXXIX, no.2, April - June 2004; Istituto Affari Internazionali, Roma, Italia , p.31.

[6] CFSP (Common Foreign and Security Policy), (PJCC) Police and Judicial Co-operation in Criminal Matters, names of pillars II and III of the EU, during the "Amsterdam period".

[7] Jacques Généreux - *Manuel critique du parfait européen. Les bonnes raisons de dire „non" à la Constitution;* Seuil; Paris, 2005, pp. 97-99.

Therefore, in our opinion, maintaining the current structure of the three Union pillars in the "post-Nice stage" (structure that illustrates *a distribution of competences designed to actually establish the decision-making monopoly of the Council of the EU in each pillar*[8]*, with negative effects* on the authentic institutional reform of the Union) is merely *one of the sources of the union democratic deficit,* which has been a challenge for this original political entity, *ever since its formation.*

Another source of this deficit, in the "Nice stage" is the *absence of an express legal definition of the legal personality of the European Union*[9]*,* which has led to countless controversies regarding its legal nature, its competencies, its political institutions, the EU capacity to assume legal rights and obligations or to fulfil its political objectives. Without its own legal personality, the European Union would merely be an entity that *uses* the institutions of the European Communities[10] (international integration organizations, with express legal personality), in order to execute *a process of European integration,* on behalf of the European states and peoples (as specified in the Preamble to the Treaty of Maastricht). In this hypothesis, the Union would be an entity to which the states deny the legal personality, reducing it to *a framework of intergovernmental cooperation, without its own political and legal identity.* As an "abstract entity", the Union would not face the "issue of democratic legitimacy", since it would not be capable of formulating or imposing the implementation of its own policies and actions, or to hold or exercise competencies, either of its own, or shared with the states. However, one cannot consider that the Treaty of Maastricht "does not create a European Union" (the useful effect of the treaty is opposed), nor does it merely form "an abstract entity", which is incapable of adopting decisions through its institutions or of formulating policies (by itself or together with the states). Under these circumstances, "*the democratic deficit*" (if considering that the Union does not exist legally, since it does not have an express legal personality)[11] would occur specifically on account of the fact that *direct legal and political relationships are created* among the citizens and the *political* level of *European* governing, with acknowledging the legal existence of the *multi-layer political system* (the overall EU system), which also includes this political level (superior level)! Therefore, we consider that the entity created through the Treaty of

[8] Thus, certain philosophers propose **a radical institutional reform,** by suppressing *the Council of the EU*, because it "cannot be reformed to observe the minimal norms of a democratic institution", **lacking the democratic legitimacy** and operating on the basis of **confusion of powers**. Similarly, *the European Council* should "be relieved of its functions", since "the reunions of the European chiefs of state and government must not become EU bodies, to make decisions on behalf of the EU". According to Walter Oswalt, *Constitution Européenne, Non; Pour une alternative radicale*; Paragon/Vs, trad. Eva Zum Winkel, Annabelle Turkis, 2005, pp.71-72 (as an alternative to the constitutional treaty of 1994 – with most of its content included in the Treaty of Lisbon – through a "radical-liberal Constitution", which **replaces** the current "confusion of powers" among the Commission, Councils, the European Parliament, with a "authentic democratic institutional order, focused on the separation of powers").

[9] Jean-Marc Favret, *Droit et pratique de l'Union Européenne*, Gualino, Paris, 2001, p. 25. The legal personality of the EU was expressly acknowledged only in the Treaty of Lisbon.

[10] Augustin Fuerea, *Instituţiile Uniunii Europene*; Universul Juridic Publishing House, Bucharest, 2002, p. 35.

[11] Aspect solved only during the "Lisbon stage"; as a consequence, the EU democratic deficit existing ever since its creation (in 1993) has become chronic.

Maastricht cannot be an abstract one; instead, it *represents a complex and original political system,* which required endowment with express legal personality, ever since its creation, *in order to build a legitimate democratic basis.*

The third source of democratic deficit in the Union, during the "Nice stage" is *an original division of the "powers" in this system* (mentioning that the division of "powers" is decided by the member states[12], through the national executives, at Council level, *not by the national parliaments*), which *does not correspond to the classical theory of separation of powers*, as stated by Montesquieu[13].

The "democratic deficit" of the Union does not stem from the "separation" of powers; on the contrary, it stems from *a regime of confusion of powers[14].* Secondly, this political-legal reality within the EU clearly illustrates *the predominance of the Council* (which aggregates the legislative, executive and decision-making function)[15], to the disadvantage of the other EU institutions. Thus, the Council of the EU represents an *authentic lawmaker* for the Union (with the Parliament as a mere associate in this field, through the procedure of co-decision, without being able to adopt European legal documents by itself, unlike the Council, and without the right to initiate legislation, a right monopolized by the Commission[16] – a technocratic institution, with members appointed by governments, which does not represent the interests of the European citizens). At executive level, *the European executive function is divided between the Council of the EU and the Commission[17]*. In the fields of intergovernmental policies, we not the *predominant decision-making role of the Council of the EU and of the European Council* (in the field of CSFP), *with the*

[12] Walter Oswalt – quoted op., page 33 (who considers that ever since its creation, the EU has had a "phantom Constitution", which would only be "**strengthened** by signing the constitutional treaty" – treaty subsequently used by the Treaty of Lisbon, with certain small changes). According to this opinion, the power relations, lacking in any form of democratic legitimacy and not controlled by the mechanisms of a constitutional state, are an argument for the interest of the **governments** for "their action power *to be legitimate, yet not controlled or limited*, through certain EU institutions"). It is a point of view which also generates a series of questions concerning the concrete *limit* of the EU action power and the competencies of the national parliaments, questions which imply the question of EU's democratic legitimacy.

[13] Paul Alliès, *Une Constitution contre la démocratie? Portrait d'une Europe dépolitisée*; Climats; Castelnau–le–Lez, 2005, p. 173.

[14] *Ibidem*, p. 183.

[15] *Ibidem*, pp. 174-175.

[16] In the 2001 White Paper, the Commission aims to *strengthen its legislative role*, especially by introducing the **co-regulation** method, design to prepare measures for the implementation of the framework legislation. *Co-regulation* combines a type of mandatory legislative and regulatory actions taken by the interested parties, based on their practical expertise. Co-regulation would apply *only ifit is not necessary to apply homogenous rules in the member states.* In the 2001 White Paper, the Commission aims to strengthen its role, *even by an alliance with the European Parliament*, in relation to the Council which can impose certain conditions on the manner in which the Commission exercises its executive role. Here, the Commission relies on the EP intention to strengthen its role in the legislative process, in the circumstances of co-decision, as the European Parliament claims a role similar to that of the Council, in the control of legislation execution, as well. See Adrienne Héritier – *The White Paper on European Governance: A response too Shifting Weights in Inter-institutional Decision-Making*, Jean Monnet Working Paper, 2001.

[17] Certain authors (Jean-Louis Quermonne, *Le système politique de l'Union Européenne*; Ed. Montchrestien; Paris, 2001, p. 53) consider that maintaining the Council-Commission power couple is a necessity, in order to push an authentic institutional reform, by creating a "**permanent government**" **under the authority of the European Council**.

Commission fully involved, while the European Parliament has a passive role, that of being informed, consulted at best[18] (its assent is not mandatory for the Council). *The budgetary function belongs to the Council, as well as to the European Parliament,* while the *legal function at European level of governance* is appointed by the treaties to the *Court of Justice* (which does not have CSFP competencies, although it is included in the political structure of the Union while, in our opinion, the *Court of Justice* is an EU institution through the Treaty of Maastricht *appointed ab initio to act at the level of the entire* union political system).

Another source of the "democratic deficit"[19] of the Union is *the competence of the European Council*; although this EU institution (defined as such in the Treaty of Maastricht) is the result of a *historical process of political cooperation at the level of chiefs of state and government*; however, in our opinion, *another structure* is required at the level of this EU institution, as a method to remove the democratic deficit. Thus, the European Council could be *a mixed institution, which also includes the representatives of the national parliaments* (or, in another version, the parliamentary commission for European affairs), *thus exceeding the current intergovernmental level.*

In addition, the *Presidency of the European Council* (which, according to the existing treaties[20], is held by the chief of government or state, who holds the Presidency of the Council of the EU, by rotation) could become *some sort of collective governing institution, also involving a representative of the European citizens elected by the national parliaments and confirmed by the European Parliament.* Thus, "***the troika of the EU Presidency***" could be formed of the chief of state or government of

[18] Udo Diedrichs - *The European Parliament in CFSP; More than a Marginal Player?,* The International Spectator, no. 2 vol. XXXIX, April-June 2004; Istituto Affari Internazionali, Rome, Italy, pp. 34-35.

[19] According to an opinion, there are two alternatives to respond to the democratic deficit of the Union: either transfer "the ability to take action" ("capacity of governance" back to the nation state, or transfer the mandates to represent the European citizens by the supranational authorities. See details in *Claus Offe- "The Democratic Welfare State", The Democratic Welfare State. A European Regime under the Strain of European Integration*; contribution by the Institut fur Hohere Studien (IHS), Vienna; first published on Political Science Series of the Institute for Advanced Study, Vienna, 2002, paper 68. Other authors consider that a remedy for the "legitimacy deficit" of the Union could not be conceived without *creating a European public society*, construed as "a network providing the citizens from all member states with an equal opportunity to take part in the process of a European political **communication**". Democratic legitimacy requires "a mutual contact between am institutionalized deliberation, on one hand, and a process aiming the involvement of the European citizens, on the other". See further details in Jurgen Habermas – "Why Europe needs a Constitution?", New Left Review, 11, 2001, Sept- Oct. Other analysts of the issue of democratic deficit and the legitimacy crisis faced by the EU consider that it is obvious that the European project suffers from "*the absence or failure to cultivate the emotional or aesthetical side of the European citizens*". From this perspective, the EU treaties are more likely to focus on "the rational side of the European citizens, rather than on their emotional side", thus creating a gap between the political project and the *eros*-related cultural dimension or the "passionate side of politics". See details in Nathan Gibbs – "Examining the Aesthetic Dimensions of the Constitutional treaty", in European Law Journal, vol. 11, no. 3, May 2005, pp. 326-327. Other authors also consider that ***the legitimacy of the European governance*** should be at the heart of any debate on the *future of European governance,* because ***"it represents the exercise of power" and "illegitimate rules lead to political instability"***. See Beate Kohler –Koh, "The Commission White Paper and the Improvement of European Governance", Jean Monnet Working Paper, no. 6/ 01, Symposium: "Mountain or Molehill? A Critical Appraisal of the Commission White Paper on Governance".

[20] Period previous to the "Lisbon stage".

the member state holding the Presidency of the Council of the EU, *the representative of the European citizens, elected by the national parliaments,* and *a representative of the European Parliament* (elected by the latter or through European referendum, elected directly by the EU citizens).

Such an "EU troika" (which would not include the High CSFP Representative or the Chairman of the Commission – as the current "CSFP troika[21]" does) would definitely be *more democratic* than the first structure of the EU Presidency, with a *double democratic connection* to the level of the European citizens (*even a triple connection,* if we consider the election of the chief of state, by direct vote, in certain EU member states).

Considering that the *reform of the European Council* (which may also include national parliamentarians) would focus on *representation of the state level in a broader sense* (beyond the aspect of representing national executive powers), the democratic deficit of the EU regarding this political institution would be removed if *the European Council would also be granted a legislative role, in this scenario.* This would mean a reduction down to the complete elimination of the *atypical and self-granted* legislative role *currently held by the intergovernmental institution of the* ***Council of the EU****.* Thus, ***the European Council,*** *in its reformed version, would share the legislative function with the European Parliament* (while the decision-making role of the European Parliament in the extra-legislative domains *would extend to the "CSFP" and "PJCC" domains,* due to the new decision-making tandem created with the *European Council* – which becomes in this hypothesis an authentic institution, *balancing the representation of governments with that of national parliaments*; this aspect emphasizes its originality, as well as its democratic nature).

An acknowledgement of the legislative role of the ***European Council***(which is *excluded* from adopting European regulations, in the "Nice stage")[22] would lead to the possibility to adopt (possibly through a decision made together with the European Parliament) the European regulations and directives, which would *bring the Union closer to the European citizens*, by acknowledging the legislative role of the national parliaments, at the European level of governance, and by limiting the intergovernmental character of the European Council[23].

In our opinion, the *Council of Ministers* (Council of the EU), as currently structured and in terms of its attributions and decision-making process, represents the

[21] Augustin Fuerea -„*Instituţiile Uniunii Europene*, quoted op., p.56.

[22] François Priollaud, David Siritzky -*La Constitution européenne. Texte et commentaires*; La Documentation Française; Paris, 2005, p.71.

[23] It is interesting to note that certain authors (Pierre Mathijsen – *Compendiu de drept european*, 7th edition, translated by Viorica Alexandru, Mihaela Dumitrescu, Club Europe Publishing House, 2002, quoted op., pp. 110), **equating** theEuropean Council with the reunion of the **Council**, "at the level of chiefs of state or government", consider that "the European council seems to act more and more like *an operational and law-making body of the Union"* (concerning **the competencies of the European Council,** including the ones added through the Treaty of Amsterdam on determining a serious and persistent infringement of the principles of freedom, democracy and constitutional state, by a member state). A **formal** recognition of this role for the European Council **would increase the complexity** of the European legislative process, based on the "triad of European lawmakers".

main source of democratic deficit, for the "Nice stage" Union, the main cause of the structural crisis faced by the Union ever since its formation. Thus, the Council of the EU is defined from the viewpoint of *its structure* (one ministerial level representative of each member state, appointed to engage the government of this member state) *as an exclusively intergovernmental institution*[24]. Therefore, under these circumstances, *it is abnormal for such a political institution* (not elected directly, by the European citizens, or indirectly, by the national parliaments; an institution which *cannot under go any political control from the states* – through the national parliaments – *or EU institutions* – through the European Parliament[25]) to hold *legislative functions,* at European governance level, or *governmental functions* (materialized through the decisional responsibilities in the CSFP, JAI domain, through the responsibility to *suspend the voting rights* of a member state, if the latter infringes upon the democratic principles set in art. 6/TUE[26]; through the responsibility *to coordinate the economic and social policies* of the member states, in the Euro area; through ensuring *the coordination of the general policies* of the member states; through the *responsibility to decide on the conclusion* of international agreements with third party states or international organizations)[27].

In terms of *its responsibilities,* the Council of the EU has political control and decision-making leverage *in all the EU fields of exclusive or shared competence.* In most cases, the Council of the EU is "assisted" or "seconded" by an EU institution (the Council of the EU being "seconded" by *the national parliaments* is out of the question since it would contradict the principles of constitutional law regarding the direct legitimacy of the national parliaments, in comparison to the governments). *EU institutions that "assist" the Council* are the following, depending on the field: the *Commission* (in the "CSFP" field), or *the European Parliament* (in the legislative field, subject to co-decision, where we consider that the role of the Parliament is merely that of an "associate" of the authentic European lawmaker – the Council, as representative of the national executive powers). Thus, from all the responsibilities of the Council, *those entailing the exercise of the budgetary and legislative function have direct impact on the democratic deficit at Union level,* since *they are exercised by an intergovernmental institution;* normally, in order to correct this deficit, ***the exercise of this function should be completely granted to the national parliaments and the European Parliament.***

Another source of democratic deficit within the Union refers to the *structure and responsibilities of the Commission* (a supranational government, in some

[24] Fiona Hayes-Renshaw - „The Council of Ministers", „The Council of Ministers", in Peterson, John; Shacketon, Michael (2002), *The Institutions of the European Union*; *The New European Union Series*; Oxford University Press, New York, pp. 50-51

[25] Paul Alliès – quoted op., p. 181.

[26] *Documente de bază ale Comunităţii şi Uniunii Europene;* prefaced byValentin Constantin, Polirom, 1999, Iaşi, p. 259.

[27] According to the treaties before adopting the Treaty of Lisbon.

views)[28]: thus, the members of the European Commission are appointed by common consent, by *the governments* of the member states[29] (rule that also applies to another EU institution, the Court of Justice), *instead of being directly elected directly by the European Parliament (possibly by participation of the national parliaments).* Practically, it is *an original form of political control, exercised by the Council on the Commission* (as the second element of the European executive power).

The same preeminent hierarchical position of the Council, in relation to all the other EU institutions (and, obviously, in relation to the national parliaments for which the existing EU treaties do not stipulate the presence of leverage and political control mechanisms *over the Council*), also occurs by *granting the Council competence* (reunited at the level of chiefs of state or government) *to assign the candidate to the position of Chairman of the Commission* (according to art. 214, 2/ TCE, amended through the Treaty of Nice, while *the national parliaments or the European Parliament does not hold any competency to propose its own candidates for this position*). The European Parliament *can only approve* the candidate proposed by the Council for the position of Chairman of the Commission[30], in the conditions of art. 214, 2/TCE, amended through the Treaty of Nice (the article does not specify what happens in case the Parliament rejects the candidate proposed by the national governments). The role of the Council does not end here, however: another responsibility concerns *appointing the Commission*, after its approval as "college" by the European Parliament. *This stage does not stipulate a role of the national parliaments either* (eventually, *to confirm* the approval of the Commission by the European Parliament, thus *each acknowledging the democratic legitimacy of the Commission, at national level, through the act of its confirmation*). *The Commission does not assume political responsibility before the national parliaments* (therefore, *they do not have the possibility to exercise political control over the Commission,* through censor motion or by compelling it to answer the questions, in the national parliamentary commissions; in addition, the national parliaments do not have the prerogative to compel the Commission to provide a report on the evolution of the Union, on the EU institutional reformation, on regular basis or whenever it is necessary, or to compel the Commission to submit the legal proposals in major domains to public debate, in the national parliaments, before sending them to the Council).

Another method to counter the EU democratic deficit would be that *of submitting the High CSFP Representative to a vote of approval from the European Parliament, after being appointed by the Council*[31]*,* since CSFP is a common policy

[28] Pierre Mathijsen – quoted op., p.114. John Fairhurst, *Law of the European Union,* Pearson Education Limited, Pearson and Longman, Essex, UK, 2006, p. 83. Gilles Ferréol (coord), *DicţionarulUniunii Europene*; translated by Iuliana–Cristina Doboş, Polirom, Iaşi, 2001, p. 37; 39.

[29] Bernard Chantebout, *Droit constitutionnel*; Armand Colin, Dalloz, Paris, 2004, p. 373.

[30] Luciana Alexandra Ghica (coord) - *Enciclopedia Uniunii Europene,* Ed. Meronia, Bucharest, 2005, p.79

[31] Augustin Fuerea -*Instituţiile Uniunii Europene*, quoted op., p. 63.

adopted by the national governments, *in a distinct pillar of the Union, instead of a simple form of classic multilateralism*, elaborated and run by governments, evading any form of political responsibility before the national parliaments and the European Parliament. In the same manner, *the specialized Committees* set up through the Treaty of Nice (*Committee for Social Protection,* to promote social cooperation among the member states, appointed by the Council based on art. 144/TCE, in the version of the Treaty of Nice, after *consulting* the European Parliament, *Political and Security Committee*, set up through the new art. 25/TUE, replaced through the Treaty of Nice, exercising its responsibilities in CSFP, *under the authority of* the Council) are *auxiliary bodies of the Council, extensions of its decision-making authority*, in fields where the presence of the European Parliament is low or insignificant, while the presence of national parliaments is non-existing. Although they have important decision-making responsibilities, *these Committees cannot be held responsible politically, neither directly nor indirectly* (through the Council that created them) by the European Parliament or by the national parliaments; therefore, their existence and functioning actually certifies *"the impunity" of the Council*, both at *European* level of governance (before the European Parliament), and at *national* level (before the national parliaments). In our opinion, this causes ***a double democratic deficit of the Union, during the "Nice stage"***.

In addition, *the Council adopting legislative norms* (without the participation of the European Parliament) *and the exercise of the Commission's right to legislative initiative* do not entail the public debate[32] or the political control by the national parliaments, or by the European Parliament over their exercise of legislative responsibilities. In addition, *inexistence of a unique voting procedure at European level,* which enables elections through the universal, direct vote of the members of the European Parliament *hinders the mechanisms to apply representative democracy, as stipulated in the existing treaties.* Then, there is *the mixed legal status of the Euro-representatives, governed by both the community and the national provisions*, which complicates even more the organization and functioning of the sole democratic institution in the Union, *the European Parliament* (the same remark applies to *the status of allowances,* which is national, able to generate discriminations among the Euro-representatives, which must be avoided under all aspects, including the financial one)[33].

The EU democratic deficit, from the viewpoint of responsibilities of the European Parliament, stems from its *consultative role* in the elaboration of the community regulations (atypically for a Parliament, since this EU institution is not considered an authentic European lawmaker). The European Parliament has

[32] Since the Council of the EU "assembles in meetings behind closed doors", when adopting legal norms **by itself** (including legislative norms). At the Summit from Seville (June 21st – 22nd 2002), the debates of the Council on the norms adopted **by co-decision with the European Parliament** will be **open to the public**. According to Augustin Fuerea –*Instituţiile Uniunii Europene*, quoted op., p. 55.

[33] Gilles Ferréol (coord) –quoted op., pp. 121-122.

the right to confirm the neither the appointment (by the governments) of the CJUE and TPI judges (which would have granted them democratic legitimacy)[34], *nor the appointment of the High CSFP Representative, by the Council.* "The EU presidency" (in fact, the Chairmanship of the Council of the EU and of the European Council) *cannot be held responsible politically by the European Parliament.* The European Parliament is not involved in the *conclusion of international agreements,* through the procedure of co-decision-making; instead, *it is merely informed or consulted* by the Council[35] (with very powerful decisional prerogatives in this field). The budgetary function included in the exclusive prerogatives of a parliament at national level *is shared* with the omnipresent European executive power (the Council, which also fulfils legislative functions). *The Parliament does not supervise the EU Council* (although the Council is also a European executive power). Concerning the *European Council*, this intergovernmental decision-making institution (especially in the CSFP domain) *completely evades the political control of the European Parliament.*

Concerning the *Court of Justice of the European Union,* it intends to be a completely independent institution (although its members are appointed by the national governments). There is no other jurisdictional institution to control it hierarchically (*CJUE should be submitted to the constitutionality "control", exercised by the national Constitutional Courts*, i.e. reporting its supranational decisions, which have impact on the sovereign character of the national legal orders, through their integrationist nature[36], to the provisions of the internal constitutions). *The constitution of a member state* should continue to be the fundamental norm for the legal order of the EU member state (since *it is validated through national referendum* and it is the expression of the sovereign will of the people) and *CJUE will be required to observe it as such* (on the contrary, the supranational decisions made by CJUE entail *the modification of the national constitution[37], therefore limiting the sovereign will of the people,* as a result of a legal decision made by an institution *created by… the national* ***executive powers****).The private entities cannot complain directly to CJUE,*

[34] Of course, starting from the **original** institutional reality of the EU, which is not based on a model of separation of powers, as seen in a **state**; therefore, it would be allowed (at least in theory) that the judges be appointed by the **executive powers** of the member states and **confirmed** by an European body (the European Parliament), without affecting their **independent status**, acquired by virtue of the treaties.

[35] Augustin Fuerea - *Instituţiile Uniunii Europene*, quoted op., pp. 100-101.

[36] Starting from the interpretation given by CJEU in terms of the *integrationist features* of the community legal order (order which also includes *its legal norms*, issued from the position of EU institution), in resolutions such as Van Gend & Loos (CJEU 5/2/63, nr. 26/62; Costa c/ ENEL, CJEU 15/ 07/ 64; nr. 6/ 64). Cf. Gilles Ferréol (coord) – quoted op., pp. 90-91.

[37] Although it acknowledges the "**supra-legislative** force" of the European Union law (**primary** law, **derived** law, **jurisprudential** European law, referring to the interpretation and enforcement of the primary and derived law), the Constitution of Romania (reviewed in 2001) does not acknowledge the "supra-constitutional force of the European Union law" (with the *community acquis* placed on an intermediary position, between the Constitution and the laws, in terms of mandatory norms). Unlike it, the CJEU jurisprudence has constantly stated **the superiority of the European law** as compared to the internal law, including the aspect of **national constitutions.** See Corneliu-Liviu Popescu- „Raporturile dintre dreptul Uniunii Europene şi dreptul intern român, în lumina dispoziţiilor constituţionale revizuite", in „Revista Română de Drept Comunitar", 2/2004, April - June, p. 43-44.T

concerning cases concerning them directly and which prove them at the same time that *there is a democratic deficit of the Union* or which refer to *the faulty operation* of a legal relationship among the EU citizens and institutions or *the absence of a direct legal relationship* among them, despite the existence of the "European citizenship" (e.g. the citizens should have the right to be legally protected by the *Delegations of the European Commission* in third party states, which are authentic *"European embassies"*, but which have no such responsibility in relation to the EU citizens)[38].

Regarding the *CJEU competency in the field of the recourse,* one must note that there is no provision regarding a competency of the political-jurisdictional national public authorities (Constitutional Courts)[39]*to limit the interpretation monopoly* over the community and amending treaties, *held by CJEU,* in the sense of not affecting the essential functions of the state the democratic freedoms and rights, representative and participative democracy or the constitutional state. Currently, the *prejudicial competency of CJEU is practically unlimited* (with the exception of the limits provisioned by the community and amending treaties), *being even possible to request the modification of national constitutions[40], based on the pro-integration interpretations of CJEU* (moreover, the national judge has the obligation to suspend the file on docket and to send it to CJEU, for solutions to the aspects that concern the *interpretation of the community law[41],* which can be interpreted from a "sovereign-oriented perspective", as a *limitation of independence of the national judge* and as a ma infestation of the directly applicable integrationist character of the community legal order towards the national order).

All these aspects mentioned in the present paper reflect ***the multitude, diversity***

[38] Certain authors emphasise that the text of the European constitutional treaty (from 2004, most of it included in the Treaty of Lisbon) was disappointing in terms of **the rights of the European citizen**, as it only enumerated a series of rights regarding **the exclusive responsibility of the member states**: the national **civic** rights (the right to circulation and residence; the right to vote and eligibility in municipal elections; the benefit of protection from consular and diplomatic authorities in the EU **member** states); the actual **political** rights (the right to vote), which establish the connection between the political regime and the citizenship. This political right is only fully exercised in the municipal elections, as the evolution of its legal content depends strictly on a **deeper understanding of the democratic nature of the EU system**. Concerning the *freedom of circulation and residence, it continues to be defined by intergovernmental agreements, not by the "will of the Union"* (hence the "**deficit of federalism**". See Paul Allies – quoted op., pp. 95-96

[39] For example, according to the Constitution of Romania, the Constitutional Court (as a political-jurisdictional public authority, with a **political** character resulted from the manner in which its members are appointed, while the principles of organization and functioning, as well as the independence and immovability of the judges reflect its **jurisdictional** nature) is the supreme guarantor of the Constitution. At the same time, the Constitutional Court is independent from **any** public authority (in the sense of "state body"). According to Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu , *Drept constituţional şi instituţii politice*; All Beck Publishing House, Bucharest, vol. II, 2003, p. 19; 266. A matter of debate is whether we can admit the existence of certain "**European public authorities**" (construed as "EU institutions", not "state bodies") at the level of European Union governance and to what extent we can discuss a "**coercive force**" in their case (either "legitimate violence", or a **penalization** such as suspension of rights connected to being part of the EU or a **fine**).

[40] Based on the **principle of priority of the European law**, in relation to the national law, without any particularization concerning the legal nature, the position in the national legal hierarchy of the internal law norms, according to Corneliu-Liviu Popescu – quoted op., pp. 44.

[41] Gilles Ferréol (coord) - op.cit., p. 94 (hot. Simmenthal nr. 106/77, CJCE 09/03/78; resolution Factortame dated June 19th1990).

***of sources for the structural crisis of the Union*,** converting into legal arguments of the thesis that considers that it is premature to discuss about an authentic democratic legitimacy of the Union, as a distinct political entity.

Bibliography

1. ALLIÈS, Paul (2005), *Une Constitution contre la démocratie? Portrait d'une Europe dépolitisée*; Climats; Castelnau–le–Lez

2. BEATE Kohler–Koh, "The Commission White Paper and the Improvement of European Governance", Jean Monnet Working Paper, no. 6/ 01, Symposium: "*Mountain or Molehill? A Critical Appraisal of the Commission White Paper on Governance*".

3. CHANTEBOUT, Bernard (2004), *Droit constitutionnel*; Armand Colin, Dalloz, Paris

4. DIEDRICHS, Udo (2004), *The European Parliament in CFSP; More than a Marginal Player?,* The International Spectator, no. 2 vol. XXXIX, April-June; Istituto Affari Internazionali, Roma, Italia, p.31

5. *Documente de bază ale Comunităţii şi Uniunii Europene*; preface by Valentin Constantin, Polirom, 1999, Iaşi

6. FAIRHURST, John (2006), *Law of the European Union,* Pearson Education Limited, Pearson and Longman, Essex, UK

7. FAVRET, Jean- Marc (2001), *Droit et pratique de l'Union Européenne*, Gualino, Paris

8. FERRÉOL, Gilles, coord. (2001), *DicţionarulUniunii Europene*; translated by Iuliana–Cristina Doboş, Polirom, Iaşi

9. FUEREA, Augustin (2002), *Instituţiile Uniunii Europene* ; Universul Juridic, Bucharest

10. FUEREA, Augustin (2003), *Drept comunitar european. Partea generală;* All Beck Publishing House, Bucharest

11. GÉNÉREUX, Jacques (2005), *Manuel critique du parfait européen. Les bonnes raisons de dire „non" à la Constitution;* Seuil; Paris

12. GHICA, Luciana Alexandra (coord), *Enciclopedia Uniunii Europene*, Meronia Publishing House, Bucharest, 2005,

13. GIBBS, Nathan (2005), "Examining the Aesthetic Dimensions of the Constitutional treaty", in European Law Journal, vol. 11, no. 3, p. 326-327

14. HABERMAS, Jurgen (2001), «Why Europe needs a Constitution?», New Left Review, 11

15. HAYES-RENSHAW, Fiona (2002), „The Council of Ministers", in Peterson, John; Shacketon, Michael (2002), *The Institutions of the European Union*; *The New European Union Series*; Oxford University Press, New York

16. HÉRITIER, Adrienne (2001),*The White Paper on European Governance: A response too Shifting Weights in Inter-institutional Decision-Making, Jean Monnet Working Paper*

17. QUERMONNE, Jean–Louis (2001), *Les institutions de l'Union Européenne en quête de legitimité,* Presses de Sciences Po, La bibliothèque du citoyen, Paris

18. QUERMONNE, Jean-Louis (2001), *Le système politique de l'Union Européenne*; Montchrestien Publishing House; Paris

19. MATHIJSEN, Pierre (2002), *Compendiu de drept european,* 7th edition, translated by Viorica Alexandru, Mihaela Dumitrescu , Club Europe Publishing House

20. MURARU, Ioan; TĂNĂSESCU, Elena Simina (2003), *Drept constituţional şi instituţii politice*; Ed. All Beck, Bucharest, vol. I- II

21. OFFE, Claus (2002), *The Democratic Welfare State. A European Regime under the Strain of European Integration*; contribution by the Institut fur Hohere Studien (IHS), Vienna; first published on Political Science Series of the Institute for Advanced Study, Vienna, paper 68

22. OSWALT, Walter (2005), *Constitution Europeenne, Non; Pour une alternative radicale*; Paragon/Vs, translated by Eva Zum Winkel, Annabelle Turki

23. POPESCU, Corneliu-Liviu (2004), „Raporturile dintre dreptul Uniunii Europene şi dreptul intern român, în lumina dispoziţiilor constituţionale revizuite", in „Revista Română de Drept Comunitar", nr.2, aprilie-iunie, p. 43-44.

24. PRIOLLAUD, François-Xavier; SIRITZKY, David (2005), *La Constitution européenne. Texte et commentaires*; La Documentation Française; Paris

PIVOT GEOSTRATEGIC ESENȚIAL

PIVOT GEOSTRATEGIQUE ESSENTIEL

Conf. univ. dr. Agata Mihaela POPESCU[1]

Abstract

Una dintre zonele-cheie de sinteză geopolitică și geostrategică esențială pe falia strategică Marea Neagră – Marea Baltică redeschisă în urma crizei ucrainene, o reprezintă regiunea mai mult sau mai puțin extinsă a Mării Negre. Argumentele istorice, politice, economice și cele civilizaționale, precum și noile provocări ale mediului de securitate regional, dar și transfrontalier și global, lasă marilor puteri ce se află de o parte și de alta a faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică și țărilor riverane această șansă, pe care noi o considerăm nu numai o alternativă la… război, o alteritate, ci și un mod de transformare a divergențelor în confluențe și a confluenței în unitate, prosperitate și securitate. Chiar dacă realitățile din acest moment complicat și tensionat par a nu încuraja o astfel de perspectivă, noi credem că zona Mării Negre poate deveni – și chiar va deveni – un spațiu de sudură Est-Vest, o adevărată sinapsă geopolitică și geostrategică, economică, socială și interciviliațională, care va pune capăt efectului de falie strategică existent aici de atât amar de vreme. În cele ce urmează, vom prezenta acest punct de vedere.

Cuvinte-cheie: Marea Neagră, divergență, confluență, conexiune, pivot geopolitic și geostrategic

Résumé

L'une d'entre zone-clefs de synthèse géopolitique et géostratégique essentielle sur la faille stratégique Mer Noir – Mer Baltique, réactivé à la suite de la crise ukrainienne, c'est la région plus ou moins étendue de la Mer Noir. Les arguments historiques, politiques, économiques et civilisationnels, comme les nouvelles défies du milieu régional de sécurité et, mais aussi transfrontalier et globale, laisse pour les grandes puissances qui se trouve

d'une cote et d'une autre de la faille stratégique Mer Noir – Mer Baltique et pour les pays riveraines cette chance que nous la considérons non seulement une alternative à la guerre, une altérité, mais aussi une modalité de transformer les divergences en confluences et la confluence en unité, prospérité et sécurité. Et même-ci les réalités de ce moment compliqué et plein de tensions semble a dissuader une telle perspective, nous croyons que la région de la Mer Noir pet devenir – et deviendra vraiment – un espace de soudure Est-Ouest, une vraie synapse géopolitique et géostratégique, économique, sociale et inter-civilisationnelle, qui mènera fin a l'effet de faille stratégique qu'y existe puis longtemps. Dans ces qui suivent, on présenterait ce point de vue.

Mots-clefs: Mer Noir, divergence, confluence, connexion, pivot géopolitique et géostratégique

Introducere

Deși progresele societății omenești sunt imense, esența lumii noastre – conflictualitatea ei endogenă – nu s-a schimbat. Practic, rămâne aceeași. Gândim la nesfârșirea Universului, dar pendulăm, în fiecare zi, între normalitate, anormalitate, criză și război. Mai mult, se pare că și războiul – actul de sacrificiu extrem, dar și de cavalerism și de eroism de odinioară, săvârșit cu onoare în numele interesului vital – s-a convertit, subtil dar tenace, în politici furtive și strategii perverse, în care stratagemicul ia din ce în ce mai mult locul strategiilor directe și înțelepte. În același timp, războiul a ieșit din propriile sale limite – acelea de a fi o continuare a politicii prin mijloace violente, cum scria Clausewitz –, devenind hibrid, continuu, cu geometrie flexibilă și, deseori, cu desfășurări imprevizibile, chiar haotice. Practic, războiul a cuprins întreaga omenire cu toate domeniile ei, de la cele economice, politice și militare, la cele cognitive. În aceste condiții, cel puțin pe termen rezonabil, dar și dincolo de el, e greu de presupus că omenirea va mai reuși vreodată să se întoarcă la izvoare și să-și limpezească devenirea.

Pericolele și amenințările sunt, deopotrivă, ferme și subtile, previzibile și imprevizibile, organizate și haotice, parabile și imparabile, rigide și flexibile, vizibile și invizibile etc. Acestea s-au extins și s-au dezvoltat enorm, odată cu extinderea proceselor cunoașterii, cu înalta tehnologie, cu nanotehnologia și cu universalizarea IT. Liniștita Europă de Vest, după neliniștea mileniilor de conflicte și războaie, de cuceriri coloniale și sfâșieri interne teribile, de libertate cu forcepsul și inchiziție cu ocaua mare în care a viețuit și a supraviețuit dramatic, este din nou tulburată, pe de o parte, de conflictualitatea ei internă, nesoluționată niciodată pe deplin, de lipsa unui ideal comun al tuturor europenilor, de strategii și stratageme inacceptabile pentru identitățile civilizaționale statele, dar puse pe tapet de Bruxelles, și, pe de altă

parte, de migrația masivă a unei părți a lumii musulmane, de ordinul milioanelor, în metropolele care au stăpânit cândva întreaga lume și care, după cel de-Al Doilea Război Mondial, păreau că au ieșit la o pensie elegantă și aristocratică.

Dar, de la o vreme, nimic nu mai este și nu mai poate fi ca înainte. Politicile și strategiile practicate de Vest vizavi de Orientul Mijlociu și mai ales de cel Apropiat și de Nordul Africii – în esență, de destabilizare și învrăjbire a identităților de acolo, pentru a putea fi dominate mai ușor, sau pur și simplu pentru a le da de lucru – se dovedesc a fi nu doar falimentare, ci și extrem de periculoase, chiar pentru cei care le-au generat, mai puțin pentru Statele Unite care, oricum, după teribilul 11 septembrie, au luat măsuri foarte serioase pentru propria securitate. Efectele directe și cele mai teribile ale acestor politici și strategii, la care se adaugă, firește, recrudescența virulenței și agresivității fără precedent în lumea musulmană, mai exact, în extremismul musulman par să fi adâncit foarte mult și foarte grav falia dintre această civilizație musulmano-arabă și civilizația occidentală, mai exact, grupul de civilizații occidentale, dar și cea orientală, îndeosebi cea care se identifică major cu Rusia. Cu alte cuvinte, extremismul musulman se află într-un cumplit război asimetric, deopotrivă, cu civilizația occidentală și cu Rusia, dar și cu „necredincioșii" din propria-i urbe. Așa a apărut, în zilele noastre, sub ochii taciți ai Occidentului, dar și ai musulmanilor, Statul Islamic – o formație războinică teroristă care nu vrea nici mai mult nici mai puțin decât să refacă, la o scară uriașă, califatul de odinioară și chiar să-l extindă până dincolo de frontierele Chinei și ale Extremului Orient și chiar dincolo de continentul european și de cel asiatic.

Această situație geopolitică și geostrategică extrem de gravă n-a avut niciodată, în istoria lumii, o astfel de amploare. Și chiar dacă civilizația cunoașterii merge totuși înainte, iar progresele ei sunt uimitoare, războiul lumii contra lumii – care nu este o simplă metaforă, ci o realitate subtilă și, în același timp, grobiană – se dezvoltă nelinear și chiar haotic, iar acest lucru se simte cât se poate de îngrijorător și aici, la Pontul Euxin, în coasta noastră, a României și a celorlalte țări riverane.

Mai este, oare, posibilă o armonie geopolitică și geostrategică la Marea Neagră?

Una dintre temele predilecte abordate de noi de-a lungul anilor, atât în dezbaterea științifică privind geopolitica Mării Negre, cât și în paginile revistei „Univers strategic (http://iss.ucdc.ro/revista.html), a vizat și vizează tocmai studierea condițiilor și parametrilor unei posibile conexiuni de drept și de fapt în arealul faliei strategice seculare din regiunea Mării Negre și de pe axul Marea Neagră – Marea Baltică. Desigur, nu de dragul confluențelor civilizaționale și armoniei universale, ci tocmai pentru generarea unei noi paradigme geopolitice, care să se bazeze pe conexiuni complexe și durabile și nu pe falii, pe cooperare și nu pe confruntare și pe

raporturi de forțe strategice și tactice, adică pe război.

La un moment dat, se părea că încep să existe condiții extrem de favorabile pentru așa-ceva, iar viziunile din vremea aceea nu puteau fi decât optimiste. În fond, după implozia comunismului și, într-un fel, finalizarea unei anumite etape a procesului de detensionare a relațiilor Est-Vest, falia ideologică dispăruse, chiar dacă mai existau numeroase efecte remanente, iar orizontul de așteptare în colaborarea și reconstrucția politică, economică, societală și inter-civilizațională se înseninase sau, în orice caz, începuse să fie din ce în ce mai mult lipsit de norii remanenți ai istoriei.

În 1991, la inițiativa Turciei, s-a înființat Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră, iar în anii care au urmat, s-au creat Parteneriatul Estic al Uniunii Europene (Belarus, Ucraina, Republica Moldova, Georgia, Azerbaidjan și Armenia), sinergia Mării Negre, Back Sea Navale Force, în 2001 (Turcia, România, Bulgaria, Georgia) și alte structuri menite să pună în operă noi mecanisme de cooperare europeană, euro-atlantică și euro-asiatică și de gestionare a crizelor și conflictelor, de control al rutelor de transport droguri, arme, material strategic și carne vie etc., în unul dintre cele mai sensibile și mai enigmatice locuri de pe planeta Pământ.

În pofida crizelor care s-au declanșat în regiune (războaiele din spațiul iugoslav, tensiunile și conflictele din Balcanii de Vest, criza din Cecenia, criza din Transnistria și cea din Caucaz), cooperarea propriu-zisă din zona Mării Negre părea că se derulează într-un mod normal, benefic atât pentru țările din zonă, cât și pentru zona de contact dintre cele două continente, dintre cele trei categorii de civilizații (occidentală, ortodoxă și musulmană), ca să folosim limbajul lui Samuel P. Huntington din celebra sa lucrare *Ciocnirea civilizațiilor...*, pentru Uniunea Europeană, pentru NATO, pentru Rusia și chiar pentru țările din Orientul Apropiat și din Orientul Mijlociu, situate pe al doilea și pe cel de al treilea cerc de interes strategic al zonei, privite din punctul de vedere al spațiului românesc.

Desigur, toate aceste conflicte sângeroase și dramatice au avut și au încă partea lor de contribuție la degradarea mediului regional și internațional de securitate, dar înghețarea acestor conflicte și acceptarea de facto a efectelor acestora, în așteptar4ea unor soluții mai bune sau a acelui *Tempus edax rerum*, oferea o șansă (destul de firavă, dar, totuși, o șansă) pentru renormalizarea situației din Balcani, din Caucaz și din Republica Moldova și realizarea unei bune cooperări la Marea Neagră. A fost, desigur, o iluzie.

Prin războaiele din Iugoslavia, prin conflictele din Caucaz și din Transnistria, din Cecenia și prin declanșarea unor atacuri teroriste în Turcia, în zona Caucazului, la Moscova și în unele capitale europene, s-a reactivat și conflictualitatea din zona Mării Negre, au reizbucnit tensiunile etnice și, dincolo de acestea, s-a activat imediat componenta geopolitică și cea geostrategică.

Într-un anume fel, a revenit pe rol și foaierul perturbator[1] de odinioară, adică

[1] Conf. univ. dr. Agata Popescu, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir", director al Institutului Internațional pentru Drepturile Omului.

zona care se întinde între Marea Caspică și Extremul Orient, dar nu în sensul tradițional, de migrație spre Vest a populațiilor războinice, ci în cel al deschiderii, pe aceleași coridoare migratoare de altădată, inclusiv pe ruta marelui „Drum al mătăsii", a unor rute de transport clandestin al drogurilor provenite din Afganistan, al armamentului provenit de la marii producători din Est, dar și de prin alte părți, al petrolului și al altor materiale de importanță strategică. În fond, zona era conflictuală, iar marii producători de arme au găsit în această realitate o piață pe care au exploatat-o și o exploatează încă prin toate mijloacele legale sau ilegale.

Dintr-odată, miza geopolitică, geostrategică, geoeconomică și geocivilizațională a regiunii Mării Negre a crescut imens, iar șansa confluenței și conexiunii s-a diminuat foarte mult. Și iată de ce:

a) *Componenta geopolitică și geostrategică*. Uniunea Europeană, în cadrul politicilor sale de vecinătate și de extindere spre Est, a acceptat o propunere privind constituirea Parteneriatului Estic și a trecut imediat la fapte. Rusia a percept această politică a Uniunii Europene ca pe o extindere în zona sa de siguranță strategică nemijlocită, zonă care, se știe, pentru Imperiul eurasiatic de la Est, se află în afara frontierelor Rusiei, în țările frontaliere, îndeosebi în Ucraina, Belarus, Țările Baltice și în cele caucaziene (pentru contracararea amenințărilor din Vest). Din acel moment, Rusia a accelerat, în mod intensiv, programele sale de modernizare, în continuare a forțelor nucleare strategice (dotarea cu rachetele balistice din noua generație Topol și Topol M etc.), a forțelor navale din cele patru flote și, bineînțeles, a forțelor terestre. Din pozițiile oficiale ale Moscovei, rezultă că Rusia a perceput Parteneriatul Estic, precum și politicile și strategiile de extindere spre Est a NATO și UE pe seama unor țări din Caucaz, a Ucrainei și Republicii Moldova și politica de amplasare și de consolidare a bazelor militare americane din apropierea frontierelor sale ca pe o amenințare. În strategiile sale de securitate, Rusia a formulat explicit acest lucru. Modul de desfășurare a summit-ului NATO de la București din 2008 și intervenția militară rusă în Georgia reprezintă primul răspuns dat de Rusia la ceea ce a înțeles Kremlinul că urmărește Vestul. Și, în continuare, și de o parte și de cealaltă a axului Marea Neagră Marea Baltică, s-au constituit deja, într-o formă sau alta, primele dispozitive. Pentru început, doar în proiect. Dimensiunea geopolitică a generat, astfel, primele schițe geostrategice, deocamdată foarte bine camuflate de comportamentele din cadrul Acordului de colaborare și parteneriat dintre Rusia și UE, din consiliul NATO – Rusia, din parteneriatul pentru pace și din celelalte forme ale relațiilor de colaborare și cooperare Est-Vest. Amplasarea scutului american antirachetă la Deveselu, activarea bazei militare de la Kogălniceanu pusă la dispoziția americanilor, celelalte facilități făcute de România în cadrul parteneriatului strategic româno-american, la care se adaugă și cele făcute de Polonia, Cehia și Țările Baltice au fost percepute de Rusia, așa cum a declarat Kremlinul în mod oficial, în nenumărate rânduri, ca o amenințare la adresa Rusiei. Desigur, între poziția Rusiei, pe de o parte, și cea a Uniunii Europene și a NATO, pe de altă parte, s-a creat un fel

de ruptură, iar ceea ce a urmat – și în cadrul întâlnirilor foarte dese de colaborare și parteneriat Rusia-UE, și în cadrul Consiliului NATO-Rusia – a devenit un fel de dialog al surzilor.

Punctul culminant al tensionării relațiilor Vest-Rusia l-a constituit însă summit-ul de la Vilnius al Parteneriatului Estic. Georgia, Armenia și Republica Moldova au semnat acordul încheiat acolo, iar Ucraina a amânat această decizie. Ca urmare, la Kiev, s-a declanșat fenomenul Maidan, sprijinit, cel puțin tacit, de Vest și privit cu îngrijorare de Est, adică de Rusia. Reacția Rusiei a fost teribilă. A urmat anexarea Crimeii, printr-un referendum, după modelul Kosovo, apoi declanșarea războiului din Estul Ucrainei. Un război cumplit, de format hibrid, dar, în esența lui, extrem de virulent, care a însângerat din nou pământul de pe Don și, implicit, pe cel european. Kievul este doar la 700 km de Moscova, iar Rusia a interpretat atitudinea noii conduceri de la Kiev și pe cea a Occidentului ca pe o strângere a cercului occidental, îndeosebi american, în jurul teritoriului său, ca pe o nouă strategie Anaconda, potrivit politicilor și strategiilor de îndiguire ale Washington-ului din timpul Războiului Rece. Din acel moment, s-a redeschis falia strategică Marea Neagră – Marea Baltică, iar Rusia și-a intensificat pregătirile pentru un eventual război. Dar războiul deja se declanșase, prin formele sale politice, economice, hibride și, mai ales, cibernetice.[2] Miza geopolitică este uriașă, întrucât interesele vitale care se confruntă în zonă sunt vechi de secole, iar oile lor formule provoacă cutremure în mintea oricărui om de pe Terra. Cele mai mari puteri nucleare ale Planatei sunt din nou de o parte și de alte a unei cortine de oțel și petrol.

În acest timp, prin surprindere, Rusia a constituit o forță expediționară strategică și a intervenit, pe coridorul strategic Caspica, Iran, Irak, Siria, coridor adiacent celui mediteraneean, lovind puternic oponenții lui Bashar al-Assad și Statul Islamic. Această atitudine strategică ofensivă a Rusiei, mare putere care, de la manevra strategică maritimă din 1905, prin care flora rusească din Baltica a ocolit jumătate din globul pământesc și a intrat în ambuscada amiralului Togo de la Tushima, nu a ieșit niciodată semnificativ din spațiul ei nemijlocit de siguranță strategică, a părut de neînțeles. Dar avertismentul a fost deja dat. Toate ogivele nucleare de pe planetă și-au reintrodus în memorie țintele. Iar cura înarmărilor strategic cu high tech și robotică a fost redeclanșată. Cvasitotalitatea țărilor de pe planeta Pământ, mai puțin România, se înarmează. Când se va produce scânteia, civilizația hominienilor va sări în aer.

b) *Componenta geoeconomică*. Rusia deține mai mult de 60 la sută din resursele energetice și de apă ale planetei, dar are o populație doar de 142 de milioane de locuitori. Europa de Vest este încă dependentă de resursele de gaze naturale care se află în Rusia și sunt transportate prin conducte rusești spre Uniunea Europeană, iar problema ieșirii din acest unilateralism favorabil puterii eurasiatice din Est

[2] Teodor Frunzeti, Mircea Mureșan, Gheorghe Văduva, *Război și haos*, Editura CTEA, București, 2009

(Rusia folosește rețeaua de transport energetic și resursele de care dispune ca pe o adevărată armă geoenergetică) este încă dificilă. Pentru a opri Rusia din avântul său geostrategic, Statele Unite și Uniunea Europeană au declanșat o serie de sancțiuni economice, timp în care Rusia și-a consolidat legăturile cu China și cu India în cadrul BRICS, dar și parteneriatul cu China în cadrul Organizației de Cooperare de la Shanghai. Cu câțiva ani în urmă, cu ajutor german, Rusia a finalizat programul conductei trans-baltice North Stream, care transportă resurse energetice rusești spre Germania și spre țările de pe acest traseu, diminuând semnificativ valoarea conductelor de gaz care trec prin Ucraina. Programul South Stream al conductei de pe culoarul strategic al Mării Negre, deși a fost amânat în urma războiului ucrainean și creșterii tensiunilor în Marea Neagră, nu a fost abandonat cu desăvârșire. După doborârea, în vară, a bombardierului rusesc Suhoi-24 de către Forțele Aeriene ale Turciei, pe motiv că a violat, preț de câteva secunde teritoriul lui Erdogan, Rusia a amenințat că, între altele, va sista și construcția conductei de transport energetic care urma să ajungă în Turcia. Dar, în cele din urmă, Moscova și Ankara – cei doi mari poli la Marea Neagră, inamicii secolelor trecute și actorii principali ai spațiului geopolitic și geostrategic al Mării Negre –, și-au dat din nou mâna. Dar de aici nu rezultă că bătălia pentru uriașele resurse rusești, ca și pentru cele din Oceanul Arctic s-a încheiat, ci doar că abia a început. Resursele sunt, de fapt, marea miză politică, geopolitică și geostrategică a spațiului Mării Negre. Marea Neagră, Marea Caspică, țările din Asia Centrală, Siberia și Orientul Îndepărtat fac parte din Marele Coridor Geoenergetic al Planatei, iar principala bătălie de va da, probabil, aici, în spațiul Mării Negre. Și, dacă lucrurile stau așa – și este destul de clar că așa stau –, atunci mai poate fi oare posibilă reconcilierea acestor mari coridoare strategice într-un pivot eurasiatic al Mării Negre? Cine și de ce ar putea avea un astfel de interes, când tendințele actuale sunt de divizare, învrăjbire și agitare a părților, în așa fel încât ele să nu poată constitui niciodată un întreg?

c) *Componenta geocivilizațională*. Aici lucrurile sunt și mai complicate. Singura identitate civilizațională statornică și pământeană din spațiul Mării Negre, din câte știm noi până la această oră (în sensul că nu a venit de nicăieri, ci este de aici, de-a pământului), este cea românească. Ea se deosebește de toate celelalte și nu poate fi încadrată nici în civilizația slavă, nici în cea musulmană, nici în cea a devenirilor vremelnice, ci doar în cea a obiceiurilor pământului. Ei, bine, regiunea Mării Negre adăpostește, deopotrivă, popoarele care au locuit aici de mii de ani, cât și pe cele care au venit peste ele, s-au contopit cu ele sau pur conviețuit, s-au războit etc. etc. Se poate spune că, în zona Mării Negre, fiecare țară actuală reprezintă o identitate civilizațională care vine din străvechile și care-și are valorile, obiceiurile, cultura și viața ei. E drept, în *Descritio Moldaviae*, Cantemir scria că nu este nicio altă regiune în Europa în care să existe atâta diversitate și atâtea seminții la un loc. Această frază spune multe. Popoarele care trăiesc în această parte de lume conviețuiesc, dar nu

se identifică unele cu altele. Dimpotrivă, tendința este ca să se separeu și mai mult. Și toate încercările care s-au făcut până acum de a le contopi, de a le face una cu pământul, au eșuat. Astăzi, odată cu migrația masivă a musulmanilor în Europa, mai ales în Europa de Vest, se dovedește din nou, dacă mai era necesar, că musulmanii sunt musulmani și creștinii creștini, că bulgarii sunt bulgari și românii români, că turcii sunt turci și rușii sunt ruși etc. etc.

Aici, în acest spațiu cultural binecuvântat de Dumnezeu și sfârtecat de oameni, identitățile culturale, lingvistice, religioase nu se contopesc, ci continuă, cu orice preț, să rămână ele însele. Ba, mai mult, la un moment dat, se zvonea că unul din obiectivele geoculturale ale lui Putin ar fi acela de a reda Constantinopolul civilizației creștine. Nu știm dacă Putin o fi gândit și o fi spus sau nu vreodată așa ceva – frontierele civilizaționale trasate cândva cu greu vor mai putea fi schimbate –, dar ideea identității culturale stabile, perene, în pofida unui multiculturalism artificial și oportunist care se vehiculează azi în Uniunea Europeană, continuă să revină mereu. Desigur, se speră că noua epocă a cognocivilizației[3] ar putea să estompeze diferențele și să prevină conflictul cultural[4], centrând valorile pe informația în timp real, pe rețea și pe cogniție. Dar de aici nu rezultă cu necesitate că identitățile culturale istorice se vor estompa sau vor dispărea, ci doar că ele vor avea un uriaș patrimoniu cultural-cognitiv (al valorilor cognitive) comun și niște parametrii ancestrali de identificare culturală pe firul apei în sus, spre izvoare. Ei, bine, în regiunea extinsă a Mării Negre, în pofida existenței timp de secole, chiar de milenii, a unor mari imperii dictatoriale și nivelatoare, culturile specifice n-au putut fi nici estompate, nici distruse. Dar, de aici, nu se poate desprinde cu necesitate concluzia apodictică și chiar categorică, potrivit căreia părțile nu se vor putea constitui și integra niciodată într-un întreg unitar, coerent și consistent. Atunci, cum putem vorbi de un posibil pivot euro-asiatic geocultural și geocivilizațional?

Paradigma conexiunii geopolitice și geostrategice esențiale

Popoarele și civilizațiile de pe primul cerc de construct și de interes strategic trăiesc de secole aici. Ele au suportat toate meandrele vremurilor, s-au baricadat în cetăți, s-au refugiat în munți, la vremuri de primejdie, au intrat în tuneluri când au venit timpuri năprasnice, s-au bătut cu invadatorii, dar mai ales și-au format și și-au conservat sisteme de valori care au consolidat temelia existenței lor sub soare. Aceste lucruri nu pot fi schimbate cât ai bate din palme. Și nimeni nu va accepta să fie schimbate, întrucât nimeni nu-și schimbă viața și obiceiurile de dragul schimbării. Și, oricum, aceste schimbări, dacă au loc, provin din necesități stringente

[3] Revista *Univers strategic* Nr. 27/2016, pp. 9-19, http://iss.ucdc.ro/revista-pdf/us27.pdf

[4] Conflictul cultural este un oximoron, întrucât cultură înseamnă sistem de valori, iar valorile nu sunt, prin esența lor, conflictuale. Deci nu există conflict în spațiul culturii, al valorilor, ci doar în cel al interesului.

și durează secole. Este, deci, nevoie de timp, de foarte mult timp. De câte ori, în istorie, s-a atacat suveranitatea, independența, identitatea și personalitatea acestor popoare, de atâtea ori pământurile acestea s-au însângerat. Oamenii au trăit și, foarte mulți dintre ei, au murit aici, luptând pentru libertatea, securitatea, prosperitatea și individualitatea lor și a țărilor lor. Și chiar atunci când zona Mării Negre a zăcut sub stăpânirea unor mari imperii, identitățile civilizaționale de aici și-au păstrat, ca pe ochii din cap, credințele, simbolurile, fonemele, morfemele, semantemele, adică limba, valorile, cultura și civilizația.

De aceea, o posibilă conexiune geopolitică, geostrategică, geoeconomică și geocivilizațională în această zonă, ca oriunde în lume, nu se poate realiza în afara păstrării acestor valori ancestrale și acestor identități civilizaționale. Și, la urma urmei, de ce ar fi necesare asemenea conexiuni? Nu cumva ele, dacă se vor produce, vor reproduce, în forme noi, mai mult sau mai puțin subtile, imperiile de odinioară? Vor accepta oare țările din zonă o asemenea perspectivă, de vreme ce, de când există ele pe planeta Pământ, s-au luptat pentru identitate, libertate, securitate și prosperitate? Nu în numele acestor identități au dispărut Imperiul Austro-ungar, Imperiul Otoman și Imperiul Țarist? Nu în numele unei astfel de identități s-a destrămat, sângeros și dramatic, în ultimul deceniu al secolului trecut, statul slavilor de sud?

Și întrebările de acest pot continua. Pentru că sunt foarte multe. Toate conexiunile de până acum din epoca modernă nu s-au realizat prin distrugerea identităților, ci, dimpotrivă, prin accentuarea lor. De aceea, procesele de globalizare nu vor putea trece cu tăvălugul lor nivelator peste identitatea, personalitatea și suveranitatea statelor de drept, așa cum nu se poate trece cu filosofia civilizației mulțimilor mulțimii peste axiologia umană, peste valoarea individuală a omului. Omul va rămâne totdeauna nucleul uman al Universului, așa cum o țară, indiferent sub ce formă și regim politic ar exista, va rămâne casa civilizațională a oamenilor de pe planeta Pământ.

În zonele de conflict și în cele de falii, este însă necesară constituirea unor pivoți de conexiune pe suportul unor idealuri comune și unor realități comune, care să amplifice puterea, stabilitatea, securitatea, libertatea și prosperitatea zonei. De aceea, în pofida tuturor elementelor și realităților care au dus la redeschiderea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică și la agitarea spiritelor la Marea Neagră, noi considerăm că paradigma esențială a viitorului acestei regiuni este conexiunea geopolitică și geostrategică, în acest areal, pe suport politic, economic, cultural și civilizațional, a tuturor statelor riverane și a celor de pe cercul doi, care să augmenteze capacitățile și capabilitățile țărilor din zonă și să estompeze conflictualitatea endogenă și exogenă existentă de milenii aici, în favoarea unității și integralității. Însă unitatea și integrarea nu se pot face prin diminuarea valorii părților, adică a statelor de drept, ci prin armonizarea intereselor, pe suportul valorilor comune și a celor asamblate în noi și consistente sisteme de valori. În acest sens, Marea Neagră are valoarea unei adevărate sinapse strategice, în sensul că, într-o zonă cu atâtea și atâtea probleme,

asigură interconexiunea unor fluxuri puternice, cu efecte economice, sociale, geopolitice și geostrategice, precum și posibilitatea unor conexiuni benefice, mai ales economice și de securitate, întrucât:

- face parte din coridorul energetic esențial al planetei, format din spațiul resurselor energetice din Siberia și Extremul Orient, din Asia Centrală și din Marea Caspică, conectat cu cel al Orientului Mijlociu și al Golfului Persic;

- zona Mării Negre este ea însăși o zonă bogată în resurse energetice foarte importante pentru țările din zonă, dar și pentru țările Uniunii Europene;

- face parte din culoarul strategic maritim de sud (Marea Neagră, strâmtorile Bosfor și Dardanele, Marea Marmara, Marea Mediterană, asigurând țărilor de aici ieșirea la Oceanul cald;

- este situată în zona de deschidere a culoarului strategic al Dunării, cel care conexează Marea Neagră, prin sistemele de Navigație Dunăre-Rin-Ron, cu mările din nord;

- ameliorează substanțial efectul de falie pe axul Marea Neagră – Marea Baltică și poate contribui la construcția de facto a unității euro-asiatice, foarte importantă, atât pentru accesul țărilor de pe marea platformă geografică eurasiatică la resursele planetei, cât și pentru crearea unui uriaș areal de stabilitate, integralitate și securitate în cea mai sensibilă regiune de pe Terra;

- poate contribui la redistribuirea marilor linii de forță intercivilizațională, care să asigure o mai bună comportate a două treimi din populația lumii în era civilizației cognitive și a globalizării.

Desigur, o astfel de pivotare a principalelor linii de forță euro-asiatice (linia rusă, linia vest-europeană, linia balcanică, linia Orientului Mijlociu, linia Orientului Apropiat și linia nord-africană) ar putea produce nu doar conexiuni, ci și deschide noi fronturi în bătăliile pentru puterea planetară, mai ales pentru finanțe și resurse, ceea ce este destul de grav. Dar, dacă nu se va proceda astfel, am putea asista, în continuare, la accentuarea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică, la concentrarea forțelor Estului (Rusia) și cele ale Vestului (SUA și NATO) de o parte și de alta a acestui ax și la punerea pe rol a unor scenarii apocaliptice, pe de o parte, de distrugere, prin război, a Rusiei, în vederea acaparării resurselor sale energetice, sau, pe de altă parte, de acțiune preventivă și preemptivă a Rusiei, fie într-un spectru total, cu toate mijloacele militare de care dispune, inclusiv cu cele din uriașa sa forță nucleară, fie doar parțial și stratagemic, dar cu aceleași efecte dezastruoase. Deja circulă prin diferite medii astfel de viziuni și de scenarii.

Dincolo de scenarii, există însă realități care, oricând, pot degenera în confruntări teribile pe această uriașă platformă geografică eurasiatică. Cert este că toate marile puteri ale lumii și îndeosebi Rusia, Statele Unite, China și India se înarmează. Obiectivul politic și strategic al acestei înarmări nu constă doar într-o descurajare reciprocă, ci și într-o temeinică și foarte concretă pregătire pentru ultimul război al planetei sau doar pentru acțiuni preemptive (dar categorice și virulente), care

să balanseze puterea către una dintre aceste mari puteri sau către un grup de susținere a uneia sau alteia dintre puterile cu pretenții de dominanță strategică globală. Devine tot mai clară ideea că lumea puterii se îndreaptă spre un astfel de orizont și nu spre unul pașnic și dezarmat.

Conexiunea în arealul geopolitic și geostrategic al Mării Negre ar putea balansa puterea mondială spre Eurasia sau, în orice caz, ar duce la ameliorarea actualelor tensiuni și la elaborarea unor politici și strategii conective, care să scoată zona din tensiune și să ofere riveranilor și tuturor țărilor de aici și de pe întreaga platformă o șansă la securitate, libertate și dezvoltare durabilă.

Prin politicile și strategiile de cooperare și colaborare la Marea Neagră, prin inițiativele și atitudinile țărilor de aici, s-au făcut deja pași importanți care să justifice o astfel de conexiune intercontinentală euro-asiatică și intercivilizațională, dar evenimentele din Ucraina, războiul din Siria, criza din Turcia, problemele interne cu care se confruntă mai toate țările de aici și multe altele au amânat pentru o vreme posibilitatea unui astfel de proiect. Dar timpul nu este trecut. De pildă, construirea proiectatei autostrăzi a Mării Negre (care să înconjoare Marea Neagră), deschiderea, pe baze noi, a vechiului Drum al Mătăsii, punerea pe rol a proiectelor de transport energetic, combaterea exceselor separatiste și conflictuale, soluționarea unor probleme importante rămase nerezolvate aici de secole etc. și, mai ales, centrarea efortului constructiv pe trebuința de a realiza un suport comun de conexiune geopolitică și geostrategică, geoeconomică și geocivilizațională, precum și implicarea Uniunii Europene, a NATO și a tuturor parteneriatelor strategice într-un astfel de proiect ar putea corecta la timp ceea ce niciodată nu a fost corectat și nici măcar avut în vedere în mod semnificativ.

Concluzii

1. În spațiul în care, cu mai bine de nouă milenii în urmă, s-a produs, probabil, potopul lui Noe, iar oceanul planetar, prin Mediterana, a trecut pârleazul de la Bosfor și Dardanele și s-a năpustit peste acea rămășiță a Mării Tetis, denumită azi Marea Neagră, este timpul să se producă din nou un eveniment de foarte mare anvergură care să aducă la aceeași masă cu trei picioare geopolitice, geostrategice și intercivilizaționale, Estul și Vestul, Nordul și Sudul, adică marile puteri și marile idei economice, culturale și civilizaționale. Masa mică a Mării Negre poate asigura cadrul și cazul unei reconcilieri istorice, unui construct geopolitic și geostrategic prin care să accesăm împreună noua dimensiune a civilizației cunoașterii și supraviețuirii pe planeta Pământ.

2. Marea Neagră, locul în care s-au petrecut, de-a lungul mileniilor, atâtea

evenimente care nu au dus la nimic, chiar și în condițiile actuale când NATO și Rusia se află de o parte și de alta a unei linii de falie, de supraveghere reciprocă, de descurajare și chiar de confruntare, când Siria este de mai bine de patru ani într-un război nimicitor, când marile puteri respiră cu glonțul pe țeavă, poate juca un rol esențial în conexiunea părților, fără a le distruge istoria, viața și, mai ales, identitatea și securitatea. Marea Neagră este ca o sinapsă între neuronii euro-asiatici, care poate optimiza fluxul comunicării și al înțelepciunii strategice, astfel încât noi, aici, să schimbăm regula și paradigma, de la confruntare, la conexiune, de la divergență la convergență. Desigur, este foarte greu, întrucât aici, de-a lungul timpurilor, divergențele au prevalat convergențelor, dar am rămas totuși împreună. Iar acest lucru este esențial.

3. Marea Neagră este locul în care se poate genera un astfel de pivot geopolitic, geostrategic, geoeconmic, geocultural și intervicilizațional. Turcia, Rusia, Ucraina, România, Bulgaria și Georgia, țări de pe primul cerc al zonei, din eșalonul întâi geopolitic și geostrategic, au făcut deja pași importanți în acest sens. Sinergia Mării Negre depinde în cea mai mare măsură de voința acestor țări, de modul în care vor construi încrederea și durabilitatea. Conexiunea părților și realizarea pivotului geostrategic al Mării Negre este, în primul rând, de competența și de datoria țărilor de aici.

Bibliografie

1. Constantin Degeratu, Mihai Tudose, Gheorghe Văduva, *Război, cunoaștere, adevăr*, Editura Nemira, 2012

2. Agata Mihaela POPESCU, Gheorghe VĂDUVA, *Réactivation de la faille stratégique Mer Noir – Mer Baltique et ses effets géopolitiques et géostratégiques,* în Univers Strategic, Nr. 26, pp.134-172

3. Mihail Popescu, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, Vol. I, Editura CTEA, București, 2004

4. Halford F. Mackinder, *Le pivot géostratégique de l'histoire*, publicat de Institutul de Strateguie Comparată din Franța în revista sa *Stratégique*, http://egea.over-blog.com/pages/Mackinder_le_pivot_geographique_de_lhistoire_1904-481863.html .

5. Teodor Frunzeti, Mircea Mureșan, Gheorghe Văduva, *Război și haos*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009.

6. General dr. Mircea Mureșan, general de brigadă (r) dr. Gheorghe Văduva, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, ediția a II-a, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", București, 2006.

7. Gheorghe Văduva, *Geopolitica. Teorii. Areale. Falii. Conexiuni*, Societatea Scriitorilor Militari, București, 2013, http://gheorghevaduva.ro/Altevolume.html

8. Yossef Bodansky, *Europe's Latest Tinder Box: From Broad-Brush Historic Mega-Trends to Imperative Concrete Regional Undertakings*, în Univers Strategic, Nr. 1/2010, pp. 142-165, http://iss.ucdc.ro/revista-pdf/us1.pdf

9. General-locotenent prof. univ. dr. Teodor Frunzeti, *Consecinţe ale extinderii NATO şi UE asupra securităţii zonei extinse a Mării Negre*, în Univers Strategic Nr. 1/2010, pp. 166-192, http://iss.ucdc.ro/revista-pdf/us1.pdf

CALIFATUL TERORII. VIOLENȚA FĂRĂ PRECEDENT A ORGANIZAȚIEI TERORISTE ISIS

TERROR CALIPHATE. UNPRECEDENTED VIOLENCE TERRORIST ORGANIZATION ISIS

Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU[1]
Pr. drd. Lucian GRIGORE[1]

Abstract

Primăvara Arabă a configurat debutul unei noi ere islamice, în măsură să exercite o vastă înrâurire asupra climatului politic şi militar din Orientul Mijlociu şi din Nordul Africii, cu largi şi serioase corespondenţe către Europa şi către întreaga lume a acestui timp. Redeşteptarea arabă, confiscată de extremism, nu a rămas doar la stadiul disputării unor argumente şi justificări identitare, ci a conferit extremismului islamic platforma de ideologizare necesară radicalizării. Acest mecanism avea să declanşeze valul unor violenţe fără precedent, crime şi orori menite să consolideze, în faţa opiniei publice consternate, spiritului justiţiar islamic, să descurajeze adversarii politici şi să inspire groază în rândurile non-musulmanilor. Teritorii vaste din Orientul Mijlociu au fost epurate etnic şi religios de facţiuni teroriste islamice, coagulate sub emblema aşa-numitului Stat Islamic (ISIS), care au lăsat în urma lor mii de morţi şi munţi de ruine ale unor edificii de artă, de cultură, de istorie şi de spiritualitate non-islamice.

Cuvinte cheie: *Europa, ISIS, terorism islamic, migraţie, securitate*

Abstract

The Arab Spring has configured the beginning of a new Islamic era in a position to exert a strong influence on the political climate and the relations between the military forces involved in the Middle East and North Africa,

[1] General (Chestor de Poliție în rezervă), Prof. univ. dr. https://ro.wikipedia.org/wiki/Anghel_Andreescu

having extensive and significant reactions not only in Europe, but also in the entire world. The Arab Awakening did, seized by extremism, not remain at the stage of debating on justification of social and religious identities, moreover, it has given Islamic extremism the framework for indoctrination which is necessary to ensure radicalization. This mechanism has triggered a wave of unprecedented violence, crimes and terrors meant to reinforce the world's acknowledgement of the Islamic sense of justice, to discourage the political opponents and induce a feeling of horror among non-Muslims. Vast territories in the Middle East were destroyed, people´s ethnicity and freedom of belief were nullified by Islamic Terrorist groups congregated under the protection of so-called Islamic State (ISIS), leaving behind them tens of thousands of deaths and mountains of ruins that now are burial mounds for the non-Islamic art, culture, history and spirituality.

Cuvinte cheie: *Europe, ISIS, Islamic terrorism, migration, security*

Considerații preliminare

Gruparea sunnită insurgentă, afiliată inițial Al-Qaida, cunoscută sub numele Statul Islamic (în abreviere IS, SI, ISIL și ISIS), condusă, din 2010 și până în iunie 2016, de autoproclamatul calif Abu Bakr al-Bagdadi, activează în Siria și Irak, dar și într-o serie de țări precum Turcia, Liban, Libia, Nigeria și Arabia Saudită, fiind vârful de lance al mișcării jihadiste islamice. Această grupare dobândește o forță semnificativă, întrunind la vârf participarea mai multor lideri ai grupărilor și facțiunilor teroriste care își propun instaurarea în lume a unei ordini religioase și militare islamice sub dominația legii Sharia. După ce și-au ruinat propriile țări, ținta islamiștilor radicali a rămas aceea de a distruge Europa cu tot cu locuitorii ei, pentru a da pe mai departe tonul sumbru, descurajant, al unei pretinse reconfigurări islamice a lumii întregi.

Planul de funcționare a structurii teroriste Statul Islamic aparține lui Haji Bakr, fost ofițer în cadrul serviciilor secrete irakiene în vremea președintelui Saddam Hussein. După invadarea Irakului de către trupele americane, rămas fără slujbă, acest ofițer constituie în Siria un grup terorist, în intenția de a ataca noua structură de stat irakiană. Haji Bakr joacă un rol cheie în conceperea planurilor ISIS folosite în cucerirea și administrarea unor largi teritorii din Siria și Irak. Detalii referitoare la metoda uzitată în opera de construire și consolidare a acestei organizații teroriste oferă revista germană *Der Spiegel*[2]. Într-un timp relativ scurt, organizația ajunge cea mai puternică asociere teroristă din lume, reușind să-și anihileze prin forță oponenții, să se promoveze ideologic la nivelul maselor, să câștige adepți în rândul populației islamice și să colecteze fondurile necesare inițierii unor operații cu caracter terorist.

[2] fost Președinte al Consistoriului Eparhial - Argeș; doctorand al Universității Naționale de Apărare „Carol I"

Potrivit publicației amintite, posturile de conducere la nivelul întregii structuri au fost atribuite unor ofiţeri ai defunctei armate irakiene a regimului Saddam, militari care deținuseră importante funcţii în cadrul fostelor servicii de informaţii. Acestora li s-a alăturat un etnic cecen, Tarkhan Batirashvili, la rându-i fost ofiţer în serviciile secrete georgiene. Având o conducere de acest fel, ISIS are capabilitatea de a folosi cele mai recente cuceriri tehnologice, mizează pe tehnicile moderne de influențare și recrutare de oameni, creează instrumente financiare necesare consolidării organizației, menține un înalt ritm de alertă și antrenament al membrilor situați în structură, devenind una dintre organizațiile teroriste de temut, mai agresivă chiar decât Al-Qaida sauditului Osama bin Laden.

Dinamica Statului Islamic (ISIS)

În dinamica sa, Statul Islamic s-a adaptat perfect condițiilor de instabilitate create în Orientul Mijlociu și în Orientul Apropiat, antrenându-se să exploateze la maximum atât latura ideologic-religioasă a mesajelor îndreptate către lume, cât și dezordinea socială amplificată prin teroare. Pentru a-şi impune prezența cu o pretinsă legitimitate religioasă, înființarea Statului Islamic, respectiv naşterea Califatului Mondial, a fost proclamată de ideologii săi în anul 2014, în cea din urmă zi a Ramadanului, la data de 24 iunie, ca un stat guvernat în concordanţă cu legea islamică Sharia. Astfel, conceptul organizatoric ISIS avea să traverseze, dincolo de limitele unei simple structuri de luptă, către statutul unei pretinse orânduiri statale bazate pe un proiect de stat. Această creație diabolică avea să se sprijine pe mecanisme financiare realizate în cadrul unor diverse inginerii bancare, infuzii de capital ilicit, contrabandă cu petrol sau amenințarea, hărțuirea și terorizarea unor oficiali potenți din punct de vedere financiar. Latura relației cu mass-media a reprezentat o direcție importantă a acestei organizații. Un rol decisiv în amplificarea fricii a fost acordat rețelelor de socializare, campaniilor de audiență globală referitoare la mediatizarea momentelor terifiante ale execuțiilor, sau impactului mecanismelor terorii asupra mijloacelor de presă și asupra mentalului public în genere. Printr-o propagandă abilă, agresivă, uzând de toate mijloacele moderne, ISIS a reuşit să atragă mulţi luptători din armatele Irakului, Siriei, Libiei şi din multe state ale Occidentului.

Profitând de haosul creat în întreaga zonă levantină, dar și de precipitările unor administrații greu de gestionat precum cele din partea de Nord a Africii sau cele din Africa Centrală, de asemenea, profitând de erorile decizionale ale oficialilor politici și militari occidentali, ISIS reușește să ocupe relativ repede un teritoriu cu o suprafață aproape tot atât de mare cât suprafața României, vizând în special siturile petroliere din Siria și Irak. Situându-se foarte aproape ca potențial financiar de Organizația de Eliberare a Palestinei, Statul Islamic apare ca una dintre cele mai bogate organizații teroriste din lume și ca una dintre cele mai dotate structuri paramilitare teroriste

din punct de vedere al mijloacelor, al capabilităților de război și al armamentului, arsenalul acesteia, de fabricație americană şi rusă, provenind din depozitele siriene şi irakiene.

În septembrie 2014, directorul Centrului Naţional pentru Contraterorism din Statele Unite a declarat că Statul Islamic controlează o mare parte din bazinul Tigru-Eufrat, o regiune de o mărime similară cu cea a Marii Britanii, de circa 210.000 de kilometri pătraţi[3]. Șapte luni mai târziu, ISIS a pierdut, însă, un teritoriu de aproximativ 15.500 de kilometri pătraţi[4].

Se poate aprecia că ISIS, ca organizaţie teroristă, redesenează harta Orientului Mijlociu, configurată de francezi şi de britanici cu mulţi ani în urmă. Statul Islamic, cu capitala în orașul Raqqa, situat la 160 de Km est de Alep, are în genere elementele pe baza cărora poate fi socotit drept stat: un teritoriu, un drapel, o conducere, guvernatori locali, o organizare administrativă și are în componență, în jurisdicție și dominație, aproximativ zece milioane de oameni[5]. Aceste rezultate se datorează faptului că această structură este infuzată cu un masiv suport financiar susținut de Arabia Saudită, Kuweit, Qatar şi alte state din zonă, precum şi de şeici din Golful Persic.

Motivați financiar sau nu, o serie de adepți aleg să se înroleze în armata ISIS. Aceștia provin dintre miile de jihadişti eliberaţi din închisorile din Egipt şi din alte state, la care se adaugă adepți care provin din Maghrebul Islamic sau dintre miile de simpatizanţi ai organizației teroriste Al-Qaida care și-au declarat apartenența la ISIS. Mulți adepți ai organizației provin din Europa, dintre tinerii dornici de experiențe tari, sau cei vectorizați spre violență extremă. Alții provin dintre foștii luptători în războiul de dezmembrare a fostei Iugoslavii, luptători din Bosnia, din Kosovo și chiar din Albania. Un rol în radicalizarea acestora l-au avut mujahedinii controlați de Bin Laden care au folosit diverse baze de pregătire militară în această parte a lumii. In aceste zone din Peninsula Balcanică a luat ființă Al Qaida Albă pentru ca apoi să se răspândească în toată Europa, cu preponderenţă în partea de Vest.

În spiritul inumanelor metode de control aplicate populației aflate în zonele de ocupație, în cheia unui clasic tratament înjositor aplicat oponenților, și în temeiul proclamării legii islamice Sharia, ISIS promite instituirea ordinii în Levant și în Nordul Africii. Toate acestea cu prețul sacrificării a mii de oameni. Legea Sharia introdusă în teritoriile cucerite însemnează de fapt instituirea fricii sau a „ordinii" teroarei. Decapitarea occidentalilor, crucificările, îngroparea oamenilor de vii, tăierea brațelor, incendierea sau lapidarea sunt doar câteva dintre instrumentele acestei terori. Toate acestea au dus la anihilarea oricărei opoziţii, la câştigarea de noi adepţi, aventurieri sau alienați mintal care au ales să se înroleze în ISIS pentru a-și exhiba

[3] Loretta Napoleoni, *Isis - Califatul terorii*, Editura Corint, București, 2014, p.10.

[4] Independent.md, „Enciclopedia terorismului: Ce este și ce vrea Statul Islamic?" apariție la 17. Nov. 2015 în http://independent.md/enciclopedia-terorismului-ce-este-si-ce-vrea-statul-islamic/#.WIqr8lV9670 , accesat la 25 ian. 2017.

[5] *Ibidem*.

agresivitatea narcisică, sau pentru conturarea unui așa-zis prestigiu de grup.

Mesajele de influențare adresate musulmanilor, formule precum: *„o nouă Epocă de aur a Islamului”*, au creat efecte diverse în sensul radicalizării. Un rol specific în această muncă de influențare l-a avut pretextul religios, construirea unor motivații așa-zis pozitive, însă cu mijloace abominabile. Ideea de a salva lumea de necredincioși și de infideli este un slogan frecvent folosit în escaladarea sentimentelor care duc la abrutizarea conștiinței și inversarea valorilor. Alături de toate acestea, maşinăria politico-militară jihadistă a adăugat efectul determinării teroriste și administrarea unor metode de acaparare a voinței. Planul anexării Iordaniei, Israelului, Libanului, viziunea megalomană asupra unui Califatul Mondial reconstruit pe gloria trecută a Califatului Abbasid din vremea califului Harun al-Rashid, un viitor imperiu islamic care să se întindă din vestul Chinei şi Indiei către Asia Centrală, prin Orientul Mijlociu şi Apropiat, peste Nordul şi Centrul Africii, peste Peninsula Iberică, peste cea Balcanică, inclusiv peste România, dovedește proporția unei alienări psihice de masă care creează vectorul de decizie și acțiune al Statului Islamic.

Ascensiunea ISIS şi necorelarea dintre superputeri

Se poate aprecia că, odată cu ISIS, avem de-a face cu un nou tip de terorism, cheia succesului fiind viteza de propagare a violenței, dar și ingeniozitatea găsirii mijloacelor de finanțate a actelor și structurilor teroriste. Amploarea fenomenului de contrabandă cu petrol, cu arme de tot felul, impunerea unor taxe pe afaceri, priceperea de a colabora cu liderii locali, câştigând aderenţa acestora, dar și facilitățile colaborării, motivarea pecuniară a luptătorilor ISIS, toate acestea explică implicarea la vârf, dar și în rândul luptătorilor de rând, în fenomenul terorist.

Printr-o propagandă dirijată după normele psihologice clasice, jihadiștii reușesc să stăpânească și să îmbine diverse instrumente ale războiului clasic cu elemente ale războiului hibrid, precum și instrumente ale luptei de gherilă cu cele ale războiului continuu. Convertirea la islam sub presiunea execuției publice transformă ISIS într-o mână de fier care acționează cu brutalitate în direcția instituirii ordinii prin teroare. Pretextul acestei terori este ideea de a apăra comunitatea musulmană (umma) de apostați și de infideli.

Ascensiunea rapidă a ISIS, de la apariția sa ca actor regional către poziția de actor în plan mondial, faptul de a escalada violența până la cote extreme, de a amenința securitatea și pacea întregii lumi se înregistrează în contextul eşecului Occidentului şi al restului lumii de a soluţiona practic şi eficient problemele dezastruoase pentru ordinea mondială, inclusiv pentru Europa. Deşi este cel mai afectat de ascensiunea islamismului radical, Occidentul nu reacţionează în nici un fel; este muribund din punct de vedere politic și moral. Islamul, o religie expansionistă, contrastează flagrant Creștinismului care este defensiv, pașnic și slab din punct de vedere politic. Acest aspect creează premiza ofensivei islamice care dorește să impună în întreaga

lume o formă de teocrație absolutistă, abuzivă, despotică.

Menţinerea la cote ridicate a migraţiei dinspre statele musulmane către statele nemusulmane, europene, va duce până la sfârşitul secolului la constituirea anticipatei Eurabia, pentru care pledează spiritul globalist, metișizant al ingineriilor sociale. În acest ritm ar fi de luat în calcul ideea că în Europa numărul moscheilor va depăși pe cel al bisericilor creştine. Un indicator în acest sens îl oferă situația demolării bisericilor creştine din Kosovo şi Bosnia şi substituirea acestora cu moschei.

O lucrare de referință cu privire la ansamblul evenimentelor politice, rivalităţilor regionale şi aspectelor economice din lumea arabă contemporană[6], aprecia că SUA şi Europa nu au acţionat pentru oprirea conflictului din Siria şi Irak, fapt devansat de ideea că Rusia şi Iranul au păstrat mereu intenția de a sprijini pe președintele Assad. Războiul civil din Siria a cauzat peste 1 milion de morţi şi a dus la emigrarea a peste 11 milioane de oameni care s-au îndreptat către Turcia, Iordania, Liban, Egipt şi în final spre Europa. De fapt, refugiaţii din Orientul Mijlociu şi Apropiat, la care se adaugă cei din Nordul Africii, au demonstrat că au drept țintă finală Europa. Disoluţia ordinii statale din Orientul Mijlociu, eşecul statului sirian, irakian sau libian au dus la retribalizarea acestor state. Primăvara arabă a determinat alte câteva sute de mii de victime şi milioane de refugiaţi.

Europolul apreciază că rata anuală de infiltrare a imigranţilor ilegali în Europa este de peste 500.000 de persoane, rezultat al activităţii a peste 30.000 de traficanţi de fiinţe umane, din care 3.000 dintre aceştia acționând numai în Marea Mediterană. Se apreciază că, din 11 septembrie 2001 până în prezent, au avut loc mai mult de 27.000 de accidente provocate de islamiştii teroriști, aceasta pe fondul faptului că ISIS ar fi infiltrat în Europa între 4.000 și 5.000 de luptători islamiști pentru cucerirea din interior a Europei. Fostul imam Al-Bagdhadi, şeful ISIS, a propovăduit emigrarea ca pe o datorie a fiecărui musulman, pentru a cuceri Roma şi a stăpânii lumea cu voia lui Allah. Este de notat aici o anumită parafrazare care zugrăvește perfect situația: *„secolul XXI va fi secolul migrantului, concluzie determinată de existența unui mare număr al migraţiilor şi al formelor de migraţiune, sau va secolul haosului, al violenţei şi al dezordinii”*[7].

In nici un caz soluţia nu poate fi aceea de a ţine emigraţii la graniţa Uniunii Europene, dar nici aceea de a renunța la aplicarea fermă a legilor aplicabile celor care ignoră cu bună ştiinţă normele elementare de conduită socială, regulile civice şi cutumele culturale și educaționale ale statelor care i-au primit şi adoptat. Se poate aprecia că valul de refugiaţi spre Europa reprezintă doar un început al migraţiei spre Occident care se va amplifica continuu. Cunoaștem acum faptul că risipa financiară datorată războiului din Irak precum și perioadei postconflict s-a ridicat la peste 4 trilioane de dolari. În urma acestei conflagrații statul este blocat în primitivism și retribalizare. Alături de Irak, alte trei state din Orientul Mijlociu au încetat să mai

[6] *Ibidem*.

[7] Peter Mansfield, *O istorie a Orientului Mijlociu*, Editura Humanitas, București, 2015.

funcţioneze ca entități suverane: Libia, Yemen, şi Siria, iar în locul acestora s-a instaurat un califat dominat de exacerbarea violenței și reglementat despotic de Sharia.

Dacă acest califat se extinde și asupra populațiilor din vecinătate, valul de refugiați riscă să escaladeze cote inimaginabile. In India sunt mai mult de 100 de milioane de musulmani, în China populaţia asigură alte milioane, plus statele din Asia Centrală, Orient, Nordul Africii, cu o populaţie totală mai mare decât cea a Europei. Cele patru state eşuate care totuşi puteau ţine pe loc populaţia, au dispărut. Posibil să mai dispară și altele până către Extremul Orient și către China. Se naște atunci întrebarea cine va mai putea opri vreodată milioanele de refugiaţi care ar părăsi aceste țări de teama campaniilor de exterminare ISIS?

Privind către Europa, înțelegem că, deîndată ce fenomenul migrației a crescut ca amploare, ordinea şi liniştea în acest areal au apus. Uniunea Europeană şi-a subminat standardele de convieţuire, identitatea culturală, prestigiul politic şi autoritatea instituțională pentru o lungă perioadă de timp sau pentru totdeauna. Eroarea strategică impardonabilă a Germaniei, comisă prin vocea Cancelarului Merkel, a fost lansarea invitaţiei pentru imigranţii din Orientul Mijlociu să vină în Germania şi în Europa. Aceasta a creat tensiuni grave, iar rezolvarea problemei refugiaţilor se prelungeşte la infinit. Din această inadecvare câştigă Turcia care, pe seama situației create, licitează pârghiile emoționale ale momentului, amenințând cu deschiderea graniţelor pentru efectivele găzduite în taberele de refugiați, dacă nu se vor rezolva revendicările avansate cu prilejul întrevederilor diplomatice la nivel european, respectiv infuzarea unui substanțial ajutor financiar necesar administrării crizei refugiaților, precum și primirea acestui stat în Uniunea Europeană.

În condițiile migrației, o importantă parte din fondurile structurale ale U.E. pentru perioada 2014 - 2020 sunt canalizate către administrarea crizei refugiaților, aceasta presupunând o serie de consecinţe care se răsfrâng asupra populaţiei Uniunii. Şansele de a controla emigraţia sunt reduse la minimum, iar consecinţele sunt dramatice. Este limpede că Europa ajunge să fie prima putere politico-administrativă silită să deconteze costuri ale conflictului din Orientul Mijlociu. De fapt, situaţia creată în Orientul Mijlociu este ca o bombă cu deflagraţie întârziată care va produce ravagii pentru foarte mulţi ani. De ce aceste evoluţii nefaste au surprins într-atât Europa? De ce oamenii politici și factorii de decizie nu au anticipat aceste pericole şi nu au acționat în consecință? De ce unii dintre politicienii europeni au ajuns chiar să contribuie la producerea acestui cataclism, autorizând diverse mișcări de populații în sânul cărora s-au integrat teroriști? Acestea sunt întrebări care necesită o clarificare, pentru a putea găsi pe mai departe soluții.

„Hărţile lumii se redesenează”, aprecia un cunoscut autor[8]. Ascensiunea ISIS are la bază forța abuzivă, autoritară a Islamului radical, dar și necorelările existente

[8] ANDREESCU, Anghel et. al., *Efectul migrației asupra securității României și a Europei*, vol. colectiv, Editura Rao. București, 2016, p. 262.

între superputeri, precum și slăbiciunile instituționale europene instrumentate la nivelul unor diverse decizii și inițiative. Pe fondul acestei inadecvări, o serie de teroriști ISIS, proveniţi din Occident, sunt sprijiniţi să se întoarcă în ţările de origine, adică în vestul Europei, ceea ce constituie cea mai mare primejdie pentru Europa. Aceştia au o bogată experienţă de luptă, sunt formaţi în condiţii atroce, antrenați să ucidă și vor constitui pericole grave pentru ordinea din Uniune. Din informaţii, rezultă faptul că peste 4.500 de luptători ISIS se vor reîntoarce în Europa, iar valurile de emigranţi au constituit mijloacele, căile și în acelaşi timp „vehiculele" de camuflaj cele mai sigure pentru atingerea acestui scop. Mulţi luptători ISIS sunt lăsaţi în adormire, așteptând semnalul de reactivare și momentul să intervină în organizarea și ducerea la îndeplinire a unor acte teroriste. În această privință, mediul occidental reprezintă aria expusă oricărei vulnerabilități posibile, lăsate la îndemâna acțiunilor islamiștilor radicali.

Studiile întreprinse au demonstrat că musulmanii europeni din generaţia a II-a şi a III-a proveniți din rândul imigranţilor sunt tot mai puţin toleranţi şi tot mai puțin integrați față de cum au fost părinții sau bunicii lor. Vedem cum domeniul integrării înregistrează acest eșec total. Mulţi dintre aceștia s-au transformat în frustraţi, nemulţumiţi, exilaţi în cartierele mărginașe ale marilor orașe, fără serviciu, alții dintre ei, simpatizanți sau susținători ai teroriştilor, continuă să se poziționeze în vizorul forţelor de ordine. Dacă nu în mod declarat, în fapt oficialitățile recunosc că periferiile marilor orașe europene sunt pierdute de forţele de ordine. Aceasta este dovedită mai cu seamă de amploarea și gravitatea ultimelor acte teroriste comise în Paris, Bruxelles, Malmo, Berlin, Frankfurt și în alte părți ale Europei.

Pe lângă actele teroriste comise, în ultimii ani se consemnează o serie de alte inițiative interceptate și dejucate de către forțele de ordine şi de către structurile de informaţii. În Marea Britanie, în proximitatea zilei de Paști a anului 2009 erau planificate mai multe atentate teroriste grave, care trebuiau să aibă loc în Manchester, în diverse zone comerciale. Acestea au fost dejucate și anihilate de către structurile informative[9]. În legătură cu aceste inițiative au fost arestate 12 persoane din Pakistan. În anul 2010, în Londra şi în alte 4 orașe din Marea Britanie, au existat o serie de tentative de atentat, dar şi acestea au fost neutralizate. Cazuri similare s-au înregistrat în Italia, în anul 2010. Se preconizau pregătirea și executarea unor diverse atentate în diverse localuri publice, în spații cu o anume semnificație istorică și națională și în instituții simbol pentru administrația italiană. Spre exemplu, apare în acest context intenția unui cetăţean tunisian de a arunca în aer turnul din Pisa, acțiune anihilată la timp de către forţele de ordine. Şi pe teritoriu Spaniei au existat astfel de tentative de atentat, dar care, de asemenea au fost depistate şi dejucate la timp. Asemenea şi pe teritoriul Germaniei, la Frankfurt și la Düsseldorf au existat atentatori ale căror acțiuni au fost controlate la timp și sortite eșecului.

În sfârşit, în Europa s-a luat măsura închiderii unor moschei din Franţa şi

[9] Cristian Barna, *Jihad în Europa în numele Califatului Terorii*, Editura Top Form, București, 2016, p. 162.

Germania, unde, de foarte mulţi ani, era cunoscut faptul că aceste lăcaşe de cult serveau imamilor itineranţi pentru operaţiile de recrutare şi pregătire a viitorii terorişti islamici. În mai multe state ale Europei, precum Suedia, Olanda, Danemarca, bande violente de imigranţi au creat mari probleme forţelor de ordine publică. Se consideră că periferiile marilor oraşe europene sunt pierdute de mai bine de 8 - 9 ani de către forţele de ordine, poliţia nemaiavând autoritatea şi nici forţa necesară de a controla aceste zone, singurele structuri care mai pot pătrunde acolo fiind structurile de poliţie militară de tip jandarmerie.

Sunt bine cunoscute gravele dezordini provocate cu ocazia sărbătorilor de iarnă din anul 2015 în marile oraşe europene. Gravitatea acestei situaţii constă în aceea că factorul politic a tolerat aceste fapte deosebit de periculoase pentru ordinea publică, evenimente dramatice cu deosebit de grele consecinţe pe termen lung. Orientul, Africa, Europa, America trăiesc acum un moment de mare dificultate, un moment pe care împreună ne propunem să-l gestionăm cu luciditate, profesionalism și fermitate, cunoscând că deja lumea se află în derularea unui „război global între civilizaţii, un război fără câmpuri de bătălie şi frontiere”[10].

Concluzii și perspective

Referitor la strategiile antiteroriste care vizează planuri de acţiune, politici globale și organizarea unor reţele strategice de combatere a terorismului, opinăm faptul că, în instrumentarea măsurilor nu trebuie avute în calcul nici un fel de abatere sau concesie. O serie de măsuri au fost luate și altele urmează a se introduce la nivelul structurilor dedicate. Statele lumii au adoptat căi diferite în lupta împotriva terorismului; Utilizarea dronelor de către SUA şi Israel în operaţii de anihilare a terorismului s-a dovedit a fi o cale extrem de eficientă. În peste 800 - 900 din cazuri acestea au fost folosite în lupta împotriva liderilor Al Qaida şi ISIS. În acţiunile îndreptate împotriva terorismului. sunt angajate majoritatea statelor lumii. Acestea utilizează cu mare eficienţă serviciile de informaţii, forţele de ordine publică, forţele speciale și de intervenţie.

Strategia U.E. de combatere a terorismului vizează cei patru piloni de acţiune, respectiv: prevenirea, protecţia, urmărirea şi răspunderea. Pentru domeniul complex al stopării acestui fenomen, în anul 2014 Consiliul J.A.I. a stabilit următoarele direcţii: prevenirea radicalizării şi a extremismului; schimbul rapid de informaţii în domeniu; descurajarea; detectarea şi stoparea călătorilor suspecţi; investigarea şi tragerea la răspundere a celor vinovaţi.

Europol, Eurojust şi Frontex și-au asumat o serie de obligaţii pe această linie de combatere a terorismului, remarcând faptul că doctrinele Bush-Obama în acest domeniu nu au dus la rezultate notabile. Se remarcă lipsa unei viziuni convergente,

[10] *Ibidem.*

în materie de combatere a actelor teroriste. Fiecare direcție de lucru vizează măsuri unidirecționale desprinse de contextul mai larg și de corelările specifice. Manualul Armatei S.U.A. consemnează răspunderea în domeniul terorismului, precizând faptul că operaţiile militare trebuie să includă ducerea la îndeplinire a măsurilor de prevenire, descurajare, anticipare şi neutralizare a acțiunilor teroriste. În setul de măsuri sunt introduse specificații precise cu privire la diverse reguli de abordare: regula de a nu negocia sau trata cu organizațiile teroriste, nici în sensul răscumpărării ostaticilor și nici pentru vreun schimb anume; reguli privitoare la abordarea comprehensivă a inițiativelor, evenimentelor sau programelor cu caracter subversiv; Statele lumii au dezvoltat tactici de reacţie rapidă şi au antrenat echipe de elită pentru salvarea de ostatici.

Uniunea Europeană a adoptat prin Consiliul de Justiție şi Afaceri Interne directive cu caracter obligatoriu pentru statele membre, cum ar fi: schimbul de date privind pasagerii; utilizarea eficientă a bazei de date în spaţiul Schengen şi altele. În acelaşi timp s-a cerut introducerea în legislația penală a statelor membre a dispoziţiunilor privitoare la incriminarea terorismului şi condamnarea strictă a acestuia, precum şi a tuturor acţiunilor/inacţiunilor care au legătură directă cu terorismul, respectiv: intimidarea, provocarea sau formarea de celule teroriste; facilitarea acţiunilor teroriste, inclusiv finanţarea acestora. În acelaşi timp, s-au cerut intensificarea controalelor la frontiera spaţiului Schengen, în interiorul acestui spațiu şi la frontierele Uniunii pe spațiile de penetrare a emigranților.

În intensificarea acestor măsuri, Uniunea Europeană a vizat sporirea capacităţilor Europol şi Eurojust precum și alte măsuri specifice: adoptarea unei definiţii comune a terorismului; reglementarea legislației cu privire la funcționarea mandatul european de arestare; statutul ataşaţilor de securitate; elaborarea de standarde stricte privind importul, exportul şi transferul de arme de foc;

În ce privește S.U.A., acțiunile și măsurile de combatere a terorismului luate de acest stat sunt în avangarda unor poziții de forță. Statele Unite au întreprins o serie de măsuri precum: descurajarea ISIS prin atacuri de nimicire, distrugerea capacității de reacție, destructurarea celulelor teroriste prin lovirea și anihilarea comenzii, executarea de raiduri aeriene concentrate. Odată cu acestea, sunt vizate și o serie de acţiuni de asistenţă umanitară în statele afectate de terorişti. Din păcate, până în prezent, cele mai multe strategii de combatere a terorismului s-au dovedit în mare măsură ineficiente şi, legat de aceasta, se constată o neimplicare a moderatorilor și actorilor sociali din toată lumea, inclusiv a liderilor politici.

Se poate aprecia că anumiţi lideri occidentali au fost prea ocupați cu resuscitarea pârghiilor economice post criză sau cu stabilitatea și confortul populațiilor din țările pe care le conduc. În acest timp, însă, trebuie avut în vedere faptul că nesiguranța, dezastrele, conflictele și această disperare a războiului se poate revărsa oricând peste liniştea şi bunăstarea oricărui stat din componența Uniunii Europene. Anumite politici sau strategii au fost elaborate sub impactul rutinei, al ezitării, tergiversării şi eschivării,

sub tensiunea baricadării în fortăreaţa unui individualism politic inconsecvent, menit să amâne pe moment ceea ce nu poate fi de fapt evitat. „Autoizolarea e o iluzie amară. Aceasta pentru că lumea în care trăim se schimbă accelerat”[11]. Trebuie avută în vedere, în orice condiţii, această dinamică. In nici un caz, soluţia crizelor nu o reprezintă gardul de sârmă ghimpată. *„Cu cât nu va fi pace în lumea islamică (va mai fi vreodată?)”* nu vom fi în deplină siguranţă nici aici, în mica noastră Europă, pe care încă ne place să o mai credem creştină[12]. Oare pentru cât timp?

Conflictele din Orientul Mijlociu şi Apropiat se prelungesc. Războaiele, conflictele locale se poartă prin intermediari; Iranul şi Rusia îl sprijină pe preşedintele Assad; Arabia Saudită, Kuweitul, Qatarul sprijină ISIS, iar SUA sprijină rebelii din Siria care cer democratizarea sistemului și ieșirea de sub dictatură. Asistăm în acest context la eşecul Occidentului şi al restului lumii de a soluţiona probleme și provocări care reverberează în toată lumea, dezastre care au grave consecinţe pentru ordinea mondială, și mai ales pentru Europa.

Alături de oricare dintre strategiile de combatere a terorismului, mai trebuie adăugată una esențială: strategia integrării civilizatoare a spațiului și spiritului islamic în așa fel încât societățile musulmane moderate să poată prelua ele însele controlul luptei antiteroriste. Francis Fukuyama[13] aprecia că cea mai bună strategie de anihilare a teroriştilor este lupta pentru cucerirea sufletelor musulmanilor, acest lucru fiind subliniat și de Ali Lai'di[14], respectiv sprijinirea lor, îmbunătăţirea condiţiilor de trai, de pregătire și de civilizare, însă acest lucru este de durată.

În ceea ce privește România, situaţia este la fel de nesigură, la fel de incertă, deoarece așezarea noastră geostrategică ne plasează în miezul întregii dezbateri și turburări. George Friedman[15] aprecia, în legătură cu aceasta, faptul că *„imperiile se întâlnesc acolo unde este şi există România”*[16]. Rigoarea aceasta solicită României nu doar elaborarea și practicarea unei coerente politici externe de bună vecinătate,

[11] Peter Mansfield, *O istorie a Orientului Mijlociu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2015, p. 513.

[12] *Manualul Armatei SUA*, p. 517.

[13] Francis Fukuyama, născut la 27 octombrie 1952, este un sociolog şi un politolog american. A urmat studii clasice la Cornell University și a obținut doctoratul în științe politice la Harvard University, cu o teză despre politica externă a URSS în Orientul Mijlociu (1981). În anii 1979- 980,1983-1989 și 1995- 1996 a fost colaborator al Departamentului de Ştiinţe Politice al RAND Corporation, iar în anii 1981-1982 și 1989 a lucrat la Departamentul de Stat al SUA. *Sfârşitul istoriei şi ultimul om* (1991) este cartea care i-a adus notorietate internaţională. A publicat numeroase studii și articole despre democratizare și politica economică internaţională. În ultimii ani s-a concentrat asupra rolului culturii și al capitalului social în viaţa economică modernă și în tranziţia către societatea informatizată.

[14] Ali Lai'di, jurnalist și cercetător ştiinţific, analist politico-militar axat pe probleme de război și informaţii, dar mai ales pe terorismul islamist;

[15] George Friedman, născut în anul 1949, este un om de ştiinţe politice și autor american. El este fondatorul companiei private de informaţii STRATFOR. Este autor a câteva cărţi, printre care *The Next 100 Years*, *The Next Decade*, *America's Secret War*, *The Intelligence Edge*, *The Corning with Japan şi The Future of War*. În studiile și cercetările sale a abordat inițial tematica marxistă și mai apoi conflictele internaţionale și în special examinarea relaţiilor dintre URSS și SUA din perspectivă militară. După destrămarea Uniunii Sovietice, Friedman a studiat un potenţial conflict dintre SUA și Japonia și a participat în calitate de coautor la elaborarea cărţii *The Corning War with Japan* apărută în 1991.

[16] ANDREESCU, Anghel et. al., *Efectul migraţiei asupra securităţii României şi Europei*, vol. colectiv, Editura Rao, București, 2016, p. 353.

ci și gestionarea responsabilă a rolului propriu în contextul acestei lupte, precum și depășirea unor praguri ale neîncrederii și inadecvării interne.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDREESCU, Anghel et. al., *Jihadul islamic*, vol. colectiv, Ed. Rao, București, 2015;

2. ANDREESCU, Anghel et. al., *Efectul migrației asupra securității României și a Europei*, vol. colectiv, Editura Rao, București, 2016;

3. ANDREESCU, Anghel, „Terorismul mileniului III – reconfigurarea rețelelor", în *TIMPOLIS*, an XVII, nr. 1374, 30 august - 2 septembrie 2007; cf., *Terorismul mileniului III,* vol. colectiv Editura Sitech, Craiova, 2017;

4. BARNA, Cristian, *Jihad în Europa. În numele Califatului Terorii*, Editura Top Form, Bucureşti, 2016, pag. 162;

5. DOBRESCU, Paul, *Crizele după criză. O lume fără busolă şi fără hegemon,* Editura Litera, Bucureşti, 2016;

6. ERELLE, Anne, În pielea unei jihadiste. O mărturie despre filierele de recrutare ale Statului Islamic, Editura Polirom, Iași, 2015

7. KHALAF, Farida & HOFFRMANN, Andrea, *Povestea Faridei. Fata care a invins ISIS*, Editura Rao, București, 2016;

8. MANSFIELD, Peter, *O istorie a Orientului Mijlociu,* Editura Humanitas, Bucureşti, 2015;

9. NAPOLEONI, Loretta, *Isis - Califatul terorii*, Editura Corint, Bucureşti, 2014;

10. NIVAT, Anne, *Islamistii. Cum ne vad ei pe noi*, Editura Corint, 2011;

11. SIMILEANU, Vasile, *România în ochiul Uraganului*, Editura Top Form, București, 2016;

12. WEISS, Michael, *ISIS, Armata Jihadului*, vol. colectiv, Editura Corint, București, 015;

13. ****Manualul Armatei SUA*; cf. Department of Defense Directive, *The Department of Defense, Law of War Manual - (DoD Law of War Program)*, Office of General Consel Department of Defense, june, 2015.

14. *****„Enciclopedia terorismului: Ce este şi ce vrea Statul Islamic?"* apariție la 17. Nov. 2015 în http://independent.md/enciclopedia-terorismului-ce-este-si-ce-vrea-statul-islamic/#.WIqr8l V9670, accesat la 25 ian. 2017.

TERORISMUL ACTUAL, RISC MAJOR LA ADRESA SECURITĂŢII COMUNE A EUROPEI

CURRENT TERRORISM, SERIOUS RISK TO THE COMMON SECURITY OF EUROPE

Gl. (r.) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
Lt. drd. Valentin DULGHERU

Abstract

Organizaţiile teroriste sunt despotice, entităţi fără lege, care luptă să destabilizeze lumea modernă, să profite de pe urma democraţiei occidentale.

Cuvinte cheie: terorism actual, migraţie, risc major, globalizare, ISIS – Califatul terorii, previziuni.

Abstract

The terrorist organizations are despotic, entities with no compunction, that fight to destabilize the modern world in order to take advantage of the Occidental democracy.

Keywords: current terrorism, migration, major risk, Globalizations, ISIS – Terror Caliphate, forecasts.

Atacurile asupra simbolurilor puterii economice şi militare a SUA au demonstrat cât suntem de vulnerabili, iar omenirea ar fi trebuit să înţeleagă că a venit momentul să lichideze sursele terorismului, dar nu a fost aşa, deoarece escalada violenţelor a continuat în Europa: la Madrid, Londra, Bruxelles,

Paris, Berlin etc., mai ales după anul 2015.

Nimic nu va mai fi ca înainte. Vom avea parte de un drum cu multe obstacole şi capcane, deci de, „un viitor extraordinar de dinamic, turbulent şi multidimensional", un viitor asupra căruia domneşte incertitudinea, iar viziunea asupra zilei de mâine nu se rezumă la noroc sau intuiţie, ci solicită pricepere, experienţă şi voinţa de a combate acest flagel mondial, numit terorism.

Teroriştii vor fi înfrânţi sau anihilaţi abia atunci când ideologiile care-i motivează nu mai sunt valabile.

„Este vorba despre un nou limbaj al ostilităţilor, în care regulile şi delimitările, ba chiar şi armele acestui nou război asimetric, vor defini secolul XXI. Din Cel de-al Treilea Război Mondial este în plină desfăşurare."[1]

Totul trebuie regândit la noile actualităţi concrete ale secolului XXI, deci este nevoie de voinţă politică în primul rând.

„Organizaţiile teroriste sunt despotice, entităţi fără lege, care luptă să destabilizeze lumea modernă, să profite de pe urma democraţiei dentale.

Ele conduc comerţul, recrutează armate, dirijează bănci, strâng fonduri, fac schimb de resurse – se îndreaptă spre un alt tip de viitor, deci un război complex, asimetric.[2]

Previziunile futurologului James Canton sunt întregite de Alvin Toffler, cel care a întemeiat o nouă disciplină „futurologia" şi care a precizat, încă din 2010, că „migraţia musulmană spre Occident se va amplifica, determinând consecinţe grave din toate punctele de vedere, dar mai ale pe linia siguranţei publice."

Nici previziunile CIA din anul 2017 pe domeniul siguranţei, pentru perioada următoare, nu sunt pozitive, dimpotrivă.

Se vor amplifica tensiunile între state şi în interiorul acestora, iar ameninţarea teroristă va creşte în intensitate.

Statele, tot mai divizate, vor întâmpina dificultăţi mari în contracararea acestor acte grave de terorism. Toate acestea, pe fondul încetinirii creşterii economice, a măsurilor protecţioniste, a unor tensiuni, urmate de represalii economice, diplomatice, război hibrid, atacuri cibernetice, etc.

„Pentru a combate terorismul, este necesar, în primul rând, să înţelegem care sunt rădăcinile răului. O diagnosticare corectă asigură o mai bună vindecare a acestuia.

În cazul unei erori de judecată, boala se agravează. Mai trebuie găsit tratamentul adecvat, care să asigure o vindecare completă."[3]

Forţele speciale ale SUA şi ale principalelor state din UE au întreprins, în timp, multe acţiuni de prevenire a atacurilor terorite, dar şi de neutralizare a liderilor teroriști, mai ales cei ai AL Qaida şi ISIS, respectiv Bin Laden, Mohammed Atif,

[1] James Canton, *Provocările viitorului*, Editura Polirom, Iaşi, 2010, p. 230

[2] *Ibidem*, pct. 1

[3] Ali Laïdi, **Efectul de bumerang. Cum a determinat globalizarea apariţia terorismului, House of Guides, Bucureşti, 2007, p. 165**

Zubaida, Baghdadi etc., însă violenţa nu s-a redus.

Celulele teroriste s-au refăcut în permanenţă, sursele de recrutare ale teroriştilor funcţionează precum şi sursele de finanţare ale acestora, principalii furnizori fiind statele musulmane bogate în resurse energetice din golf şi şeici bogaţi din Orient.

ISIS, printr-o propagandă modernă și foarte eficientă în lumea musulmană, a reuşit să atragă mulţi luptători din fostele trupe de elită ale Irakului, din cele de informaţii, dar şi din cele ale Siriei, Libiei şi din Occident.

Mesajele pozitive către musulmani ale ISIS au dat roade, utilizând şi poleiala religioasă, maşinăria politică militară, tacticile teroriste, adminstrarea teritoriului în marea dezordine, de mai mulţi ani, din Orient, precum şi prin folosirea cantinelor volante, prin distribuirea electricităţii, repararea drumurilor etc.

ISIS este un nou tip de terorism, cheia succesului fiind determinată de viteza de privatizare a terorismului faţă de alte organizaţii teroriste, precum Al Qaida, Fraţii Musulmani etc.

Se remarcă priceperea de a lucra cu liderii locali, aderarea acestora cu facilităţi financiare, motivarea luptătorilor proprii cu bani, redistribuirea unor bogăţii acumulate, relaţii excelente cu multe autorităţi ale statelor din Orient.

După ce au cucerit, în zonă, o suprafaţă mai mare decât cea a Marii Britanie, smulsă din Siria, Irak și Liban, ISIS dorea să anexeze şi alte state din zonă, însă intervenţia Rusiei şi Turciei alături de SUA în zonă a determinat reducerea la mai puţin de jumătate din suprafaţa cucerită anterior şi cu pierderi masive de luptători şi armament.

Oricum, ISIS rămâne cea mai bogată organizaţie teroristă a momentului, cu o avere de peste 2 miliarde de dolari, la care se adaugă contrabanda cu petrol, arme de tot felul, alte taxe pe afaceri, droguri etc.

Ascensiunea rapidă a ISIS, de la actor regional la un rol mondial, de ameninţare a securităţii lumii s-a datorat şi eşecului Occidentului şi restului lumii în soluționarea marilor probleme ale ordinii mondiale, inclusiv pentru Europa.

S-a încercat ajutarea, cu instructori militari, armament și alte mijloace, armatelor Irakului, Afganistanului, însă rezultatele nu sunt pe măsura aşteptărilor. Noua armată a Irakului este cu mult inferioară armatei de sub comanda fostului lider, Saddam Hussein, ca să nu mai amintim de un moralul foarte scăzut, fără o motivaţie reală şi adaptată la noile condiţii.

La toate acestea, se adaugă fragmentarea tribală, aşa cum este în Libia, Irak, sectarismul şi specificul fiecărei ţări care formează „Orientul Mijlociu Extins”, adică o regiune cu peste 450 de milioane de locuitori şi 25 de state, unde palestinienii şi kurzii încă aspiră la state naţionale. Nu pot fi omise în a fi menţionate tensiunile dintre şiiţii şi suniţii din Irak şi din alte zone, precum şi reapariţia Iranului pe scena politică, diplomatică (aspect contestat de Israel şi Arabia Saudită) şi dorinţaTurciei de a adera la UE, deşi nu îndeplineşte condiţiile impuse, mai ales politice. La acestea se adaugă iritarea Arabiei Saudite şi a Emiratelor Arabe Unite faţă de Iran.

Rusia a speculat slăbiciunile şi lipsa deciziilor Occidentului, înlăturând parţial imaginea negativă determinată de criza Ucrainei şi ocuparea Crimeii, prin implicarea sa în războiul împotriva ISIS, sprijinind Siria, unde are o puternică bază militară.

Toate acestea au determinat mai apoi ca Rusia să declanşeze un puternic bombardament asupra Ucrainei, în zona de Est, sprijinind pe separatiştii din Estul acestei ţări la sfârşitul lui ianuarie 2017 şi continuând să acapareze noi teritorii din Ucraina.

Se poate aprecia că soluţiile militare, civile sau de altă natură adoptate până în prezent, în zona Orientului, nu au dus la niciun rezultat vizibil, însă, fără o punere de acord a marilor puteri şi asta cât mai rapid, nu se va rezolva nimic, întrucât zona a determinat mari fluxuri de migraţii spre Occident, cu riscuri tot mai mari în destabilizarea gravă a ordinii şi siguranţei cetăţenilor Europei.

Occidentul pare muribund şi nu reacţionează, deşi este cel mai afectat, de mai mulţi ani, de terorism şi imigraţii.

Islamul este o religie expansionistă, pe când Creştinismul este mult mai tolerant şi aşezat, nereplicând şi, prin urmare, netrecând la „ofensivă".

Menţinerea şi chiar intensificarea emigraţiei din statele eşuate, precum: Irakul, Siria, Libia etc., va conduce la formarea, până la sfârşitul secolului, a unui nou concept geopolitic pe care unii deja îl numesc, cu un eufemism, „Eurabia", iar numărul moscheilor va depăşi numărul bisericilor creştine (menţionăm ca exemplu bisericile creştine dărâmate în Kosovo şi Bosnia) şi construirea în locul lor a moscheilor, dar în număr dublu.

Lucrarea lui Peter Mansfield[4], considerată a fi cea mai relevantă în ceea ce priveşte evenimentele politice, economice, religioase, rivalităţile din această zonă, apreciază că SUA şi Europa nu au acţionat pentru oprirea conflictelor din Siria şi Irak, iar Rusia şi Iranul l-au sprijinit pe Assad.

Războiul civil a cauzat în Siria peste un milion de morţi şi peste 11 milioane de refugiaţi care au imigrat în Turcia, Iordania, Liban, Egipt şi, în final, spre Europa.

De fapt, refugiaţii din Orientul Apropiat şi Mijlociu, din Nordul Africii și din alte zone au imigrat, încercând în final să ajungă, prin orice mijloace, în Europa.

Disoluţia statelor din zonă a dus la retriblizarea acestor state situate în inima cea mai fierbinte a Orientului Mijlociu și a Orientului Apropiat..

Primăvara arabă, deşi pare o modalitate de înnoire a acestei lumi arabo-musulmane, a determinat, de fapt, o nouă radicalizare a zonei, o escaladare a conflictualităţii și intoleranţei, astfel încât alte şi alte sute de mii de victime şi, în final, milioane de refugiaţi să se îndrepte spre Europa.

Se apreciază că, din 11 septembrie 2001 până în prezent, au avut loc mai mult de 27000 de accidente provocate de islamiştii teroriști, iar ISIS ar fi infiltrat în Europa 4-5000 de luptători islamişi pentru cucerirea din interior a Europei.

Secolul XXI va fi secolul migrării, dat fiind numărul imigranților, formele

[4] Peter Mansfield, *O istorie a Orientului Mijlociu*, Editura Humanitas, București, 2015

masive, intempestive și extreme în care s-a executat migrarea, escaladarea violenței și dezordinii și crearea unui haosul general.[5]

Se poate constata că valul de refugiaţi spre Europe va continua să se amplifice, acesta fiind doar un început, cu toate consecinţele previzibile asupra deteriorării grave a siguranţei şi ordinii publice din bătrânul continent.

Cele patru state eşuate, care puteau, totuşi, ţine pe loc populaţia, au dispărut, născându-se întrebarea „cine va mai opri milioanele de refugiaţi de teama ISIS?"

Gafa Germaniei cu lansarea invitaţiei, pentru imigranţi, a structurilor UE neputincioase în faţa valului de refugiaţi, va crea, fără îndoială, tensiuni deosebite în Europa.

Şansele de a controla emigraţia sunt minime, iar consecinţele pe termen lung dramatice.

De aceea, se susţine că Europa va deconta conflictul din Orientul Mijlociu, această bombă cu explozie întârziată şi consecinţe inimaginabile.

Totuși, de ce Europa s-a lăsat surprinsă, atâţia ani, fără să întreprindă măsuri?

Recent s-a decis să se creeze zone tampon în Nordul Africii, încă neconcretizate. Turcia rămâne o zonă-cheie în gestionarea acestui fenomen, dar situația din această țară este atât de complexă, încât oricând pot apărea surprize. Separeu că Turcia își aduce aminte că a fost ultimul mare Califat, și ultimul mare imperiu musulman. Iar amintirile determină totdeauna, în afară de nostalgii, și o tensință foarte puternică de refacere, pe noua spirală a trecutului glorios. Erdogan a avertizat continuu, cerând nu doar despăgubiri şi admiterea în UE (admitere de care, se pare, că țara semilunii nu mai este chiar atât de grăbită). De altfel, cam în toată lumea, are loc o centrare a efortului pe securitatea internă, pe consolidarea statului de drept și sore realizarea unui concept de apărar4e realist și rațional.

Rusia a speculat capacitatea decizională a Europei şi a SUA, ajungând la masa tratativelor pe aceeaşi poziţie cu SUA.

Liderii occidentali au fost preocupaţi prea mult (de fapt, mai mult captați pe soluționarea problemelor legate de revenirea din criză, iar problematica foarte delicată și extrem de4 importantă a securității și apărării s-a diluat în discuţii sterile, nefinalizate niciodată și pe un birocratism excesiv, nerealist. Iar efectul acestor atitudini, între multe altele, s-a exprimat și uimitorul Braxit, cel care a distrus unui dintre puții piloni de susținere a edificiului UE, cel reprezentat de aroganta, mândra, dar extrem de realista Marea Britanie.

De fapt, pericolul cel mai mare îl constituie revenirea, în statele de unde provin, a multor terorişti, cu experienţă de ani de zile în luptele din Orient, cel puţin 1000 în Franţa, inclusiv 200 de femei. Valurile de migranţi au constituit mijloace ideale de pătrundere a teroriștilor din toate structurile. Unii dintre cei care au pătruns în Europa au trecut deja la acțiune, alții se află în stand by, dar se pregătesc pentru a acționa

[5] Colectiv, *Efectul migraţiei asupra securităţii României şi Europei*, Editura Rao, Bucureşti, 2016, p. 262

atunci când li se spune. Mediul din UE, dar și cel din Occident în general, oferă aproape toate condițiile ideale pentru adăpostirea teroriștilor și pentru activarea lor, chiar dacă o astfel de activare înseamnă moarte și distrugeri pentru cea mai avansată civi8lizație e pe planeta Pământ – ce europeană.

Atentatele teroriste din ultimii ani, dar şi cele anihilate de serviciile speciale ale UE, demonstrează aceste fapte.

Periferiile oraşelor sunt de aproape zece ani pierdute, ocupate de imigranţi; de fapt studiile întreprinse au demonstrat că musulmanii din generaţia a II-a şi a III-a din rândul imigranţilor sunt mai puţin integraţi sau deloc faţă de părinţii lor.

Recent, în Europa (Franţa, Germania etc.) s-a luat decizia închiderii unor moschei, unde timp de mai mulţi ani au servit imamilor itineranţi să recruteze, să motiveze și să pregătească pe viitorii terorişti.

Atentatele teroriste din ultimii ani au determinat elitele să regândească globalizarea, democraţia şi securitatea, în condiţiile demonstrării neputinței europene. S-a demonstrat, de nenumărate ori, cât de vulnerabile s-au dovedit a fi statele europene la aceste noi și teribile ameninţări.

De fapt, modernismul nu s-a impus în lumea musulmană în faţa conservatorismului religios al acesteia, al lipsei de educaţie, dar şi al subdezvoltării în multe cazuri.

„Cea mai bună cale de a combate terorismul de sorginte fundamentalist islamică este de a anihila influenţa grupărilor jihadiste asupra maselor largi de musulmani cărora acestea li se adresează.”[6] Dar cum poți face asta, dacă grupările respective se bazează tocmai pe forța ancestrală a credinței lor și pe o reacția viscerală împotriva necredincioșilor europeni, ruși și americani?

Omenirea se află la răscruce în ce priveşte viitorul său. Ori cooperăm în lupta împotriva terorismului, ori viitorul va fi sumbru, iar această amenințare, se va menține de-a lungul întregului secol XXI.

Bibliografie

1. Ali Laïdi, *Efectul de bumerang. Cum a deterinat globalizarea apariţia terorismului*, Editura House of Guides, Bucureşti, 2007

2. Anthony Giddens, *Europa în epoca globală*, Editura Ziua, bucureşti 2007

3. Cristian Barna, *Jihad în Europa*, Editura Top Form, Bucureşti, 2016

4. Colectiv, *Conversiunea sistemelor. Pustiul post modern şi deformările lumii*, Editura Mica Vlahie, Bucureşti, 2014

5. Colectiv, *Efectul migraţiei asupra securităţii României şi a Europei*, Editura Rao, Bucureşti, 2015

6. Colectiv, *Dialogul Occident – Orient*, Editura Top Form, Bucureşti 2015

7. Colectiv, *Jihadul Islamic*, Editura Rao, Bucureşti 2015

[6] Cristian Barna, *Jihad în Europa*, Editura Top Form, Bucureşti 2016, p. 188

8. Colectiv, *Terorismul mileniului III*, Editura Sitech, Craiova 2017

9. Francis Fukuyama, *Marea ruptură şi refacerea ordinii sociale*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2011

10. George Friedman, *Următorii 100 de ani. Previziuni pentru secolul XXI*, Editura Litera, Bucureşti, 2009

11. James Canton, *Provocările viitorului. Principalele tendinţe care vor reconfigura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, Iaşi 2010

12. Jean-Louis Bruguière**, Ceea ce n-am putut spune. 30 de ani de luptă împotriva terorismului, Editura Rao, Bucureşti, 2012**

13. Michael Weiss, Hassan Hassan, *ISIS. Armata Jihadului*, Editura Corint, Bucureşti, 2016

14. Mihaela Matei, *Islamul politic şi democraţia, între reformă, interpretare şi jihad*, Editura Rao, Bucureşti, 2011

15. Peter Mansfield, *O istorie a Orientului Mijlociu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2015

16. Vasile Simileanu, *Radiografia terorismului*; Editura Top Form, Bucureşti 2004

ROMÂNIA ÎNTRE SECURITATE ŞI INSECURITATE

ROMANIA BETWEEN SECURITY AND INSECURITY

Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU[1]
Colonel (r) Benone ANDRONIC[2]

Rezumat

Articolul scoate în evidenţă evenimentele sociale din ultima perioadă, atrăgând atenţia asupra vulnerabilităţilor şi pericolelor care afectează stabilitatea socială din România.

Sunt analizate evenimentele destabilizatoare provocate de unii demnitari, atrăgând atenţia asupra influenţei acestora, în ceea ce priveşte securitatea sau insecuritatea naţiunii şi a statului Român, acum când lumea occidentală se confruntă cu numeroase crize care afectează grav securitatea statelor Uniunii Europene, inclusiv a României.

Autorii invită factorii de decizie politică şi socială la raţiune şi reţinere, la solidaritate şi la reconciliere naţională, în spiritul Constituţiei României, astfel încât Centenarul Marii Uniri să ne găsească în graniţele actuale ale României, în măsură să cinstim memoria înaintaşilor noştri care şi-au dat sângele şi chiar viaţa pentru crearea României Mari.

Cuvinte-cheie: securitate; insecuritate; România; Constituţie; unire; solidaritate.

Abstract

The article highlights the latest social events, drawing the readers' attention to the vulnerabilities and dangers that are currently affecting social stability in Romania. It is a brief analysis of the destabilizing events caused by

[1] Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, consilier al preşedintelui Asociaţiei Naţionale a Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere „Alexandru Ioan Cuza", vicepreşedintele Asociaţiei Absolvenţilor Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I", membru în consiliul editorial şi redactor şef al Revistei de Ştiinţe Militare.

[2] Prof. univ. dr. asoc. la Universitatea Naţională de Apărare „Carol I", membru corespondent al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, E-mail: benoneandronic@yahoo.com

some dignitaries and the effects they may generate on Romanian nation and state's security nowadays, when the Western world is confronting numerous crises that seriously affect the security of European Union member states, including Romania. The authors invite the political and social decision-makers to resort to reason and restraint, to solidarity and national reconciliation, in the spirit of Romanian Constitution, so as the Centenary of the Great Union may find us within the current Romanian borders and thus to honor the memory of our predecessors who gave their blood and even lives for creating Greater Romania.

Keywords: security, insecurity, Romania, Constitution, union, solidarity

Astăzi, societatea românească este prinsă în vâltoarea unor schimbări dramatice şi tragice, între destructurarea ei reuşită şi încercările de restructurare nereuşite, între o securitate şubredă şi o stare de insecuritate produsă de acţiunile unor factori externi şi interni care s-au amestecat într-un haos cvasitotal încât este foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să-i separăm pe cei interni, de cei externi. Factorii de decizie nu se mai pot armoniza, fiind într-o disonanţă tot mai accentuată, iar de la cel mai înalt nivel de decizie s-a dat semnalul de dezbinare şi de împărţire a naţiunii în românii mei, evident buni, ceea ce înseamnă că ceilalţi sunt românii altuia, evident răi.

În urma evenimentelor care s-au precipitat și care au scos o parte din țară în stradă – mai ales țara tinerilor frumoși și liberi –, te întrebi dacă, în aceste condiții, mai poate exista un Guvern rezultat din efectul alegerilor democrate, adică din și prin votul cetățenilor, şi nici un parlament care să exprime voința poporului suveran… Alternativa ar fi: Guvernul *„meu”* și Parlamentul „meu”. Din aceste confruntări absurde, vrednice de romanele lui Kafka, ai impresia că politica românească, împreună cu strada și cu străzile ei, au ajuns la un război politic total, la un pas de un război civil… Nu contează că s-a încălcat grav Constituția, că separația puterilor în stat a fost înlocuită cu o practică vecină cu anarhia, că statul de drept – adică cel întemeiat pe lege și pe voința exprimată prin vot a cetățenilor săi – a fost și este încă pe cale de a eșua…

Demnitari din diverse instituţii ale statului asmut cetăţenii unii împotriva celorlalţi, îndeamnă la dezbinare și chiar la ură, deși în Constituţie la art. 4 se prevede că *„statul are ca fundament unitatea poporului român şi solidaritatea cetăţenilor săi”*. Probabil că unii dintre demnitari au de gând să propună modificarea acestui articol pentru că s-au şi antepronunţat că vor să modifice legea fundamentală a Ţării. Ei au uitat şi de art. 2, care, la aliniatul (2), stipulează: *„nici un grup şi nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu”*. De aici, în mod logic, putem trage concluzia că cel care încalcă articolul menţionat, dar şi altele, nu este doar o simplă persoană. Atunci ce-o fi?

Cei care, direct sau indirect, îndeamnă la dezbinare, cei care învrăjbesc tinerii contra vârstnicilor, românii împotriva românilor, cei care consideră țara o arenă politică, un ring în care protagoniștii se bat pentru putere – pentru puterea absolută – nu știu sau nu vor să știe că, pentru unitatea și întregirea țării au luptat și au murit milioane de români. Acești oameni iresponsabili de azi (politici sau nu), ajunși pe trepte de demnitari, de corporatiști sau de îmbuibați ai nației contra nației, nu au înțeles că, în această țară chinuită de veacuri, puterea nu se obține prin dezbinare, ci prin unitate. Securitatea, prosperitatea și libertatea țării depind de unitatea ei și nu de dezbinarea ei. Cei care dezbină nu vor binele României, ci răul ei…

Cu cât se instigă cetăţenii la mai multă ură şi mai multă violenţă, cu atât mai mult este subminat statul român şi cu atât mai multă insecuritate are poporul român, adică naţiunea, ceea ce pune în pericol grav existenţa statului nostru naţional, suveran şi independent, unitar şi indivizibil (art. 1, al. (1)). Ce încălcare a Constituţiei mai gravă decât asta ar mai putea fi? Pentru că aceasta echivalează cu trădare, sau cu înaltă trădare. Trebuie, deci, ca orice persoană, orice demnitar să respecte cu sfinţenie principiul separaţiei şi echilibrului puterilor (legislativă, executivă şi judecătorească) în stat, astfel încât să asigure aplicarea întocmai a art. 1, al. (1). Astfel că ajungem iar la problema unirii – visul de secole al poporului român. De fapt, al oricărui popor, căci fără unire nu există nici naţiune şi nici stat naţional. Nu există, de fapt, nici un fel de stat. Mergând în continuare tot pe un raţionament logic, se poate demonstra iresponsabilitatea și chiar perfidia celor care au scos Istoria românilor din şcolile preuniversitare. Mâine, generațiile noi nu vor ști nici de ce au luptat românii pentru unire şi unitate, nici ce sacrificii au făcut, nici ce etape s-au parcurs, nici care sunt părinţii patriei, nici ce este patria sau patriotismul şi multe altele ce ţin de securitatea naţională sau mai precis de securitatea naţiunii.

La întrebarea: ce este mai importantă, securitatea statului sau a naţiunii? Sigur, foarte mulţi vor răspunde că mai importantă este securitatea statului. Dar cei care au citit Istoria Universală vor răspunde că mai importantă e securitatea naţiunii pentru că dacă statul dispare, naţiunea luptă şi reînfiinţează statul, dar dacă dispare naţiunea atunci nu mai are sens statul. Ca argument aducem aici exemplul Poloniei care a dispărut de trei ori ca stat, dar, pentru că naţiunea poloneză a luptat cu înțelepciune și un patriotism cum rareori s-a văzut pentru țara lor și pentru națiunea lor, a reinstaurat tot de atâtea ori statul Polonez.

Acum, când ne pregătim să sărbătorim centenarul Marii Uniri, trebuie să luptăm pentru a reintroduce studierea Istoriei românilor în şcoli, pentru a nu se pierde identitatea noastră culturală. Istoria, alături de limbă și cultură, este cel dintâi patrimoniu al unei națiii. De asemenea, în şcoală trebuie să se înveţe ce este patria şi să se facă educaţie în spiritul patriotismului aşa cum se face în Franţa, Italia, Germania, în Ungaria și, mai ales, în Japonia etc.

Oare de ce s-a scos patriotismul din învăţământ, din educaţie? Cui folosește orbirea națiunii? Cui folosește ștergerea din memorie a trecutului națiunii române,

al poporului român, cel mai vechi și mai unitar popor (prin limbă și cultură) de pe continentul european? Legea trebuie să țină cont de această realitate, pentru că dreptul se întemeiază pe realitate și nu realitatea pe drept. Legea trebuie să apere patrimoniul cultural și cognitiv al poporului român, nu să-l distrugă! Iar o astfel de lege a românilor trebuie să se aplice peste tot în societatea românească. O astfel de lege a pământului și a națiunii trebuie să constituie esența normării educației naționale, ci nu arbitrariul și copierea pe sărite de pe la alții, cu obiectivul aproape neascuns al distrugerii patrimoniului național, a culturii și sufletului poporului român și, pe această cale asigurarea, pentru veacuri, a înrobirii și înstrăinării acestuia. Cei care au înlăturat Istoria românilor din școli au avut ca pretext, probabil, ideile de unitate şi armonie europeană şi necesitatea eliminării istoriei unor naţiuni, adică a diferențelor, a specificului, a particularului, a identitarului. Dar acest obiectiv strategic pervers nu vizează naţiunile occidentale, ci doar a câteva naţiuni, considerate, probabil, de mâna a doua, printre care acești arhitecți perverși ai unei Europe fără națiuni, vizează neapărat și naţiunea română. Este însă posibil ca, de fiecare dată în istorie, nu străinii să ne facă cel mai mare rău, ci oportuniștii din țară, cozile lor de topor, „strategii" autohtoni lipsiți de orice viziune strategică favorabilă poporului român, ca să nu spunem altfel. Acesta este un atentat la securitatea naţională a României. S-au căutat tot felul de argumente pentru a submina autoritatea naţională şi în primul rând identitatea culturală a neamului nostru. Iar acest lucru nu l-au făcut vizibil și agresiv atât cei din afară, cât mai ales cei din interior, cei care au modelat strategiile și politicile educaționale, avangardiștii antinaționale, cei care au impus un anumit trend în Parlament, pe motiv, probabil, că modernismul și unitatea europeană presupun, astăzi, ieșirea din cloaca națiunii și debușarea în universal, în european, în global.

Este însă prea devreme să trecem cu buldozerele peste sufletele și conștiințele națiunilor, peste trecutul lor, peste rădăcinile lor. Aceasta este, în opinia noastră, cel mai grav atentat la securitatea națională, cea mai mare amenințare de securitate a secolului al XXI-lea. Desigur, nici naţiunea nu mai este la fel cu ce a fost ea ieri. Paradigma schimbării vizează nu doar omenirea în ansamblul ei, ci și națiunile, popoarele și comunitățile de orice fel ale oamenilor. De aceea, credem că este necesară o nouă definiţie a naţiunii care să fie acceptată de statele membre ale UE şi mai trebuie stabilit în consens rolul naţiunii în contextul integrării europene. O Europă fără națiuni este o Europă fără istorie, fără conținut, fără identitate. Chiar dacă ideea pare atractivă – ieșirea din istorie a fost totdeauna o tentație a cutezătorilor iraționali – ea nu are, deocamdată, nicio șansă în Europa Națiunilor. Dacă se va forța o astfel de idee, în majoritatea statelor vor izbucni războaie fratricide care vor face pulbere civilizația europeană. Și așa aceasta este grav amenințară de migrația musulmană agresivă, disperată și extrem de periculoasă, întrucât conține fiara rănită și umilită și amprenta unei tulburătoare paradigme geopolitice sfâșiate. Statul Islamic pare tocmai un efect antimateric al acestei paradigme degradate.

Mai trebuie definită, desigur, şi noua identitate europeană în contextul

globalizării şi clarificată întrebarea dacă UE înseamnă o uniune a naţiunilor ori o confederaţie de state sau poate „Statele Unite ale Europei" întemeiate pe baza modelului SUA? Unii „români" propun o demitizare a istoriei şi o luptă împotriva naţionalismului, dar nu împotriva oricărui naţionalism, ci împotriva naţionalismului românesc, prin negarea identității naţionale româneşti, căci de alte naţiuni nu îndrăznesc să se lege. Unii politicieni se fac că nu observă legătura dintre identitate şi istoria naţională şi de aceea trebuie să le spunem că identitatea naţională depinde foarte mult de memoria istorică a cetăţenilor şi ambele se bazează pe educaţia din şcoli în scopul instruirii cetăţenilor pentru formarea conştiinţei istorice a acestora. Identitatea nu vine din frunze, ci din rădăcini. Frunzele aduc doar lumina soarelui. Seva vine din pământ. Fără sevă, nu există fotosinteză.

Ei ne propun să terminăm cu identitatea noastră şi să adoptăm o identitate europeană unitară, iar noi le răspundem că aşteptăm să vedem cum vor face asta francezii, italienii, nemţii şi alţii, apoi, ca de obicei, îi vom copia, adică vom face la fel. Desigur, dacă până atunci nu va domina, în marile capitale ale celui mai civilizat continent de pe planeta Pământ, sharia. De fapt, ar trebui, poate, să aşteptăm să-şi distrugă alte ţări, aşa cum am făcut noi la indicația lor, industria, agricultura, transporturile, băncile, spitalele, şcolile, educaţia, cultura şi pe urmă să ne apucăm şi noi de distrus. Dar noi nu am protejat interesele naţionale nici în domeniul economic, financiar, energetic. Noi am dat străinilor resursele solului şi subsolului, am distrus mediul natural, am desfiinţat întreprinderile româneşti şi pe şomeri i-am expediat în Occident cu milioanele şi am rămas fără resurse umane, ceea ce aduce cu un act de trădare a interesului naţional. Acesta este efectul uneia dintre cele mai teribile amenințări de securitate și apărare la adresa României. Ați văzut cumva această amenințare trecută în vreuna dintre formele și formulele strategiilor de securitate naționale sau de apărare națională a României? Bineînțeles că nu. Ceea ce este important nu se spune.

Capitalul românesc l-am distrus, iar cel străin are privilegii enorme, în dauna României şi a poporului nostru. Legile româneşti sunt elaborate în favoarea companiilor străine şi în defavoarea românilor şi statului român. Am rămas fără industrie, cu o agricultură primitivă, lipsită deja de 40 la sută din terenul arabil al țării (dat la străini), fără finanţe, fără resurse (date și acestea la alții), adică fără economie naţională. Companiile transnaţionale îi plătesc pe români, în România, cu salariul minim pe economie, astfel încât dând salarii mici realizează profituri uriaşe pe care le transferă în străinătate.

Armata nu mai are comandant suprem, căci, la Revoluţia din decembrie 1989, l-a împuşcat deoarece Ea, armata nu a vrut să lupte împotriva propriului popor, a întors armele împotriva comandantului suprem şi a celor care erau de partea lui şi a trecut sub comanda poporului. Duşmanii României, din interiorul şi exteriorul Ţării ar trebui să ia totuși aminte că Armata României întotdeauna a fost şi va fi a poporului român. Încă mai auzim voci, după 1989, care mai vorbesc de *„comandantul*

suprem al Armatei" sau de *„Tătucu omniscient şi omnipotent. Completând cu nume diagnosticul de ţară a tătucii aşa cum au fost şi Nicolae Ceauşescu, Ion Iliescu şi Traian Băsescu; iar mai nou, modelul paternalist-autoritar ce s-a instituţionalizat şi impresionalizat"*[3], ne întrebăm: Oare în ce secol se trezesc aceia care încă mai gândesc ca pe timpul dictaturii comuniste? Probabil că încă nu s-au trezit şi mai visează la epoca comunistă (*la belle epoque sau labele poc!*) când instituţiile de forţă ale statului arestau pe oricine avea păreri diferite de ale nomenclaturiştilor şi după o *„judecată"* sumară şi un *„proces"* trucat erau condamnaţi, fără probe, doar pe baza notelor informative ale securităţii şi ale agenţilor lor.

***

Deoarece problematica acestui articol se referă la securitate şi la insecuritate, mai întâi trebuie să definim cele două noţiuni sau concepte, în noile condiţii ale situaţiei geopolitice și geostrategice. Reamintim celor avizaţi şi explicăm celor care nu sunt familiarizaţi cu operaţiile logice ale definiţiilor că definiţia explică/dezvăluie conţinutul unui concept sau unei noţiuni utilizând genul proxim şi diferenţa specifică. Prin urmare genul proxim al securităţii este calitatea de stare și de dinamică sau o caracteristică de calitate a sistemelor, organizaţiilor, comunităţilor, naţiunilor, statelor etc., iar diferența specifică este modul în care se realizează și se menține această stare și această dinamică în statul respectiv sau în sistemul respectiv. Desigur, există și definiții descriptive, adică prin descrierea și prezentarea fenomenelor și proceselor care țin de securitatea sau de insecuritatea sistemelor și identităților.

Pornind de la cele menţionate în rândurile precedente, putem afirma că securitatea reprezintă un parametru (sau o caracteristică) principal(ă) de calitate a unui sistem, unui proces, unei organizaţii, unei naţiuni sau unui stat sau al tuturor sistemelor şi proceselor (unei naţiuni sau unui stat) fără de care funcţionarea în siguranţă şi cu eficienţă nu este posibilă.

Deci, dacă nu există unitatea poporului şi solidaritatea cetăţenilor instituţiile statului nu pot să funcţioneze nici eficient şi nici în siguranţă. În cazul nostru, ca dealtfel, în oricare alt caz, lipsa de unitate, vrajba, învrăjbirea, divizarea excesivă reprezintă factori foarte gravi de insecuritate.

În consecinţă, dacă nu există unire în cuget şi simţiri, iar cetăţenii sunt dezbinaţi, prin definiţie, nu există nici stare de securitate, sau, cu alte cuvinte există insecuritate. Or fi înţeles ceva cei care incită la ură, la dezbinare şi-i manipulează pe cetăţeni să nu respecte legile, Constituţia României şi să-i agreseze pe alţii, aceşti alţii fiind, de fapt la fel cu ceilalți, pentru că toți provin din același popor, din același trunchi? Adică cei care îi instigă pe oameni la anarhie, la respingerea oricăror decizii constructive şi se exprimă anticonstituţional: *„Jos voi să vă luăm locul noi!",* ignorând, cu bună ştiinţă sau cu rea voinţă, faptul că suveranitatea naţională aparţine poporului român care

[3] Daniel Enache, *România cui?,* articol Rmânia Literară, nr. 9-10 din 3 martie 2017, p.10.

o exercită prin vot, prin alegeri libere? Le reamintim acestor anarhişti că acţiunile lor anticonstituţionale conduc la insecuritatea României şi a naţiunii române, pentru că nici un grup nu are și nu poate avea dreptul, potrivit Constituției României, să exercite suveranitatea în nume propriu. Le mai spunem celor care ies la manifestaţii şi mitinguri neautorizate, ilegale şi se ridică împotriva votului liber al poporului care şi-a ales corect reprezentanţii săi din organele statului că securitatea statului român se fundamentează pe unitatea poporului român şi pe solidaritatea cetăţenilor, inclusiv a cetăţenilor care fac parte din grupurile care nu au câştigat alegerile. Este la mintea oricui. Mai jos de atât nu putem coborî, deoarece nu vrem să transformăm această dramă într-o comedie de-a lui I.L. Caragiale. Mai adăugăm ceva pentru cei care încă nu au înţeles că România reprezintă patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi fără deosebire de naționalitate, de religie, de opinie şi de apartenenţă politică. Adică cei care sunt în partidele care au pierdut alegerile trebuie să respecte voinţa poporului, pentru că: *Vox populi, vox Dei*. Oare ce s-ar întâmpla dacă fiecare minoritate ar ieşi în stradă să ia puterea că aşa vrea ea? Ar fi o anarhie deplină şi o stare de insecuritate perpetuă, iar instituţiile statului nu ar mai putea funcţiona normal. Desigur, într-o democrație, este dreptul oricui să nu fie de acord cu ceilalți, dacă așa crede, dorește și voiește – de fapt aceasta-i esența democrației –, dar, în același timp, este și obligația de a respecta voința majorității, chiar dacă voința sa, conștiința sa și determinarea sa îl determină să opteze pentru o altă cale și să susțină altceva. Acest drept sacru într-o democrație se exprimă, în primul rând, prin vot. De aici nu rezultă că individul, cetățeanul nu ar avea dreptul să manifesteze, să se opună chiar și celei mai mari dintre toate majoritățile posibile, ci doar că neunitatea și dezbinarea sunt factori de insecuritate, iar efectele lor sunt dezastruoase pentru țară. De aceea le spunem nemulţumiţilor: Hai să ne întoarcem la normalitate, ca să avem securitate. Fără normalitate nu există și nu poate exista nicăieri securitate.

Prin definiţie, securitatea este nu numai starea de siguranță, ci și sentimentul de siguranţă pe care ni-l dă nouă nu doar absența oricărui pericol sau oricărei amenințări, pentru că așa ceva nu există, ci și solidaritatea în fața acestora, capacitatea de a ne uni, de a înțelege, de a simți și de a trăi sentimentul de țară, de datorie față de ea și de confrații noștri. Acest sentiment nu are nicio legătură cu voința impusă de unii și celorlalți de a schimba guvernele după bunul plac, de a produce hiatusuri politice și strategice care pot duce pur și simplu la năruirea țării. Peștele de la cap se împute, iar moartea vine, de regulă, din interior. Într-un stat de drept – și România este un astfel de stat de drept –, orice declaraţie incendiară împotriva unui guvern legitim, orice amenințare sau încercare de a aduce alt guvern (pentru că așa vreau eu!) ne dă un sentiment de nesiguranţă, de teamă, de insecuritate. Aici nu este vorba de acel drept sacru de a nu fi de acord cu ceilalți, de care vorbea atât de frumos Ion Rațiu, ci de producerea unor rupturi în unitatea națiunii, care pot duce la dezastru. De fapt este vorba de încălcări extrem de grave ale Constituției României, de încercări nedisimulate de lovitură de stat.

Tot astfel se pune şi problema incitării la intoleranţă, la ură şi dezbinare care ne dă un sentiment de nesiguranţă, de insecuritate spre deosebire de sentimentul de siguranţă, adică de securitate pe care îl dă unitatea poporului român şi solidaritatea românilor. Adică acum, când ne pregătim de Centenarul Marii Uniri, în loc să încercăm să rememorăm acele evenimente care au făcut posibilă reîntregirea națiunii, a celui mai vechi și mai oropsit popor din Europa, adică a noastră, a românilor, ne adunăm in piețe, călcând peste rezultatele unui vot valid, chiar dacă la acel vot s-au prezentat doar 40 la sută dintre cetățenii cu drept de vot. Adică, eu, protestantul, nu votez, dar mă opun rezultatului votului.

Ce înseamnă oare toate acestea? Unde poate duce această dezbinare, această atitudine de sfidare a celor mai elementare norme ale democrației, adică respectarea rezultatului votului? De aici nu rezultă că omul trebuie să se supună unui rezultat care nu-i este pe plac. Tocmai spuneam că este dreptul lui, al individului cetățean, de a nu fie de acord, dacă nu este de acord, și de a-și exprima în mod public acest dezacord. Vrem doar să spunem că divizarea acordului și dezacordului, centrarea efortului și voinței pe lucruri, evenimente și situații care nu sunt favorabile unității, integrității și rațiunii de a fi și a exista a poporului român vor duce inevitabil la distrugerea sau autodistrugerea acestuia. Exemplele sunt deja numeroase.

Primăvara arabă, războiul nimicitor din Siria. Migrațiile masive ale musulmanilor dezrădăcinați în Europa Occidentală, situația de pe falia strategică Marea Neagră – Marea Baltică etc. etc. sunt, în primul rând, expresii tragice ale dezbinării, ale exacerbării urii unora contra celorlalți, ale fratricidului. Iar ultimele evenimente din România, deși, Doamne ferește! Nu au dus la un război civil, au arătat cât de vulnerabilă este azi România interioară, România României, cât de divizată e populația, cât de gravă este situația și cât de mare poate fi primejdia de insecuritate.

România are nevoie de unitate ca de aer. Singura modalitate posibilă de distrugere a țării este învrăjbirea poporului, distrugerea unității celui mai unitar popor din Europa (unitar și indivizibil, prin limbă, vocație, ancestralitate, pământenie și o cultură specială a pământului însuflețit). Acestui popor care tace ca o turmă de oi, i s-a distrus industria, i s-au tăiat pădurile, i s-au luat resursele și, peste toate, este din ce în ce mai dezbinat. Iar jaful acesta imens este produs, în primul rând, de iresponsabilii din interiorul lui, iresponsabili care, în ultimul sfert de veac, au declanșat în România războiul lor, războiul pentru puterea discreționare, instituind legea de distrugere a pământului natal. Românii și-au pierdut demult încrederea în capii săi și, de aceea, nici nu prea ies la vot. Nu ies pentru că nu le pasă de țară. Nu ies pentru că sunt oripilați ce cei care-i conduc și care dau aproape zilnic, pe sticlă, unul dintre cele mai lamentabile spectacole din câte au existat vreodată în această țară, în lupta lor fără margini pentru distrugerea României, nu pentru libertatea, securitatea și prosperitatea ei.

Oare cine este garantul unității? Cine apără democrația în această țară? Cine ne mai apără drepturile şi libertăţile noastre fundamentale? Cine mai apără unitatea

şi integritatea teritorială a României?

La noi, a existat cândva un astfel de om. Istoria românilor ne aduce în memorie un rege de origine germană care a jurat să fie întâiul român al Ţării. Regele Ferdinand I-iul, căci despre el este vorba, şi-a ţinut jurământul şi a luptat pentru unitatea României împotriva armatelor Germaniei, Austro-Ungariei, Turciei şi Bulgariei. El, împreună cu Regina Maria, cu generalul Prezan, cu mulţi alţi generali şi ofiţeri şi cu întreaga armată i-au dezrobit pe românii din Basarabia, Bucovina, Banat, Crişana, Maramureş şi Transilvania, au contribuit substanţial la învingerea armatele Puterilor Centrale şi au unit toate teritoriile româneşti într-un singur stat – România. România Mare. Mare, nu pentru că s-ar fi mărit pe seama altora, cum mai ţipă unii pe la toate cancelariile Apusului, ci pentru că s-a întregit în arealul ei firesc, în arealul dacilor, în arealul limbii şi culturii românilor. Deci Ferdinand I-iul, sub sceptrul căruia s-a realizat Marea Unire, este părintele patriei noastre. Ca argument aducem exemplul regelui Victor-Emmanuel II care a unificat Italia şi care este părintele Patriei (padre de la patria) tuturor italienilor.

Suntem şi noi, românii, în rând cu naţiunile Europei şi trebuie să ne mândrim cu acest loc pe care-l ocupăm în UE şi în NATO, căci nu trebuie să uităm nici o clipă de rolul SUA, al preşedintelui Wilson, în realizarea Marii Uniri, dar nici de rolul pe care l-au avut statele Antantei (Rusia, Franţa, Marea Britanie şi Italia) în obţinerea victoriei împotriva Puterilor Centrale şi în garantarea unirii cu patria mama a tuturor teritoriilor româneşti din defunctul imperiu austro-ungar, căci fără destrămarea celor două imperii, rus şi austro-ungar, nu ar fi fost posibilă realizarea României Unite. Ea, Patria noastră creată de marii noştri înaintaşi, ne dă sentimentul de siguranţă, de securitate. Ea, Armata României, ne dă acelaşi sentiment, căci Armata apără patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi fără nici un fel de discriminări. Armata României se subordonează exclusiv voinţei poporului român şi garantează suveranitatea, independenţa şi unitatea României, integritatea teritorială a Ţării şi democraţia constituţională.

Cine ne asigură securitatea juridică? Constituţia României pune bazele securităţii noastre, securităţii naţiunii şi a statului, interzicând categoric îndemnul la ură naţională, rasială, de clasă sau religioasă. De asemenea, legea fundamentală a Ţării interzice incitarea la discriminare, adică interzice orice fel de discriminare, sau incitarea la separatism teritorial ori la violenţă publică. Şi mai este ceva ce trebuie să ştie orice persoană care face o declaraţie publică, adică orice om indiferent cât de importantă este funcţia pe care o deţine, desigur, temporar: faptul că nu are dreptul să prejudicieze demnitatea, onoarea şi viaţa particulară a nici unui cetăţean şi nici dreptul la propria imagine a cetăţenilor.

Din cauza încălcărilor grave ale prevederilor Constituţionale, autorii acestui articol au fost nevoiţi să recurgă la unele definiţii sau să dea câteva definiţii unor concepte elementare, pe care orice om trebuie să le ştie, şi să citeze pasaje din legea fundamentală a Ţării, pentru că această Lege este încălcată tot mai frecvent şi tot mai

grav, fie din necunoaştere, fie cu rea intenţie. *Let it be a warning to them*, adică ne-am gândit să tragem un semnal de alarmă pentru că astfel de situaţii se cer urgent stopate. Asemenea încălcări ale Constituției nu se petrec, după știința noastră, în nici o altă țară a Uniunii Europene. Bine zicea regretatul actor de geniu Constantin Tănase: *„Ca la noi, la nimenea!"*

Haideţi fraţilor, indiferent de funcţie şi de necazurile pe care le avem, să ne pregătim pentru Centenarul Marii Uniri! Haideți să lăsăm de-o parte animozităţile şi să ne comportăm ca nişte cetăţeni demni de această țară!

Să începem toţi, indiferent de înălţimea funcţiei pe care o avem graţie voinței poporului român, prin a medita câteva minute la o cugetare din popor: „A fi mare nu-i mirare. Să fii om e lucru mare!" şi poate acesta ar fi un bun început pentru a depăşi criza morală în care ne găsim acum şi poate cu puțină înţelepciune ne vom apleca şi asupra gravei probleme a agresării identităţii naţionale şi a identităţii noastre culturale, fără de care, iarăşi, prin definiţie, nu poate exista nici un fel de securitate a naţiunii şi a fiecărui cetăţean român în parte. Deşi Constituţia României prevede că siguranţa persoanei e inviolabilă, că autorităţile publice ocrotesc viaţa intimă, familială şi privată, şi recunosc dreptul nostru la un mediu înconjurător sănătos şi echilibrat ecologic, că beneficiem de măsuri de securitate şi de un nivel de trai decent şi că avem dreptul la păstrarea identităţii etnice, culturale, lingvistice şi religioase, totuşi realitatea este alta.

Realitatea ne arată că numărul analfabeţilor din ţară creşte vertiginos, că, în şcoala românească, nu se mai studiază Istoria românilor şi nu se face educaţie cetăţenească, iar identitatea naţională şi cea culturală sunt atacate din ce în ce mai virulent, existând condiţii optime pentru a se destrăma încetul cu încetul orice posibil suport al unității, responsabilității și încrederii. Acesta este un atentat la securitatea naţiunii române şi reprezintă o problemă care trebuie rezolvată de demnitarii noştri în conformitate cu prevederile constituţionale.

Este posibilă reconcilierea partidelor parlamentare pentru scoaterea din mizerie, din neagra sărăcie a sute de mii de români? Pentru alfabetizarea lor? Pentru eliminarea stării de conflict dintre instituţiile României? Pentru unirea şi solidaritatea românilor în scopul unei convieţuiri normale pe teritoriul României? Este greu să avem parte de o îmbunătăţire a relaţiilor dintre toate segmentele populaţiei noastre. Totuşi acesta ar trebui să fie un proiect naţional: proiectul solidarităţii și unității depline a românilor. Dacă reuşim să realizăm acest proiect am putea trece la un al doilea proiect: Reconstrucţia României, ceea ce presupune stoparea jafului, înlăturarea de la conducere a *„tagmei jefuitorilor"*, protecţia şi dezvoltarea capitalismului autohton: cel privat, dar şi cel de stat. Trebuie opriţi prin orice mijloace cei care se comportă faţă de România, faţă de pământul ei, de bogăţiile ei (ale solului şi subsolului) ca şi cum n-ar fi casa noastră, căminul nostru, al tuturor românilor, ci doar un teritoriu temporar care trebuie exploatat sălbatic şi distrus acum, neîntârziat.

Acţiunile acestea duşmănoase faţă de pământul nostru şi cetăţenii noştri ar

putea fi considerate de tip terorist. Este cea mai gravă amenințare la adresa României, iar această amenințare vine tocmai de la cei care ar trebui să o contracareze.

Milioanele de români nu trăiesc acum în armonie, dar Constituţia României ne obligă să ne autoeducăm şi să ajungem la o stare de normalitate. Cu atât mai mult cu cât Centenarul Marii Uniri se apropie cu paşi repezi şi trebuie să fim demni de eroismul legendar al bunicilor şi străbunicilor noştri care au realizat unirea tuturor românilor şi a tuturor teritoriilor româneşti.

Realitatea actuală românească, dar nu numai, ne arată limpede că securitatea şi insecuritatea nu mai sunt separate printr-o graniţă fermă, ci se înterferează, se amestecă, aşa cum am menţionat în primele rânduri ale articolului nostru, într-un proces tumultuos, complex şi imprevizibil.

Pentru ca acest proces să devină previzibil este necesar ca Preşedintele, Guvernul şi Parlamentul, Justiția și Națiunea să acţioneze consonant, în armonie şi să ia deciziile în consens, într-o deplină uniune națională.

În caz contrar, evoluţia procesului va atinge grade de imprevizibilitate atât de mari încât insecuritatea României va ajunge la cote și mai periculoase decât cele la care deja a ajuns.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Constituţia României*, regia Autonomă „Monitorul Oficial”, Bucureşti, 2007;

2. *** *Strategia Naţională de Apărare 2015 – 2019*;

3. Duţu P, Sarcinschi A, Bogzeanu C, *Apărarea naţională, între viziune şi realitate la început de mileniu*, Editura Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”, Bucureşti, 2013;

4. Enache D., *România cui?*, articol România literară, 3 martie 2017;

5. Ilie G., *Securitatea mediului de afaceri*, Editura UTI Press, Bucureşti, 2006;

6. Toader C., *Patriotismul în vremuri tulburi*, în Tribuna învăţământului, nr. 13698, 28 noiembrie – 4 decembrie 2016. EDaniel Enache, *România cui?,* articol Rmânia Literară, 3 martie 2017

Paradoxuri complicate – Des paradoxes compliques

SUB O NOUĂ SABIE A LUI DAMOCLES

SOUS UN NOUVELLE SABRE DE DAMOCLES

Gheorghe VĂDUVA

Rezumat

Alegerile din decembrie 2016 au generat efecte complicate și paradoxale și în primele luni ale anului 2017. Ele au valoarea unui eveniment strategic extrem de important pentru securitatea națională a României, întrucât au produs una dintre cele mai ample, mai ininteligibile și mai complicate forme de protest din câte au existat vreodată în România. Pe de o parte, faptul că oamenii, mai ales cei tineri, au ieșit în stradă este un lucru bun (înseamnă că națiunea s-a trezit), iar pe de altă parte, acest fenomen de talia unui eveniment strategic extrem de important, relevă mari vulnerabilități cognitive și de securitate.

Cuvinte-cheie: manifestații, vulnerabilități, insecuritate

Résumé

Les élections parlementaires de décembre 2016 ont généré des effets compliqués et paradoxales y compris sur l'année 2017. Ces effets ont la valeur d'un évènement stratégique extrêmement important pour la sécurité nationale de la Roumanie, parce qu'ils ont produit l'une de plus ample, inintelligible et compliquée forme de proteste de toutes qui ont existé jamais eu Roumanie. D'une parte, le fait que les gens, notamment les jeunes, ont sorti dans la rue est une bonne chose (ça signifie que la nation s'est réveillé) et, de l'autre parte, ce phénomène de taille d'un évènement stratégique extrêmement important, relève des grandes vulnérabilités cognitives et de sécurité.

Mots-clefs: manifestations, vulnérabilités, insécurité

I. După ce s-au terminat alegerile și s-au validat rezultatele, i-am auzit pe mulți spunând că, dacă n-a ieșit cum vrea el, așa cum vor cei care l-au propulsat în fruntea României, adică și alții în afară de votanții săi statornici sau accidentali, n-o să fie liniște în țară. De fapt, și eu, care nu sunt nici ghicitor, nici cititor în stele sau în luceferi, ci doar un om care observă și analizează cu luciditate, imparțialitate și îngrijorare ce se întâmplă la noi și în jurul nostru, simțeam că n-o să fie totuși liniște în țară. Cel puțin în primele luni ale acestui an de grație, 2017. Mi-am adus aminte imediat de tragedia de la Colectiv și de modul cum a fost exploatată aceasta de președintele țării și de opoziție pentru a da jos guvernul în funcțiune și a instala „guvernul meu". Adică al lui, al președintelui. Un guvern tehnocrat, ca să nu fie cu supărare. Tehnocrat = nepolitic și nepriceput. Mai exact, un guvern neutru de orice și la orice, inclusiv la ceea ce trebuie să facă guvernul unei țări pentru țara pe care, accidental sau nu, o guvernează. Plus celebra frază prin care același președinte spunea că a trebuit să moară oameni pentru ca guvernul în funcțiune să-și dea demisia. Și, mă rog, de ce guvernul respectiv, rezultat în urma unor alegeri democratice, ar fi trebuit să-și dea demisia!? În fond, măsurile pe care le luase se dovediseră a fi destul de bune. Mă rog, cât de bune mai pot fi unele măsuri de ameliorare cât de cât a condiției umane într-o țară făcută șvaițer și devalizată vreme de un sfert de veac, în care, practic, totul a fost distrus sau pus la dispoziția multinaționalelor și profitorilor de orice fel. Tot, absolut tot: economie națională, sistem educațional, fond forestier, agricultură, sistem de irigații, flotă, industrie de apărare, solidaritate națională, valori, cultură, respect, încredere, viață…

Probabil că premierul de atunci a înțeles sau a fost determinat (a se citi obligat, șantajat, amenințat, cum el însuși a spus-o) să înțeleagă că, dacă nu pleacă imediat, se va întâmpla ceva groaznic, ceva de genul a ceea ce se întâmplă acum, sau chiar mai rău. Și premierul, un prim-ministru foarte tânăr și fără experiența unei astfel de funcții (care îți cere multă tăbăceală, o forță colosală și o capacitate strategică uriașă), pus în fața acestor amenințări, a plecat. Cu guvern cu tot. Deși, credem noi, nu exista absolut nici un motiv pentru a părăsi guvernarea, în afară de voința președintelui de a-și instala „guvernul său"... Comportamentul premierului de atunci echivalează, credem noi, cu o dezertare, sau chiar mai rău… Este ca și cum, în război, datorită unei diversiuni făcută de inamic (cam aceștia erau atunci, ca și acum, relațiile dintre guvernul în funcțiune și Președinte), diversiune înțeleasă și de către tine, comandant al unei divizii care se află în plină ofensivă și cu rezerve încă neintroduse în luptă, ca fiind diversiune sau accident, nu numai că oprești înaintarea, dar pur și simplu faci stânga-împrejur, abandonezi pozițiile și treci, dintr-o ofensivă victorioasă, direct la o retragere rușinoasă, speriat de vuvuzelele diversioniștilor sau de cele declanșate accidental. Iar „guvernul lui", cel care a venit pe ușa din dos, în cel mai umilitor și mai jignitor mod cu putință pentru națiune, a distrus aproape tot ce făcuse bine cel precedent, fără să-i pese câtuși de puțin că guvernează o țară care, ca suprafață și populație, este a șaptea ca mărime din Europa, cu un teren agricol care poate hrăni confortabil peste 80 de milioane de oameni și cu resurse cât cuprinde.

România este considerată, la ora actuală, cea mai săracă țară din Europa și, mai mult, importă majoritatea alimentelor pe care le consumă. Aceastățară miriofică, cu pământ din Pământul lșui Dumnezeu! Tot ce a avut această țară i-a fost pur și simplu luat cu japca, atât de cei din afară, cât și de cei din interior. Mai mult, o suprafață imensă din teritoriul agricol al țării, adică 40 la sută, nu mai aparține poporului român, ci altcuiva. De ce? Chiar dacă o astfel de situație afectează întreaga populație, nimeni nu se revoltă, nimeni nu obiectează, nimeni nu iese în stradă. Nimeni nu a ieșit în stradă nici când a fost distrus CUG-ul de la Iași, nici când au fost puse pe butuci industria siderurgică, minele, nici când a fost spulberată flota comercială a României, una dintre cele mai mari din Europa, nici când au fost distruse șantierele navale de pe Dunăre, nici când au dispărut IMGB, Electroputere Craiova, fabricile de unele agricole etc. etc.

Toți – inclusiv românii – tratează azi România ca pe o țară imatură, de mâna a doua, care nu are nici exercițiu democratic, nici cultură, nici civilizație, ci care trebuie să învețe de la alții niște rânduieli existente aici, pe pământul nostru, încă din vremea dacilor. Și toate acestea se întâmplă în modul cel mai jignitor și mai umilitor cu putință.

Imperiile de odinioară din jurul nostru au reușit, în epoca dinaintea Întregirii, dar și în epoca României întregi, să-i determine pe mulți dintre noi să creadă că suntem ultima speță umană de pe planeta Pământ, vai de capul nostru!... Țara ar fi minunată, spun unii, păcat că este locuită de români! Și, în mare parte, și noi, cei de azi, chiar și dintre cei cu studii universitare și buni cunoscători ai lumii, credem cam la fel. Mulți dintre oamenii care, într-o formă sau alta, au ajuns în funcții importante, au o părere cât se poate de proastă despre poporul din care fac parte. Unul dintre aceștia este chiar președintele țării, pe care nu l-am auzit niciodată spunând o vorbă bună despre poporul din care face și el parte.

În urma evenimentelor din decembrie 1989, pe care eu le cunosc foarte bine, întrucât și eu am fost în stradă și, în plus, datorită profesiei mele și pregătirii mele în domeniul strategic, aveam reprezentarea și conștiința dimensiunii și efectelor strategice a ceea ce se petrecea, toate rânduielile s-au prăbușit și fiecare a făcut exact ce a vrut sau ce a fost obligat să facă. Adică nimic pentru România. Nimic, în afară de distrugerea a tot ce s-a creat vreme de mai bine de o jumătate de secol, prin munca imensă a noastră, a românilor. Obiective economice dotate cu tehnologie vestică de ultimă oră, sistem energetic național, agricultură modernă, cu institute de cercetări agricole (unele dintre ele, cum a fost ICA, printre cele mai performante din lume), sistem educațional bine ancorat în realitățile țării și ale lumii, profesioniști de mare calibru. De altfel, așa cum bine se știe, tot Estul european era un spațiu cu o populație școlită, educată și foarte bine pregătită din punct de vedere profesional. Partidul-stat care se afla încă în fruntea țării, în acea epocă socialistă, mai rămăsese doar ca un fel de hingher bătrân și ruginit, cu niște dulăi fără dinți, dar și cu niște lupi tineri, foarte bine ancorați în orizonturile vremii, care aveau propriile lor idei și numai de comunism nu le păsa… Peste tot se făceau glume la adresa acelei orânduiri și a tarelor ei. Oamenii trăiau, practic, într-o altă dimensiune, în cea a familiei, a profesiei, a culturii, a învățăturii. Spațiul ideologic devenise, demult, prea închis și prea îngust, iar implozia sistemului era deja iminentă. Toți știam și simțeam asta. Cu ani în urmă, după ieșirea din epoca dictaturii proletariatului – sintagmă stupidă

care adusese foarte mult rău valorilor națiunii –, țara se redresase și devenise puternică și aproape imposibil de cucerit și de retransformat în colonie sau în ladă de gunoi… Nimeni nu mai gândea, pe atunci, la așa-ceva… Dar oamenii aveau, totuși, nevoie de libertate. De o altfel de libertate. De o libertate autentică… Iar prietenii și neprietenii noștri, precum și transnaționalele de toate tipurile abia așteptau momentul...

Și atunci s-a ivit prilejul potrivit. Achitarea cu orice preț a datoriei externe de către România la încăpățânarea și furia lui Ceaușescu împotriva celor care doreau și atunci (ca și acum) să pună mâna pe România, cultul caricatural al personalității „geniului din Carpați", nemulțumirile oamenilor față de politicile de austeritate aplicate de conducerea de la București, fără ca vreunul dintre noi să știe cu adevărat motivele acestei austerități (plata cu orice preț, în câțiva ani, a datoriei externe, printr-un efort uriaș, inuman al populației, fără consimțământul ei), au creat, de-a lungul ultimilor ani ai acelei epoci, o situație gravă în țară și au îndepărtat poporul de conducerea de la București. Venise timpul „iernii de la București". Dar, mai întâi, a fost diversiunea de la Timișoara…

…O intervenție în forță din afară, de tipul celor de mai târziu din Irak, din Afganistan și din „Primăvara arabă", mai ales din Libia și din alte țări spulberate azi de pe fața pământului, era extrem de dificilă. Ar fi putut declanșa războiul nuclear între cele două superputeri care dominau lumea la acea vreme: Statele Unite și Uniunea Sovietică. România nu era pentru nimeni o țintă ușoară. Nici măcar pentru Rusia. Și nici nu avea de ce. Țara avea, la acea vreme, o armată de peste 300.000 de oameni, cu o rezervă mobilizabilă uriașă, bine dotată, pregătită încă din 1968 pentru a contracara o invazie a rușilor și vecinilor noștri care făceau parte, ca și noi, din Tratatul de la Varșovia, cu depozitele de muniții și carburant pline, cu state majore foarte bine pregătite, cu o industrie de apărare proprie, cu planuri de apărare națională spre toate orizonturile puse la punct și cu o motivare excelentă pentru a riposta împotriva oricui ne-ar fi atacat. De altfel, tot poporul era înarmat, în fiecare localitate existau gărzi patriotice deja instruite, cu armamentul depozitat în apropiere și planuri de apărare aduse la zi.

Și atunci s-a creat acea diversiune radio-electronică oribilă, prin care s-a simulat o operație aeriană de mari proporții împotriva României (mii de ținte aeriene au apărut dintr-odată pe ecranele radiolocatoarelor), cu acțiuni de provocare din interior, efectuate de grupuri ale unor forțe speciale infiltrate din timp, dar care nu s-au luptat cu armata, ci doar au creat diversiuni și… stricăciuni, cum ar spune, azi, George Friedman… Iar partea „mobilă" a acestui popor, dispusă să facă fără crâcnire ce-i dictează alții, ca întotdeauna în istorie, a pus botul… Și atunci, ca și acum.

Rezultatele se cunosc. Regimul Ceaușescu a căzut, dar țara a rămas întreagă, cu zero dolari datorie externă, cu finanțele intacte, cu o piață de desfacere externă destul de mare și cu obiective economice numeroase și foarte importante în funcțiune, distribuite pe întregul teritoriu al țării…

Apoi, încet, încet, diversiunea, presiunile externe, neînțelegerile din interior, „reformele" de tot felul, trădările, hoția, corupția, lipsa de patriotism și de educație patriotică a celor din clasa politică ajunși la conducere au facilitat pătrunderea prăduitorilor și distrugerea României care încă mai aparținea, pe atunci, românilor…

Rând pe rând, resursele și chiar și serviciile administrative au fost date străinilor,

obiectivele economice au fost privatizate (pentru distrugerea lor, nu pentru rentabilizarea lor), populația calificată a fost alungată peste hotare, puterea legitimată (sau nu) prin vot alăturându-se, în mare parte, prăduitorilor… În câțiva ani, totul a fost distrus. Tot ce s-a creat în această țară timp de o jumătate de secol a fost aruncat la coșul cu gunoi sau transformat în bani care au luat drumul buzunarelor străinătății și îmbuibaților acestei națiii readusă la sapă de lemn… Doar în câțiva ani, România a fost invadată de un capital străin cameleonic și parșiv, de multinaționale și de tot felul de rețele, care au transformat pământul nostru într-un uriaș iarmaroc. Finanțele românești au fost distruse din primii ani de după decembrie 1989 și, în locul lor, au apărut cămătarii moderni ai secolului al XXI-lea, care au îndatorat pe zeci de ani, practic, aproape întreaga populație a țării…

„Arta războiului" a anticului Sun Tzî și-a găsit aici, la noi, cel mai prolific spațiu de aplicare și materializare. Toți cei care au condus țara nu au înțeles și nici nu s-au obosit să înțeleagă și să accepte că România este țara românilor, așa cum Franța este a francezilor, Germania a germanilor și Anglia a englezilor etc., ci s-au complăcut în a amplifica dihotomia internă pentru a stăpâni mai ușor un popor umilit, divizat, deculturalizat, îndobitocit și făcut din nou sclav în propria-i țară. Exercițiul conducerii democratice a devenit, de fapt, mai ales în ultimele decenii, un câmp strategic de cucerire, menținere cu orice preț și exercitare discreționară a puterii autocrate, ticăloase și subversive. Și astăzi, ex-președintele din cea mai neagră epocă post-decembristă, chiar dacă dezvăluie cui vrea să-l mai asculte, cu șiretenie știi dezinvoltură controlată, coordonatele politicii sale de învrăjbire pe care a generat-o vreme de peste două decenii, nu înțelege că esența unui act de guvernare eficientă în această țară greu încercată în întreaga ei istorie este UNITATEA NAȚIONALĂ și nu dezbinarea națională. El este cel mai mare distrugător din istorie al acestei unități. El este cel care a învrăjbit toate partidele între ele și a pus toate tunurile și toată ranchiuna de care a fost capabil pe cel din care el însuși era legat ombbilical, pe care l-a considerat, Dumnezeu știe de ce, dușmanul lui personal… Ca și cum el ar fi fost altceva decât un devenit dintr-un acoperit, dintr-un nomenclaturist, dintr-un comunist cu state vechi, dintr-un contrabandist de lux, ca oricare alt devenit în mocirla în care acești deveniți au aruncat România… E de-ajuns să-i privești ochii și zâmbetul și îți dai imediat seama cam ce este în mintea, în rărunchii și în viața acestui om diabolic… A făcut în așa fel încât să controleze totul și să se acopere cât mai bine, astfel încât el să se poată situa deasupra tuturor și să-și râdă în barbă. Și în nici un fel să nu-l poată atinge legea… Desigur, va spune totdeauna că a făcut-o cu bună intenție, pentru că așa au cerut-o vremurile… Rezultatele arată însă cu totul altceva…

Oamenii politici din România, în frunte cu fostul președinte și, acum, cu actualul președinte, n-au înțeles și nu au vrut să înțeleagă în niciun fel că toți venim din acea perioadă socialistă a României, că toți suntem produsul epocii în care am trăit, iar deosebirile politice și ideologice dintre noi sunt nesemnificative, așa cum sunt ele în toată lumea în epoca civilizației de consum și confruntare. Eu am umblat cu treburi prin 36 de țări și nu m-am simțit niciodată inferior celor de acolo și nici căzut de pe planeta Marte, ci exact de aceeași calitate cu interlocutorii mei din acele țări, cu același nivel de cunoaștere și de înțelepciune. PSD-ul nu este nici mai roșu nici mai puțin roșu ca PNL-ul, PMP-ul, UDMR-ul sau ALDE-ul etc., iar a-i considera pe social-democrați că se

trag din comuniști, din KGB-iști, din anticriști, iar pe liberali sau pe salvaționiștii USR ca fiind de o altă speță, eventual căzuți din Galaxia liberală absolută sau de pe steaua Soare este o enormitate, ca să nu spun o prostie. Ei, politicienii, toți, știu foarte bine acest lucru, se au aproape ca frații pe coridoarele Parlamentului și în rețelele din care fac parte, dar, ca să fie în ton cu neprietenii României, nolens, volens, se iau în coarne și dau acest spectacol îngrozitor și dezgustător în fața unui electorat din ce în ce mai uimit, mai oripilat și mai scârbit de jocurile lor murdare. Așa se și explică prezența redusă la vot din ultimii zece-cincisprezece ani a votanților din România. Și nu numai din România. Clasa politică românească (deși îmi vine foarte greu să cred că există așa ceva la noi), de fapt, adunătura sau harababura politică românească de după 1989, nu a făcut absolut nimic în favoarea României, ci doar în favoarea lor, a politicienilor, a acoliților lor și a celor din afară, fie pentru a le câștiga bunăvoința, fie pentru a se pune bine cu ei, fie pentru a-și crea un câmp tactic în zona de siguranță strategică a puterii. Mulți dintre ei (nu toți, desigur, dar destui) au intrat în jocul murdar al rețelelor mafiote de tot felul, mai ales pentru a obține bani pentru campaniile electorale, pentru acapararea puterii…

II. La un moment dat, s-a ieșit din clandestinitate și s-a declanșat, furibund, bătălia dosarelor, șantajele, confruntarea de tip mafiot, subteran pentru avere și putere. Desigur, sub masca unui răspuns adecvat la MCV-ul exercitat de Bruxelles și asupra României, a unui răspuns care să țină, care să arate că Justiția din România este curajoasă, independentă și eficientă, capabilă să atace direct rechinii cei mai rechini din România, să le pună cătușe și să-i arunce după gratii. Și a început cu Adrian Năstase, adversarul președintelui care tocmai câștigase (dumnezeu știe cum!) alegerile prezidențiale, iar el, Adrian Năstase, tocmai liderul socialiștilor democrați, le pierduse.

În această perioadă, serviciile de informații și instituțiile din compartimentele de securitate și apărare și-au făcut totuși datoria. Armata a sângerat prin teatrele de operații, pentru că, într-o astfel de epocă, așa se construiesc tranșeele de apărare a țării (participând, alături de partenerii strategici, la gestionarea crizelor și conflictelor armate și la menținerea la un nivel cât mai redus a pericolului de război), dar dotarea ei a devenit din ce în mai precară. Banii care s-ar fi cuvenit programelor de înzestrare a armatei, în România, erau dirijați către altceva, nu pentru a fabrica sau a cumpăra armele și muniții lenecesare pregătirii armatei și8, lșa nevoie, apărării țării… Și cu atât mai puțin pentru revigorarea industriei de apărare proprii...

Serviciile de informații au constatat, probabil, că informația furnizată decidenților politici și strategici este folosită de anumiți lideri mai ales pentru denigrarea sau trimiterea după gratii a rivalilor politici și de altă natură și, atunci, au încercat să stopeze acest fenomen. Trebuie spus că, pentru a produce informații, profesioniștii din domeniu trudesc foarte mult, uneori punându-și chiar și viața în pericol. Iar folosirea acestor informații, obținute atât de greu de către profesioniști, de către unul sau de către altul dintre cei care au acces la ea pentru a-și consolida puterea sau pentru a-și șantaja și distruge adversarii nu numai că nu poate fi pe placul acestor profesioniști ai informației, dar devine o amenințare gravă pentru țară, pentru ordinea de drept, dar chiar și pentru ei.

De aceea, probabil că unii dintre ei au devenit mai prudenți și nu le-au mai dat șantajiștilor și celor de la putere chiar toate informațiile… Sau, și mai rău, le-au spus și le-au dat ce voiau să audă și sîă primească…

Într-un târziu, și Justiția Mare a trecut la atac. Mai exact, la agățat. Dar nu ca Justiție – fermă, oarbă, imparțială, sobră, neiertătoare, puternică, impersonală, grea, onestă, dar inteligentă și profesionistă –, ci ca actor important în bătălia pentru putere. Desigur, nu toată Justiția Mare, Doamne ferește!, dar destulă, pentru a intra în jocul extrem de periculos al bătăliei politice pentru putere absolută… Mașinațiunile juridice de la referendum-ul pentru demiterea președintelui din vara lui 2012, transformarea eșalonului de la vârf într-o republică dictatorială a unora dintre procurori, care au convertit actul juridic într-un dictat juridic bazat pe denunțuri, presiuni și șantaj juridic etc. etc., noile coduri și tot ce a urmat au dus la crearea unei situații imposibil de gestionat. Legislația pare a fi fost făcută în așa fel încât puterea judecătorului să depindă esențialmente de cea a procurorului, iar denunțul să devină esențial în actul de dreptate. Toate aceste măsuri și multe altele erau și sunt pe placul celor care par să strige arogant și triumfal: Justiția mai presus de lege! Justiția face legea!

Dar sutele sau miile de dosare de corupție aflate pe rol sau soluționate așa cum au fost soluționate (sau nu) n-au recuperat mai nimic din prăduirea țării, ci doar i-au aruncat după gratii pe unii dintre cei judecați, în timp ce unii dintre denunțători, la fel de vinovați cu cei condamnați, au scăpat și de pușcărie și de confiscarea averii dobândită prin furt. Or, lucrurile acestea nu se văd de la nivelul celor care ies în stradă când sunt chemați și strigă cât îi țin plămânii: Hoții! Hoții! Hoții!

Să fie clar! Noi considerăm că toți hoții și toți cei care sunt vinovați, într-o formă sau alta, de prăduirea țării, de crearea acestei situații groaznice care nu a existat niciodată în România, nici chiar în urma unor războaie dezastruoase, trebuie să fie judecați. Trădarea, furtul din avuția națiunii sau din oricare altă avuție, corupția, uneltirea împotriva statului român, privarea de libertate, crima, violul etc. sunt fapte extrem de grave, imprescriptibile, iar făptuitorii trebuie să fie judecați și supuși rigorilor legii. Dar nu strada hotărăște cine este și cine nu este vinovat. Aceasta este treaba Justiției. Și trebuie să și-o facă rapid, onest și corect!

III. Toate aceste demonstrații, toate aceste mașinațiuni sunt cusute însă cu ață albă. Toată lozincăraia asta cu democrația directă (care presupune o organizare riguroasă a unei societății foarte stabile, educate, fără prea multe fluctuații, cu un sistem de participare care ar necesita câteva decenii pentru a putea deveni operațional și eficient) este un fel de vreau avion supersonic silențios la decolare… Și eu, unul, aș prefera o astfel de democrație directă, în care și prin care, în staff-ul țării să ajungă cei mai buni dintre noi, în urma unei selecții riguroase, la care să participe toți locuitorii acestei țări. Dar, deocamdată, nu există nicăieri așa ceva. Democrație directă nu înseamnă însă dictatura străzii sau revolta din stradă, ci angrenarea tuturor locuitorilor în procesul de selectare directă a conducerii națiunii, ceea ce este cu totul altceva.

Toate înjurăturile și amenințările pe FB, prin SMS-uri, prin alte rețele sunt fapte grave care se cer investigate și supuse rigorilor legii.

Dar faptul că sute de mii de oameni – în majoritate tineri – au ieșit și încă ies în stradă numai împotriva PSD-ului, deși acest partid a fost votat, pentru prima dată de când există el, de 45 la sută din cei care au ieșit la vot, este un fenomen care nu s-a mai petrecut niciodată în România. Este clar că astfel de manifestări sunt ale opoziției sau în favoarea opoziției care, de fapt, a pierdut alegerile. Se pare că sute de mii de oameni, în majoritate tineri și, în parte, lucrători în cadrul multinaționalelor, ies în stradă și cer căderea guvernului PSD, partid care a fost votat de câteva milioane de oameni. Pare, desigur, un paradox. Unii dintre tinerii studenți care au venit, din alte localități din țară, în Piața Victoriei din București, la manifestările neautorizate organizate împotriva guvernului, călătoresc gratis cu trenul, tocmai datorită facilităților făcute de guvernul pe care vor să-l dărâme.

Toate punctele din programul de guvernare al PSD, program făcut, credem noi, în ani de zile, au în vedere nevoile țării, ale populației, ale economiei, ale familiei, ale educației și, evident, ale Justiției. Atunci care este mobilul acestor manifestări? Prevederile din programul de guvernare afectează, cumva, multinaționalele, criminalii pădurilor României, băncile și pe toți cei care au pus mâna pe economia românească fără să contribuie cu nimic la asigurarea unor locuri de muncă, la securitatea, libertatea și prosperitatea acestei țări și a locuitorilor ei? Vrea România să devină din nou o țară suverană? Doamne ferește! Se pare că nimeni dintre cei care o conduc nu mai cred, azi, în așa ceva… Și nici cei care manifestează împotriva românism,ului și a patriotismului.

Scenariile acestor ieșiri masive în piețele marilor orașe ale României au fost și încă sunt o continuare a scenariului ieșirii în piață în urma incendiului de la Colectiv. Se certifică astfel temerile premierului de atunci. Exact aceiași oameni, exact aceleași tipologii, cu aceleași lozinci generale, cu aceeași furie împotriva PSD, cel mai mare și mai stabil partid din România, singurul care, în pofida tâmpeniilor pe care le-a făcut, cu mult timp în urmă, în timpul privatizărilor, sub presiunea Bruxelles-ului, încearcă de câțiva ani buni să facă ceva și pentru țara asta și nu să pună în operă strategiile de înrobire și de distrugere a României, așa cum au făcut-o PDL și, în anul care a urmat guvernării pesediste, tagma arogantă, superficială și sută la sută antiromânească de tehnocrați rupți complet nu doar de realitățile românești, ci de orice altă realitate din Uniunea Europeană, de pe planeta Pământ și din Univers.

Da, este adevărat, americanilor nu le place stânga. Da, este adevărat, americanii, ca de altfel și occidentalii, când aud de cuvântul „comunist", fac alergie și nu te mai înțelegi cu ei. Este treaba lor și modul lor de a fi și de a trăi. Dar substanța acestui cuvânt a dispărut demult și din România. Mișcările din decembrie 1989 au pus capăt epocii comuniste (de fapt, socialiste) și e puțin probabil ca, vreodată, în țara aceasta dezbinată și transformată într-o turmă dezorientată, umilită, căpiată, să mai vină o orânduire care nu i-a fost caracteristică acestui neam. Dar ura străzii împotriva noastră, a părinților și bunicilor celor care se află acolo, Dumnezeu știe pentru ce, este nu numai nedreaptă și lipsită de orice temei, ci și absurdă. Faptul că românii care au locuit în România în perioada socialismului sunt încă în viață nu-i face pe acei oameni nici ciumați, nici dușmani ai

țării, nici indezirabili pentru copiii și nepoții lor. Nicăieri în lume nu se întâmplă așa ceva. Angela Merkel, care provine din fosta RDG, este cancelar al Germaniei și nimeni nu-i spune „ciuma roșie", deși comportamentul ei seamănă destul de mult, în unele privințe, cu cel de tip comunistoid, nu cu unul ordo-liberal, una dintre cele mai interesante creații doctrinare economice ale spiritului german modern.

PSD nu este nici pe departe un urmaș al Partidului Comunist Român și cu atât mai puțin o ciumă roșie, așa cum nici PNL, format cam din același tip de oameni ca PSD, nu este. Mai mult, nu are nici un fel de legătură cu acel partid. Nici în ceea ce privește doctrina, nici în ceea ce privește mentalitatea, nici în ceea ce privește realitatea. PSD este un partid uriaș, desprins, ca și celelalte, din FSN și din structurile politice care s-au creat imediat după decembrie 1989. Numărul de corupți și de inși ticăloșiți din PSD este, după toate datele existente deja, proporțional, asemănător cu numărul de corupți și de ticăloșiți din toate celelalte partide, iar instituțiile abilitate din România trebuie să-și facă treaba, să-i depisteze pe toți cei care au furat din avutul țării – români și străini, indiferent cărui partid ar aparține, sau nu –, să recupereze grabnic paguba și să-i sancționeze pe toți, conform legii. Dar onest, riguros, fără părtiniri, fără selectări și fără prejudecăți, așa cum trebuie să fie Justiția într-o țară normală la cap.

IV. Totuși, faptul că sute de mii de oameni au fost și unii mai sunt și acum în stradă în marile orașe ale țării împotriva clasei politice, a modului în care se guvernează, a învîrtelilor de tot felul, a corupției endemice și, la urma urmei a prostiei politice, economice și sociale, nu este, considerăm noi, doar un efect al manipulării. Nu toți oamenii sunt manipulabili. Majoritatea din cei care au manifestat și unii mai manifestă chiar și la data când actualizăm aceste rânduri scrise atunci, în fierbintele februarie, în Piața Victoriei, la Cotroceni, în piețele unor mari orașe din România au capul lor pe umerii lor, iar mesajul lor este unul de nemulțumire față de cei care conduc țara. Desigur, ochii și reproșurile marii majorități a celor din stradă vizează guvernul PSD. Iar această realitate nu trebuie înțeleasă, considerăm noi, în exclusivitate ca efect al manipulării, ci și ca reprezentare reală a unei stări de fapt. Poate că toți cei 500.000 de membri ai PSD trebuie să fie mult mai atenți și mai riguroși în selectarea echipei guvernului, după toate criteriile și nu doar după cel care se referă la contracararea unui eventual refuz din partea Președintelui sau a Parlamentului sau al loialității față de lider. Criteriile calității umane, ale experienței, ale capacității și capabilității politice, economice și strategice, ale anduranței și profesionalismului, ca și cele ale patriotismului și rațiunii strategice temeinice și suficiente ar trebui să stea la baza unei astfel de selecții. Desigur, nu există profesia de ministru sau de prim-ministru. Aceste funcții sunt de sinteză, țin de competența uriașă în domeniul managementului strategic și nu ceea ce dă bine la instituții și la electorat.

Credem că una dintre rațiunile implicite, de dincolo de manipulare și de prejudecăți, ale acestor proteste unice în România, ține și de responsabilizarea celor care alcătuiesc nu doar programele, politicile și strategiile de guvernare – activitate extrem de dificilă și de complexă –, ci și echipele de guvernare. Oamenii care ocupă fotoliile de miniștri

trebuie să fie de excepție din toate punctele de vedere, capabili să vadă și dincolo de ceea ce se vede. Să vadă, adică, dinamica interesului strategic vital al României.

În timp ce capii răutăților din România se sfâșie între ei pe seama țării și a poporului român, austriacul Gerald Schweighofer, care zâmbește tot așa, ironic, superior și arogant, întocmai ca țâfnosul nostru președinte, rade în continuare pădurile României, multinaționalele scot miliarde de euro din țară, fără să achite toate taxele datorate statului român, iar milioanele de români, alungați de acasă și mințiți cu nerușinare asupra realităților din țară, trudesc ca niște sclavi pe la alți, aproape fără speranța că se vor mai întoarce vreodată în țara lor frumoasă. Și sunt asmuțiți, pe toate rețelele, să înjure, fără limite, PSD-ul, ciuma roșie a dezastrului național, făcut și gestionat de toți cei care au guvernat țara. Desigur, PSD-ul, ca toate celelalte partide, trebuie să suporte aceste uriașe presiuni și să analizeze foarte serios cauzele care au generat și generează o astfel de situație. Pentru că are și el destul de mulți necurați ca lacrima murdară și certați cu patriotismul și loialitatea față de țară și de poporul român. De aici nu rezultă însă că trebuie să cedeze unor presiuni care sunt dezastruoase pentru guvernare și pentru țară, ci doar că are obligația să afle care este adevărul, să-și corecteze erorile și, în consonanță cu instituțiile care veghează la securitatea, libertatea și prosperitatea acestei țări, să-și facă treaba. Nu există însă fum fără foc. Cam asta spune și strada.

Neîndoielnic, majoritatea membrilor tuturor partidelor din țară sunt cam de aceeași teapă și de aceeași origine cu cei ai PSD. N-au venit de pe lună, nici din țările occidentale, nici din civilizația stratosferică sau extraterestră, ci din România.

Societatea socialistă – cea în care am trăit o parte dintre noi –, a fost o societate impusă României, iar noi, românii, nu suntem cu nimic vinovați că am făcut parte din ea, ci, dimpotrivă, ar trebui să fim felicitați că am reușit să-i supraviețuim și să ne păstrăm țara, demnitatea, identitatea și personalitatea și chiar să înlăturăm această societate.

La ora actuală, trăim sub imperiul unor paradoxuri complicate. Sunt multe întrebări care cer, credem noi, răspunsuri. Președinția, Parlamentul, Guvernul, precum și instituțiile care reprezintă structura de rezistență și osatura esențială a acestei țări – școala, biserica, armata, serviciile de informații, structurile de reacție strategică imediată, structurile care stau de veghe zi și noapte la liniștea țării, Academia Română, Academia Oamenilor de Știință din România, academiile de științe, serviciile de informații, instituțiile de cultură, structurile de cercetare științifică etc. – trebuie să identifice și să analizeze profund provocările, pericolele și amenințările care caracterizează această epocă, vulnerabilitățile generate în acești ani oribili pentru spațiul românesc și să expertizeze decizia politică și strategică pentru refacerea puterii României, a unității naționale, pentru reintrarea în acea normalitate de care avem cu toții nevoie.

V. Noi, aici, în acest spațiu românesc dumnezeiesc, dar situat la o răscruce de vânturi, nu am fost niciodată – și nu suntem nici acum – în deplină siguranță. Oricând se poate năpusti peste noi un uragan de foc din care, dacă se va întâmpla așa, nu va supraviețui nimeni. Cred că foarte mulți dintre super-vocalii noștri de azi nu sunt conștienți de acest adevăr cumplit. Altfel, s-ar înspăimânta, și-ar controla ochii și cuvintele, sau ar orbi și

ar amuți. Iată, pe scurt, cam cum ar putea fi înțeleasă această realitate amenințătoare din spațiul de interes strategic nemijlocit pentru România:

1. S-a redeschis falia strategică Marea Neagră – Marea Baltică, exact în miezul geografic al Europei și în spațiul de interes strategic nemijlocit pentru România, de o parte fiind dispuse câteva dintre sistemele de arme ale rușilor și de cealaltă parte câteva dintre sistemele de arme ale americanilor și ale NATO. Deocamdată, simbolic, dar criza ucraineană, războiul din Estul Ucrainei, anexarea Crimeii de către Rusia, modernizarea și consolidarea flotei rusești a Mării Negre și înarmarea rapidă și intempestivă a Rusiei, ca și prezența simbolică dar semnificativă a Forțelor Navale ale NATO aici, nu constituie un semn bun, liniștitor. Dacă dialogul Trump-Putin nu va dezamorsa situația, oricând ne putem aștepta la o escaladare. Sperăm însă că, și de această dată, rațiunea strategică suficientă și înțeleaptă va avea câștig de cauză. Dar de aici nu rezultă că sabia nucleară a lui Damocles nu va mai atârna deasupra noastră, ci, dimpotrivă. Iar noi ne sfădim și ne războim între noi, în loc să ne dăm mâna și să fim uniți în fața vremurilor de azi și a celor care ne pândesc mâine.

2. Războiul din Siria și tensiunile uriașe din Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și agresivitatea Statului Islamic vor continua, pe de o parte, să perpetueze și să escaladeze războiul hibrid și babilonic din zona siriană și, pe de altă parte, să intensifice fluxul migrator musulman spre Europa de Vest, cu consecințe geopolitice și chiar geostrategice extrem de grave. Războiul din Siria este, de fapt, un mini-război mondial al secolului al XXI-lea, fără posibilitatea de a se ajunge curând la o stare de pace. Este foarte posibil ca, în acest ritm, migrația arabo-musulmană să continue și în următoarele decenii, iar o parte din marile orașe europene să se islamizeze profund.

3. Grupările foarte mari de protestatari din Piața Victoriei, de la Palatul Cotroceni și din marile orașe ale României ar putea deveni, Doamne ferește!, atractive pentru acțiuni teroriste care să producă mii de victime, România făcând parte, cum bine se știe, din coaliția antiteroristă internațională. Aceste grupări mari de oameni, în special tineri, sunt foarte vulnerabile la atacuri teroriste sinucigașe, cu centuri de exploziv plastic, cu DEI-uri, cu automobile-capcană sau cu alte mijloace.

4. Continuarea divizării societății românești ar putea vulnerabiliza și mai mult țara și favoriza extremismul separatist oportunist și violent, îndeosebi în zonele sensibile ale mult-încercatului spațiu românesc.

5. Efectele punerii în operă a programului de guvernare ar putea crea în rândul multinaționalelor și cercurilor de interese antiromânești o atitudine ostilă statului român, care să genereze reacții și acțiuni cu consecințe greu previzibile pentru securitatea țării. Să nu uităm că, la ora actuală, aproape întreaga economie a României este controlată de capitalul străin, de multinaționale și de cercuri de interes din afara țării. De fapt, economic și strategic, România nu mai aparține românilor.

6. Niciuna dintre țările vecine nu este de încredere pentru România și, în caz de criză gravă, este foarte posibil ca toate să fie împotriva noastră.

7. Bazându-se pe faptul că România este țară membră NATO și a Uniunii Europene, conducerea de la București nu a înțeles și nu a vrut să înțeleagă nicio clipă că România este stat suveran, iar apărarea națională se exercită de către statul român.

Pentru aceasta, țara trebuie să aibă politici și strategii politice, economice, cognitive și militare, naționale și de alianță și coaliție consistente și coerente, forțe, mijloace, resurse suficiente și, bineînțeles, un set de oportunități necesare. Apărarea colectivă, specifică NATO, și apărarea comună, specifică UE, nu substituie apărarea națională, ci doar o operaționalizează, o fac posibilă. Azi, nici un stat din lume nu se mai poate apăra de unul singur, ci într-un context aliat. Conducerea României nu a înțeles nici atunci, așa cum nu înțelege nici acum, că responsabilitatea organizării și efectuării apărării naționale, precum și a securității României revin statului român, în context NATO și UE. Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană nu sunt apărătorii de serviciu ai României, ci cadrul în care și prin care apărarea națională a României este posibilă și eficientă.

8. Coincidențele legate de cele două mari manifestații – cea declanșată în urma incendiului de la Colectiv și cea declanșată spontan, pe un motiv pe care Curtea Constituțională l-a invalidat efectiv (prin respingerea sesizării Președintelui privind neconstituționalitatea Ordonanței 13) – sunt de natură să mențină suspiciunea de posibilă atacare de către cercuri de interese antiromânești a noului guvern, așa cum a fost atacat și guvernul din timpul incendiului de la Colectiv, și de creare a unor condiții de demitere a acestuia, tocmai pentru a nu se pune în aplicare programul de guvernare care nu este favorabil continuării asasinării economice a României.

Consecințele cele mai grave ale evenimentelor din ultimele luni arată că țara este divizată, în primul rând, prin atitudinea iresponsabilă a oamenilor politici de la vârful conducerii României, prin acumulările dezastruoase de tensiuni, ranchiună și iresponsabilitate din ultimul sfert de veac, prin necunoașterea și neînțelegerea interesului național vital, prin promovarea sau favorizarea dezbinării, a divizării și urii om contra om, atitudini ce favorizează, în continuare, corupția, hoția și iresponsabilitatea în lupta orgolioasă, deșertică, distrugătoare, oarbă și absurdă pentru o putere absolută, discreționară, orgolioasă și stupidă.

Este deci timpul să ne trezim la realitate, iar aceste situații paradoxale și absurde să înceteze! România are nevoie ca de aer de realism, demnitate, înțelepciune, responsabilitate și, mai ales, de unitate națională!

România are nevoie de aliați, de parteneri strategici, de NATO și de UE, dar și de asumarea sinceră și completă a responsabilităților ce-i revin în cadrul acestor alianțe și parteneriate, așa cum o face din 1990 încoace, dar și de maximă luciditate politică și strategică.

CUM VA ARĂTA NATO MÂINE?

HOW WILL NATO LOOKS TOMORROW?

Mădălina Virginia ANTONESCU[1]

Câteva comentarii privind o posibilă re-configurare a NATO, din perspectiva paradigmei „Secolului Pacificului”[2]

Abstract

Within present paper, we'll try to analyze the scenario of re-shaping a traditional alliance as NATO, rather specific to a westphalian world, acting within an already globalized world, according to the "Pacific Century" paradigm. We'll shortly make an approach regarding an innovating strategic concept, as the "double-oceans" concept, and various hypotheses based on such concept, specific to an already changed geopolitical environment, according to this paradigm.

Key-words: Pacific Century, Asia-Pacific region, "double-ocean" strategic concept, Enlarged Atlantic-Pacific Alliance, NATO reform

Rezumat

În lucrarea de față încercăm să abordăm scenariul re-configurării NATO, o alianță tradițională, specifică unei lumi westphaliene, într-o lume deja globalizată, axată pe paradigma „Secolului Pacificului”. Vom aborda pe scurt un concept strategic novator, cel de „dublu–ocean” și diferite scenarii de lucru având la bază un astfel de concept specific unei lumi geopolitice deja schimbate conform acestei paradigme.

Cuvinte-cheie: Secolul Pacificului, Regiunea Asia-Pacific, conceptul strategic „dublu-ocean”, Alianța lărgită Atlantico-Pacifică, NATO reconfigurat

[1] Ph.D., scientific researcher, Romanian Diplomatic Institute.

[2] Articolul de față reprezintă *doar opinia personală a autoarei* și nu implică în niciun fel o altă persoană fizică sau vreo persoană juridică. Toate drepturile asupra prezentului text, rezervate. Citările din prezentul text se fac cu precizarea autorului și a sursei complete.

1. Re-configurarea NATO în sec. XXI: De la „o alianță deschisă", la o „alianță globală"?

În Secolul Pacificului, când centrul de greutate al lumii se mută în zona Asia-Pacific, devine clar că și alianțe tradiționale precum NATO trebuie să își reconfigureze nu doar structura, componența, ci și misiunea, rolul fundamental, obiectivele strategice. Astfel, conform art. 10/Tratatul Nord-Atlantic[3], se prevede că NATO este o alianță *deschisă* și că părțile, prin acord unanim, pot invita „*orice alt stat european* în poziția de a susține principiile tratatului și de a contribui *la securitatea ariei Nord-Atlantice*, să acceadă la tratat". Deci, limita principală a actualului profil NATO, așa cum este hotărât de tratatul său fondator, este definiția „statului european" (și implicit, stabilirea limitelor geopolitice ale continentului Europa, deoarece fiecărei regiuni geografice îi corespunde implicit, și o *geografie politică, o geografie a imaginilor și percepțiilor despre ea)*.

Cum tratatul Nord-Atlantic nu ne lămurește ce înțelege prin „stat european", evitând să dea o definiție clară, rezultă că se poate extinde definiția de „stat european" oricât de departe ar fi nevoie pentru scopurile de securitate ale Alianței și membrilor săi (de exemplu, proiectul „Europa unită de la Lisabona până la Vladivostok"4, inclusiv). În definiții mai modeste, Europa poate fi asimilată cu aria Uniunii Europene sau cu o Europă mai extinsă, care cuprinde și întreaga regiune a Balcanilor. Abia odată cu Declarația de la Bruxelles, din 19945, unde s-au reafirmat principiile art. 10 din tratat, s-au pus bazele *principiilor lărgirii NATO*, care nu mai pornesc de la o definiție geografică ci *de la una ideologică comună* (valorile comun împărtășite, impuse de tratatul din 1949 pentru membrii săi, respectiv democrația, libertatea individuală și statul de drept).

Pe baza acestor valori, statul poate accede la calitatea de membru NATO. Deci, putem spune că NATO a părăsit accepțiunea regional-teritorială strict geografică, odată cu declarația de la Bruxelles din 19946, când a început să

[3] NATO, *The North Atlantic Treaty*, 4 April 1949, www.nato.int, accesat la data de 11.07.2016.

[4] Interesant de analizat este faptul că avem de-a face cu un proiect politic emis de un alt jucător global (Rusia) și nu de Occident (!). Mai precis, este vorba de un proiect susținut de liderul sovietic Mihail Gorbaciov, încă din 1980, ideea unei "Europe întinse de la Lisabona la Vladivostok, bazate pe ideea integrării Rusiei post-sovietice într-o singură comunitate cu Europa de Vest", realizarea unei "Mari Europe, fără linii de separare". A se vedea Ivan Timofeev, special to RBTH, *From Lisbon to Vladivostok' how the notion of a Greater Europe is at risk*, https://rbth.com/opinion, accesat în 11 iulie 2016. A se vedea și articolul *State Duma Speaker: „We need a Greater Europe from Lisbon to Vladivostok",* June 16, 2016, PolitRussia, translated by J. Arnoldski, www.fort-russ.com/2016, accesat în 11 iulie 2016.

[5] Punctele 7, 8, 9 din: *Declaration of the Heads of State and Government, participating in the meeting of the North Atlantic Council (The Brussels Summit Declaration),* 11 Jan. 1994, last updated 26 August 2010, www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts, accesat în data de 11 iulie 2016.

[6] *Ibidem*.

discute bazele lărgirii NATO, găsind aceste baze *într-un set de valori și principii și nu într-o așezare strict geografică.*

Declarația de la Bruxelles, în opinia noastră, este debutul unei orientări strategice a NATO pentru întreg sec. XXI: definirea sa ca o *comunitate de securitate* și nu exclusiv ca o alianță militară. Ca *o comunitate de securitate*[7], NATO pune accent *pe valorile comun împărtășite și pe ridicarea nivelului de încredere dintre membrii săi*, care se percep ca membri ai aceleiași familii (familia transatlantică, civilizația occidentală, cea a democrației, a statului de drept, a libertăților omului). *Prin aceste valori*, NATO, în al doilea rând, își *inițiază rolul său global, corespunzător profilului său de alianță a sec. XXI:* de la alianța strict defensivă militar, *NATO devine promotoare în lume a valorilor și principiilor sus-menționate, deci se definește politic și ideologic, civilizațional*.

NATO devine, începând cu declarația de la Bruxelles din 1994, o comunitate a democrațiilor occidentale, transatlantice, deci *o alianță civilizațională occidentală*. În a doua fază, *NATO devine global* (ca alianță a sec. XXI), *ca o comunitate a democrațiilor* interesate să joace în Pacific (deci, trece la conceptul strategic de Dublu-Ocean): NATO *își păstrează profilul transatlantic* (comunitate a democrațiilor transatlantice, occidentale)[8], *la care adaugă dimensiunea Pacificului* (comunitate a democrațiilor din Pacific și a puterilor democratice interesate să joace în Pacific, de exemplu, India).

În sec. XXI, este posibil să asistăm deci, la o mișcare strategică majoră pentru NATO, în sensul proiectării stabilității în regiuni *în afara ariei sale tradiționale* (nord-atlantică) stabilite clar prin tratatul său fondator.

2. Asumarea paradigmei „Secolului Pacificului": NATO și conceptul strategic de „dublu-ocean"

Asumarea, de către NATO, *printr-un nou tratat reformator* sau printr-o declarație politică cu rol de anticipare a acestui tratat reformator, *a unui rol în Pacific*, a obiectivului de *proiectare a stabilității în zona Pacificului*, devine o nouă etapă din evoluția NATO, deschisă implicit prin declarația de la Bruxelles din 1994.

NATO se poate transforma în sec. XXI, într-o alianță bazată pe un concept de dublu-ocean (Atlantico-Pacific), exact după cum India este interesată să acrediteze (conform propriei sale strategii de „putere în ascensiune" în zona Asia-

[7] Pct.2, *Warsaw Summit Communiqué*, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 8-9 July 2016, Press released (2016) 100, 09 July 2016, www.nato.int, accesat la data de 11.07.2016.

[8] NATO consideră *legătura transatlantică drept una "vitală"* și se auto-definește implicit, ca un "NATO global" (prin *misiunea sa*, care transcede celei ale unei alianțe strict regionale și istorice, NATO devenind "o comunitate fără precedent de libertate, pace și securitate, de valori împărtășite, incluzând libertatea individuală, drepturile omului, democrație și statul de drept"). În pct. 2, *Warsaw Summit Communiqué*, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 8-9 July 2016, Press released (2016) 100, 09 July 2016, www.nato.int, accesat la data de 11.07.2016.

Pacific), conceptul său strategic, de „jucător la două oceane" (conceptul de regiune Indo-Pacifică)[9]. America poate fi interesată ca, prin NATO re-configurat, ***să joace într-o strategie globală ambițioasă, de dublu-ocean (Atlantico-Pacific), printr-o singură alianță***, capabilă să dezvolte *simultan, în două oceane ale lumii*, strategii de securitate conform intereselor strategice ale hegemonului (puterea dominantă în alianță).

NATO poate implementa un concept vizionar de „piloni oceanici" :

- **Pilonul Atlantic** (cel tradițional bazat pe parteneriatul clasic, transatlantic, între statele din Europa și NATO)

- **Pilonul Pacific** (cel novator, bazat pe proiectarea stabilității în noul centru de putere al lumii, Pacificul)

Pentru țări europene ca România, este esențial să se pledeze pentru construirea unui Pilon al Pacificului, în cadrul unui NATO re-configurat în sensul de mai sus, în care și statele europene membre NATO (cele din parteneriatul transatlantic, tradițional)[10] să poată participa cu capabilități, efective, experiență în zona Pacificului, adică să ia parte activ la jocul *global* de putere în sec. XXI.

NATO poate trece, în cadrul unei viziuni ambițioase (bazate pe transformarea sa dintr-o alianță militară într-o **comunitate de securitate a democrațiilor trans-oceanice**), la un concept strategic novator, precum **construirea, prin cei doi Piloni Oceanici, a unei arhitecturi strategice avansate, extinse, precum *Arcul Defensiv Atlantico-Pacific*,** *bazat printr-o singură strategie, coerentă, unitară, de protecție a democrațiilor având calitatea de membre ale acestui nou NATO.*

Dacă imaginăm NATO ca pe o *structură a sec. XXI* și luăm în considerare cu seriozitate *paradigma „Secolului Pacificului", ca paradigmă globală*, există interesul strategic al țărilor actuale membre NATO *de a dezvolta interese strategice în noul centru de greutate al lumii sec. XXI, care este Pacificul*[11]. Interesul unor astfel de țări (din bătrâna Europa) ca, în cadrul diplomațiilor lor dezvoltate în relație cu NATO și cu partenerul lor strategic (SUA), *să fie implicate, prin conceptul strategic al «Celor Doi Piloni Oceanici»* (adică, statele din parteneriatul transatlantic să poată participa în pilonul Pacific, prin intermediul structurilor NATO) nu poate fi ignorat,

[9] Concept strategic folosit de jucători regionali în Asia-Pacific, precum India și Japonia. Cf. Arun Mohan Sukumar, *A shift from style to substance. A data driven analysis of Mr. Modi's foreing policy interventions in his second year in office indicates no sharp disjunctures from the stated views of previous governments*, December 15, 2015, www.thehindu.com/opinion/op-ed , accesat la data de 8 febr. 2016. În viziunea SUA, conceptul strategic de "regiune Asia-Pacific" (uneori, folosit mai larg, ca "regiune Indo-Asia-Pacific") vizează o configurare strategică a regiunii conform intereselor **acestui** jucător global. Deci, **indiferent că ne raportăm la aceleași concepte** ("regiunea Indo-Pacifică", "regiunea Asia-Pacific"), trebuie să avem mereu în vedere faptul că jucătorii interesați de o desfășurare strategică în aceste regiuni **nu înțeleg același lucru** prin aceste concepte.

[10] Clădind această strategie pe baza pct. 121, a pct. 81-85, din *Warsaw Summit Communiqué*, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 8-9 July 2016, Press released (2016) 100, 09 July 2016, www.nato.int, accesat la data de 11.07.2016.

[11] *Clinton's Speech on America's Engagement in the Asia-Pacific,* 28 October 2010. Council of Foreign relations, www.cfr.org, accesat la data de 15.06.2016. A se vedea și *The United States and the Asia-Pacific Region: Security Strategy for the Obama Administration*, Febr. 2009, www.cnas.org/files/document. A se vedea și Hillary Clinton, *America's Pacific Century*, October 11, 2011, http://foreignpolicy.com/2011, accesat la data de 15.06.2016.

el trebuind a fi convertit într-o temă de discuție pe termen mediu și lung a diplomației privind NATO și evoluția sa.

3. "Noul NATO" sau "Alianța lărgită Atlantico-Pacifică". Axa de greutate: doi actori globali, UE și SUA, acționând simultan, fiecare din ei, în cele două zone: Atlantic și Pacific. Scenarii și ipoteze de lucru

Dacă dezvoltăm scenariul Noului NATO, ca alianță a sec. XXI, bazată pe strategia novatoare (și asumată de hegemon) a „*Celor Doi Piloni Oceanici"*: (Pilonul Atlantic, Pilonul Pacific), apar ***următoarele ipoteze de lucru,*** în funcție de care va fi obligată să se structureze și diplomația țărilor membre UE și NATO în sec. XXI:

I. Opțiunea I: retragerea Americii din Europa, renunțarea la parteneriatul transatlantic, consecință a unui set de vulnerabilități strategice ale Europei care se perpetuează, fără soluționare, fără viziune de combatere a lor:

a) ***Dacă UE este slăbită ca proiect politic****, sub amenințarea dezagregării politice (efectul de domino al referendumurilor de ieșire din UE, impactul valurilor migratoare pe durată nedeterminată care au ca țintă UE, deficitul democratic etc. - unele din motive fiind expuse mai sus, la care se pot adăuga și alți factori de declin),* ***rolul ei în asigurarea capului de pod trans-atlantic este luat****, într-o variantă clasică, de țări ca* ***Marea Britanie*** *(partenerul tradițional al SUA în Europa).*

b) ***Dacă și Marea Britanie*** *(datorită efectului post-Brexit)* ***este slăbită*** *(de exemplu, scenariul în care părți din Regatul Unit, precum Scoția, optează să rămână în UE),* ***creându-se un real pericol de dezagregare a RU****, atunci se pune întrebarea, cine mai asigură capul de pod din Atlantic, necesar pentru o strategie extinsă de acțiune a NATO, privită ca „alianță dublu-ocean", adică Atlantico-Pacifică? Ar fi nevoie (în condițiile în care America și-a mutat centrul strategiei sale globale în Pacific, de* ***un partener/coaliție de state partenere SUA*** *(parteneri strategici) din Europa,* ***capabili să suplinească*** *(în condițiile dificile ale unor vulnerabilități strategice pentru UE și pentru Regatul Unit)* ***partenerii consacrați, clasici****, care garantau „capul de pod" în zona bătrânei Europe.*

c) ***Dacă privim în cadrul UE după alți parteneri majori*** *– mari puteri regionale în Europa – capabile să asigure capul de pod transatlantic pentru o Alianță ce se dorește reformată în sensul de mai sus, adică una capabilă să joace simultan, în Atlantic și în Pacific, observăm* ***o a treia situație de vulnerabilitate strategică****:* ***motoarele construcției UE, adică Germania și Franța sunt dependente economic de gazul rusesc, în plus, Franța nu consideră Rusia un „adversar", ci un partener****, evitând să se situeze în cadrul NATO pe o poziție clar opusă Rusiei. În această situație, în care* ***nici ceilalți parteneri occidentali din cadrul UE nu sunt considerați suficient de hotărâți să susțină capul de pod transatlantic, cu orice***

preț *chiar și cu prețul unei opoziții deschise, totale, împotriva Rusiei (din moment ce Rusia continuă să rămână un punct central constant pe agenda NATO, deși Alianța se dorește ieșită din logica Războiului Rece, considerându-se una „adaptată lumii sec. XXI", amenințărilor de tip nou, o „alianță a sec. XXI", „ieșită din contextul istoric care a creat-o"),* ***atunci tot America trebuie să asigure și capul european*** *al podului trans-atlantic.* ***Cu cine?*** *ar fi întrebarea logică, în aceste condiții. Ar mai rămâne, în această opțiune – având în vedere vulnerabilitățile strategice de mai sus privind actorii mari occidentali –* ***statele europene mici și mijlocii, care nu sunt hotărâtoare*** *(oricât s-ar dori, în temeiul egalității juridice a statelor membre UE) pentru evoluția construcției UE în ansamblu, ceea ce dovedește* ***o strategie SUA slabă (vulnerabilă)*** *pentru menținerea acestui cap de pod transatlantic, din punct de vedere al intereselor strategice ale NATO și ale Americii.*

d) Dacă ***și statele mici și mijlocii din UE sunt slăbite*** *(prin efectul de domino al Brexitului, prin confruntarea epuizantă cu valurile migratoare pe durată nedeterminată, interesate de Occidentul prosper și sigur), atunci* ***America poate alege să se retragă cu totul (opțiunea 1) din parteneriatul transatlantic****, devenit prea „costisitor" și să se focalizeze exclusiv pe jocul din Pacific (care este un joc* ***global*** *de putere pentru dominația sistemului sec. XXI).*

Practic, în ***această opțiune (opțiunea radicală, 1), America renunță clar, pe față, la NATO, îl consideră o alianță istorică, ce și-a terminat rolul, apreciind că este mult prea costisitor*** *să întrețină NATO în fața unei Rusii în expansiune care o solicită excesiv în Europa. Este* ***opțiunea retragerii din Europa, odată cu mutarea centrului de greutate în Pacific*** *(locul Atlanticului, ca Ocean-inimă al lumii fiind luat de Pacific). Europa ar cădea în regionalitate, odată cu ascensiunea Asiei de Sud-Est, a țărilor din Pacific.* ***Noii parteneri strategici trans-oceanici ai Americii ar deveni țări ca*** *Australia, Noua Zeelandă, India, Japonia, elemente ale* ***unor noi arhitecturi regionale de securitate*** *care vor influența întreaga configurație a globului în sec. XXI.*

II. În Opțiunea 2*, America* ***înclină să păstreze parteneriatul transatlantic, devenit însă, unul pur formal,*** *datorită vulnerabilităților strategice (costisitoare) de mai sus. Parteneriatul transatlantic este conservat* ***doar pentru a păstra Europa într-un status-quo*** *(o "Europă a parteneriatului transatlantic și în sec. XXI"),* ***strategie cu efect de liniștire a partenerilor săi europeni (de tipul "sunt aici dar este prea costisitor să mai fac ceva").*** *Parteneriatul transatlantic în opțiunea 2 (mai realistă pentru interesul strategic al Americii) este cea* ***de a formaliza pe nesimțite parteneriatul transatlantic*** *(la care SUA nu se va mai referi, în viitoarele declarații NATO sau din relațiile cu UE ca la "o legătură vitală" ci ca la o "legătură istorică"). SUA preferă să păstreze* ***în Europa aflată într-o situație de multiplă vulnerabilitate***

strategică *(din perspectiva unor actori statali și non-statali),* ***un status-quo formal****, care* ***este mai bine să existe, pentru a calma spiritele, decât să prefere o retragere brutală, vizibilă, ce ar crea resentimente****. NATO ar deveni pentru America, din perspectiva asumării serioase a jocului de putere în Pacific,* ***doar o alianță recăzută într-un rol modest, regional-european****, devenind* ***important, în mod paradoxal, un anumit mecanism*** *NATO (Consiliul de Consultare cu Rusia), în comparație cu alte mecanisme și structuri ce au făcut profilul celebru al NATO (instituția Adunării Parlamentare a NATO, instituția Secretarului General al NATO etc.). La fel, NATO ar deveni o alianță post-westphaliană* ***interesată să se implice în alte regiuni ale globului*** *(Africa, Marea Mediterană, Orientul Mijlociu) prin diferite* ***tipuri noi de operațiuni schimbându-și profilul*** *(nu mai este o alianță transatlantică, propriu zisă ci "una nouă, a sec. XXI", unde accentul strategic se mută de la rolul istoric de a proteja Europa* ***la un rol nou****, de intervenție umanitară, de responsabilitate de a reface state eșuate din exteriorul ariei nord-atlantice, de a proteja drepturile omului etc.).*

III. În Opțiunea 3, capul de pod trans-atlantic, ținând seama de vulnerabilitățile strategice privind UE și actorii mari occidentali din Europa, rămâne activ. El este asigurat exclusiv, realmente, chiar de hegemon *(este costisitor, pentru că America trebuie să acționeze simultan și în Atlantic și în Pacific).* ***Parteneriatul trans-atlantic rămâne unul activ, rămâne vital, rămâne o piesă de rezistență pentru America****, reflectând un scop ambițios: acela* ***de a juca simultan, în două oceane ale lumii, în Atlantic și în Pacific,*** *pe baza construirii și consolidării unei* ***rețele de alianțe și parteneri, atât în Europa cât și în Asia-Pacific.***

Este cea mai ambițioasă opțiune pentru America sec. XXI, *dovedind hotărârea de* ***a juca global, de a juca după un concept strategic „dublu-ocean"****. Aceasta înseamnă* ***eforturi de întărire a NATO, simultan cu extinderea și consolidarea rețelei de aliați în Pacific****. Aceasta înseamnă inclusiv* ***o reformă radicală a NATO, printr-un tratat de reformă****, care să o declare „alianță a democrațiilor" și care să permită calitatea de membre pentru țări din exteriorul zonei nord-atlantice.*

Rămâne de văzut spre ce opțiune tinde să se îndrepte America*, în epoca administrațiilor post-Obama și a Europei post-Brexit (dacă ne referim la două aspecte politice de lungă durată, ce vor marca, cu siguranță, destinul comunității transatlantice, așa cum îl cunoaștem azi).*

Pe de altă parte, **într-o altă ipoteză de lucru (alternativa Asiatico-Pacifică non-occidentală la NATO)**, *proliferarea și întărirea organizațiilor regionale din Asia-Pacific,* care își pot dezvolta dimensiuni militare, *ar arăta o mișcare de competiție cu NATO*, de *alternativă la NATO*[12], alianță care, *în loc să devină globală*

[12] Luis Durani, *ASEAN- A Pacific NATO?,* April 14, 2016, http://moderndiplomacy.eu, accesat la data de

(să integreze acele țări din Asia-Pacific, ca parteneri strategici) *preferă a se replia pe latura sa strict tradițională* (trans-atlantică, occidentală), „suportând" apariția acestor rivali într-un joc global de putere (centrul de greutate, Pacificul), *pe care NATO nu îl mai controlează direct* (în consecință, unde țări din bătrâna Europă *nu mai au acces* prin mecanismele și pârghiile, prin misiunile și operațiunile, prin capabilitățile și instrumentele NATO).

Pierzând competiția cu acești actori non-statali regionali rivali (ASEAN, devenit un NATO al Pacificului, de exemplu*), NATO se retrage în cochilia sa tradițională* (alianță trans-atlantică strictă), *fără să se mai implice în Pacific* (*pierderea/renunțarea* la asumarea unui rol global prin conceptul de „dublu-ocean" sau de „alianță dublu-oceanică"). În loc să devină o Alianță Atlantico-Pacifică, *NATO rămâne, în această ipoteză, în plin secol XXI* (ca Secol al Pacificului), *o alianță captivă concepției istorice de apărare a bătrânei Europe*, tot mai costisitor de întreținut din punct de vedere al securității militare (în condițiile slăbirii UE, ale efectului de domino al Brexitului și al riscului de dezagregare al statelor naționale din UE datorită opțiunilor diferite ale regiunilor/landurilor/teritoriilor autonome din ele, privind ieșirea/rămânerea din UE). Mai mult decât să fie silită să se reconfigureze ca să răspundă unor autentice *amenințări ne-convenționale* (gestionarea, prin operațiuni, mecanisme specifice, a valurilor masive de migranți cu țintă precisă), *NATO poate alege să rămână o alianță militară tradițională* (compusă pentru apărarea clasică a statelor, pe cale armată și ca răspuns la amenințări armate, maximum la amenințări non-convenționale de tipul terorismului) și *să apere Europa doar din punct de vedere al acestor tipuri de amenințări, ceea ce este deficitar, dacă nu inutil* (pentru conceptul de securitate al Europei, care, după august 2015 și lovitura valurilor de migranți, nu mai este *de facto* același). Prin urmare, NATO poate alege *să reacționeze convențional* în privința protecției bătrânei Europe, în timp ce își îndreaptă *atenția spre întărirea partenerilor strategice cu țări din Asia-Pacific*, spre a deveni parte activă la jocul Pacificului. Un concept ***reformist*** al NATO de acest fel *nu ar privi diversificarea formelor de reacție ale NATO la adresa amenințărilor non-convenționale de tipul valurilor de migranți* (pe care NATO pare să le desconsidere ca „amenințări"), de care are nevoie bătrâna Europă, spre a fi stabilă (conform proiecției de putere a NATO despre sine însuși într-o „lume incertă și imprevizibilă"), *ci ar privi o cu totul altă direcție* (*intrarea NATO în jocul Pacificului,* ca alianță tradițională, ceea ce nu ajută cu nimic bătrâna Europă, dacă aceasta se convertește într-un pilon nefolositor, învechit și, mai mult, costisitor de întreținut din punct de vedere securitar pentru jocul global de putere, mutat în Asia-Pacific).

În ipoteza de lucru a unui NATO ***occidental*** *implicat în Pacific (pe baza unui concept de securitate extins, de tip „****dublu-ocean****", adoptat pe cale de* ***tratat reformator****):*

Pentru a evita apariția competitorilor în materie de securitate regională

15.04.2016.

(transformarea ASEAN într-un NATO al Pacificului), *în această regiune cheie, Asia-Pacific*, NATO este obligat să *se re-configureze*, spre a avea competențe și mecanisme noi, membri noi (extra-europeni), *spre a acționa de sine stătător (ca organizație distinctă), în Pacific.*

Un NATO astfel configurat, într-un prim sub-scenariu, acționează prin anumite pârghii, mecanisme, instrumente, competențe și instituții (sau organisme unde nu sunt toate statele membre NATO prezente sau care sunt constituite pe criterii elitiste, ca dialog între marile puteri intra/ și extra-NATO, adică un **dialog între mari puteri participante la jocul Pacificului**): de exemplu, ***un Consiliu NATO al Pacificului, un Birou NATO de legătură pentru zona Asia-Pacific***), din care sunt excluse (sau cu puteri formale), țări din Europa, actual definite ca „parteneri strategici" pentru NATO cel tradițional.

Într-un al doilea sub-scenariu, un NATO cu acțiune în Pacific ar însemna o ***participare pe baze egalitare*** a membrilor săi europeni (necesare spre a conferi partenerilor NATO percepția că participă la întărirea parteneriatului transatlantic printr-o *acțiune comună* într-o altă regiune a globului și că nu sunt excluși din jocul global, ceea ce creează un sentiment de coeziune și de încredere între parteneri, ducând la întărirea profilului NATO de „comunitate de securitate").

În a treia ipoteză, „NATO global" ca „nou NATO" (NATO al Pacificului):

Un „NATO global" ar trebui să devină în primul rând, un NATO al Pacificului, adică să se re-configureze *pe un concept „dublu-ocean"* (capabil să aibă o rețea de parteneri strategici din zona Asia-Pacific, *recunoscuți, integrați instituțional* în diferite structuri ale NATO, *special construite* pentru o asemenea misiune); *ar fi un NATO în care categoria „partenerilor strategici" s-ar muta, în majoritate covârșitoare, înspre zona Pacificului* (Australia, Japonia, Noua Zeelandă, Coreea de Sud, Singapore, India (pe care SUA și NATO o privesc ca pe un jucător global, adică inclusiv în zona Pacificului, spre a contrabalansa puterea în ascensiune a Chinei). *Pentru pilonul trans-atlantic* (cel tradițional, bazat pe parteneriatul istoric cu bătrâna Europă), *ar rămâne ca principal partener strategic, UE și* (în cazul extrem, de disoluție sau de slăbire a UE), *Regatul Unit*. Regatul Unit are o importanță esențială pentru o prezență eficientă a *NATO privită în sensul ei tradițional* (ca alianță trans-atlantică), în consecință, au o importanță esențială și *parteneriatele strategice* ale țărilor din UE încheiate direct (la nivelul bilateral) cu Regatul Unit, pentru dezvoltarea cooperării trans-atlantice în etapa post-Brexit. Natura non-militară a UE, slăbirea UE după Brexit, confruntarea UE cu amenințări ne-convenționale și ne-militare cu efect de implozie (precum valuri migrationiste masive, pe durată nedeterminată), dependența economică de Rusia a unor țări-cheie precum Franța și Germania (pentru a vorbi în termeni de actori politici majori) sunt *motive de vulnerabilitate pentru un NATO global dar și pentru un NATO tradițional (alianță trans-atlantică).*

În timp ce NATO își dezvoltă capete de pod strategice în Pacific, el nu se preocupă să consolideze capetele de pod esențiale din bătrâna Europă (stoparea

efectului de domino al Brexit, asigurarea stabilității Regatului Unit, evitarea dezagregării sale în teritorii și țări care au diferite opțiuni privind ieșirea/rămânerea în UE – ceea ce ar duce la un „UK-maidan" –, asigurarea că un Regat Unit va rămâne un Regat Unit și că Regatul Unit va rămâne partenerul strategic transatlantic tradițional, pe care se bazează NATO în bătrâna Europă). Toate aceste obiective, care *ar trebui să fie esențiale pentru viitorul NATO,* presupun *tipuri de reacții și inițiative diplomatice care depășesc actualele posiblități* (mai mult militare, de securitate, de gestionare a situațiilor post-conflict) *în care NATO „a făcut experiență"*.

Cum s-a implicat NATO în gestionarea a ceea ce se consideră de o parte a doctrinei, drept o *dimensiune a unui război hibrid*, o *amenințare ne-militară cu efecte directe asupra securității statelor* (în speță, a statelor din UE și NATO, dacă este să ne amintim de momentele de ridicare a gardurilor de sârmă, de suspendarea de facto a acordului de la Schengen, de blocarea granițelor între țările UE și întoarcerea trenurilor cu migranți din drum sau pasarea lor de la o țară UE la alta)? *Ce tip de operațiuni a dezvoltat NATO în această situație, pe teritoriul UE* (dintre care multe țări sunt și membre NATO, deci ar fi trebuit să vorbim de o acțiune NATO în interiorul frontierelor sale în sens tradițional, în interiorul Europei)? NATO nu s-a implicat nici în gestionarea situației, nici în prevenirea ei, nici în prevenirea valurilor de migranți, nici în UE, nici cu UE (ca partener strategic), nici în statele de la frontierele imediate ale Alianței, cele din Sud, pe la porțile de intrare în Europa. A dezvoltat NATO programe mediteraneene, inițiative mediteraneene în gestionarea/prevenirea/diminuarea acestui tip de amenințări ne-convenționale însă cu efecte directe la adresa securității statelor, fără să fie implicate armate propriu-zise?

NATO rămâne o alianță tradițională, care gândește (și deci, reacționează la) războaiele *majoritar în sensul clasic* (ca fiind purtate de armate sau, în cel mai bun caz, are reacții la cyber-atacuri și are experiență în combaterea terorismului). Aceste laturi ne-convenționale pe care NATO *și le-a adăugat*, pentru a se considera „adaptat la provocările sec. XXI" *nu sunt suficiente.*

Rămâne de văzut, în perioada post-Varșovia, ce tip de concepte strategice își va adăuga NATO spre a se percepe ca fiind «adaptată» să opereze în lumea sec. XXI. *Ar trebui un nou tratat, de reformă, nu un simplu concept strategic impus pe cale de declarație comună* a liderilor țărilor NATO, *care să depășească limitele strategice* ale tratatului fondator NATO.

Scurte concluzii

În sec. XXI, într-o lume definită de NATO ca o „lume în schimbare, incertă, imprevizibilă", care este și *o lume tinzând spre re-impunerea multipolarismului* (indiferent dacă acest lucru este sau nu recunoscut de puterea dominantă a sistemului politic internațional actual), este esențial ca statele din bătrâna Europă să urmărească *în mod constant*, în relațiile diplomatice cu NATO și cu ceea ce și-au ales drept

partener strategic (SUA), *obiective* precum: reconfirmarea rolului tradițional al NATO față de ele, ca alianță defensivă a Europei (păstrarea pilonului transatlantic prin NATO); *participarea la jocul de putere global,* care se va purta în Pacific, prin exploatarea eficientă, vizionară, a scenariilor de lucru care se nasc din paradigma Secolului Pacificului și din *constatarea interesului strategic cert* al marilor actori de a se implica hotărât în regiunea-cheie Asia-Pacific, spre detrimentul unor alte paradigme precum Eurasia, de exemplu sau chiar UE.

Secolul XXI poate aduce cu sine surprize de a vedea *declinul unor construcții ambițioase*, precum și *ridicări neașteptate ale unor puteri asiatice sub-apreciate* atât în a se impune pe scena globală cât și de a își impune strategiile, conceptele, viziunea, cât și de a forma alianțe, construcții bazate pe valori comune, în regiuni-cheie ale globului (Asia-Pacific).

Participarea activă a statelor din bătrâna Europă (în loc de izolarea lor și limitarea la parteneriatul transatlantic) la jocul din Pacific, *prin re-configurarea NATO* (ca Alianță pentru Pacific), *prin construcția strategică a celor Doi Piloni Oceanici*, devine *o șansă unică* de a participa la jocul global de putere, *prin intermediul actorilor puternici capabili să dezvolte strategii globale de putere*, în care actori precum România se pot implica indirect (prin intermediul unui NATO reconfigurat în sensul de mai sus).

Bătrâna Europă ar trebui să evite splendida izolare de jocul global de putere (care se duce în Pacific) și prin urmare, *să evite să cadă pradă eternei sale probleme* (de a nu fi înghițită de construcția rivală, a „Eurasiei", o altă mare paradigmă cu perspective globale strategice, aflată în ascensiune). *Implicarea în zona Pacificului*, departe de a fi o pretenție ridicolă, ar demonstra *interesul Europei unite de a deveni actor global în mod real* și de a participa activ la jocul de putere mutat în Asia-Pacific.

Altfel, bătrâna Europă (să o definim ca fiind formată din state ce compun actuala UE) ar risca să devină doar un Pilon Occidental al Eurasiei[13], în baza paradigmei „*Ascensiunii Eurasiei*"[14], o paradigmă globală la fel de interesantă, ce merită analizată într-un studiu separat.

Bibliografie

1. Brzezinski, Zbigniew, în *Triada Geostrategică. Conviețuirea cu China, Europa, Rusia*", trad. Sanda-Ileana Racoviceanu, Ed. Historia, București, 2006, pp.15, 57

[13] Alexandr Dughin, *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, Ed. Eurasiatica.ro, vol.1, București, 2011, pp. 141-142.

[14] Plecând de la recunoașterea implicită a paradigmei, și de către alți analiști, precum Zbigniew Brzezinski (în *Triada Geostrategică. Conviețuirea cu China, Europa, Rusia*", trad. Sanda-Ileana Racoviceanu, Ed. Historia, București, 2006, pp.15, 57), care este de părere că: "politicile eurasiene *au înlocuit* politicile europene în ce privește *arena centrală a afacerilor mondiale*", "în prezent, interacțiunea mai multor puteri eurasiene a devenit *critică pentru stabilitatea globală*", recomandându-se ca America "să fie *transcontinentală* în configurația ei cu relații eurasiene bilaterale specifice, *constituind o entitate strategică coerentă*".

2. *Clinton's Speech on America's Engagement in the Asia-Pacific,* 28 October 2010. Council of Foreign relations, www.cfr.org, accesat la data de 15.06.2016.

3. Clinton, Hillary, *America's Pacific Century*, October 11, 2011, http://foreignpolicy.com/2011, accesat la data de 15.06.2016.

4. *Declaration of the Heads of State and Government, participating in the meeting of the North Atlantic Council (The Brussels Summit Declaration),* 11 Jan. 1994, last updated 26 August 2010, www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts, accesat în data de 11 iulie 2016.

5. Dughin, Alexandr, *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, Ed. Eurasiatica.ro, vol.1, București, 2011, pp. 141-142.

6. Durani, Luis, *ASEAN- A Pacific NATO?,* April 14, 2016, http://moderndiplomacy.eu, accesat la data de 15.04.2016.

7. *State Duma Speaker: „We need a Greater Europe from Lisbon to Vladivostok",* June 16, 2016, PolitRussia, translated by J. Arnoldski, www.fort-russ.com/2016, accesat în 11 iulie 2016.

8. Sukumar, Arun Mohan, *A shift from style to substance. A data driven analysis of Mr. Modi's foreing policy interventions in his second year in office indicates no sharp disjunctures from the stated views of previous governments*, December 15, 2015, www.thehindu.com/opinion/op-ed , accesat la data de 8 febr. 2016

9. *The United States and the Asia-Pacific Region: Security Strategy for the Obama Administration*, Febr. 2009, www.cnas.org/files/document.

10. Timofeev, Ivan, special to RBTH, *From Lisbon to Vladivostok' how the notion of a Greater Europe is at risk*, https://rbth.com/opinion, accesat în 11 iulie 2016.

11. *Warsaw Summit Communiqué*, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 8-9 July 2016, Press released (2016) 100, 09 July 2016, www.nato.int, accesat la data de 11.07.2016.

BIOGONIOMETRIA SINERGETICĂ, MIJLOC DE CĂUTARE A CELOR DISPĂRUȚI

BIO GONIOMETRIE SYNERGETIQUE, MOYEN DE RECHERCHE DE CEUX QUI SONT DISPARUES

Prof. univ. dr. ing. Alexandru Dan MĂRUŢĂ
Conf. univ. dr. ing. ec. Gabriel I. NĂSTASE
Psiholog, expert bio feedback Adina CÂRJAN

Rezumat

Localizarea prin intersecția a două linii sau a două direcții. Studiată de goniometrie. Dar localizarea se poate face și prin intersecția a două direcții care identifică punctul din care subiectul (sau obiectul) căutat emite… Biounde, dacă este vorba de ființe vii, și unde, dacă este vorba de oricare alt obiect care se găsește pe Terra. Emisia de biounde este, într-adevăr foarte slabă. Dar dacă se stabilește zona în care se află cel căutat, atunci acesta poate fi găsit mult mai rapid decât prin… scotocire.

Cuvinte-cheie: biounde, sinergetică, goniometrie, biogoniometrie

Résumé

La localisation par l'intersection des deux lignes ou directions. Etudie par goniométrie. Mais on peut faire la localisation aussi par l'intersection des deux directions qui identifient le point ou le sujet (ou l'objet) cherché émit… Bio-onde, s'il s'agit des êtres, et ondes, s'il s'agit de n'importe quel objet qui se trouve sur la Terre. L'émission de bio-onde est, vraiment, très faible. Mais, s'il identifiera la zone où se trouve le sujet, alors on en le pourra trouver plus rapidement que par en y fouiller tout le pays.

Mots-clefs: bio-onde, synergétique, goniométrie, bio-goniométrie

Introducere

Aproape că nu este zi să nu auzim diferite ştiri, având ca motiv rătăcirea unui copil, dispariţia unei persoane, fuga unui infractor sau a unui evadat etc. Nu se mai ştie nimic despre ei, nici dacă mai sunt sau nu în viaţă. Citim pe garduri ori pe pereţii unor case afişe cu poza unei persoane dispărute sau a unor căţei, pisici şi alte animale rătăcite. Căutările în astfel de situaţii sunt meticuloase (sau nu), oricum multe dintre aceste căutări rămân, de regulă, fără rezultate mulţumitoare.

Cei mai în vârstă îşi amintesc de perioada ultimului război mondial, când se utilizau mici echipamente clandestine de radio care transmiteau pe distanţe relativ mici ştiri emanate de adversarii statelor în cauză şi care erau vânate de autorităţi prin procedee goniometrice[1].

În principal, procedeul era folosit în aplicaţiile militare şi consta în existenţa unui dispozitiv înzestrat cu aparatură de recepţie a direcţiei din care emite un post de radioemisie dintr-o localitate, direcţie pe care să o poată trasa pe o hartă a localităţii. Şi apoi repetarea operaţiei după ce microbuzul se mută într-un alt loc al localităţii. Locul din care se transmite va fi în punctul de întâlnire al celor două linii. Ulterior,

[1] **Goniometria** este o ramură a geometriei aplicate, care se ocupă cu studiul relaţiilor dintre unghiuri (gonio) şi cu determinarea valorii lor. Instrumentul pentru măsurarea (metron – măsură) unghiurilor (gonio) se numeşte goniometru şi este folosit în geodezie, topografie etc. (BREBAN, Vasile, *Dicţionarul limbii române contemporane*. Editura ŞTIINŢIFICĂ şi ENCICLOPEDICĂ, Bucureşti, 1980, p. 241.)

urma vizita în zona respectivă, identificarea aparaturii şi anihilarea emisiilor acesteia. Procedeul a funcţionat până când cei care au generat emisiile au sesizat modul în care este descoperit punctul lor de emisie. După care, imediat după transmiterea mesajului, postul de emisie mobil, se deplasa într-o altă zonă a localităţii, făcând imposibilă identificarea zonei din care s-a efectuat emisia.

Dacă i-am adăuga goniometriei prefixul bio, în sensul că undele electrice transmise de către un post de radio, le considerăm emisii similare cu cele ale sistemelor vii (biotice) sau cu anumite particularităţi ale acestora care pot fi recepţionate, putem considera acest procedeu: **biogoniometrie**. Este vorba de biogoniometria sinergetică.[2]

Sinergetica

Sinergetica este înţeleasă ca o ştiinţă a ştiinţelor, care se ocupă cu coordonarea elementelor componente ale unui sistem pentru realizarea unui anumit scop. Sinergetica a fost declarată ca ştiinţă de fizicianul german **Herman Haken** (originar din **Stuttgart**). Aceasta a fost prezentată sub o formă supermatematizată, greu de înţeles de către cei care nu erau fizicieni sau matematicieni de elită, ştiinţă pe care am declarat-o[3] ca pe o **ştiinţă a ştiinţelor** şi pe care, fiecare în felul său, am **„abordat-o”**, contribuind cu elemente originale pentru ca sinergetica să fie o ştiinţă pe înţelesul tuturor.

Principiile pe care le-am stabilit în **Biosinergetică**[4] şi, ulterior, în **Interactivitatea informaţiei între factorii biotici şi abiotici ai mediului înconjurător**[5], în **Tratatul de Biosinergetică**[6] sunt următoarele:

a) Principiul sincronicităţii (cum ar fi de exemplu întâmplarea, cea mai simplă dintre elementele de sincronicitate, înţeleasă ca întâlnire în acelaşi moment şi în acelaşi loc a două fenomene bine determinate). În cazul de faţă, similar cu intersecţia liniilor emise de căutările goniometrice prezentate anterior, şi care marchează locul de unde emite postul de radio.

b) Principiul minimului. Minimul este unul din elementele unui fenomen, care, dacă ar fi lipsit, fenomenul respectiv ar fi avut o cu totul altă evoluţie.

c) Câmpul informaţional şi linia de câmp.

1. Noţiunea de **Câmp** este mult mai veche decât apariţia sinergeticii (din

[2] O abordare similară a apărut cu titlul: Dimensiunile liniei de câmp sau cum putem afla în câteva minute unde se află o persoană (rătăcită, fugită, răpită, asasinată). Lucrarea a fost prezentată la a XX-a ediţie a Conferinţei internaţionale „Terapii Complementare şi Alternative”, Arad, Academia de Ştiinţe Medicale, Universitatea de Vest „Vasile Goldiş” – Arad, Asociaţia Naţională de Terapii Complementare din România (ANATECOR), Arad. Lucrarea a fost publicată în Compendiul lucrărilor, la Editura TIPARNIŢA, Arad.

[3] Se referă la prof. univ. dr. Alexandru Dan MĂRUŢĂ şi conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE.

[4] MĂRUŢĂ, Dan, Alexandru, NĂSTASE, I. Gabriel, *Biosinergetica*. Editura CPNPHYS, R. Vâlcea, 2005.

[5] NĂSTASE, I., Gabriel, *Interactivitatea informaţiei între factorii biotici şi abiotici ai mediului înconjurător*. Editura AGIR, Bucureşti, 2009. **NOTA:** Ediţia I a apărut cu titlul *Rolul interactiv al informaţiei.* Editura RAPANA, Bucureşti, 2001

[6] MĂRUŢĂ, Dan, Alexandru, NĂSTASE, I. Gabriel, *Tratat de biosinergetică.* Editura Prouniversitaria, Bucureşti, 2015

perioada taoismului). O primă definire a sa are ca origine holismul lui **Jan Christopher Smuts** (1914), curent de mare acoperire fenomenologică. Acesta consideră natura ca pe un întreg, iar noţiunea de câmp ca fiind ceva imaterial şi omniprezent.

2. Câmpul nu este imaterial. El este spaţiul care include sistemele biotice şi abiotice. În funcţie de natura sa, pe un fond de bază asigurat de electromagnetismul terestru, care alcătuieşte spaţiul atmosferic oxigenat, conţine, sau se intersectează cu o multitudine de alte câmpuri, care cuprind regiuni ale spaţiului cu o întindere mai mică sau mai mare, purtătoare ale unor proprietăţi fizice, chimice, electromagnetice etc., emise de diferite surse.

Întrucât asemenea surse cuprind informaţii susceptibile de a fi recepţionate de sistemele biotice (vii) sau abiotice (nevii) cuprinse în spaţiul atmosferic (care au şi ele un câmp al lor), câmpurile respective sunt de fapt câmpuri energoinformaţionale.

În funcţie de informaţia primită, sistemele vii caută măsurile de conservare, în funcţie de posibilităţile acestora.

3. Linia de câmp

Linia de câmp reprezintă linia care leagă punctul de emisie al unei informaţii, cu cel de recepţie.

Astfel, sunetul care pleacă de la o sursă sonoră în spaţiu, poate fi receptat pe o anumită distanţă. Dacă el este receptat (auzit) de un sistem viu, atunci între punctul de emisie şi respectivul sistemul viu se creează o linie de câmp, în lungul căreia informaţia transmisă haotic de către sursă se ordonează, iar cel ce o primeşte, în funcţie de situaţie, ia măsurile ce se cuvin pentru a nu avea neplăceri. Interesant este faptul că orice sistem viu emite în spaţiu informaţii foarte slabe, pe o anumită lungime de undă care îl caracterizează şi de la care se pot obţine informaţii. Teoretic vorbind, *liniile de câmp definesc, în valoare, direcţie şi sens, variaţia maximă a informaţiei pe unitatea de deplasare de la punctul de emisie la cel de recepţie.* Linia de câmp este elementul cheie în evoluţia universală a materiei. Din păcate, **Herman Haken**, în opera sa – **Sinergetica** – aşa după cum am arătat super matematizată, astfel încât foarte puţini, şi numai la nivel de matematicieni şi fizicieni de marcă, pot înţelege câte ceva, nu evidenţiază informaţia, deşi ea este cea care îi conferă sinergeticii rolul de **ştiinţă a ştiinţelor.**

Pentru a face această ştiinţă pe înţelesul tuturor, ne ferim de abordările fizico-matematice. Totuşi, vom prezenta ecuaţia **liniei de câmp**, care nu aparţine sinergeticii, ci este mult mai veche, găsindu-se în diferite manuale de fizică (de exemplu în **Mecanica Fluidelor**). Această ecuaţie, uşor de înţeles (de către cei ce au studii liceale), are forma:

$$LC = VI = \{i\partial/\partial x + j\partial/\partial y + k\partial/\partial z\}I$$

Ecuaţia liniei de câmp este o mărime vectorială. În relaţie s-au notat**: LC – linia de câmp; I-informaţia; x, y, z – direcţiile pe axele de coordonate spaţiale; i, j, k – vectorii unitari pe direcţiile respective; V – operator diferenţial, denumit şi operator nabla; ∂-simbolul derivatei parţiale.**

Universalitatea liniilor de câmp constă în primul rând în legăturile pe care ea le face (informaţiile pe care le transmite) între sistemele vii şi nevii. Interceptarea liniei de câmp, în funcţie de natura informaţiei, se face prin organele de simţ corespunzătoare (văz, auz, miros, mai rar gust sau pipăit), sau de calităţile extrasenzoriale ale senzorului.

4. Căutarea

Pentru identificarea unei persoane sau vietăţi dispărute este nevoie de:

a. un senzor – o persoană care efectuează cercetarea;

b. un martor – o fotografie, o semnătură, un alt înscris, un eşantion de piele, fir de păr, o amprentă a subiectului (a persoanei care este căutată), sau o simplă fotografie (om sau animal);

c. un indicator şi **o riglă** care să ajute la trasarea liniei de câmp, începând de la martor către zona în care se găseşte **subiectul**;

d. o hartă, pe teritoriul căreia se presupune că se găseşte fiinţa pierdută. Iată ca exemplu harta **României** pe care s-ar putea găsi fiinţa rătăcită. Pe această hartă se aşează **martorul M** în două poziţii, de la care se trasează **linia de câmp** către locul necunoscut în care se află **subiectul S**. Acesta se va afla la intersecţia celor două **linii de câmp**.

5. Interpretări

5.1. Dacă, repetând după un timp căutarea, găsim locul în care se află **subiectul S** în altă parte decât prima dată, însemnează că acesta este în altă parte (după caz rătăcitor, plimbăreţ), dar oricum este în viaţă. Iar rezultatul este că trebuie făcută de mai multe ori determinarea, pentru a vedea zona în care se tot mută. De regulă acest aspect se adresează animalelor în viaţă care nu şi-au găsit un stăpân.

5.2. Dacă se indică mereu acelaşi loc unde poate fi găsit subiectul, apar două posibilităţi:

a. Locul unde se află **subiectul** este într-o localitate,.atunci acesta este adăpostit undeva, într-o casă sau locuinţă din acea zonă. (Este de regulă cazul unor copii foarte mici sau al animăluţelor adăpostite sub un motiv oarecare).

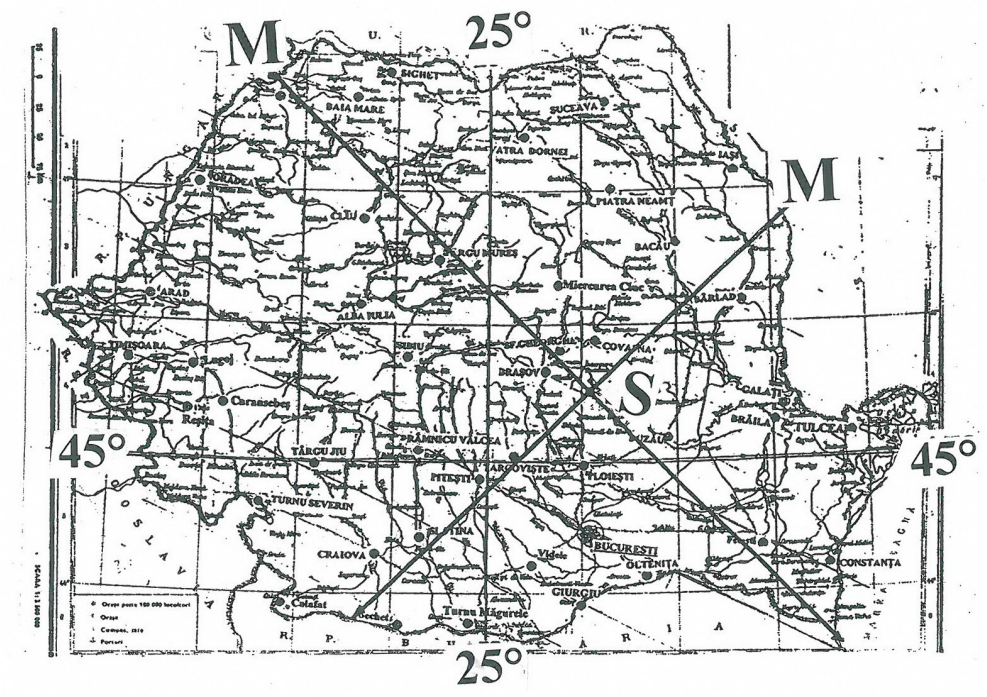

b. Dacă acest loc este în afara unei localităţi, cum ar fi o pădure sau o zonă muntoasă, cu rare ocazii când ar mai putea fi găsit **subiectul** viu, cel mai probabil că, în funcţie de momentul în care se face căutarea în raport cu data dispariţiei, acesta este un cadavru sau sunt chiar oseminte îngropate acolo.

6. - Bine, bine dar direcţia liniei de câmp?

Cum oare o putem stabili?

Aici este problema cheie. Am putea zice că simplu. Dar este dificil de explicat. Dacă nu ştiţi cum, apelaţi la o persoană autorizată care vă poate îndruma. Sau, cel mai bine, participaţi la un curs de două-trei şedinţe la sfârşit de săptămână. Acolo unde veţi mai afla şi altele care o să vă minuneze. Cursul se poate organiza ori unde la cerere. Apelaţi la o instituţie de asemenea autorizată, care de asemenea v-ar putea ajuta. După absolvirea acelui curs şi primirea dreptului de a efectua asemenea activităţi, veţi putea şi dumneavoastră să-i ajutaţi pe alţii.

7. Atenţie!

Normal ar fi ca fiecare organizaţie de stat care face asemenea căutări să aibă un colectiv specializat, deci compus din persoane care au urmat o asemenea şcoală

şi care au autorizaţia de rigoare, evitând erori de orice fel. De exemplu poliţia, jandarmeria, organizaţiile SIE şi alte servicii secrete. Mai ales în această perioadă când s-au reactivat acţiunile teroriste şi care atentează la siguranţa naţională. Deci echipe de un deosebit interes naţional. Oricum, cine are urechi de auzit, să audă acest semnal.

8. Şi acum priviţi harta şi cruciţi-vă!

Am menţionat pe hartă meridianul de **25°** latitudine estică, cel care indică jumătatea teritoriului **Europei** pe relaţia est-vest şi paralela de **45°**, care arată jumătatea emisferei nordice a **Terrei**. Iar punctul de intersecţie între ele care se află în **România** şi numai în **România** noi l-am numit în alte scrieri **intersecţia centrelor**.

Nostradamus, acum peste 400 de ani, a afirmat că mai este o **Mesopotamie** (ţara dintre ape) la mijlocul lumii celei mari (la acea dată **Europa**, pe meridianul de **25° latitudine estică**), şi pe paralela de **45°,** apele fiind în acest caz **Nistrul** (la acea dată, acum **Prutul**), **Marea Neagră, Dunărea, Tisa.** Faţă de **Mesopotamia istorică** (dintre **Tigru** şi **Eufrat**), acolo unde în pagina a doua a **Vechiului Testament** scrie că ar fi fost **Raiul**. Deci pe locurile pe care abia în anul 1991 când a vizitat **România, Papa Ioan Paul al II-lea** a denumit-o **Grădina Maicii Domnului.**

Bibliografie

1. MĂRUŢĂ, Dan, Alexandru, NĂSTASE, I., Gabriel, *Tratat de Biosinergetica***,** ediţia a II-a. Editura PROUNIVERSITARIA, Bucureşti, 2014.

2. MĂRUŢĂ, Dan, Alexandru, CÂRJAN, Adina, *Biosinergetica aproape pe înţelesul tuturor***.** Editura GENESA, Craiova, 2010.

3. NĂSTASE, I. Gabriel, *Rolul interactiv al informaţiei*. Editura RAPANA, Bucureşti, 2001.

4. NĂSTASE, I. Gabriel, *Biosinergetica*. Editura CONPHYS, Râmnicu Vâlcea, 2005.

5. NĂSTASE, I. Gabriel, *Fenomene energoinformaţionale*. Editura RAPANA, Bucureşti, 1999.

6. NĂSTASE, I. Gabriel, *Interactivitatea informaţiei între factorii biotici şi abiotici ai mediului înconjurător*. Editura AGIR, Bucureşti, 2009.

7. NĂSTASE, I. Gabriel, *Termodinamica sistemelor energoinformaţionale*. Editura RAPANA, Bucureşti, 1998.

SAVANTUL ROMÂN ŞTEFAN C. HEPITEŞ, FONDATORUL METEOROLOGIEI DIN ROMÂNIA

LE SAVANT ROUMAIN STEFAN C. HEPITEŞ, LE FONDATEUR DE LA METEOROLOGIE EN ROUMANIE

Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE

Rezumat

Ştefan C. HEPITEŞ *a văzut lumina zilei la 5/17 februarie 1851 la Brăila şi a decedat la 15 septembrie 1922, tot la Brăila, oraşul său natal. A fost fizician şi meteorolog, membru titular (1902) şi vicepreşedinte (1910-1913 şi 1919-1921) al Academiei Române. Discursul său de recepţie s-a intitulat: Mijloacele de investigaţiune ale meteorologiei (30 martie 1903).*

Cuvinte-cheie: Ştefan, Hepiteş, meteorologie, seismologie, ştiinţă

Résumé

Ştefan C. Hepiteş a vu la lumière du jour le 5/17 février 1851 au Braila et a quitté ce monde le 15 septembre 1922, au Braila, sa ville natale. Il a été physicien et météorologue, membre en titre (1902) et vice-président (1910-1921) de l'Académie Roumaine. Son discours de réception s'est nommé `Moyenes d'investigation de la météorologie (30 mars 1903).

Mots-clefs: Stephan, Hepitech, météorologie, séismologie, science

Ştefan C. HEPITEŞ a absolvit cursurile secundare la Ploieşti şi Bucureşti şi, ulterior, pe cele ale Colegiului „Matei Basarab" din Bucureşti (1861-1865). A urmat şi a absolvit Şcoala Militară de ofiţeri din Bucureşti, ca şef de promoţie, devenind sublocotenent de artilerie. Şi-a continuat studiile la Şcoala Specială de Artilerie şi Geniu şi la Facultatea de Ştiinţe matematice şi fizice. Participarea sa cu gradul de locotenent la Războiul de Independenţă (1877-1878) va fi moment de meditaţie pentru el în ceea ce priveşte alegerea carierei.

Pasionat de domeniul ştiinţei, va opta pentru cariera ştiinţifică, renunţând definitiv la cea militară. Alegerea avea să fie benefică pentru România, datorită contribuţiilor pe care le va aduce, ulterior, Ştefan HEPITEŞ la îmbogăţirea ştiinţei.

Activitatea sa se va concentra în domeniul meteorologiei şi ingineriei. A fost profesor de fizică la Şcoala de Artilerie, unde va publica (1882) primul curs de fizică generală în limba română şi profesor la Şcoala de Silvicultură.

Predestinat să pună bazele meteorologiei ca ştiinţă, în 1878 a înfiinţat, la Brăila, oraşul său natal, prima staţie meteorologică din România, unde, oră de oră, s-au făcut observaţii atente asupra fenomenelor meteorologice. Conştient că este nevoie de un sistem de reţele meteorologice la nivelul ţării, pentru extinderea observaţiilor, va mai înfiinţa alte 12 staţii similare, de-a lungul Dunării.

Apreciat pentru eforturile sale, în 1884 i s-a încredinţat sarcina creării primei staţii meteorologice (de ordinul I) la Bucureşti, la Şcoala de Agricultură din Herăstrău.

Ulterior, în 1883, staţia va fi mutată la Filaret.

Consecvent realizării reţelei de staţii meteorologice, ca sistem integrat, a trecut la înfiinţarea de staţii meteorologice similare în ţară. Observaţiile zilnice pe care le-a făcut l-au determinat să treacă la prevederea timpului şi la întocmirea primelor hărţi meteorologice zilnice. În urma observaţiilor de pe teren, a început şi elaborarea unor lucrări de profil: ***Chartele synoptice pentru prevederea timpului*** (1884; ***Instrucţiuni despre compunerea telegramelor meteorologice*** (1885); ***Observaţii meteorologice făcute în Bucureşti*** (1885); ***La prévision du temps*** (1892); ***La pluie au Roumanie*** (1893); ***Studii de meteorologie agricolă*** (1900); ***Seceta din România*** (1906).

Aceste lucrări vor alcătui un amplu studiu de climatologie, concretizat în 23 de volume de ***Materiale pentru climatologia României*** (1894-1905)

Diseminarea rezultatelor cercetărilor sale în domeniul meteorologiei s-a realizat prin intermediul *„**Analelor Institutului Meteorologic al României**"*. Astfel, între anii 1885 şi 1903 va publica 19 volume, iar cea mai mare parte a conţinutului acestora va fi prezentat la diverse reuniuni ştiinţifice internaţionale.

Unele dintre lucrările sale *(Régime pluviométrique de Roumanie: Carte du régime pluviométrique de Roumanie 1/1 000 000; Albun climatologique de Roumanie)* vor fi apreciate de către comunitatea ştiinţifică internaţională şi vor fi premiate cu medalia de argint la Expoziţia internaţională de la Paris.

Preocupările sale vor aborda şi alte domenii de pionierat ale ştiinţei, prin

înfiinţarea primei staţii seismologice la Bucureşti (1892), precum şi întocmirea, împreună cu I. Şt. Murat, a primei hărţi magnetice a României. În 1893 a prezentat prima listă a cutremurelor de pământ, iar, ulterior, a început să publice anual cataloagele seismice, urmate de studii anuale ***(Cutremurele de pământ în România în anul 1898; Materiale pentru seismologia României)*** cărora li s-a adăugat registrul cutremurelor de pământ, publicat în „**Analele Institutului Meteorologic**", titlul schimbat în 1902, în „**Arhiva seismologică a României**".

Fabuloasa sa activitate ştiinţifică va cuprinde şi alte preocupări care vizau determinarea şi transmiterea orei exacte în România, ca şi unele probleme de astronomie ***(Asupra cometelor şi despre cometa Halley. O primă încercare asupra lucrărilor astronomice din România la finele sec. XIX; Schiţa istoriei asupra lucrărilor astronomice în România)***.

Gândirea sa, din punct de vedere al abordării şi analizei globale a fenomenelor tehnico-ştiinţifice, l-a determinat pe Ştefan C. HEPITEŞ să creeze pe lângă Institutul Meteorologic din Bucureşti o structură organizatorică destinată în special aplicării corecte a sistemului metric, denumită ***„Direcţia serviciului, centrul de măsuri şi greutăţi"***.

În calitatea de director al acestei „Direcţii", a organizat un „serviciu metric", iar în 1894 a adus în România cel dintâi prototip al metrului, confecţionat la Lévres. Meritele sale au fost apreciate în ţară şi în străinătate prin acordarea de titluri şi demnităţi ştiinţifice (membru al societăţii de Geografie din România, al Comitetului Internaţional de Măsuri şi Greutăţi din Franţa şi al Comitetului Internaţional de Meteorologie).

Ştefan C. HEPITEŞ s-a stins din viaţă la vârsta de 72 de ani, la 15 septembrie 1922, lăsând în urma sa realizări de excepţie care le-au permis ulterior, şi altor cercetători români să le dezvolte.

Savantul român Ştefan C. HEPITEŞ a iniţiat domenii ale ştiinţei şi tehnicii realizând şi infrastructura acestora. Meritele sale deosebite au fost recunoscute şi apreciate în ţară şi în străinătate, iar generaţiile oamenilor de ştiinţă români şi străini îi vor purta veşnică recunoştinţă.

Articolul a fost publicat şi în „Pavăza Carpaţilor", sub semnătura aceluiaş autor

TERORISMUL MILENIULUI III
Concluzii şi învăţăminte după comiterea atacurilor teroriste (9/11 septembrie 2001)

Prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
Lector. univ. dr. Cătălin ENUȚĂ

INTRODUCERE

11 septembrie 2001 va rămâne în memoria colectivă ca ziua unei catastrofe de mare amploare, ziua în care umanitatea ar fi trebuit să înţeleagă că a venit momentul să lichideze sursele terorismului, că a început o lungă escaladă a violenţei şi o luptă nesfârşită împotriva unor forţe neiertătoare.

„Nimic nu va mai fi ca înainte”.

Teroriştii vor fi înfrânţi sau anihilaţi când ideologiile care-i motivează nu mai sunt valabile. înainte de toate este o bătălie a ideilor.

Motivaţia declanşării *jihadului* este o reacţie adversă a lumii musulmane faţă de modernitate şi globalizare şi nu faţă de valorile democratice ale Occidentului.

„Omenirea se confruntă cu un conflict al emoţiilor în care Occidentul afişează o cultură a fricii iar lumea musulmană o cultură a umilinţei. In ambele cazuri avem de-a face cu o strategie de acţiune bazată pe frică: o frică de celălalt, de viitor, de pierdere a identităţii.”[1]

Francis Fukuyama aprecia că „cea mai bună strategie de anihilare a

[1] Cristian, Barna, *Jihadul în Europa,* Editura Top Form, Bucureşti, 2000, p.134

teoriei de inspiraţie fundamentalistă islamică este o luptă îndelungată pentru cucerirea sufletelor musulmanilor".

Însă religia islamică este în creştere rapidă ajungând la 1/5 din populaţia lumii, în principal în unele dintre cele mai sărace state ale lumii: Sudan, Pakistan, India, Nigeria, Mali, Tanzania etc. şi câştigă rapid adepţi în Europa, America de Nord, fiind facilitată de globalizare chiar dacă se opune, de fapt occidentalizării.

„Menţinerea emigraţiei la cote ridicate din statele musulmane va duce la constituirea aşa-zisei Eurabie în locul Uniunii europene."

În această lucrare[2], vom analiza concluziile şi învăţămintele după comiterea celor mai importante atacuri teroriste, începând cu 11 septembrie 2001 din SUA, atentatele din Londra, Madrid, Beslan, Moscova şi Paris.

Terorismul nu este doar răul care se abate asupra planetei, ci este chiar răul, partea fanatică dintre noi şi, adesea, din noi, fanatismul obsesiv al puterii, al răzbunării, el egocentrismului, al pedepsirii cu orice preţ, al purificării prin ucidere şi prin distrugere. De aceea, acest fenomen specific doar mediului trebuie investigat şi analizat aşa cum este, de pe poziţii cât se poate de obiective, pentru a-i decela sensurile şi mecanismele, pentru a-i afla izvoarele şi, în consecinţă, pentru a-i anihila cauzele a-i distruge structurile, a-i limita efectele şi a-i tăia rădăcinile.

Analiza ne va ajuta să înţelegem mai bine implicaţiile acestui fenomen terorist, relaţiile cu religia, cauzele şi posibilele urmări, mai ales pe termen mediu şi lung în condiţiile islamizării continue a Europei.

[2] Prof.univ. dr. Anghel Andreescu, lector univ. dr. Cătălin Enuță, *Terorismul mileniului III. Concluzii și învățăminte după comiterea atacurilor islamiste 9/11 septembrie 2001*, Editura SITECH, Craiova, 2017

prof. univ. dr. ANGHEL ANDREESCU
lect. univ. dr. CĂTĂLIN ENUŢĂ
TERORISMUL MILENIULUI III
Concluzii și învățăminte după comiterea atacurilor teroriste 9/11 septembrie 2001

UNIVERSITATEA CREȘTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”
STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ȘI DE SECURITATE

Către colaboratori și cititori

Revista „Univers Strategic” – revistă trimestrială universitară română de studii strategice interdisciplinare și de securitate a Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” – se dorește a fi o publicație a tuturor celor interesați de problematica strategică a interdisciplinarității și securității. Paginile sale sunt onorate să găzduiască studii, articole, eseuri și alte produse ale cercetării științifice elaborate de cercetători științifici, de profesori, masteranzi și studenți ai Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”, de personalități din mediul academic și universitar, de personalități ale lumii politice, științifice și culturale din țară și din străinătate. Dorim să participăm activ la dezbaterea științifică de profil, să contribuim la extinderea universului cunoașterii, la calitatea mediului și a vieții, la asigurarea – și pe această cale – a condițiilor necesare progresului, prosperității și dezvoltării durabile.

Revista apare atât aîn format tipărit și pe suport electronic (DVD-ROM), cât și on line, astfel încât paginile ei să ajungă rapid la un public cât mai larg, deopotrivă avizat și interesat, oferindu-i rezultatele activității de cercetare științifică din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”, informații și analize pe temele cele mai acute ale domeniilor predominant strategice, dar nu numai, ale interdisciplinarității și securității naționale, regionale, internaționale și globale.

Revista poate fi accesată on line la adresa: http://iss.ucdc.ro/revista.html

Cei care doresc să publice articole în revistă pot aduce textul direct la redacție, în format electronic, îl pot trimite prin poștă sau prin email. Textul trebuie să fie scris cu diacritice, în Word, în limba română și în limba engleză sau franceză, cu un abstract de 8-10 rânduri și cuvinte-cheie, cu trimiteri bibliografice la subsolul paginii.

Nu se percep taxe pentru publicare.

Conținutul articolelor publicate, pe părți sau în întregime, poate fi descărcat și folosit, cu citarea sursei.

Ne găsiți la adresa:

Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”
Revista „Univers Strategic”
Splaiul Unirii nr. 176, sectorul 5, București
Telefoane: (021(330.70.00; 330.79.11; 330.79.17 Fax: (021)330.87.74
Web: http://iss.ucdc.ro/revista.html
Email: iss@ucdc.ro sau office@ucdc.ro
Telefoane redactor șef: 0766.747.305; 0771.573.616, email: vaduvageorge@yahoo.fr

Articolele pot fi trimise pe adresa revistei, pe cea a redactorului şef: vaduvageorge@yahoo.fr și pe cea a secretarului general de redacție: av.agata@yahoo.com

REDACTARE ŞI TEHNOREDACTARE
Gheorghe VĂDUVA
Email: vaduvageorge@yahoo.fr

RESPONSABIL DE NUMĂR
Gheorghe VĂDUVA

ADRESA
Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”
Studii Strategice Interdisciplinare și de Securitate
Splaiul Unirii nr. 176, Sectorul 5, Bucureşti
Telefoane: (021)330.70.00; 330.79.11: 330.79.17. Fax: 021.330.87.74
Email: iss@ucdc.ro sau office@ucdc.ro

UNIVERSITATEA CREȘTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”

STUDII STRATEGICE INTERDISCIPLINARE ȘI DE SECURIATE

UNIVERS STRATEGIC este o revistă de studii strategice interdisciplinare și de securitate a Universităţii Creştine “Dimitrie Cantemir”, cu apariţie trimestrială, care reuneşte, în paginile sale, în cadrul unor rubrici permanente, studii şi articole pe teme ale managementului strategic educational, ale universului strategic economic, ale universului juridic, precum si pe teme geopolitice, geostrategice și de securitate și apărare, dialoguri, prezentări ale unor centre şi institute de studii şi cercetări ştiinţifice de profil din ţară şi din străinătate, baze de date, bibliografii şi alte rezultate ale cercetării ştiinţifice, cu scopul de a oferi profesorilor, doctoranzilor, masteranzilor, studenţilor, persoanelor publice şi tuturor celor interesaţi de problematica domeniilor strategice educationale, economice, juridice si ale securităţii și apărării, informaţii, analize, sinteze, comentarii, puncte de vedere etc., precum şi un cadru generos de dezbatere ştiinţifică. Revista apare în format tipărit, în format DVD-ROM şi în format pdf la adresa http://iss.ucdc.ro

STRATEGIC UNIVERSE is an academic scientific journal of The Christian University "Dimitrie Cantemir" with quarterly appearance, which meets in its pages, in some permanent columns, articles and studies on topics of strategic management education, the strategic economic universe, the universe legal and on security issues, dialogues, presentations of centers and institutes for studies and scientific research in the country and abroad, databases, bibliographies and other results of scientific research in order to provide teachers, PhD, MA, students, public figures and all those interested in the problem areas educationale strategic, economic, legal and security information, analysis, synthesis, comments, views, etc., and a generous framework of scientific debate. The journal appears in print, on DVD-ROM and in PDF format at http://iss.ucdc.ro.

ISBN 2067-7464 Print ISSN 2068-1682 Online

ADRESA: Splaiul Unirii nr. 176, sector 4, București
Tel: 021.330.99.56; (021)330.70.00; 330.79.11; 330.79.14
Fax: 021.330.87.74; http://iss.ucdc.ro; email: iss@ucdc.ro

București, 2017